provincie
groningen

JAARSTUKKEN 2021

Colofon

Samenstelling: Provincie Groningen
Infographic: Grafisch Centrum provincie Groningen
Fotografie: Provincie Groningen en Marketing Groningen

April 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord 5
Leeswijzer 7

Deel 1 2021 in vogelvlucht

2021 in vogelvlucht 10

Deel 2 Programmaverantwoording

1. Ruimte en water 12
2. Milieu en energie 31
3. Platteland en natuur 57
4. Bereikbaarheid 89
5. Economie 133
6. Cultuur en maatschappij 168
7. Openbaar bestuur 190
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering 206

Deel 3 Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 226
2. Financiering 243
3. Bedrijfsvoering 253
4. Lokale heffingen 263
5. Onderhoud kapitaalgoederen 270
6. Grondbeleid 273
7. Verbonden partijen 275
8. Nationaal Programma Groningen 294

Deel 4 Jaarrekening

1. Overzicht van baten en lasten 298
2. Balans per 31 december 316
3. Controleverklaring 348

Bijlagen

Toelichting op de jaarrekening 350
1. Baten en lasten per taakveld 351
2. Single Information Single Audit (SISA) 353
3. Begrotingswijzigingen buiten P&C-cyclus 363
4. Inhuur personeel 367
5. Subsidiestaat 369
6. Realisatie per programma, deelprogramma en productgroep 371

Afkortingenlijst 373

Voorwoord

Voor u liggen de Jaarstukken 2021. Met dit document leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid van het afgelopen jaar en over de daarop bereikte resultaten.
Beleid, vertaald in te halen doelen en meetbare indicatoren die uw Staten hebben vastgelegd in de Begroting 2021 en waarover wij tussentijds hebben gerapporteerd in de voorjaarsmonitor en de najaarsmonitor.

Beleid, dat is opgesteld in een heel andere werkelijkheid dan onze huidige werkelijkheid. We waren in 2021 al wel bekend met corona, maar konden de duur daarvan niet overzien, laat staan de effecten ervan. En we konden ook niet vermoeden dat eind februari van dit jaar Rusland een inval zou plegen in Oekraïne. Een inval die niet alleen veel leed maar ook veel onzekerheid veroorzaakt.

We zijn ons bewust van de wereld om ons heen op het moment dat we deze verantwoording opstellen. Dat succesvolle projecten en gerealiseerde doelen altijd in deze context moeten worden gelezen en dat we als provincie, waar we dat kunnen hulp zullen bieden.

Onze inzet blijft gericht op verbinden, versterken en vernieuwen. Zo maken we Groningen, samen met onze inwoners en partners, duurzamer, vitaler en veiliger. Een provincie waar het goed wonen, werken, ondernemen en leven is.

We hebben als provincie op diverse terreinen een rol en we mogen best trots zijn op wat we weten te bereiken. In de oplossing van de woningproblematiek is in 2021 het Deltaplan geconcretiseerd, waarin het Noorden een extra woningbouwambitie op zich neemt.
In dat kader zijn we ook trots op de gerealiseerde kavelverkopen in Blauwestad. Er is een verdubbeling in het aantal verkochte kavels ten opzichte van vorig jaar. Het effect van onze investeringen in de omgeving van de Blauwestad zoals de Blauwe Loper wordt zichtbaar.
We anticiperen op deze ontwikkeling door te starten met het bouwrijp maken nieuwe woongebieden.

En waar we spreken over de bouwopgaven, komt onmiddellijk de klimaatdiscussie en de CO_2-reductie naar voren. In 2021 is de Groningse Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 aangeboden aan het Nationaal Programma RES. Hierin is opgenomen dat het RES-gebied Groningen in 2030, 5,7 TWh duurzame energie op wil wekken. Het Rijk heeft eind 2021 nieuwe zoekgebieden aangewezen voor wind op zee. Boven de Wadden is, naast Gemini (600 MW) en de nog te realiseren kavel ernaast (700 MW) een nieuw gebied aangewezen (4000 MW) met aansluiting in de Eemshaven. Ook al zijn we er daarmee nog niet, is dit goed nieuws voor de verduurzaming van de industrie en het opstarten van de waterstofeconomie.

We zijn op zoek naar nieuwe bedrijven en vinden die ook. In 2021 hebben we de acquisities SHINE Medical in Veendam en Holland Norway Lines in de Eemshaven aan onze regio weten te binden.
De Eemshaven waar veel animo is van bedrijven om zich te vestigen en die we uitbreiden met de Oostpolder. Hierbij zetten we vooral in op groene toekomstbestendige industrie. Goed voor de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt, die overigens ook in Groningen krap aan het worden is. Daarom faciliteren we gemeenten, UWV, bedrijfsleven en kennisinstellingen om de aansluiting tussen vraag en aanbod van arbeid verder te optimaliseren. Een mooi voorbeeld is het omscholingsproject 'Make IT Work' met als voorlopig resultaat van 66 omgeschoolde cursisten.

De economische ontwikkeling gaat in balans met de aandacht voor de natuur. In juni 2021 is het Groninger Uitvoeringsprogramma Natuur vastgesteld en heeft het Rijk een specifieke uitkering voor Programma Natuur toegewezen. Een belangrijke mijlpaal voor de inrichting van het Groningse natuurnetwerk was de oplevering van het natuurgebied Polder de Dijken-Bakkerom in het Zuidelijk Westerkwartier, waarbij de natuurinrichting is gecombineerd met de waterbergingsopgave van het waterschap. De totstandkoming van het uitvoeringsprogramma Bos en hout is een belangrijke stap voor de realisatie voor landschap, biodiversiteit en CO_2-reductie.

We staan niet stil, letterlijk. 2021 is voor de verduurzaming en het slimmer maken van de mobiliteit opnieuw een belangrijk jaar geweest. Zo zijn de overeenkomsten getekend voor de Europese subsidie voor de eerste zero-emissietreinen, de Regionale Agenda Laadinfrastructuur is opgesteld en er is subsidie verkregen vanuit het NPG voor de eerste achtpersoonsbus en Q-liners op waterstof.

Het gaat voor de wind op de fiets. In november 2021 is het eerste deel van de doorfietsroute Groningen-Winsum geopend en is er een besluit genomen over een investeringsbudget van € 20 miljoen waarmee we zestien fietspaden realiseren of verbeteren. De eerste kinderfietsroute van Groningen werd eind augustus geopend in Zoutkamp, waarmee we kinderen en hun ouders stimuleren om de fiets te pakken.

Hoewel corona zeker de cultuursector in haar greep hield hebben we ook op dit gebied niet stilgezeten. Wij hebben de subsidieregeling Amateurkunst, Cultuurparticipatie en Erfgoed ontwikkeld die in maart 2021 van start is gegaan. In 2021 is ook een nieuwe periode ingegaan van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK). De coronamaatregelen stelden scholen telkens voor nieuwe uitdagingen bij het organiseren van onderwijs, maar ondanks dat heeft toch 66% van de po-scholen een aanvraag gedaan voor CMK.

Het gasdossier houdt ons nog steeds bezig. Er is samengewerkt met de Nationaal Coördinator Groningen en met het Instituut Mijnbouwschade Groningen bij het oplossen van complexe schadegevallen. Samen met de regio hebben wij een bijdrage geleverd aan de uitwerking van de regelingen uit de bestuurlijke afspraken versterking van november 2020. In 2021 is gestart met het Agroprogramma, dat zich richt op agrarische bedrijven welke nadelige effecten ervaren door gaswinning. We hebben in het kader van het Nationaal Programma Groningen een behoorlijk aantal initiatieven kunnen steunen die de leefbaarheid ten goede komen. Zo zijn, na vaststelling door uw Staten van programmaplan voor Toukomst een achttiental projecten toegekend.

Kortom, een greep uit wat we allemaal hebben bereikt in 2021. En we hebben natuurlijk ook dingen niet bereikt. Ook die zaken lichten we duidelijk toe. In onze verantwoording werken we met kleuren en in 28% beoordelen we de voortgang van de prestaties 'oranje', waar in een derde van de gevallen corona mede de oorzaak is. In 3% beoordelen we de prestaties ook gewoon rood.

Tot slot gaan de jaarstukken natuurlijk over de verantwoording van financiën. We sluiten het boekjaar 2021 af met een positief resultaat van € 21,7 miljoen. Plussen en minnen die we toelichten in de jaarstukken zelf. Ongeveer € 13,5 miljoen van die € 21,7 miljoen betreft geld dat niet besteed is omdat de projecten en activiteiten waarvoor het geld beschikbaar is gesteld nog niet voltooid zijn. We willen die zaken in 2022 wel gewoon afronden en stellen dan ook voor om deze gelden in 2022 weer beschikbaar te stellen voor de oorspronkelijke doelen. Uiteindelijk zal, na een aantal noodzakelijke voorstellen het restant van het resultaat opnieuw worden bestemd.
Die discussie voeren we dan bij de kadernota met uw Staten.

Digitale versie

De Jaarstukken 2021 zijn via onze website te downloaden.

Leeswijzer

De Jaarstukken 2021 zijn opgebouwd uit vijf delen.

Deel 1 2020 vogelvlucht

Dit deel vormt de spiegel van deel 1 uit de Begroting 2021 en laat de gerealiseerde inkomsten en uitgaven in 2020 zien, alsmede de thema's waaraan in 2021 is gewerkt.

Deel 2 Programmaverantwoording

De programmaverantwoording vormt inhoudelijk gezien de kern van de jaarstukken. Dit deel is opgezet volgens de programma-indeling die vanaf 2018 leidend is. Deze indeling bestaat uit de acht programma's en 21 deelprogramma's volgens de zeven kerntaken van het Profiel provincies Kompas 2020 (voordracht nr. 22/2016).

Ieder programma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Inleiding waarin de belangrijkste resultaten aan de orde komen;
2. Uitwerking op deelprogrammaniveau, opgebouwd uit:
   a. Beleidsdoel;
   b. Verantwoording indicatoren;
   c. Verantwoording prestaties waarbij onderscheid is gemaakt in prioriteiten en regulier;
3. Totaal lasten/baten/saldo en toelichting.

Deel 3 Paragrafen

De voorgeschreven zeven paragrafen in deel 3 zijn nadere toelichtingen op onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Daaraan toegevoegd is de paragraaf Nationaal Programma Groningen.

Deel 4 Jaarrekening

In dit deel is het rekeningresultaat opgenomen. Daarnaast treft u in deel 4 (een toelichting op) het overzicht van baten en lasten en de balans aan.

Bijlagen

De bijlagen in dit boekwerk geven een nadere toelichting op deel 4 Jaarrekening.
Daarnaast is er een separaat bijlagenboek met voortgangsrapportages en jaarverslagen over 2021.

Deel 1

2021 IN VOGELVLUCHT

2021 in vogelvlucht

Inkomsten

Waar is het geld vandaan gekomen?

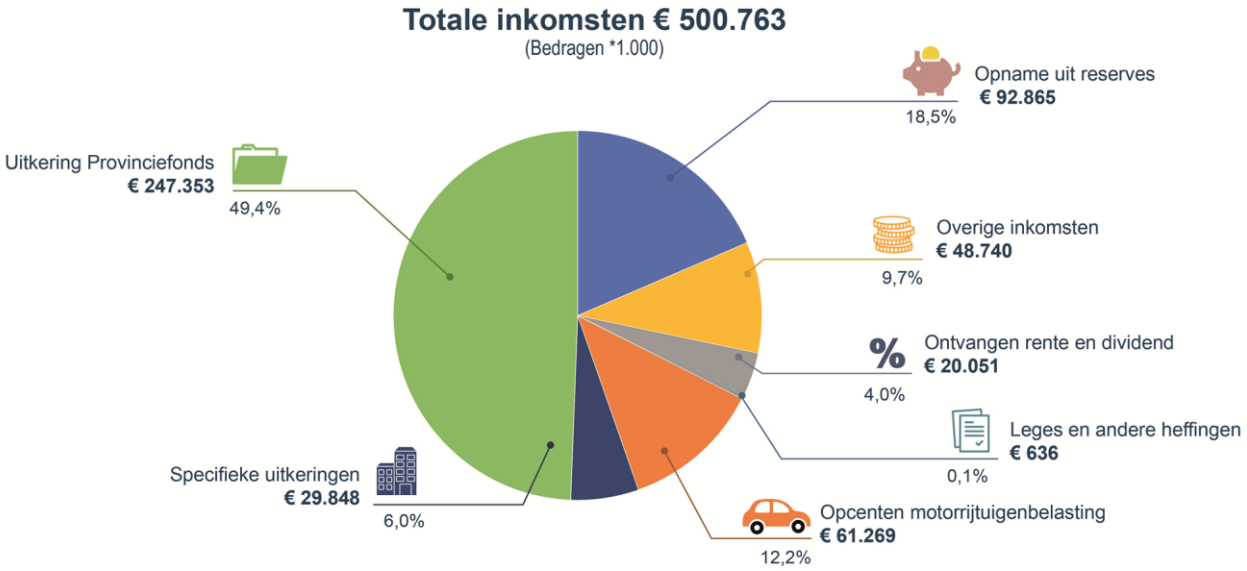

Uitgaven

Waar is het geld naartoe gegaan?

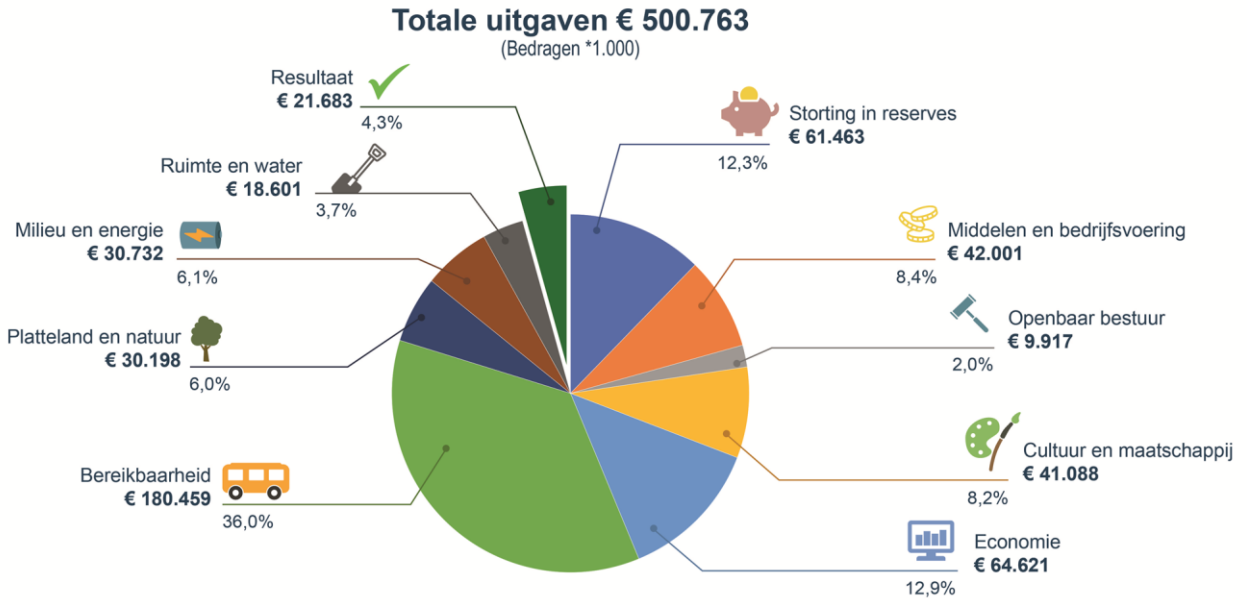

Deel 2

PROGRAMMAVERANTWOORDING

1. Ruimte en water

Inleiding

Het programma Ruimte en water heeft als doel:

Een veilige en bewoonbare provincie met een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit en voorzien van betrouwbare watersystemen

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Waterbeheer.

Ruimte

De druk op de ruimte in Groningen is hoog.
Er wordt ruimte gevraagd voor de woningbouw, voor de energietransitie, waterveiligheid, natuurontwikkeling, bedrijvigheid en verduurzaming van de landbouw. Om een betere integrale afweging te kunnen maken over de verschillende ruimteclaims heeft de provincie een digitaal instrument ontwikkeld met als werktitel 'Inzicht in Ruimte'. Voor twintig beleidsterreinen brengen we in een geografisch informatiesysteem (GIS) het huidige ruimtebeslag in kaart, net als het geplande en voorgenomen ruimtegebruik en de (praktische, juridische en beleidsmatige) beperkingen op het gebruik van de ruimte.

Momenteel wordt er in Nederland ingezet op versnelling van de woningbouw vanwege de huidige woningnood. Wij hebben daar in 2021 een actieve rol in gespeeld. Binnen de Regio Groningen-Assen (RGA) landt een groot deel van de provinciale woningbouwopgave. In dit samenwerkingsverband hebben we de verstedelijkingsstrategie RGA opgesteld. Maar ook buiten de RGA neemt de vraag naar wonen toe, wat onder andere blijkt uit het, in onze opdracht uitgevoerde, onderzoek naar wonen in het buitengebied. Daarnaast is in 2021 het Deltaplan geconcretiseerd, waarin het Noorden een extra woningbouwambitie op zich neemt.

Mede ter voorbereiding op de Provinciale Omgevingsvisie is, in samenwerking met de gemeenten en waterschappen een ruimtelijk-economische verkenning gemaakt. De verkenning, die in begin 2022 wordt afgerond, geeft inzicht in de vraag naar en beschikbaarheid van ruimte op bedrijventerreinen en geeft inzicht in de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de bestaande bedrijventerreinen in de provincie. In het kader van de Regionale Energiestrategie (RES) zijn, eveneens in samenwerking met andere overheden en maatschappelijke organisaties, verkenningen gestart naar de ruimtelijke consequenties van de verschillende mogelijke scenario's.

De landschappelijke inpassing van ruimtelijke ontwikkelingen, zoals zonneparken, is in 2021 door middel van maatwerktrajecten begeleid door het provinciaal bouwheerschap. De subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit heeft het opstellen van plannen van onder andere gemeenten en maatschappelijke organisaties met specifiek aandacht voor ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit mogelijk gemaakt.

Mede namens ons heeft het IPO de Samenwerkingsafspraken Nationale Omgevingsvisie (NOVI) ondertekend. In IPO-verband hebben wij ook samen met VNG en UvW een aanbod aan het kabinet gedaan voor een Krachtig groen herstel van Nederland. Met Rol in de ruimte hebben wij een doorvertaling gemaakt van de positie van de provincies als basis voor te maken afspraken met het nieuwe kabinet.

In de Omgevingsagenda Noord komen de verschillende omgevingsvisies van het Rijk, provincies, gemeenten en Waterschappen op landsdelig niveau met elkaar in verbinding, met als oogmerk het verbeteren van de effectiviteit van de gezamenlijke inzet voor de aanpak van opgaven en het versnellen van de uitvoering. In het kader van die Omgevingsagenda Noord zijn verschillende zogenaamde werkplaatsen georganiseerd. In die werkplaatsen werken vertegenwoordigers van de provincie, gemeenten, waterschappen en Rijk, samen aan de analyse, operationalisering en agendering van onderwerpen als klimaatadaptatie (onder meer onderzoek naar verdroging, verzilting, bodemdaling, klimaatadaptieve kustzone), omgevingskwaliteit, regionale (economische) toekomstkracht in Noord-Nederland, wijkvernieuwing- en transformatieopgave in Noord-Nederland. Het resultaat is een adaptieve agenda die zal worden vastgesteld tijdens het bestuurlijke overleg met het kabinet in het voorjaar van 2022.

Samen met gemeenten hebben we verschillende gebiedsvisies opgestart of voortgezet. Het betreft de A7/N33-regio, de Oostpolder/Eemshaven, de N366-zone en het gebied Matsloot/Westpoort. Bij de eerste drie zijn verkenningen en onderzoeken uitgevoerd naar de behoeften aan en mogelijke locaties voor verdere economische ontwikkeling, bij Matsloot/Westpoort gaat het om een belangenverkenning die is uitgevoerd als voorbereiding op een gebiedsvisie. Het open-planproces voor de Oostpolder is in juni met uw Staten besproken.

Water en klimaatadaptatie
Als provincie houden wij ons bezig met de bescherming tegen wateroverlast en overstromingen (waterveiligheid) en de beschikbaarheid van schoon en voldoende oppervlakte- en grondwater. Na drie kurkdroge zomers achter elkaar is klimaatadaptatie een onderwerp waar de samenleving zich langzamerhand steeds meer van bewust wordt, juist ook als het gaat om de noodzaak om hier werk van te maken. De klimaatverandering zal een grote invloed hebben op alle functies in de provincie Groningen (droogte, wateroverlast, hitte, watervoorziening).
Klimaatadaptatie betekent dat we ons moeten voorbereiden op de veranderingen in het klimaat.
In 2021 zijn de gezamenlijke partners in de werkregio Groningen - Noord-Drenthe gestart met het opstellen van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS). Vanuit de werkregio bereiden we de uitvoering voor met concrete maatregelen. Wij nemen op meerdere vlakken initiatieven rond het thema klimaatadaptatie, zoals de zoektocht naar en gebruik van duurzame grondwatervoorraden en hoe om te gaan met het gebruik van oppervlaktewater. Van groot belang vinden wij de betrokkenheid en bewustwording van inwoners bij klimaatadaptatie. Wij bouwen voort op een aantal activiteiten uit de klimaatadaptatieweek waar wij de jongeren blijven betrekken.

Blauwestad
In 2021 heeft het projectbureau 154 kavels (inclusief restgronden) verkocht. Dit is een ruime verdubbeling ten opzichte van het succesjaar 2020 (68 overgedragen kavels). De projectmatige ontwikkelingen in Het Havenkwartier, De Wei en in Het Riet zijn in trek, in totaal zijn 78 kavels verkocht. Eenzelfde tendens is zichtbaar in de verkoop van vrije kavels, daarvan zijn er 75 overgedragen.
Al met al maakt de kavelverkoop een sterke groei door. Het projectbureau anticipeert hierop door te starten met de voorbereiding van het bouwrijp maken van nieuwe woongebieden, onder meer in De Wei - Kievit fase 4/5 en in Het Riet. Een beperktere beschikbaarheid van materialen en volle orderportefeuilles van aannemers maakt dit tot een extra grote opgave.
De in 2020 gerealiseerde Blauwe Loper maakt haar aantrekkingskracht waar, zowel in gebruik door bewoners/inwoners van Winschoten als tot inspiratie voor de projectorganisatie. Het projectbureau start de voorbereiding voor de aanleg van nieuwe bruggen en andere infrastructurele werken voor de verdere inrichting en ontsluiting van Blauwestad.
2021, Blauwestad is volop in ontwikkeling. Om de vele (bouw)activiteiten in goede banen te leiden en overlast voor bewoners te beperken zet het projectbureau zich samen met de gemeente Oldambt in voor een scherp beheer en toezicht op de vele (bouw)activiteiten en niet in de minste plaats voor een heldere communicatie richting bewoners(belangen).

1.1. Ruimtelijke ontwikkeling

Beleidsdoel Ruimtelijke kwaliteit

Een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit in onze provincie, zowel in stedelijk gebied als in het buitengebied

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal verkochte bouwkavels Blauwestad	53	54	68	154	44	60	35	35

De streefwaarden voor de jaren 2021, 2023 en 2024 zoals opgenomen in de Begroting 2021 (resp. 34, 23 en 23) zijn aangepast. Bron: Grondexploitatie Blauwestad 2022.
De streefwaarde 2021 is als volgt opgebouwd: 23 vrije kavels, 7 projectmatige kavels, 14 kavels fase 5 woningbouwplan Blauwestad-Havenkwartier (Geveke).
Het realisatiecijfer 2021 (inclusief restgronden) betreft de peildatum 31 december 2021, bestaande uit 78 projectmatige, 75 vrije kavels en 1 kavel restgrond.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Viewer 'Inzicht in Ruimte' *Resultaat 2021* - Inzetten viewer (versie 1.0) als instrument voor integraal werken bij projecten en beleidsontwikkeling. *Resultaat 2021-2023* - Via de viewer Inzicht in Ruimte wordt de ruimtelijk integrale realisatie mogelijk gemaakt van de verschillende ambities die alle een claim leggen op de zowel ruimtelijk als regeltechnisch beperkt beschikbare ruimte in de provincie.	groen groen	*Resultaat 2021* - Versie 1.0 van de viewer wordt inmiddels gebruikt voor interne integrale beleidsontwikkeling, zoals bij het opstellen van de nieuwe Omgevingsvisie. *Resultaat 2021-2023* - Versie 2.0 van de viewer is inmiddels grotendeels openbaar toegankelijk. Onder begeleiding van bureau Berenschot werken we aan het verder doorontwikkelen van de viewer op gebied van functionaliteit, gebruiksvriendelijkheid en standaardisatie van gebruik bij beleidsvorming.
• Regiodeal Wonen, werken en leven in Oost-Groningen: Samen met het Rijk realiseren en uitvoeren van de aanpak die Oost-Groningen heeft gemaakt voor de particuliere woningmarkt, verbreed met de thema's zorg, voorzieningen, economie en grensoverschrijdende samenwerking (GROS)		

Resultaat 2021 - De eerste tien projecten uit de Regiodeal Oost-Groningen, die juli 2020 door het Rijk en de regio is ondertekend (deal van € 30 miljoen), zijn gestart. *Resultaat 2021-2023* - Rijk, regionale overheden, de bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn samen opgetrokken om regionale opgaven aan te pakken, dit heeft de regio's en daarmee Nederland versterkt.	**groen** **groen**	*Resultaat 2021* - Het Uitvoeringsprogramma 2020-2021 loopt, al ligt dit initiatief iets achter op schema. Redenen zijn gelegen in de coronapandemie en het feit dat dit een opstartjaar was. Inmiddels zijn al wel meer dan tien projecten in uitvoering, namelijk: Route Rubicon, Route De Boeg, Economische agenda voor de regio, Digitalisering mkb, ondernemersacademie, Makeport Mercurius, Innovatiehub Oost-Groningen, opleiding en inzet energiecoaches, Innovatiewerkplaats EDRiT, Opleiding ervaringsdeskundigen, Verrijkte schooldag, Gebiedsgerichte aanpak in meerdere gemeenten, woonlastenaanpak jouwbespaarcoach.com, aanpak Vitale Kernen (onder andere centrumaanpak Stadskanaal). *Resultaat 2021-2023* - Tot nu toe wordt in goede samenwerking gewerkt aan de gestelde regionale opgaven.

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Gebiedsontwikkeling industrieterreinen *Resultaat 2021* - Samen met gemeenten uitvoeren van diverse verkenningen, analyses en onderzoeken om te bepalen of er nieuwe ruimte (uitbreiding industrieterreinen) gevonden moet worden voor economische ontwikkelingen en zo ja waar.	**groen**	*Resultaat 2021* - In diverse gebieden zijn verkenningen gaande of worden opgestart: o A7-N33 zone: De verkenningen en onderzoeken zijn afgerond. Er zijn diverse workshops geweest met belanghebbenden over de huidige situatie en toekomstige kansen. Mede op basis van de inbreng bij de workshops is een eerste perspectief voor de A7-N33 regio opgesteld. Participatie met de brede omgeving is gestart, zodat iedereen die dat wil een reactie kan geven.

		○ Oostpolder/Eemshaven: Hier zijn de verkenningen naar de kansrijkheid van een uitbreiding afgerond en hebben uw Staten op 30 juni jl. besloten om de fase van de planuitwerking te starten. ○ N366 zone: Ook de gemeenten Pekela, Stadskanaal, Westerwolde, Borger-Odoorn en provincie Drenthe zijn enthousiast over het samen met onze provincie uitvoeren van een verkenning, overeenkomstig de aanpak van de A7-N33 verkenning. Alle partijen zijn akkoord en er zijn middelen beschikbaar om het proces te starten. Op dit moment worden bureaus geselecteerd om de economische en ruimtelijke (landschaps)analyse uit te voeren en een visie voor het gebied op te stellen.
Resultaat 2021-2023 - Samen met gemeenten ontwikkelen van gebiedsvisies waarbij het resultaat van genoemde verkenningen, analyses en onderzoeken een onderlegger vormt.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - In het gebied Matsloot-Westpoort heeft een belangenverkenning plaatsgevonden in samenwerking met de gemeenten Groningen, Westerkwartier en Noordenveld en de provincie Drenthe. Er wordt nu toegewerkt naar een gebiedsvisie, waarbij de belangenverkenning als basis dient.
- Indien industrieterreinen uitgebreid worden dit vorm geven via een gebiedsgerichte en open planproces om zo te komen tot een nieuw bestemmingsplan, omgevingsplan of inpassingsplan. Dit betreft voor een groot deel analyses en producten die (conform de wet) nodig zijn voor het omgevingsplan/ milieueffectrapportage op het gebied van aspecten zoals bodem, geluid, externe veiligheid, flora en fauna, geur, stikstof, water, financiële en maatschappelijke haalbaarheid.	**groen**	- Op 30 juni jl. hebben uw Staten ingestemd om via een open planproces de fase van planontwikkeling te gaan doorlopen voor een uitbreiding van de Eemshaven met het plangebied Oostpolder. (Zie ook *Resultaat 2021*.) Er wordt gewerkt aan het Masterplan, een milieueffectrapportage en een projectbesluit. Dit gebeurt in een proces waarin belanghebbenden zo veel mogelijk vanaf het begin af aan worden betrokken. Gezien de effecten op de omliggende kernen wordt ook een compensatieregeling uitgewerkt.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren Subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit provincie Groningen Deze subsidie is bedoeld voor onderzoek om de kwaliteit van het landschap en de bebouwing in beeld te brengen. Ook is er geld voor de inzet van ontwerpers op het gebied van stedenbouw en landschap. Met deze subsidie willen we ruimtelijke kwaliteit van onze provincie verbeteren en onder de aandacht brengen zodat deze aantrekkelijk blijft voor inwoners en bezoekers. De subsidieaanvragen die door overheden, maatschappelijke partners en inwoners worden ingediend zijn op dit moment nog niet bekend.	groen	• Uitvoeren Subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit provincie Groningen Er zijn vijf subsidies verstrekt aan: - Ontwikkelingsvisie groen en landschap 't Zandt (stichting Landgoed DeCamping); - Atlas karakteristieken Eemsdelta (gemeente Eemsdelta); - Kunstproject 'Tijdsmarkeringen in de ruimte' in de kloosterenclave Ter Apel (stichting Herinrichting Kloosterenclave Ter Apel); - Herinrichting rondom het dorpshuis Zandeweer (stichting Dorpscentrum Zandeweer); - Kwaliteitskaarten kernen met regieaanwijzingen (gemeente Westerwolde).
• Uitvoering gebieds- en woningbouwopgave Blauwestad: *Grondexploitatie (GREX) Blauwestad/woningbouwontwikkeling* - Het Projectbureau Blauwestad breidt het aanbod van projectmatige kavels (Visie 2015) uit met eiland Funen in Het Riet (ca. 25 woningen). In woongebied De Wei start Kievit fase 2 (19 projectmatige woningen) en Havenkade in Het Havenkwartier (diverse typologieën wonen en werken). De verkoop en bouw van de laatste bouwfasen 4 en 5 van het woningbouwplan Blauwestad Havenkwartier start. Deze projectmatige ontwikkelingen zijn direct gekoppeld aan het bestuursakkoord met de gemeente Oldambt (mei 2020), waarin partijen de stedenbouwkundige onderlegger voor afronding van Het Havenkwartier vastlegden. Op basis hiervan werken het projectbureau en de gemeente het deelgebied Havenkwartier Midden verder uit.	groen	• Uitvoering gebieds- en woningbouwopgave Blauwestad: *Grondexploitatie (GREX) Blauwestad/woningbouwontwikkeling* - Eind 2021 zijn de 21 woningen van fase 4 Havenkwartier door de aannemer opgeleverd. In dezelfde maand december is de bouwgrond voor fase 5 overgedragen. - Van Kievit fase 2 zijn de eerste kavels verkocht. - De stedenbouwkundige onderlegger voor Havenkwartier Midden is verder uitgewerkt met een verkaveling van het deelgebied en met het opmaken en aanbesteden van het bestek bouwrijp. Het projectbureau, de betrokken architect/ontwikkelaar en gemeente stellen de stedenbouwkundige uitgangspunten voor Havenkade vast. - Kievit fase 3-5 wordt bouwrijp gemaakt. Fase 3 bestaat uit projectmatige kavels, terwijl fase 4 en 5 met vrije kavels wordt ontwikkeld. - In Het Riet bereikt de projectmatige ontwikkeling op Falster een afronding, alle kavels zijn eind 2021 verkocht. - De bouwgrond voor Falster fase 2 wordt bouwrijp gemaakt, dit geldt ook voor een andere projectmatige ontwikkeling in Het Riet, de eilanden Lindholm en Saltholm.

		Tevens wordt Funen (vrije kavels) bouwrijp gemaakt, terwijl de voorbereiding voor het bouwrijp maken, inclusief de vervanging van drie bestaande bruggen, van de bovengelegen eilanden Langeland en Endelave eveneens begint.
Openbare infrastructuur: - De oplevering en ingebruikname van de brugverbinding Blauwe Loper is in december 2020 met uitloop naar januari 2021.	**groen**	*Openbare infrastructuur:* - De Blauwe Loper is eind 2020 opgeleverd en begin 2021 in gebruik genomen.
Daarnaast voeren de provincie en gemeente de in het bestuursakkoord mei 2020 gemaakte afspraak uit, door reconstructie en heraanleg van de fietsroute in het Stadspark van Winschoten	**oranje**	De gemeente Oldambt is projecteigenaar van de aansluitende reconstructie en heraanleg van het fietspad in het Stadspark (onderdeel Ringprojecten Blauwestad). Het projectbureau is hier intensief bij betrokken. In de voorbereiding en planning van de gemeente start de aanleg van het fietspad medio 2022 met uitloop in 2023, passend binnen de uitvoeringsjaren 2022-2024 van de Ringprojecten.
- Oplevering (Azuurjuffer) en bouw (Beekjuffer) van de brugverbindingen in de hoofdinfrastructuur en realisatie van een beweegbaar bruggedeelte in de loopsteiger recreatiestrand Het Havenkwartier. Het projectbureau verzorgt de verdere inrichting van de woongebieden, onder meer door aanleg van speelweides.	**groen**	- In 2021 is de Azuurjuffer (De Wei) definitief opgeleverd. Een volgend waterbouwkundig werk betreft de aanleg van de Beekjuffer (vaste brugverbinding ter vervanging van bestaande dam in de Hoofdstraat). Na afronding van het ontwerp zijn aanbestedingstechnische aspecten verder uitgewerkt. Deze tijdsinvestering verdient zich terug in een kostenreductie en verkorte doorlooptijd in de realisatie van deze brugverbinding. De geplande oplevering (bouwtijd ongeveer 17 maanden) is oktober 2023. - De brug in de wandelsteiger van het recreatiestrand nabij Het Havenkwartier is conform planning opgeleverd en kan voor het eerst dienstdoen in het vaarseizoen 2022. In Het Park is in navolging van een vergelijkbare voorziening in De Wei een speelweide aangelegd.
- Provincie en gemeente bekijken op welke wijze (de aanbevelingen uit) het landschapsplan van Prolander wordt ingebed in de stedenbouwkundige onderlegger voor Het Havenkwartier.	**groen**	- Dit vindt plaats binnen de beoordeling van de huidige planconcepten voor Havenkwartier Midden (voorbereiding bouwrijp maken gestart). Naar aanleiding van het landschapsplan zijn in de diverse woongebieden in opdracht van het projectbureau boom- en groenstructuren aangelegd.

- De aanleg van en het beheer van de infra(werken)/openbare voorzieningen in de diverse (woon)gebieden staat onder leiding van een civieltechnisch managementteam. Het groenbeheer wordt ecologisch uitgevoerd.	**groen**	- In aansluiting op de reeds in uitvoering zijnde werken (bouwrijp maken woongebieden) start de aanbesteding voor en/of van de herwaardering van bestaande straten in De Wei, de Hoofdstraat en in Het Park. Een ander belangrijk onderdeel is het in samenwerking met de gemeente organiseren en voeren van toezicht op de toegenomen (bouw)activiteiten. Dit vond onder meer plaats door structurele bouwoverleggen met de in het gebied werkzame aannemers.
- Op basis van een inventarisatie starten provincie en gemeente vanaf 2021 de fasegewijze overdracht van openbare gebiedsdelen en werken. Conform afspraak (bestuursakkoord mei 2020) voert de provincie tot 1 januari 2025 het beheer uit. Daarna neemt de gemeente het beheer over onder handhaving van een gelijk beheerniveau.	**groen**	- Dit gebeurt in samenhang met de uitvoering van diverse projecten door het projectbureau in het kader van het beheer en onderhoud en oplevering van de woongebieden. In De Wei zijn diverse woonstraten opnieuw geasfalteerd en opgewaardeerd (molgoten, opsluitbanden). Dit krijgt een vervolg in de overige woongebieden.
- Het projectbureau en het waterschap voeren (afrondend) overleg voor overdracht van het Oldambtmeer. Tot het moment van overdracht inventariseert en verzorgt het projectbureau het reguliere onderhoud.	**oranje**	- Tussen partijen is overleg gaande over de oplevering en overdracht van het Oldambtmeer, kades en oevers. In dit kader zijn diverse knelpunten in de oplevering hersteld c.q. aangepast en wordt het Oldambtmeer in die staat onderhouden en beheerd. Voor het beheer en onderhoud wordt gebruik gemaakt van de gemeentelijke werkhaven Midwolda. Over het beheer en onderhoud bestaat overeenstemming, welke afspraken ook in de toekomst gecontinueerd worden. Het lopende overleg betreft de definitieve datum van overdracht en uitwerking van de voorwaarden waaronder. Partijen geven aan dit overleg thans geen directe prioriteit.
Inrichtings- en landschapsmaatregelen: - Het projectbureau geeft als uitwerking van het landschapsplan (2020) opdracht voor een haalbaarheids- en uitwerkingsstudie gericht op aanplant van een bosgebied in Het Wold.	**groen**	- Het conceptrapport is gereed. Daarnaast zijn op basis van het landschapsplan in Het Wold langs wegen groenstructuren aangeplant en op diverse plaatsen zijn bossages aangebracht. Op basis van genoemd plan is op Kievit (De Wei) vervangend groen aangeplant. Verder zijn de parkeerplaatsen op het Redersplein nieuw ingericht en aangelegd. Ook de bestrating van de boulevard is vervangen door een klinkersteen die aansluit op de overige (klinker)verhardingen in Het Havenkwartier.

		Aansluitend worden nieuwe groenstructuren aangeplant. Ook op het eiland Falster (Het Riet) zijn de groenstructuren aangeplant en gerealiseerd.
Gebiedsontwikkeling/leefbaarheid, economie, recreatie en toerisme - Uitvoering Investeringsagenda Ring Blauwestad (REP-ZZL): Na definitieve vaststelling van de Investeringsagenda (bestuurs-akkoord mei 2020) stellen provincie en gemeente het benodigde budget beschikbaar. Partijen starten in 2021 met de uitvoering van de Investeringsagenda, met name gericht op uitbreiding en/of verbetering van de recreatieve infrastructuur. Ter hoogte van Finsterwolde realiseert een marktpartij een horecapaviljoen en kleine jachthaven, provincie en gemeente faciliteren dit initiatief. Met de realisatie van een fietspontverbinding in het Reiderdiep zorgt het projectbureau voor een directe ontsluiting tussen de natuurgebieden De Tjamme en Reiderwolde.	groen	- Op basis van de subsidie (REP-ZZL) voor de Investeringsagenda Ring Blauwestad is de aanleg pontje Reiderwolde-De Tjamme in 2021 gestart. (Aanleg fietsroute Stadspark Winschoten start medio 2022.) Over de uitvoering van de verdere Ringprojecten is voortdurend overleg met de gemeente Oldambt. Het horecapaviljoen bij Finsterwolde is gerealiseerd.
- Provincie en gemeente ontwikkelen het concept Havenkade (wonen/werken);	oranje	- De stedenbouwkundige uitgangspunten voor het ontwerp van Havenkade zijn vastgesteld, op basis waarvan de voorbereiding voor het bouwrijp maken van het bouwgebied is gestart. In verband met de aanwezigheid van diverse bestaande kabels- en leidingen-tracés is een nadere civieltech-nische uitwerking noodzakelijk, die in de eerste helft van 2022 wordt afgerond. Daarna volgt de aanbesteding en realisatie bouwrijp maken van het bouwgebied (tot eind 2022 met doorloop naar 2023).
- Het projectbureau continueert trajecten met werkervaringsplaatsen (ten behoeve van het beheer van het gebied). Waar mogelijk breidt het projectbureau plaatsing en accommodatie uit.	groen	- De werkschuur aan het Oostereinde vormt een vaste uitvalsbasis voor het beheerteam. Tevens wordt vanuit deze locatie invulling gegeven aan de werkervaringsplaatsen. Naast de boerderij/werkschuur is een opslag van (bouw)materiaal ingericht.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

1.2. Waterbeheer

Beleidsdoel Waterveiligheid

Zorgen voor integrale waterveiligheid en zoetwatervoorziening

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
De regionale waterkeringen voldoen aan de veiligheidsnormen	1056 km	1140 km	1149 km	1153 km	1159 km	1159 km	1159 km	1159 km

Het streven is dat alle 1159 km regionale waterkeringen van de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân aan de veiligheidsnormen voldoen. Elke zes jaar toetsen de waterschappen hun regionale keringen. Daarna wordt een versterkingsprogramma opgesteld en uitgevoerd. De provincie bespreekt jaarlijks de voortgang van dit programma met het waterschap. De versterking van de regionale keringen verloopt volgens planning. Eind 2022 zullen alle keringen versterkt zijn.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Klimaatadaptatie; klimaatbestendig maken fysiek ruimtelijk domein en leefomgeving *Resultaat 2021* - Regionale Adaptatiestrategie (RAS) op basis van een proces van interactieve beleidsvorming.	oranje	*Resultaat 2021* - De Regionale Klimaatadaptatie-strategie (RAS) komt tot stand via interactieve beleidsvorming met circa 20 partijen. Mede als gevolg van de coronacrisis is vertraging opgetreden. In december is een vergevorderd concept besproken in de stuurgroep RAS. Begin 2022 wordt dit besproken in breed bestuurlijk overleg.
Resultaat 2021-2023 - De watersystemen voldoen nog steeds aan de normen voor waterveiligheid.	groen	*Resultaat 2021-2023* - In 2021 is 6 km dijktrajecten versterkt. Er rest nog 6,6 km van de 1159 km regionale waterkering die nog niet aan de norm voldoen en volgend jaar worden versterkt. (Zie ook indicatoren.) Het gaat om dijktrajecten die gecombineerd worden met andere gebiedsopgaven of waarover nog gesprekken met de eigenaar lopen. In Groningen kan 66,2 miljoen kuub water worden opgevangen in waterbergingsgebied. De Lettelberterbergboezem is in 2021 ingericht.

		De waterschappen nemen voldoende beheersmaatregelen om de waterveiligheid te kunnen blijven waarborgen.
- Voorkomen schade door hittestress, wateroverlast en droogte;	**groen**	- Als de RAS is vastgesteld volgt een regionale uitvoeringsagenda met klimaatadaptieve maatregelen, waarin een impuls wordt gegeven aan deze doelen.
- Beschikbaar hebben van voldoende zoet water van voldoende kwaliteit voor de diverse belangen;	**groen**	- Aan dit permanente doel wordt langs meerdere sporen gewerkt. Eén daarvan is de oprichting van een taskforce voor de beschikbaarheid van voldoende geschikt water voor industriële doeleinden. De taskforce onderzoekt ook de back-upmogelijkheden voor de industrie bij onvoldoende beschikbaarheid van zoet water.
- Kennisvergroting, innovatie en nieuwe werkgelegenheid;	**groen**	- In mei 2021 is een kennis- en innovatiemakelaar klimaatadaptatie gestart, die in opdracht van gemeente Groningen, RUG, Hanzehogeschool, Alfa-college, Noorderpoort en Global Centre on Adaptation verbindingen legt tussen regionale bedrijven, internationale bedrijven, overheden, kennisinstellingen en onderzoekers.
- Bewustwording bij beleidsmakers en publiek.	**groen**	- In januari 2021 heeft een grote klimaatadaptatieweek plaatsgevonden, door de coronacrisis helaas vooral online. Rond de week zijn veel publieksevenementen georganiseerd is veel bekendheid gegeven aan klimaatadaptatie. Samen met andere partijen onderzoeken we de mogelijkheden om blijvend aandacht voor klimaat en klimaatadaptatie te organiseren. In oktober heeft een tweede klimaatweek plaatsgevonden in een wat meer bescheiden opzet, waaronder de tentoonstelling 'Sponsland'. - Intern is in de provinciale organisatie een ronde gedaan om in beeld te krijgen wat de gevolgen per beleidsveld zijn van klimaatverandering. De uitkomsten van deze interne ronde worden betrokken bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Door de coronacrisis vraagt dit een langere doorlooptijd.

• Reductie van CO_2; Veenoxidatie *Resultaat 2021* - Opstellen en vaststellen van gebiedsplannen om veenoxidatie tegen te gaan. *Resultaat 2021-2023* - Uitwerken gebiedsplannen.	groen groen	*Resultaat 2021* - Begin 2022 stellen we een Regionale Veenweidestrategie vast. *Resultaat 2021-2023* - In 2022 stellen wij een aanpak voor de overige veengronden vast die ter info aan uw Staten wordt aangeboden. Uitrol van maatregelen voor de veenweidegebieden en de overige veengronden in de periode 2022-2030.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Organiseren Jongerenklimaatevent	groen	• Het Jongerenklimaatevent heeft in mei 2021 plaatsgevonden in hybride vorm. Dit is een event van de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân en de inliggende waterschappen.
• Opbouwen Netwerken en samenwerkingsverbanden GCA (Global Center on Adaptation)	groen	• De contacten met het GCA zijn aangehaald en er is samenwerking aangegaan door gezamenlijke inzet van een kennis- en innovatiemakelaar. (Voor de periode van anderhalf jaar die loopt van 19 mei 2021 tot 19 november 2022, is de kennis- en innovatiemakelaar vanuit het bureau BBENG aangesteld).

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Waterkwaliteit

Verbeteren waterkwaliteit

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
% waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit (oppervlaktewater) [1]	0,0%	0,0%	0,0%	0,0% [2]	0,0% [3]			
Landelijke waarde	0,5%	0,5%	0,0%	0,0% [2]				
Eigen indicatoren [4]								
% waterlichamen met een goede biologische toestand	0,0%	0,0%	15,2%	n.n.b.				
% waterlichamen met een goede fysisch chemische toestand	23,5%	26,5%	48,5%	n.n.b.				
% parameters en maatlatten met de score 'goed'	59,3%	59,6%	69%	n.n.b.				

1) Bron: Informatiehuis Water.Betreft alle KRW-waterlichamen die in beheer zijn van waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân, voor zover liggend in de provincie Groningen, met de waardering 'goed' voor ecologische kwaliteit. Beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

2) In 2021 waren in de provincie Groningen geen oppervlaktewateren met de waardering 'goed' voor ecologische kwaliteit. Nederland kent verschillende watertypen: 'natuurlijk', 'kunstmatig', of 'sterk veranderd'. Binnen deze watertypen is een aantal subcategorieën te onderscheiden. Ieder aangewezen KRW-waterlichaam wordt ondergebracht bij één van deze categorieën. Ieder watertype heeft zijn eigen GEP (goed ecologisch potentieel) dat bepaald wordt door verschillende parameters. De parameter die het laagst scoort bepaalt de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater in de range van 'zeer goed', 'goed', 'matig', 'ontoereikend', en 'slecht'. Een waterlichaam kan geen goede kwaliteit hebben als één van de parameters niet voldoet. Van de 33 waterlichamen in had geen enkel waterlichaam in 2021 de score 'goed'. In 2027 moeten alle waterlichamen over een goede ecologische kwaliteit beschikken of moet deze door de doorwerking van genomen maatregelen binnen bereik zijn

3) De nieuwe KRW-stroomgebiedsbeheerplannen zijn vastgesteld voor de periode 2022-2027. Het jaar 2021 was een nieuw ijkmoment voor het vaststellen van de streefwaarden (doelen) die in 2027 gehaald moeten zijn. Tussentijdse streefwaarden worden niet bepaald. Eens in de drie jaar (in 2024/2025) wordt een uitgebreide tussentijdse analyse van de toestand van de waterkwaliteit gedaan en bepaald of het halen van de doelen in 2027 binnen bereik ligt

4) De ecologische kwaliteit van een waterlichaam wordt bepaald door de biologische toestand (maatlatten voor vis, algen, macrofauna en waterplanten), de fysisch chemische toestand (parameters als fosfor, stikstof, doorzicht en zuurstof) en de aanwezigheid van specifieke verontreinigende stoffen. Gezamenlijk kan het om maximaal 12 parameters en maatlatten per waterlichaam gaan en ongeveer 75 stoffen. Als één van deze parameters of maatlatten een score lager dan 'goed' heeft en er specifiek verontreinigde stoffen gemeten worden, is de ecologische kwaliteit van het waterlichaam niet goed. Onder de eigen indicatoren wordt het percentage van de Groningse waterlichamen met een goede biologische toestand, een goede fysisch chemische toestand en het percentage parameters dat een goede score heeft weergegeven.
Deze aanvullende indicatoren zeggen meer over de werkelijke verbetering van de waterkwaliteit.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Als onderdeel van de Stroomgebiedsbeheerplannen van de stroomgebieden Eems en Rijndelta worden de doelen, begrenzingen en de toestand van de Groningse KRW-waterlichamen vastgesteld. Dit gebeurt eens in de zes jaar.	groen	• De ontwerpplannen zijn op 15 december 2021 definitief vastgesteld.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Waterbedrijf Groningen: • Zorg dragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied.	groen	• Er is voldoende drinkwater beschikbaar voor de openbare drinkwater-voorziening.

Beleidsdoel Grondwater

Duurzaam gebruik grondwater

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Eigen indicatoren								
Trendmatige verandering van grondwaterstanden (in het zoet grondwater deel van de provincie) [1)]				n.n.b. [2)]	> 0 cm per 10 jaar	> 0 cm per 10 jaar	> 0 cm per 10 jaar	> 0 cm per 10 jaar

1) Jaarlijks wordt de trend bepaald conform analyse van KWR Water Research Institute (meenemen van neerslag en verdamping). Ten opzichte van de Begroting 2020 is dit een nieuwe indicator. Voor de vorige indicator waren we afhankelijk van info van derden en was deze geen directe en duidelijke indicator voor het duurzaam gebruik van grondwater. Voor de nieuwe indicator willen we jaarlijks een klein onderzoekje verrichten om de juiste gegevens boven water te krijgen.

2) In april 2022 komen realisatiecijfers beschikbaar. Toetsing wordt op basis van de nog te meten gegevens van 2021 uitgevoerd.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• We willen een robuuste drinkwatervoorziening in Groningen. Daarvoor willen we onder andere een strategische voorraad grondwater (ASV) aanwijzen. In 2021 worden de onderzoeken naar de ASV afgerond en starten we met een MER-procedure.	oranje	• De onderzoeken ASV (Aanvullende Strategische Voorraden) Zuidoost-Groningen zijn in uitvoering. Als een gebied geschikt is als ASV, wordt in 2022 de MER-procedure gestart. Metingen konden niet in 2021 uitgevoerd worden omdat we geen toestemming hebben gekregen om de percelen te betreden.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Ruimtelijke ontwikkeling	7.347	4.343	15.436	16.120	-684
Waterbeheer	2.173	2.140	3.159	2.534	625
Totaal lasten	**9.520**	**6.482**	**18.595**	**18.654**	**-59**
BATEN					
Ruimtelijke ontwikkeling	5.903	702	9.277	15.437	6.160
Waterbeheer	587	366	941	606	-335
Totaal baten	**6.490**	**1.068**	**10.218**	**16.043**	**5.825**
Saldo	**3.030**	**5.414**	**8.377**	**2.611**	**5.766**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	6.001			3.390	-3.390
Onttrekkingen	6.074	320	1.372	1.212	-159
Saldo reservemutaties	**-73**	**-320**	**-1.372**	**2.178**	**-3.549**
Saldo na reservemutaties	**2.957**	**5.094**	**7.006**	**4.789**	**2.217**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Ruimtelijke ontwikkeling			
- *Grondexploitatie Blauwestad* Het saldo van de kosten en opbrengsten van de jaarlijkse grondexploitatie leidt tot een mutatie op de voorraad grond op de balans. In de grondexploitatie 2021 gingen we er nog vanuit dat dit zou leiden tot een toename van de voorraad grond van € 3,9 miljoen (kosten hoger dan opbrengsten). Als gevolg van lagere kosten van ca. € 0,9 miljoen en doordat de kavelverkoop ruim boven het geprognosticeerde aantal lag, resulterend in een hogere opbrengst van € 10,2 miljoen, heeft dit geleid tot een afname van de voorraad grond van € 7,2 miljoen (kosten lager dan opbrengsten). Deze mutaties lopen resultaatneutraal via de lasten en baten van dit deelprogramma. Op basis van de door uw Staten vastgestelde grondexploitatie 2022, geactualiseerd op basis van bovenstaande mutaties en de looptijd van 20 jaar, valt een bedrag van ca. € 3,2 miljoen vrij vanuit de voorziening. Deze vrijval is conform afspraak weer toegevoegd aan de reserve Compensatie dividend Essent.	-3.064	6.277	-3.213
- *Marketingkosten Blauwestad* Onder als gevolg van het niet houden van evenementen en beurzen in verband met corona is ca. € 159.000 niet besteed. Deze middelen blijven voor de looptijd van de grondexploitatie beschikbaar in de Algemene reserve.	159		-159

- *Gebiedsontwikkeling (ovb)* Bij de Kadernota 2020-2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor het doen van een eerste verkenning over nut en noodzaak wat betreft een eventuele uitbreiding van industrieterreinen voor grootschalige, duurzame industrie en een eventuele vervolgfase. Deze verkenning is gestart in 2020 en loopt ook in 2022 nog door. De noodzaak om in 2022 door te gaan met dit proces is onverminderd, willen wij in de toekomst voldoende voorbereid zijn om ruimte bieden aan grootschalige economische ontwikkelingen die bijdragen aan werkgelegenheid. Maar bijvoorbeeld ook als het gaat om de realisatie van de waterstofagenda, dan is het doen van een dergelijke verkenning noodzakelijk. De niet bestede middelen (€ 1,135 miljoen) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	989	146	
- *Omgevingswet (ovb)* Bij de implementatie van de Omgevingswet en het opstellen van de nieuwe Omgevingsvisie is door andere het uitstel van de Omgevingswet en corona vertraging opgetreden. Bij de najaarsmonitor kon (nog) niet volledig worden voorzien of een overboeking van de daarvoor beschikbare middelen noodzakelijk was en welk bedrag dan overgeboekt zou moeten worden. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	352		
- *Flexpool (SPUK)* Voor de subsidieregeling Flexpool versnelling voorfase woningbouw provincie Groningen hebben wij vanuit het Rijk € 332.000 ontvangen via een specifieke uitkering (SPUK). In de 2021 zijn drie subsidies verstrekt voor in totaal € 28.000. Eind 2021 hebben we het openingsbesluit voor de subsidieregeling 2022 vastgesteld. De niet bestede middelen blijven beschikbaar en zijn naar de balans geboekt als vooruitontvangen bedragen.	304	-304	
- *Ruimtelijke aspecten ontwikkeling landschap (ovb)* Door een complex aan factoren is het niet gelukt om het budget voor Ruimtelijke kwaliteit weg te zetten aan de beoogde activiteiten. Het is ook niet te verwachten dat dit in 2022 geheel kan worden ingelopen en daarmee ligt het voor de hand om een deel van de onderuitputting ad € 244.300 te laten vrijvallen. Dat geldt niet voor een totaalbedrag van € 146.000. Daarom wordt dit bedrag via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022. De rest komt ten gunste van het rekeningresultaat.	182	62	
- *Flexwonen (DU)* Het onderzoek naar particuliere huurwoningen in de Groninger krimpregio's is vanwege de opgelegde coronamaatregelen nog niet afgerond. Oplevering zal medio 2022 plaatsvinden. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	74		-74
- *Bouwheerschap* In 2021 zijn de daadwerkelijke bestedingen afgerond € 76.000 lager uitgevallen dan begroot (€ 250.000). Door de opgelegde coronamaatregelen zijn aangegane verplichtingen voor in totaal € 50.000 doorgeschoven naar 2022. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	76		
- *Onderzoek koopstromen (ovb)* De opdracht voor het uit te voeren koopstromenonderzoek (overeenkomstig afspraak in IPO-verband) komt naar verwachting in april/mei 2022. Met de provincie Fryslân is afgesproken om hierin gezamenlijk op te trekken. Vanwege de beperkingen door de coronamaatregelen was het niet eerder mogelijk/zinvol om een opdracht voor een onderzoek uit te zetten. Daarnaast speelt de voorbereiding van mogelijke subsidieaanvragen (door gemeenten) voor de subsidieregeling van het 'programma Impulsaanpak Winkelgebieden' van het ministerie van EZK. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	61		

- *Vrijval op subsidies/opdrachten* Bij de afrekening van in het verleden toegekende ISV-subsidies en een subsidie op het onderdeel wonen is vanwege lager dan begrote projectkosten vrijval opgetreden. Aanvullend zijn een aantal opdrachten lager uitgevallen waardoor vrijval is ontstaan. De niet bestede middelen komen ten gunste van het rekeningresultaat.	68		
- *Overig*	86	19	
- *Apparaatskosten*	29	-40	
Totaal verschil	**-684**	**6.160**	**-3.446**
Waterbeheer			
- *Reductie CO_2-veenoxidatie* In het kader van het project Overige veengronden zijn in 2021 kosten gemaakt voor het Plan van Aanpak. Die kosten waren niet begroot dus leiden tot een overbesteding. Gelijktijdig zijn er baten doordat waterschap en provincie Drenthe hebben bijgedragen aan de projecten. Hierdoor komt het saldo van het krediet uit op nul.	-62	62	
- *Hydrologische maatregelen (DU)* Van de decentralisatie-uitkering van het Rijk voor hydrologische maatregelen is niet alles besteed omdat het project nog loopt. Het project wordt in 2022 afgerond. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	103		-103
- *Klimaatadaptatie (aanpak verdroging)* Vanwege het Akkoord van Groningen is een kennis- en innovatiemakelaar aangesteld, met als doel om bedrijven en kennisinstellingen aan elkaar te verbinden en economische spin-off te verkrijgen van de aanwezigheid van het Global Centre on Adaptation in Groningen. De opdracht is gestart in 2021 en loopt volgens plan tot november 2022. De provincie Groningen treedt op als de formele opdrachtgever. Hiervoor zijn gelden van de zes partners binnengekomen voor het inhuren van de innovatiemakelaar.	121	-121	
- *NPG Waterwerken Zoutkamp en koppelkansen (SPUK)* Van NPG hebben we € 175 miljoen gekregen vanuit het thematische spoor voor een aantal koppelprojecten rondom de Waterwerken Zoutkamp. Samen met het waterschap Noorderzijlvest en gemeente Het Hogeland wordt het definitief ontwerp hiervoor inclusief de laatste ramingen nader uitgewerkt. Verwacht wordt dat dit project in 2023 in uitvoering zal gaan. Als gevolg van corona heeft dit meer tijd in beslag genomen. Daarnaast zijn de beschikbaar gestelde budgetten nog niet volledig dekkend, dit heeft onder meer te maken met prijsstijgingen in de markt. De nadere uitwerking van het totaal zal in 2022 afgerond worden, dan weten we exact welk bedrag in welk jaar noodzakelijk is voor de te realiseren projecten in Zoutkamp. De niet bestede middelen blijven beschikbaar voor dit doel en zijn naar de balans geboekt als vooruitontvangen bedragen.	291	-291	
- *Overig*	25	15	
- *Apparaatskosten*	147		
Totaal verschil	**625**	**-335**	**-103**
Totaal verschillen programma	**-59**	**5.825**	**-3.549**

Bedragen x € 1.000

2. Milieu en energie

Inleiding

Het programma Milieu en energie heeft als doel:

Een gezonde, schone en veilige duurzame leefomgeving in Groningen

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Milieu
2. Energie en klimaat.

Milieu
Of het nu gaat om luchtkwaliteit, afval of zeer zorgwekkende stoffen, de druk op provincies wordt steeds groter om de schadelijke gevolgen voor mens en leefomgeving te beperken. Dat mede gezien de hoeveelheid opgaven, transities en de snelheid waarmee deze zich voltrekken. Op deze ontwikkelingen spelen we in. In 2021 hebben we de Strategische Milieu-agenda 2021-2040 vastgesteld met onze ambities voor de komende periode. Deze agenda geldt als vertrekpunt voor de in 2022 te actualiseren Omgevingsvisie en een nieuw op te stellen Milieuprogramma.
Daarnaast hebben we ons in het bijzonder ingezet op een aantal complexe VTH-dossiers, zoals van ESD-SIC bv. Daarnaast is gestart met de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord en is de hinderapp, na een pilotperiode als luchtapp, succesvol gelanceerd. Naast bedoelde beleidsvorming en uitvoering hebben we 2021 benut voor monitoring en evaluatie. Zo is de Milieumonitor in de Staat van Groningen doorontwikkeld waarmee waardevolle informatie beschikbaar komt voor onze inwoners en andere stakeholders.

Gaswinning
In 2021 is ingezet op een zorgvuldig gebruik van de ondergrond, waarbij sprake is van een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en is bijgedragen aan oplossingen voor schadeherstel en versterking en het creëren van een kansrijk perspectief voor het aardbevingsgebied om het vertrouwen bij de Groninger bevolking te herstellen. Voor het provinciedeel van het Nationaal Programma Groningen lag de focus op het uitvoeren van het thematisch programma.

Er is samengewerkt met NCG en IMG bij het oplossen van complexe schadegevallen. Samen met de regio hebben wij een bijdrage geleverd aan de uitwerking van de regelingen uit de bestuurlijke afspraken versterking van november 2020. In 2021 is gestart met het Agroprogramma, dat zich richt op agrarische bedrijven welke nadelige effecten ervaren door gaswinning. Inmiddels worden 43 casussen begeleid en is een subsidieregeling opgezet. Met een ander uitvloeisel van de bestuurlijke afspraken, het mkb-programma, zijn wij in 2021 gestart met de opzet van de programmatische aanpak.

De gaswinning is voor het gasjaar 2020-2021 in het vaststellingsbesluit vastgesteld op 8,1 miljard Nm^3. Er is in 2020-2021 uiteindelijk 7,8 miljard Nm^3 gewonnen. In 2021 is er vanuit bovenregionaal verband bij de minister gewezen op een ruimhartige schadeafhandeling, evenals een definitieve sluiting van het Groningenveld in 2023.

Energie en klimaat
In 2021 zijn de Klimaatagenda provincie Groningen 2030 en het Uitvoeringsprogramma Energietransitie in uitvoering gegaan, na vaststelling in het najaar van 2020. De klimaatagenda beschrijft onze bijdrage aan het Nationaal Klimaatakkoord en het uitvoeringsprogramma geeft de provinciale inzet voor de komende jaren weer. Inmiddels zijn de klimaatdoelstellingen in Europees en nationaal verband opgehoogd naar 55% CO_2-emissiereductie te realiseren ten opzichte van 1990; dit leidt vooralsnog niet tot aanpassing van de Klimaatagenda aangezien deze ook naar 55% CO_2-reductie streeft.
Tot en met 2021 is in totaal 726 MW wind op land gerealiseerd. Daarnaast heeft zonne-energie een grote vlucht genomen: tot en met 2021 is er 712 MWp gerealiseerd en er is nog voor een vergelijkbare hoeveelheid aan projecten vergund (693 MWp).

In 2021 is de Groningse Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 aangeboden aan het Nationaal Programma RES. Hierin is opgenomen dat het RES-gebied Groningen in 2030 5,7 TWh duurzame energie op wil wekken. De al gerealiseerde projecten en de door gemeenten vastgestelde ambities voor wind op land en zonne-energie maken onderdeel uit van de 5,7 TWh. Overigens kampt

Groningen met een tekort aan transportcapaciteit voor al die duurzame energie, net als grote delen van de rest van Nederland. Desalniettemin hebben de netbeheerders aangegeven dat het RES-bod te accommoderen is, mits aan bepaalde randvoorwaarden wordt voldaan.

In 2050 moeten alle woningen en gebouwen van het aardgas zijn. Om de overstap naar duurzame warmte te begeleiden, is het Warmte Transitiecentrum Groningen (WTCG) opgericht. Dit centrum adviseert en ondersteunt Groningse gemeenten die meedoen met hun warmteplannen en projecten in wijken en dorpen. Projecten om een wijk of dorp van duurzame warmte te voorzien kunnen subsidie van de provincie krijgen.

Het Rijk heeft eind 2021 nieuwe zoekgebieden aangewezen voor wind op zee. Boven de Wadden is, naast Gemini (600 MW) en de nog te realiseren kavel ernaast (700 MW) een nieuw gebied aangewezen (4000 MW) met aansluiting in de Eemshaven. Ook al zijn we er daarmee nog niet, is dit goed nieuws voor de verduurzaming van de industrie en het opstarten van de waterstofeconomie. De komende tijd wordt verkend hoe de stroom van deze windparken het beste aan land gebracht kan worden met het oog op de noodzakelijke doorkruising van het Waddengebied.

2.1. Milieu

Beleidsdoel Milieukwaliteit

Behoud en ontwikkeling van de milieukwaliteit in Groningen door het voorkomen en wegnemen van milieuhinder

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In het nog op te stellen nieuwe milieuprogramma zullen de indicatoren worden bepaald. Wij verwachten dit milieuprogramma in de loop van 2022 afgerond te hebben.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Omgevingsdienst Groningen: Adequate uitvoering VTH-taken bij BRZO-bedrijven draagt bij aan verminderen van uitstoot, hinder en overlast		
Resultaat 2021		*Resultaat 2021*
- Voldoen aan BRZO Noordelijke Maat;	groen	- Op basis van de jaarrapportage Brzo Noord over 2021 stellen wij vast dat aan de Noordelijke Maat voor Brzo is voldaan.
- Extra inzet op specifieke dossiers (ESD, Pouw, RWE, Schipper en Zeer Zorgwekkende Stoffen).	groen	- Op basis van jaarrapportages van de ODG en Brzo Noord stellen wij vast dat aan de extra inzet, overeenkomstig de jaaropdracht voor 2021, is gepleegd.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Voldoen aan BRZO Noordelijke Maat;	groen	- Het door ons beoogde resultaat zal zijn dat we net als in 2021 in de jaren 2022 en 2023 blijven voldoen aan de Noordelijke Maat. Er zal onder andere extra inzet nodig zijn voor de datakwaliteit, de actualisatie van de vergunningen, de beïnvloeding van het naleefgedrag en de effectiviteit van het Brzo-toezicht en de handhaving.
- Extra inzet op specifieke dossiers (ESD, Pouw, RWE, Schipper en Zeer Zorgwekkende Stoffen).	groen	- Het door ons beoogde resultaat zal zijn dat we net als in 2021 we ons ook in de jaren 2022 en 2023 extra zullen inzetten voor de genoemde dossiers en voor nieuwe initiatieven in de energietransitie en de circulaire economie.

• Verminderen van hinder, uitstoot en overlast in brede zin *Resultaat 2021* - Uitrol Hinderapp (afhankelijk van besluitvorming eind 2020);	**groen**	*Resultaat 2021* - De Hinderapp is in gebruik genomen in de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland. Op dit moment zijn wij bezig met het ontwikkelen van de Hinderapp. Wij maken een koppeling met het klachtensysteem (LOS) van de ODG. Aan de hand van de eerste bevindingen en interesse bij andere gemeenten kan de Hinderapp eventueel ook naar andere gemeenten worden uitgerold. Dit en de mogelijkheid van verbreding van monitoring van milieukwaliteit met gemeenten wordt onderzocht in het kader van Nationaal Programma Groningen (NPG).
- Opzetten monitoringssystematiek emissies gegevens bedrijven;	**oranje**	- Er is gestart met een marktverkenning om te beoordelen welke vorm deze systematiek moet krijgen. Door het uitstel van de Omgevingswet en de hierdoor ontstane herprioritering is vertraging opgetreden.
- Extra inzet op metingen, juridische en beleidsmatige expertise, doorwerking van beleid naar uitvoering, monitoring. Dit gebeurt op basis van uitkomsten van het in 2020 uitgevoerde evaluatie van het Milieuplan 2017-2020.	**groen**	- De conclusies uit de evaluatie zijn voorzien van een aantal adviezen in de strategische milieuagenda en de evaluatie van het functiegebouw. Deze adviezen worden opgenomen in het nieuwe milieuprogramma en daar waar nodig in het traject van de brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie. Besluitvorming van het milieuprogramma wordt verwacht voor de zomer 2022 (juni/juli). De besluitvorming is uitgesteld in verband met voorrang aan het Milieubeleidsplan door uitstel van de invoering van de Omgevingswet.
Resultaat 2021-2023 - In het nieuw op te stellen Milieuprogramma 2022-2026 formuleren we voor verschillende milieuthema's nadere concrete acties binnen bestaand beleid die we vervolgens uitvoeren;	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - We werken het Milieubeleidsplan als onderdeel van de Omgevingsvisie uit in het milieuprogramma in de eerste helft van 2022 (door uitstel van de Omgevingswet hebben we voorrang gegeven aan het opstellen van het strategisch kader: het Milieubeleidsplan, als onderdeel van de actualisatie van de Omgevingsvisie) Het Milieuplan 2017-2020 is daarom met een jaar verlengd tot 2023.
- Continueren strenge kant van BBT (Beste Beschikbare Technieken).	**groen**	- We hebben de beleidsregels inzake strenge kant, als onderdeel van de verlenging van het huidige Milieuplan geactualiseerd.

- Onderzoek naar noodzaak omgevingswaarden in het kader van de Omgevingswet.	**groen**	- Dit onderzoek vindt plaats in het kader van de brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie. Het proces van de nieuwe Omgevingsvisie loopt. Het onderzoek/besluit om wel of geen omgevingswaarden te stellen, en zo ja op welke gebieden, maakt daar onderdeel vanuit. Het zal een integrale afweging zijn met andere beleidsvelden.
• Minder toezicht en regelgeving voor goed functionerende bedrijven *Resultaat 2021* - Het doorvertalen van het plan van aanpak voor goed functionerende bedrijven in jaarprogramma's VTH en POV. *Resultaat 2021-2023* - Verminderen toezicht en regelgeving daar waar mogelijk en gewenst; - Monitoring van afname lasten.	**groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2021* - Er is in 2021 een plan van aanpak opgesteld. Uitvoering van dit plan van aanpak vindt plaats in 2022 en 2023. Daarbij wordt de doorvertaling in Provinciale Omgevingsverordening (POV) en VTH beoordeeld. Doorvertaling in de POV is nu alleen beleidsneutraal mogelijk. Beleidswijzigingen kunnen in 2022 weer worden verwerkt in de POV. - De input voor de doorvertaling in het VTH-jaarprogramma 2023 zal in het eerste halfjaar van 2022 gereed zijn. *Resultaat 2021-2023* - Vertaling beleid naar VTH-jaarprogramma's en POV. Doordat het onderzoek naar verminderen toezicht en regelgeving nog loopt is het nu nog niet duidelijk of dit mogelijk is. - In de Milieumonitor wordt hiervoor een indicator opgevoerd. Het is op voorhand niet zeker of hier een geschikte indicator voor is. Het plan van aanpak is in 2021 afgerond. In 2022 vindt het onderzoek plaats en zal het duidelijk worden.
• Reservering voor asbestfonds *Resultaat 2021* - In 2020 is een start gemaakt met een asbestinventarisatie van alle daken in de provincie onder regie van de provincie. Dit zal begin 2021 worden afgerond. Nu de Eerste Kamer wetgeving niet heeft geaccordeerd wil het ministerie door middel van een versnellingsfonds de sanering van asbestdaken stimuleren. Wanneer dak eigenaren met asbest geen lening bij een reguliere bank kunnen krijgen komen ze in aanmerking voor het landelijk asbestfonds, mits de desbetreffende gemeente en/of		*Resultaat 2021* - De asbestinventarisatie is begin dit jaar afgerond. In totaal zijn in onze provincie 10.221 daken beoordeeld als potentieel asbesthoudend. Deze daken hebben een gezamenlijk schuin oppervlak van 3.884.768 m^2. De werkvoorraad asbest op daken is ingedeeld in Wonen (263.820 m^2), Agrarisch (490.478 m^2) en Industrie (3.130.470 m^2). - Asbestinventarisatie is opgeleverd en deelname van gemeenten aan landelijk asbestfonds laat zien dat de gemeenten hiervoor (nog) geen financiën voor hebben gereserveerd.

provincie ook gelden hiervoor heeft gereserveerd. Een eerste inventarisatie bij de gemeenten laat zien dat er (nog) geen gelden zijn gereserveerd voor het landelijk asbestfonds. *Resultaat 2021-2023* - Begin 2021 zal de, in 2020 gestarte, asbestinventarisatie worden afgerond onder regie van de provincie. De financiering hiervoor zal ook door de provincie worden bekostigd. Vervolgens zal worden bekeken met de gemeenten op welke manier en volgens een nog te ontwikkelen aanpak, de sanering van asbestdaken in de provincie kan worden gestimuleerd en bevorderd.	**groen** **groen**	IPO heeft in het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOb) op 11 oktober 2021 (op initiatief van provincie Groningen) haar zorg uitgesproken of de urgentie van de asbestsanering nog wel voldoende wordt gezien. Asbestsanering zal in 2022 in het BOb nader worden besproken. *Resultaat 2021-2023* - De asbestinventarisatie is afgerond en teruggekoppeld naar de gemeenten in 2021 en de gegevens hiervan worden opgenomen in de Staat van Groningen en zullen begin 2022 hierop openbaar worden gemaakt. Daarnaast doen wij financieel mee aan een landelijk onderzoek naar het risico van de verspreiding van asbestvezels bij verweerde (oude) asbestdaken. De resultaten waren in het derde kwartaal van 2021 verwacht, maar zullen pas medio 2022 worden opgeleverd. Het is nog niet definitief bekend op welke manier de sanering van asbestdaken kan worden bevorderd.
• Bevorderen afval als grondstof *Resultaat 2021* - Uitwerken uitvoeringskader VTH-instrumentarium; - Bevorderen makelen secundaire grondstoffen tussen bedrijven. *Resultaat 2021-2023* - In het milieuprogramma 2021-2023 nadere acties ten behoeve van het bevorderen van afval als grondstof formuleren en uitvoeren; - Het bevorderen van afval als grondstof door te vertalen in jaarprogramma's VTH.	 **oranje** **groen** **oranje** **groen**	*Resultaat 2021* - Zowel in IPO-verband als met ODG wordt verkend welke elementen het uitvoeringskader zou moeten bevatten. Dit is nog in uitvoering en is dus nog niet volledig uitgewerkt. Dit zal naar verwachting begin 2022 zijn afgerond. - We hebben opdracht verleend aan adviesbureau Stec Groep om in 2022 hiervoor een systeem te ontwikkelen. Dit zal inzicht moeten bieden in de soort, hoeveelheid, verwerkingsmogelijkheden en waarde van afvalstoffen. *Resultaat 2021-2023* - In het najaar van 2021 zijn nadere acties verder geconcretiseerd. Deze zullen, na vaststelling van de opvolger van het huidige milieuplan kunnen worden uitgevoerd. Dit is echter afhankelijk van het IPO-traject en dit heeft vertraging opgelopen. Naar verwachting zal dit in het begin van 2022 zijn afgerond. - Doorvertaling in de jaarprogramma's van VTH heeft plaatsgevonden.

• Implementatie Omgevingswet:		• Implementatie Omgevingswet: De inwerkingtreding van de Omgevingswet is verplaatst naar 1 januari 2023. In de afgelopen maanden zijn veel besprekingen geweest over de inwerkingtredingsdatum. Er waren grote zorgen bij onder andere gemeenten en provincies of 1 juli 2022 wel een verantwoorde datum is om in werking te kunnen treden. Die zorgen hangen voor het grootste deel samen met de snelheid en kwaliteit van de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de software die daarop kan worden ontwikkeld. Het gaat onder andere om de software die wij als provincie gebruiken om onze Omgevings-documenten in het DSO te publiceren.
- Herziening Omgevingsverordening aan de vereisten van de Omgevingswet (formele vaststellingsprocedure);	**groen**	- De technische herziening van de Omgevingsverordening is ter inzage geweest. Deze procedure is gestopt vanwege uitstel van de wet. Met de lopende en verwachte actualisatie moet deze technische herziening worden aangevuld en opnieuw in procedure worden gebracht.
- Opstellen van een provinciale procedure Projectbesluit (in staat zijn bij invoering wet te kunnen werken met Projectbesluit-procedure;	**oranje**	- Vanwege de prioritering van de doelen is besloten het opleveren van de handreiking op te schuiven. In de eerste helft van 2022 zal een handreiking worden opgeleverd.
- Aansluiten van onze systemen op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), met name om op de juiste manier onze Omgevingsdocumenten te kunnen ontsluiten;	**oranje**	- Voor het ontsluiten van de Omgevingsdocumenten en het VTH-proces moeten wij zijn aangesloten op het DSO. Er is software aangeschaft om de koppelingen te maken met de huidige software. De koppelingen moeten nog in bedrijf worden genomen en werkend worden gemaakt. 2022 moet benut worden om te testen en te oefenen. Daar zit een strakke planning op. Bij aanschaf nieuwe software, dienen deze te voldoen aan de geldende eisen.
- Het optimaliseren van de werkprocessen voor beleidsvorming en VTH;	**oranje**	- De analyse voor de werkprocessen voor het VTH-traject is afgerond. Er zijn concrete implementatie-acties gedefinieerd voor de werkprocessen VTH. De analyse voor werkprocessen beleid is ook afgerond. Op dit moment worden concrete implementatieacties gedefinieerd. 2022 moet in het teken staan van een goede implementatie en aansluiting op andere generieke processen zoals publicatie en bekendmaking.

- Zorg dragen voor bestendige en bruikbare informatie voor de Omgevingswet;	**groen**	- In eerste instantie is gestart met de data benodigd voor de Omgevings-verordening. Op basis van de analyse van de werkprocessen worden ook daarna de andere benodigde databronnen in context van het beleidsinstrument opgepakt. Dit is een continu proces en is niet afgerond op 1 januari 2022. In het tweede en derde kwartaal is een actualisatie- en verbeterslag uitgevoerd om de data voor te bereiden voor het traject om tot een nieuwe Omgevingsvisie te komen. De monitor 'Staat van de Leefomgeving', die gebruikt voor de nieuwe Omgevingsvisie als onderdeel van de beleidscyclus, is voor 70% gevuld.
- Vaststellen participatiebeleid in samenwerking met het Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB).	**groen**	- Besloten is het opstellen van participatiebeleid los te koppelen van de invoering van de Omgevingswet/Omgevingsvisie. Het programma KOB heeft in 2021 een Startnotitie opgesteld om te komen tot provinciaal participatiebeleid. (Zie ook deelprogramma 7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht.)
• Brede beleidsmatige herziening Omgevingsvisie en Verordening: - Opstellen Koersnota (resultaten verkenningsfase)	**oranje**	- Eind september 2020 is door uw Staten de Startnotitie om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie vastgesteld. Wij werken toe naar een concept-koersdocument. In 2021 zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd ten behoeve van de nieuwe Omgevingsvisie en hebben een aantal ambtelijke werkplaatsen plaatsgevonden met gemeenten en waterschappen. Verder is eind 2021 een eerste zogenaamde Discussienota opgeleverd. Daarin verbeelden wij hetgeen tot nu toe is opgehaald voor de nieuwe Omgevingsvisie. Dat document bevat een aantal uitdagingen in de fysieke leefomgeving, waarover wij het gesprek met uw Staten uiterlijk in april 2022 aan willen gaan. Daarom hebben we de naam van dit document veranderd van 'Discussienota' naar 'Gids voor gesprek'.
- Doorvertaling Koersnota in Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD);	**oranje**	- Het door uw Staten vast te stellen koersdocument wordt als basis gebruikt voor het opstellen van de Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD).

- Opleveren concept Omgevingsvisie en Omgevingsverordening en Plan MER.	oranje	- Gestreefd wordt naar oplevering in 2023.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Doorontwikkeling gebiedsgericht milieubeleid;	groen	• We ontwikkelen gebiedsgericht milieubeleid als onderdeel van de brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie. We hebben hiervoor in 2021 een aantal vertrekpunten in de huidige Omgevingsvisie opgenomen. We onderzoeken in 2022 waar en in welke mate sprake is van zogenaamde 'hotspots': plekken waar sprake is van stapeling van milieubelasting en hinder.
• Doorontwikkeling milieumonitor op gebied milieueffecten grote transitieopgaven en omgevingswaarden; hiertoe worden nieuwe indicatoren ontwikkeld;	oranje	• Geschikte indicatoren zijn nog niet gereed. Omdat nu ook een integrale monitoring voor de nieuwe Omgevingsvisie wordt opgesteld, moet hierop worden aangesloten. Dit leidt tot vertraging. Verwacht wordt dat dit in 2022 plaatsvindt.
• Onderzoek naar verminderen regellast bedrijfsleven: uitvoering geven aan het in (eind) 2020 op te stellen Plan van Aanpak voor goed presterende bedrijven;	groen	• Een Plan van Aanpak is opgesteld, dat verder wordt uitgewerkt in 2022 en 2023.
• Vermindering van de risico's afvalsector inclusief financiële zekerheid in relatie tot circulaire economie (zie brief behandeling motie 'De vervuiler betaalt' d.d. 6 oktober 2017).	groen	• Er hebben in 2021 meerdere gesprekken plaatsgevonden met het ministerie van IenW over de concretisering van de financiële zekerheidsstelling. Een aantal juridische vragen is nog niet beantwoord door IenW. Vooruitlopend op deze wetswijziging bereiden provincies zich in IPO-verband voor door middelen van: - Actualiseren/schrijven handreiking: Hierbij heeft onder andere een verkenning naar een ratingsystematiek plaatsgevonden en zijn botsproeven uitgevoerd door omgevingsdiensten; - Onderzoek en opstellen organisatieplan en actualiseringsprogramma: Dit is in voorbereiding bij BZRO+/ DCMR Milieudienst Rijnmond; - Besluitvorming capaciteit en organisatie voor feitelijke uitvoering. (zie hiervoor ook motie 291):

		In afwachting van de Omgevingswet en het wijzigingsbesluit voor financiële zekerheid heeft op dit punt nog geen nadere besluitvorming kunnen plaatsvinden. Het wetsontwerp, dat het stellen van financiële zekerheid bij de afvalsector mogelijk maakt, is gepubliceerd en naar de Tweede Kamer gezonden. De staatssecretaris heeft eind 2021 schriftelijke vragen beantwoord. (Naar verwachting wordt het wetsontwerp in het eerste kwartaal 2022 ter advisering naar de Raad van State gestuurd.)
• Opstellen verschillenkaart luchtkwaliteit Groningen.	oranje	• De berekeningen ten behoeve van deze kaart zijn uitgevoerd. Verwacht wordt de eerste helft van 2022 een up-to-date kaart te kunnen leveren. De vertraging komt voort uit een onvolledig gebleken onderliggende kaart van het RIVM. Mogelijk worden aanvullende indicatoren gekozen omdat de provincie inmiddels het Schone Lucht Akkoord heeft ondertekend.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Omgevingsdienst Groningen: • Uitvoeren vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers (waaronder de provincie Groningen), waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.	groen	• Uw Staten hebben op 2 juni 2021 de voordracht Ontwerpbegroting 2022 en de concept Jaarrekening 2020 Omgevingsdienst Groningen vastgesteld. Daarbij is besloten de begrote deelnemersbijdrage structureel te verhogen (€ 464.900 in 2021 aflopend tot € 169.400 in 2025). Deze verhoging wordt met name veroorzaakt doordat het aantal Brzo-bedrijven fors is gestegen en door de aanpassing van de indexering van 1,8% naar 2,25%. Wij verwachten dat ODG hiermee onze doelen kan uitvoeren overeenkomstig de eisen die wet- en regelgeving daaraan stellen.

Beleidsdoel Duurzaamheid

Duurzaamheid is verankerd in de gehele organisatie, in alle portefeuilles, beleidskeuzes, opgaven, programma's en projecten.

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Actief uitvoeren van of bijdragen aan projecten om verduurzaming hierin verder vorm en inhoud te geven				5	4			
Er vindt structureel overleg plaats met externe netwerkpartners in een best passende vorm.				1 [1)]	3			
Er vindt structureel overleg plaats provinciebreed (afdelingen).				2	2			
Uitvoeren van een ambitiewebsessie				4	4			
Organiseren van duurzaamheidsactiviteiten voor een breed publiek, waaronder de jaarlijkse uitreiking van de Duurzaamheidsaward				3	3			

1) In 2021 zijn er weinig bijeenkomsten georganiseerd die van meerwaarde waren voor het team duurzame ontwikkeling, waardoor er minder overleg is geweest met externe partners dan aanvankelijk beoogd.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Provincie onderzoekt de mogelijkheid om de eigen CO_2-uitstoot inzichtelijk te maken en te reduceren middels de CO_2-Prestatieladder *Resultaat 2021-2023* - Besluit om deel te nemen aan het zogenaamde 'wegbereiderstraject' (pilot in IPO-verband, onze provincie is kartrekker) ligt eind 2020 voor. Afhankelijk daarvan wordt de pilot gedraaid of moet worden gezocht naar andere opties om CO_2 te meten en reduceren.	groen	*Resultaat 2021-2023* - Deelname aan het 'wegbereiderstraject' is afgerond. Resultaten zijn twee bijeenkomsten met interne stakeholders van GWW (Grond-, Weg- en Waterbouw) en Inkoop, die hebben geleid tot verduurzaming van GWW-projecten vanaf de ontwerpfase en het inkoopproces. - Het project CO_2-Prestatieladder is in september 2021 gestart. Dit moet leiden tot inzicht in de eigen CO_2-uitstoot, het stellen van realistische reductiedoelen en bijbehorende maatregelen.

• Provincie ontwikkelt beleid en een bijbehorend actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) *Resultaat 2021* - MVI is eind 2020 vastgesteld en wordt in 2021 conform uitgevoerd. *Resultaat 2021-2023* - De eerste ervaringen met en resultaten van MVI zijn geëvalueerd. - Verankeren van een duurzame aanpak bij de planvorming van provinciale projecten.	**oranje** **groen** **groen**	*Resultaat 2021* - Het MVI-actieplan is als integraal onderdeel van het inkoopbeleid in 2021 opgesteld en vastgesteld, in plaats van het apart op te stellen in 2020. Het beleid bevat organisatie brede duurzaamheidsdoelen waar middels toepassing van het inkoopinstrument een bijdrage kan worden geleverd aan het bereiken van deze doelen. Het MVI-inkoopbeleid is gereed en in december 2021 door ons goedgekeurd. Daarmee is het beoogde resultaat in 2021 behaald. Het beleid wordt in 2022 tot uitvoering gebracht en periodiek geëvalueerd. Het is een zogenaamd levend document dat wordt aangepast wanneer nodig is. *Resultaat 2021-2023* - Na het vaststellen van het actieplan en de start van de uitvoering wordt er geëvalueerd. Dit past binnen de huidige planning. - Eind 2020 zijn nieuwe project formats opgeleverd waarin duurzaamheid nu als standaard stap is meegenomen. Begin 2021 zijn procesbegeleiders opgeleid om digitale ambitiewebsessies te houden om aan het begin van een project de duurzame ambities in kaart te brengen. Daarnaast zijn in 2021 de eerste stappen gezet met de Interne Duurzaamheidsmonitor, die inzicht geeft in de duurzaamheid van de eigen organisatie, gebaseerd op de Sustainable Development Goals (SDG's).
• Medewerkers van de provincie Groningen zijn duurzaam binnen én buiten de organisatie inzetbaar.	**groen**	• Het kennisnetwerk (duurzame ambassade) verbindt experts (sinds 2016) op het gebied van duurzaamheid met elkaar verbinden om zo een bijdrage te leveren aan duurzaamheidsvraagstukken. Ook aan vragen die van buiten de organisatie zijn gekomen, hebben we een bijdrage kunnen leveren. Via Groningen Werkt Slim zoeken we de samenwerking met andere organisaties om kennis te delen op het gebied van duurzaamheid.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Gaswinning

Inzetten op een zorgvuldig gebruik van de ondergrond waarbij sprake is van een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en daarbij bijdragen aan oplossingen voor schadeherstel en versterking en het creëren van een kansrijk perspectief voor het aardbevingsgebied waardoor het vertrouwen bij de Groninger bevolking wordt hersteld

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Voor wat betreft de schadeafhandeling, versterking en de hoogte van de gaswinning heeft de provincie geen systeemverantwoordelijkheid maar een coördinerende en faciliterende rol. Daarom zijn geen indicatoren opgenomen. Voor het Nationaal Programma Groningen zijn aparte afspraken gemaakt over indicatoren. Hiervoor wordt op overkoepelend niveau voor het gehele programma gerapporteerd door het bestuur van Nationaal Programma Groningen.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Een effectief en efficiënt proces van schadeherstel en versterking, waarin de inwoner centraal staat en waardoor in Groningen net zo veilig gewoond en gewerkt kan worden als elders in Nederland en waar sprake is van een normale woningmarkt; • Het Rijk heeft in 2018 de verantwoordelijkheid overgenomen van NAM voor wat betreft de schadeafhandeling en de versterking. De uitvoering ligt middels de Tijdelijke Wet Groningen inmiddels bij respectievelijk het IMG en de NCG. Wij zijn een constructieve gesprekspartner voor het Rijk, de aardbevingsgemeenten, de uitvoeringsorganisaties en de maatschappelijke organisaties bij de uitvoering van een slagvaardige versterkingsoperatie, ruimhartige schadevergoeding voor de inwoners, snelle verlaging van het winningsniveau, verbetering van de bestuurlijke structuren en het ontwikkelen en verbeteren van het perspectief van de provincie. We vervullen hierbij een agenderende, adviserende en faciliterende rol.		

• Het Rijk is verantwoordelijk voor de hoogte van de gaswinning. Wij volgen nauwlettend het kabinetsbesluit om de gaswinning zo snel mogelijk terug te brengen naar nul. Voor ons hangt de hoogte van de winning en de afhandeling van schade en versterking nadrukkelijk samen. Indien noodzakelijk, tekenen wij samen met de andere overheden beroep aan tegen het vaststellingsbesluit van de minister. • Nationaal Programma Groningen: nieuw perspectief bieden voor onze provincie. (Zie paragraaf Nationaal Programma Groningen.) *Resultaat 2021* In samenwerking met Rijk, regio, uitvoeringsorganisaties (NCG, IMG) en maatschappelijke organisaties: - Inzetten op de versterking van gebouwen op basis van een reële planning, mede op basis van het versnellingspakket zoals vastgelegd in het BOG van 20 januari 2020, het Bouwakkoord en de lokale versterkingsplannen;	**groen**	*Resultaat 2021* In samenwerking met Rijk, regio, uitvoeringsorganisaties (NCG, IMG) en maatschappelijke organisaties: - Op 6 november 2020 is een aanvullend pakket met maatregelen afgesproken tussen Rijk en regio van in totaal € 1,5 miljard om de versterkingsaanpak te versnellen en te verbeteren. Het Rijk, de regio en het NCG werken aan het concreet maken van deze afspraken voor bewoners. Voor agro, mkb, erfgoed en sociaal-emotionele ondersteuning zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld. - De afspraken uit het bestuursakkoord zijn in 2021 uitgewerkt in regelingen voor inwoners. De provincie leverde hier een bijdrage in. - Op 31 maart 2022 bestond de werkvoorraad van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) uit 27.142 adressen, waarvan voor 4.359 adressen het versterkingstraject was afgerond. De rol van de provincie was hierin zeer beperkt, zij heeft hier geen verantwoordelijkheid in (systeem-verantwoordelijk: Rijk, opdrachtgever: aardbevings-gemeenten, uitvoerder: NCG).
- Bevorderen van een redelijke afhandelingstermijn van nieuwe schademeldingen door het IMG;	**groen**	- De provincie en de gemeenten hebben bestuurlijk periodiek overleg met het IMG gevoerd. De invloed van de overheden is beperkt omdat het IMG een onafhankelijk bestuursorgaan is. De regionale focus ligt voortdurend op versnelling, verbetering en rechtvaardigheid.

		In april en juni 2021 is bovenregionaal actie richting het IMG ondernomen nadat ze schadeverzoeken 'on hold' zetten en nieuwe onderzoeken lieten uitvoeren die de toepassing van het wettelijk bewijsvermoeden dreigen te beïnvloeden. Eind 2021 handelt het IMG 73% van de aanvragen binnen een half jaar af.
- Bevorderen dat het IMG een regeling immateriële schade ter ondersteuning van inwoners opstelt en in uitvoering neemt;	**groen**	- Een regeling immateriële schade op deze schaal is uniek in Nederland, vandaar dat er enige vertraging is opgetreden bij het opstellen en de uitrol. Na een pilot in 2021 wordt de regeling sinds 15 november 2021 gefaseerd opengesteld.
- Mede zorg dragen voor het inregelen van de bestuurlijke (samenwerkings)structuren die bijdragen aan het op de juiste wijze uitvoering geven aan de Tijdelijke Wet Groningen;	**groen**	- Er vindt samenwerking plaats tussen NCG en IMG bij het oplossen van complexe schadegevallen. Wij leveren samen met de regio onze bijdrage aan de uitwerking van de regelingen uit de bestuurlijke afspraken versterking van november 2020. In het bijzonder werken we aan het Agroprogramma, dat zich richt op agrarische bedrijven waar een samenloop van aardbevingsproblematiek en andere problematiek speelt en waarvoor de provincie regievoerende partij is. Op dit moment hebben ruim veertig agrarische bedrijven zich voor het Agroprogramma aangemeld. Zij worden individueel begeleid door consulenten. Via dit programma kunnen agrariërs subsidie krijgen voor het inhuren van experts als zij een kennisvraag hebben. Daarnaast werken we aan een investeringsregeling. Het is de bedoeling dat deze in 2022 in werking treedt. - Wij werken samen met het ministerie van EZK aan de inrichting van een mkb-programma voor ondernemers die te maken hebben met de (nadelige) gevolgen van de aardbevingsproblematiek. Door Stut en Steun (Onafhankelijk Steunpunt Mijnbouwschade) is op dit moment een mkb-consulent aangesteld. De verwachting is dat er nog een tweede consulent wordt geworven. Samen met betrokken instanties zoals het Economic Board Groningen en Stut en Steun werken we aan de verdere uitwerking van het mkb-programma.

- Toezien op Gaswinning 2021-2022 < 9,3 miljard m^3.	**groen**	- De gaswinning is voor het gasjaar 2020-2021 in het vaststellingsbesluit vastgesteld op 8,1 miljard Nm^3. Er is in 2020-2021 uiteindelijk 7,8 miljard Nm^3 gewonnen. Voor het gasjaar 2021-2022 is de winning vastgesteld op 3,9 miljard Nm^3 in een qua temperatuur gemiddeld jaar. Op grond van het wijzigingsbesluit van 1 april 2022 is dit gewijzigd naar 4,5 miljard Nm^3.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Bevorderen van de versterking van gebouwen cf. een reële planning, zoals vastgelegd in het BOG van 20 januari 2020, het Bouwakkoord, de lokale versterkingsplannen en de bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt over de effecten van de implementatie van nieuwe inzichten op de versterkingsopgave;	**groen**	- In het bestuurlijk overleg van 20 november 2021 zijn afspraken gemaakt over de voortgang van de versterking.
- Soepele en ruimhartige afhandeling van schademeldingen door IMG.	**groen**	- In bovenregionaal verband wordt het IMG periodiek gewezen op ruimhartige en rechtvaardige schadeafhandeling. Dit is ook naar voren gebracht bij de verantwoordelijke minister.
- Toezien op beëindiging gaswinning uit het Groninger veld medio 2022.	**groen**	- In het vaststellingsbesluit 2020-2021 gaat de minister er nog van uit dat het Groningenveld ergens medio 2026 definitief gesloten kan worden. In het vaststellingsbesluit van 2021-2022 wordt een definitieve sluiting eind 2023 voorzien mits er zich geen strenge winter voordoet of de stikstofinstallatie uitvalt.
- Realisatie van investeringen in Nationaal Programma Groningen, in samenwerking met Rijk, gemeenten en regionale partners en met een zo groot mogelijke financiële hefboom. (Zie paragraaf Nationaal Programma Groningen.)	**groen**	- De provincie is verantwoordelijk voor het thematisch programma waarvoor tot 2023 een budget beschikbaar is van € 193,8 miljoen. In 2018 en 2019 hebben 39 prioritaire projecten financiering ontvangen vanuit het thematisch programma. Na vaststelling van het thematisch programmaplan door uw Staten (op 7 oktober 2020) hebben wij vervolgens samen met partners uit de regio 31 aanvragen ingediend bij Nationaal Programma Groningen. Daarvan zijn 27 aanvragen behandeld door het bestuur van Nationaal Programma Groningen en toegekend. Het beschikbare budget tot 2023 komt daarmee uit op € 57 miljoen. (Zie deel 3 Paragrafen, 8. Nationaal Programma Groningen voor nadere informatie over de stand van zaken van het totale programma.)

- Projecten vallend onder het thematisch programma van Nationaal Programma Groningen in uitvoering brengen. (Zie paragraaf Nationaal Programma Groningen.)	groen	- Op dit moment hebben in totaal 66 projecten financiering ontvangen vanuit het thematisch programma. Deze projecten worden op dit moment uitgevoerd door de provincie en/of regionale partners.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

2.2. Energie en klimaat

Beleidsdoel Energietransitie

Versnellen van de energietransitie

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO_2-equivalenten) in absolute aantallen (tonnen uitstoot) Landelijke waarde	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.				
Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) Landelijke waarde (PJ)	9,2 120,2	12,1 169.3	n.n.b. n.n.b.	n.n.b. n.n.b.				
Eigen indicatoren [1]								
Realisatie taakstelling wind	460 MW	470 MW	656,4 MW	n.n.b.	855,5 MW			
Energie door zonneweides	72 MWp zon-PV	235 MWp zon-PV	298 MWp zon-PV	n.n.b.	300 MWp zon-PV			
CO_2-emissiereductie: 0,08 Mton per jaar			n.n.b.	n.n.b.	0,16 Mton	0,24 Mton	0,32 Mton	0,40 Mton
5,7 TWh duurzame energie in 2030 (2020 = 4 TWh) [2]: - aantal verleende vergunde incl. geplaatste TWh zon - aantal verleende vergunde incl. geplaatste TWh wind			0,712 TWh	n.n.b.	0,34 TWh	0,51 TWh	0,68 TWh	0,85 TWh
Aantal verleende vergunningen op orde en toezicht energiebesparing en CO_2-reducerende voorschriften: 0,2 Mton per jaar - aantal aangepaste vergunningen - aantal provinciale bedrijven toezicht [3]		13	9	n.n.b. n.n.b.	0,4 Mton	0,6 Mton	0,8 Mton 33	1,0 Mton

Ten aanzien van de verplichte indicatoren (bron: Klimaatmonitor RWS) zijn nog geen provinciale doelstellingen of streefwaarden voor de komende periode vastgelegd.

1) De Klimaatagenda Groningen 2030 is op 30 september 2020 behandeld in Provinciale Staten. De eigen indicatoren zijn op basis hiervan aangepast.

2) De RES 1.0 is in 2021 behandeld in raden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. Alle overheden in de RES Groningen hebben ingestemd met het bod om jaarlijks minimaal 5,7 TWh aan duurzame elektriciteit op te wekken in 2030.

3) Alle vergunningen op orde en toezicht uitgevoerd op het naleven van energiebesparende en CO_2-reducerende voorschriften, met inachtneming van wijzigingen in nationale wetgeving (onder andere CO_2-normering, Omgevingswet).

NB. Voor de monitoring worden gegevens gebruikt uit openbare gegevensbronnen zoals de Nederlandse Emissieregistratie, CBS, Klimaatmonitor en Planbureau voor de Leefomgeving. De meest geactualiseerde data, die zijn gepubliceerd, betreffen het jaar 2019. Veel cijfers zijn terug te vinden op de nationale klimaatmonitor.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Wij ondersteunen de ambitie uit het Klimaatakkoord om in 2030 49% CO2-emissiereductie te realiseren ten opzichte van 1990. We streven naar een reductie van 55%.		• In december 2020 hebben wij het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2020-2021 vastgesteld. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd via een brief d.d. 22 januari 2021. Dit uitvoeringsprogramma geeft de provinciale inzet voor de komende jaren weer voor de onderwerpen die vallen onder energietransitie (elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie) uit de Klimaatagenda.
Resultaat 2021-023		*Resultaat 2021*
- Het behalen van de taakstelling windenergie op land.	groen	- Voor voortgang realiseren taakstelling 855,5 MW Wind op land in 2023, zie indicatoren hierboven.
- Het realiseren van duurzame energieproductie op eigen grond.	groen	- Zie voortgang RES bij Regulier.
- Het doorontwikkelen van ruimtelijke inpassingsprincipes voor duurzame energieproductie.	groen	- Zie voortgang RES bij Regulier.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Doel 5,7 TWh duurzame energie in 2030 (van 4 TWh in 2020).	groen	- Zie indicatoren hierboven.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Regionale Energiestrategie (RES)		
Resultaat 2021		*Resultaat 2021*
- De Regionale Energiestrategie Groningen: gezamenlijk gedragen ambitie voor de productie van duurzame elektriciteit in de provincie tot en met 2030.	groen	- In de periode mei tot en met juni 2021 is de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0) behandeld in raden, Provinciale Staten (op 2 juni vastgesteld, zie voordracht) en de algemeen besturen van de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. Alle organen hebben ingestemd met het bod in de RES 1.0.
- Het ruimtelijk faciliteren van de ambitie uit de Regionale Energiestrategie.	groen	- Het bod in de RES 1.0 is ruimtelijk geborgd in bestaand beleid van de Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- De Regionale Energiestrategie Groningen: gezamenlijk gedragen ambitie voor de productie van duurzame elektriciteit in de provincie tot en met 2030.	groen	- Zie hierboven.

- Winsten opwek duurzame elektriciteit zoveel mogelijk binnen de regio houden.	groen	- Er zijn geen landelijke afspraken over de invulling van het streven naar lokaal eigendom: het Rijk laat het lokaal bevoegd gezag keuzes maken. Omdat er ook behoefte is aan maatwerk is er in de RES een methodeboek 'Lokaal eigendom en participatie' opgesteld. Het methodeboek laat zien hoe overheden lokaal eigendom kunnen stimuleren en vastleggen in projecten. Afspraak is dat partijen in de RES zelf nu kijken hoe ze hiervan gebruik gaan maken in eigen beleid.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Omgevingsdienst Groningen (ODG): • Uitvoeren vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van de energiebesparende maatregelen bij bedrijven.	groen	Omgevingsdienst Groningen (ODG): • ODG houdt toezicht op bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag om te kijken of ze voldoen aan nationale en Europese wetgeving gericht op energiebesparing en -efficiency. Ook worden vergunningen die in de afgelopen jaren nog niet aangepast zijn op energiebesparing alsnog aangepast.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Milieu	21.886	18.990	25.502	25.400	101
Energie en klimaat	5.413	3.946	13.490	5.551	7.940
Totaal lasten	**27.299**	**22.936**	**38.992**	**30.951**	**8.041**
BATEN					
Milieu	7.158	1.944	9.607	7.972	-1.635
Energie en klimaat	1.096	125	8.732	2.315	-6.417
Totaal baten	**8.254**	**2.069**	**18.338**	**10.287**	**-8.052**
Saldo	**19.045**	**20.867**	**20.654**	**20.664**	**-11**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	157		230	272	-42
Onttrekkingen	1.218	3.826	4.197	4.165	-32
Saldo reservemutaties	**-1.061**	**-3.826**	**-3.966**	**-3.893**	**-74**
Saldo na reservemutaties	**17.984**	**17.041**	**16.687**	**16.771**	**-84**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Milieu			
- *NPG Programmabureau - overhead en uitvoeringskosten* Nationaal Programma Groningen (NPG) is geen eigen organisatie of rechtspersoon. Het programmabureau, dat het bestuur van NPG ondersteunt, is ondergebracht in de provinciale organisatie. Op basis van de begroting voor de uitvoeringskosten NPG (onderdeel van het vastgestelde kader 'financiële opbouw NPG') worden voor het programmabureau en de overheadkosten van Toukomst middelen ontvangen volgens een met het Rijk overeengekomen kasritme. In verband met corona zijn de overheadkosten voor Toukomst hoger uitgevallen, dit wordt gedekt uit het algemene budget van het programmabureau. Bij de overige NPG-budgetten was juist sprake van onderbesteding in 2021, deze budgetten blijven beschikbaar voor de rest van de looptijd van het programma. Deze middelen zijn via een specifieke uitkering (SPUK) aan de provincie uitgekeerd. Niet bestede middelen blijven beschikbaar voor de uitvoeringskosten van het programmabureau en zijn naar de balans geboekt als vooruitontvangen bedragen.	1.406	-1.406	
- *Rente nazorg stortplaatsen* In de raming voor 2021 is rekening gehouden met een renteopbrengst van € 0,4 miljoen (rentebaten van de achtergestelde leningen aan de BNG en de NWB). Er is geen rendement begroot voor de belegging in het Candriam Sustainable Fund ONE Global (Candriam Fund). Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde. Over 2021 heeft dit fonds een positief rendement behaald van circa 32% (afgerond € 2,8 miljoen). Dit is de stijging van de marktwaarde ultimo 2021 ten opzichte van de waarde ultimo 2020.	-2.806		

De bate is verantwoord bij deelprogramma 8.2 Algemene dekkingsmiddelen. Deze opbrengst wordt gestort in de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen en heeft derhalve geen effect op het rekeningresultaat.			
- *Dossier Gaswinning*	571	-533	
De ontwikkelingen in het dossier Gaswinning en onze inzet daarvoor zijn sterk afhankelijk van (veelal) externe ontwikkelingen. Inzet en uitgaven laten zich daarmee op jaarbasis lastig plannen. Indien de ontwikkelingen daarom vragen, dienen wij direct te kunnen reageren en daarom hebben we voor gaswinning met een mate van ruimte begroot voor 2021. Ook de personeelslasten voor het dossier zijn € 67.100 lager geweest dan begroot. Daardoor moet ook de begrote storting in de reserve AKP lager worden (zie programma 8). Het saldo (€ 38.000) komt ten gunste van het rekeningresultaat.			
- *Asbestfonds (ovb)*	940		
Bij de Begroting 2020 is een bedrag van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld om de mogelijkheden te onderzoeken van deelname aan een landelijk asbestfonds. De provincie heeft aangegeven alleen deelnemen aan het landelijke asbestfonds als alle gemeenten in de provincie zouden deelnemen. Een ambtelijke inventarisatie naar deelname van gemeenten aan een landelijk asbestfonds laat zien dat de gemeenten hier (nog) niet aan willen deelnemen en ook geen financiën voor hebben gereserveerd. Op ons verzoek heeft IPO het Rijk opgeroepen tot meer urgentie bij de asbestsanering. Een en ander is aan de orde gebracht in het Bestuurlijk Omgevingsberaad van oktober 2021. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Leges Wabo*	-129	120	
Er zijn in 2021 meer vergunningaanvragen binnengekomen dan verwacht, waardoor er meer legesinkomsten zijn dan begroot. Daarnaast zijn voor een aantal complexe vergunningaanvragen kosten gemaakt voor advies en extra toezicht, waardoor de kosten ook hoger zijn uitgevallen dan begroot.			
- *Deelnemersbijdrage ODG (ovb)*	-27	87	
De deelnemersbijdrage aan de ODG is enigszins lager uitgevallen en het rekeningresultaat 2020 van de ODG is teruggestort (€ 87.000). Daarnaast zijn de kosten voor de ODG 2021 € 27.000 hoger uitgevallen vanwege meerkosten vierde tranche actualiteitenbesluit geur. De niet bestede middelen (€ 59.500) worden via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Afval als grondstof (ovb)*	50		
Bij de Begroting 2020 is een bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld voor het jaar 2021 voor bevorderen afval als grondstof. In 2021 is een opdracht verleend voor het onderzoek naar makelen secundaire grondstoffen tussen bedrijven. Dit onderzoek vindt plaats in 2022 en daarom worden de daarvoor bedoelde middelen via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Hinderapp (ovb)*	34	42	
Voor de ontwikkeling en beheer Hinderapp is het nodig dat er aanpassingen komen in de ICT van ODG die in 2021 niet konden worden gemaakt omdat ODG meer opdrachten heeft gekregen in 2021 dan dat men aan kon. (Het was de bedoeling dat deze werkzaamheden in 2021 versneld zouden worden uitgevoerd. Hiervoor is bij de Voorjaarsmonitor 2021 een bedrag van € 57.000 teruggeschoven van 2022 en 2023 naar 2021.) Aangezien de geplande werkzaamheden niet in 2021 geheel zijn uitgevoerd, wordt een bedrag van € 55.100 via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Voorziening Ontgrondingen*		-74	
We hebben in 2021 minder kosten gemaakt om toe te rekenen aan de heffingen voor ontgrondingen. Daarom onttrekken we ook minder geld aan de voorziening voor ontgrondingen ter dekking van die apparaatskosten. De middelen blijven beschikbaar in de voorziening.			

- *Bodemsanering* De bestedingen voor de bodemsaneringsprojecten zijn vooraf moeilijk te voorspellen. Als gevolg hiervan zijn in 2021 minder uitgaven op projecten gedaan dan vooraf werd aangenomen. Onder andere de bijdrage voor de bodemsanering van de locatie aan de Van Speijkstraat 2 in Roodeschool wordt pas uitbetaald als het evaluatierapport van deze sanering is goedgekeurd door de provincie. Het evaluatierapport is nog niet ingediend bij de provincie. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Bodem en ondergrond (voorheen reserve Bodemsanering). Niet bestede middelen tijdelijke formatie (€ 131.800) worden toegevoegd aan de reserve AKP (zie programma 8.) Daarnaast vindt een lagere onttrekking (€ 32.000) aan de reserve Bodem en ondergrond plaats.	42	122	-32
- *DU Handhaven drugsafval* Landelijk handelt BIJ12 de subsidieaanvragen voor deze gevallen af en hebben we gelukkig, in vergelijking met andere delen in ons land, nog weinig te maken met drugsafval maar wellicht dat dit in de toekomst gaat veranderen. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	42		-42
- *Leges Ontgrondingen* De mate waarin we leges innen voor Ontgrondingenvergunningen is volledig afhankelijk van de aanvragen. In 2021 hebben we minder aanvragen dan gemiddeld gehad. Het tekort komt ten laste van het rekeningresultaat.		-41	
- *Overig*	-111	48	
- *Apparaatskosten*	89		
Totaal verschil	**101**	**-1.635**	**-74**
Energie en klimaat			
- *NPG HEAVENN (Hydrogen Valley)* Voor het NPG-project HEAVENN zijn de SPUK-gelden nog niet uitgegeven omdat het project, hoewel goedgekeurd, nog niet beschikt is. Er zijn namelijk staatssteunkwesties die opgelost moeten worden. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	6.277	-6.277	
- *Energiebesparingsmaatregelen gebouwde omgeving (ovb)* In de Klimaatagenda Groningen is afgesproken dat de uitvoering van energiebesparende maatregelen in de gebouwde omgeving in de periode 2020-2022 ter hand worden genomen. De hiervoor begrote middelen worden ingezet als provinciale cofinanciering voor de NPG-middelen die zijn toegekend aan het project Warmte Transitie Centrum Groningen (WTCG). De stichting Warmte Transitiecentrum Groningen is vanwege de coronacrisis pas begin 2021 opgericht waardoor de besteding in 2021 lager is geweest. In de vastgestelde toekenning staat dat de provincie Groningen een bedrag van € 330.000 dient bij te dragen als cofinanciering voor dit project. Door te late oprichting is dit niet meer in 2021 gedaan. Het bedrag wordt daarom via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022. Het overige deel van de niet bestede middelen komt ten gunste van het rekeningresultaat.	802	-342	
- *Energiebesparing / Duurzame energieproductie (ovb)* Een aantal projecten zoals Groningen Werkt Slim en waterstofprojecten zijn vertraagd dan wel uitgesteld, met name door corona. Daarnaast hebben we begin 2021 twee vacatures uitgezet voor het aantrekken van formatie en hiervoor middelen gereserveerd. Helaas is het niet gelukt om de juiste kandidaten aan te trekken voor de uitvoering van de Klimaatagenda Groningen, wat uiteindelijk heeft geresulteerd in dat we eind van 2021 een aantal externen hebben ingehuurd, wat in 2022 tot extra kosten zal leiden. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	516	17	

- *1000 laadpalen Groningen-Drenthe (ovb)* In 2017 hebben wij met de provincie Drenthe en Enpuls gezamenlijk het initiatief genomen tot een concessie voor 1000 laadpalen op de openbare weg. Het project is in uitvoering: de concessie is gestart, het innovatietraject is gestart. Het project loopt tot 2023. De provincie Groningen treedt op als penvoerder van dit project. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	156	3	
- *NPG: Lokale energietransitie (SPUK)* Door het NPG-bestuur is een bedrag van € 2.510.000 toegekend voor Lokale energietransitie. Dit bedrag wordt gespreid over vier jaren uitgegeven door verschillende partners in de lokale energiesector. Doordat er uitdagingen ontstaan zijn met betrekking tot Europese staatssteunregels is er sprake van een overbesteding in 2021. Deze wordt gedekt door de ontvangen (SPUK-bijdrage).	-144	144	
- *Radarvoorziening Eemshaven (ovb)* Dit project is nog niet van start gegaan, omdat er na de ontvangst van de offerte van de UvA een aantal juridische zaken uitgezocht dienden te worden. Dit heeft langer geduurd dan verwacht. De verwachting is dat hier medio 2022 mee gestart kan worden. Hieraan draagt ook het ministerie van LNV bij. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	266		
- *Programmamanagement Energie ProGresco (ovb)* Gemeenten en de Veiligheidsregio werken samen in het Provinciale Groninger Energie Service Collectief, ProGresco. Deelnemende gemeenten en Veiligheidsregio hebben samen € 61.300 ingelegd, de provincie heeft er € 50.000 bijgelegd. Het doel van het samenwerkingsverband is het versnellen van verduurzaming van het overheidsvastgoed door kennisbundeling, gezamenlijke onderzoeksopdrachten en slimmere financiering, in 2019 is een gebouwenonderzoek uitgevoerd en in 2020 is aanvullend onderzoek gedaan. In 2021 is het project vertraagd door onderbezetting en corona. De focus in 2022 ligt op de organisatorische/financiële uitwerking; daarvoor worden de overgebleven middelen gebruikt eventueel aangevuld met nieuwe middelen van deelnemers. De niet bestede middelen (€ 61.300) worden via bestemming van het rekeningresultaat toegevoegd aan 2022.	104		
- *Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed (SPUK)* Vanaf 2021 kunnen kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren voor het verduurzamen van hun gebouwen terecht bij het ontzorgingsprogramma binnen hun provincie. Via dit programma kunnen eigenaren van maatschappelijk vastgoed gebruik maken van advies en ondersteuning op maat. Hiervoor zijn middelen via een specifieke uitkering beschikbaar gesteld. Dit ontzorgingsprogramma heeft een langere doorlooptijd dan alleen het jaar 2021. De verdeling van het totale budget over de jaren is afhankelijk van de mate waarin beroep wordt gedaan door eigenaren voor het verduurzamen van hun vastgoed. Van de begrote € 240.000 is € 102.000 niet besteed. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	102	-102	
- *Brandstoftransitieplan* Vanuit dit krediet worden kosten gedekt die een link hebben met duurzame mobiliteit. In 2021 is in totaal € 115.000 aan kosten gemaakt. Er zijn minder projecten opdrachten in het kader van duurzame mobiliteit uitgevoerd, dit kwam met name door corona en capaciteitsproblemen op het onderwerp.	85		
- *Overig*	26	138	
- *Apparaatskosten*	-250	2	
Totaal verschil	**7.940**	**-6.417**	**0**
Totaal verschillen programma	**8.041**	**-8.052**	**-74**

3. Platteland en natuur

Inleiding

Het programma Platteland en natuur heeft als doel:

Landschappelijke kwaliteit is van belang voor een gevoel van verbondenheid met en eigenheid van de streek en een plezierige leefomgeving

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Natuur en landschap
2. Landbouw.

Natuur en landschap
Een belangrijke mijlpaal voor de inrichting van het Groningse natuurnetwerk was de oplevering van het natuurgebied Polder de Dijken-Bakkerom in het Zuidelijk Westerkwartier, waarbij de natuurinrichting is gecombineerd met de waterbergingsopgave van het waterschap. In het Lauwersmeer is de zogenaamde rietproef uitgevoerd, de rietproef maakt onderdeel uit van een onderzoeksprogramma dat ten doel heeft te komen tot een meer natuurlijk waterbeheer in het Lauwersmeer. De A28 tussen Haren en Groningen was altijd een belangrijke barrière in de verbinding tussen de natuurgebieden van Groningen en Drenthe. Na jaren van voorbereiding is de aanleg van de faunapassage A28 nu een feit en kunnen dieren, zoals de otter, nu veilig de weg passeren.
In juni 2021 is het Groninger Uitvoeringsprogramma Natuur (eerste fase 2021-2023) vastgesteld en heeft het Rijk een specifieke uitkering voor Programma Natuur toegewezen.
Er is een subsidieopzet gemaakt zodat terreinbeheerders middelen kunnen aanvragen om maatregelen te nemen in stikstofgevoelige natuurgebieden in of rondom Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland. Deze herstel- of hydrologische maatregelen - zoals plaggen of aanleg van stuwen - zorgen ervoor dat verrijking afneemt en waterhuishouding in het gebied verbetert.
Samen met de adviescommissie Liefthingsbroek is gestart met een gebiedsanalyse voor het Natura 2000-gebied, Op basis van de gebiedsanalyse worden stikstof reducerende maatregelen verkend. Het advies van de commissie wordt rond de zomer 2022 verwacht.
In het kader van het thema Landschap is in 2021 bijdrage geleverd aan het verbinden van grote ontwikkelingen (zoals de Regionale Energiestrategie, klimaatadaptatie, energietransitie, aardbevingsprojecten) met de kwaliteit van het bestaande landschap. De totstandkoming van het uitvoeringsprogramma Bos en Hout is een belangrijke stap voor de realisatie voor landschap, biodiversiteit en CO_2-reductie.
Samen met onze stakeholders blijven we werken aan de Economie en Ecologie-in-balans-benadering in de Eems-Dollardregio.

Landbouw
Eind 2021 is het concept-strategisch plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid naar Brussel gestuurd. Zowel bestuurlijk als ambtelijk zijn we vanuit Groningen nauw betrokken geweest bij de invulling van dit strategisch plan. Waar dat aan de orde was hebben wij input geleverd vanuit de beleidslijnen die zijn vastgesteld in het programma Duurzame Landbouw en in het Programma Natuur.
In het tweede halfjaar van 2021 hebben wij een begin gemaakt met de ontwikkeling van een Landbouwvisie. Deze visie moet een geïntegreerd beeld geven van de toekomst van de landbouw in Groningen, onder andere in relatie tot de ontwikkelingen op het stikstofdossier en de impact van de landbouw op biodiversiteit en landschap. Een visie op de ontwikkeling van de intensieve veehouderij maakt onderdeel uit van de landbouwvisie.
De landbouwvisie wordt onderdeel van de bredere Omgevingsvisie.
De lopende programma's op het gebied van biologische landbouw en natuurinclusieve landbouw (Regiodeal) zijn voortgezet in 2021. De ontwikkelingen in beide programma's worden soms bemoeilijkt als gevolg van de maatregelen rondom corona, maar over het algemeen lopen deze programma's goed. De besteding van de middelen die bestemd zijn voor bredere verduurzaming van de landbouw blijft achter, onder andere doordat het onder de huidige omstandigheden lastig is om kennis- en demonstratiebijeenkomsten te organiseren, die een wezenlijk onderdeel zijn van projecten in dit kader.

3.1. Natuur en landschap

Beleidsdoel Natuurnetwerk Nederland

Beschermen en ontwikkelen van de biodiversiteit binnen het Natuurnetwerk Nederland

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Ingerichte NNN: Ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland (in ha) [1)] Landelijke waarde	10 3.029	6 2.727	377	432	421	78	611	37
Beheer NNN: Beheer van natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland (in ha) [1)] Landelijke waarde	13.425 490.953	13.431 485.099	13.808	14.240	13.263	13.263	13.263	13.263
Eigen indicatoren								
Toename areaal verworven gronden ten behoeve van NNN (in ha)	149	136	101	87 [2)]	115	115	115	150

[1)] De realisatiegegevens zijn afkomstig uit de Voortgangsrapportage Natuur (Prolander). De streefwaarden 2021 tot en met 2024 betreffen een inschatting van Prolander. De landelijke (realisatie)waarden zijn afkomstig van waarstaatjeprovincie.nl.

[2)] Een aantal aanvragen inzake functieverandering van landbouw naar natuur van particulieren kon niet tijdig door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland worden verwerkt, ook een aantal notariële doorleveringen schuiven door naar 2022.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Reductie van CO_2; Bossen *Resultaat 2021* - Planvorming pilot;	groen	*Resultaat 2021* We hebben de verwachte resultaten voor het vergroten van het areaal aan bos en hout naar boven bijgesteld, omdat medio 2021 meer middelen beschikbaar zijn gekomen. In plaats van jaarlijks een kleine pilot is het nu mogelijk om meters te maken, grond aan te kopen en grote projecten (vaak incl. educatieve component) te financieren. Het voorbereidend onderzoek voor de uitbreiding van dorpsbossen (uitvoering door Staatsbosbeheer (SBB)) is in 2021 afgerond en voor het dorpsbos Den Andel heeft SBB al een bosuitbreidingsplan gemaakt met betrokkenen.

Resultaat 2021-2023 - Aanleg extra (voedsel)bos en hout;	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Wij hebben op 25 oktober 2021 het Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2030 vastgesteld en deze is uw Staten ter kennisname aangeboden (zie brief). Dit programma vormt de basis voor de realisatie voor onze doelen in de jaren 2022 en 2023. Indien nodig zal het uitvoeringsprogramma elke twee jaar worden geactualiseerd om te kunnen anticiperen op de vraag en de kansen van dat moment. In dit kader is 7,5 ha grond voor bosaanleg aangekocht. Ook zijn de volgende projecten gefinancierd: • Campagne Plan Boom (van de natuur- en milieufederaties), resultaat ca. 5500 boompjes, overeenkomend met ca. 10 ha volwassen beplanting. • Met de campagne Nederland plant bomen van de Evangelische Omroep heeft de aftrap van Bos en Hout (Groningen) ruim media-aandacht gekregen in dagbladen, op social media en tv. Er zijn in 2021 totaal 1180 bomen gedoneerd, overeenkomend met ca. 2,5 ha volwassen bomen. • In het kader van LEADER (plattelandsontwikkeling) is 0,9 ha voedselbos in Ter Wupping gerealiseerd. • Onderzoek naar autochtone bomen en struiken van Stichting Landschapsbeheer Groningen. • Project Erven van stichting Wierde en Dijk (Noord-Groningen, ca.150 erven). • Project Erven van stichting Landschapsbeheer Groningen (Zuid- en Oost-Groningen, ca. 140 erven), mede gecofinancierd vanuit Toukomst. Daarnaast heeft gemeente Westerkwartier opdracht gegeven om het beleid voor de houtsingelhoofdstructuur te herzien en de houtsingels met 10% uit te breiden. Tot slot is Bos en Hout opgenomen in de voorstellen voor actualisering van de Omgevingsvisie en -verordening. Hiermee wordt bosaanleg laagdrempeliger gemaakt.

- Educatie.	groen	- Bij twee projecten voor de programmalijn 'Vergroening erven' is een educatief onderdeel voor de eigenaren opgenomen. Plantcampagnes gaan gepaard met educatie onder ander met betrekking tot aanplant.
• Biodiversiteit: vergroten natuurwaarden in natuur- en landbouwgebied en toegankelijk voor recreatie en toerisme (vergroten, ontwikkelen en versterken toeristische infrastructuur) *Resultaat 2021*		*Resultaat 2021*
- Strategieplan voor realisatie natuur binnen en buiten NNN;	groen	- In 2020 is een plan van aanpak voor verbetering van het provinciaal ecologisch bermbeheer gereedgekomen, dit plan vormt de basis voor het bermbeheer de komende jaren.
- Zo mogelijk geïnventariseerde recreatieve knelpunten.	groen	- De provincie Groningen heeft momenteel een sluitend recreatief routenetwerk (wandelen en fietsen). Bij de aanleg van dit netwerk is rekening gehouden met de bestaande natuurgebieden. Ook bij de aanleg van nieuwe natuurgebieden wordt rekening gehouden met aansluiting bij het routenetwerk. Daarnaast hebben wij onderzocht hoe de recreatie in bepaalde gebieden nog verder kan worden bevorderd. Er zijn in dit kader subsidies verleend aan projecten die de toegankelijkheid van natuurgebieden bevorderen: 1. Ontwerp- en uitvoeringsplan Kijkschuur in het Roegwolt - Staatsbosbeheer 2. Verbeteringen in natuurgebied Kardinge (parkeren, wandelpaden en fietsers) - Natuurmonumenten 3. Verbetering op drie borg- en natuurterreinen - Groninger Landschap.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Realisatie natuurinvesteringen;	groen	- Noodzakelijke middelen maken onderdeel uit van het plan van aanpak ecologisch bermbeheer.
- Aanleg voet-/fietspad;	groen	- Bij de aanleg van natuurgebieden is recreatieve ontsluiting, bewegwijzering en aansluiting op bestaande voet- en wandelpaden een vast onderdeel van studie en uitvoering.
- Bewegwijzering;	groen	- Zie hierboven.

- Ecologisch bermbeheer.	**groen**	- Maatregelen uit het plan van aanpak bermbeheer worden stap voor stap geïmplementeerd. Bij elke reconstructie, groot onderhoud of andere reconstructies van de berm worden specifieke mengsel. Op specifieke plekken worden bijenoases gerealiseerd.
• Versterking soortenbeleid *Resultaat 2021* - Maatregelen ter versterking/begeleiding akkerweidevogels, wolf, bever en zeehonden en exoten en Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). *Resultaat 2021-2023* - Procesgeld ten behoeve van beleidsuitwerking doelsoorten; - NDFF: onderhouden database.	 **groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2021* - De procesmiddelen voor dit onderdeel zijn in 2021 met name besteed voor de ontwikkeling van de Nationale Databank Flora en Fauna en het zeehondenakkoord. Dit zeehondenakkoord is gereed, de maatregelen zoals communicatie, opleidingen zeehondenwachters en toezicht en handhaving zijn in uitvoering. Samen met de (aangrenzende) provincies werken we samen aan bescherming van de wolf, preventie van schade aan landbouwhuisdieren en draagvlak voor de komst van de wolf. *Resultaat 2021-2023* - Middelen voor versterken soortenbeleid worden ingezet. - Onderhoud Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) vindt doorlopend plaats.
• Realisatie landschapskwaliteit *Resultaat 2021* - Uitwerking Landschapsconvenant en subsidie landschapsprojecten;	 **groen**	*Resultaat 2021* - Landschapsconvenant: in drie gebieden (Westerkwartier, Gorecht en Westerwolde) zijn werkgroepen ingesteld die onder leiding van een gebiedstrekker een uitvoeringsagenda opstellen. Er hebben in de drie gebieden gebiedsbijeenkomsten plaatsgevonden. Er zijn voor de gebieden gebiedsagenda's opgesteld, waarop direct uitvoerbare projecten staan met de betrokken partners en financiering. Er wordt nog gewerkt aan verbreding van deze aanpak in de overige vier gebieden in de provincie (Het Hogeland, Eemsmond, Midden-Groningen en Oldambt). - Er zijn twee landschapsprojecten van Landschapsbeheer Groningen gestart: • Groene parels van het Noorden II; • Herstel en versterking monumentale boerenerven 2021-2023.

- 30 Tennetprojecten in uitvoering of planvorming;	oranje	- In 2021 zijn 10 projecten in uitvoering en bij 15 projecten is de planvorming opgestart. Dit is 5 minder dan verwacht doordat dorpen minder samen konden komen vanwege coronamaatregelen.
- Landschappelijke begeleiding klimaat- en energietransitie	groen	- Vanuit het uitvoeringsprogramma Bos en Hout is de landschappelijke begeleiding van de klimaat- en energietransitie opgepakt. Het programma bevat een Kansenkaart en vijf programmalijnen voor de landschappelijke begeleiding van de klimaat- en energietransitie door de uitbreiding van Bos en Hout.
Resultaat 2021-2023 - Landschapsfonds;	groen	*Resultaat 2021-2023* - In 2021 zijn er drie projecten ingediend en beschikt. In de periode 2022 en 2023 kunnen er maximaal 2-3 projecten per jaar worden gefinancierd.
- 40 Tennetprojecten in uitvoering en 20 in planvorming;	groen	- In 2021 zijn 5 projecten minder dan verwacht in planvorming gekomen. De planontwikkeling en uitvoering van de overige projecten zal in de periode 2022-2023 naar verwachting versnellen zodat we onze doelstelling over de periode 2021-2023 halen.
- Landschappelijk goed ingepaste klimaat- en energieprojecten.	groen	- Landschappelijke inpassing vormt integraal onderdeel van de energietransitie.
• Realisatie Waddenopgave en Eems-Dollard *Resultaat 2021* - Start inrichting Groote Polder (fase 1) afronden verkenning en besluitvorming over de omlegging van het spui, de recreatiesluis in het centrum van Delfzijl en de zoetwatervoorziening (Groote Polder fase 2);	oranje	*Resultaat 2021* - Fase 1 is in voorbereiding. Met de daadwerkelijke inrichting wordt gewacht tot er duidelijkheid is over fase 2 omdat dit consequenties heeft voor de inrichting. Voor fase 2, project Eemszijlen is een MIRT-verkenning (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) gestart. De belangrijkste stap die gezet wordt is het in beeld brengen van de effecten op het watersysteem, in 2021 is de studie naar het watersysteem uitgevoerd. Verwacht wordt dat eind 2022 een besluit genomen kan worden over de omlegging van het spui en daarmee de zoetzoutovergang. Vervolgens kan in een latere fase besloten worden over de recreatie-sluis in het centrum van Delfzijl en de zoetwatervoorzieningen. Via het programma Programmatische Aanpak Grote Wateren is een deel van de financiering beschikbaar gekomen.

- Stevig bestuurlijke rol in Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW);	**groen**	- Met de komst van de nieuwe Waddengovernance (1 januari 2020) heeft provincie Groningen een meer sturende rol gekregen in het Waddengebied. De provincie is vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied het Opdrachtgeversoverleg Beheer-autoriteit Waddenzee. Daarnaast is de provincie nauw betrokken bij het waddenbrede stakeholdersoverleg (Omgevingsberaad). Hiermee is een stevige basis gelegd voor de bestuurlijke betrokkenheid bij toekomstige Wadden-vraagstukken.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Grote projecten: Haven Lauwersoog, Vergroening chemie, Groote Polder, Noordpolderzijl, Werelderfgoed, Klimaatadaptatie kustzone Westpolder, Gebiedsontwikkeling/versterking Lauwersmeerdijk en Zoutkamp, Dubbele Dijk, Kleijrijperij, gezamenlijke sedimentmanagement met Duitsland;	**groen** **groen** **oranje** **groen** **groen**	- De vergroening van de Haven Lauwersoog loopt vrijwel geheel volgens plan en focust op waterstof (Ecolution is omgebouwd in 2020) en natuur in de haven. - De Groote Polder is naar verwachting in 2023 ingericht. Ook zal duidelijkheid zijn over het omleggen van de spui-locatie, waardoor een zoetzoutovergang gerealiseerd kan worden. - Werelderfgoedcentrum: de Omgevingsvergunning is verleend, de bouw kan daarmee starten in het voorjaar van 2022. Er loopt nog een RvS-procedure naar de hoogte van het gebouw; die wordt met vertrouwen tegemoet gezien. - De projecten Gebiedsontwikkeling/ versterking Lauwersmeerdijk en Zoutkamp lopen conform planning. Voor de Versterking Lauwersmeer-dijk-Vierhuizergat (uitvoering 2023 tot en met 2025) wordt binnenkort het integraal Voorlopig Ontwerp (iVO) vastgesteld en voor Nieuwe Waterwerken Zoutkamp (uitvoering 2023 en 2024) het Voorlopig Ontwerp (VO). - Binnen de Dubbele Dijk worden innovaties in de landbouw gestimuleerd door onderzoek naar en met zilte teelten. De duiker in het zuidelijk deel wordt naar verwachting in het najaar van 2023 geplaatst. In 2021 hebben de eerste initiatiefnemers (instituten en ondernemers) gebruik gemaakt van het noordelijke landbouwdeel. Begin 2022 wordt in het noordelijke gebied het ED2050-bezoekerscentrum geplaatst. Het centrum wordt in april/mei 2022 geopend.

	groen	- In 2022 zullen beide pilots van de Kleirijperij zijn ontmanteld en is de Brede Groene Dijk aangelegd (600-1000 meter).
	oranje	- Er heeft weer bilateraal hoog ambtelijk overleg tussen Nederland en Duitsland plaats kunnen vinden, maar de plannen van aanpak voor de concretisering van de daar gemaakte afspraken hebben - mede door de coronamaatregelen - vertraging opgelopen. Na bespreking en goedkeuring worden de plannen geagendeerd voor de nog te plannen subcommissie G van de permanente Duits-Nederlandse grenswatercommissie.
- GS bepalend in Waddenbeleid.	**groen**	- De sterkere positie van de provincie Groningen in het Waddenbeleid vertaalt zich deels ook in een sterkere positie van GS. Vanuit de overige partijen die actief zijn in het Waddengebied gaat veel aandacht en geld naar de kustontwikkeling. Vanuit de provincie Groningen slagen we er goed in om deze kustontwikkeling in de praktijk te brengen met alle betrokken relevante partijen (bijvoorbeeld natuur- en milieuorganisaties en landbouw). De beleidsthema's vrijetijdseconomie en havens kunnen hier nog wel sterker gebruik van maken. De grote investeringen van Rijk, Waddenfonds en Europa kunnen goed gecombineerd worden, wel is hiervoor een goed cofinancieringsfonds vanuit de provincie een voorwaarde.
• Ecologie en Economie in balans (E&E) 2020-2024: Programma in de Eemsdelta gericht op ruimte voor duurzame economische en ecologische ontwikkeling. De provincie faciliteert in E&E de samenwerking tussen industrie, natuur- en milieuorganisaties, landbouw, waterschappen, gemeenten, ministeries (LNV/EZK/IenW) en Rijkswaterstaat Noord-Nederland *Resultaat 2021* - Dialoogdag over een schurend vraagstuk op het grensvlak van ecologie en economie;	**groen**	*Resultaat 2021* - De volgende dialoogdagen zijn georganiseerd: o op 11 maart over biogrondstoffen; o op 16 september over Omgevingswet/Participatie. De dialoogdag Omgevingstafel is vanwege corona verplaatst van 26 november naar 25 maart 2022.

- Verkenning koppelkansen industrie, landbouw en natuur (bijv. onderzoek CO_2-invang kwelders, ideeënontwikkeling stikstof);	**groen**	- Kennisuitwisseling stikstof tussen E&E en programma stikstof is afgerond in maart 2021. - Het onderzoek naar CO_2-invang kwelders ('blue carbon') wordt geagendeerd voor de stuurgroep begin 2022. De stuurgroep wisselde onder meer uit over waterbeschikbaarheid, ruimtelijke visies en gebiedsontwikkelingen.
- Verkenning kansen Omgevingswet;	**groen**	- De Dialoogdag Omgevingswet vond plaats op 16 september en krijgt een vervolg op 25 maart 2022.
- Professionaliseren ecologische plus;	**groen**	- De projectgroep Ecologische Plus geeft uitvoering aan de in mei 2021 vastgestelde aanpak (coördinatie, draaiboek, portfolio en communicatie).
- Organisatie en communicatie.	**groen**	- Communicatieplein en website zijn in augustus opgeleverd en operationeel.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- We hebben de samenwerking en communicatie binnen en met E&E gefaciliteerd.	**groen**	- Ten aanzien van communicatie is een grote slag gemaakt met een nieuwe strategie, het communicatieplein en de nieuwe website.
- We hebben schurende onderwerpen geagendeerd.	**groen**	- We hebben dialoogdagen georganiseerd. Daarnaast zijn in de stuurgroep zoetwaterbeschikbaarheid, ruimtelijke visies en gebiedsontwikkelingen aan de orde geweest.
- E&E-partners hebben zelf dossiers en issues aangedragen waarvoor ze E&E willen inzetten.	**groen**	- Biogrondstoffen, Omgevingswet, structuurvisie.
- Het netwerk is verbonden aan Duitsland.	**groen**	- Vooralsnog ligt de beste aansluiting met Duitsland in programma ED2050. Het netwerk stemt daarnaast ook in de stuurgroep af over de contacten en samenwerking met Duitsland.
- De provincie heeft bredere toepassing werkwijze E&E verkend.	**groen**	- Programmamanager E&E is nadrukkelijk betrokken bij de ontwikkeling van de provinciale aanpak voor gebiedsgericht werken.

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Bos en Hout Centraal doel van Bos en Hout is om vanuit de groene functies bij te dragen aan de grote transities, opgaven en projecten. Ons streven is een groei van bos en houtige opstanden (onder andere lanen en erfbeplantingen) in onze provincie met 1 procent per jaar. Op korte termijn zijn er kansen om bescheiden te starten met bosaanleg bijvoorbeeld op de eigen gronddepots, voor beplanting langs gemeentelijke en provinciale wegen (waar passend en mogelijk), vergroening van bedrijventerreinen, de grotere (boeren)erven in het buitengebied en (herstel van) het houtsingelgebied van onder andere het Zuidelijk Westerkwartier. Momenteel zijn de middelen voor extra bosaanleg beperkt (€ 125.000 per jaar). Wij verwachten pas medio 2021 een beeld te hebben van eventuele cofinanciering van het Rijk, NPG en/of Natuurpact ten behoeve van extra bosaanleg. *Resultaat 2021*		• Bos en Hout Wij hebben op 25 oktober 2021 het Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2030 vastgesteld en aan uw Staten ter kennisname aangeboden. Hierin worden de ambities per programmalijn verder uitgewerkt. Medio 2021 zijn aanmerkelijk meer eigen provinciale middelen beschikbaar gekomen. Inmiddels is bekend dat vanuit de landelijke Bossenstrategie en programma Natuur geen extra middelen van het Rijk beschikbaar komen voor aanleg van Bos en Hout. Met Toukomst is in 2021 afgesproken dat waar mogelijk samen wordt opgetrokken met Bos en Hout, zoals bij gezamenlijke cofinanciering bij het project Erven van Stichting Landschapsbeheer *Resultaat 2021*
- Pilot ontwerp en aanleg klimaatslim en biodivers bos;	oranje	- Pas medio 2021 zijn er meer middelen beschikbaar gekomen, waardoor het opstellen en toekennen van het project enige vertraging heeft opgelopen. De verwachting is dat we in 2022 de pilot gaat uitvoeren.
- Inzet beplanting langs wegen en op erven in het buitengebied;	groen	- In 2021 zijn twee regioprojecten met betrekking tot erven is opgestart, daarnaast zijn boomplantacties georganiseerd. In het uitvoeringsprogramma is vastgelegd dat de visie beplantingen herzien zal worden op kansen voor 10% uitbreiding van provinciale wegbeplanting.
- Verkenning vergroening bedrijventerreinen, zo mogelijke koppelen aan klimaat- en kwaliteitsinvesteringen op bedrijventerreinen;	oranje	- Een projectvoorstel is in de maak maar uitvoering wacht nog tot de nieuwe subsidieregeling Bos en Hout de staatssteuntoets heeft doorstaan.
- Concernbrede verkenning uitvoeren naar mogelijke toekomstige verdienmodellen waarbij bos en hout wordt betrokken	groen	- Met het uitvoeringsprogramma Bos en Hout zijn de financiële implicaties van Bos en Hout volledig in beeld gebracht. Daarnaast worden mogelijke nieuwe kansen op de voet gevolgd, zoals CO_2-credits en klimaatadaptieve gebiedsontwikkeling.

Resultaat 2021-2023 - Aanleg extra (voedsel)bos en hout; - Pilot ontwerp en aanleg klimaatslim en biodivers bos; (Resultaten worden benut voor educatie. Het is de bedoeling om elk jaar een pilot te gaan uitvoeren.) - Concernbrede verkenning uitvoeren naar mogelijke toekomstige verdienmodellen waarbij bos en hout wordt betrokken.	**groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2021-2023* - De aankoop van gronden en financiering van projecten vordert gestaag (zie hierboven) en zal door komst van een subsidieregeling Bos en Hout nog versneld worden. - Overleg is gestart, de pilot kan starten zodra de subsidieregeling Bos en Hout is afgerond. - Met het uitvoeringsprogramma Bos en Hout zijn de financiële implicaties van Bos en Hout volledig in beeld gebracht. Daarnaast worden mogelijke nieuwe kansen op de voet gevolgd.
• Stikstof biodiversiteit In 2019 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) buiten werking gesteld. Hiermee verdween de grondslag onder alle Wet natuurbeschermingvergunning-verlening waarbij sprake is van stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000 gebieden. Het Rijk en de provincies zijn sindsdien doende een alternatief voor de PAS vorm te geven. Middels een beleidsregeling stikstof is de vergunningverlening voor de Wet natuurbescherming weer op gang gekomen. Daarnaast wordt via een gebiedsgerichte aanpak een verlaging van de depositie van de overbelaste Natura2000-gebieden in Nederland in gang gezet. In Groningen betreft het Natura2000-gebied Lieftinghsbroek. Het onderdeel stikstof biodiversiteit draagt bij aan natuurherstel, aan de transitie van de landbouw, maar heeft ook raakvlakken met industrie, mobiliteit en woningbouw, energietransitie en het klimaatakkoord. Een belangrijk doel is een robuust vergunningensysteem dat initiatiefnemers rust en stabiliteit biedt. Verder richt het onderdeel zich op het starten van het gebiedsproces Lieftinghsbroek en het uitvoering geven aan de Groninger Aanpak Stikstof. Voor een robuust vergunningensysteem en natuurherstel moet de stikstofdepositie omlaag en dit vraagt een verandering in de huidige bedrijfsvoering van de sectoren. Hierbij heeft de landbouw het grootste aandeel in de stikstofdepositie. Voor het onderdeel landbouw willen we een pilot starten om in de praktijk ervaring op te doen op bedrijfsniveau hoe we de stikstofdepositie kunnen		

verminderen en wat de landbouw hiervoor nodig heeft. We willen deze ervaring vervolgens gaan uitdragen naar andere bedrijven. *Resultaat 2021* Opstarten gebiedsproces Lieftinghsbroek: - natuurmaatregelen om de habitattypen in het gebied te herstellen en versterken;	**groen**	*Resultaat 2021* Opstarten gebiedsproces Lieftinghsbroek: - Er is een ecohydrologisch onderzoek uitgevoerd in Lieftinghsbroek. Dit zal in 2022 uitgewerkt worden naar concrete hydrologische maatregelen. (Hiervoor is geld gereserveerd binnen het Programma Natuur.)
- gerichte bronmaatregelen bij piekbelasters;	**oranje**	- De eerste tranche van de gerichte opkoopregeling (€ 150 miljoen bedoeld voor landelijk opkopen van piekbelasters) is uitgevoerd. Er worden met enkele partijen onderhandelingen gevoerd, wat moet leiden tot opkoop en beëindiging. In 2021 is het nog niet gelukt bedrijven aan te kopen. (In 2022 wordt een tweede tranche van de opkoopregelingen opengesteld. De provincies zijn met het ministerie in gesprek over de voorwaarden van deze tweede tranche.)
- samen met regionale partijen zoeken naar koppelkansen met andere opgaven in het gebied.	**groen**	- De adviescommissie gebiedsgerichte aanpak (GGA) Lieftinghsbroek is in december 2020 van start gegaan. In 2021 is vooral gewerkt aan een gebiedsanalyse, op basis waarvan mogelijke stikstofmaatregelen worden verkend. Het advies van de commissie wordt zomer 2022 verwacht.
Opstarten pilot landbouw en ervaringen uitdragen naar andere bedrijven: - Door een groep experts met veel kennis en expertise van landbouw, stikstof en wet- en regelgeving wordt gezocht naar een gebied waar ze hun denkbeelden op zouden kunnen projecteren. Zij gaan hiervoor uit van maatregelen en oplossingen die bijdragen aan meerdere thema's, een duidelijke rolverdeling tussen de diverse overheden en eigenaarschap van oplossingen bij bewoners en ondernemers. Wij willen deze groep experts uitnodigen en faciliteren om hun toekomstbeelden te projecteren op een gebied in de provincie Groningen. Wij willen daarbij ruimte en ondersteuning bieden voor maatregelen en experimenten op bedrijfsniveau.	**oranje**	Opstarten pilot landbouw en ervaringen uitdragen naar andere bedrijven: - De gesprekken met experts en vertegenwoordigers van de landbouw lopen. De eerste ervaringen zijn positief. Er zijn kansrijke initiatieven in beeld die kunnen leiden tot emissiereductie. In 2021 is de pilot nog niet gestart.

Resultaat 2021-2023 - Uitvoering geven aan de Groninger Aanpak Stikstof;	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Er worden stappen gezet naar verbetering van de staat van instandhouding van de Groninger natuur. Dit gebeurt door middel van het uitvoeren van gerichte opkoop in combinatie met natuurherstelmaatregelen.
- Opstarten pilot landbouw en ervaringen uitdragen naar andere bedrijven;	**groen**	- In Noord-Nederlands verband samen met provincies Drenthe en Fryslân wordt ingezet op de ontwikkeling Noord-Nederlandse stikstof aanpak.
- Vergunningverlening weer goed op gang;	**oranje**	- Vergunningverlening is enigszins op gang via de beleidsregels stikstof maar blijft problematisch vanwege de steeds stringentere jurisprudentie. Intern salderen is als gevolg van de uitspraak van de Raad van State niet meer vergunningplichtig, waardoor de ontwikkeling op bedrijfsniveau weer enigszins op gang komt. Daarnaast geldt dat vanwege de recente invoering van de 25 km afkapgrens in een deel van Groningen geen sprake meer is van vergunningplicht ingevolge de Wet natuurbescherming voor het aspect stikstof. De knelpuntgevallenproblematiek is nog niet opgelost, de verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij het Rijk.
- Opstarten gebiedsproces Lieftinghsbroek;	**groen**	- Voor de gebiedsgerichte aanpak rond Natura 2000-gebied Lieftinghs-broek is een adviescommissie ingesteld. (Zie ook *Resultaat 2021*.) In 2021 is vooral gewerkt aan een gebiedsanalyse, op basis waarvan mogelijke maatregelen worden opgesteld. In de zomer van 2022 wordt het eindadvies van de commissie verwacht. Tussentijds heeft en zal de adviescommissie ook tussenadviezen geven, bijvoorbeeld over het opzetten van stikstofmetingen in het gebied. Zowel de tussenadviezen als het eindadvies worden gebruikt om in 2022-2023 een gebiedsplan op te stellen.
- Uitvoeren natuurherstelmaatregelen.	**groen**	- Uitvoering van het Programma Natuur. In afstemming met de terreinbeheerders worden de plannen voor de herstelmaatregelen verder uitgewerkt en is een subsidieopzet gemaakt.

		- Tijdens de eerste fase worden naast de opgenomen herstelmaatregelen, ook aangevuld maatregelen bepaald voor de volgende fase (2023-2030). Deze komen voort uit inventarisaties, onderzoeken en vanuit de adviescommissie GGA stikstof Lieftinghsbroek.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Waddenkust: *Programma Eems-Dollard:* Uitvoering van het adaptief programma Eems-Dollard 2050 dat gericht is op ecologische verbetering met ruimte voor economische versterking van de Eems-Dollard.		
- Programma 2.0 Eems-Dollard 2050 voor de periode 2021-2026.	groen	- In 2021 hebben de deelnemers van ED2050 de inhoudelijke scope en reikwijdte van het programma opnieuw bepaald. (In 2022 vindt de nadere - ook organisatorische - uitwerking daarvan plaats.) Eind 2021 is een ecologische analyse gestart voor vier projecten uit het programma om voor binnen- en buitendijkse maatregelen in gezamenlijkheid de ecologische winst voor het estuarium te beoordelen. (De eerste fase van deze analyse zal in het voorjaar van 2022 afgerond worden.) Voor onderdelen van het programma heeft de Europese Commissie eind 2021 twee subsidies toegekend.
Deelprogramma Vitale kust:		
- Dubbele Dijk: uitwerking inrichting en beheer noordelijk en zuidelijk deel van het tussengebied van de Dubbele Dijk;	groen	- Binnen het project Dubbele Dijk worden innovaties in de landbouw gestimuleerd door onderzoek naar en met zilte teelten. Begin 2022 start de aanbestedingsprocedure gericht op de totstandkoming van de duiker. De duiker wordt naar verwachting in het najaar van 2023 geplaatst. In 2021 hebben de eerste initiatiefnemers (instituten en ondernemers) gebruik gemaakt van het noordelijke landbouwdeel voor het telen van zilte en zouttolerante gewassen. Ook startte de eerste aquacultuurproef met Hollandse garnalen en is er serieuze interesse getoond voor grootschalige aquacultuur.

-		Er is een juridische basis gelegd voor het toekomstige gebruik van de gronden door geïnteresseerde partijen. In het noordelijke gebied wordt in januari 2022 een informatiecentrum geplaatst. Het centrum zal in het voorjaar van 2022 geopend worden. Om aan de slag te kunnen met de voorbereidingswerkzaamheden is in het voorjaar van 2021 de keus gemaakt een vaste maat te kiezen voor getijdenduiker waar de toekomstige exploitanten mee uit de voeten kunnen. Dat werd gelijk ook de start van het technisch team. De omgevingsmanager is na de zomer van 2021 begonnen. De aanbesteding van de getijdenduiker start begin 2022. De getijdenduiker kan dan in het najaar van 2023 gereedkomen.
- Kleine Polder Termunten: project wordt in 2021 gerealiseerd.	**groen**	- De aannemer heeft het grootste deel van de werkzaamheden afgerond. De afronding en het inrichten van het 'speeleiland', dat met input van de school wordt vormgegeven, hebben door de coronacrisis en de vele regen vertraging opgelopen. Het is de verwachting dat deze werkzaamheden vóór het broedseizoen van 2022 wordt opgeleverd. Voor het uitkijkpunt zijn nieuwe schetsen gemaakt omdat het vorige ontwerp te duur was. De bouw van het uitkijkpunt is voorzien in de zomer van 2022.
- Groote Polder Termunten: definitief inrichtingsplan en start aanbesteding;	**oranje**	- Voor fase 1 zijn gesprekken gaande met bewoners, ondernemers en grondeigenaren, de financiering voor fase 1 is rond. Met de daadwerkelijke inrichting wordt gewacht tot er duidelijkheid is over fase 2 omdat dit consequenties heeft voor de inrichting.
- Groote Polder Termunten fase 2; verkenning omlegging spui, zoetwatervoorziening, recreatiesluis, zoet-zout;	**groen**	- Voor fase 2, project Eemszijlen is een MIRT-verkenning (Meerjaren-programma Infrastructuur, Ruimte en Transport) gestart. Verwacht wordt dat eind 2022 een besluit genomen kan worden over de omlegging van het spui en de zoetzoutovergang. Later kunnen dan besluiten volgen over de recreatiesluis in het centrum van Delfzijl en de zoetwater-voorzieningen.

		De inrichting van de Groote Polder kan starten op het moment dat duidelijk is of de spui-locatie verlegd gaat worden, omdat de doorgang door de primaire kering aangepast moet worden op het moment dat het spui verlegd gaat worden. Via het programma Programmatische Aanpak Grote Wateren is een deel van de financiering beschikbaar gekomen. De financieringsaanvragen voor het Investeringskader Waddengebied (IKW)/Waddenfonds en het Nationaal Programma Groningen worden in 2022 ingediend. (Zie ook bij Prioriteiten.)
- Brede Groene Dijk: definitieve planvorming pilot Brede Groene Dijk.	**groen**	- In het voorjaar van 2021 is de klei uit de kleirijperij en de klei van de klutenplas getest in de Deltagoot van Deltares. De uitkomsten van deze test is positief. Het voorlopige ontwerp van de Brede Groene Dijk (BGD) kan hiermee omgezet worden in het definitieve ontwerp. De BGD wordt in 2022 aangelegd.
Deelprogramma Nuttig toepassen slib: - Kleirijperij: uitvoeren en monitoring rijpingsproces in pilot Delfzijl en kwelder Dollarddijk;	**groen**	- De pilot bij Delfzijl en op de kwelder verloopt volgens de (aangepaste) planning. Uit de tweede monitoringsronde is naar voren gekomen dat het gehalte aan zout en organische stof weinig terugloopt. Daarom is besloten om eisen aan te passen en de verwerking van de klei te testen in een proefdijk. De proeven zijn succesvol verlopen. Gerijpte klei kan hierdoor in 2022 toegepast worden in de Brede Groene Dijk.
- Start pilot ophogen landbouwgronden met slib uit de Eems-Dollard;	**groen**	- In het derde kwartaal van 2021 is het slib ingebracht op een perceel van 4 ha. Het slib moet na het ontwateren drie jaar rijpen tot landbouwgrond. In deze periode wordt gemonitord op zetting, zoutgehaltes en overige zaken die te maken hebben met het beantwoorden van de kennisvragen en het achterlaten van een beter te bewerken landbouwperceel voor de eigenaar. Veldbezoeken worden opgepakt zodra de corona-maatregelen dit toelaten.
- Voorbereiding opschaling verschillende nuttige toepassingen van slib;	**groen**	- Voor opschaling ophogen landbouwgronden en kleirijpen voor dijkversterking is het Interbestuurlijk Programma Verbetering Landbouwgronden door Ophoging met slib uit de Eems-Dollard (IBP-VLOED) gestart. Er zijn vijf scenario's opgesteld en diverse kennisvragen.

		De uitwerking is gegund aan Arcadis. Begin 2023 moeten de uitgewerkte scenario's beschikbaar zijn op basis waarvan besluitvorming voor de eerste fase opschaling kan volgen. In 2021 is al veel draagvlak bij agrariërs in de regio gebleken voor zowel het rijpen van klei als het ophogen van laaggelegen gronden. De komende twee jaar wordt besteed aan de lobby voor de financiering hiervan en de concretisering van de potentiële gebieden die hiervoor in aanmerking komen.
- Opschalingsproces voor ophogen landbouwgronden en kleirijperijen via Interbestuurlijk Programma VLOED.	**groen**	- Zie toelichting hierboven.
Deelprogramma hydromorfologische verbetering: - Pilot buitendijkse slibsedimentatie;	**oranje**	- Het voorkeursalternatief voor de pilot buitendijkse sedimentatie is in november 2020 vastgesteld door het BO-MIRT. Met de grondeigenaar worden gesprekken gevoerd over uitvoering van de pilot. Het MIRT3-projectbesluit wat gepland was in november 2021, is doorgeschoven naar 2022.
- Kennisontwikkeling en monitoring.	**oranje**	- Het Kennisprogramma 2021-2026 is definitief vastgesteld, de tekorten voor projectmonitoring zijn ten dele opgelost. In december 2021 is de monitoringsrapportage over 2020 aan de partners verzonden. De Kennisagenda 2021 is uitgevoerd. Voor onderdelen van het programma heeft de Europese Commissie eind 2021 twee Green Deal HORIZON-subsidies toegekend: WaterLANDS (nadruk op ecologie) en REST-Coast (nadruk op klimaat/morfologie). Beide programma's investeren in het leren- door-doen-principe. Het ED2050-programma is hierin een voorbeeld voor veel andere estuaria in Europa.
Programma Lauwersmeer/Lauwersoog; - Vaststellen 2e uitvoeringsprogramma Lauwersmeer 2020-2024.	**groen**	*Programma Lauwersmeer/Lauwersoog;* - De gebiedsagenda Lauwersmeer en het jaarplan 2021 zijn in april vastgesteld. Inmiddels is een start gemaakt met het subsidieprogramma 'Nationale Parken Nieuwe Stijl' Lauwersmeer. Onderdelen uit dit programma zijn onder andere het versterken van het duurzaam toerisme en versterken van (natuur)educatie.

Uitvoering meerjarige projecten: - Rondje Lauwersmeer 'Beleef Lauwersmeer' gereed; - Uitvoering Rietproef Lauwersmeer; start in 2020, afhankelijk van beroepzaak; - Uitvoering Werelderfgoedcentrum Waddenzee; aanbesteding bouw.	oranje groen oranje	- Dit betreft uitvoering van meerdere projecten. Vanwege vertraging van één van de projecten zal Rondje Lauwersmeer half 2022 worden afgerond. - De rietproef heeft plaatsgevonden tussen 15 februari en 1 april 2021. De evaluatie loopt en zal in de loop van 2022 worden meegenomen in de evaluatie van het beheerplan Lauwersmeer. - Het project is enigszins vertraagd. Er loopt nog een RvS-procedure naar de hoogte van het gebouw, die wordt met vertrouwen tegemoet gezien. Start bouw is gepland medio 2022.
• Beheer en monitoring broedeilanden bij de Eemshaven en bij het industriegebied Oosterhorn: - Monitoring broedsucces visdiefjes en noordse sterns op de broedeilanden.	groen	- Broedeiland Stern bij de Eemshaven: Beheer is tot en met 2022 uitbesteed aan Natuurmonumenten en de monitoring tot en met 2021 aan Sovon Vogelonderzoek Nederland. De broedpopulaties van noordse stern en visdief zijn sinds 2018 met groot succes verplaatst van de bedrijventerreinen in de Eemshaven naar het eiland. Momenteel broedt 20-30% van de Waddenzeepopulaties van beide sternsoorten op het eiland. Het broedsucces van de visdief was wederom goed en dat van de noordse stern redelijk, ondanks een vos die veel kuikens heeft geroofd. - Broedeiland Marconi bij de haven van Delfzijl: De laatste zaken met betrekking tot beheer, onderhoud en monitoring zijn in 2021 geregeld in overleg met gemeente Eemsdelta. (Vanaf 2022 wordt het eiland beheerd door Groninger Landschap, waarbij ook de inrichting wordt aangescherpt om het broedeiland geschikter te maken voor broedvogels als plevieren en sterns.) Omdat in 2021 het beheer nog niet optimaal was broedden er ook geen sterns op Marconi. Het eiland is een soort schiereiland, waarop de afgelopen drie broedseizoenen veel mensen hebben gerecreëerd, daarmee zijn steeds alle broedvogels weggejaagd. Dit gaat in principe in 2022 ten goede veranderen.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Prolander • Vertalen van provinciaal beleid op het gebied van plattelands- en gebiedsontwikkeling in concrete gebiedsprojecten.	groen	• Er zijn diverse projecten in planvorming en uitvoering, zoals de inrichting van natuurgebied De Drie Polders, Polder de Dijken-Bakkerom (inrichting gereed) in het Zuidelijk Westerkwartier en in Groningen centraal onder andere de verbindingszone Westerbroek.
Waddenfonds • Behartiging van de belangen van de deelnemende provincies (waaronder Groningen) met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds.	groen	• Het beheer van het Waddenfonds verloopt correct volgens de overeengekomen afspraken tussen de drie Waddenprovincies. • De besteding van middelen van het Waddenfonds lopen voorspoedig en gehonoreerde projecten zijn correct aan de opdracht gerelateerd. Naar verwachting kunnen beoogde doelstellingen voor het overgrote deel worden behaald.

Beleidsdoel Landschap

Beschermen en versterken van het landschap en het culturele erfgoed

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal herstelde landschapselementen, bijvoorbeeld • molenbiotopen • slingertuinen • pingoruïnes • borgterreinen • (laan)beplantingen				3 [1)]	11	11	11	11
Uitvoering (kleine) natuur- en landschapsmaatregelen op boerenerven				59	50	50	50	50
Uitvoeringsprogramma's Landschapsconvenant				3	3	3	3	3

[1)] Omvang varieert per jaar en is mede afhankelijk van subsidieaanvragen derden.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Waddenfonds: • Behartiging van de belangen van de deelnemende provincies (waaronder Groningen) met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds.	groen	• Het beheer van het Waddenfonds verloopt correct volgens de overeengekomen afspraken tussen de drie Waddenprovincies. • De besteding van middelen van het Waddenfonds lopen voorspoedig en gehonoreerde projecten zijn correct aan de opdracht gerelateerd.

		Naar verwachting kunnen beoogde doelstellingen voor het overgrote deel worden behaald. • De midterm-review van het Waddenfonds is in 2021 behandeld in het Dagelijks Bestuur. • In het nieuwe uitvoeringskader van het Waddenfonds 2021-2027 heeft een aantal thema's meer aandacht gekregen, zoals vergroten van biodiversiteit, herstel van onderwaternatuur en meer aandacht voor externe bedreigingen.

3.2. Landbouw

Beleidsdoel Innovatie landbouw

Verduurzaming en innovatie in de landbouw, met ruimte voor schaalvergroting binnen begrenzing

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 hebben wij in het najaar 2020 vastgesteld. Dit programma geeft uitvoering aan het landbouwbeleid tot 2024 op basis van de verwachte toekomstige ontwikkeling van de landbouw richting 2030. De indicatoren voor het landbouwbeleid zijn nog in ontwikkeling. Ook zal nagedacht worden over een manier om de resultaten van het beleid 'publieksvriendelijk' te presenteren en waar mogelijk beschikbaar te maken. Dit alles in samenhang met de monitoring waar ook organisatiebreed aan wordt gewerkt. Deze provinciebrede discussie over indicatoren heeft nog niet plaatsgevonden. In 2022 zullen we hieraan nader invulling geven.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Verduurzaming en innovatie in de landbouw, met ruimte voor schaalvergroting binnen begrenzing *Resultaat 2021*		*Resultaat 2021*
- Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland is in uitvoering. Onderdeel hiervan is ook het ontwikkelen van het noordelijk kennisnetwerk;	groen	- De regiodeal is in uitvoering. Streefbeelden en actieplannen van de gebieden zijn vastgesteld. Er is een unieke samenwerking met zeven onderwijs- en kennisinstellingen opgezet. Dit kennisconsortium ondersteunt de gebieden bij het nader uitwerken van de gebiedsdoelen en streefbeelden. Over de voortgang zijn uw Staten per brief en middels de tweede voortgangsrapportage tot en met het tweede kwartaal 2021 d.d. 29 juni jl. geïnformeerd.
- Ontwikkelen van visie en beleid op gebied van precisielandbouw en 5G-netwerken, (regionale) kringlopen, korte ketens en verzilting; deze zijn uitgewerkt in het nog vast te stellen en eerdergenoemde Uitvoeringsprogramma Landbouw.	groen	- Wij hebben het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 op 28 september 2020 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten verstuurd. Omdat het hier deels om voortgang van bestaand beleid gaat, is de uitvoering al volop in gang. De visie op de landbouw tot 2030 is opgenomen in het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024.

		In het kader van de nieuwe Omgevingsvisie wordt een langetermijnvisie ontwikkeld op de invulling van de provinciale ruimte. Ook de visie op de landbouw zal onderdeel uit gaan maken van de nieuwe Omgevingsvisie en is daarmee gekoppeld aan de planning van de nieuwe Omgevingsvisie.
- Uitvoeren pilots natuurinclusieve landbouw; *Resultaat 2021-2023*	**groen**	- De pilots Westeresch en Midwolderbouwten lopen, zie ook boven aangekondigde volgende voortgangsrapportage. *Resultaat 2021-2023*
- Uitvoering Regiodeal (en de realisatie van streefbeelden), IBP Westerkwartier en overige trajecten, zie ook de brief aan uw Staten van 20 mei 2020;	**groen**	- Ten aanzien van Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw, zie bovenstaande toelichting. - Ten aanzien van het Interbestuurlijk Programma (IBP) Westerkwartier: De uitvoering van dit programma is begin dit jaar gestart. Op drie thema's wordt ingezoomd: Bedrijfskringlopen, Bodem en Korte Ketens. Het programma heeft een looptijd tot 2023.
- Ondersteuning van projecten die bijdragen aan de verduurzaming van gangbare landbouw.	**groen**	- Er zijn diverse projecten in uitvoering die bijdragen aan de verduurzaming van de gangbare landbouw. Ook is in het afgelopen halfjaar gestart met de uitvoering van Fascinating (Food Agro Sustainable Circular Nature Technology in Groningen). Dit is een programma waarin met diverse deelprojecten gewerkt wordt aan de vernieuwing van de landbouw in Groningen met de eiwittransitie als belangrijke motor. (Zie ook website van Nationaal Programma Groningen.)

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren huidig Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 *Resultaat 2021* - Ambities uit het programma zijn behaald.	**groen**	*Resultaat 2021* - Door uitvoering te geven aan diverse programma's en projecten wordt invulling gegeven aan het behalen van de gestelde ambities. Dit zijn onder andere: Stimulerings-programma Biologische Landbouw, Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw, The Potato Valley, AgroAgenda Noord-Nederland, Noordelijke Melkveeagenda,

Resultaat 2021-2023 - Concrete stappen richting toekomstbestendige landbouw. Een en ander wordt ook opgenomen in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Landbouw.	**groen**	InnovatieVeenkoloniën Westerkwartier Natuurinclusief en Fascinating. Verder lopen er diverse projecten die met steun van POP3-middelen werken aan verdere verduurzaming en sluiten van kringlopen binnen de landbouw. - Eind 2021 is het Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) ingediend in Brussel. Vanuit Groningen hebben we daaraan zowel ambtelijk als bestuurlijk een belangrijke bijdrage geleverd. Het vastgestelde beleid in het Programma Duurzame Landbouw en in het Programma Natuur is daarbij steeds het uitgangspunt geweest. *Resultaat 2021-2023* - Er wordt doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector op basis van de ambities opgenomen in het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Biologische landbouw

Stimuleren van biologische landbouw

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Areaal biologische landbouw (in ha) (bron: Skal Biocontrole)	4.626	4.766	5.168	n.n.b.	5.130	> 5.130	n.t.b.	n.t.b.

Eind 2020 was in totaal nog 542 ha in omschakeling.
NB. Het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 hebben wij in het najaar 2020 vastgesteld. Dit programma geeft uitvoering aan het landbouwbeleid tot 2024 op basis van de verwachte toekomstige ontwikkeling van de landbouw richting 2030. De indicatoren voor het landbouwbeleid zijn nog in ontwikkeling. Ook zal nagedacht worden over een manier om de resultaten van het beleid 'publieksvriendelijk' te presenteren en waar mogelijk beschikbaar te maken. Dit alles in samenhang met de monitoring waar ook organisatiebreed aan wordt gewerkt. Deze provinciebrede discussie over indicatoren heeft nog niet plaatsgevonden. In 2022 zullen we hieraan nader invulling geven.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Meer biologische landbouw *Resultaat 2021* - Toekomstbestendige landbouw.	groen	*Resultaat 2021* - Zowel op de proefboerderij van de Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw (SPNA) Ebelsheerd als op de proefboerderij van Wageningen University & Research (WUR) 't Kompas lag in 2021 voor het tweede jaar een strokenteeltproef. Ondernemers uit de studiegroepen zijn nauw betrokken bij het ontwerp. Tijdens het teeltseizoen zijn er diverse veldbijeenkomsten geweest. Hieruit is veel kennis gegenereerd en overgedragen. Een aantal ondernemers uit de studiegroepen zijn inmiddels zelf ook begonnen met strokenteelt op hun eigen bedrijf. - In het voorjaar 2021 is een nieuwe wervingscampagne gestart voor het werven van nieuwe deelnemers voor de omschakelgroepen. Hiervoor zijn inmiddels al zeven nieuwe aanmeldingen ontvangen. Deze worden toegevoegd aan de al bestaande studiegroepen.

Resultaat 2021-2023 - Toekomstbestendige landbouw. Een en ander wordt ook opgenomen in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Landbouw.	**groen**	- Er is een werkgroep gestart die onderzoekt of er ook verwerking van biologische groenten mogelijk is in Groningen. Veel verwerkers van vollegrondsgroenten zitten in het zuiden (met name België). Dit zet de provincie en Noord-Nederland qua teeltgebied op achterstand. Het streven is om in 2023 diepvriesverwerking te realiseren voor enkele honderden ha biologische akkerbouwmatige groenteteelt. *Resultaat 2021-2023* - Er is doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector. Een en ander is ook opgenomen in het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren huidig Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 *Resultaat 2021* - Ambities uit het programma zijn behaald. *Resultaat 2021-2023* - Toekomstbestendige landbouw. Een en ander wordt ook opgenomen in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Landbouw.	**groen** **groen**	*Resultaat 2021* - Er wordt invulling gegeven aan het behalen van de gestelde ambities. *Resultaat 2021-2023* - Er is in deze periode doorlopend gewerkt aan een toekomstbestendige sector op basis van de ambities opgenomen in het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024. Daartoe is voor 2022 en 2023 ten laste van het krediet voor verduurzaming en innovatie landbouw in totaal een extra bedrag van € 400.000 beschikbaar gesteld.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Natuur en landschap	53.466	50.063	80.662	61.063	19.599
Landbouw	6.152	10.612	8.559	4.000	4.559
Totaal lasten	**59.617**	**60.675**	**89.221**	**65.063**	**24.158**
BATEN					
Natuur en landschap	17.604	15.402	28.734	21.301	-7.433
Landbouw	1.004	1.850	4.228	1.661	-2.568
Totaal baten	**18.608**	**17.252**	**32.962**	**22.961**	**-10.001**
Saldo	**41.009**	**43.423**	**56.259**	**42.101**	**14.157**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	5.370		87	4.818	-4.731
Onttrekkingen	9.956	7.250	11.335	5.553	-5.782
Saldo reservemutaties	**-4.586**	**-7.250**	**-11.248**	**-736**	**-10.512**
Saldo na reservemutaties	**36.423**	**36.172**	**45.011**	**41.366**	**3.645**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Natuur en landschap			
- *Realisatie Natuurnetwerk Nederland (aankoop en inrichting)* Voor de inrichting van natuurgebieden begroten wij ruim zodat wij onze aannemers kunnen betalen (ook moeten wij rekening houden dat werkzaamheden soms sneller verlopen dan verwacht). Als aannemers complicaties in de uitvoering hebben schuiven werkzaamheden door naar het volgend boekjaar en hebben we minder lasten. Ook voor grondaankopen begroten wij royaal om kansen te benutten op de grondmarkt die zich soms 'once in a lifetime' kunnen voordoen. In 2021 heeft Prolander niet alle werkzaamheden kunnen uitvoeren, zoals deze begrotingstechnisch waren gepland: - De afronding van diverse werkzaamheden in het Zuidelijk Westerkwartier schuiven door naar 2022. Het betreft de gebieden Dwarsdiep, De Drie Polders en een aantal werkzaamheden inzake realisatie waterberging voor het waterschap In sommige gevallen waren er corona gerelateerde leveringsproblemen van materiaal. - In de regio Centraal is de aanbesteding voor de aanleg van de verbindingszone Westerbroek lager uitgevallen dan begroot. Werkzaamheden voor de verbindingszone Meerweg(brug) schuiven door naar 2022 door vertraging in de planvoorbereiding (civiel-technisch complexe uitvoering). - In de regio Westerwolde is de aanleg van grensoverschrijdende verbindingszone Brualersloot vertraagd aan de Duitse kant. Voor de functieverandering van landbouw naar natuur hebben we minder kosten dan verwacht, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), uitvoerder van de betreffende subsidieregeling, heeft de aanvragen van particulieren nog niet verwerkt. Hierdoor hebben we de kosten niet kunnen nemen. Dit schuift door naar 2022.	5.804	-2.811	-2.993

Omdat we minder lasten op diverse projecten hebben, ontvangen we navenant ook minder EU-subsidies en bijdragen van derden). Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.			
- *Stikstofreductie: aankoop veehouderijen (SPUK)*	4.891	-4.891	
Een van de maatregelen voor stikstofreductie is het aankopen van veehouderijen. Er lopen onderhandelingen, maar deze zijn in 2021 niet afgerond met feitelijke aankopen. Van de hiervoor van het Rijk ontvangen specifieke uitkering (SPUK) zijn daarom geen lasten geweest. Om die reden kunnen we de bijdrage ook niet als baten voor 2021 aanmerken. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.			
- *Resultaat op verkoop ruilgronden voor NNN*	484	2.087	-2.571
Verkooptransacties van (ruil)grond hebben per saldo een groot voordelig resultaat opgeleverd in 2021. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve PLG.			
- *Opgave Waddengebied (ovb)*	2.551	-204	-570
Voor onze Waddenopgave hebben wij tot en met 2021 budget beschikbaar. Het nog resterende budget zetten we met name in als cofinanciering voor twee grote projecten van waterschap Noorderzijlvest rondom het Lauwersmeer: de dijkversterking van Lauwersoog tot de Westpolder en de gebiedsontwikkeling en realisatie van de Hunsingosluis in Zoutkamp. Deze projecten lopen door tot en met 2024. Dit geldt ook voor de overige posten die we vanuit dit budget financieren. Van de hiervoor van het Rijk ontvangen decentralisatie-uitkering van € 570.200 zijn nog geen bestedingen gedaan, deze niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. De overige niet bestede middelen worden vrijwel geheel (in totaal € 1.731.600) via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022, 2023 en 2024.			
- *Dubbele Dijk (ED2050) (ovb)*	893		
Tussentijds verantwoorden we onze voortgang en kosten voor het project Dubbele Dijk aan het Waddenfonds. Het Waddenfonds is de grootste financier van het project. Bij het vaststellen van de tussentijdse subsidiebedragen heeft het Waddenfonds een andere, versimpelde berekening toegepast dan wij - met accountantsverklaring - hebben aangeleverd. De berekening van het Waddenfonds heeft ertoe geleid dat het Waddenfonds meer aan subsidie heeft uitgekeerd dan volgens onze berekening zou zijn gedaan. Daarop hebben we in 2021 het bedrag van ons eigen aandeel in de gemaakte kosten tot en met 2021 naar beneden bijgesteld. Als het Waddenfonds méér bijdraagt in de kosten tot en met 2021, wordt ons eigen aandeel lager. Per saldo gaat het om een totaal van € 892.700. Dit bedrag wordt via bestemming van rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Natuurbeheer*	1.679		-1.679
Er is minder uitgegeven dan begroot. Dat komt omdat de EU enerzijds meer lasten voor haar rekening heeft genomen en anderzijds een verrekening met andere provincies voor ons fors lager is uitgevallen. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan met de reserve PLG.			
- *Interbestuurlijk Programma (IBP) VLOED (SPUK)*	686	-686	
Voor het IBP-project VLOED (Verbetering Landbouwgronden door Ophoging met slib uit de Eems-Dollard) zijn vanuit het Rijk via een specifieke uitkering middelen beschikbaar gesteld. Gelet op de complexiteit van de verschillende vraagstukken wordt de opdracht opgedeeld in verschillende deelopdrachten en over meerdere jaren verdeeld. Een groot deel van de middelen wordt in 2022 uitgegeven. De niet bestede middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans geboekt.			

- *Reductie CO_2 in Bos en Hout* Rond de zomer 2021 zijn extra middelen beschikbaar gekomen voor Reductie CO_2 in Bos en Hout. Voor besteding hiervan zijn we gedeeltelijk afhankelijk van kansen die zich voor doen op de grondmarkt. In korte beschikbare tijd hebben we de kansen niet gehad en hebben we de middelen niet volledig kunnen wegzetten. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	628		-628
- *Vissen voor Verbinding* De provincie Groningen is leadpartner voor het IKW-project Vissen voor Verbinding en draagt zelf ook financieel bij. Onze uitvoeringsorganisatie Prolander draagt zorgt voor de gehele financiële verantwoording van het project (baten en lasten lopen via de provinciale administratie). In 2021 waren er minder kosten dan verwacht (€ 548.000) en hebben we navenant minder baten van de deelnemende partijen en het Waddenfonds ontvangen (€ 430.000). Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	548	-430	-118
- *Projecten Landschapscompensatie* In 2021 zijn minder projecten van de projectkaart in uitvoering gekomen dan verwacht, mede doordat dorpen minder samen konden komen vanwege coronamaatregelen. Daardoor hebben we minder lasten dan begroot. Daartegenover staat dat we ook minder baten van financier TenneT aan 2021 kunnen toerekenen. Projecten schuiven naar volgend jaar. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	526	-380	-146
- *Faunapassage A28* De faunapassage onder de A28 is in 2021 aangelegd. Het project zit organisatorisch nog in de afrondende fase per eind 2021. De definitieve afrekening gaat in 2022 plaatsvinden. Daarom schuiven lasten en baten nog door naar 2022. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	413	-276	-137
- *Stikstof/biodiversiteit: subsidieregeling (ovb)* We werken samen met het Rijk en de provincies Drenthe en Fryslân aan een subsidieregeling om te komen tot uitvoeringsmaatregelen op het gebied van stikstofreductie. Het proces verloopt langzamer dan verwacht en schuift door naar volgend jaar. Hierdoor zijn er minder kosten gemaakt dan verwacht. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.	384		
- *Landschapsprojecten* Het betreft een jaarlijkse inschatting van de voortgang hoeveel projecten afgerond worden en hun declaratie indienen. Een aantal projecten schuiven door naar volgend jaar. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG.	372		-372
- *Schade-uitkeringen Faunafonds* De tegemoetkomingen voor faunaschade kunnen per jaar fluctueren. Dit als gevolg van wisselende gewasprijzen en aan- of afwezigheid van schadeveroorzakende dieren. De faunaschade wordt landelijk geregistreerd en uitbetaald. Hiervan krijgen we pas achteraf de eindafrekening. Het is moeilijk vooraf in te schatten of we geld terugontvangen of moeten nabetalen. Voor 2021 geldt het laatste. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	-368		368
- *Verkenning Groote Polder / Eemszijlen (ovb)* Het zwaartepunt van de uitgaven (onder andere een aanbesteding van ca. € 725.000) is in 2022 komen te liggen. De niet bestede middelen (€ 500.000) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	564	-64	

- *Natura 2000* Op het Natura 2000-budget zijn de kosten voor de in 2021 afgeronde rietproef Lauwersmeer lager uitgevallen begroot en er was geld gereserveerd voor een schaderegeling (door het uitblijven van grote schade is er nauwelijks beroep gedaan op de regeling). Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	295		-295
- *PMF B: Waddengebied* Vanuit provinciale meefinanciering wordt ook bijgedragen aan Waddenprojecten. Er is sprake van een forse overschrijding aan de lastenkant, omdat hier een herijking van de onttrekking ten laste van de reserve had moeten plaatsvinden bij de Najaarsmonitor 2021, ter dekking van projecten die vanuit de provinciale meefinanciering worden gedekt. Dit wordt verrekend met de reserve Provinciale Meefinanciering.	-510		510
- *Afwikkeling projecten biodiversiteit* Voor een EU POP-project Weide- en akkervogels (waarvoor Prolander de administratie voert) zijn uitvoeringskosten gemaakt. Een gedeelte van de kosten ontvangen we als bate vanuit de EU. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	-236	118	118
- *DU Meerjarenprogramma ED2050* Er heeft in 2021 geen besteding plaatsgevonden ten laste van de middelen die via een decentralisatie-uitkering (DU) beschikbaar zijn gesteld voor het meerjarenprogramma ED2050. Dit was nog niet nodig omdat we nog niet dermate ver gevorderd zijn met de projecten dat we deze middelen hebben hoeven aanspreken. Bovendien hebben we gesneden in kosten. De DU-middelen wordt in 2022 uitgegeven. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	329		-329
- *Uitvoeringskosten subsidieregelingen* Voor de uitvoering van de subsidieregelingen waar EU-geld mee gemoeid is zijn we aangewezen op RVO en SNN. Hiervoor krijgen we kosten in rekening gebracht, hoger dan het budget dat wij hiervoor reserveren. De hoogte van de kosten is door ons niet beïnvloedbaar. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	-141		141
- *Aanvullende instrumenten werving* Voor de werving van de laatste schakels in het natuurnetwerk hebben we aanvullende instrumenten ingezet. De afwikkeling van twee procedures (onder andere schadeloosstelling) is gebaseerd op een inschatting en overeenstemmingen of gerechtelijke uitspraken kunnen mee- en tegenvallen. De lasten voor 2021 vallen gunstiger uit dan verwacht ook loopt een zaak nog door in 2022. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	120		-120
- *Bijdrage IPO GWO (gemeenschappelijke werkorganisatie)* Door het IPO zijn meer kosten aan ons in rekening gebracht dan het hiervoor gereserveerde budget. De hoogte van de kosten zijn door ons niet beïnvloedbaar. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	-70		70
- *Programmamanagement ED2050 (ovb)* Het programma ED2050 wordt uitgevoerd en gefinancierd door meerdere partijen. De programmakosten worden gedragen door de opdracht gevende partijen, waaronder het Rijk. De specifieke uitkering van het Rijk voor 2021 is aangewend als mede dekking, Omdat het meerjarenprogramma nog door loopt worden de niet bestede middelen (€ 100.000) via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	19	100	
- *Overig*	36	3	128
- *Apparaatskosten*	-298	1	
Totaal verschil	**19.599**	**-7.433**	**-8.623**

Landbouw			
- *NPG Natuurinclusieve akkerbouw (SPUK)*	1.850	-1.850	
In 2021 zijn er geen projecten van de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) ten laste van dit budget gebracht. Dit NPG-budget Natuurinclusieve akkerbouw wordt als cofinanciering van de provincie Groningen bij de Regiodeal NIL gedurende de looptijd tot en met 2024 ingezet, conform de overeenkomst tussen de drie noordelijke provincies en het Rijk. Bij de eerstvolgende mogelijkheid zal op basis van de plannen in de gebieden een begrotingswijziging (verdeling tot en met 2024) plaatsvinden. Dan wordt ook naar de andere budgetten gekeken. Deze niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.			
- *Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (incl. ovb)*	2.649	-491	-1.943
Ten tijde van het opstellen van de Najaarsmonitor 2021 was de verwachting dat nog een aantal subsidies verleend zou worden. De subsidieaanvragen hebben we in 2021 pas eind december ontvangen. De subsidies worden in het eerste kwartaal 2022 alsnog verleend. Dit zijn subsidies voor het Drents Plateau, de Friese Kleiweide en boerenexperimenten. De niet bestede DU-middelen (in totaal € 1.943.400) worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. De niet bestede Groningse cofinancieringsbijdrage (€ 207.600) aan de Regiodeal NIL wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *IBP Vitaal Platteland Westerkwartier (SPUK)*	322	-322	
De uitvoering van dit Interbestuurlijk Programma (IBP) is begin 2021 gestart, er zijn minder activiteiten uitgevoerd dan verwacht vanwege langere doorlooptijd en corona. De niet bestede middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.			
- *NPG Fascinating (SPUK)*	-82	82	
Fascinating betreft een open-innovatieprogramma waarvoor NPG-middelen beschikbaar zijn gesteld die gedurende de looptijd (tot en met 2024) worden beschikt aan de projecten die vanuit het consortium worden voorgedragen. Om die reden zijn de jaarlijkse uitgaven vooraf lastig in te schatten. De niet bestede middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.			
- *Subsidieregeling Innovatieve verduurzaming landbouw (ovb)*	50		
Met uitvoering van deze subsidieregeling wordt invulling gegeven aan onze ambitie om verduurzaming van de landbouw te stimuleren. (Het subsidieplafond is € 50.000.) De middelen voor 2021 zijn pas laat in het jaar beschikbaar gekomen (overgeheveld bij de Najaarsmonitor 2021). Om die reden is er geen gebruik gemaakt van de regeling. Wij hebben op 14 december 2021 besloten de regeling te verlengen tot eind 2022. De niet bestede middelen worden daarom via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Overig*	-56	11	54
- *Apparaatskosten*	-174	2	
Totaal verschil	**4.559**	**-2.568**	**-1.889**
Totaal verschillen programma	**24.158**	**-10.001**	**-10.512**

Bedragen x € 1.000

4. Bereikbaarheid

Inleiding

Het programma Bereikbaarheid heeft als doel:

Ons mobiliteitsbeleid heeft tot doel om ruimtelijke functies met elkaar te verbinden zodat mensen en goederen zich vlot, veilig en duurzaam van de ene naar de andere plek kunnen verplaatsen. Een goede bereikbaarheid van steden en dorpen is van belang voor de leefbaarheid en verdere ontwikkeling van onze provincie.

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Infrastructuur
2. Openbaar vervoer.

Het jaar 2021 stond in het teken van het vernieuwen van het beleid op het gebied van Mobiliteit in onze provincie: het Programma Mobiliteit Provincie Groningen (PMPG). Dankzij een uitgebreid (digitaal) participatietraject hebben we veel ideeën opgehaald en zijn we mooie samenwerkingen aangegaan. Op 26 oktober 2021 is het vastgestelde ontwerp ter inzage gelegd (tot 15 december 2021). De input van alle reacties gebruiken we om het programma verder aan te vullen. Gedurende het jaar hebben we met uw Staten op meerdere momenten opiniërende gesprekken gevoerd over het programma.

Verkeersveiligheid
Daarnaast zijn we in 2021 verdergegaan met het actualiseren van het provinciale verkeersveiligheidsbeleid op basis van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV2030). Vanuit onze regionale regisseursrol hebben wij in VVB-verband samen met maatschappelijke partners een regionale uitwerking van het SPV opgesteld en ook een Meerjarenuitvoeringsprogramma (MUP) Verkeersveiligheid. Uitvoering in coronatijd blijkt ingewikkeld te zijn.

Fiets
Ook dit jaar was er ruime aandacht voor de uitvoering van het fietsbeleid zoals dat is vastgelegd in ons Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023. Vanwege de prioriteit die uw Staten in de Kadernota 2019-2023 aan de uitvoering van de Fietsstrategie hebben gegeven, zijn we dit jaar in ieder geval doorgegaan met het opwaarderen van het fietsnetwerk. Zo is in november 2021 het eerste deel van de doorfietsroute Groningen-Winsum geopend en is er een besluit genomen over een investeringsbudget van € 20 miljoen waarmee we zestien fietspaden realiseren of verbeteren. De eerste kinderfietsroute van Groningen werd eind augustus geopend in Zoutkamp, waarmee we kinderen en hun ouders stimuleren om de fiets te pakken.

Slim en Groen
2021 is voor de verduurzaming en het slimmer maken van de mobiliteit opnieuw een belangrijk jaar geweest. Zo zijn de overeenkomsten getekend voor de Europese subsidie voor de eerste zero-emissietreinen, de Regionale Agenda Laadinfrastructuur is opgesteld en er is subsidie verkregen vanuit het NPG voor de eerste achtpersoonsbus en Q-liners op waterstof. Verder is voor het slimmer en veiliger maken van de spoorlijnen in Noord-Nederland een belangrijke stap gezet met de afspraken in mei 2021 over de introductie van het beveiligingssysteem ERTMS (European Rail Traffic Management System) in de komende tien jaar.
Het inmiddels brede autonoom vervoerprogramma is voor alle modaliteiten verder opgeschaald. Daarnaast zijn verdere stappen gezet binnen het programma voor hubs en deelmobiliteit. Naast de basisvoorzieningen op de hubs zijn bijvoorbeeld op een aantal hubs fietskluizen en (elektrische) deelfietsen geplaatst. Ook is een eerste koppeling gemaakt qua logistiek door het plaatsen van pakketkluizen op een hub. Tevens kunnen reizigers vanaf/naar alle hubs met de hubtaxi tegen OV-tarief reizen.
Hive.mobility was ook in 2021 de netwerkorganisatie waar al deze programma's en betrokken partijen samenkwamen.

Openbaar vervoer en snelle verbindingen
Afgelopen jaar hebben we uw Staten regelmatig geïnformeerd over de gevolgen van de drastische afname van het gebruik van het openbaar vervoer door corona. Net als in 2020 heeft ook in 2021 het effect van de coronacrisis op het gebruik van het openbaar vervoer onze aandacht gehad. Ook hebben de snelle verbinding naar de Randstad, de Lelylijn en de Nedersaksenlijn een plek gevonden in de Bouwstenen voor het Deltaplan dat in april 2021 is gepresenteerd.

4.1. Infrastructuur

Beleidsdoel Fiets

Meer mensen op de fiets, om daarmee bij te dragen aan de bereikbaarheid van onze provincie, aan duurzaamheid en aan de gezondheid van onze inwoners, daarnaast een afname van het aantal (ernstige) ongevallen met betrokkenheid van fietsers

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Klanttevredenheid doorfietsroutes minimaal een 8 [1)]	7,9	n.v.t.	7,7	n.v.t.	≥ 8,0	≥ 8,0	≥ 8,0	≥ 8,0
Beoordeling fietsvoorzieningen bij overstappunten minimaal een 7,5	n.v.t.	7	n.v.t.	n.v.t..[2)]	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5
Daling aantal fietsdoden met 47% t.o.v. 2002 (2002: 5 doden)	2	2	5	1 [4)]	max. 3	max. 3	max. 3	max. 3
Daling aantal ziekenhuisgewonden (fiets) met 34% t.o.v. 2002 (2002: 126)	156	134	119	147 [4)]	max. 83	max. 83	max. 83	max. 83
Gemiddeld aantal verplaatsingen per fiets per persoon per dag [3)] (2014=0,85 2015=0,83 2016=0,71)	0,92	0,87	0,65.	n.n.b.[5)]				0,94
Gemiddelde afgelegde afstand (km) per fiets per persoon [3)] (2014=3,07 2015=3,41 2016=2,38)	3,50	3,45	2,83	n.n.b.[5)]				3,37

1) Deze indicator is in 2021 niet gemeten. De klanttevredenheid van doorfietsroutes wordt alleen gemeten na opleveren van een nieuwe doorfietsroute. Het cijfer bij 2020 betreft het oordeel van de gebruikers van de doorfietsroute Assen-Groningen tussen Groningen en Haren. In 2016 is er een belevingsonderzoek gedaan op de doorfietsroute tussen Bedum en Groningen (gemiddeld cijfer: 7,8) en in 2012 op de doorfietsroute tussen Zuidhorn en Groningen (gemiddeld cijfer: 7,9).

2) De beoordeling van fietsvoorzieningen bij overstappunten wordt eenmaal per twee jaar gemeten. De enquête die eind 2021 zou worden uitgezet is (in verband met corona) uitgesteld naar het voorjaar van 2022.

3) Bij de beantwoording van de technische vragen over de Begroting 2019 hebben wij het volgende toegezegd: "Wij zullen voortaan ook over de ontwikkeling van het aantal verplaatsingen per persoon en de afgelegde afstand per persoon rapporteren." De streefwaarden zijn voor 2025; over tussenliggende jaren zijn geen streefwaarden opgenomen in de fietsstrategie.

4) Dit betreffen voorlopige cijfers. Halverwege 2022 worden de cijfers definitief gemaakt; dus de cijfers kunnen nog wijzigen. Daarnaast is de ervaring dat ongevallen met fietsers onder geregistreerd zijn.

5) Deze cijfers komen meestal halverwege het nieuwe jaar beschikbaar, dus halverwege 2022.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Meer mensen op de fiets, om daarmee bij te dragen aan bereikbaarheid van onze provincie, duurzaamheid, gezondheid van onze inwoners en afname van het aantal (ernstige) ongevallen met betrokkenheid van fietsers (vanaf 2020 intensiveren uitvoering fietsbeleid). *Resultaat 2021*		*Resultaat 2021*
- Opleveren verkenning nieuwe infrastructurele projecten vanuit Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 (doorfietsroutes, Regionale Hoofdfietsroutes, Regionale Basisfietsroutes en ontbrekende schakels) en besluit onzerzijds over inzet van middelen voor fietsnetwerk.	groen	- Op 15 juni en 2 november hebben we besloten voor welke projecten we het beschikbare krediet voor de opwaardering van het Regionale Fietsnetwerk willen inzetten. Via de Begroting 2022 hebben uw Staten het krediet voor de projecten waarover wij op 15 juni 2021 hebben besloten definitief beschikbaar gesteld. Over de projecten waarover wij op 2 november 2021 hebben besloten vragen wij uw Staten een definitief besluit te nemen bij de voordracht Kadernota 2022-2026 en Voorjaarsmonitor 2022. (Uw Staten hebben op 2 februari 2022 de separate voordracht voor de doorfietsroute Zuidlaren-Haren(-Groningen) vastgesteld.)
- Verbeteren van de verkeersveiligheid op onze provinciale fietspaden door op (bijna) alle fietspaden verbeterde markering aan te brengen (asmarkering en kantmarkering).	oranje	- Op ongeveer 85% van de provinciale fietspaden die hiervoor in aanmerking komen is in 2021 de verbeterde markering aangebracht. De laatste 15% volgt in het voorjaar van 2022.
- Subsidiebeschikkingen aan gemeenten voor de verbetering van hun fietsnetwerk. Moment van realisatie van de maatregelen is afhankelijk van de complexiteit van de projecten waarvoor een subsidie is verleend.	groen	- De beschikkingen voor bijna € 3 miljoen aan subsidie voor 26 gemeentelijke fietsprojecten zijn begin mei 2021 verstuurd.
- In de hele provincie is het mogelijk om een week lang een e-bike uit te proberen.	groen	- Het aantal uitgiftepunten is uitgebreid, waardoor iedere inwoner nu dichtbij huis een fiets kan uitproberen. Sinds september 2021 zijn er in de gemeente Westerkwartier ook bakfietsen en speed pedelecs om uit te proberen. Dat blijkt een succes. We willen die soorten fietsen ook in andere gemeenten beschikbaar stellen vanaf voorjaar 2022.

- Het project HiBike om basisschoolleerlingen te stimuleren op de fiets naar school te gaan is onderdeel geworden van het reguliere verkeerseducatie aanbod en daarmee beschikbaar voor alle basisscholen. Dit is wel afhankelijk van de uitkomsten van de pilot die we in de tweede helft van 2020 uitvoeren op zes basisscholen.	**groen**	- HiBike is vanaf schooljaar 2021-2022 voor elke basisschool in onze provincie beschikbaar. Huis voor de Sport zal tot en met 2023 dit project uitvoeren. Op basis van de evaluatie is begin 2021 het spel definitief vormgegeven en in het najaar van 2021 hebben drie scholen het HiBike-spel succesvol gespeeld.
- In 2021 staat de organisatie van het Rijksprogramma Doortrappen (om ouderen te stimuleren langer, veiliger te laten fietsen) in onze provincie en organiseren we de eerste activiteit voor ouderen. Dit is onder voorbehoud van besluitvorming over het Werkplan 2021 van het Verkeer- en Vervoerberaad, waarin een deel van de kosten wordt opgenomen.	**oranje**	- In 2021 is het project Doortrappen succesvol opgezet. In de stuurgroep van het Verkeer- en Vervoerberaad is ingestemd met het plan van aanpak voor dit project. De opdracht voor de uitvoering is gegund en de eerste fietsclinics zijn uitgevoerd. Vanwege het seizoenseffect (in de winter fietsen ouderen minder) en corona wordt de grote publieks-lancering echter doorgeschoven naar het voorjaar van 2022.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Uitbreiding fietsenstallingen bij treinstations: Eind 2020 wordt duidelijk voor welke stations we subsidie ontvangen van het ministerie en welke stations we dus kunnen aanpakken. In potentie gaat het om ruim drie duizend extra fietsenstallingen bij vijftien stations.	**groen**	- Het ministerie van IenW heeft onze subsidieaanvraag voor de uitbreiding van fietsenstallingen bij treinstations gehonoreerd voor de stations Groningen Hoofdstation, Groningen Europapark, Groningen Noord, Bedum, Veendam, Hoogezand-Sappemeer, Martenshoek, Winschoten en Grijpskerk. Voor de stations Bedum, Grijpskerk, Martenshoek, Veendam en Winschoten is een overeenkomst ondertekend met ProRail voor de start van de verkenningsfase. De uitbreiding op station Groningen Europapark wordt voorbereid door de gemeente Groningen. De uitbreiding op de stations Groningen Hoofdstation, Groningen Noord, Hoogezand-Sappemeer en Scheemda is onderdeel van een aantal lopende projecten. Daarover wordt dus separaat gerapporteerd.
- Start realisatiefase van één of meerdere nieuwe fietsverbindingen (de verkenning die in 2021 wordt afgerond is de basis voor het besluit welke fietsverbindingen we gaan aanpakken).	**oranje**	- De voorbereidingen voor de projecten waarover we op 15 juni 2021 en 2 november 2021 hebben besloten zijn gestart. Sommige projecten starten in de verkenningsfase, sommige in de planuitwerkings- en sommige in de realisatiefase. We verwachten dat de volgende twee projecten in 2022 gerealiseerd kunnen worden: o N388 Zoutkamp (fietsbrug en vrij liggend fietspad); o N996 Onderdendam-Middelstum (fietssuggestiestroken).

- Verbeteren van de verkeersveiligheid op onze provinciale fietspaden door in combinatie met groot onderhoud het fietspad vergevingsgezind te maken (markering, verwijderen obstakels, etc.).	groen	Het afgelopen jaar zijn het fietspad langs de N355 tussen Zuidhorn en Aduard (noordzijde), het fietspad langs N360 (kort stukje bij Garmerwolde en tussen Ten Boer en Ten Post) en het fietspad langs de N367 aangepakt. In alle gevallen is in combinatie met het groot onderhoud de nieuwe markering aangebracht (ononderbroken kantmarkering en langere asmarkering).
- Verbeteren verkeersveiligheid op ca. vijftien fietsoversteken over provinciale wegen door in combinatie met groot onderhoud onder andere de aanleg van een middelgeleider zodat fietsers in twee etappen kunnen oversteken. De locaties worden bepaald nadat wij ons Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 hebben vastgesteld.	oranje	- Dit besluit is vertraagd vanwege de grote hoeveelheid oversteken dat moet worden beschouwd en de complexiteit van de prioritering. In het-tweede kwartaal van 2022 bepalen we definitief welke fietsoversteken we aan gaan pakken. Vervolgens kan de planvorming worden gestart. De planning van de realisatie is afhankelijk van de complexiteit van de maatregel en de mogelijke koppelkansen.
- Continuering inzet fietsmakelaar: De Fietsmakelaar heeft de rol om gemeenten te ondersteunen en enthousiasmeren op het gebied van fietsbeleid.	groen	- Het contract van de fietsmakelaar is voor onbepaalde tijd verlengd.
- Lancering fietsgemeenschap (samen met Regio Groningen-Assen en provincie Drenthe): De fietsgemeenschap heeft tot doel om de samenwerking rondom het thema fiets te versterken tussen overheid, onderwijs, markt en belangenorganisatie (vanuit verschillende invalshoeken, zoals bereikbaarheid, gezondheid, sport en leefbaarheid). In het najaar van 2020 verkennen we de kansen voor zo'n fietsgemeenschap.	oranje	- Als gevolg van de coronacrisis hebben we het opstarten van de fietsgemeenschap voorlopig even 'on hold' gezet. Desondanks merken we sinds de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 dat veel meer organisaties ons weten te vinden voor een samenwerking. Wat gemist wordt door het 'on hold' zetten van de fietsgemeenschap is dat partijen elkaar weten te vinden (zonder de provincie - wij bieden dan alleen het platform om elkaar te ontmoeten).

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Realisatie doorfietsroute Assen-Groningen (gedeelte Haren-Witte Molen);	oranje	• De zetting middels de aangebrachte voorbelasting is voltooid. De bedoeling is om in 2022 de fietspadverharding aan te brengen op minimaal het deel van de loswal bij Haren tot aan de Drentse Aa.
• Realisatie laatste deel doorfietsroute Ten Boer-Groningen (Vorkland Zuid ter hoogte van de Noorddijkerweg);	rood	• Het bestemmingsplan is op 24 november 2021 vastgesteld door de gemeenteraad van Groningen. De gesprekken over de grondaankoop

		verlopen stroef. De onteigeningsprocedure wordt opgestart. Realisatie staat voor begin 2024 ingepland.
• Realisatie doorfietsroute Winsum-Groningen (onder voorbehoud van het minnelijk verkrijgen van de laatste gronden);	oranje	• Het gedeelte van de doorfietsroute tussen Groningen tot net ten noorden van Sauwerd is in november 2021 opgeleverd. Met de resterende (meer noordelijke) twee kilometer wordt in het voorjaar van 2023 gestart. Dit in verband met onteigeningen.
• Planuitwerkingsbesluit doorfietsroute Assen-Groningen (gedeelte Witte Molen-De Punt);	groen	• Op 3 februari 2021 hebben uw Staten ingestemd met het planuitwerkingsbesluit voor de doorfietsroute Assen-Groningen (deel Witte Molen - De Punt).
• Verbeteren herkenbaarheid van doorfietsroutes door het aanbrengen van logo's en de bewegwijzering van doorfietsroutes;	oranje	• In september 2021 hebben we op de eerste vijf doorfietsroutes logo's aangebracht en zijn er borden geplaatst. Hierover hebben we in oktober 2021 een persbericht uitgedaan en is de website www.doorfietsroute.nl gelanceerd. Het gebruik van modellen op de website heeft de nodige ophef veroorzaakt en resulteerde in kritische publicaties in de pers en debatten in Provinciale Staten. In 2022 lanceren we de campagne opnieuw gebruikmakend van echte fietsers. Tot slot zijn ook voor de aanpak van de bewegwijzering de voorbereidingen gestart. Realisatie hiervan zal in de loop van 2022 plaatsvinden.
• Opleveren dashboard fietsmonitoring. Op dit dashboard wordt alle relevante data rondom het thema fiets verzameld. Uitgangspunt is dat alle data voor iedereen openbaar toegankelijk is.	groen	• De eerste versie van het dashboard binnen De Staat van Groningen is vanaf begin oktober openbaar toegankelijk. (In 2022 vullen we het dashboard verder aan met andere beschikbare informatie.)

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Wegen

Een wegennet van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
De onderhoudsachterstand van de wegen bedraagt niet meer dan de landelijke norm van 7-9%	10%	9%	8%	8%	7%	7%	7%	7%

De onderhoudsachterstand ligt binnen de landelijke norm van 7-9%. De achterstand die er ligt is niet meer dan andere jaren. Vertraging in onderhoud is onder andere opgelopen door corona en doordat er soms verdere onderzoeken nodig zijn.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Knelpunten MIT: Investeringen in Knijpsbrug, Blauwe Roos, doorfietsroute Groningen-Leek *Resultaat 2021* - Knijpsbrug: De verwachting is dat uw Staten zich in 2021 kunnen uitspreken over het planuitwerkings- en realisatiebesluit. De locatie Rengersbrug is in 2020 aangepast. Over de aanpak van deze locatie hebben wij uw Staten in 2020 per brief geïnformeerd.	groen	*Resultaat 2021* - Knijpsbrug: Uw Staten hebben op 3 februari 2021 een planuitwerkings- en realisatiebesluit genomen. De gemeente Midden-Groningen heeft aangegeven dat de locatie Kerkstraat komt te vervallen. Overige locaties in voorbereiding.
- Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Op 10 juni 2020 hebben uw Staten ingestemd met een opnamebesluit voor het project verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten Blauwe Roos. Tevens is ingestemd met het planuitwerkingsbesluit voor de versnelling van een gedeelte van het project, een aantal infrastructurele aanpassingen aan de rotonde Blauwe roos (no-regret maatregelen). Het realisatiebesluit voor deze maatregelen verwachten we in 2021 aan uw Staten voor te kunnen leggen.	oranje	- Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): De voorbereiding van een realisatiebesluit voor no-regretmaatregelen heeft vertraging opgelopen door onvoldoende capaciteit en doordat er geen informatieavonden vanwege de coronacrisis konden worden georganiseerd. Het realisatiebesluit zal naar verwachting in de loop van 2022 ter besluitvorming aan uw Staten worden voorgelegd. Deze planning is gedeeld met uw Staten in de brief van 6 april jl. over gevolgen corona voor mobiliteit.

- Doorfietsroute Groningen-Leek: Op 10 juni 2020 hebben uw Staten een realisatiebesluit genomen voor deze doorfietsroute. Voor dit project zal het resultaat in 2021 bestaan uit de volgende zaken: het uitwerken van het (verkeerskundig) ontwerp, het verrichten van onderzoeken, het aanpassen van kabels en leidingen, het verrichten van de engineering en het verzorgen van de grondverwerving.	**groen**	- Op 10 juni 2020 hebben uw Staten met hun besluit over voordracht 19/2020 een realisatiebesluit genomen. Dit besluit heeft geresulteerd in een doorfietsroute aan de zuidzijde van de A7. Daarbij voorziet het plan vanaf Lettelbert in twee verschillende routes richting Leek en een toekomstig fietspad op de Zonnewal bij Oostwold. Er is een beeldkwaliteitsplan opgesteld om de route goed in te passen. In 2021 is het tracé technisch verder uitgewerkt met projectpartners en is een start gemaakt met de onderzoeken ten behoeve van de ruimtelijke procedure op delen van het tracé waar dit nodig is. De uitvoering zal in delen plaatsvinden, waarbij de start van het eerste deel wordt voorzien in 2022.
Resultaat 2021-2023 - Knijpsbrug: Afhankelijk van het doorlopen van de planuitwerkings- en realisatiefase start uitvoering op een drietal locaties	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Knijpsbrug: De uitvoering van locatie Zweedenbrug vindt in voorjaar van 2022 plaats. De locatie Knijpsbrug in het najaar van 2022 of in 2023. De derde locatie is afgevallen. De gemeente Midden-Groningen heeft aangegeven dat de locatie Kerkstraat komt te vervallen. Overige locaties in voorbereiding.
- Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Wij verwachten uw Staten in 2021 een realisatiebesluit voor de no-regret maatregelen te kunnen voorleggen. Bij positieve besluitvorming uwerzijds zal in deze jaren de realisatiefase worden doorlopen. De verwachting nu is dat we dan in 2023 kunnen starten met de werkzaamheden. Zoals wij in de voordracht opnamebesluit hebben aangegeven zal na aanleg van de no-regret maatregelen een evaluatie worden uitgevoerd. Afhankelijk van deze evaluatie zal de verdere verkenning de Verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten uitgewerkt worden.	**oranje**	- Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Doorlopen van de verkenningsfase en voor wat betreft de zogeheten no-regret-maatregelen doorlopen van de planuitwerkingsfase zodat in de loop van 2022 voor de uitvoering van deze maatregelen een realisatiebesluit aan uw Staten kan worden voorgelegd.
- Doorfietsroute Groningen-Leek: Op 10 juni 2020 hebben uw Staten een realisatiebesluit genomen voor deze doorfietsroute. De komende periode zal in het teken staan van het doorlopen van de realisatiefase.	**groen**	- In 2021 is het schetsontwerp onder meer naar aanleiding van uitgevoerde onderzoeken en in samenwerking met stakeholders verder uitgewerkt naar een voorlopig ontwerp. Ook is gestart het proces voor het verleggen van kabels en leidingen, ruimtelijke procedures en grondverwerving.

		De uitvoering zal in delen plaatsvinden, eerste contractvorming en aanbesteding zal in 2022 starten en dan zal realisatie eerste deel eind 2022 starten.
• Knelpunten MIT: Verbeteren bereikbaarheid *Resultaat 2021* - Smart Mobility: Continueren Groningen Bereikbaar en de ervaringen die zijn opgedaan binnen Groningen Bereikbaar zoals hindercommunicatie, anders roosteren, anders benutten, inzetten op fiets en OV verder uitrollen naar andere delen van de provincie. - Intelligente VRI's: In 2021 (of 2022) worden de volgende verkeersregelinstallaties bij vervanging iVRI-ready gemaakt: N360 VRI Ten Boer en N386 VRI Gerrit Imbosstraat (Foxhol).	**groen** **oranje**	*Resultaat 2021* - Smart Mobility: Met Groningen Bereikbaar zijn voorjaar 2021 afspraken gemaakt over uitrol van hun activiteiten in andere delen van de provincie. Prioriteit ligt, naast het op orde houden van de bestaande activiteiten, bij concrete acties voor Fiets en Ketenmobiliteit en uitwerking van de BO-MIRT-afspraak uit 2020 over uitrol van de Minder Hinder-aanpak bij wegwerkzaamheden in de hele provincie. Eind 2021/Begin 2022 gaat veel aandacht naar de Operatie Julianaplein. Daarna worden de afspraken over uitrol in de provincie tot uitvoering gebracht. Ook is met Drenthe en Fryslân een plan van aanpak gemaakt voor de Minder Hinder-aanpak breder in Noord-Nederland. - Intelligente VRI's: In 2021/2022 worden de volgende VRI's vervangen: (Hierbij wordt de installatie vervangen door een iVRI-ready verkeersregelinstallatie.) o Oudlandseweg Midwolda in 2021 (reeds vervangen, dit werd noodzakelijk toen het plan van de gemeente niet doorging om de Oudlandseweg een stukje verderop met een rotonde op de N362 aan te sluiten); o Rotonde Knijpsbrug in 2022 (vervanging van deze oude VRI lift mee in aanpak rotonde); o GOP (geregelde oversteekplaats) Winsum in 2022 (lift mee in groot onderhoud N361); o Ring West in 2022: (vijf) iVRI's waarvan de oorspronkelijke automaat aan het einde van levensduur is en vervangen wordt). Vanwege de goede technische staat van de VRI's Ten Boer en Gerrit Inbosstraat worden deze vervangingen geprogrammeerd in 2023.

Resultaat 2021-2023 - Smart Mobility: Continueren Groningen Bereikbaar en de ervaringen die zijn opgedaan binnen Groningen Bereikbaar zoals anders roosteren, anders benutten, inzetten op fiets en OV verder uitrollen naar andere delen van de provincie. - Intelligente VRI's: In het BO MIRT november 2018 is, in het kader van de landelijke aanpak smart mobility, afgesproken dat Rijk en regio's een versnelling geven aan de vervanging van conventionele verkeersregel-installaties door nieuwe intelligente verkeersregelinstallaties, die kunnen communiceren met voertuigen, fietsers etc. Bij de vervanging van een achttal VRI's in de periode 2020-2023 zorgen we dat de nieuwe installatie in elk geval iVRI-ready is. Het daadwerkelijk toevoegen van de technische modules die communicatie met voertuigen en apps mogelijk maken is afhankelijk van de ervaringen die wij opdoen met de eerste lichting iVRI's op de Westelijke Ringweg en de Europaweg.	**groen** **groen**	*Resultaat 2021-2023* - Smart Mobility: Met Groningen Bereikbaar zijn in het voorjaar 2021 afspraken gemaakt over de uitrol van hun activiteiten in andere delen van de provincie. Na de Operatie Julianaplein in 2022 worden de afspraken over uitrol in de provincie tot uitvoering gebracht. Ook is met Drenthe en Fryslân een plan van aanpak gemaakt voor de Minder Hinderaanpak breder in Noord-Nederland. Verwachting is dat in het BO-MIRT 2022 nadere afspraken over de financiering en uitvoering worden gemaakt Ook zet Groningen Bereikbaar haar expertise in bij concrete knelpunten. - Intelligente VRI's: Zie *Resultaat 2021*. Met de om praktische redenen aangepaste planning voldoen we over de jaren 2020-2023 nog steeds aan de afspraak in het BO-MIRT 2018.
• Programma Mobiliteit Provincie Groningen *Resultaat 2021* - Wij werken aan het vernieuwen van het provinciale Mobiliteitsbeleid. Aanvankelijk onder de naam Regionaal Mobiliteit Plan maar bij nader inzien hebben wij hier de naam Programma Mobiliteit Provincie Groningen aan gekoppeld. Wij hebben uw Staten via onze voordracht de Startnotitie Programma Mobiliteit ter instemming toegestuurd. Uit de in deze voor-dracht opgenomen planning komt naar voren dat het onze inzet is dat uw Staten zich in november 2021 kunnen uitspreken over Programma Mobiliteit Provincie Groningen.	**oranje**	*Resultaat 2021* - Het Programma Mobiliteit komt tot stand op basis van een uitgebreid participatietraject. Daarin gaat de provincie in gesprek met onder andere bedrijven, belangenorganisaties, Groningers (in het bijzonder jongeren), onderwijs- en zorginstellingen en gemeenten. Doel van dit traject is niet alleen om input op te halen voor een provinciaal beleidsstuk, maar ook om tot gezamenlijke agendavorming te komen, zodat ook de uitvoering steeds meer gezamenlijk en meer integraal plaatsvindt.

Resultaat 2021-2023 - Bij positieve besluitvorming van uw Staten over Programma Mobiliteit Provincie Groningen eind 2021 zullen wij een uitvoeringsprogramma vaststellen en starten met de uitvoering hiervan.	**groen**	Door de coronamaatregelen kost het meer tijd om het participatietraject zorgvuldig te doorlopen. Daardoor loopt ook de totstandkoming van het Programma Mobiliteit vertraging op. De planning is daarom herzien: Wij hebben het concept Programma Mobiliteit eind oktober 2021 vastgesteld. Vervolgens is het stuk gepubliceerd en ter inzage gelegd. Tot 15 december 2021 kon hierop door eenieder een zienswijze worden ingediend. In deze periode zijn daarnaast drie digitale bijeenkomsten georganiseerd waarvoor iedereen uit het participatietraject is uitgenodigd. Op 1 december 2021 is in de Statencommissie een informeel debat gevoerd over het concept Programma Mobiliteit. Alle reacties op het concept die zijn opgehaald tijdens de digitale bijeenkomsten en in de Statencommissie, alsmede de formele zienswijzen, worden meegenomen in de afweging en totstandkoming van het finale Programma Mobiliteit. Dit wordt in het voorjaar van 2022 ter vaststelling aan Provinciale Staten voorgelegd. Parallel aan dit traject zijn we eind 2021 gestart met het opstellen van het concept uitvoeringsprogramma. Op deze manier hopen we zowel het Programma Mobiliteit als het Uitvoeringsprogramma (vrijwel) gelijktijdig vast te kunnen stellen en de vertraging enigszins te beperken. *Resultaat 2021-2023* - Bij positieve besluitvorming over het Programma Mobiliteit en het Uitvoeringsprogramma in het voorjaar van 2022 zullen wij starten met de uitvoering hiervan.
• Adequaat beheer en onderhoud provinciale infrastructuur *Resultaat 2021-2023* - Adequaat beheer en onderhoud provinciale infrastructuur.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Adequaat beheer en onderhoud door het uitvoeren van het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024. Dit programma is op 8 december 2020 naar uw Staten gestuurd.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren ombouw Ring Zuid Groningen;	groen	• Het project heeft drie jaar vertraging opgelopen. Onder leiding van de commissie Hertogh zijn afspraken gemaakt waarmee een stabiele basis is gelegd voor het verdere verloop van het project. De aanbevelingen zijn inmiddels geïmplementeerd. In juli 2020 is over de financiële angel een overeenkomst op hoofdlijnen bereikt, die is uitgewerkt in een vaststellingsovereenkomst. Medio januari 2021 is deze ondertekend en is een voordracht voor een extra bijdrage aan het project aan uw Staten voorgelegd. Uw Staten hebben op 3 februari 2021 besloten tot een extra bijdrage aan het project. In de periode november 2020 - januari 2021 heeft een vertegenwoordiging van Statenleden procesvoorstellen uitgewerkt om de informatiepositie van uw Staten te verbeteren bij projecten in het algemeen en de Aanpak Ring Zuid in het bijzonder. Ondertussen zijn op het hele traject de werkzaamheden in volle gang. Half mei 2021 is met het inschuiven van het spoordek Verdiepte Ligging weer een kritisch moment in de planning gehaald. Op 15 juli 2021 hebben wij bekend gemaakt dat de Commissie Remkes aan de slag gaat met het onderzoek naar de kostenoverschrijdingen. Daarnaast is de Noordelijke Rekenkamer gestart met haar onderzoek naar de informatievoorziening rondom het project. Met het inschuiven van het spoordek is er weer een mijlpaal gehaald die belangrijk is voor het halen van de eindmijlpaal.
• Uitvoeren verkenning Ring West Groningen;	oranje	• De projectopdracht Ring West Verbindt en het projectplan zijn in 2021 vastgesteld. Afgelopen jaar is gebleken dat de toekomstbestendige ombouw van de westelijke ringweg alleen mogelijk is in het bredere verband van de woningbouwopgave en de verstedelijkingsstrategie voor de Regio Groningen-Assen. De verdere ontwikkeling van de 'westflank' van de stad Groningen speelt een sleutelrol bij die woningbouwopgave. Als belangrijke opgave van het verstedelijkingsakkoord ontstaat er echter een kansrijke bron voor cofinanciering door het Rijk via het MIRT welke een goede basis biedt voor uitvoering van het project.

		Het 'aan boord krijgen' van het Rijk als cofinancier maakt dat het project afhankelijk is van besluiten die worden gemaakt rondom de verstedelijkingsstrategie voor de Regio Groningen-Assen. Een gevolg van deze aanpak is dat vervolgstappen en planning welke verder in de toekomst liggen een grotere mate van onzekerheid kennen.
• Nemen realisatiebesluit N33-Midden;	**rood**	• Het voorkeursalternatief X1 is op grond van de Tracéwet uitgewerkt naar een (Ontwerp) Tracébesluit. Dit heeft in 2020 ter inzage gelegen. Met het besluit over de voordracht voor een extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid hebben uw Staten op 3 februari 2021 € 59,2 miljoen onttrokken aan de provinciale middelen voor de N33-Midden. Tegelijk hebben wij de opdracht gekregen zo snel mogelijk alternatieve financiële dekking te vinden om de N33 volgens plan te kunnen realiseren. Hiervoor zijn lobbyactiviteiten gestart. De gevolgen van de stikstofuitspraak van de Raad van State voor de A15 zijn bekend. Wat het effect hiervan is voor de N33 is nog niet duidelijk, net als de termijn waarop hierover duidelijkheid komt. In afwachting hiervan is de projectorganisatie afgeschaald tot een kleiner team. Er dient als gevolg van stikstof en nieuwe prognose van de verkeerscijfers (NRM: Nederlands Regionaal Model) een aantal onderzoeken te worden geactualiseerd. Dit betekent dat het project, na de verkregen duidelijkheid, minimaal nog één jaar extra vertraging oploopt.
• Doorlopen verkenningsfase doorstroming Blauwe Roos;	**groen**	• Zoals wij in de voordracht opnamebesluit Blauwe Roos (op 10 juni 2020 door uw Staten vastgesteld) hebben aangegeven zal na aanleg van de no-regretmaatregelen een evaluatie worden uitgevoerd. Afhankelijk van deze evaluatie zal de verdere verkenning van de Verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten worden uitgewerkt.

• Vernieuwen Ellerhuizerbrug over het Boterdiep (N994);	**groen**	• Uw Staten hebben op 26 mei jl. via de voordracht Reconstructie Ellerhuizerbrug ingestemd met het beschikbaar stellen van aanvullende middelen voor het vernieuwen van de Ellerhuizerbrug. Na verdere inventarisatie blijkt dat de voorbereiding meer tijd in beslag neemt. De toestand van de brug is verslechterd, de landhoofden zijn naar voren gezakt waardoor de brug niet meer bedienbaar is en waardoor aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Naar het zich nu laat aanzien zal de uitvoering in het najaar van 2022 starten en meerdere maanden in beslag nemen.
• Uitvoeren N355;	**oranje**	• Op 3 oktober 2018 hebben Provinciale Staten een realisatiebesluit genomen voor de eerste fase. In deze voordracht is ook ingegaan op de fasering van het project N355 Zuidhorn-Groningen en de gewijzigde planning van dit project. Het voorontwerp voor de eerste fase wordt nu uitgewerkt, waarbij momenteel aanvullend onderzoek wordt gedaan naar de onderdoorgang Slaperstil en de ontsluiting van de nieuwe woonwijk De Held 3. Dit onderzoek is in een afrondende fase. Na afronding van het onderzoek verwachten wij dit jaar de bestemmingsplanprocedure op te kunnen starten en de realisatie in de loop van 2022 te kunnen starten.
• Uitvoeren N361 (Bereikbaarheid Lauwersmeergebied);	**groen**	• Uitvoeren N361: - De herinrichting van de N361 in de dorpen Adorp en Sauwerd, en de maatregelen buiten de bebouwde kom zijn in 2021 afgerond. (Op deze wegvakken wordt in 2022 nadere invulling gegeven aan de ruimtelijke kwaliteit.) - De herinrichting van de N361 in Winsum is gegund aan de aannemer. (In het voorjaar van 2022 worden de laatste voorbereidingen getroffen, waarna de werkzaam-heden in de meivakantie en de zomerperiode worden uitgevoerd.) - De rotondes bij Wehe-den-Hoorn en Leens zijn in gebruik genomen. In 2021 is er gewerkt aan het invullen van de duurzaamheids-doelstellingen en ruimtelijke kwaliteit (vormgeving van de kunstobjecten) van de rotondes. De eerste helft van 2022 wordt nog gebruikt voor de laatste voorbereidingen en om een aanbestedingstraject te starten.

• Uitvoeren Rondweg Bedum;	**groen**	• Uitvoeren Rondweg Bedum: - Fase 1: Aanleg van de weg tussen N993 en de spooronderdoorgang is gereed. - Fase 2: De spooronderdoorgang is in uitvoering en is in het voorjaar van 2022 gereed. - Fase 3a: De beweegbare brug bij de aansluiting Friesland Campina in de N993 is in uitvoering. De realisatie loopt uit vanwege leverings-problemen aan de E-installatie (de zogenaamde chips). De brug is gereed in het begin van 2023. - Fase 3b: Voor het nieuwe weggedeelte van de N933 tussen de spooronder-doorgang en de beweegbare brug, worden de laatste percelen via een onteigeningsprocedure verworven. Onlangs hebben we te horen gekregen dat dit proces vertraging oploopt. Dit is in het begin van 2023 afgerond. De aanbestedingsprocedure voor de aanleg van het weggedeelte, en daarna de realisatie, kan pas starten nadat de gronden in eigendom zijn. ~~,~~ De weg zal gereed zijn en in gebruik worden genomen in de nazomer van 2023.
• Beheer en onderhoud: Wij hebben uw Staten via voordracht 2020-042692 het beleidskader beheer en onderhoud toegezonden met het voorstel hiermee in te stemmen. Zoals wij in de voordracht hebben aangegeven zullen wij bij positieve besluitvorming uwerzijds het uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 opstellen en vaststellen. Dit zal dan in het najaar 2020 plaatsvinden. Dan zal duidelijk worden welke projecten beheer en onderhoud in 2021 voor uitvoering in aanmerking komen. Wij verwachten dat de volgende projecten daar in ieder geval deel van uitmaken: - N999 Garsthuizen-Uithuizen	**rood**	- De voorbereidingen zijn gestart. Als gevolg van de coronacrisis ontstaat vertraging in de verschillende fasen van het project zoals is gedeeld met uw Staten in de brief van 6 april 2021 over gevolgen corona voor mobiliteit. Hierdoor is uitvoering in 2021 niet haalbaar gebleken. De uitvoering staat gepland voor 2022.

- N362 Scheemda-Weiwerd	oranje	- De voorbereidingen zijn gestart. Betreft een lang wegvak waardoor gefaseerde uitvoering noodzakelijk is. De eerste fase (Weiwerd-Wagenborgen) is in 2021 uitgevoerd. De tweede fase (Wagenborgen-Scheemda) zal uitgevoerd worden in 2022. Vertragingen in verschillende fasen van het project door de coronapandemie zijn ook bij dit project aan de orde.
- N987 Siddeburen-Wagenborgen	groen	- Groot onderhoud is uitgevoerd. Als onderdeel van dit werk is een proefvak van 250 meter aangebracht waarin volledig plantaardige lignine is gebruikt als vervanger van bitumen in asfalt. Dit is een duurzame toepassing omdat bitumen gewonnen wordt uit olie.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Verkeersveiligheid

Betere verkeersveiligheid in de hele provincie Groningen

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Maximaal 25 verkeersdoden in de provincie Groningen	23	19	24	16	max. 25			
Maximaal 300 ziekenhuisgewonden in de provincie Groningen	430	400	395	398	max. 300			

De definitieve realisatiegegevens komen jaarlijks in het vierde kwartaal van het daaropvolgende jaar beschikbaar. Deze gegevens zijn afkomstig van de landelijke dienst WVL. De gegevens over 2021 zijn voorlopige cijfers.
NB. Het betreft hierbij de doelstelling zoals die is opgenomen in het vigerende Beleidsplan Verkeersveiligheid Provinciale Wegen 2012-2020, dat uw Staten op 21 maart 2012 hebben vastgesteld, de streefwaarden voor de afzonderlijke jaren zijn niet gedefinieerd. Overigens hebben de streefwaarden betrekking op het grondgebied van onze provincie en niet louter op provinciale wegen.
Het provinciale verkeersveiligheidsbeleid wordt geactualiseerd op basis van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV2030). In dat kader zijn er landelijk afspraken gemaakt over de nieuwe ambitieuze doelstelling, de zogenaamde nul-ambitie. Het streven is om te werken naar nul verkeersslachtoffers in 2050, omdat elk verkeersslachtoffer er één te veel is. Wij willen samen met andere overheden en maatschappelijke partners een maximale inspanning leveren om bestaande onveilige locaties verkeersveilig te maken en daarbij risico's in kaart brengen om vervolgens in te zetten op maatregelen om die risico's te verkleinen. Tot het moment dat de actualisatie van het verkeersveiligheidsbeleid is afgerond hanteren wij nog de streefwaarden uit het vigerende Beleidsplan Verkeersveiligheid Provinciale Wegen.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Faciliteren gemeenten bij realiseren maatregelen voor openbare onbeveiligde spoorwegovergangen (NABO's);	groen	• In de provincie Groningen hadden wij in 2017 bij de start van het programma 36 openbare NABO's. Hiervan zijn er inmiddels 20 van een maatregel voorzien. Er resteren nu nog 16 openbaar toegankelijke NABO's in: - voormalige gemeente Bedum (3 NABO's worden aangepakt als onderdeel van project Rondweg Bedum); - gemeente Midden-Groningen (voor 2 NABO's is de maatregel bepaald en wordt de uitvoering voorbereid); - gemeente Het Hogeland (voor 2 NABO's gemeentelijk project in uitvoering); - voormalige gemeente Loppersum. Voor 3 NABO's bij Loppersum geldt dat hier nog gesproken wordt over de maatregelen. Door de coronacrisis is de afstemming met de omgeving moeizamer hetgeen vertraging oplevert. Er resteren nog 6 stationsoverpaden die ProRail uiterlijk in 2023 zal beveiligen.

• Actualiseren Beleidsplan Verkeersveiligheid Provinciale wegen;	oranje	• Er wordt gewerkt aan het opstellen van nieuw verkeersveiligheidsbeleid voor de provinciale wegen. Het verkeersveiligheidsbeleid wordt geactualiseerd op basis van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV). Een onderdeel hiervan is een risicoanalyse die we samen met de gemeenten hebben laten uitvoeren. Door de coronapandemie heeft het proces vertraging opgelopen. Wij verwachten het nieuwe beleidsplan begin 2022 vast te kunnen stellen. Dit zal onderdeel worden van het nog op te stellen uitvoeringsprogramma Mobiliteit provincie Groningen.
• Opstellen samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties van een regionaal uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid.	oranje	• Vanuit het VVB-secretariaat hebben we met de gemeenten (risico)analyses opgesteld voor de negen SPV-thema's. Voor elke gemeente en de provincie Groningen is de uitwerking gereed. De optelsom van deze analyses zijn verwerkt in de regionale uitvoeringsagenda. We verwachten halverwege 2022 het uitvoeringsprogramma in VVB-verband klaar te hebben.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Vaststellen nieuw Meerjarenuitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid provinciale wegen (MUP) 2021-2024. Wij verwachten hierover begin 2021 een besluit te nemen. (We kunnen dat jaar al starten met de projecten omdat de meeste hiervan zijn gekoppeld aan groot onderhoud, wat een deel van het MUP vult.)	oranje	• Er is in 2021 het hele jaar gewerkt aan het opstellen van nieuw verkeersveiligheidsbeleid voor de provinciale wegen. Een uitwerking hiervan is het nieuwe meerjaren-uitvoeringsprogramma 2021-2024 (MUP). Door de coronapandemie en uitval door ziekte heeft het opstellen van het beleid en MUP vertraging opgelopen. Het MUP zal dit jaar niet als apart programma verschijnen maar onderdeel gaan uitmaken van het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit.
• Uitvoeren projecten die zijn ondergebracht in het Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeersveiligheid provinciale wegen (MUP) 2020-2024;	oranje	• Als uitwerking van het verkeersveiligheidsbeleid worden projecten benoemd en opgenomen in het MUP 2021-2024. Het MUP zal dit jaar niet als apart programma verschijnen maar onderdeel gaan uitmaken van het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit. Vervolgens kunnen we dus aan de slag met de projecten die hierin worden opgenomen.

• Uitvoeren van een aantal verkeersmaatregelen in combinatie met groot onderhoud. De locaties worden bepaald nadat wij ons uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 hebben vastgesteld.	**groen**	• Uitvoering van verkeersveiligheidsmaatregelen wordt zoveel mogelijk gecombineerd met het uitvoeren van groot onderhoud. Vooruitlopend op het uitvoerings-programma verkeersveiligheid is wel ingespeeld op het groot onderhoud in 2021 en begin 2022 en is de uitvoering van reeds bekende verkeersveiligheidsmaatregelen daarin meegelift. Maatregelen voor de periode daarna, 2022-2024, worden benoemd in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Mobiliteit. In 2021 zijn onder andere aanpassingen aan de N386 bij Kropswolde uitgevoerd, is het fietspad naast de N997 verbreed, is er langs de N365 bermbeton aangebracht en is het 'N366 Veilig'-project afgerond.
• Voor maatregelen die erop zijn gericht de verkeersveiligheid van het fietsverkeer te bevorderen verwijzen wij naar de prestaties zoals die zijn opgenomen onder het beleidsdoel Fiets.	**groen**	• Zie prestaties beleidsdoel Fiets.
• Om met name de gemeenten in staat te stellen om te investeren in de verkeersveiligheid van fietsers worden er, net als voorgaande jaren, ook in 2021 duVV-middelen (decentralisatie-uitkering Verkeer en Vervoer) beschikbaar gesteld voor fietsprojecten.	**oranje**	• Vanuit duVV is € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor een subsidie-uitvraag aan de gemeenten in het kader van SPV (Strategisch plan verkeersveiligheid). Fietsers zijn als kwetsbare verkeers-deelnemer een speerpunt in dit plan. Het analysetraject van SPV dat als basis dient voor de investeringsagenda heeft vanwege de coronapandemie in 2021 vertraging opgelopen. Daardoor is de subsidie-uitvraag pas in december 2021 opengesteld. Gemeenten kunnen tot eind mei 2022 projecten aandragen voor subsidie. Pas medio 2022 is bekend welke projecten gehonoreerd worden.
• Vervolgonderzoek ongevallen fietsers in samenwerking met het UMCG.	**oranje**	• Wij zijn in gesprek met het UMCG om het onderzoek naar ongevallen met langzaam verkeer te vervolgen. Door de coronapandemie heeft dit initiatief vanuit het UMCG vertraging opgelopen. Dit jaar verwachten wij wel dit op te kunnen starten. Mede doordat stichting VeiligheidNL van het ministerie van IenW inmiddels opdracht heeft gekregen om in 2022 te beginnen om in het hele land ambulancedata te gaan inwinnen. Wij willen bij dit initiatief aansluiten en met het Acute Zorgnetwerk Noord Nederland (AZNN) bespreken hoe we in onze provincie bij dit onderzoek aan kunnen haken.

• Uitvoering programma-subsidieregeling Investering verkeersveiligheid N-wegen.	**oranje**	• Het betreft hier maatregelen (met name bermverharding) die gekoppeld zijn aan groot onderhoud. Een deel van de projecten is uitgevoerd, zoals de wegverbreding N366 en de N860. Verschillende andere projecten zijn echter nog in voorbereiding of worden uitgevoerd in combinatie met het onderhoud aan de weg. Wegen die zijn aangemeld voor de subsidie maar nog niet zijn aangepakt zijn de N999, N978, N355, N367 en N976.
• In VVB-verband opstellen en vaststellen van de regionale uitwerking van het Nationaal Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030, het VVB Regionaal uitvoeringsplan verkeersveiligheid 2021-2030;	**groen**	• De Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid 2021-2024 VVB Groningen is vastgesteld in de VVB-stuurgroep op 24 november 2021. Vanuit het VVB-secretariaat hebben we hiervoor met de gemeenten (risico)analyses opgesteld voor de negen SPV-thema's. Voor elke gemeente en de provincie Groningen is een deelanalyse opgesteld. De optelsom van deze analyses is uitgewerkt in de uitvoeringsagenda. Het uitvoeringsplan 2021-2030 en de uitvoeringsagenda 2021-2024 zijn verschillende zaken. Er is eerst een Uitvoeringsagenda opgesteld. Deze is nu vastgesteld. Nu gaan we een uitvoeringsprogramma opstellen. Voor het uitvoeringsprogramma is een aparte indicator opgenomen - zie bovenin bij Prioriteiten.
• In VVB-verband opstellen en vaststellen van het VVB Beleidskader Verkeerseducatie 2021-2030;	**groen**	• Vanuit het VVB-secretariaat hebben we met de gemeenten op basis van analyses risicogroepen en modaliteiten gescoord, waar wij via verkeerseducatie inzet op willen plegen. De optelsom van deze analyses zijn uitgewerkt in een nieuw Beleidskader Verkeerseducatie. Het nieuwe beleidskader is in de VVB-stuurgroep op 10 juni 2021 vastgesteld. Dit zal onderdeel worden van het nog op te stellen uitvoeringsprogramma Mobiliteit provincie Groningen.
• Uitvoeren van activiteiten die worden ondergebracht in het (door het VVB nog vast te stellen) Werkplan 2021, zoals:		• Als gevolg van de coronapandemie is besloten om het VVB Werkplan 2021 grotendeels te baseren op het Werkplan 2020. Reden hiervoor is dat veel opdrachten uit 2020 niet konden worden uitgevoerd, maar hier al wel verplichtingen voor zijn aangegaan. Het VVB Werkplan 2021 is vastgesteld in de VVB Stuurgroep van september.

- Verzorgen van verkeerseducatie-activiteiten op basisscholen en scholen van voortgezet onderwijs; Voor de doelgroep basisscholen (4 t/m 12 jaar) wordt er in 2021 op ingezet leerlingen via verkeerseducatieactiviteiten te bereiken. Te denken valt hierbij aan lessen: over de dode hoek bij vrachtwagens, over omgaan met landbouwverkeer en smartphone gebruik. Bij de scholen van voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) gaat het (onder andere) om lessen over veilig uitgaan en drank/drugs in het verkeer en (groeps)gedrag in het verkeer.	oranje	- In de periode (begin 2021) dat de scholen gesloten waren als gevolg van de coronapandemie, hebben geen verkeerseducatie-activiteiten plaatsgevonden. Vanaf het moment dat de scholen weer op locatie les gingen geven, zijn onze activiteiten ook weer gestart. Sommige scholen willen echter geen externen toelaten. Een deel van onze activiteiten is aangepast zodat deze buiten kunnen plaatsvinden. Voor het schooljaar 2021/2022 hebben veel basisscholen zich weer aangemeld. Voor de doelgroep basisscholen werd er in 2021 op ingezet dat 30.000 leerlingen en voor het voortgezet onderwijs (vo) 2.500 leerlingen bij onze activiteiten werden bereikt. Het VVB-secretariaat geeft aan 43.500 leerlingen op het basisonderwijs (bo) te hebben bereikt en 6.200 op vo/mbo-scholen. Conclusie is dat, ondanks corona, scholen veel aandacht wilden blijven geven aan het onderwerp verkeersveiligheid. De bereikcijfers zijn hoger dan verwacht.
- Geven van voorlichting over afleiding en alcohol in het verkeer op straat/festivals en over het veilig fietsen. De doelgroep is hier breed (18-70+). Hier wordt ingezet op het bereiken van deelnemers met activiteiten zoals alcohol- en afleidingssimulatie, fietsclinics voor senioren en buurtacties.	oranje	- Als gevolg van de coronapandemie zijn er tot de zomervakantie en in december geen interventies op straat (festivals) uitgevoerd door onze campagneteams. Daarnaast zijn mensen terughoudend om deel te nemen. Bij onze activiteiten hebben we 13.500 mensen bereikt. Dit is veel lager dan in een jaar zonder invloed van corona waarin wij rond 30.000 mensen bereiken.
- Wij zullen rapporteren over de streefwaarden per doelgroep (aantal te bereiken leerlingen etc.) zoals die in het vastgestelde VVB-werkplan 2021 zijn opgenomen.	groen	- Wij zullen in onze begroting en jaarstukken en onze jaarlijkse infographic Verkeerswijzer Groningen (deze wordt medio maart 2022 verwacht) rapporteren over de streefwaarden per doelgroep (aantal te bereiken leerlingen etc.) zoals die uiteindelijk in het vastgestelde VVB-werkplan 2021 zijn opgenomen.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Vaarwegen

Een vaarwegennet van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In het uitvoeringsprogramma 2021-2024 is geen beleidshorizon opgenomen waarbinnen de knelpunten moeten worden opgelost. Dit betekent ook dat per kalenderjaar geen indicatoren zijn vastgelegd.
Het volgende afweegmoment voor de Nota beheer provinciale vaarwegen Groningen 2011-2020 wordt bepaald in het kader van het Programma Mobiliteit Provincie Groningen. Voorgesteld wordt dan ook het benoemen van indicatoren voor dit beleidsdoel in dat verband te laten plaatsvinden.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Voorbereiden en uitvoeren damwandwerkzaamheden in het Aduarderdiep;	groen	• De verkenning voor dit project is gaande. Hierbij is nadrukkelijk gekeken naar de koppelkansen in de directe omgeving zoals bijvoorbeeld natuur en waterberging. Uitvoering wordt voorzien in de periode tot en met 2024 al dan niet samen met de aanwezige koppelkansen. Er is een voorverkenning doorlopen met als (hoofd)doel om inzicht te verkrijgen in alle relevante opgaven die spelen in deze omgeving en mogelijk hieruit voortvloeiende koppelkansen. De voorverkenning is inmiddels succesvol afgerond.
• Voorbereiden en uitvoeren baggerwerk in het Winschoterdiep;	oranje	• Het onderhoudsbaggerwerk op het traject km 27,230 tot km 34,0 is afgerond. Realisatie van het resterend onderhoudsbaggerwerk (km 34 - km 35,7) staat gepland voor medio 2022. Realisatie van het resterend verdiepingsbaggerwerk (km 27 - km 35,7) staat gepland voor 2023. Vanwege gebrek aan financiële middelen is het werk in 2021 niet uitgevoerd.

• Voorbereiden baggerwerk in het Reitdiep;	**groen**	• Voorbereidingen zijn getroffen en uitvoering wordt voorzien in de periode tot en met 2024.
• Uitvoeren damwandwerkzaamheden bij nieuwe opslagterrein Waterhuizen;	**groen**	• De werkzaamheden zijn uitgevoerd.
• Voorbereiden damwandwerkzaamheden in het Winschoterdiep;	**groen**	• Dit project is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024. Voorbereidingen zijn getroffen, uitvoering - conform planning in het uitvoeringsprogramma - is voorzien in 2024.
• Voorbereiden damwandwerkzaamheden in het Oude Eemskanaal.	**groen**	• Dit project is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024. Voorbereidingen zijn getroffen, uitvoering - conform planning in het uitvoeringsprogramma - is voorzien in 2023.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

4.2. Openbaar vervoer

Beleidsdoel OV

Een dekkend netwerk van openbaar vervoer bestaande uit HOV+-basisnet en aanvullend vervoer, van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Klantwaardering regionaal openbaar vervoer waarvoor provincie concessie verleent (trein respectievelijk bus) [1]	7,5 resp. 7,6	7,6 resp. 7,7	7,6 resp. 7,9	7,7 resp. 8,1	7,5 resp. 7,5	7,5 resp. 7,5	7,5 resp. 7,5	7,5 resp. 7,5
Landelijke waarde	7,7	7,8	7,8	7,9				
Eigen indicatoren								
Reizigersgroei HOV					2%			
Reizigersgroei OV geheel					1%			
- HOV: trein (reizigerskilometers) [2]	242,4 mln.	247,5 mln.	127,9 mln.	130,5 mln.				
- HOV: bus (passagiers) [2]	12,7 mln.	13,0 mln.	6,2 mln.	6,6 mln.				
- Overig OV (passagiers) [2] (Groningen Drenthe en Kleinschalig OV)	12,8 mln.	13,0 mln.	6,5 mln.	6,8 mln.				
Daling CO_2-uitstoot bus (ten opzichte van 2016: 125 gram) [3]	113 gram	112 gram	23,7 gram	20,5 gram	90%	90%	90%	90%
Aantal op te waarderen hubs (cumulatief) [4]	3	3	26	32	34	34	34	34

1) Bron: OV-klantenbarometer.
De OV-Klantenbarometer van 2021 is uitgevoerd midden in de coronapandemie. Daardoor is deze OV-Klantenbarometer anders dan in voorgaande jaren. De groep reizigers was in 2021 anders van samenstelling: met onder andere minder forenzen door thuiswerken en minder studenten door online-onderwijs. Daarbij moesten reizigers verplicht een mondkapje dragen. Ook in de uitvoering van het onderzoek zijn er belangrijke verschillen.
Er was geen OV-Klantenbarometer in 2020, dus er is geen vergelijking met vorig jaar.
De metingen van 2021 zijn uitgevoerd in het najaar, in plaats van gespreid over het hele kalenderjaar.
In 2021 is ongeveer de helft minder vragenlijsten opgehaald in vergelijking met voorgaande jaren. Dit komt doordat door de verschillende lockdownperioden in 2021 bijna geen 'normale' tijd in het openbaar vervoer is geweest. Doordat de beperkte tijd dat enquêtes wel afgenomen konden worden zijn er dus veel minder gegeven beschikbaar. Wij geven de beschikbare cijfers wel door. Er zijn ook partijen die dat niet doen omdat ze niet representatief zijn voor het hele jaar.

2) Als gevolg van de coronacrisis is het momenteel niet mogelijk een inschatting te maken van het aantal reizigers en af te leggen reizigerskilometers. In 2020 en 2021 is er als gevolg van de lockdowns sprake van een zeer grote terugloop in reizigers en reizigerskilometers. De verwachting is dat zodra de coronamaatregelen verleden tijd zijn, het OV-gebruik weer net als voorgaande jaren zal groeien. Het zal naar alle waarschijnlijkheid jaren duren voordat we qua reizigersaantallen en reizigerskilometers weer op het niveau van 2019 zullen zitten.

3) Deze indicator heeft betrekking op een daling van de uitstoot CO_2 per reizigerskilometer. De CO_2-afname vanaf 2020 wordt gerealiseerd door het laten instromen van tientallen zero-emissiebussen en het gebruik van HVO-biodiesel.

4) De streefwaarden ten aanzien van het aantal op te waarderen, veelal gemeentelijke, hubs zijn voor de afzonderlijke jaren niet gedefinieerd. Daarom is het totale aantal te realiseren hubs in onze provincie opgevoerd. Het tempo van realisatie van deze voorzieningen is in belangrijke mate afhankelijk van de beschikbare financiële middelen bij zowel de provincie als de gemeenten.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Duurzame mobiliteit: Verminderen van de CO_2- uitstoot, uitstoot geluid en het verbeteren van de luchtkwaliteit door overstap van fossiele naar hernieuwbare zero emissie brandstoffen, slim en groen goederenvervoer en logistiek en verdere vergroening bij de aanleg van infrastructuur. Realiseren van de afspraken uit het Klimaatakkoord. *Resultaat 2021*		*Resultaat 2021*
- Invoer van een klein aantal nieuwe treinen die rijden op HVO-biodiesel (hydrotreated vegetable oil, een synthetische diesel die gemaakt wordt van afval- en reststromen);	**groen**	- Zoals in onze brief van 30 juni 2020 is aangekondigd, zijn half april 2021 alle nieuwe treinen in de dienst-regeling ingestroomd. Deze nieuwe treinen (type WINK) maken gebruik van de biodiesel HVO en rijden tot het einde van de concessie.
- Uitvoeren van een pilot met twee bestaande treinen die gaan rijden op HVO-biodiesel;	**groen**	- De tweejarige pilot met twee bestaande treinen op HVO is reeds gestart in het najaar van 2020. De pilot loopt tot in het vierde kwartaal van 2022.
- Voorbereiding voor het bestellen van nieuwe zero emissie treinen) batterij/waterstof ten behoeve van uitbreidingen in de dienstregeling gedurende de looptijd van de concessie als gevolg van uitbreidingen in de infrastructuur;	**groen**	- De voorbereiding is in volle gang en verloopt tot nu toe goed. Zo is een subsidieaanvraag ingediend bij het Europese CEF-fonds (Connecting Europe Facility). De uitslag daarvan is inmiddels bekend en positief. De overeenkomsten zijn getekend. Uw Staten zijn per brief van 22 december 2021 geïnformeerd over de laatste stand van zaken.
- Een Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) is opgesteld.	**groen**	- Samen met de provincies Fryslân en Drenthe is een RAL Noord opgesteld. Een laadconsulent die gemeenten helpt met hun laadvisies opstellen is inmiddels volop aan de slag en de meeste laadvisies zijn gereed en vastgesteld.
- Pilots op het gebied van het toepassen van duurzamere en CO_2-neutrale of besparende materialen en infrastructuur bij projecten met als doel bredere toepassing;	**groen**	- Er zijn meerdere pilots in gang gezet onder meer met lagetemperatuur-asfalt (LTA). We werken met overheden, ondernemers en kennisinstellingen in Noordoost-Nederland toe naar emissievrije aanleg van asfaltwegen. Ook op andere infrastructuur en materialen lopen inmiddels pilots met CO_2-besparing. Zoals het toepassen van hennepbeton geluidsschermen, cementloos beton toepassen op onder andere de N982, bio-olie bij sluisdeuren en vezel versterkt beton bij fietspaden.

- Stappen zetten ten aanzien van het verduurzamen van het eigen wagenpark van de provincie en vervolgstappen zetten ten aanzien van het verduurzamen van het Publiek Vervoer.	**groen**	- De verduurzaming van ons wagenpark ligt op schema met elektrische personenauto's, een inspectieschip en twee busjes. Ook onze eerste vrachtwagen op waterstof is besteld. Met Qbuzz en het OV-bureau gaan we samen een achtpersoonsbusje voor Publiek Vervoer ombouwen naar waterstof. Verder rijden er inmiddels meerdere hubtaxi's elektrisch.
- Het via Hive.Mobility bijdragen aan de overstap van de logistieke sector naar zero emissie vervoer van goederen via onder meer programma's voor slimme logistiek, autonoom varen en vliegen. In 2021 vindt in elk geval een verdere uitrol plaats van ons eigen autonoom vliegen programma met zero emissie drones en vervoer van (medische) goederen als voorbeeld van zero emissie pakketbezorging voor en met de markt.	**groen**	- Samen met hive.mobility-partners gemeente Groningen en Holthausen hebben we gewerkt aan verschillende voorstellen voor zero-emissievervoer in de logistieke sector. Daarbij zijn ook meerdere andere logistieke partijen betrokken. Voor de financiering hiervan werken we met hen onder meer aan twee voorstellen voor het Nationaal Programma Groningen (NPG). (Beide voorstellen zijn inmiddels gereed en we zetten in op goedkeuring door het NPG-bestuur in maart 2022.) Het autonoom-vliegen-programma heeft ondanks de coronacrisis nog enkele praktijktesten gedaan in 2021. Er zijn hiervoor onder meer testen in de Eemshaven gedaan met een AED, op Vlieland en over het IJ in Amsterdam met maaltijdbezorging. Najaar 2021 is bovendien de uitvraag gedaan voor de aanschaf van en het testen met grotere drones en zwaardere goederen, dit als onderdeel van de roadmap voor het fieldlab autonoom vliegen. Eind 2021 is deze opdracht gegund aan het bedrijf DDS. Ook zijn samen met Noorderpoort en Omnidrones de voorbereidingen in gang gezet voor de nieuwe vierjarige mbo-opleiding tot allround drone-expert. Deze opleiding moet na de zomer van 2022 starten.
Resultaat 2021-2023 - Het opzetten en doorlopen van de aanbesteding voor de nieuw te bestellen zero emissie treinen (waterstof-batterij) ten behoeve van uitbreidingen in de dienstregeling gedurende de looptijd van de concessie als gevolg van uitbreidingen in de infrastructuur.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - De voorbereidingen voor het verkrijgen van zero-emissietreinen voor uitbreidingen in de dienstregeling verloopt op dit moment nog volgens planning. Een brief hierover met de laatste stand van zaken en dekkingsvoorstel is op 22 december aan uw Staten gestuurd. Alleen het definitieve besluit voor een bijdrage van het Rijk heeft wat vertraging opgelopen door de trage kabinetsformatie.

- Voorbereiden van een concreet programma voor de transitie van alle overige dieseltreinen naar zero emissie materiaal (uitvoering vanaf 2030 en uiterlijk eind 2035);	**groen**	- Samen met andere provincies en ProRail wordt een transitieplan naar zero-emissietreinvervoer voor heel Nederland opgesteld. Ook de transitie van de treinen in onze provincie wordt daarin meegenomen. Dit is een landelijk transitieprogramma dat onder de vleugels van de stuurgroep Platform OV & Spoor valt. Het platform heet Platform Duurzaam OV & Spoor.
- Start van de uitvoering van de opgestelde RAL;	**groen**	- Op basis van de opgestelde RAL Noord is de aangestelde laadconsulent samen met gemeenten druk bezig met het in kaart brengen van de laadbehoefte in onze regio. De meeste laadvisies zijn inmiddels gereed en vastgesteld, de resterende verwachten we voor einde eerste kwartaal 2022 ook afgerond te hebben.
- Het breder toepassen (opschalen) van de oplossingen uit de pilots voor duurzame en CO_2-neutrale of besparende materialen en infrastructuur;	**groen**	- Op basis van de uitkomsten van de lopende en al uitgevoerde pilots bepalen we welke oplossingen we daadwerkelijk breder toe gaan passen. In het Programma Mobiliteit zijn ook meerdere doelen opgenomen met betrekking tot onze materialen en infrastructuur.
- Het breder toepassen van het verduurzamen van het eigen wagenpark;	**groen**	- Eind 2021 waren 13 personen-voertuigen zero emissie. In de komende jaren zullen alle 99 eigen voertuigen, op het moment van vervanging zero emissie worden. In 2021 is, ter vervanging, opdracht gegeven voor de levering van een vrachtwagen op waterstof. Deze zal naar verwachting in 2022 worden geleverd. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding van een Europese aanbesteding voor aankoop van twee zero emissie werkvaartuigen. Al sinds 2020 rijden alle dieselvoertuigen en materieel op HVO (Hydrotreated Vegetable Oil).
- Het waar mogelijk breder toepassen van zero-emissievoertuigen binnen het Publiek Vervoer;	**groen**	- De ombouw van een achtpersoonsbusje is middels subsidie uit het NPG nu financieel gedekt. Als deze ombouw succesvol verloopt, kan deze oplossing daarna opgeschaald worden.

- Het via Hive.Mobility blijven stimuleren (en waar mogelijk ondersteunen met concrete voorbeelden) van de overstap van de logistieke sector naar zero emissie goederenvervoer onder meer via programma's voor slimme logistiek, autonoom vliegen en varen. En ook op de hubs zijn goede combinaties mogelijk voor verschillende vormen van zero emissie goederenvervoer.	**groen**	- Verduurzaming van mobiliteit en infrastructuur is één van de vijf pijlers van hive.mobility. Hiervoor zal de komende jaren zeker aandacht blijven. Daar waar nodig en zinvol zullen wij daarbij blijven stimuleren, zodat meer partijen de overstap (kunnen) maken naar zero emissie. Een subsidie voor 'launching customers' van logistieke voertuigen op waterstof, gefinancierd vanuit een NPG-aanvraag komt waarschijnlijk eind eerste kwartaal 2022 beschikbaar. Voor autonoom vliegen is de goedgekeurde NPG-aanvraag als onderdeel van een totaalprogramma voor autonoom vervoer fieldlabs belangrijk. Zeker in combinatie met mogelijk landelijke en Europese middelen kunnen de komende jaren verdere stappen worden gezet via testen, opschaling op weg naar implementatie in het reguliere mobiliteitssysteem.
• Het (via participatie in Hive.Mobility (voorheen genoemd Mobility Innovation Center) duurzaam borgen van kennis en ervaringen op het gebied van slimme en groene mobiliteit in Noord-Nederland en uitdragen van onze koploperspositie op dit vlak *Resultaat 2021* - Het vanuit de provincie bijdragen aan het voortzetten en uitbreiden van de werkzaamheden van Hive.Mobility aan de hand van het met de medewerkers en de partners van Hive.Mobility opgestelde jaarplan 2021 op basis van het Koersdocument voor vier jaar. Daarbij gaat het onder meer om het realiseren van nieuwe en bestaande partnerinitiatieven op basis van de gezamenlijke innovatieagenda, het organiseren van events, het bundelen van de kennis en ervaringen, het uitdragen van onze koploperspositie en het verbreden van de netwerkorganisatie met nieuwe partners. De ambitie van Hive.Mobility is om in 2021 onder andere de volgende pilots en activiteiten uit te voeren: o Testen met een autonoom rijdende Renault Twizy;	**groen**	*Resultaat 2021* - Ondanks de coronacrisis is het aantal partnerinitiatieven gegroeid van 20 naar 50 (https://www.hivemobility.nl/projecten/) en onder andere met de goedgekeurde en nog in voorbereiding zijnde NPG-aanvragen groeit dit aantal verder door. Ook zijn meerdere events georganiseerd (tot nu toe met name digitaal en in juni en november 2021 hybride). In december 2021 is het eerste Hive Live Magazine in digitale vorm verschenen. o Er vinden inmiddels doorlopend testen met de Twizy plaats, zowel op afgesloten terrein als op de rollerbank opstelling binnen bij hive.mobillity.

○ Autonoom vliegen op waterstof en 5G tussen ziekenhuizen; ○ Het opleveren van een rapportage aan Campus Groningen met een advies over de mobiliteit en bereikbaarheid van de Zernike Campus in 2030; ○ In het project Ulaads staan twee pilots gepland voor 2021: 1. Het opzetten van een deelplatform voor bakfietsen en lichte elektrische vrachtvoertuigen. 2. Toevoegen van logistiek (bijv. pakketkluizen) aan de vervoersknooppunten (hubs); ○ De eerste stappen worden gezet naar het Hive.MobilityCenter. Dit wordt een praktijklocatie voor opleidingen, proeven en projecten en een plek waar mkb'ers hun voertuigen en ideeën kwijt kunnen en mensen de mobiliteit van de toekomst kunnen ervaren.		De techniek is op lage snelheid nu zo stabiel dat deze ook overgezet kan worden naar grotere voertuigen. ○ De dronetesten worden voort-gezet, zodra de coronacrisis dit toelaat en op waterstof zodra hiervoor goedkeuring is verkregen van de toelatings-instantie. Beide onderdelen zijn opgenomen in de roadmap die in 2021 is opgesteld, voor komende jaren, waarvoor een NPG-aanvraag is ingediend (fieldlabs en intussen ook is goedgekeurd door het NPG). Najaar 2021 heeft de aanbesteding plaatsgevonden voor de fase met testen met grotere drones en goederen tot en met 2023 (gegund aan DDS) en bij de Eemshaven hebben we in oktober getest met een drone die een AED bezorgt. ○ De SAC (Studenten AdviesCommissie) heeft hiervoor met hive.mobility en Groningen Bereikbaar meerdere sessies gehouden en een rapport gemaakt. ○ Deze zijn volop in voorbereiding/ uitvoering, mede in combinatie met het project SMiLES (Shared connectivity in Mobility and Logistics Enable Sustainability) waarvan hive.mobility-partner Rijksuniversiteit Groningen de trekker is. ○ Voor het Hive Mobility Center (inclusief experience deel) zijn de afgelopen tijd grote voorbereidende stappen gezet. Inhoudelijk is door zowel de founding partners als alle tien strategische partners van hive.mobility een bijdrage geformuleerd (soms ook financieel) en de invulling wordt met verschillende partners concreet verder uitgewerkt in een Programma van Eisen (PvE). Voor de begeleiding richting dit PvE zijn een aantal partijen benaderd om met een Plan van Aanpak te komen. Ook is hiervoor een NPG-voorstel gemaakt en inmiddels goedgekeurd.

Resultaat 2021-2023 - Het bijdragen vanuit de provincie aan het realiseren van de met de partners gezamenlijk benoemde onderdelen uit het opgestelde Koersdocument Hive.Mobility. Daarbij gaat het onder meer om de hierboven onder 'Resultaat 2021' benoemde onderdelen.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Wij zijn partner in bijna alle bovengenoemde projecten (autonoom vliegen, hubs, SMiLES) en daarnaast één van de belangrijkste trekkers van het Hive Mobility Center, waarvoor wij ook een financiële bijdrage doen. Komende jaren werken wij door aan de realisatie en verdere groei en invulling van zowel dit center als aan nieuwe partners en partnerinitia-tieven. En we kijken constant naar inhoudelijke en financiële (landelijk en Europees) kansen. Zo zetten we onder meer in op een bijdrage van het Rijk aan hive.mobility en het Hive Mobility Center.
VERDER:		
• Het behalen van een systeemsprong in het basisnetwerk OV;	**rood**	• Voor de korte termijn geldt dat wij samen met de OV-sector een (corona-) transitieplan opstellen. Dit als uitwerking van de afspraak die met het Rijk is gemaakt over de beschikbaarheids-vergoeding die zij in elk geval tot het einde van 2021 hebben verstrekt en in een vorm ook doorloopt tot september 2022. Het doel van het transitieplan is het aanbod weer te laten aansluiten op de vervoervraag na de periode dat het Rijk geen beschikbaarheidsvergoeding meer verstrekt. Voor het regionaal busvervoer in Groningen en Drenthe is daarom als gevolg van de coronacrisis een aangepast en flexibel vervoersplan 2021 gemaakt. In 2021 is de dienstregeling bus op 8 februari 2021 wederom aangepast aan de lockdown en reed ca. 85% van wat er normaal gesproken zou rijden. Na de lockdown is de dienstregeling van 3 januari 2021 (90-95% van pre-corona) weer gaan rijden. De systeemsprong is door het OV-bureau vormgegeven door een adaptief systeem in tijden van corona. Ook voor het OV per trein is in 2021 een start gemaakt met het opstellen van een transitieplan tesamen met Arriva en de provincie Fryslân. Ook bij de trein zagen we als gevolg van corona zowel in 2020 als 2021 een zeer sterke reductie van het reizigersgebruik. Voor de lange termijn is landelijk het OV Toekomstbeeld 2040 opgesteld door het Rijk. Regionaal is in samenwerking met andere partijen binnen de regionale OV en Spoortafel gestart met de regionale uitwerking van het OV-toekomstbeeld 2040.

• Verdere ontwikkeling Publiek Vervoer als laagdrempelig openbaar vervoer van elke voordeur.	groen	• Zoals wij uw Staten per brief hebben laten weten is het hubtaxitarief verlaagd tot 1,5 x OV-tarief. Daarnaast is de hubtaxi in 2021 tegen 1 x OV-tarief voor de reiziger beschikbaar gesteld.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Werken aan de realisatie van de projecten:		
- Groningen Spoorzone;	oranje	- De werkzaamheden aan de vier-sporigheid, Station Europapark en opstelterrein De Vork zijn afgerond. Momenteel wordt hard gewerkt aan de verbouw van het Hoofdstation. De aannemer heeft aangegeven dat hij de geplande treinvrije periodes (TVP) niet gaat halen. Hierover hebben wij uw Staten per brief op 24 december 2021 geïnformeerd. ProRail is daarom bezig met het verkrijgen van nieuwe treinvrije periodes. De aannemer werkt aan een nieuwe planning en daarbij houdt hij zo goed mogelijk rekening met belangrijke momenten zoals deze treinvrije periodes, de doorkop-peling, de oplevering van het station en de start van de gebiedsontwik-keling aan de zuidzijde.
- Reactivering spoorverbinding Veendam-Stadskanaal;	oranje	- ProRail is aan de slag om de voorkeursoplossing van de provincie uit te werken. Daarbij wordt in nauwe samenwerking met betrokken partijen gezocht naar een haalbare variant die past binnen de technisch-inhoudelijke, juridische en financiële kaders van het project Daartoe vindt door ProRail een verkenning plaats waarin wordt gekeken naar passende, kosten-effectieve oplossingen en optimalisaties van de eerder door ProRail uitgewerkte varianten, benodigde investeringen en de planning van het project. Onderdeel van de verkenning zijn complexe opgaven zoals overwegveiligheid, inpassing van de stations in de omgeving, conditie van de kunstwerken (waaronder een groot aantal bruggen) en wat er praktisch voor nodig is om de STAR (Stichting Stadskanaal Rail) en Arriva veilig om de beurt van het baanvak gebruik te laten maken.

		De stabiliteit van de ondergrond van de bestaande spoorbaan is mogelijk een zorgpunt. Het is belangrijk dat over deze aspecten de komende tijd eerst meer duidelijkheid komt voordat verdere stappen genomen kunnen worden tot reactivering van de spoorverbinding. Daarnaast heeft de uitrol van ERTMS-beveiliging op de noordelijke lijnen als gevolg dat de spoorlijn Veendam-Stadskanaal ook voorzien dient te worden van deze beveiliging en de indienststellingsdatum afhankelijk is van de planning van het programma ERTMS.
- Fase 1 Kwaliteitsverbetering van de spoorlijn Groningen-Bremen (Wunderline).	**groen**	- In twee bouwstappen wordt de reistijd teruggebracht van (voorheen) 2 uur 48 minuten naar 2 uur 11 minuten in 2030. De eerste bouwstap wordt momenteel gefaseerd uitgevoerd en moet gereed zijn gelijk met het herstel van de Friesenbrücke eind 2024. Deze werkzaamheden liggen ondanks de coronabeperkingen op planning. Voor bouwstap 1 is samen met LandNiedersachsen tevens € 12,7 miljoen EU-subsidie ontvangen. Tevens is ProRail gestart met de voorbereidingen van de spoorverdubbeling Scheemda-Winschoten die eind 2024 gereed moeten zijn. In de voordracht van Aanpak Ring Zuid is begin 2021 € 18,1 miljoen onttrokken aan de provinciale middelen voor de Wunderline. Tegelijk hebben uw Staten ons college opdracht gegeven zo snel mogelijk alternatieve financiële dekking te vinden om de Wunderline volgens plan te kunnen realiseren. In de voordracht voor ijkmoment 1 van het realisatiebesluit van de Wunderline van 21 april 2021 is een voorstel gedaan ten aanzien van alternatieve voorfinanciering ten behoeve van bouwstap 1, zodat deze bouwstap conform de afspraken met onze Duitse partners conform planning eind 2024 gereed kan zijn en de ontvangen bijdragen van het Rijk en de EU-subsidie niet hoeven te worden terugbetaald. Dit voorstel is unaniem door uw Staten op 21 april 2021 aangenomen.

		Door gewijzigde regelgeving met betrekking tot bodemgesteldheid zien we dat op het traject de bodem onder het spoor op meer plekken verstevigd dient te worden dan van tevoren voorzien was. Het risico is dat dit meerkosten gaat veroorzaken. We zijn druk in overleg met ProRail om dit risico verder te kwantificeren.
Autonoom vervoer		
• Uitbreiden van de testen met autonoom vervoer op de weg, waaronder het verder testen met besturing op afstand, zodra nieuwe landelijke wetgeving dat toestaat, het digitale rijbewijs, inductief laden, koppeling met goederenvervoer en het testen met hogere snelheden in iets drukker ruraal gebied, als benodigde stappen op weg naar bredere toepassing overal in de provincie;	**rood**	• We werken met 'roadmaps' (regionaal en landelijk) voor alle modaliteiten met een concreet programma van testen naar opschaling en vervolgens implementatie binnen nu en vijf tot tien jaar. Dit doen we doen in een aantal (minimaal vier) fieldlabs voor autonoom vervoer, waaraan ook kennisinstellingen en bedrijven gekoppeld zijn en waarvoor in 2021 een NPG-bijdrage verkregen is. De in 2020 en 2021 voorziene pilots op de weg (Bourtange en Hoogezand-Sappemeer) hebben geen doorgang kunnen vinden. Als gevolg van de coronacrisis was het niet toegestaan om de voertuigen te laten rijden met passagiers.
• Inzetten op verdere participatie via Hive.Mobility van gemeenten, kennisinstellingen en private partijen bij de opschaling van de testfase van autonoom vervoer op weg naar bredere toepassing in de praktijk;	**groen**	• Dit doen we mede door een fieldlab voor autonoom vervoer op de weg in te richten bij het Hive Mobility Center, waaraan we nieuwe partners en kennisinstellingen gaan verbinden. Dit fieldlab wordt gecombineerd met verschillende testen in/met gemeenten op bedrijventerreinen en openbare wegen, waaronder in elk geval in Stadskanaal. Daarnaast werken we (samen met kennisinstellingen en het Rijk) aan een breed 'human capital'-programma voor verschillende slimme en groene mobiliteitsonderdelen, waarmee we de kennis, kunde en menskracht bij onder andere gemeenten willen vergroten. Voor de fieldlabs is een NPG-aanvraag opgesteld en goedgekeurd. Voor de 'human capital'-aanpak hebben we in 2021 voor onze regio de eerste twee concrete actieplannen gemaakt (Data en Hubs/Deelmobiliteit). In de overall-sessie met gemeenten is ook autonoom vervoer als thema voor zo'n actieplan benoemd. In 2021 is budget aangevraagd (intern en bij het Rijk) om het 'human capital'-programma verder op te pakken en uit te werken.

• Het autonoom vervoer programma op het spoor, op het water en in de lucht (drones) voortzetten en uitbreiden, waarbij wordt samengewerkt met de provincies Drenthe en Fryslân en via Hive.Mobility met veel andere publieke en private partijen, waaronder kennisinstellingen en waarbij net als op de weg naast personenvervoer ook gekeken wordt naar de mogelijkheden voor koppeling met goederenvervoer en toegewerkt wordt naar opschaling en bredere toepassing;	**groen**	• In 2021 is dit concreet gebeurd door het opzetten van de fieldlabs per modaliteit en het aanvragen van een NPG-bijdrage hiervoor, onder meer in de Eemshaven, Zernike en bij Groningen Airport Eelde. Daar komen overheden, marktpartijen en kennisinstellingen samen om te onderzoeken en testen, kennis uit te wisselen en concrete stappen te zetten op weg naar opschaling en brede toepassing. Hieraan worden ook opleidingen gekoppeld, zoals de nieuwe opleiding allround dronepiloot van Noorderpoort en OmniDrones Academy waarvan de voorbereidingen in 2021 begonnen zijn.
• Verder verstevigen en uitdragen van de unieke positie van Noord-Nederland binnen Europa als dé regio op het gebied van autonoom vervoer;	**groen**	• Dit gebeurt doorlopend via hive.mobility en ook binnen verschillende Europese netwerken en projecten waaraan wij deelnemen. Het Horizon Europe-project kan hier ook in belangrijke mate aan bijdragen als onze aanvraag wordt goedgekeurd. Voorbereiding van de indiening van de 'proposal' bij de Europese Unie als penvoerder voor het project COLUMBUS heeft in 2021 plaatsgevonden.
• Met de partners van hive.mobility organiseren van minimaal één 'event' per jaar op het gebied van autonoom vervoer in Noord-Nederland ten behoeve van het delen van kennis en ervaringen met andere regio's in Nederland en Europa.	**groen**	• In juni 2021 heeft er een digitaal/ hybride 'event' over autonoom vervoer plaatsgevonden. Zie www.hivemobility.nl.
Ketenmobiliteit, hubs en bushaltes		
• Rapporteren over voortgang en effecten van de initiatieven ketenmobiliteit op basis van de ontwikkelde monitoring (onderzoek en tellingen hebben vertraging opgelopen door de coronacrisis);	**oranje**	• Het jaar 2021 is als gevolg van coronacrisis geen goed representatief jaar om de voortgang van de effecten van initiatieven op het gebied van ketenmobiliteit te monitoren. De data en informatie over ketenmobiliteit is voor zover mogelijk wel verzameld. Echter voor een goede monitoring en evaluatie is een situatie waarbij 'normaal' gereisd wordt essentieel. Pas op dat moment zullen wij alle data evalueren en publiceren.
• Afronden van de in 2019 ingezette uitrol van (basis)voorzieningen op alle hubs. Hierbij gaat het onder meer om verder uitrollen van hub-zitelementen op circa vijf hubs, laadpalen voor elektrische auto's (in het kader van Green Deal) met minimaal één laadpaal per hub, passende fietsvoorzieningen en het realiseren van watertappunten.	**oranje**	• Het plaatsen van zitelementen is op de hubs gepland en uitgevoerd. Ook zijn op veel hubs water tappunten geplaatst. Waar dat nog niet gelukt is in verband met het ontbreken van bijvoorbeeld een waterleiding wordt in 2022 gezocht naar alternatieve locaties. Hiernaast zijn op veel hubs een laadpaal aanwezig.

Evaluatie van de pilot met vier (oude ANWB-) praatpalen heeft uitgewezen dat de toepassingen beperkt zijn en de werking niet gegarandeerd kan worden; inzet is nu om gebruik te gaan maken van informatiezuilen die in België gebruikt worden (zogenaamde Mobipunten). Na evaluatie van gebruik en klantervaring in de pilot met flexibele fietskluizen met oplaadpunt die met een app te reserveren, betalen en openen zijn, bepalen van verdere uitrol (evaluatie heeft vertraging opgelopen door de coronacrisis);		Hier zullen in 2022 vervolgstappen in worden gezet, samen met de betreffende gemeenten. Het gebruik van fietskluizen is nog laag door de coronacrisis en daarom is evalueren nu nog niet mogelijk.
• Opwaarderen van in ieder geval elf hubs. Het gaat hierbij om herinrichting van een aantal hubs om de kwaliteit van het gehele knooppunt te vergroten. Ook wordt er ingezet op het plaatsen van een toilet op een aantal hubs, het bieden van deelmobiliteit zoals deelfietsen of deelauto's en op koppeling met bestaande wandel- en fietsroutes van en naar de hubs. We dragen -gezamenlijk met de gemeenten- bij aan de ontwikkeling van meer publiek vervoer en meer Hubtaxi's die op hubs halteren en dragen zorg voor bijbehorende voorzieningen zoals wachtruimtes. Ook worden hubs ingericht als overslagpunt voor pakketlevering, van vrachtwagen naar bezorgfiets en worden er pakketkluizen geplaatst voor particulieren en bedrijven. Ook wordt de verbinding gelegd met energietransitie (De ambitie en inzet is om meer hubs op te waarderen. We zijn daarbij afhankelijk van gemeenten als beheerder van de hubs);	**oranje**	• De hubs Siddeburen, Hoogezand, en Scheemda worden in 2022 opgewaardeerd; een aantal onderdelen van de opwaardering zijn in 2021 verder uitgewerkt en voorbereid. • Met iedere gemeente zijn er gesprekken geweest en gaande over de doorontwikkeling van de hub(s) in hun gemeente. Er is in de afgelopen maanden heel veel ‘zaaiwerk’ gedaan met als doel om de gemeenten enthousiast en mee te krijgen met betrekking tot de hubontwikkelingen. Door de coronacrisis zijn gemeenten terughoudend wat betreft financiële bijdragen. • Ook zijn we met vrijwel alle gemeenten in gesprek om nog meer in te zetten op de ontwikkeling van reizen met Publiek Vervoer via de hubs. Het reizen (in het algemeen en) met Publiek Vervoer is door de coronacrisis afgenomen en het vrijwilligersvervoer lag enige tijd stil. Dit heeft een vertragend effect gehad op de ontwikkeling van publiek vervoer. Inmiddels loopt dit weer in samenwerking met het OV-bureau, Publiek Vervoer en het hubprogramma.
• Uitrol brede communicatie en marketingcampagne over hubs (start in 2020). Doel is bekendheid over hubs te vergroten en de zogenaamde ketenreis (verschillende vervoersmogelijkheden, zo duurzaam en gezond mogelijk) te stimuleren;	**groen**	• Er is een online-communicatie-campagne gestart, later dan gepland door de coronacrisis. De focus ligt nu eerst op de mensen die echt moeten reizen. De animaties met uitleg over de verschillende voorzieningen op de hubs zijn inmiddels klaar en worden gedeeld via verschillende kanalen.
• Afronden van de eerste fase opwaardering bushaltes en meenemen opwaardering van bushaltes in lopende (onderhouds)projecten.	**groen**	• De eerste fase van opwaardering van haltes is in mei 2021 afgerond. In het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024 is de opwaardering van haltes meegenomen.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
OV-bureau Groningen Drenthe • Voor de bijdrage van het OV-bureau Groningen Drenthe wordt verwezen naar voordracht nr. 2020-027459. Tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 27 mei 2020 is besloten geen zienswijze in te dienen met betrekking tot de ontwerpbegroting 2021 van het OV-bureau Groningen Drenthe zoals bijgevoegd bij de voordracht van dit besluit. De ontwerpbegroting van het OV-bureau Groningen Drenthe 2021 is ongewijzigd vastgesteld.	oranje	OV-bureau Groningen Drenthe • Op 7 december 2020 heeft het Algemeen Bestuur van het OV-bureau Groningen-Drenthe de begrotingen van 2020 en 2021 gewijzigd. De wijzigingen zijn het gevolg van de coronacrisis en de noodzaak daarop zo goed mogelijk te anticiperen. Op dat moment is door het verwachte lager uitvallen van de LBI (landelijke bijdrage-index) een bestemmingsreserve COVID-19 toegevoegd. De begroting voor 2021 is ook als gevolg van de verwachte lagere reizigersopbrengsten aangepast. Op 6 december 2021 heeft het Algemeen Bestuur van het OV-bureau Groningen Drenthe de begroting van 2021 wederom aangepast naar de meest recentelijke inzichten. Wij hebben uw Staten hierover per brief van 21 december 2021 geïnformeerd.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Infrastructuur	74.309	81.213	94.194	84.147	10.047
Openbaar vervoer	152.066	78.039	106.257	101.255	5.001
Totaal lasten	**226.375**	**159.253**	**200.450**	**185.402**	**15.048**
BATEN					
Infrastructuur	32.682	21.970	38.665	40.112	1.447
Openbaar vervoer	62.672	3.657	25.462	24.600	-862
Totaal baten	**95.354**	**25.627**	**64.127**	**64.711**	**585**
Saldo	**131.022**	**133.625**	**136.324**	**120.691**	**15.633**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	24.352	2.937	9.831	22.254	-12.424
Onttrekkingen	53.189	27.031	36.186	39.534	3.348
Saldo reservemutaties	**-28.838**	**-24.094**	**-26.355**	**-17.279**	**-9.076**
Saldo na reservemutaties	**102.184**	**109.532**	**109.968**	**103.411**	**6.557**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Infrastructuur			
- *Bestedingsplan duVV*	4.307	-150	-4.157
Op het bestedingsplan duVV resteert circa € 9,3 miljoen. Hiervan heeft € 4,2 miljoen betrekking op het deelprogramma Infrastructuur. Het andere deel valt onder het deelprogramma Openbaar vervoer. Van het restant was 2 miljoen beschikbaar gesteld voor een subsidie-uitvraag verkeersveiligheid. Bij het voorstel voor invulling van dit budget is een koppeling gemaakt met de 2021 op te stellen regionale uitvoeringsagenda in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Hiervoor maken alle gemeenten een risicoanalyse. Deze risicoanalyse vormt de basis van deze subsidie-uitvraag. Het opstellen van de regionale uitvoeringsagenda en de daarbij behorende risicoanalyse (proces samen met de gemeenten) heeft een aantal maanden vertraging opgelopen. In plaats van voor de zomer is pas eind november 2021 de regionale uitvoeringsagenda vastgesteld, die als basis dient voor deze uitvraag. Direct na vaststelling van de uitvoeringsagenda is de uitvraag 'Subsidie Verkeersveiligheid' in december 2021 verzonden. Gemeenten kunnen tot 20 mei 2022 projecten aandragen. Het budget wordt daardoor in de zomer van 2022 besteed. Daarnaast wordt het restant voor circa € 1,2 miljoen veroorzaakt door middelen die gereserveerd zijn voor exploitatie van het OV en de westelijke ringweg Groningen. Het dan nog resterende bedrag van circa € 1 miljoen wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door verkeersveiligheidsactiviteiten, diverse onderzoeken en het programma mobiliteit dat als gevolg van de coronamaatregelen niet of later door kunnen gaan. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve Verkeer en vervoer.			

- *Capaciteitskredieten* De capaciteitskredieten zijn omschreven in voordracht 2011/41. De uitgaven hierop zijn zogenaamde VAT-kosten (Voorbereiding, Administratie en Toezicht). Dit zijn uitgaven voor personeel, adviesdiensten en onderzoek. De inkomsten zijn diensten die wij doen voor derden en tevens een afdracht vanuit de projecten voor de betaling van VAT-kosten. Het verschil van ca. € 1,7 miljoen meer uitgaven dan begroot is met name te verklaren door een tweetal zaken. De eerste is dat er voor ca € 1 miljoen meer aan enginering (ontwerp en advies) is betaald aan ProRail voor het project Ontsluitingsweg Bedum. Dit komt omdat het zwaartepunt van de uitvoering van de onderdoorgang zich bevond in 2021 in plaats van eerdere inschatting in 2022. De tweede verklaring is dat er voor ca. € 500.000 meer aan dekking voor personeelslasten is gerealiseerd dan begroot voor het Programma Mobiliteit. Het verschil van ca. € 1,55 miljoen meer inkomsten dan begroot komt met name door inkomsten afkomstig van diensten voor derden en VAT-inkomsten vanuit de projecten Onderdoorgang Bedum en de N33. Het jaarsaldo wordt verrekend met de reserve Overboeking kredieten.	-1.716	1.535	181
- *Bereikbaarheid Lauwersmeergebied* Hoewel een deel van de doorfietsroute Groningen-Winsum al in gebruik is genomen, zal het tweede deel pas in 2022 worden afgerond. Reden is dat grondaankoop in der minne niet is gelukt, waardoor ook de aanleg is vertraagd. Ook de baten zijn hierdoor lager: door de vertraagde grondtransactie is de verwachte verkoopopbrengst evenmin gerealiseerd. De lagere lasten voor de doorfietsroute worden deels gecompenseerd door hogere lasten voor de ontsluitingsweg Bedum, waar de voortgang van de werkzaamheden aan de onderdoorgang juist groter was dan ingeschat. Het saldo wordt verrekend met de reserve RSP-ZZL.	566	-2.353	1.787
- *Onderhoud en beheer wegen en fietspaden* De inkomsten voor de productgroep Onderhoud en beheer wegen en fietspaden zijn hoger dan begroot. Het grootste deel heeft betrekking op verhaalde schade bij incidenten (€ 203.000). Andere grote post van inkomsten zijn de reclameopbrengsten abri's (€ 188.000). Het restant van € 28.000 betreft doorberekeningen aan diensten voor derden bij uitvoering werkzaamheden. De afwijking in kosten wordt veroorzaakt door de projecten die vanuit het Meerjarenonderhoudsprogramma Beheer en Onderhoud worden uitgevoerd door de projectorganisatie. Het betreft € 1,25 miljoen aan projectkosten waarbij de maatregelen verkeersveiligheid en fiets (ca. € 275.000 in 2021) meeliften met de projecten. Hiervoor is separate dekking ontvangen als bijdrage voor uitvoering van het project. Daarnaast is een bijdrage van € 15.500 vanuit de specifieke uitkering van het Rijk voor bermmaatregelen N-wegen ontvangen. Andere redenen zijn de langere aanloop- en voorbereidingstijd en het bepalen van de scope en de langere uitvoeringstijd door bijvoorbeeld kabel- en worteldrukproblematiek.	388	711	-1.099
- *Kunstwerken provinciale vaarwegen* De baten zijn lager omdat de begrote inkomsten zijn meegenomen bij de dienst bediening hoofdvaarwegen. De afwijking in kosten wordt onder meer veroorzaakt door de projecten die vanuit het Meerjarenonderhoudsprogramma Beheer en Onderhoud worden uitgevoerd door de projectorganisatie. Het betreft € 200.000 aan projectkosten. Het grootste verschil (€ 1,1 miljoen) vindt zijn oorzaak in het opstarten van werkzaamheden die bij de kunstwerken met name projectmatig worden uitgevoerd en verschillende fasen doorlopen (verkenning-, planuitwerking- en realisatiefase) en de langere aanloop- en uitvoeringstijd bij deze projecten. (Het saldo is verrekend met de egalisatiereserve Beheer wegen en kanalen.)	1.129	-219	-910

- *Bediening voor Rijkswaterstaat* De inkomsten over 2021 van alle bedienuren die wij voor RWS hebben gemaakt, de meerkosten/uren (ten opzichte van de raming) is bekend bij RWS, met hen afgestemd en akkoord bevonden. Derhalve zijn de inkomsten voor bediening hoger dan begroot. Bij de hogere inkomsten zijn ook kosten gemaakt. Het betreft kosten die samenhangen met de toegenomen baten RWS-bediening.	-182	1.330	
- *Actieplan Verkeersveiligheid (ovb)* Zoals vermeld in de programmaverantwoording heeft het opstellen van een nieuw Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid vertraging opgelopen. Een bedrag van € 234.700 wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	1.069		
- *Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 (ovb)* Door verschuivingen in de planning van de uitvoering van sommige projecten zoals fietsers belonen, HiBike, fietsenstallingen bij treinstations en hubs/bushaltes onder andere door de coronamaatregelen, is niet het totale bedrag dat is opgenomen in de begroting besteed. Hierdoor wordt een bedrag van ca. € 1.033.000 via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	1.008	25	
- *Schades* Tot vorig jaar werden de schades (gesaldeerd) geboekt ten gunste van de exploitatie. Dit is aangepast op basis van boekhoudkundige voorschriften. Hierdoor zijn alle kosten met de bijbehorende opbrengsten geboekt binnen de exploitatie en is dit per saldo resultaatneutraal.	-475	475	
- *N33 Midden* Er zijn in 2021 minder kosten gemaakt dan begroot. Dit heeft te maken met de fase waarin het project zich bevindt. Er wordt gezocht naar alternatieve financiering voor het deel dat onttrokken is voor project Aanpak Ring Zuid. De gevolgen van de stikstofuitspraak van de Raad van State voor de A15 zijn bekend. Wat het effect hiervan is voor de N33 is nog niet duidelijk, net als de termijn waarop hierover duidelijkheid komt. In afwachting hiervan is de projectorganisatie afgeschaald tot een kleiner team. Er dient als gevolg van stikstof en nieuwe prognose van de verkeerscijfers (NRM: Nederlands Regionaal Model) een aantal onderzoeken te worden geactualiseerd. Dit betekent dat het project, na de verkregen duidelijkheid, minimaal nog één jaar extra vertraging oploopt. Per saldo wordt circa € 403.000 minder onttrokken aan de reserves (circa € 502.000 minder aan de reserve MIT en circa € 98.000 meer aan de reserve duVV).	235	168	-403
- *Kadewerken Noord-Willemskanaal (ovb)* Er is minder uitgegeven dan begroot doordat de uitvoering een andere fasering heeft gekregen. De verwachting was dat het zwaartepunt van de uitvoering in 2021 zou liggen. In 2021 is echter op het zuidelijk deel de kade opgehoogd en doorbelast. De huidige verwachte zettingstijd is een jaar. Hierdoor zal naar verwachting de aanleg van de doorfietsroute op het traject Meerweg tot aan de Witte Molen in 2022 plaatsvinden. De uitvoering van het project is bestuurlijk afgestemd tussen de provincie Groningen, het waterschap Hunze en Aa's en de gemeente Groningen. De resterende middelen voor de uitvoering worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022 ter dekking van de verwachte investeringslasten.	644		
- *Aanpak Ring Zuid* Het aandeel van de reserve RSP in de dekking is hoger dan waar bij de begroting mee is gerekend. Uitgangspunt bij de begroting was niet correct. Hierdoor neemt het saldo van lasten en baten toe. Dit wordt onttrokken van de reserve RSP. Deze verschuiving is van administratieve aard en heeft geen invloed op de hoogte van de totale bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid.	-88	-552	640

- *Diensten voor derden* Overige inkomsten voor diverse overheden (provincies, gemeenten, waterschappen) is iets hoger dan begroot. Bij de hogere inkomsten zijn ook kosten gemaakt. Het betreft kosten die samenhangen met de toegenomen baten diensten voor derden.	-138	350	
- *Uitvoeringsprogramma Fiets 2017-2020* Een aantal onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma Fiets 2017-2020 zijn nog niet afgerond. Het fietspad langs de N386 is uitgesteld omdat blijkt dat hier meer voorbereidingstijd nodig is, onder andere door corona. Bij doorfietsroute Assen-Groningen heeft het zand lang nodig gehad om in te klinken. Fietsenstallingen bij diverse stations is nog niet afgerond. Onder andere de fietsenstalling Groningen Noord is nog niet mee begonnen. Er is nog overleg met diverse partijen over allerlei zaken. De hiervoor benodigde middelen blijven beschikbaar binnen de reserve MIT.	375	25	-400
- *Oprichting Hive Mobility Center* Er zijn geen baten en lasten gerealiseerd als gevolg van het Hive bestuur dat pas in december 2021 akkoord heeft gegeven op de start van het project hive.mobility center. Baten hangen samen met de lasten, omdat 50% van totale kosten wordt gefinancierd uit NPG (SPUK-middelen). Er wordt € 125.000 minder onttrokken aan de reserve duVV.	250	-125	-125
- *Mutaties diverse projecten MIT* Dit bedrag zijn investeringen vanuit het MIT. De projecten die het betreffen zijn N360 Maatregelenpakket Groningen-Delfzijl, baggerwerk Winschoterdiep en de Rensel en het project Kadewerk Noord-Willemskanaal Oost incl. doorfietsroute. Gezamenlijk hebben deze projecten een budget van ca € 25,36 miljoen. Het (totale) verschil van € 277.000 meer uitgaven dan begroot is met name te verklaren doordat het project Baggerwerk Winschoterdiep. Hierop is meer uitgegeven in 2021. De voortgang van het baggerwerk is bij de Najaarsmonitor 2021 aan de orde gekomen. Uw Staten hebben toen besloten om het beschikbaar gestelde budget voor dit project met € 900.000 op te hogen. Het project Kadewerken Noord-Willemskanaal Oost inclusief doorfietsroute heeft minder kosten gemaakt dan begroot. De voortgang van dit project is ook benoemd bij de analyse van het krediet Kadewerken Noord-Willemkanaal. Beide projecten blijven op basis van de huidige inzichten binnen het beschikbaar gestelde budget. Het saldo wordt onttrokken aan de reserve MIT.	-277		277
- *Project Afstandsbediening* Het provinciaal aandeel van de kosten voor het project Afstandsbediening bedraagt € 254.000 in 2021 en wordt via voorfinanciering gedekt uit de reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep.	-254		254
- *Instandhoudingspunten infrastructuur (ovb)* Het verschil van € 325.000 minder lasten dan begroot bestaat uit een tweetal bedragen te weten € 75.000 voor dammen nabij de N355 en € 250.000 voor wortelopdrukproblematiek. Beide bedragen zijn bij de Kadernota 2019-2023 beschikbaar gesteld. De reservering voor de wortelopdruk kan vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat wegens de volgende reden: niet in 2021 maar in 2022 zullen er een vijftal fietspaden worden gerealiseerd. De resultaten van de uitvoering zullen inhoud geven aan een nog op te stellen beleidsstuk over hoe om te gaan met deze problematiek. Indien er toch een tekort ontstaat door deze vrijval zal dit worden ingebracht als knelpunt. De reservering voor de dammen is nog wel nodig. De resterende middelen voor de uitvoering (€ 75.000) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022 ter dekking van de verwachte lasten.	325		

- *iVRI's* Bij de Kadernota 2019-2023 is budget ter beschikking gesteld voor de vervanging van conventionele verkeerregelinstallaties (VRI's) door nieuwe intelligente verkeersregelinstallaties (iVRI's) in de jaren 2021 tot en met 2023. Om praktische redenen zal de uitvoer niet eerder dan in 2022 plaatsvinden. De effecten van de uitvoering van de eerste tranche zijn dan namelijk inzichtelijk. Voor de geplande uitvoering in 2022 en 2023 en verder zijn op basis van actuele inzichten voldoende middelen gereserveerd. Het bedrag van € 129.000 kan vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat.	129		
- *Slibdepots* De nazorgheffing overeenkomstig huurovereenkomst voor de slibdepots zijn als baten binnengekomen en onverkort en onverwijld doorgestort naar de voorzieningen ten behoeve van de eeuwigdurende nazorg. Per saldo is het effect op de exploitatie nul.	-124	124	
- *Roeivereniging* Het project is in 2021 succesvol afgerond. Door het gecombineerd uitvoeren met de werkzaamheden aan het Noord-Willemskanaal is er een voordeel ontstaan ten opzichte van de begrote kosten. Het bedrag van € 100.000 kan vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat.	100		
- *Programmakosten hive.mobility* Lagere lasten doordat events niet konden doorgaan of online georganiseerd moesten worden vanwege corona. De baten zijn hiermee ook lager uitgevallen, omdat 50% van de totale kosten worden gefinancierd uit externe middelen. Tevens is er een bate vanuit de gemeente Groningen weggevallen.	73	-73	
- *Verkeersmanagement* Binnen Verkeersmanagement zijn ten opzichte van het totale budget kleine afwijkingen te zien die passen bij de uitvoering van het meerjarenonderhoudsprogramma en waarbij de kosten kunnen wisselen per jaar. Bijvoorbeeld de gladheidsbestrijding. Er is in 2021 een overschrijding doordat er met name begin 2021 relatief veel strooirondes zijn gereden. Als het weer zo blijft zoals nu (zachte winter), dan zal er dit jaar een overschot zijn.	-57	83	-27
- *Kapitaallasten*	-1		-34
- *Overig*	-28	44	-115
- *Apparaatskosten*	2.789	49	-1.501
Totaal verschil	**10.047**	**1.447**	**-5.632**
Openbaar vervoer			
- *NPG-projecten* Van de specifieke uitkering NPG voor pilot autonoom rijden, Q-liners naar waterstof-elektrisch, achtpersoons OV- en taxibus op waterstof en Ontwikkeling autonoom vervoer fieldlabs resteert circa € 3,1 miljoen. De middelen zijn als vooruitontvangen subsidie geboekt en blijven beschikbaar voor genoemde activiteiten.	3.056	-3.056	
- *Bestedingsplan duVV* Op het bestedingsplan duVV resteert circa € 9,3 miljoen. Hiervan heeft per saldo (baten en lasten) € 5,1 miljoen betrekking op het deelprogramma Openbaar vervoer. Het andere deel valt onder het deelprogramma Infrastructuur. Het restant betreft voor € 1,1 miljoen de exploitatie van de regionale treinen. Tegenover de hogere lasten als gevolg van de beschikbaarheidsvergoeding aan de concessiehouder staat een extra bijdrage vanuit het Rijk. De reservering voor tegenvallers is niet aangesproken en de bijdragen van derden waren hoger dan begroot. Voor ketenmobiliteit resteert ca. € 2,5 miljoen dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat het bedrag voor opheffen van het dubbel opstaptarief niet is besteed.	2.186	2.922	-5.108

Het plan was om dit opstaptarief in een keer af te kopen. Dit heeft nog niet plaatsgevonden. Wanneer dit gaat plaatsvinden is nog niet bekend. Voor Slim en Groen resteert ca. € 0,8 miljoen doordat onderzoeken als gevolg van de coronamaatregelen later zullen starten. Het betreffen bijvoorbeeld onderzoeken naar oplossingen voor de spoorbruggen Noord-Willemskanaal en Wildervanckkanaal zowel qua korte termijn als lange termijn mede ook in relatie met de Lelylijn en een rechtstreekse trein naar Bremen om daar aan te sluiten op het Trans-Europe Express 2.0. Bij project waterstoftreinen resteert € 0,3 miljoen doordat de voorbereiding iets vertraging heeft opgelopen als gevolg van de coronamaatregelen. Op het budget voor de NABO's resteert circa € 0,2 miljoen doordat kosten later dan gepland worden gemaakt en aan mobiliteitsorganisaties is € 0,2 miljoen minder besteed. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve Verkeer en vervoer.			
- *Groningen Spoorzone*	-2.625	1.645	980
De voortgang van de werkzaamheden verloopt iets vlotter dan door ProRail ingeschat, waardoor ook de lasten (en bijbehorende baten) 2021 ten laste van de provincie zijn toegenomen. Dit heeft geen gevolgen voor de verwachte prognose eindstand. Per saldo wordt een bedrag van € 980.000 onttrokken aan de reserve RSP.			
- *Groningen Spoorzone (SPUK/RGA)*	4.324	-4.324	
De voortgang van de werkzaamheden verloopt iets vlotter dan door ProRail ingeschat, waardoor ook de lasten (en bijbehorende baten) 2021 ten laste van de provincie zijn toegenomen. Dit heeft geen gevolgen voor de verwachte prognose eindstand. De middelen zijn via een specifieke uitkering (SPUK) aan de provincie uitgekeerd. De realisatie is rechtstreeks via de balansposten geboekt.			
- Extra Sneltrein Groningen-Leeuwarden	-1.123	631	492
Uitgaven die voor 2022 waren voorzien zijn al in 2021 gemaakt. Overall is geen sprake van een kostenstijging. Per saldo wordt een bedrag van € 492.000 onttrokken aan de reserve RSP.			
- *Wunderline (spoor Groningen-Bremen)*	-1.385	842	543
De Wunderline bestaat uit de onderdelen Extra Sneltrein Groningen-Winschoten en de realisatie van bouwstap 1, waar het onderdeel snelheidsverhoging Hoogezand-Zuidbroek deel van uitmaakt. De toename van de lasten wordt veroorzaakt door de snellere realisatie voor het onderdeel snelheidsverhoging Hoogezand-Zuidbroek. De voortgang waar op voorhand bij de raming van is uitgegaan is voor dit onderdeel te voorzichtig gebleken.			
- Waterstofbussen		750	
In 2019 is een subsidie verleend aan het OV-bureau Groningen-Drenthe voor het opschalen van het aantal waterstofbussen. Een deel van deze subsidie was afkomstig uit rijksmiddelen die zijn voorgefinancierd uit de algemene middelen. Deze middelen vloeien nu terug naar de algemene middelen.			
- Opwaardering bushaltes	-505		505
Als gevolg van werk met werk maken kon bij een bushalte gelijk de overkapping worden aangepakt. Deze werkzaamheden waren nog niet voorzien bij de begroting van 2021. De gemaakte kosten worden verrekend met de reserve MIT.			
- *Transferia/busstations*	174	-122	-52
Eindafrekening van deelproject Zuidhorn heeft geleid tot vrijval van een deel van de verleende subsidie en dus tot lagere lasten en baten. (Verrekening vindt plaats met reserve RSP.)			
- *Stationsgebied Groningen*	183	-103	-80
De begrote uitgaven zijn vrijwel geheel gerealiseerd. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve RSP.			

- *Programmakosten Slim en Groen* De kosten voor onder andere onderzoeken, inhuur van mensen, communicatie, evenementen, materialen, kleine infra-aanpassingen zijn lager uitgevallen dan begroot. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve MIT.	205	-5	-200
- *Bereikbaarheid Veenkoloniën MIT* In afwachting van besluitvorming over het voorkeursontwerp begin 2022 zijn de projectuitgaven beperkt gebleven. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve MIT.	426		-426
- *Hubs OV* Het afgelopen jaar is het Hub/Ketenmobiliteit-programma minder opgeschoten dan dat de ambitie was. Het betekent echter nog altijd dat de maatregelen die we voornemens waren om te gaan uitvoeren samen met partijen zoals andere partijen zoals de provincie Drenthe, gemeenten, ProRail en het Rijk in de komende jaren alsnog met deze partijen worden uitgevoerd. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve MIT.	133		-133
- *Overig*	34	-43	35
- *Apparaatskosten*	-82	1	
Totaal verschil	**5.001**	**-862**	**-3.444**
Totaal verschillen programma	**15.048**	**585**	**-9.076**

Bedragen x € 1.000

5. Economie

Inleiding

Het programma Economie heeft als doel:

Een aantrekkelijke en leefbare provincie met voldoende werk en dynamiek

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Economie en werkgelegenheid
2. Recreatie en toerisme
3. Grensoverschrijdende samenwerking.

Economie en arbeidsmarkt
Het provinciaal economisch stimuleringsbeleid heeft als doel het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid. Het streven is een optimaal vestigingsklimaat in onze provincie voor biobased en circulaire industriebedrijven, waarbij er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is. Via de icoonprojecten werken we aan het ontwikkelen van een circulaire economie rondom kunststoffen en bouw. De transitie bevindt zich nog in de beginfase, daarom zijn onder andere Noordelijk Innovatielab Circulaire Economie (NICE) en Vereniging Circulair Friesland (VCF) betrokken bij deze trajecten. Een van de aandachtspunten waar zij zich mee bezig houden, zijn onderwijstrajecten om huidig en toekomstig personeel op te leiden tot werknemers die nieuwe, duurzame technieken kunnen toepassen.
Het concept van een geïntegreerd industriecluster Eemsdelta waar grondstoffen en energie worden uitgewisseld is verder versterkt. Samen met onder andere partners uit de financiële sector werken we aan het verbeteren van de toegang tot kapitaal in onze provincie.

Verduurzaming Industrie
Hierbij zetten wij in op het versterken en stimuleren van bedrijven via innovatie en vergroening. Middels het uitvoeringstraject van de Suikeragenda worden bedrijven gestimuleerd om suiker te gebruiken als grondstof voor het produceren van chemicaliën. Deze innovatieve en duurzame grondstof kan ook lokaal worden betrokken, dat is duurzamer en onder andere de leveringszekerheid wordt verhoogd.
We willen dit bereiken door een samenhangende inzet op de grondstoffentransitie (waterstof, biobased, circulair, CO_2-hergebruik), energie-innovatie (bijvoorbeeld waterstofproject HEAVENN, elektrificatie, systeemintegratie (integratie van productieketens) en digitalisering.) We willen een innovatie-ecosysteem creëren met een cultuur van intensieve samenwerking tussen regionale onderwijs- en kennisinstellingen en de industrie op het gebied van groene of circulaire grondstoffen, 'intermediate chemicals' en polymeren en materialen. Wij versnellen de transitie naar een circulaire economie. Hiervoor wordt er intensief samengewerkt met provincies Fryslân en Drenthe.

Digitalisering
Hierbij zetten wij in op het verder digitaliseren van het brede mkb en onze industrie. Hierdoor wordt innovatie aangejaagd, de concurrentiepositie verstevigd en blijft zoveel mogelijk werkgelegenheid behouden. Met verschillende partners (ministerie EZK, NOM, kennisinstellingen) creëren wij nieuwe samenwerkingsverbanden. Dit geven wij onder meer vorm door het aanjagen en ontwikkelen en financieren van projecten. Projecten als de Smart Industry Hub die de digitalisering in de proces- en maakindustrie stimuleert, maar ook het omscholingsproject 'Make IT Work' met als voorlopig resultaat van 66 omgeschoolde cursisten. Voor het brede mkb is de Werkplaats Online Ondernemen opgericht, dit voor het onderdeel marketing en sales. In de afgelopen periode hebben 68 bedrijven een traject afgerond.

Arbeidsmarkt
Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Als het gaat om het beschikbaar hebben van voldoende gekwalificeerd personeel en de alsmaar groeiende krapte zijn er drie zorgpunten: potentiële beroepsbevolking daalt door vergrijzing/ontgroening, groot deel aan de ‘onderkant’ van de arbeidsmarkt, komt steeds verder van de arbeidsmarkt af te staan en een kwalitatieve mismatch: stijgende vraag naar beter toegeruste werknemers. Met ons arbeidsmarktbeleid zetten we daarom in op de volgende drie actielijnen: Scholing/Leven lang ontwikkelen, verbeteren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en vergroten van kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit hebben wij gedaan door financiering van diverse projecten in 2021 die bijdragen aan bovengenoemde

actielijnen, maar ook in onze rol als aanjager, facilitator en verbinder. Hierbij werken wij samen met onze partners (gemeenten, UWV, bedrijfsleven, kennisinstellingen).

Acquisitie
Hierbij zetten wij in op het zichtbaar maken van onze regio voor bedrijfstakken die bijdragen aan het versterken van onze economie en goed aansluiten bij onze arbeidsmarkt. Actieve acquisitie doen we voor de thema's energie, vergroening chemie, en automotive. Dit doen we samen met de NOM en GSP.
In 2021 hebben we de volgende acquisities aan onze regio weten te verbinden: SHINE Medical te Veendam, Holland Norway Lines in de Eemshaven. Daarnaast hebben we contacten en gesprekken met batterijfabrikanten en producenten van electrolysers

Financiering
De belangrijke Europese programma's (waaronder JTF) voor de nieuwe programmaperiode 2021-2027 gaan later open dan verwacht (nu voorzien medio 2022, waardoor in 2021 relatief weinig gebruik is gemaakt van provinciale meefinanciering. De tragere openstelling leidt niet tot minder budget vanuit de Europese Programma's, waardoor de komende jaren meer uitgaven vanuit provinciale meefinanciering worden voorzien. Vanuit provinciale meefinanciering is in 2021 in totaal € 4,7 miljoen toegekend aan projecten die de economische structuur van Groningen duurzaam verbeteren.

Recreatie en Toerisme
De Strategische visie vrijetijdseconomie 2021-2030 is in februari 2021 door uw Staten vastgesteld. In navolging van deze visie hebben wij eind juni 2021 een uitvoeringsprogramma voor de periode 2021-2023 vastgesteld waarin wij aangeven hoe en met wie wij de doelen willen bereiken. Met dit eerste uitvoeringsprogramma 'Werken aan de basis' leggen we een fundament voor de uitvoering van de visie. Wij willen samen met onze partners een impuls geven aan de Groningse vrijetijdseconomie en daarmee bijdragen aan de brede welvaart in onze provincie. Juist ook nu, in de tijd dat de sector het moeilijk heeft als gevolg van de coronacrisis. Maar dezelfde crisis zorgde er ook voor dat veel Nederlanders de provincie Groningen als vakantiebestemming gingen waarderen.

Grensoverschrijdende samenwerking
2021 was een uitdagend jaar als het gaat om internationale samenwerking aangezien fysieke ontmoetingen en bijeenkomsten heel weinig mogelijk waren. Niettemin hebben we zoveel mogelijk gezocht naar andere manieren om contacten te onderhouden, door onder meer digitale gesprekken en bijeenkomsten. Op basis van deze ervaringen zien we een mix van fysieke en digitale overleggen voor ons in de toekomst, deze mix is duurzaam en functioneel.
We hebben op het gebied van externe betrekkingen onze basis versterkt, gericht op een zo direct mogelijke relatie met beleidsmakers in Brussel, Den Haag en Duitsland. De provinciale organisatie is daartoe versterkt met een public-affairscoördinator. Ook voeren we vanaf 1 januari 2022 vanuit Noord-Nederland het secretariaat van de North Sea Commission.
Tegelijkertijd is er een belangrijke inhoudelijke basis gelegd om te werken aan regionale oplossingen voor Europese vraagstukken door de RIS3, strategie van Noord-Nederland, en de provinciale opgaven uit te werken in de verschillende Europese programma's voor regionaal beleid. Op basis van de netwerken, programma's en inhoudelijke agenda zal de provincie Groningen haar doelen zoals vastgelegd in het beleidsprogramma Internationalisering kunnen realiseren.
Als overige belangrijke resultaten kunnen we noemen:

- Het opstellen van de programmadocumenten voor de Europese Commissie op basis waarvan financiering voor de regio beschikbaar komt. Het gaat dan om REACT-EU, EFRO, Interreg A, Nationaal Strategisch Plan (NSP), Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Just Transition Fund (JTF). Het EFRO-programma is eind 2021 ingediend voor goedkeuring bij de Europese Commissie. (De overige programma's volgen in 2022.)
- Het bijdragen aan Europese samenwerkingsprojecten onder andere op het gebied van duurzame energie (waterstof), klimaat en mobiliteit.

5.1. Economie en werkgelegenheid

Beleidsdoel Innovatie bedrijven

Versterken en stimuleren van bedrijven via innovatie en vergroening

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal (niet specifiek groene) banen, wo/hbo/mbo (RIG/IenD/GO)	177	471	121	287 [1)]	200	200	200	n.t.b.
Bedrag aan uitgelokte investeringen (RIG/IenD)	€ 89 mln.	€ 431 mln.	€ 431 mln.	€ 167 mln. [2)]	€ 68 mln.	€ 68 mln.	€ 68 mln.	n.t.b.
Aantal ondersteunde bedrijven aan regelingen (RIG/IenD/GO, excl. export)	109	110	110	78 [3)]	190	190	190	n.t.b.

In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. Het uitvoeringsprogramma is op 20 november 2020 vastgesteld en op 17 februari 2021 door Provinciale Staten behandeld.

1) GO: 30 fte, RIG: 28 fte, SITI: 81 fte, IenD MKB (op basis van afgegeven beschikkingen): 88 fte, NPG (Avantium): 60 fte, NPG (Chemport Innovation Center: CiC): n.n.b.

2) RIG: € 1,6 miljoen, SITI: € 60 mln., IenD MKB: € 4 miljoen, NPG (CiC): € 6,4 miljoen., NPG (Avantium): € 95 miljoen

3) GO (excl..export): 51, RIG: 1, SITI (Subsidieregeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie, opvolger RIG): 2, IenD MKB: 22, NPG: 2.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Programma Arbeidsmarkt & Economie 2020-2023 *Resultaat 2021* - Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Groningen@Work, onderdeel Verduurzaming industrie.	groen	*Resultaat 2021* - Er wordt invulling gegeven aan de activiteiten die benoemd staan in het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. (Over de voortgang zijn uw Staten in per brief d.d. 13 april 2022 geïnformeerd.)
Resultaat 2021-2023 - Uitvoeringsprogramma Groningen@Work is uitgevoerd, ambities zijEen toekomstbestendig en inclusieve economie met perspectief op werk n behaald.	groen	*Resultaat 2021-2023* - Uitvoering van het nieuwe programma vindt plaats in deze periode. Wij verwachten dat in 2023 de doelen uit het programma zullen zijn bereikt.
- voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen.	groen	- Wij zullen in deze periode subsidie hebben verleend en verder invulling hebben gegeven aan diverse projecten. Zie ook beleidsdoel Arbeidsmarkt.

• Circulaire economie Binnen de provincie Groningen heerst de ambitie om de transitie naar een circulaire economie te faciliteren en daardoor te versnellen. Om voldoende massa te bereiken wordt intensief samengewerkt met provincies Fryslân en Drenthe. Gezamenlijk hebben we de ambitie om dé circulaire regio van Europa te worden. Met deze reputatie hopen we nieuwe circulaire en innovatieve bedrijven aan te trekken en innovatie te stimuleren bij reeds gevestigde bedrijven.		
Resultaat 2021		*Resultaat 2021*
- Continuering uitvoering icoonprojecten Bouw, Circulair Inkopen en Aanbesteden en Kunststoffen;	groen	- Twee icoonprojecten (Het Schone Noorden en Circulair Inkopen) verkeren in de realisatiefase. Het project Circulair wonen is gestart. Deze projecten worden in opdracht van de drie noordelijke provincies door derde partijen uitgevoerd.
- Afronding verkenning en start uitvoering icoonproject Landbouw;	oranje	- Het icoonproject Landbouw is door de vele ontwikkelingen in de landbouw zoals Fascinating voorlopig on hold gezet om geen dubbele dingen te doen.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Uitbreiding CE-initiatieven in sleutelsectoren Landbouw, Bouw, Kunststoffen en op het gebied van Inkoop;	groen	- De icoonprojecten Het Schone Noorden, Noord-Nederland Woont Circulair en Circulair Inkopen en Aanbesteden worden uitgevoerd. Ook marktinitiatieven, zoals BrainR, zijn gefaciliteerd en gecofinancierd. De verwachting is dat er meer van dit soort projecten worden opgestart en uitgevoerd.
- Profilering van Groningen/ Noord-Nederland als dé Circulaire Regio van Europa;	groen	- In 2021 is bijgedragen aan lobbygesprekken met Brussel/Den Haag. Daarnaast is er een sessie gepresenteerd op het nationale CE-congres. Zo bouwen we aan ons profiel om in 2023 dé circulaire regio van Nederland te zijn.
- Verstevigde samenwerking tussen provincies Groningen, Fryslân en Drenthe.	groen	- Wij verwachten dat in 2023 een verstevigde samenwerking tussen provincies Groningen, Fryslân en Drenthe bestaat. Nu is er reeds een intensievere afstemmingscyclus en een uitbreiding van samenwerking met betrekking tot de Suikeragenda.
Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van de factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunnen hierbij denken aan derde partijen die de projecten aandragen en uitvoeren.		

Daarnaast hangt de samenwerking met Fryslân en Drenthe af van de voorkeuren en samenwerkingsbereidheid die binnen deze provincies gelden.		
• Verduurzaming industrie Het verduurzamen van de industrie loopt langs vijf actielijnen: branding en acquisitie, een optimaal Investeringsklimaat, het versterken van het innovatie-ecosysteem, systeemintegratie en internationale samenwerking. De actielijnen versterken van het innovatie-ecosysteem en systeemintegratie dragen bij aan het beleidsdoel Innovatie bedrijven. *Resultaat 2021* - Start uitvoering van de Suikeragenda en uitvoeringsprogramma; - Verdere versterking van samenwerking met en tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen; - Een eiwitcoalitie in Groningen/Noord-Nederland opgezet vanuit de agro-industrie en de provincie. De focus ligt op de verwaarding van eiwitten voor de voedings- en voederindustrie. Hier ligt ook een belangrijk raakvlak met het landbouwbeleid in onze provincie. - Realiseren van het Chemport Innovation Center;	 *Resultaat 2021* **oranje** **groen** **groen** **oranje**	 *Resultaat 2021* - De Suikeragenda zit in de uitvoeringsfase en maakt onderdeel uit van de discussie over de doorontwikkeling van Chemport richting Chemport 3.0. Dat leidt mogelijk tot vertraging. - De Innovatie Agenda Universiteit van het Noorden is gekoppeld aan de industrie, waardoor er afstemming is tussen de industrie en de kennisinstellingen over de onderzoeksagenda. De samenwerking met en tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen is verder versterkt dankzij de doorontwikkeling van het ecosysteem van Chemport Europe. - Eind 2020 is de eiwitcoalitie opgericht. Deze samenwerking houdt zich bezig met het uitvoeren van het eiwittransitieprogramma Fascinating. (Zie ook beleidsdoel Innovatie landbouw, programma Platteland en natuur.) Er zijn dit jaar twee subsidies verstrekt, te weten voor een onderzoek experimentele teelten eiwitgewassen en een onderzoek groene mest. - Het businessplan van Chemport Innovation Centre (CIC) is ontwikkeld, er is een locatie gevonden en er wordt in 2022 gestart met investeringen in voorzieningen. Gesprekken met potentiële gebruikers zijn gaande. Aanvullend is een subsidieregeling (middelen uit het Coronafonds, zie deelprogramma 8.2) van start gegaan die potentiële gebruikers (start-ups) van het CIC ondersteunt.

- Een verkenning bij bedrijven digitalisering/procesindustrie/energie-efficiency;	**groen**	- Als opmaat naar een nieuw te ontwikkelen programma is in samenwerking met Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE) een digitaliseringsscan (pilot) bij het bedrijf Zeolyst uitgevoerd. De uitkomsten en ervaringen zijn gepresenteerd aan de directeuren van de SBE-bedrijven in het gebied. De feedback van Zeolyst en de andere SBE-leden gebruiken we om een projectaanvraag gereed te maken voor indiening bij het NPG.
- Investeringsplan voor proceswater Delfzijl;	**oranje**	- Hoewel vanuit het NPG financiering beschikbaar is gesteld voor een tweetal onderdelen van het totale plan om te komen tot een duurzame industriewatervoorziening in Delfzijl, vormt de financiering van het resterende deel van het totale plan een uitdaging. Voor resterende financiering wordt onder meer gekeken naar het Just Transition Fund (JTF). Gelet op de ontwikkelingen rond het JTF is temporisering mogelijk aan de orde.
- Gebiedsontwikkeling industrieterrein Oosterhorn.	**oranje**	- Een integraal plan hiervoor is in ontwikkeling. De eerste fase van het plan (deelterrein Heveskes) is reeds in uitvoering. Gestart is met de ontwikkeling van het plan voor de overige deelterreinen.
Resultaat 2021-2023		*Resultaat 2021-2023*
- Investeringsplannen infrastructuur industrie in uitvoering;	**oranje**	- De financiering van de plannen vormt een uitdaging. Mede ook als gevolg van de grote belangstelling voor vestiging op de industrieterreinen in de Eemsdelta. Vooralsnog is de verwachting dat gestart zal worden met de investeringsplannen in de lopende programmaperiode. De vraag is of dat in volle omvang het geval zal zijn en of het tempo hoog genoeg ligt om de vraag bij te benen.
- Een verkenning van de mogelijkheden om de infrastructuur voor het transport van energie, waterstof, grondstoffen en industriewater te versterken en samen met partners daarvoor investeringsplannen te ontwikkelen.	**groen**	- Gesprekken met NorthGrid, waarin partners op het gebied van infrastructuur zich hebben georganiseerd, zijn gestart.
- Realisatie strategisch plan Chemport Europe.	**groen**	- De doelen en ambities van het strategisch plan zijn behaald, zoals gemeld door de programmamanagers Chemport in het Bestuurlijk Overleg op 14 januari 2022.

Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunt hierbij denken aan invloeden van buitenaf zoals de economische gevolgen van de coronacrisis voor de industrie, internationale handelsconflicten en afhankelijkheden van noordelijke bedrijfsvestigingen ten opzichte van hoofdkantoren die elders gevestigd zijn.		

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Provinciale Meefinanciering - Zorg dragen voor budgetophoging om mee te kunnen blijven doen aan belangrijke Europese programma', zoals het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO), Interreg, POP3, Europese kaderprogramma's, het landelijke topsectorenbeleid en regionale programma's;	groen	- Bij de Kadernota 2020-2024 is besloten om voor provinciale meefinanciering vooralsnog een p.m.-post op te voeren voor de periode 2020 tot en met 2022 en 25% van de (structurele) meevallers in te zetten voor een verhoging van het budget Provinciale Meefinanciering (gelabeld voor JTF) met een maximum van € 5,9 miljoen. Dit conform de beleidslijn in de vorige collegeperiode. De belangrijke Europese programma's voor de nieuwe programmaperiode 2021-2027 gaan overigens later open dan verwacht (nu voorzien medio 2022, waardoor in 2021 relatief weinig gebruik is gemaakt van provinciale meefinanciering (PMF)). De tragere openstelling leidt niet tot minder budget vanuit de Europese Programma's waardoor de komende jaren meer uitgaven vanuit PMF worden voorzien.
- Inzetten van provinciale meefinanciering aan projecten die de economische structuur van Groningen duurzaam verbeteren.	groen	- Vanuit provinciale meefinanciering is in 2021 in totaal € 4,7 miljoen toegekend aan projecten die de economische structuur van Groningen duurzaam verbeteren.
• Cofinanciering waterstofprojecten HEAVENN - Zorg dragen voor cofinanciering van waterstofprojecten binnen HEAVENN;	oranje	- Voor het NPG-deel van HEAVENN zijn beschikkingen in voorbereiding. De toetsing van de geoorloofde staatssteunbedragen voor de diverse onderdelen van het project vergen tijd.

- Faciliteren projecten binnen HEAVENN.	groen	- Dit verloopt naar wens.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren projecten op het gebied van inzet van suiker en eiwitten en waterstof als grondstof.	groen	• Binnen de Suikeragenda worden nu projecten ontwikkeld en uitvoeringsgereed gemaakt door een kwartiermaker. Het Investeringsplan Waterstof bevat een groot aantal projecten die door noordelijke bedrijven voorbereid of uitgevoerd worden. Overkoepelend dragen de provincies Groningen en Drenthe bij aan HyNorth, waarin het bedrijfsleven - geleid door Gasunie en Groningen Seaports - de coördinatie van waterstofketens doet. Daarnaast dragen wij waar het kan bij aan de individuele projecten en de lobby voor adequate financiering van het waterstofecosysteem. Er is gestart met een vraag-/aanbodanalyse met betrekking tot waterstof als grondstof.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Arbeidsmarkt

Verbeteren van de balans arbeidsmarkt en bevorderen van participatie

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) t.o.v. de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (CBS-definitie) [1]	67,6%	68,1%	68,1%	68,2%.	68,8%	68,8%	68,8%	68,8%
Landelijke waarde	70,5%	71,2%	71,1%	71,2%	70,8%	70,8%	70,8%	70,8%
Eigen indicatoren								
Jaarlijkse groei werkgelegenheid Groningen (GR) t.o.v. Nederland (NL) [2]	GR: 3,2% NL: 2,2%	GR: 1,7% NL: 1,4%	GR: -0,5% NL: -0,5%	GR: n.n.b. NL: n.n.b.	GR: 2,4% NL: 3,4%			GR: -0,1% NL: 0,5%
Regionale component in de werkloosheid (verschil nationale en Groninger werkloosheid, bron: CBS)	1,3%	1,0%	0,7%	0,5% [3]	1,5%	1,0%	1,0%	1,0%

1) Bron realisatie: CBS, zie waarstaatjeprovincie.nl. cijfers tweede kwartaal 2021.
2) Bron realisatie: CBS (2019 en 2020 voorlopige cijfers, voorlopige cijfers 2021 worden bekend gemaakt in oktober 2022.
3) Cijfers tweede kwartaal 2021.
NB. In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. Het uitvoeringsprogramma is op 20 november 2020 vastgesteld en op 17 februari 2021 door Provinciale Staten behandeld. De landelijke prognoses van de bruto arbeidsparticipatie komen van het CPB.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Programma Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 *Resultaat 2021* - Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023, onderdeel Wendbare arbeidsmarkt.	groen	*Resultaat 2021* - Er wordt invulling gegeven aan de activiteiten die benoemd staan in het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. (Over de voortgang zijn uw Staten per brief d.d. 13 april 2022 geïnformeerd.)
Resultaat 2021-2023 - Nieuwe Uitvoeringsprogramma Groningen@Work is uitgevoerd, ambities zijn behaald;	groen	*Resultaat 2021-2023* - Uitvoering van het nieuwe programma heeft plaatsgevonden in deze periode. De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting zijn bereikt in 2023.

- Een toekomstbestendig en inclusieve economie met perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen.	**groen**	- Wij zullen in deze periode subsidie hebben verleend en verder invulling hebben gegeven aan diverse projecten in samenwerking met bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen, waarmee de doelen worden bereikt.
• Arbeidsmarkt Met ons arbeidsmarktbeleid zetten we in op de volgende drie actielijnen: - Scholing, leven lang ontwikkelen o Uitvoering van (scholings)activiteiten in het kader van een leven lang ontwikkelen en oplossen van krapte op de arbeidsmarkt; o Stimuleren van de leercultuur bij bedrijven in de regio; o Het versterken van de (individuele) leercultuur van werkenden en werkzoekenden in de regio. - Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt o Uitvoering van (scholings)activiteiten in het kader van een leven lang ontwikkelen en oplossen van krapte op de arbeidsmarkt. - Vergroten kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt o Extra inzet op scholing voor de procesindustrie, energie, zorg, vrijetijdseconomie en bouw; o Perspectief voor Oost-Groningen via de regiodeal Oost-Groningen; o Uitbreiden van het initiatief Kansrijke Leerweg en aansluiting van initiatieven bij het 1000-banenplan. *Resultaat 2021* Verrichten van activiteiten op het gebied van: - Scholing, leven lang ontwikkelen	**groen**	*Resultaat 2021* Initiatieven waaraan wij een financiële bijdrage hebben geleverd: - Vanuit de Scholingsalliantie Noord (SAN) is het initiatief Het Noorden Leert Door ondersteund, een subsidieregeling van de zeven noordelijke ROC's. In 2021 zijn hiermee 750 scholingstrajecten afgerond. In oktober 2021 is, vanuit de SAN, de subsidieregeling Kansen verzilveren voor technisch vakmanschap' gestart. - Het project Make IT Work in the North (IT Academy) heeft inmiddels zes klassen Software Engineering opgeleid. In totaal zijn 66 cursisten omgeschoold naar een baan in de IT. Een opvallend resultaat is dat 33% van de deelnemers vrouw is.

- Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	**groen**	- Het programma Cybersecurity Noord-Nederland (Hanzehogeschool) en een belangrijk onderdeel daarvan: de doorlopende leerlijn mbo/hbo, zijn in uitvoering. - Er zijn vanuit het Groningen Digitale Business Centre (GDBC) door 140 studenten 20 onderzoeken uitgevoerd en 270 consultancy-opdrachten uitgevoerd bij 86 bedrijven. - Binnen het Ondernemerstrefpunt (OTP) onder andere loopbaanoriëntatie-evenementen georganiseerd, waaronder: o CheckktheBizz in-house waaraan 11 schoollocaties van vmbo tot vwo hebben deelgenomen (2299 leerlingen); o Meet Your Future voor de doelgroep mbo, hbo en wo. - In het kader van het NPG-programma Werken aan ontwikkeling is in 2021 een zestal projecten van start gegaan Over de eerste resultaten kunnen wij in het voorjaar van 2022 rapporteren. - Wij geven hier invulling aan door onder andere het faciliteren van diverse (lopende) RIF-projecten(rijksprogramma Regionaal Investeringsfonds mbo), waaronder Werkplaats voor digitaal vakmanschap, GAS 2.0 (energietransitie) en vrijetijdseconomie en het project Kansrijke Groningers (ICT-onderwijs). o RIF GAS 2.0 Resultaat/doelen: • Instroom in de techniek-opleidingen in Noord-Nederland schooljaar 2020-2021: 1927 studenten (doel: 1800 per jaar) • kennis en vaardigheden van 1233 studenten (jaar 2020-2021) op het gebied van aardgastransitie en duurzame alternatieven verbeteren (realisatie: 1800) • Onderwijsvernieuwing jaar 2020-2021: - aantal projecten/proef-tuinen: 24 (doel: 30) - aantal studenten in projecten of proeftuinen: 923 (doel: 300)

		- aantal docenten die masterclasses of docentenstages hebben gevolgd: 95 (doel: 90) • Aantal bedrijven dat deelneemt: 64 (doel: 60). ○ ICT-onderwijs (Kansrijke Groningers) Resultaten 2020: • Trajecten op 5 scholen zijn afgerond (3 po en 2 vo). Bereik leerlingen: 1220. • Resultaten 2021: Trajecten op 5 scholen (4 po en 1 vo) zijn afgerond. Bereik aantal leerlingen: 447.
- Vergroten kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	**groen**	- Wij geven hier invulling aan door onder andere het faciliteren/financieren van de volgende projecten: ○ 1000-banenplan: In 2021 is een mijlpaal bereikt: de duizendste deelnemer aan het 1000-banenplan is duurzaam aan het werk! ○ GOA Publiek: Doelstelling: 100 BBL-plekken voor 2020-2021. Realisatie 2020: 55. Cijfers 2021 worden eind maart 2022 bekend. ○ Culinaire Vakschool Groningen: In 2020 zijn 27 deelnemers opgeleid, iets minder dan gepland (vanwege coronacrisis). Aantal 2021 is bekend na eindafrekening voorjaar 2022. ○ Kansrijk! Leren en werken: Najaar 2022 wordt de eindafrekening ingediend en zijn de resultaten bekend.
Resultaat 2021-2023 - Passende werkgelegenheid in de provincie;	**groen**	*Resultaat 2021-2023* De ambities in de linkerkolom maken onderdeel uit van de uitwerking van het coalitieakkoord. Wij verwachten door uitvoering van het uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 en de drie bijbehorende actielijnen bij te dragen aan deze beoogde resultaten.
- Betere aansluiting vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.	**groen**	
- Een wendbare arbeidsmarkt/een goed gekwalificeerde beroepsbevolking die in staat is in te spelen op veranderende behoeften.	**groen**	

Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunnen hierbij denken aan de gevolgen van de coronacrisis. Daarnaast werken we bij de uitvoering van de actielijnen samen met andere partijen, waaronder Werk in Zicht, het samenwerkingsverband van gemeenten, UWV en SW-bedrijven. De provinciale rol verschilt per activiteit (onder andere faciliterend, verbindend, initiërend).		

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Vestigingsklimaat

Vergroten van de aantrekkelijkheid voor bedrijven, instellingen en werknemers

Indicatoren	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Groei bruto regionaal product (BRP), inclusief aardgas [1]	-2,7%	-1,0% [2]	-6,8% [3]	n.n.b.	-2,0%	-2,0%	-2,0%	n.t.b.
Landelijke waarde	2,4%	2,0% [2]	-3,8% [3]	n.n.b.	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%
Eigen indicatoren								
Aantal startende bedrijven	5.566	5.947	6.463	6.773 [4]	5.000	5.000	5.000	n.t.b.
Groei bruto regionaal product (BRP), exclusief aardgas [5]	0,8%	1,1% [2]	n.v.t. [6]	n.v.t. [6]	1.6%	1,4%	1,4%	n.t.b.

1) Bron: CBS, zie waarstaatjeprovincie.nl.
2) Realisatiewaarden 2019 zijn aangepast en zijn nu definitief.
3) Dit zijn voorlopige cijfers 2020. Definitieve cijfers 2020 verschijnen in het najaar van 2022.
4) Bron: KvK Bedrijvendynamiek.
5) Vanwege geheimhouding van aardgasopbrengsten is het niet (meer) mogelijk een onderscheid te maken tussen export inclusief en exclusief de handel in aardgas. Het CBS publiceert om die reden voor de jaren vanaf 2017 geen volledige verdeling van export naar productgroep.
6) Realisatiegegevens zijn niet meer beschikbaar. Vanwege geheimhouding van aardgasopbrengsten is het niet (meer) mogelijk een onderscheid te maken tussen export inclusief en exclusief de handel in aardgas

NB. In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. Het uitvoeringsprogramma is op 20 november 2020 vastgesteld en op 17 februari 2021 door Provinciale Staten behandeld.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Programma Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 *Resultaat 2021* - Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Groningen@Work, onderdeel Digitalisering; - Programma toekomstbestendige economie in het kader van het NPG; - Vestiging van één of twee nieuwe groene chemie of circulaire industriebedrijven;	 groen groen groen	 *Resultaat 2021* - Er wordt invulling gegeven aan de activiteiten die benoemd staan in het uitvoeringsprogramma. (Over de voortgang zijn uw Staten per brief d.d. 13 april 2022 geïnformeerd.) - Het thematisch programma binnen het NPG is in uitvoering. - Er is sprake van een goed gevulde acquisitiepijplijn. Meerdere bedrijven tonen serieuze belangstelling voor vestiging in de Eemsdelta. Te verwachten is dat dit - in aanvulling op de reeds behaalde resultaten - in 2022 tot concrete vestigingsprojecten met beduidende cijfers gaat leiden.

- Mee uitvoeren van het strategisch plan Chemport 2020-2023, gericht op acquisitie van nieuwe duurzame industriebedrijven, business development bij bestaande bedrijven, versterken van het innovatie ecosysteem en verbeteren van de aansluiting met de arbeidsmarkt.	**groen**	- De uitvoering vindt plaats conform de doelen zoals beschreven in het strategisch plan Chemport 2020-2023. Resultaten acquisitie: • Geland in het chemiepark Delfzijl zijn een FDCA-fabriek, de bedrijven Exxfire en Clariter. Ook is het Chemport Innovation Center hier van start gegaan. • Businessdevelopment heeft geresulteerd in een onderzoek naar de toepasbaarheid van de technologie van Kisuma op CO_2-reductie van Merksteijn, een onderzoek naar reiniging gipspapier; bruikbaar als cellulose voor industriële suiker, de elektrificatie van Holland Malt en waardeketen recycling van windmolenbladen. • Ook is meegewerkt aan de gebiedsontwikkeling Heveskes. Het ecosysteem is versterkt door de volgende initiatieven: • Greener Manufacturing Show in Keulen met een aantal kleine bedrijven uit de community; • Webinar over de Suikeragenda; • Vanuit Chemport Connect zijn onder andere twee digitale evenementen georganiseerd over future of polyester recycling en het voorkomen van de 'Valley of Death' voor ondernemers. • Daarnaast is een nieuwe promotiefilm gemaakt om ecosysteem van Chemport onder de aandacht te brengen.
Resultaat 2021-2023 - Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is uitgevoerd, ambities zijn behaald.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting zijn bereikt in 2023.
- Een toekomstbestendig en inclusieve economie met perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen.	**groen**	- Wij zullen in deze periode subsidie hebben verleend en verder invulling hebben gegeven aan diverse projecten in samenwerking met bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen.
Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben.		

Uw Staten kunnen hierbij denken aan invloeden van buitenaf zoals de economische gevolgen van de coronacrisis voor de industrie, internationale handelsconflicten en afhankelijkheden van noordelijke bedrijfsvestigingen ten opzichte van hoofdkantoren die elders gevestigd zijn.		
• Digitalisering *Resultaat 2021* - Snel internet: uitvoering subsidieregeling Snel Internet Groningen *Resultaat 2021-2023* - Digitaliseringsparagraaf Groningen@Work is uitgevoerd; - Digitale bereikbaarheid in Stad en Ommeland; - Positionering provincie Groningen als innovatieve en aantrekkelijke regio voor digitale start-ups; - Uitvoering Subsidieregeling Snel Internet Groningen;	**oranje** **groen** **groen** **groen** **oranje**	*Resultaat 2021* - De subsidieregeling Snel Internet Groningen is volop in uitvoering. Uw Staten zijn op 9 juli dit jaar via een brief geïnformeerd. In deze brief hebben wij aangegeven dat de afgekondigde coronamaatregelen ook direct gevolg hebben voor de planning van de aanleg van snel internet. Ook in 2022 zullen wij uw Staten voor de zomer informeren over de voortgang via een brief. *Resultaat 2021-2023* - De digitaliseringsparagraaf 2021-2023 is in uitvoering en derhalve nog niet afgerond. Uw Staten worden dit jaar geïnformeerd over de voortgang. - Een goede digitale bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven en inwoners. Of er naast de subsidieregeling Snel Internet Groningen een bredere behoefte is wordt in samenwerking met diverse gemeenten de komende periode geïnventariseerd. - Founded in Groningen is voor ons een belangrijke speler om de provincie Groningen te positioneren als regio voor digitale start-ups. Founded in Groningen doet dit door start-ups te ondersteunen in toegang tot kapitaal, talent en markt. Dit initiatief zullen we de komende jaren blijven ondersteunen (zie uitvoeringsprogramma). - Uw Staten zijn via brief d.d. 9 juli 2021 geïnformeerd over de voortgang van het project en de daarmee samenhangende koers. In deze brief hebben wij aangegeven dat de afgekondigde coronamaatregelen ook gevolg hebben voor de planning van de aanleg van snel internet. Ook in 2022 zullen wij uw Staten voor de zomer informeren over de voortgang via een brief.

- Digitalisering biedt een oplossing voor maatschappelijke uitdagingen.	**groen**	- Dit is geen apart programma maar een algemeen geformuleerd doel waarbij wij zeer sterk afhankelijk zijn van andere partijen. Het oplossen van maatschappelijke uitdagingen wordt meegenomen in bestaande programma's als Digital Literacy Coalition (zie bij Regulier). Dit naast een aantal specifieke programma's die onder andere door UMCG worden uitgevoerd.
• Acquisitie: *Resultaat 2021* - Diverse acquisitiebezoeken aan buitenlandse bedrijven, met name geconcentreerd rondom de thema's vergroening en digitalisering. *Resultaat 2021-2023* - Diverse acquisitiebezoeken, met als resultaat minimaal vijf concrete leads voor buitenlandse ondernemingen die zich hier willen vestigen; - Aantrekkelijk vestigingsklimaat.	**groen** **rood** **oranje**	*Resultaat 2021* - Via Zoom en Teams hebben we contact gehad met diverse bedrijven in Amerika en Zuid-Korea. We voeren met verschillende partijen gesprekken over de vestiging van batterijfabrieken en fabrieken voor elektrische voertuigen. Daarnaast zijn we in een afrondende fase om de ferry tussen de Eemshaven en Noorwegen te faciliteren. De eerste afvaart wordt verwacht in april 2022. *Resultaat 2021-2023* - Naar verwachting kunnen fysieke bedrijfsbezoeken pas weer in het voorjaar van 2022 worden opgepakt. Samen met NOM en GSP zijn we bezig met het maken van een acquisitiestrategie richting de elektrische automotive sector, batterijfabrikanten en electrolyse-installaties. - Samen met provincies Fryslân en Drenthe wordt een vervolg op TopDutch voorbereid, en is voor deze werkzaamheden een offerte bij de NOM aangevraagd. We verwachten in het eerste kwartaal van 2022 weer te starten met nieuwe campagnes.
• Regelingen en fondsen, het Rijk en Europa *Resultaat 2021* - Europese en rijksfondsen worden ingezet voor scholing, omscholing en bijscholing en voor de energie- en industrietransitie. Er wordt meer ingezet op revolverende fondsen, minder op subsidies.	**groen**	*Resultaat 2021* - Het noordelijke REACT-EU-programma is dit voorjaar goedgekeurd door de Europese Commissie en is volop in uitvoering. De beschikbare REACT-EU-middelen zijn toegekend. De belangrijke Europese programma's (zoals, JTF, EFRO en Interreg) voor de nieuwe programmaperiode 2021-2027 gaan later open dan verwacht (nu voorzien medio 2022). In het JTF-programma is ruimte geschapen voor het werken met revolverende fondsen.

Resultaat 2021-2023 - Optimaal gebruik van Europese en rijksfondsen. Maximale inzet van revolverende fondsen, in plaats van subsidies. Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunnen hierbij denken aan derde partijen die de projecten aandragen en uitvoeren en aan invloeden van buitenaf zoals de economische gevolgen van de coronacrisis voor de industrie.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Wij verwachten dat in deze periode optimaal gebruik is gemaakt van Europese en rijksfondsen.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Digitalisering: - Uitvoering project digitale geletterdheid in samenwerking met de diverse stakeholders, met als doel: Groningen is de meest digitaal geletterde stad en regio van Nederland;	**groen**	- De Digital Literacy Coalition (DLC) richt zich de komende periode op het verder uitwerken van vier proeftuinen op de thema's Onderwijs, Werk, Digitale Inclusie en Gezondheid. De DLC doet dit door onder andere aan de slag te gaan in verschillende regionale proeftuinen (zorg, onderwijs en mkb). De Digital Literacy Coalition (DLC) zorgt voor kennisdeling en -uitwisseling tussen de partners (Provincie Groningen is partner van de DLC samen met gemeente Groningen, UMCG, RUG, Hanzehogeschool en VNO-NCW.)
- Uitvoering programma MKB Werkplaats Online Ondernemen;	**groen**	- De Werkplaats Online Ondernemen Groningen (WOO Groningen) is voor mkb-ondernemers voor online advies en ondersteuning. Studenten, experts en professionals ondersteunen mkb-bedrijven bij het maken van een volgende stap in online ondernemen. In totaal meldden zich in het studiejaar 2020-2021 102 bedrijven aan voor een traject, waarvan er 75 opdrachten zijn gematcht. Er deden 445 ondernemers mee aan één of meerdere door de WOO georganiseerde activiteiten. Wij dragen hieraan jaarlijks financieel bij.

- Digitalisering proces- en maakindustrie) uitvoering van de programma's MKB Werkplaats;	groen	- De Smart Industry Hub Noord-Nederland is er voor álle noordelijke bedrijven in de maakindustrie en de procesindustrie. Dus grote en kleine bedrijven, koplopers, maar ook bedrijven die nog moeten beginnen met digitalisering en Smart Industry. Het programma is in uitvoering en het aanbod van het programma waar de bedrijven gebruik van kunnen maken is gepresenteerd. (Wij dragen financieel bij aan dit project.)
- Cyber Safety: uitvoering van het REP-project Cybersecurity Noord-Nederland.	groen	- Het project Cybersecurity Noord-Nederland is sinds het voorjaar van 2019 in uitvoering. De digitale leerlijn mbo, hbo, wo is grotendeels ingevuld.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Groningen Seaports (GSP) • Vervullen van de publieke taken in verband met het nautisch beheer, de scheepvaart, de havens en de vaarwegen in het beheergebied;	groen	• Het vervullen van de publieke taken loopt en is een continue activiteit.
• Bevorderen van de verdere ontwikkeling en het gebruik van de havens en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeenten Delfzijl en van de Eemshaven en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeente Eemsmond.	groen	• Groningen Seaports is actief in het bevorderen van de verhuur of verkoop van kavels aan bedrijven. Resultaat is dat het aantal bedrijven dat zich op een van de industrieterreinen heeft gevestigd groeit. Dit heeft een positief effect op het gebruik en de ontwikkeling van de havens.
Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM) • Verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen, aandelenkapitaal) voor het bedrijfsleven ten behoeve van vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen;	groen	• Het verstrekken van risicodragend kapitaal loopt en is een continue activiteit. • In opdracht van het Rijk is de NOM samen met de andere regionale ontwikkelingsmaatschappijen sinds april 2020 gestart met het verstrekken van overbruggingskredieten, de zogenaamde Corona-Overbruggingslening (COL) aan start-ups, scale-ups en innovatieve mkb-bedrijven. In 2021 zijn 18 COL-aanvragen goedgekeurd voor een totaalbedrag van ruim € 3,2 miljoen. • Het ministerie van EZK heeft in september 2020 aangekondigd € 150 miljoen vrij te maken voor de fondsversterking van de regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's).

		Daarvan is volgens verdeling naar bruto regionaal product € 11,7 miljoen voor de NOM bestemd. Door de fondsversterking worden de ROM's in staat gesteld om innovatieve mkb-bedrijven, waaronder de portefeuillebedrijven, te ondersteunen, zodat de solvabiliteitspositie van deze bedrijven verbetert. Provincies, ministerie en de NOM hebben afspraken gemaakt over de verplichte regionale cofinanciering van eveneens € 11,7 miljoen en de inzet van deze middelen. Eind 2021 is de fondsversterking gerealiseerd.
• Bevorderen van investeringen door onder andere het acquireren van (buitenlandse) bedrijven.	**groen**	• Zie onder beleidsdoel Acquisitie.
Investeringsfonds Groningen (IFG) • Als revolverend fonds deelnemen in andere fondsen voor het bedrijfsleven ten behoeve van vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen; de opbrengsten van de investeringen worden weer ingezet voor nieuwe aanvragen.	**groen**	• Eind 2021 heeft Investeringsfonds Groningen geïnvesteerd in negen doelfondsen voor een totaal gecommitteerd bedrag van € 35 miljoen. De Investeringscommissie (IC) van IFG heeft daarnaast positief geadviseerd over investeringen in twee nieuwe doelfondsen voor een bedrag van € 6,5 miljoen. Financial closing is voorzien in de eerste helft van 2022. Ten slotte is nog één lead in behandeling en lopen gesprekken over de opzet van een nieuw fonds. • Dit jaar zijn de eerste bedragen uit exits in doelfondsen gerealiseerd. Het gaat hierbij om een bedrag van bijna € 1 miljoen. Dit bedrag zal in 2022, als eerste 'aflossing' van de tijdelijke ophoging met € 20 miljoen van het beschikbare kapitaal voor IFG, terugbetaald worden aan de provincie.
• Als Acquisitiefonds Groningen (onderdeel van IFG) rechtstreeks deelnemen in ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen en rechtstreeks risicodragend kapitaal verstrekken aan nieuw te vestigen kleine en middelgrote ondernemingen in Groningen.	**groen**	• Eind 2021 heeft IFG twee directe investeringen gedaan voor een totaalbedrag van € 6 miljoen en heeft de IC positief geadviseerd over een nieuwe investering van € 5 miljoen, die in 2022 geëffectueerd zal worden. Ten slotte is nog één lead in onderzoek. In totaal is nu door de doelfondsen, waarin Investeringsfonds Groningen heeft geïnvesteerd, en door het Acquisitiefonds Groningen geïnvesteerd in 37 Groningse bedrijven en heeft dit geleid tot een maatschappelijk rendement van 217 fte aan werkgelegenheid. Iedere geïnvesteerde euro van IFG heeft geleid tot additionele investering door andere financiers van meer dan zes euro.

Groningen Airport Eelde (GAE) • Bevorderen van het regionale acquisitieklimaat, economie en werkgelegenheid en logistieke infrastructuur door verbeterde (intercontinentale) connectiviteit; zowel vanuit Noord-Nederland als naar Noord-Nederland.	**oranje**	• Ook in 2021 heeft de luchtvaartsector wereldwijd nog veel last van de gevolgen van de coronacrisis. Vanzelfsprekend geldt dit dus ook voor GAE. Daardoor is het aantal passagiersvluchten sterk afgenomen. In de eerste maanden van 2021 is door GAE gewerkt aan de verdere invulling van de duurzame toekomstvisie van de luchthaven. Daarnaast hebben GAE en de aandeelhouders gezamenlijk gewerkt aan een financieringsplan voor de periode 2021-2022. Deze onderwerpen zijn uitgebreid toegelicht in onze brief van 20 april 2021, 2021-038297. Bij de besluitvorming over de Voorjaarsmonitor 2021 en Kadernota 2021-2025 hebben uw Staten ingestemd met de 11e wijziging van de Begroting 2021, waardoor wij als aandeelhouder in staat zijn GAE te ondersteunen bij het financieel overbruggen van 2021 en 2022.

5.2. Recreatie en toerisme

Beleidsdoel Recreatie en toerisme

Betere benutting van de toeristisch-recreatieve potentie door het aantrekken van meer bezoekers, waardoor de toeristische bestedingen en de werkgelegenheid toenemen

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Ontwikkeling aantal toeristische overnachtingen (bron: CBS)	+21,3%	-4,7%	-10%	n.n.b.	+5%	+5%	+5%	+5%
Ontwikkeling aantal banen in toeristisch-recreatieve sector (bron: LISA)	+5,1%	+4,4%	-5,4%	n.n.b.	+3%	+3%	+3%	+3%

De realisatiewaarden over 2021 zijn naar verwachting rond juni 2022 beschikbaar.

(Met de vaststelling van de Strategische Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030 en het Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023 zijn er twee nieuwe indicatoren toegevoegd. Zie Begroting 2022.)

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• In onze vergadering van 23 juni 2020 hebben wij de startnotitie voor het toekomstig toerismebeleid vastgesteld. Eind 2020 zijn de doelen uit de startnotitie uitgewerkt in de Visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030. In navolging van de visie wordt begin 2021 een uitvoeringsprogramma opgesteld waarin wij aangeven hoe en met wie wij de doelen willen bereiken. In het voorjaar 2021 zullen wij starten met de uitvoering van het meerjarenuitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2030. Prioriteiten die wij daarbij stellen, zijn: 1. De koppeling stad en ommeland beter benutten als onderdeel van de kracht van Groningen; 2. Goede digitale zichtbaarheid, toegang en meer eenheid in de presentatie van het aanbod; 3. Het toeristisch aanbod goed laten aansluiten bij de plaatselijke en regionale culturele agenda;		• De Stategische Visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030 is op 3 februari 2021 door uw Staten vastgesteld.

4. De mogelijkheden in de vaarrecreatie beter in kaart brengen en benutten; 5. Een toeristisch-recreatief routeaanbod dat op inhoud nog meer en beter aansluit op de talloze culturele en landschappelijke parels; 6. (Kleinschalige) evenementen als poort naar de lokale omgeving; 7. Gebouwd erfgoed meer gebruiken voor toeristisch-recreatieve doeleinden; 8. Het stimuleren van zakelijk toerisme in onze provincie. *Resultaat 2021* - Opstellen en uitvoeren eerste Uitvoeringsprogramma Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030.	**groen**	*Resultaat 2021* - Het Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023 provincie Groningen hebben wij op 5 juli 2021 vastgesteld en vervolgens aan uw Staten aangeboden. In dit uitvoeringsprogramma zijn de zes strategische opgaven uit de visie nader uitgewerkt. De uitvoering is inmiddels voor alle opgaven gestart: 1. *Ontwikkeling van toeristisch-recreatieve bestemmingen* • Er zijn voorbereidingen getroffen voor het aanstellen van een vrijetijdsmakelaar bij de Economic Board Groningen. • We hebben subsidie verleend aan de kwartiermaker Winsum en de Leefstijlvinder. 2. *Goede toegankelijkheid door middel van routenetwerken in de provincie voor diverse doelgroepen en betere digitale ontsluiting* • Routebureau Groningen, Landelijk Fietsplatform, stichting Wandelnet en stichting Waterrecreatie hebben subsidie gekregen voor uitvoering van hun werkplannen. • Het fietsknooppunten-netwerk is verbonden met het Duitse netwerk. • Routebureau Groningen heeft opdracht gekregen om een plan van aanpak servicepunt varen te maken. • De folder Varen in Groningen is uitgegeven. • De LF-Kustroute is gerealiseerd.

		• De Internationale Dollardroute is gesubsidieerd. 3. *Evenementen als poort naar de lokale omgeving* • Wij hebben twee nieuwe subsidieregelingen voor evenementen vastgesteld, te weten 'Grote terugkerende evenementen' en 'Evenementen en arrangementen'. Zie ook de toelichting onder beleidsdoel Communicatie. (Vanaf 2022 wordt het evenementenbeleid onder dit beleidsdoel meegenomen in de verantwoording.) 4. *Groei van aantrekkelijke banen in relatie tot gespecialiseerd vakonderwijs* • Wij hebben het project Generation Hospitality (vernieuwen van opleidingen in de gastvrijheidssector) gesubsidieerd. 5. *Provincie als informatiemakelaar* • Er is onderzoek gedaan naar het toeristische imago van de provincie. • We dragen financieel bij aan de Landelijke Data Alliantie en aan de uitbreiding van de steekproef van het CBS-onderzoek vakantiegedrag. *6. Bestemmingsmarketing uniform voor de hele provincie met het unieke Gronings DNA als uitgangspunt* • We hebben Marketing Groningen gesubsidieerd voor hun werkplan 2021. - We hebben inhoudelijk bijgedragen aan de totstandkoming van een betere regionale digitale ontsluiting.
Resultaat 2021-2023 - Het Groningse DNA, onze eigenheid, beter zichtbaar maken in het toeristisch aanbod van de provincie Groningen en Nederland; - Een forse relatieve groei van de werkgelegenheid in de Groningse vrijetijdssector; - Het versterken van gastvrij, innovatief en duurzaam ondernemerschap.	**groen** **groen** **groen**	*Resultaat 2021-2023* Via het Uitvoeringsprogramma 2021-2023 worden acties uitgevoerd die bijdragen aan de drie ambities, zoals genoemd in de linkerkolom.

Afhankelijkheden: De toeristische branche heeft, meer dan veel andere economische sectoren, te maken met zeer bepalende zaken waar wij als overheid, maar ook de ondernemers, geen invloed op hebben. Dat is zeker in 2020 duidelijk geworden met de uitbraak van het COVID-19 virus. Maar ook een slechte zomer heeft grote impact. Verder is de economische ontwikkeling in ons land en in andere (buur)landen van invloed op het bestedingsgedrag van potentiële bezoekers aan onze provincie. Andere onzekere factoren zijn terreurdreiging en calamiteiten.		

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

5.3. Grensoverschrijdende samenwerking

Beleidsdoel Internationalisering

Versterken van het internationaal-economisch profiel en internationale kennisuitwisseling

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal ondersteunde bedrijven aan Groninger Ondernemersregeling, onderdeel Export [1)]	26	17	18	13	50			
Aantal deelnemende mkb-bedrijven aan grensoverschrijdende innovatieve trajecten [2) 3)]	66	98	101	101	p.m.			
Omvang Europese en nationale subsidies [3)]	€ 20 mln.	€ 21 mln.	€ 25 mln.	€ 23 mln.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

1) De uitvoering van de Groninger Ondernemingsregeling loopt tot en met 2021.
2) Dit aantal betreft mkb-deelname in de huidige EU-programmaperiode (2014-2020) voor grensoverschrijdende samenwerking (Interreg A).
3) Bij de streefwaarden staat p.m. omdat deze afhankelijk zijn van de nieuwe EU-programma's.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Internationalisering: Het aangaan en waar nodig versterken van de internationale samenwerking, interne organisatie, externe oriëntatie en netwerken om de doelstellingen uit het Beleidsprogramma Internationalisering 2020-2023 te realiseren *Resultaat 2021* - De eerste (jaarlijkse) thematische uitvoeringsprogramma's zijn afgerond. Hierin zullen wij indicatoren opnemen.	oranje	*Resultaat 2021* - De uitvoeringsprogramma's zijn eind 2020 opgesteld en zijn in de periode mei/juni 2021 geactualiseerd. - De belangrijkste resultaten uit deze programma's zijn: o We zijn lid geworden van Clean Hydrogen Alliance. o We hebben het secretariaat van de North Sea Commission naar Noord-Nederland gehaald. o Er zijn (internationaal) kansen verkend om aan te haken bij de energyhub op de Noordzee. o De CEF-T-aanvraag voor de aanschaf van de eerste vier waterstoftreinen is gehonoreerd.

Resultaat 2021-2023 Realisatie doelen Beleidsprogramma Internationalisering 2020-2023 met betrekking tot de prioritaire thema's energietransitie, slimme groene en grensoverschrijdende mobiliteit, klimaatadaptatie, economie en arbeidsmarkt, en landbouw. Digitalisering is verweven met deze thema's. De strategie is als volgt: - Versterkte samenwerking met Noordwest-Duitsland: vanuit deze noordelijke grensregio actief opereren richting Brussel en Scandinavië; - Versterkte samenwerking met de gemeente Groningen op het gebied van internationalisering; - Inbedding belang van internationaal samenwerken in interne organisatie. - Zicht op internationale samenwerking met betrekking tot het thema gezondheidszorg.	**groen** **groen** **groen** **groen**	○ In noordelijk verband is een lobbyplan met betrekking tot de Europese farm-to-forkstrategie opgesteld. *Resultaat 2021-2023* Eind 2023 kunnen we benoemen in hoeverre de doelen ten aanzien van de strategie zijn gehaald. Op dit moment wordt zowel inhoudelijk als procesmatig aan deze doelen gewerkt. Voor alle vier de doelen geldt dat we aan de hand van het (gezamenlijk) opzetten en uitvoeren van projecten toewerken naar deze doelen toe.
• Public affairs (PA): Het actief onderhouden en aangaan van externe relaties in het kader van de dynamische lobbyagenda als ook het beleidsprogramma Internationalisering en het bezoeken en organiseren van relevante (digitale) netwerkevents. Resultaat 2021 - Dynamische lobbyagenda 2020-2021 en beleidsprogramma Internationalisering verbinden met public affairs. - Opbouwen en versterken van (inter)nationale relaties en PA-uitingen.	**groen** **groen**	*Resultaat 2021* - We werken doorlopend en proactief aan het onderhouden en aangaan van externe contacten, zowel nationaal als internationaal, afhankelijk van de actuele lobby-onderwerpen die relevant zijn in 2021 en 2022. Eerste helft 2022 gaan we kijken op welke dossiers en waar we de lobby en public affairs (PA) extra kunnen professionaliseren om onze doelen sneller te halen; we denken daarbij niet alleen aan actuele onderwerpen maar ook aan toekomstige thema's die de provincie gaan raken; dit moet resulteren in een plan van aanpak voor public affairs. - Ook in de coronacrisis is gewerkt aan het onderhouden van onze ambtelijke, bestuurlijke en politieke (inter)nationale netwerk.

Resultaat 2021-2023 - Actief onderhouden en aangaan van (inter)nationale en externe contacten en PA-uitingen in het kader van het collegeakkoord.	**groen**	De evenementen waar het onderdeel netwerken een belangrijke plaats inneemt zijn vervallen (bijvoorbeeld het 'event' ter ere van de dag van de Duitse eenheid, het netwerkevent tijdens de European Week of Regions and Cities (EWRC) in Brussel), kennismakingsgesprekken en inhoudelijke overleggen hebben doorgang gevonden. Deze coronaperiode heeft ons doen inzien dat 'online events' mogelijk zijn en een doel dienen. *Resultaat 2021-2023* - We streven ernaar een public-affairsstrategie (PA) neer te zetten die werkwijze van de hele organisatie ten aanzien van PA en relatiemanagement efficiënter maakt. De strategie zorgt ervoor dat relatiemanagement professioneler wordt aangepakt, met een meer tevreden extern netwerk als resultaat. Ook is er meer aandacht voor het opbouwen van nieuwe netwerken in Den Haag, Duitsland en Scandinavië met betrekking tot de onderwerpen klimaatadaptatie, landbouw, gezondheid, arbeidsmarkt en leefbaarheid.
• onderzoeken haalbaarheid van het opzetten en inzetten van een monitoringsmethodiek waarmee de effecten van grensoverschrijdende samenwerking op onder andere de thema's arbeidsmarkt, onderwijs, toerisme en cultuur en gezondheidszorg inzichtelijk worden gemaakt;	**rood**	• Er zijn nog geen stappen gezet op dit gebied. Het opzetten van een monitoringsmethodiek vraagt tijd en financiële middelen. Beide waren tot dusver niet toereikend. De komende periode wordt duidelijk op welke manier we hieraan wel invulling gaan geven.
• bezoek aan Brussel (PV/LV) met uw Staten en de Landtag van Niedersachsen;	**groen**	• Vanwege de coronapandemie is een fysiek event niet mogelijk geweest, daarom heeft op donderdag 28 oktober 2021, in afstemming met en voor de Statenleden van de vier noordelijke provincies en de Landesvertretung uit Hannover/Nedersaksen een digitale sessie plaatsgevonden. De thema's mobiliteit, arbeidsmarkt en energie-transitie hebben centraal gestaan.
• Voorbereiding nieuwe EU-programmaperiode 2021-2027 en opstellen van operationele programma voor EFRO, Interreg en GLB. Op basis van de RIS3 (regionale innovatiestrategie) zoeken wij de samenwerking met andere Europese regio's.	**groen**	• De Programmadocumenten voor de Europese Commissie (EC) op basis waarvan de EU-financiering voor de regio beschikbaar komt zijn in 2021 voorbereid. Het gaat dan om EFRO, INTERREG A, Nationaal Strategisch Plan (NSP) GLB en het Just Transition Fund. Het EFRO-programma is eind 2021 ingediend voor goedkeuring bij de EC. De overige programma's volgen in 2022.

		Verwacht wordt dat de nieuwe EU-programma's voor 1 september worden opengesteld voor aanvragen. (Begin januari 2022 zijn uw Staten per brief geïnformeerd over de stand van zaken.)

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren plan grensoverschrijdende samenwerking Nederland-Duitsland (GROS-/Kooperationsagenda) met als doel de sociaal-economische ontwikkeling te versterken in de noordelijke grensregio;	groen	• Dit loopt. Ondertussen is door de CdK's van de vier noordelijke provincies in afstemming met staatssecretaris Dr. Mielke (Nedersaksen) een prioritering aangebracht in de thema's die grensoverschrijdend spelen en opgepakt moeten worden: mobiliteit, energie (specifiek waterstof), jeugduitwisseling, circulaire economie, arbeidsmarkt en onderwijs en gezondheidszorg.
• Afhankelijk van het thema bewuste keuzes maken wat betreft intensiveren samenwerking met de gemeente Groningen en de provincies Fryslân, Overijssel en Drenthe op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking;	groen	• Bij elk initiatief wordt een bewuste keuze gemaakt met welke noordelijke provincies we gaan samenwerken, vanuit de gedachtegang 'alleen ga je sneller, samen kom je verder'. Grensoverschrijdende thema's zoals energie, jeugduitwisseling, gezondheidszorg en mobiliteit worden samen met de noordelijke provincies opgepakt.
• uitvoeren van programma's gericht op internationalisering van het mkb via gemeenschappelijke operationele programma's (GOP) en Interreg A;	groen	• Door de coronacrisis en de bijhorende reisrestricties vindt er momenteel geen participatie aan exportprogramma's plaats (Groninger Ondernemers-regeling). Het huidige Interreg A-programma loopt eind dit jaar af. In totaal hebben in de huidige programmaperiode tot nu toe 101 midden- en kleinbedrijven geparticipeerd in grensoverschrijdende projecten. (In 2022 start het Interregprogramma VIa 2021-2027.)
• Effectieve inzet Begleitgruppe.	groen	• In de Begleitgruppe worden strategische onderwerpen besproken die in de noordelijke grensregio spelen. Daarnaast bereiden we de agenda's voor ten behoeve van bestuurlijke gesprekken in de grensregio.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Economie en werkgelegenheid	42.197	15.024	36.370	29.539	6.831
Recreatie en toerisme	1.475	1.192	2.263	2.086	177
Grensoverschrijdende samenwerking	608	544	594	524	70
Totaal lasten	**44.279**	**16.760**	**39.227**	**32.149**	**7.078**
BATEN					
Economie en werkgelegenheid	11.486	2.201	15.306	16.385	1.079
Recreatie en toerisme	-53	5	344	10	-334
Grensoverschrijdende samenwerking	85	0	0	1	1
Totaal baten	**11.518**	**2.206**	**15.650**	**16.395**	**745**
Saldo	**32.761**	**14.554**	**23.577**	**15.754**	**7.823**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	4.441	1.325	1.325	5.581	-4.256
Onttrekkingen	9.684	118	5.583	5.406	-177
Saldo reservemutaties	**-5.243**	**1.207**	**-4.258**	**174**	**-4.432**
Saldo na reservemutaties	**27.518**	**15.761**	**19.319**	**15.928**	**3.391**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Economie en werkgelegenheid			
- *Acquisitie Noord-Nederland* Deze middelen hebben betrekking op de lastgevingsovereenkomst met de NOM en worden gedekt uit de terugploegkorting. Dit is het zogenaamde 'Investeringsbedrag' die de regio van het Rijk heeft ontvangen naar aanleiding van de uitbreiding van ons aandeel in de NOM in 2016. Op basis van deze overeenkomst, inclusief addendum, kunnen de middelen door de NOM worden ingezet om leningen te verstrekken en risico's van te verstrekken leningen te dekken. De middelen worden nu door de NOM worden nu tijdelijk ingezet voor een lening van € 4 miljoen aan SHINE Medical te Veendam (zie voordracht d.d. 7 december 2021 vastgesteld in uw Staten op 2 februari 2022).	-4.000	4.000	
- *MKB-Innovatiestimulering Regio en Topsectoren (SPUK)* Betreft subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT) die door SNN wordt uitgevoerd. De uitgaven worden gedekt door de specifieke uitkering (SPUK) vanuit het ministerie van EZK.	-3.463	3.463	
- *Provinciale meefinanciering* Vanuit de reserve Provinciale Meefinancering wordt onder andere bijgedragen aan subsidies. Het betreft regelingen die we zelf uitvoeren en regelingen waarvan de uitvoering door derden plaatsvindt. Er is in 2021 minder uitgegeven dan begroot. 2021 was een jaar waarin relatief weinig programma's open stonden, mede veroorzaakt door corona.	2.987	-21	-2.966

	De belangrijke Europese programma's voor de nieuwe programmaperiode 2021-2027 zijn later open dan verwacht (nu voorzien medio 2022, waardoor in 2021 relatief weinig gebruik is gemaakt van provinciale meefinanciering). De tragere openstelling leidt niet tot minder budget vanuit de Europese programma's, waardoor de komende jaren meer uitgaven vanuit provinciale meefinanciering worden voorzien. Saldo wordt toegevoegd aan de reserve Provinciale Meefinanciering.			
-	*Cofinanciering waterstof HEAVENN*	3.000	-2.000	
	De per saldo € 1 miljoen in de begroting van 2021 (€ 3 miljoen aan lasten en € 2 miljoen aan baten), betreft een voorfinanciering vanuit provinciale middelen voor het project HEAVENN. Deze voorfinanciering komt te vervallen in verband met de NPG-financiering van het project. Vanuit NPG is voor dit project € 6,3 miljoen gereserveerd en is een besluit genomen voor toekenning. De beschikking moet nog worden ontvangen van NPG. HEAVENN zal naar verwachting vanaf 2022 tot besteding komen.			
-	*Lastneming subsidies (SPUK)*	1.702	-1.702	
	In 2021 zijn vier meerjarige projectsubsidies verleend vanuit NPG-middelen, waarvan nu op basis van de ontvangen rapportages blijkt dat er significante afwijkingen zijn. Dit heeft geresulteerd in een gewijzigde lastneming voor 2021. De lasten zijn verlaagd met € 1,7 miljoen. Daarnaast is de bate vanuit de ontvangen specifieke uitkering NPG-middelen ook verlaagd. De totaal toegekende subsidies wijzigen niet, er vindt alleen een andere fasering plaats in de lastneming. De niet bestede middelen blijven daarom beschikbaar en worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.			
-	*NPG: SITI 2021 (SPUK)*	1.236	-1.236	
	De Subsidieregeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie 2021 (SITI 2021), die wordt uitgevoerd door SNN, heeft betrekking op relatief grotere projecten en daarmee ingewikkeldere subsidieaanvragen. Dit vraagt meer tijd voor de beoordeling dan vooraf ingeschat. Daarnaast is één subsidieaanvraag die ten laste van dit krediet zou komen afgewezen in 2021 en zijn er minder subsidieaanvragen in 2021 binnengekomen dan verwacht. De niet bestede middelen worden op de balans opgenomen als vooruitontvangen bedragen.			
-	*NPG: Duurzame industriewatervoorziening Delfzijl (SPUK)*	979	-979	
	Een deel van de geplande werkzaamheden van dit NPG-project zijn vertraagd door corona. Voor een ander deel van de werkzaamheden is er nog geen beroep gedaan op de beschikbare subsidiemiddelen. De middelen blijven beschikbaar en worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.		.	
-	*DU Regionale Investeringssteun Groningen (RIG)*	1.426		-1.426
	Voor de subsidieregeling Regionale Investeringssteun Groningen (RIG) zijn middelen vanuit het Nationaal Programma Groningen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn via een decentralisatie-uitkering ontvangen. Deze regeling, die wordt uitgevoerd door SNN, heeft betrekking op relatief grotere projecten en daarmee ingewikkeldere subsidieaanvragen. Dit vraagt meer tijd voor de beoordeling dan vooraf ingeschat, waardoor er later (in 2022) subsidie is toegekend. De geringe besteding in 2021 heeft ook te maken met het ritme van toekennen van subsidieaanvragen en uitkeren van voorschotten. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.			
-	*NPG: Proeftuin 5Groningen (SPUK)*	620	-620	
	Dit project loopt twee jaar. Van het beschikbare budget (€ 1,24 miljoen) is in totaal € 620.000 aan subsidies verleend. De andere € 620.000 had bij de Najaarsmonitor 2021 gefaseerd moeten worden, dit is per abuis niet gebeurd. De middelen blijven beschikbaar en worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.			

- *Robotfaciliteit Scheepsbouw (ovb)*	750		
Uit het Coronafonds is onder het thema 'Stimulering vernieuwing en groei' € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor het opzetten van een gemeenschappelijke robotiseringsfaciliteit in de scheepsbouwsector. In verband met de complexiteit van dit onderwerp hebben de voorbereidingen voor een aanvraag meer tijd in beslag genomen dan voorzien. Voorzien was dat hiervoor een subsidie (die wordt gecofinancierd door de sector) zou worden verleend in 2021. Dit zal naar verwachting in 2022 plaatsvinden. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *NPG: Kansrijk Opleiden (SPUK)*	371	-371	
Voor dit (meerjarige) project is vanuit NPG een subsidie verleend. Bij de Najaarsmonitor 2021 had een herfasering moeten plaatsvinden om de lastneming correct in de begroting op te nemen. Dit is per abuis niet gedaan. De niet bestede middelen blijven beschikbaar en worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.			
- *Capaciteitsinvestering Groningen Airport Eelde*	-350	350	
Er is € 500.000 extra subsidie verleend aan GAE voor de realisatie van de nieuwe brandweerkazerne. Ons aandeel is 30%, dus € 150.000. De extra baten van € 350.000 zijn afkomstig van de provincie Drenthe en de gemeenten Assen, Tynaarlo en Groningen.			
- *Bijdrage routeontwikkelingsfonds GAE (ovb)*	363	-302	
De middelen voor het routeontwikkelingsfonds zijn door Provinciale Staten beschikbaar gesteld bij de Voorjaarsnota 2017. Wij hebben ons hiermee voor een periode van 10 jaar (2017 tot en met 2026) gecommitteerd om 30% van € 46 miljoen bij te dragen aan GAE voor het uitvoeren/implementeren van de beleidsoptie 'Investeren: internationale toegangspoort voor het Noorden'. Dit betekent dat (eventuele) onderbesteding beschikbaar dient te blijven voor de resterende periode. De niet bestede middelen (€ 61.500) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2021.			
- *SER Noord-Nederland*	-295	295	
Wij zijn penvoerder voor de SER Noord-Nederland. De totale lasten worden gedekt door een bijdrage van de SER Nederland en subsidie van de provincie.			
- *Adviesregeling ondernemers*	-273	286	
Vanuit het Coronafonds is € 300.000 beschikbaar gesteld voor een adviesregeling voor ondernemers. Daarnaast heeft Economic Board Groningen € 286.500 in de subsidieregeling bijgedragen (abusievelijk niet begroot). Van deze regeling is goed gebruik gemaakt in 2021, het beschikbare budget is op € 14.000 na besteed.			
- *NPG: Innovatiehub Oost-Groningen (SPUK)*	255	-255	
De subsidieaanvraag voor dit project is later binnengekomen dan verwacht, besluitvorming vindt naar verwachting begin 2022 plaats. De middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.			
- *NPG: VentureLab North (SPUK)*	224	-224	
De subsidieaanvraag voor dit project is later binnengekomen dan verwacht, besluitvorming vindt naar verwachting begin 2022 plaats. De middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.			
- *Groninger Ondernemersregeling (GO)*	-149	177	-28
Hieronder vallen twee regelingen, te weten Groninger ondernemersregeling, programma's en vouchers. In 2021 is € 1,45 miljoen aan subsidies verstrekt, dekking vindt plaats vanuit het REP (RSP-ZZL) en Provinciale meefinanciering. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve RSP.			

- *Subsidieregeling 'Innovatief en Duurzaam MKB (IenD-2021) (ovb)* Vanuit het Coronafonds is een bedrag van € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor dit vervolg op IenD-3. Ten tijde van de Najaarsmonitor 2021 is een bedrag van € 250.000 overgeheveld naar 2022 omdat de verwachting was dat er nog een behoorlijk aantal subsidieaanvragen zou worden verleend in 2021. Dit zijn er minder geworden dan verwacht. De niet bestede middelen (€ 287.400) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	287		
- *Kredietregeling Coronafonds* De kredietunies Eemsregio, Groningen en Westerkwartier hebben de provincie Groningen gevraagd om te helpen met het mogelijk maken van verstrekken van risicovollere leningen. Aan dit verzoek is tegemoet-gekomen. De verwachting is dat de ondernemingen na het opstarten na de coronacrisis hiervan gebruikt zullen gaan maken. Dit bedrag wordt in de algemene reserve gelabeld voor het risico leningen kredietunies.	250		
- *NPG: Scholingsalliantie Noord (SPUK)* Er is een subsidie verstrekt van € 500.000 aan de gemeente Groningen voor het project Kansen voor vakmanschap. Begroot was de inzet van SPUK-middelen à € 400.000. Bij de Najaarsmonitor 2021 had een bedrag van € 100.000 overgeheveld moeten worden vanuit 2022, dit is per abuis niet gedaan.	-100	100	
- *Kanrsijke sectoren chemie/arbeidsmarkt* De hiervoor beschikbare gestelde middelen bij de Begroting 2020 (€ 350.000) zijn vrijwel geheel besteed. Voor voortzetting van de communicatie over TopDutch is een bijdrage van € 39.000 van zowel Drenthe als Fryslân ontvangen. Deze uitgaven en inkomsten zijn abusievelijk niet in de begroting verwerkt.	-73	78	
- *Chemport/Groene chemie* Er is een bijdrage van € 80.000 toegezegd aan het Zuid-Nederlandse initiatief Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE). De verwachting was dat dit in 2021 zou starten maar dat gebeurt in 2022. De verdere subsidieverlening ten laste van dit krediet is toen stopgezet.	93	9	
- *Toekomstbestendige Economie (ovb)* Vanuit het Coronafonds is onder het thema 'Stimulering vernieuwing en groei' voor een toekomstbestendige economie € 100.000 beschikbaar gesteld. Hiervoor wordt een prijsvraag uitgeschreven om slimme (jonge) ondernemers uit te dagen om met oplossingen te komen om onze economie weerbaarder te maken. De verwachting was dat dit in 2021 zou plaatsvinden, maar het zoeken, vinden en het ontwikkelen van de digitale omgeving ervan heeft meer tijd gekost dan voorzien, daarom zal dit in 2022 gaan plaatsvinden. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	100		
- *Marktsectoren* Dit betreft vrijval subsidies van voorgaande jaren binnen marktsectoren. Het bedrag wordt ingezet voor opvangen overschrijdingen budgetten Marktsectoren 2021.	51	25	
- *Start-ups Chemport Innovation Center (CIC) (ovb)* Vanuit het Coronafonds is bij de Voorjaarsmonitor 2021 een bedrag van € 300.000 beschikbaar gesteld voor een subsidieregeling die potentiële gebruikers (start-ups) van het CIC ondersteunt. Wij hebben de regeling 'Demonstraties in Chemport Europe' eind september vastgesteld en onder de aandacht gebracht. De verwachting was dat er nog voor € 50.000 zou kunnen worden beschikt maar er zijn in 2021 geen aanvragen binnen gekomen. De verwachting is dat de eerste aanvragen in 2022 zullen binnenkomen. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	50		
- *Overig*	150	-3	
- *Apparaatslasten*	640	9	
Totaal verschil	**6.831**	**1.079**	**-4.420**

Recreatie en toerisme			
- *PMF B: Recreatie en toerisme* Vanuit provinciale meefinanciering wordt ook bijgedragen aan projecten op het gebied van recreatie en toerisme. Er is sprake van een forse overschrijding aan de lastenkant, omdat hier een herijking van de onttrekking ten laste van de reserve had moeten plaatsvinden bij de Najaarsmonitor 2021, ter dekking van projecten die vanuit de provinciale meefinanciering worden gedekt. Dit wordt verrekend met de reserve Provinciale Meefinanciering.	-161		161
- *Investeringsagenda Ring Blauwestad* Ingaande 2021 is het nieuwe stelsel voor de lastneming van subsidies van toepassing. Hierbij worden verleende projectsubsidies boven het door uw Staten vastgesteld grensbedrag van € 750.000 en boekjaar overschrijdend over de jaren verdeeld. Wanneer uit de ontvangen voorgangsrapportage blijkt dat er significante afwijkingen zijn in de uitvoering, dient er een gewijzigde beschikking te worden opgesteld. In 2021 is een projectsubsidie verleend vanuit REP-ZZL voor het project Investeringsagenda Ring Blauwstad. Uit de ontvangen rapportage blijkt dat er een significante afwijking is opgetreden en dit heeft geresulteerd in een gewijzigde lastneming voor 2021. De lasten 2021 zijn verlaagd met € 0,47 miljoen en een aanpassing van de bijdragen van het Rijk en gemeente en een lagere onttrekking aan de reserve RSP.	468	-319	-149
- *Overig*	74	-17	-24
- *Apparaatskosten*	-205	2	
Totaal verschil	**177**	**-334**	**-12**
Grensoverschrijdende samenwerking			
- *Public affairs inclusief lobby (ovb)* De inzet van de manager public affairs (PA) wordt uit dit krediet gedekt. Deze manager is in het najaar 2021 gestart, waardoor niet het hele budget benodigd was. De niet bestede middelen (€ 60.700) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022 en 2023 om het verwachte tekort voor de inzet van de manager PA in die jaren uit te dekken.	61		
- *Overig*	31	1	
- *Apparaatskosten*	-22		
Totaal verschil	**70**	**1**	**0**
Totaal verschillen programma	**7.079**	**747**	**-4.432**

Bedragen x € 1.000

6. Cultuur en maatschappij

Inleiding

Het programma Cultuur en maatschappij heeft als doel:

Een aantrekkelijke en leefbare provincie. Inwoners voelen zich uitgenodigd volwaardig mee te doen aan de maatschappij en hebben grip op hun eigen leefomgeving. Er is een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod.

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Cultuur
2. Erfgoed en archeologie
3. Maatschappij
4. Versterking leefbaarheid

Cultuur
De coronacrisis was van grote invloed op de Groninger kunst- en cultuursector. Musea waren een deel van het jaar gesloten of konden enkel met beperkte capaciteit geopend worden, voorstellingen werden geannuleerd of afgeschaald, festivals uitgesteld. Daar waar mogelijk hebben wij getracht bij te springen. Om culturele instellingen niet te laten omvallen en zzp'ers te ondersteunen, hebben wij een coronamaatregelenpakket voor schade en steun met gelden van het provinciale Coronafonds en het Rijk ingezet. Verder voerden we een coulancebeleid in voor gefinancierde instellingen, omdat door de pandemie niet alle doelen gehaald konden worden. Over de corona-aanpak hadden wij - mede via het noordelijk samenwerkingsverband We the North, waarvan de provincie Groningen voorzitter is - nauw overleg met het IPO, de Groninger gemeenten en het Rijk. Hoewel de pandemie lijkt uit te doven, zijn de problemen voor de culturele sector nog niet voorbij. Herstel is een belangrijk aandachtspunt. Er zijn onder meer problemen met publieksbereik en op de arbeidsmarkt. 'Fair practice' is tevens nog niet op orde.
Ondanks corona is in 2021 het eerste jaar van het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 'Wij zijn cultuur' van start gegaan. Groninger instellingen hebben veerkracht en wendbaarheid laten zien in deze moeilijke tijd. Voortdurend is geschakeld en is gekeken wat er wèl mogelijk was. Een relatief goede zomer heeft ervoor gezorgd dat culturele en erfgoedinstellingen wel een deel van hun beleid hebben kunnen uitvoeren. Zo hebben bijvoorbeeld door een succesvolle marketingcampagne de Waddenmusea - onder andere Verhildersum - veel bezoekers getrokken.
Wij hebben verder de subsidieregeling Amateurkunst, Cultuurparticipatie en Erfgoed ontwikkeld en is in maart 2021 - met een lagere drempel dan de voormalige regeling Incidenteel Cultuur Budget - van start gegaan. In 2021 is ook een nieuwe periode ingegaan van de Regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK). De coronamaatregelen stelden scholen telkens voor nieuwe uitdagingen bij het organiseren van onderwijs, maar ondanks dat heeft toch 66% van de po-scholen een aanvraag gedaan voor CMK. Ook hebben wij met de Groninger musea een aanvang gemaakt met de opzet en uitvoering van het Meerjarenprogramma Innovatie Musea, ter versterking van de erfgoedsector. De steuninstellingen hebben in 2021 de sector zo goed als mogelijk ondersteund. Ook Biblionet heeft in coronatijd laten zien van grote waarde te zijn. Onder andere door de invoering van nieuwe digitale diensten, een haal- en brengservice en door nieuwe projecten aan te bieden voor de minder (digitaal) geletterde bewoners van Groningen.
Ook werd het Meerjaren Innovatieprogramma Bibliotheekwerk 2021-2024 geaccordeerd, in lijn met de landelijke Netwerkagenda Bibliotheekwerk. In elke Groninger gemeente werd in de bibliotheek bovendien een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) geopend, om mensen persoonlijk te helpen met hun CoronaCheck-app en QR-codes en andere digitale contacten met overheidsdiensten. Tot slot is de ondersteuning naar gemeenten en eigenaren op het gebied van gebouwd erfgoed in 2021 met relatief weinig beperkingen gecontinueerd.

Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (ERL)
In 2021 is onze inzet voor het gebouwd erfgoed voortgezet, uitgebouwd en verbeterd. Het geactualiseerde Erfgoedprogramma voor het aardbevingsgebied beleefde in 2021 het eerste volle uitvoeringsjaar. Voorbeelden van activiteiten in het kader van het erfgoedprogramma zijn de verlening van subsidie aan 425 panden in het kader van de Subsidieregeling voor Onderhoud aan karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten (SOK) en de start van de kwartiermaker voortvloeiend uit het onderzoek door de Vereniging Groninger Monumenteigenaren naar bundeling subsidies, schadeherstel en versterking van/voor rijksmonumenten.
In het kader van ERL heeft medio 2021 een succesvolle digitale bijeenkomst plaatsgevonden waar initiatiefnemers van ERL-waardige projecten via een ingezonden film een pitch konden houden.

Voor de uitvoering van ERL-onderwerpen in het thematisch gedeelte van het NPG hebben wij in 2021 even een pas op de plaats gemaakt. Deze onderwerpen dienen zoveel mogelijk gebiedsgericht opgepakt te worden binnen het hoofdstuk Ons Groninger Landschap. In 2021 hebben we indachtig deze lijn meegewerkt aan de opzet van enkele gebiedsgerichte projecten.
In 2021 heeft de aanbesteding plaatsgevonden voor de pilot gebiedsbiografie (in het kader van de NOVI). Hierin ontsluiten we kwalitatieve en kwantitatieve informatie ten bate van de ruimtelijke en cultuurhistorische identiteit van de provincie Groningen voor ruimtelijke vraagstukken.
Verder hebben we in 2021 doorgewerkt aan de instrumenten uit het lopende erfgoedprogramma, het ERL-programma (onder andere subsidieregelingen voor rijksmonumenten en karakteristieke panden, erfgoedmonitor, MOMar, Kwaliteitsgids Groningen) en uit het netwerk Ruimtemakers. Echter, evenals in 2020 liepen we binnen ERL aan tegen de beperkingen aan die corona ons oplegt. Zo kon bijvoorbeeld een bezoek van de Europese partners (MOMAr) wederom geen doorgang vinden. Dat is uitgesteld naar 2022.

Sport en bewegen
In 2021 hebben wij zowel het kader Sport- en beweegbeleid als het uitvoeringsprogramma Sport- en beweegbeleid (inclusief vier subsidieregelingen) vastgesteld. Het door 35 organisaties ondertekende Gronings Provinciaal Beweegakkoord *'samen werken naar een vitale provincie'* heeft aan de basis gestaan van de opgenomen doelstellingen en ambities. De rol van de provincie is aanvullend op die van gemeenten. Samen met gemeenten, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en zorg- en welzijnsorganisaties zijn we aan de slag gegaan met de gestelde doelen en ambities voor de komende drie jaar. Het begin is gemaakt en daarmee geven we invulling aan onze ambities om te blijven investeren in sport en bewegen om daarmee bij te dragen aan het welzijn, de gezondheid en leefbaarheid van onze inwoners.

Maatschappij
Al vele jaren werken we samen met gemeenten, maatschappelijk organisaties, kennisinstellingen, bedrijven en inwoners aan oplossingen voor complexe maatschappelijke opgaven. Onze rol is daarbij vaak ondersteunend en verbindend. Ons doel is het stimuleren en verbeteren van de leefbaarheid voor alle inwoners van Groningen.
Concrete voorbeelden van enkele projecten uit 2021 die daar aan bijdragen zijn Regionaal arrangement met de gemeente Groningen: Provinciale Impuls voor een kansrijke Toekomst, Sociaal Krediet Groningen en Samen koken in het Westerkwartier.

Versterking leefbaarheid
De kern van het onderdeel Sociale Agenda is kennisdeling. Dit is concreet verwerkt binnen bijvoorbeeld de ontwikkeling van de provinciale Zorgkaart, het RUG-onderzoek Generatiearmoede, bijdragen in de Nationale Diabetes Challenge en in de organisatie van het Regenboogsymposium en het tv-programma Armoede de Baas en de brochure Verhalen van Nu.
Ter aanvulling op het RUG-onderzoek Generatiearmoede is een leeromgeving gefinancierd die de vertaling maakt vanuit onderzoek naar praktijk.
Daarnaast zijn in 2021 subsidies verstrekt aan Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Voedselbanken Groningen en Kledingbank Maxima. Tenslotte zijn in afstemming met onze samenwerkingspartners twee kennissessies over armoede en het sociaal domein georganiseerd met als doel het vinden van een gezamenlijke effectieve armoedeaanpak en het tegengaan van versnippering. Verder is een kennisprogramma Brede Welvaart opgezet ter introductie van het concept Brede Welvaart aan bestuurders en ambtenaren
Onze verbindende rol op het domein van *zorg en gezondheid* in de provincie is zichtbaar door onze rol in het Preventie Overleg Groningen (voorzitter) en ook door het beschikbaar stellen van subsidies voor Zorg en Voorzieningen. In 2021 zijn tien subsidieaanvragen gehonoreerd, waarmee een verdere impuls is gegeven aan de doelstelling om zorgvoorzieningen duurzaam te clusteren.
Op het domein krimp/wonen is met onze ondersteuning door de Groningse gemeenten een aanvraag binnen het landelijk Volkshuisvestingsfonds gedaan wat tot een succesvolle aanvraag voor vier van de zes gemeenten heeft geleid. Tevens is samen met gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en de input van experts gewerkt aan een Provinciale Uitvoeringsagenda Wonen, deze zal na vaststelling in ons college via de reguliere beleidscyclus uw kant uitkomen.
Het afgelopen jaar zijn is met de gemeente Westerkwartier een regionaal arrangement afgesloten. Het arrangement Kickstart Westerkwartier: Een kansrijke, inclusieve, creatieve en krachtige start voor alle kinderen in het Westerkwartier. Met dit arrangement werken we samen met onze partners aan de Brede Welvaart in de provincie Groningen.

6.1. Cultuur

Beleidsdoel Cultuur

Vergroten van de culturele aantrekkingskracht van de provincie met een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal deelnemers en bezoekers uitvoerende instellingen (gesubsidieerd uit cultuurnota)	n.v.t.	n.v.t.						
Geografische spreiding van gesubsidieerde activiteiten uit cultuurnota	n.v.t.	n.v.t.						
Aantal scholen primair onderwijs waarbij Cultuureducatie met Kwaliteit (aandeel)	75%	69%	77%	66% [1)]				
Aandeel private financiering in budgetten: (1) Matchfunding; (2) Fonds Digitalisering Collectie Groningen	(1) 61% (2) 38%	(1) 80% (2) 58%	(1) n.n.b. (2) 72%	(1) n.n.b.[2)] (2) n.v.t. [3)]				

1) In 2021 is een nieuwe periode van de regeling Cultuur met Kwaliteit gestart. In dit eerste jaar is 66% van de scholen bereikt. Door corona is het streefpercentage van de organisatie (80%) niet bereikt.

2) Deze indicator is niet in het uitvoeringsprogramma opgenomen. Matchfunding (Cultuurvouchers) heeft in 2020 nog één jaar doorgelopen om het af te ronden. De eindrapportage volgt 31 maart, cijfers komen pas tweede kwartaal 2022 beschikbaar.

3) Deze indicator is niet in het uitvoeringsprogramma opgenomen. Wel de regeling Versterking Erfgoed waarvan Digitalisering Collectie onderdeel uitmaakt.

Het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 hebben wij in oktober 2020 vastgesteld. Op basis van het programma zijn concept-indicatoren in de Begroting 2022 opgenomen.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028 is in november 2019 door uw Staten vastgesteld. Het opstellen van het uitvoeringsprogramma cultuur verloopt ondanks de coronacrisis grotendeels conform planning. We streven naar vaststelling van het uitvoeringsprogramma begin oktober 2020. In de volgende begroting passen wij de prioriteiten en de indicatoren aan op basis van dit uitvoeringsprogramma.		
Resultaat 2021 - Uitwerken en uitvoeren Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024;	oranje	*Resultaat 2021* - De uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 loopt maar vanwege de coronacrisis zijn werkzaamheden noodzakelijkerwijs aangepast en in sommige gevallen enigszins vertraagd. - Er is onder meer noodgeld aan de cultuursector toegekend, een nieuwe regeling Amateurkunst, Cultuurparticipatie en Erfgoed geopend en een Meerjarenprogramma Innovatie Bibliotheekwerk vastgesteld.
Resultaat 2021-2023 - Aantrekkelijke provincie met breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod.	oranje	*Resultaat 2021-2023* - Wij verwachten dat in 2024 de concreet gefaseerde ambities zijn behaald. Kanttekening hierbij is dat de coronacrisis gevolgen heeft gehad, en nog zal hebben voor de sector als geheel. De algemene strategieën lopen door in het tweede uitvoeringsprogramma dat valt onder het Strategisch Beleidskader Cultuur 2021-2028.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

6.2. Erfgoed en archeologie

Beleidsdoel Cultureel erfgoed

Versterken van de culturele identiteit van de inwoners van de provincie

Indicatoren	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
% rijksmonumenten (excl. functie woonhuis) weergegeven naar de staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht' [1)]	matig: 14%; (691.592 m³) slecht: 3,2% (157.528 m³)	matig: 14%; (691.592 m³) slecht: 3,2% (157.528 m³)	matig: 13,2% (652.098 m³) slecht: 4,5% (201.705 m³)	matig: 12% (620.100 m³) slecht: 4,4% (199.605 m³)				
Landelijke waarde	matig: 12,5% slecht: 4,4%	matig: 12,5% slecht: 4,4%	matig: 12,3% slecht: 3,6%	matig: 11,9% slecht: 3,5%				
Eigen indicatoren								
Aantal thema's en verhalen (stichting De Verhalen van Groningen: DVvG) [3)]	254	300	n.n.b.	n.v.t.				
Aantal digitale bezoekers (DVvG) [3)]	321.000	177.660 [2)]	n.n.b.	n.v.t.				
Aantal gedigitaliseerde items binnen de Collectie Groningen [3)]	406	556	656	n.v.t.				
Aantal gerealiseerde restauraties (waarvan aantal in combinatie met herbestemming)	29 (6)	51 (10)	37 (10)	57 (13) [4)]	> peiljaar 2018			

1) Bron: Erfgoedmonitor. Daarin wordt de staat van onderhoud zichtbaar vanaf de buitenkant van het pand beoordeeld.
2) Dit aantal is incl. bezoekers deelwebsites en social media die beheerd worden door de stichting. Gegevens over 2021 worden in juni 2022 verwacht.
3) De stichting Verhalen van Groningen wordt niet meer gesubsidieerd voor haar reguliere taken. Het jaar 2021 was een afbouwjaar.
4) Betreft de cijfers over de tweede tender 2020 (februari 2021) en de eerste tender 2021(juli 2021).

Het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 hebben wij in oktober 2020 vastgesteld. Op basis van het programma worden de indicatoren in bovenstaande tabel ingevoerd.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren opgave ERL (Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap), zie Programma ERL 2017-2026 *Resultaat 2021* - Erfgoedprogramma (onder andere via NPG);	groen	*Resultaat 2021* - Het erfgoedprogramma voor het aardbevingsgebied is als 'special' opgenomen in de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Het erfgoedprogramma is in 2020 geactualiseerd en aangevuld. Hiervoor is € 20 miljoen beschikbaar gesteld. In 2021 is gestart met de uitvoering van: o een verbreed erfgoedloket; o een verbrede subsidieregeling voor gebouwd erfgoed middels het toevoegen van groen erfgoed; o de subsidieregeling voor onderhoud aan karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten. Daarnaast is in 2021 verder gewerkt aan de volgende onderwerpen: o De kwartiermaker is in het najaar van 2021 begonnen voor het uitwerken van de afspraken en integrale aanpak van de pilotprojecten erfgoedrestauratie in het aardbevingsgebied te realiseren. Dit komt voort uit het onderzoek door de Vereniging Groninger Monumenteigenaren naar bundeling subsidies, schadeherstel en versterking van/voor rijksmonumenten; op 1 april 2021 vond een startbijeenkomst plaats waar een stuurgroep voor deze pilot is vastgesteld. o Het optimaliseren van de restauratiesector door in te zetten op vakmanschap, kennisontwikkeling, onderwijs en innovatie. Onderdeel hiervan zijn een aantal experimenten zoals het opzetten van werkplaatsen/leerlijn, het verbinden van depots voor monumentale bouwmaterialen en een kennisdatabase. In 2021 zijn kwartiermakers gezocht voor de experimenten werkplaatsen, depot en kennisdatabase.

-		Dit heeft in 2021 reeds tot één opdrachtverlening geleid voor de kwartiermaker erfgoedlab en kennisdatabase. Ook is er gestart met een overlegreeks over de rollen van de noordelijke provinciën en het ministerie hierin.
- Thematisch deel NPG uitvoering onderdeel ERL;	oranje	- Het onderdeel ERL is in het kader van het thematisch deel NPG grotendeels opgenomen onder het hoofdstuk Ons Groninger Landschap. Dit hoofdstuk is financieel overvraagd vanuit alle onderwerpen die daaronder vallen. Wij hebben daarom voor dit hoofdstuk een pas op de plaats gemaakt. We bezien momenteel of een gebiedsgerichte aanpak een oplossing kan bieden voor het inzetten van deze middelen aan de betrokken onderwerpen zoals deze in het kader voor het NPG thematisch zijn opgenomen. De uitwerking van dit hoofdstuk uit het thematisch deel NPG duurt daarom langer dan verwacht.
- Uitvoeren/opstellen Gebiedsbiografie;	groen	- Begin 2021 hebben wij het plan van aanpak Gebiedsbiografie aangeboden aan het Nationaal Programma Groningen. Op 23 juni jl. ontvingen we de opdrachtverlening. Op basis hiervan zijn we gestart met de uitvoering van het project. Hiervoor heeft in het najaar een aanbesteding plaatsgevonden. In de tussentijd is gewerkt aan een integrale tekst voor de zeven landschapstypen van Groningen ten behoeve van de Kwaliteitsgids Groningen en de Omgevingsvisie. Tevens hebben we de Archeologische Monumentenkaart geactualiseerd.
- Verbeteren en uitbouwen Kwaliteitsgids;	groen	- Aanvullend op bovenstaande passen we de Kwaliteitsgids aan op toegankelijkheid en op technische updates. De vernieuwde webredactie werkt aan het verbeteren en aanvullen van de Kwaliteitsgids.
- Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit (incl. Netwerk Ruimtemakers);	groen	- Het Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit is in februari 2021 operationeel geworden. De eerste maanden van 2021 zijn benut om het steunpunt verder vorm te geven. Ook hebben enkele bijeenkomsten van het netwerk Ruimtemakers plaatsgevonden.

- Erfgoedmonitor;	oranje	- In maart 2021 is de lopende opdracht aan Fenicks verlengd om de nulmeting verder in te vullen. Dit had te maken met de vertraging bij gemeenten voor het aanwijzen van karakteristieke panden. De Monumentenwacht Groningen zal de digitale beoordeling hiervan voor haar rekening nemen. In 2021 zijn de reeds vastgestelde karakteristieke panden in Oldambt opgenomen in de monitor. In samenwerking met vier andere provincies hebben we een marktverkenning laten uitvoeren voor de mogelijke (Europese) aanbesteding voor de actualisatie van de Erfgoedmonitor in de komende jaren.
- Internationale samenwerking via MOMAr (Interreg-project 'Models of Management for Singular Rural Heritage') met een gebiedsbezoek aan Groningen;	oranje	- In 2021 stonden weer diverse activiteiten in het kader van MOMAr gepland. Dit betrof bijvoorbeeld een Laboratory of Casestudies en een bezoek aan Roemenië. Helaas konden deze uitwisselingen niet fysiek plaatsvinden vanwege de coronapandemie en zijn deze uitgesteld naar 2022. Dat geldt ook voor het bezoek aan Groningen. Dit is deels opgevangen door digitale werksessies en overleggen met de internationale partners. In de maand juli 2021 is besloten dat MOMAr met een half jaar verlengd wordt (tot medio 2022).
- Inhoudelijke en procesmatige bijdrage op grote ruimtelijke ontwikkelingen;	groen	- Wij hebben ERL intern verbonden aan de volgende ruimtelijke ontwikkelingen (of daaraan gerelateerde onderwerpen): o Omgevingsvisie; o NOVI-gebied; o Ruimtelijke kaders o onderzoek naar Wonen in het buitengebied; o NPG thematisch (zie eerdere toelichting hierover).
- Bouwheerschap.	oranje	- Hoe gaan we de bouwopgave in Groningen goed aanpakken, nu er zo veel opgaven spelen? Hoe zorgen we er voor dat Groningen zich ontwikkelt en dat tegelijkertijd het Groninger DNA herkenbaar blijft? Dit vinden wij een belangrijk thema. Dit thema is eind 2020 door externe partijen uitgewerkt. We hebben deze opzet inclusief een concept plan van aanpak op meerdere momenten in 2021 besproken. Deze stukken raakten nog niet de juiste snaar.

- *Resultaat 2021-2023* - Verbetering staat van onderhoud, duurzaamheid en gebruik van gebouwd erfgoed en landschap; - Een minder kwetsbare positie van het erfgoed, de ruimtelijke kwaliteit en het landschap binnen de grote ruimtelijke ontwikkelingen in Groningen.	 **groen** **groen**	Aan het provinciaal bouwheerschap (Atelier Ruimtelijke kwaliteit en Landschap) is gevraagd dit thema in 2022 van een aansprekend plan van aanpak te voorzien. Daarom heeft de start en uitvoering van dit project vertraging opgelopen. *Resultaat 2021-2023* - Voor het behalen van de resultaten en ambities uit de opgave ERL (Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap), zie Programma ERL 2017-2026, zitten we op koers. - Voor het behalen van de resultaten en ambities uit de opgave ERL (Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap), zie Programma ERL 2017-2026, zitten we op koers.
• Uitvoeren wettelijke en autonome taken op het gebied van (gebouwd) erfgoed en archeologie vanuit het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024.	**groen**	• Op het gebied van archeologisch en gebouwd erfgoed vullen wij een aantal wettelijke taken in; wij geven dit vorm via Libau Steunpunt Cultureel Erfgoed, de Monumentenwacht en het Noordelijk Archeologisch Depot. Vanuit de Wet revitalisering generiek toezicht houden wij toezicht op de uitvoering van de wettelijke taken van gemeenten (Interbestuurlijk Toezicht). Voor de presentatie en participatie van archeologie en gebouwd erfgoed worden de mogelijkheden verkend.
Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunnen hierbij denken aan de gevolgen van het coronavirus en de uitvoering van beleid door andere overheden (bijvoorbeeld snelheid aanwijzen karakteristieke panden door gemeenten ten behoeve van de Erfgoedmonitor).		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

6.3. Maatschappij

Beleidsdoel Voorzieningen

Maatschappelijke voorzieningen (zorg, educatie, bibliotheek, sport) bereikbaar en waar mogelijk op maat beschikbaar voor alle inwoners, waaronder asielzoekers, waar nodig met steun van de provincie [10]

Indicatoren

	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Alle gemeenten halen hun halfjaarlijkse taakstelling huisvesting vergunninghouders [1]	eerste halfjaar: 16 (20) tweede halfjaar: 4 (20)	eerste halfjaar: 2 (12) tweede halfjaar: 1 (12)	eerste halfjaar: 0 (12) tweede halfjaar: 2 (12)	eerste halfjaar: 1 (10) tweede halfjaar: 4 (10)	eerste halfjaar: alle (10) tweede halfjaar: alle (10)			
Aantal gehonoreerde aanvragen Stichting Provinciaal Groninger Studiefonds (per schooljaar)	375	389	400	420	400			
Aantal (unieke) bezoekers zorgmonitor [2]	6.742	5.867	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.			
Sport en bewegen: [3]								
Aantal mensen met een beperking dat aan het bewegen is				n.v.t.			5% meer dan in 2020	
Aantal buitensportverenigingen waarbij energieverbruik met 10% is afgenomen via De Energieke Club en het Fonds Nieuwe Doen				n.v.t.			300	
Aantal jongeren dat via het project Sportief Gezonde School op het vmbo en mbo is gestimuleerd om in beweging te komen en een gezonde leefstijl aan te nemen				n.v.t.			600	
Aantal Groningers dat via side-event bij sportevenementen wordt gestimuleerd om in beweging te komen				n.v.t.			5000	
Percentage verenigingen dat via kennisdeling vanuit de topsport/ talenten en/of trainers/coaches het kader heeft versterkt				n.v.t.			25%	
Aantal Groningers dat in beweging is gekomen bij maatschappelijke programma's van topsport-organisaties				n.v.t.				

1) Vanaf 1 januari 2021 zijn er, vanwege gemeentelijke herindelingen, nog tien gemeenten.

2) Bij de uitwerking van het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 is, vanwege herprioritering van beleid, besloten om geen vervolg te geven aan de zorgmonitor. We hebben ervoor gekozen alle gegevens onder te brengen in één grote monitor, te weten 'De Brede Welvaartsmonitor' (zie ook deelprogramma 6.4).

3) Het Kader sport- en beweegbeleid 2021-2023 is op 3 februari 2021 vastgesteld door uw Staten. Wij hebben het uitvoeringsprogramma op 6 april 2021 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten gestuurd. Voor de monitoring van ons sportbeleid hebben wij de opdracht in december 2021 verstrekt.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Een gezonde vitale provincie door inzet op provinciaal beweegakkoord en beweeginclusief beleid *Resultaat 2021* - Uitvoering provinciaal beleid en provinciaal beweegakkoord, waardoor Groningers gezond blijven en gezonder worden door meer te sporten en bewegen; Zie ook prioriteit resultaten Leefbaarheid, zorg, wonen bij beleidsdoel Leefbaarheid. *Resultaat 2021-2023* - Uitvoering provinciaal beweegakkoord met gemeenten en andere partners met als resultaat actieve en gezonde inwoners.	oranje groen	*Resultaat 2021* - Wij hebben het Uitvoerings-programma Sport- en Beweegbeleid 2021-2023 - inclusief vier subsidieregelingen sport - op 6 april 2021 vastgesteld. Samen met onze partners zijn we gestart met de uitvoering van het Gronings Provinciaal Beweegakkoord. Door corona lag de sport in 2021 in de Nederlandse samenleving grotendeels stil. Het gevolg voor de uitvoering van ons sport- en beweegbeleid was onder andere dat in 2021 geen sportevenementen plaatsvonden. Bovendien liepen de ontwikkeling en de uitvoering van sportprojecten serieuze vertragingen op. In 2021 werd daardoor niet of nauwelijks gebruik gemaakt van de vier subsidieregelingen Sport. *Resultaat 2021-2023* - Naar verwachting is het provinciaal beweegakkoord en uitvoeringsprogramma uitgevoerd, waardoor Groningers gezond blijven en gezonder worden door meer te sporten en bewegen.
• Sociaal beleid *Resultaat 2021* - Uitvoering Kadernota Leefbaarheid waaronder sociaal beleid. - Armoedebestrijding door een integrale aanpak. Daarbij wordt geïnvesteerd in preventie.	groen groen	*Resultaat 2021* - De Kadernota Leefbaarheids-programma 2020-2023 is door uw Staten op 18 december 2019 vastgesteld. Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 vastgesteld op 10 maart 2020. Dit programma is nu in uitvoering. - Er zijn vijf opdrachten/subsidies verleend, namelijk: 1. Financiering voor de vervolgfase van het onderzoek naar overerfbare armoede in de Veenkoloniën is in het kader van de ambities van het nieuwe leefbaarheidsprogramma geregeld.

- Onze rol is gemeenteoverstijgend en aanvullend op wat gemeenten en organisaties al doen. *Resultaat 2021-2023* - De drie Groningse (arbeidsmarkt)regio's scoren hoger op de Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen: gezondheid, inkomen en arbeid.	groen groen	2. Ter aanvulling daarop wordt een leeromgeving gefinancierd die de vertaling maakt vanuit onderzoek naar praktijk. 3. een bijdrage aan de Nationale Diabetes Challenge; 4. aan het tv-programma Armoede de Baas; 5. aan de brochure 'Verhalen van Nu'. - Wij hebben subsidies verstrekt aan Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Voedselbanken Groningen en Kledingbank Maxima. Daarnaast zijn in afstemming met onze samenwerkingspartners twee kennissessies over armoede en het sociaal domein georganiseerd met als einddoel een provincie-brede Armoedeagenda. Aanvullend is een kennisprogramma Brede Welvaart opgezet ter introductie van de monitor Brede Welvaart aan bestuurders en ambtenaren. *Resultaat 2021-2023* - In samenspraak met onze partners en stakeholders is de planning dat medio 2022 een gemeenschappelijke Armoedeagenda opgesteld en zo spoedig mogelijk daarna in uitvoering gebracht.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

6.4. Versterking leefbaarheid

Beleidsdoel Leefomgeving

Inzetten voor een vitale provincie waarin mensen grip hebben op hun directe woon-, werk- en leefomgeving en zelf kunnen kiezen wat zij belangrijk vinden

Indicatoren	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Drie Groningse regio's scoren hoger op Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen: Ervaren gezondheid [1] Inkomen/arbeid: [2] - werkgelegenheidsgroei - regionale component werkloosheid - bruto arbeidsparticipatie			n.n.b. n.n.b. 0,7% 68,1%	n.n.b. n.n.b. 0,5% 68,2%	> 75,9 2,4% 1,5% 68,8%	> 75,9 1,0% 68,8%	> 75,9 1,0% 68,8%	 -0,1% 1,0% 68,8%
20% Transitiefonds particuliere woningvoorraad met niet publieke middelen gevuld			0%	0%	0%	10%	20%	
Leegstand woningmarkt in de provincie is gedaald naar 2,5% (frictieleegstand) [3]			3,3%	3,7%	2,5%	2,5%	2,5%	
Aan minimaal 20 voorzieningen (incl. zorg) en zorginnovaties is subsidie verleend			4	4	4	6	9	
Score leefbaarheid gestegen van 7,7 naar 7,8 (gemeten onder burgerpanel van Sociaal Planbureau Groningen)			7,7	7,7	7,7	7,8	7,8	

De indicatoren uit het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 zijn in bovenstaande tabel opgenomen.

1) Totdat er een specifiekere uitwerking is werken we met de indicator ervaren gezondheid.

2) In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023. Zie ook programma Economie, deelprogramma Economie en werkgelegenheid, beleidsdoel Arbeidsmarkt.

3) In 2020 is 2,4% op basis van de cijfers van het Planbureau Groningen gerapporteerd. Vanaf 2021 wordt op basis van voortschrijdend inzicht uitgegaan van de PRIMOS-gegevens (PRognose-, Informatie-, en MOnitoring Systeem), aangezien deze ook meer overeenkomen met de cijfers van het CBS, namelijk Dashboard Leegstand CBS. De realisatiecijfers wijken af van de streefwaarden. Hiervoor zijn twee verklaringen te geven:
   - In het Groninger aardbevingsgebied moeten veel bestaande woningen vervangen worden door nieuwe in het kader van de versterkingsoperatie. Dit leidt tot tijdelijk extra hoge leegstand in de betreffende gemeenten. .
   - Veel woningen die volgens de gemeentelijke administraties leegstaan blijken in de praktijk wel degelijk bewoond worden, zoals gebleken is uit een door KAW uitgevoerd veldonderzoek in de regio Noord-Groningen van enige tijd geleden.

   NB. In de Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022 en de P&C-documenten daaropvolgend is abusievelijk voor (2020 en) 2021 een verkeerde streefwaarde opgenomen, namelijk 2,6%. Dit moet 2,5% zijn en is daarom hier aangepast.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
Kadernota Leefbaarheidsprogramma 2020-2023 • De Brede Welvaartsmonitor geeft aanleiding om te focussen op: gezondheid, inkomen en arbeid. • Het onderzoek van het Aletta Jacobs School of Public Health ziet een rol voor de provincie op het gebied van gezondheid. De focus op gezondheid vraagt inzet op zorg en voorzieningen. Focus op inkomen betekent inzet op een sociale agenda. En de focus op arbeid vertalen we door in te zetten op de relatie onderwijs/arbeidsmarkt, zowel in de sociale agenda als in de Regiodeal Oost-Groningen. • De aanbevelingen vanuit de evaluatie krimpbeleid vertalen we in een Krimpagenda 2020-2030.		• De Kadernota Leefbaarheids-programma 2020-2023 is door uw Staten op 18 december 2019 vastgesteld en wij hebben het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 vastgesteld op 10 maart 2020. Dit programma is nu in uitvoering.
Resultaat 2021		*Resultaat 2021*
- Zorglandschap & Gezondheid is in kaart gebracht.	groen	- Er is verder gewerkt aan de Zorgkaart Groningen, waarbij een verdere duiding is gegeven aan de cijfers. Daarnaast is de Zorgkaart uitgebreid met andere sectoren uit de zorg, zoals de verzorgings- en verpleeghuiszorg, thuiszorg en geestelijke gezondheidszorg (GGZ). Deze fase is afgerond op 31 december 2021. De resultaten worden begin 2022 aan de Staten gepresenteerd.
- Voorzieningen worden duurzaam geclusterd.	groen	- Onderdeel van het uitvoeringsprogramma vormt de subsidietender 'Zorg en voorzieningen'. Tot en met december 2021 zijn in totaal dertien aanvragen gehonoreerd, waarvan zes ten aanzien van het onderdeel 'Bouw en verbouw MFC inclusief zorg'.
- Onze rol is gemeenteoverstijgend en aanvullend op wat gemeenten en organisaties al doen.	groen	
- Vanuit het woonbeleid wordt een relatie gelegd met het Krimpdossier.	groen	- Op het domein krimp/wonen is met onze ondersteuning door de Groningse krimpregio's een aanvraag binnen het landelijk Volkshuisvestingsfonds gedaan wat tot een succesvolle aanvraag voor twee van de drie regio's heeft geleid. Hopelijk wordt een nieuwe aanvraag vanuit Oost-Groningen in een nieuwe ronde wel gehonoreerd.

		- Met gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en de input van experts is gewerkt aan een provinciale uitvoeringsagenda wonen, deze heeft zowel op stad als ommeland betrekking. Het nieuwe woonbeleid inclusief een relatie met het krimpdossier wordt opgenomen in de Omgevingsvisie en het dit jaar vast te stellen Koersdocument. De brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie staat gepland voor 2023. (Zie ook deelprogramma 2.1 Milieu.)
Resultaat 2021-2023 - De drie Groningse (arbeidsmarkt) regio's scoren hoger op de Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen: gezondheid, inkomen en arbeid.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Naar verwachting kan de gestelde doelstelling in 2023 gehaald worden. (Zie ook indicatoren hierboven.)
- 20% van het Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad wordt met 'niet publieke' middelen gevuld.	**groen**	- We hebben nog geen concrete aanwijzingen dat de streefwaarde 2023 gehaald gaat worden maar de streefwaarde is nog actueel. (Zie ook indicatoren hierboven.)
- De leegstand (op de woningmarkt) in de provincie Groningen is gedaald naar het niveau van de zogenaamd frictieleegstand, zijnde 2,5%.	**groen**	- Zie uitgebreide toelichting bij de indicatoren.
- Voor minimaal 20 voorzieningen (incl. zorg) en zorginnovaties is subsidie verstrekt.	**groen**	- We liggen op schema om aan de gestelde doelstelling te voldoen. (Zie ook indicatoren hierboven.)
- De score op leefbaarheid is gestegen van een 7,7 naar een 7,8 (zoals gemeten onder het burgerpanel van het Sociaal Planbureau Groningen).	**groen**	- Naar verwachting kan de gestelde doelstelling in 2023 gehaald worden. (Zie ook indicatoren hierboven.)

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Bijdrage Regio Groningen-Assen vanaf 2024: De herijking van de Regio Groningen-Assen moet leiden tot een nieuwe impuls in de samenwerking in deze regio. Daarbij voorzien wij een intensivering van de samenwerking op het gebied van bereikbaarheid en (verduurzaming van) de woonagenda. *Resultaat 2021* Economie - Functiemenging (werken-wonen) stimuleren en bedrijventerreinen revitaliseren/vergroenen.	**groen**	*Resultaat 2021* Economie - In de in 2021 opgestelde verstedelijkingsstrategie en het in 2022 te sluiten verstedelijkings-akkoord worden wonen, werken en mobiliteit integraal uitgewerkt, functiemenging is daarbij één van de uitgangspunten.

		- Regio Groningen-Assen (RGA) is ook aangehaakt bij een samenwerkingstraject tussen provincies Groningen en Drenthe rondom verduurzaming van energievoorziening door middel van gericht parkmanagement op bedrijventerreinen.
Wonen - Regionale afspraken maken over kwantitatieve én kwalitatieve woningbouw (aantallen, soort, doelgroepen).	**groen**	Wonen - Afgesproken is om de bestaande woningbouwafspraken per december 2021 te actualiseren op basis van het door architectenbureau KAW uitgevoerde woningbehoefteonderzoek.
Mobiliteit - De regio optimaal bereikbaar houden door mobiliteit te verknopen, te verslimmen en te verduurzamen.	**groen**	Mobiliteit - De in 2020 vastgestelde mobiliteitsstrategie wordt uitgewerkt naar een samenwerkingsagenda mobiliteit. In 2021 is input geleverd voor de Verstedelijkingsstrategie en voor bestuurlijke afspraken met het Rijk over de mobiliteitsopgave die daarvan onderdeel is. Hangende de kabinetsformatie heeft dit in 2021 nog niet tot afspraken met het Rijk geleid.
Ruimtelijke kwaliteit - De mooiste regio van Nederland maken om te wonen, te werken en te recreëren.	**groen**	Ruimtelijke kwaliteit - Hieraan wordt gewerkt via de Regeling Regionale Projecten en het Uitvoeringsprogramma Groeningen dat in 2021 door de stuurgroep RGA is vastgesteld. Daarnaast is ruimtelijke kwaliteit integraal onderdeel van de verstedelijkingsstrategie regio Groningen-Assen.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Cultuur	7.421	6.963	8.535	7.885	651
Erfgoed en archeologie	12.327	9.954	35.613	17.515	18.099
Maatschappij	5.437	5.931	5.916	5.606	309
Versterking leefbaarheid	10.019	9.170	14.919	10.796	4.122
Totaal lasten	**35.203**	**32.019**	**64.983**	**41.802**	**23.181**
BATEN					
Cultuur	868	0	1.142	1.162	20
Erfgoed en archeologie	6.458	121	25.594	9.333	-16.261
Maatschappij	0	0	0	0	0
Versterking leefbaarheid	3.307	587	6.289	3.209	-3.080
Totaal baten	**10.632**	**708**	**33.025**	**13.704**	**-19.321**
Saldo	**24.571**	**31.311**	**31.958**	**28.098**	**3.860**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	1.509		121	1.821	-1.700
Onttrekkingen	8.370	3.819	6.833	6.697	-136
Saldo reservemutaties	**-6.861**	**-3.819**	**-6.712**	**-4.876**	**-1.836**
Saldo na reservemutaties	**17.710**	**27.492**	**25.245**	**23.221**	**2.024**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Cultuur			
- *NPG: programma Toukomst (SPUK)* Binnen NPG is €100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Binnen dit programma zijn drie domeinen: Mien Laand, Mit Mekoar en Ons Verhoal (zie ook deelprogramma's Erfgoed en archeologie en Versterking leefbaarheid). Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot. kasritme of Europese staatssteunregels. Hierdoor is sprake van onderbesteding in 2021. De niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.	266	-266	

- *Schadepakket Corona (ovb)* Van het Rijk hebben wij een specifieke uitkering (SPUK) ontvangen om de culturele instellingen in de provincie Groningen de door corona geleden schade te vergoeden. In eerste instantie hadden we de intentie op de middelen van het Rijk voor de coronamaatregelen 2022 in te zetten, maar die moeten gelet op de voorwaarden in 2021 (schade 2020) worden besteed. De provinciale middelen die nu over zijn, worden ingezet voor de coronamaatregelen 2022 en via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.		332	
- *Incidenteel Cultuurbudget (ovb)* In verband met corona zijn er minder initiatieven ontplooid, waardoor er minder aanspraak is gedaan op dit budget. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022, samen met restantmiddelen Impuls klassieke muziek (in totaal € 209.700). Wij verwachten komend jaar een veelheid aan nieuwe initiatieven waar we dan ook de financiële armslag voor hebben om deze te kunnen ondersteunen.	177		
- *Overig*	42	-48	29
- *Apparaatskosten*	166	2	
Totaal verschil	**651**	**20**	**29**
Erfgoed en archeologie			
- *Subsidieregeling GRRG 2021* De subsidieregeling Groot onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG) is een tenderregeling met twee tenders per jaar. De tweede tender sloot op 15 november 2021 waarbij de besluitvorming pas begin 2022 gaat plaatsvinden. Het gaat bij de niet in 2021 bestede middelen dan ook om middelen die gereserveerd zijn voor de tweede tender 2021. In verband met de regels omtrent lastneming worden deze lasten niet in 2021 verantwoord, maar worden deze meegenomen in 2022. Deze middelen (€ 1.905.500) zijn bij de Najaarsmonitor 2021 overgeheveld naar 2022. Daarnaast is eind 2021 een specifieke uitkering (SPUK) van € 5,45 miljoen binnengekomen die grotendeels voor het erfgoed-programma is. Deze middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.	5.989	-5.989	
- *Erfgoedprogramma (DU en SPUK)* Het Erfgoedprogramma met een looptijd tot en met 2023. Dit budget van OCW is onderdeel van de cofinanciering van het Erfgoedprogramma. Dit programma heeft een looptijd tot 2023. In het jaar 2021 zijn drie subsidies verleend aan gemeenten in 2021, de verwachting was dat meer gemeenten hier aanspraak op zouden maken. Deze middelen komen tot besteding in 2022 en 2023. Verder verwachten we nog meer uitgaven in 2022 en 2023. De niet bestede DU-middelen (€ 653.600, € 196.900 en € 38.200) worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. De niet bestede SPUK-middelen (€ 4.319.000) worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.	5.208	-4.319	-889
- *NPG: Subsidieregeling gebiedsgerichte aanpak (SPUK)* Het gaat hier om integrale gebiedsopgaven. De betrokken gemeenten bereiden momenteel aanvragen voor. Vanwege de complexiteit is de voorbereidingstijd langer: er zijn geen subsidies beschikt in 2021. De hiervoor ontvangen middelen via een specifieke uitkering (SPUK) zijn niet besteed en worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.	4.500	-4.500	

- *NPG: Subsidieregeling SOK 2021 (SPUK)* Aanvragen in het kader van de Subsidieregeling Onderhoud Karakteristieke panden (SOK) konden tot en met 31 december 2021 worden ingediend. We zijn nog bezig met de afhandeling ervan en naar verwachting wordt het volledige bedrag 2021 beschikt. De niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.	884	-884	
- *NPG: programma Toukomst* Binnen NPG is € 100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Binnen dit programma zijn drie domeinen: Mien Laand, Mit Mekoar en Ons Verhoal (zie ook deelprogramma's Cultuur en Versterking leefbaarheid). Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot kasritme of Europese staatssteunregels. Hierdoor is er sprake van onderbesteding in 2021. De niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.	706	-706	
- *Opgave Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (ERL) (ovb)* Er zijn na de Najaarsmonitor 2021 minder nieuwe projectaanvragen binnen ERL ontvangen dan dat werd verwacht, onder andere als gevolg van corona. Het programma ERL kent een looptijd tot en met 2026. Over dit programma zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. De niet bestede middelen van ERL (€ 457.900) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	408	50	
- *DU Pilot Erfgoedprogramma Overschild* Er ligt een voorstel bij ons college om deze regeling te verlengen tot 2023. Daarover heeft op 3 februari jl. een gesprek plaatsgevonden met de gemeente Midden-Groningen. De verwachting was dat dit in 2021 zou plaatsvinden. De vertraging wordt veroorzaakt door het vertraagde versterkingsproces in Overschild. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	387		-387
- *DU Erfgoed en ruimte* Het onderwerp Groninger Bouwcultuur is nog steeds in bespreking met het bouwheerschap. De gedeputeerden hebben het oorspronkelijke plan van externen aangehouden en aan het bouwheerschap gevraagd met een nieuw voorstel te komen. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	100		-100
- *Overig*	-93	70	
- *Apparaatskosten*	10	17	
Totaal verschil	**18.099**	**-16.261**	**-1.376**
Maatschappij			
- *Sport- en beweegbeleid (ovb)* Er zijn minder subsidieaanvragen in 2021 binnengekomen dan verwacht. Daarnaast zijn een aantal subsidieaanvragen eind 2021 binnengekomen en zullen ten laste van 2022 worden gebracht. Ondanks corona hebben we in 2021 veel kunnen realiseren en zijn we goed gestart met de uitvoering van het Gronings Provinciaal Beweegakkoord. Voor enkele initiatieven (van in totaal € 71.000) is het helaas niet gelukt om de aanvraag nog in 2021 in te dienen, deze zijn in januari 2022 alsnog ingediend. De hiervoor benodigde middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	157		
- *Overig*	63		

- *Apparaatskosten*	89		
Totaal verschil	**309**	**0**	**0**
Versterking leefbaarheid			
- *NPG: programma Toukomst (SPUK)*	2.636	-2.636	
Binnen NPG is € 100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Binnen dit programma zijn er 3 domeinen, Mien Laand, Mit Mekoar & Ons Verhoal (zie ook deelprogramma's Cultuur en Erfgoed en archeologie). Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot kasritme of Europese staatssteunregels. Hierdoor is er sprake van onderbesteding in 2021. De niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans geboekt.			
- *NPG: Bewonersinitiatieven*	919	-919	
Binnen NPG is € 20 miljoen beschikbaar voor twee loketten voor bewonersinitiatieven: Impulsloket (€10 miljoen) en Loket leefbaarheid (€ 10 miljoen). Dit zijn regelingen waarvoor inwoners aanvragen doen. Voor beide loketten wordt jaarlijks een plafond vastgesteld. Met name voor het Impulsloket geldt dat in 2021 onvoldoende aanvragen positief beoordeeld zijn. Daarnaast zijn vanwege corona veel bewonersinitiatieven vertraagd waardoor minder aanvragen zijn gedaan. Hierdoor is sprake van onderbesteding in 2021. De niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans geboekt.			
- *Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 (ovb)*	795		
Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 vastgesteld op 10 maart 2020 en wij hebben het programma en de daarbij horende subsidieregelingen naar onze (sociale) partners en de betreffende gemeenten gecommuniceerd. In afstemming met onze partners neemt, vanwege de coronamaatregelen, de voorbereiding van goede voorstellen voor de onderdelen zorg en voorzieningen, de sociale agenda en de krimpagenda in de provincie meer tijd in beslag. Van belang is dat de restantmiddelen van het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023, waarbij verwachtingen zijn gewekt naar derden, beschikbaar blijven voor 2022. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Sociaal-economische vitalisering (SEV)*	-688	596	92
Voor de begroting gaan we uit van een gemiddelde jaarlijkse bijdrage. Het aantal aanvragen varieert per jaar. Ook de bijdragen van de gemeenten kunnen verschillen. Het programma in de regio Oost verloopt goed. In 2021 waren er veel aanvragen. De bijdragen (baten) van de EU en gemeenten zijn daarmee ook hoger geweest. Het saldo van de verschillen wordt verrekend met de reserve PLG.			
- *NPG-budgetten (DU en SPUK)*	650	-375	-275
Op de budgetten Gebiedsgerichte aanpak NPG en bewonersinitiatieven NPG resteert in totaal € 175.000. Voor het NPG-deelbudget (€ 100.000) Interlevensbeschouwelijk team is nog geen besteding gedaan. Er is in 2021 nog geen helderheid verschaft over de precieze afspraken met Nationaal Programma Groningen/het Rijk over de precieze bekostiging van het project 'Interlevensbeschouwelijk team van geestelijk verzorgers'. Dit gebeurt in 2022 Deze niet bestede DU-middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. Op de budgetten Verrijkte schooldag (Tijd voor Toekomst) en Versterken handelingsperspectief (Sociale, mentale en gezondheids-ondersteuning) resteert in totaal € 375.000. Deze niet bestede SPUK-middelen worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.			

- *Subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden 2011-2020* Bijna alle voor subsidies beschikbare middelen voor de Subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden 2011-2020 zijn ingezet. Er resteren nog middelen in het uitvoeringsbudget voor de afwikkeling van subsidies. Aanvullend is vrijval gerealiseerd op vastgestelde subsidies vanwege lagere dan verwachte projectkosten. De restantmiddelen worden toegevoegd aan de gelijknamige reserve.	182	21	-203
- *Vrijval op subsidies Leefbaarheidsprogramma 2016-2019* Bij de afrekening van in het verleden toegekende subsidies uit het Leefbaarheidsprogramma 2016-2019 is wegens lagere projectkosten of het niet kunnen doorgaan van een project vrijval opgetreden. Een gedeelte van deze vrijval, zijnde € 267.000 zetten wij in om compenserende middelen voor CMO (uitvoering van motie 153) in de jaren 2022 en 2023 te kunnen financieren.	357		
- *Regeling Dorpshuizen en GrunnUP! (ovb)* Vanuit het Coronafonds zijn middelen beschikbaar gesteld voor de subsidieregelingen voor Dorpshuizen en GrunnUP! Daadwerkelijk is er voor beide regelingen minder aangevraagd dan op voorhand werd ingeschat. Voor maximaal € 15.000 zijn er ten aanzien van de regeling Dorpshuizen nog aanvragen in behandeling. Via bestemming van het rekeningresultaat wordt daarom € 15.000 overgeboekt naar 2022 om daarmee de nog openstaande projecten te kunnen financieren. Het restant valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	198		
- *Informatievoorziening Lauwersoog* Een eerste variant van de oplossingsrichting om voor het kunstwerk Periscoop de belevingswaarde te vergroten is afgekeurd door de gemeente Het Hogeland. Op basis van een proefopstelling afgelopen zomer is nu een aantrekkelijke oplossingsrichting gevonden, maar deze is niet meer in 2021 gerealiseerd. Daarnaast geldt dat enkele projectonderdelen van het Rondje Lauwersmeer (fietspad, uitkijktoren) enige vertraging hebben opgelopen. De verwachting is dat de informatiezuilen begin 2022 worden geplaatst. De niet bestede middelen gaan terug naar de reserve ESFI om als dekking behouden te blijven.	55		-55
- *Overig*	-28	53	-48
- *Apparaatskosten*	-954	180	
Totaal verschil	**4.122**	**-3.080**	**-489**
Totaal verschillen programma	**23.181**	**-19.321**	**-1.836**

Bedragen x € 1.000

7. Openbaar bestuur

Inleiding

Het programma Openbaar bestuur heeft als doel:

Een daadkrachtig bestuur in samenspel met inwoners, instellingen andere overheden

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:
1. Provinciale Staten
2. Overige bestuursorganen
3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
4. Communicatie

Provinciale Staten
Als gevolg van de aanhoudende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan is ook in 2021 het besluitvormingsproces ingericht op grond van de Tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming. Door hybride beraadslagingen gevolgd door besluitvorming in volledig digitale vergaderingen, kon de transparantie en toegankelijkheid van het democratisch besluitvormingsproces zoveel mogelijk worden geborgd.

Samenwerking en toezicht
In het verslagjaar zijn stappen gezet als het gaat om verbreding en verdieping van de samenwerking met gemeenten, de twee waterschappen en andere externe partners. Langs deze weg geven wij verder vorm aan de kwaliteit van het openbaar bestuur, opdat we als provincie een betrouwbare en transparante samenwerkingspartner zijn. Zo is in het afgelopen jaar in het kader van het meerjarige programma Kwaliteit Openbaar Bestuur (zie hierna) invulling gegeven aan een nieuwe overleg- en samenwerkingsstructuur met de gemeenten en de twee waterschappen (‘Tafel van Groningen’), aan online participatie en kennisontwikkeling van het openbaar bestuur (onderzoek Bestuurlijk Regionale Ecosystemen).

Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur
Binnen onze organisatie hebben we in 2020 een start gemaakt met het investeren in participatieve cultuur, methoden en processen. Daarop borduren we deze collegeperiode voort. Naar buiten toe is stevig geïnvesteerd in de netwerken en concrete samenwerking met gemeenten en de samenwerking met het ministerie van BZK. De provinciedeal Digitale Democratie, waarbij de provincie de gemeenten behulpzaam is met concrete ondersteuning van een participatieplatform, is hier een mooi voorbeeld van. In 2021 is de startnotitie Werken aan Participatie(beleid) door uw Staten vastgesteld. Een prototype participatieleidraad is ontwikkeld. En met een serie mini-colleges zijn Provinciale Staten in gesprek gegaan over de provinciale democratie en participatie. Het online participatieplatform is gebruikt voor meerdere processen en de Quick Scan Provinciale Democratie is uitgevoerd. Met gemeenten is waterschappen is een eerste agenda geformuleerd voor het werken aan de kwaliteit van het Openbaar Bestuur. Het rapport Bestuurlijk Regionale Ecosysteem Groningen van Rijksuniversiteit Groningen en Berenschot is hierbij een onderlegger.

Communicatie
Door de coronaperiode hebben veel externe bezoeken, avonden en evenementen geen doorgang kunnen vinden. Van de nood een deugd makend, hebben we geëxperimenteerd met het maken van eigentijdse audiovisuele producties en het organiseren van online of hybride bijeenkomsten waarbij tijdige participatie van belang was. De ervaringen die we hiermee hebben opgedaan dragen bij aan het professionaliseren van onze communicatie-acties en -middelen. Om toch ook de wat minder digitale of laaggeletterde belanghebbenden goed te blijven informeren, hebben we het afgelopen jaar eens in de twee weken een informatiepagina in de Groninger huis-aan-huisbladen geplaatst. Op deze pagina wordt, naast (beleids)nieuws vanuit de provincie, een overzicht gegeven van officiële bekendmakingen en krijgt elke keer een Statenlid het woord om zichzelf te presenteren aan een breed publiek. Dit laatste wordt gecombineerd met een kort filmpje op onze socialmediakanalen. Gezien het versnipperd mediagebruik onder onze doelgroepen, kiezen we, naast berichtgeving via de traditionele mediakanalen en onze eigen informatiepagina, ook voor andere manieren om beleid en resultaten zichtbaar te maken. Dit doen we onder andere door eens per week aandacht te geven aan innovatieve ontwikkelingen binnen onze provincie op LinkedIn. In samenwerking met het Nationaal Programma Groningen, het Akkoord van Groningen en de gemeenten in Groningen zijn we gestart met het ontwikkelen van een gezamenlijke merkstrategie om het merk Groningen beter over het voetlicht te brengen.

7.1. Provinciale Staten

Beleidsdoel PS

Een toegankelijk en transparant democratisch besluitvormingsproces van Provinciale Staten

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Opkomstcijfers verkiezingen Provinciale Staten (in % kiezers/stemgerechtigden) Landelijke waarde		56,1% 56,2%		n.v.t. n.v.t.			> 56%	
Eigen indicatoren								
Beleving insprekers en gasten Provinciale Staten [1)]	n.v.t.	n.v.t.	7,2 resp. n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	≥ 8,0		

1) Het belevingsonderzoek vindt in principe vierjaarlijks plaats. Begin 2020 is de beleving van de insprekers eenmalig extra gemeten omdat het cijfer in 2017 omlaag was gegaan. In 2021 heeft het belevingsonderzoek niet plaatsgevonden, dit wordt 2022 vanwege de coronamaatregelen (zie Begroting 2022).

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Geschiedschrijving provinciaal bestuur *Resultaat 2021* - Opdracht wordt uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen. *Resultaat 2021-2023* - Een aantrekkelijk, toegankelijk beschreven geschiedenis van het provinciaal bestuur.	oranje groen	*Resultaat 2021* - De uitgewerkte onderzoeksopzet is op 1 oktober 2021 besproken met de begeleidingscommissie vanuit Provinciale Staten. Door de coronacrisis en de daaruit voortvloeiende additionele werkzaamheden is de start van het project iets vertraagd. *Resultaat 2021-2023* - De opgelopen vertraging leidt vooralsnog niet tot een aangepaste planning of einddatum.

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Opkomstbevordering Statenverkiezingen *Resultaat 2021* - Verdere uitwerking en uitvoering van de campagnekalender 'Kies voor Groningen'. *Resultaat 2021-2023* - Statenleden zijn zichtbaar en bekend bij inwoners en Statenleden bereiken meer inwoners via digitale en persoonlijke communicatie. Dit alles met als mogelijk gevolg meer betrokkenheid van inwoners bij de provinciale politiek en als mogelijk resultaat een opkomstverhoging bij de Statenverkiezingen in 2023.	oranje groen	*Resultaat 2021* - Tot 31 december 2021 zijn alleen de digitale onderdelen van de campagne (films, digitale Praten met de Staten) uitgevoerd. In 2022 worden ook de fysieke campagneactiviteiten weer opgepakt zodra de coronamaatregelen dit toelaten. *Resultaat 2021-2023* - De verwachting is dat, ondanks dat de activiteiten als gevolg van de coronapandemie tijdelijk alleen digitaal hebben plaatsgevonden, het resultaat in 2023 gehaald kan worden.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

7.2. Overige bestuursorganen

Beleidsdoel GS en kabinet

1. Beleidsvoorbereiding en uitvoering van beleid binnen door Provinciale Staten vastgestelde kaders
2. Vervullen van schakelfunctie tussen PS en GS, belast met de zorgplichten met betrekking tot kwaliteit van dienstverlening aan burgers

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

NB. In de Begroting 2022 zijn indicatoren opgevoerd. Een aangepast beleidsdoel en prestaties zijn ook opgenomen in de Begroting 2022.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Uitvoeren motie 225 'Stukken beter'	oranje	• Wij hebben in 2021 de Mondriaan beleidscyclus gerealiseerd. De Mondriaan-beleidscyclus is de basis voor de toekomstige beleidsontwikkeling van de provincie. We onderkennen hierbij verschillende fases en lagen die we middels procesarchitectuur in beeld brengen. Het is de bedoeling dat met ingang van maart 2023 ieder beleidsdocument dat naar Provinciale Staten wordt gestuurd wordt gekoppeld (middels een pictogram) aan de fase in het besluitvormingsproces. Om vroegtijdig de organisatie mee te nemen in de nieuwe werkwijze hebben we in 2021 veel inzet gepleegd op communicatie en sturing. Ook is reeds in een aantal beleidsstukken gebruik gemaakt van pictogrammen die aangeven op welke fase van de beleids-cyclus het document betrekking heeft.

		Tevens hebben we in 2021 gewerkt aan de te hanteren definities en inhoudsopgaves van de documenten binnen de beleidscyclus. Wij betrekken hierbij de notitie 'Betere kaders stellen en controleren' die wij van het Presidium hebben ontvangen. Wij willen deze werkzaamheden in 2022 afronden en informeren uw Staten hierover.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht

Beleidsdoel Samenwerking en toezicht

Bevorderen van de kwaliteit van het openbaar bestuur (onder andere via samenwerkingsverbanden) en de uitvoering van specifieke wettelijke taken

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
Aantal gemeenten onder preventief toezicht [1)]	3	3	0	2	0	0	0	0
Landelijke waarde	10	9	9	13	0	0	0	0
Eigen indicatoren								
Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen tijdig (voor aanvang van betreffend begrotingsjaar) in kennis stellen van het voor hen van toepassing zijnde begrotingstoezicht voor het komende jaar	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Alle lokale overheden voldoen voor het grootste deel aan de Archiefwet en hebben met name aandacht voor de specifieke eisen die digitaal archiefbeheer stellen	50%	55%	60%	65%	65%	75%	80%	85%

1) Bron: ministerie van BZK, zie waarstaatjeprovincie.nl.
Preventief begrotingstoezicht wordt ingesteld wanneer, naar ons oordeel, de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en het, naar ons oordeel, niet aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand kan worden gebracht.
NB. De gemeenten Stadskanaal en Eemsdelta zijn voor het jaar 2021 onder het preventieve begrotingstoezicht geplaatst:
De begroting 2021-2024 van gemeente Stadskanaal sluit met structurele tekorten; € 6,6 miljoen per 2021, aflopend naar € 5,4 miljoen per 2024. De structurele tekorten worden met name veroorzaakt door tekorten in het sociaal domein.
Op grond van artikel 203, 1e lid van de Gemeentewet is de gemeente Stadskanaal, in verband met het ontbreken van een (meerjarig) structureel begrotingsevenwicht onder het preventieve begrotingstoezicht geplaatst.
De gemeente Eemsdelta is per 1 januari 2021 ingesteld. Ook de raad is per die datum in functie getreden. De gemeente heeft, op grond van het vorenstaande, niet kunnen voldoen aan de wettelijke inzendtermijn voor de begroting 2021, zijnde 15 november 2020. In verband hiermee is de gemeente voor het jaar 2021 onder het preventieve begrotingstoezicht geplaatst (art. 203, 2e lid GW).

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Provincie is betrouwbare en transparante partner in samenwerking met gemeenten en andere externe partners door onder andere bevordering participatie en draagvlak bij beleidsvorming en bevordering kennisontwikkeling openbaar bestuur. *Resultaat 2021* - Ontwikkeling gebiedsgericht relatiebeheer; mede door het werken met gebiedsgedeputeerden;	groen	*Resultaat 2021* - Gebiedsgedeputeerden hebben geïnvesteerd in bestaande en nieuwe relaties door middel van (voornamelijk) digitale meetings.

		Er vinden contacten plaats waar nodig. Gerichte ambtelijke inzet van programmamanagers en gebiedsregisseurs vindt plaats op gebiedsontwikkeling in verschillende gebieden in de provincie (bijvoorbeeld Eems-Dollard).
- Draagvlak bij gemeenten voor gezamenlijke ambities en bestuursstijl en rol provincie bij kwaliteit openbaar bestuur (KOB);	**groen**	- Wij hebben gesprekken gevoerd met alle gemeenten en de waterschappen gericht op samenwerking en afspraken over de kwaliteit van het openbaar bestuur. Daarnaast hebben wij samen met de gemeenten en waterschappen mee aan het (landelijke) onderzoek door RUG en Berenschot naar Bestuurlijk Regionale Ecosystemen. Dit leverde eind 2021 een rapport op met analyse en aanbevelingen, dat aan raden en uw Staten is toegezonden.
- Ontwikkeling afwegingskader en tools, zoals digitalisering en dataficering (open data op hoger niveau), voor (innovatieve) instrumenten voor beleidsvorming, participatie en draagvlak:	**groen**	- Het proces om te komen tot een participatieleidraad (afwegingskader en tools voor beleidsvorming, participatie en draagvlak) en participatienota is opgestart. Begin september is voor uw Staten een mini-college Participatie verzorgd. De startnotitie 'Werken aan Participatie(beleid)' is door uw Staten vastgesteld.
○ Verder uitvoeren van de pilot 'Digitale democratie' in samenwerking met BZK en VNG in kader van programma Democratie in Actie gericht op totstandkoming online platform provincie en de Groninger gemeenten in 2021. De provincie faciliteert samen met BZK/Democratie in Actie hierbij de gemeenten.	**groen**	○ De pilot 'Digitale democratie' in samenwerking met het ministerie van BZK en VNG in het kader van programma Democratie in Actie, gericht op totstandkoming online platform provincie en de Groninger gemeenten, is in 2021 uitgevoerd. Wij faciliteren samen met BZK/Democratie in Actie hierbij de gemeenten. Samen met gemeenten is gewerkt aan een stevige impuls voor digitale participatie. Er is een leerkring ingericht en voor onze provincie en meerdere gemeenten is een online participatieplatform gerealiseerd.
○ Samen met NPG en BZK/Democratie in Actie en de gemeenten vormen we de werkgroep Participatie en bouwen we verder aan een provinciaal (leer)netwerk van participatie- en democratieprofessionals.	**groen**	○ Samen met NPG en BZK/Democratie in Actie en de gemeenten vormen we de werkgroep Participatie en bouwen we aan een provinciaal (leer)netwerk van participatie- en democratie-professionals. We stemmen processen af en delen kennis en 'good practices', die een plek krijgen in lopende participatieprocessen.

		In 2021 werd een drukbezochte Werkdag Participatie georganiseerd, met veel deelnemers uit alle gemeenten. ○ In samenwerking met BZK/Democratie en Actie en de Vereniging voor Groninger Gemeenten (VGG) is een leergang voor raden en uw Staten georganiseerd.
○ De uitkomsten van de quickscan waarmee wij eind 2020 gestart zijn, vertalen we naar het actieprogramma 2021 en verder.	**oranje**	○ Dit jaar is de Quick Scan Provinciale Democratie uitgevoerd, samen met de andere provincies en het ministerie van BZK. De quickscan is een nulmeting van het samenspel tussen ambtenaren, Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en samenwerkingspartners. De begeleidingscommissie bestaat uit de commissaris van de Koning, twee Statenleden, griffier, ambtenaren en inwoners. Uitkomsten en gewenste acties geven wij een plek in de beleidsnota Participatie.
- Bevordering kennis medewerkers en intensivering aansluiting bij kennis- en onderwijsinstellingen op terrein van het openbaar bestuur;	**groen**	- Er is aangesloten bij c.q. wordt geparticipeerd in kennisnetwerken op gebied van KOB (IPO-verband), uitdaagrecht, digitale democratie en participatie (met BZK), ondermijning en weerbaar bestuur.
Resultaat 2021-2023 - Doorontwikkeling naar toekomstbestendig, krachtig en modern openbaar bestuur;	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Wij zijn goed op weg relaties en samenwerking met de medeoverheden, waaronder de gemeenten (en die tussen gemeenten onderling) te versterken en verdiepen. In 2021 hebben wij gesproken met alle colleges van B en W en Dagelijkse Besturen van de waterschappen om met hen de agenda Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB) in te vullen. Met de Tafel van Groningen (CdK, burgemeesters en dijkgraven) is de opbrengst van de gevoerde gesprekken besproken en geduid. Eind 2021 is een bijeenkomst met alle Groningse bestuurders georganiseerd, waar de kwaliteit van het openbaar bestuur, het functioneren van het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem en het samenwerken aan een gedeelde strategische Toekomstagenda Groningen op de agenda stonden.

- Tools en werkwijzen voor draagvlak en participatie zijn in organisatie verankerd en vastgelegd in participatiebeleid c.q. een participatieleidraad. Deze wordt in een organisatiebreed proces en met externe stakeholders, in samenwerking met het Programma Omgevingswet opgesteld.	groen	- Afwegingskader, tools en werkwijzen voor (digitale) participatie en inspraak gaan wij in de organisatie verankeren en vastleggen in een door uw Staten vast te stellen beleidsnota Participatie. - Wij geven invulling aan het experimenteren met innovatieve draagvlak- en participatie-instrumenten (incl. evaluatie daarvan). Voorjaar 2021 is het online-participatieplatform 'Stem van provincie Groningen' gelanceerd. Dit platform is voor verschillende processen in gebruik.
- Kennisontwikkeling en aansluiting bij kennis- en onderwijsinstellingen zijn toegenomen.	groen	- Aan kennisontwikkeling geven wij een impuls door onder andere uitwisseling van personeel, traineeships, stages en thema- en kennisbijeenkomsten. - Met kennis- en onderwijsinstellingen ontwikkelen wij gezamenlijke leergangen en kennisbijeenkomsten. Zo is dit jaar een gezamenlijk leertraject voor financiële beleidsmedewerkers en een leergang digitale democratie geweest.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Bestuurlijke organisatie (en regionale samenwerking): - Faciliteren gemeenten bij regionale samenwerkingsprocessen en monitoren bestuurskracht;	groen	- Ons college heeft een gespreksronde gevoerd met de colleges van de tien Groninger gemeenten en twee waterschappen om samen de agenda voor Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB) te maken. Daarnaast zijn er twee externe onderzoeken uitgevoerd: Provinciale Quick Scan Lokale Democratie en Onderzoek Bestuurlijk Regionale Ecosystemen door de Rijksuniversiteit Groningen. (Zie ook eerder bij Prioriteiten.)
• Interbestuurlijk toezicht (IBT): - Actualiseren maatwerktoezichtsplannen voor de gemeenten Groningen, Het Hogeland en Westerkwartier;	groen	- De gesprekken over aanpassing en actualisering hebben in april plaatsgevonden. Op basis van deze gesprekken zijn de concept toezichtsplannen opgesteld. Deze hebben wij op 22 juni vastgesteld en samen met de toezichtsbevindingen over de afgelopen periode naar de colleges van B en W gestuurd.

- Toezicht houden op het naleven van de afspraken die voor 2021 staan opgenomen in de maatwerk-toezichtsplannen van de gemeenten Eemsdelta, Midden-Groningen, Oldambt, en Westerwolde; - Eerste maatwerktoezichtsplannen voor Pekela en Veendam; - Uitvoeren systematisch toezicht bij de gemeenten Pekela, Stadskanaal en Veendam; - Onderzoeken maatwerktoezicht voor waterschap Hunze en Aa's en waterschap Noorderzijlvest; - Uitvoeren toezichtsactiviteiten in het kader van de noordelijke samenwerking archieftoezicht bij de Drentse gemeenten; - Organiseren van netwerkbijeenkomsten voor de onderwerpen van generiek toezicht.	groen groen groen oranje groen groen	- Dit is een continu proces en loopt goed. - De gesprekken over aanpassing en actualisering hebben in april plaatsgevonden. Op basis van deze gesprekken zijn de concept toezichtsplannen opgesteld. Deze hebben wij op 22 juni vastgesteld en naar de gemeenten gestuurd. - Het onderzoek heeft vertraging opgelopen, in overleg met provincie Drenthe werken we aan het vervolg. - Dit is een continu proces en loopt. - Er zijn verschillende netwerkbijeenkomsten gehouden: op 7 juni voor Gebouwd Erfgoed en Archeologie, op 24 juni voor Archief en Informatiebeheer en op 5 oktober voor Huisvesting Vergunninghouders.
• Wet digitale overheid: - Samen met gemeenten en waterschappen werken aan digitale toegankelijkheid van overheidsinformatie; - Voorbereiden toezichtstaak Gedeputeerde Staten.	groen groen	- De eerste netwerkbijeenkomst Wet digitale overheid (Wdo) heeft op 27 mei plaatsgevonden: druk bezocht, was een succes. - Inwerkingtreding Wdo nog onbekend, precieze toezichtstaken GS ook. De provincies zijn hierover met BZK in gesprek - een mogelijke uitkomst is dat de interbestuurlijk toezichtstaak centraal, op rijksniveau, wordt ingevuld in plaats van door twaalf GS'en.
• Voorbereiden thematische (steekproef)onderzoeken;	rood	• Door de coronacrisis is dit niet uitgevoerd.
• Bijdragen aan de landelijke ontwikkeling Agenda Toekomst van het Toezicht.	oranje	• Het landelijke project Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT) loopt stroef maar de Groninger maatwerkaanpak heeft al verschillende van de uitgangspunten vol in bedrijf.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

7.4. Communicatie

Beleidsdoel Communicatie

De provincie Groningen is zichtbaar, betrouwbaar en transparant.
Met het evenementenbeleid willen wij het imago van de provincie Groningen versterken en meer toeristen en/of bezoekers van buiten naar onze regio trekken.

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal volgers Twitter [1)]	18.322	20.088	21.300	21.800	21.000	22.000	23.000	23.000
Bekendheid provinciale informatiepagina bij de inwoners [2)]	48%	41%	n.v.t.	n.v.t.	55%	55%	55%	55%
Inwoners actief betrekken bij provinciaal beleid	38%	53%	42%	n.n.b.	50%	55%	57%	57%
Waardering website 'goed'	43%	60%	65%	n.n.b.	80%	80%	80%	80%
Totaal aantal bezoekers voor de jaarlijks gesubsidieerde evenementen van het Uitvoeringsprogramma Evenementen [3)]	177.895	205.552	41.700	n.v.t.	> 300.000	> 300.000	> 300.000	> 300.000
Percentage groei aantal bezoekers van buiten de regio voor de jaarlijks gesubsidieerde evenementen [3)]	10%	6%	0%	n.v.t.	> 5%	> 5%	> 5%	> 5%

1) Eind december zijn naast het aantal volgers op Twitter, de volgende socialmedia-indicatoren bekend: aantal volgers Facebook 7.450, aantal likes Facebook 6.800; aantal volgers LinkedIn 18.050 en aantal abonnees op YouTube 390.
2) Deze indicator is in 2020 en 2021 niet meer gemeten omdat de 'oude' informatiepagina niet meer werd gemaakt en verspreid. De nieuwe informatiepagina (die vanaf september 2021 eens in de twee weken verschijnt) wordt voor het eerst weer gemeten in 2022.
3) In 2021 is het evenementenbeleid opgenomen in de Strategische Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030 Provincie Groningen. (Zie Begroting 2022, programma Economie.) Deze indicatoren zijn daarom niet meer van toepassing en zijn in 2021 niet meer gemeten.

Prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Verlengde uitvoering Uitvoeringsprogramma Evenementen 2016-2020: De meeste evenementen die op de shortlist - evenementen 2020 staan, zijn uitgesteld naar 2021 vanwege de coronacrisis en hebben hun subsidie van 2020 hiervoor behouden.	oranje	• Ook in 2021 zijn veel evenementen niet door gegaan vanwege de coronacrisis. Wij zijn hier coulant mee omgegaan. Organisatoren konden hun subsidie behouden en kiezen voor uitstel of een aangepaste (kleinere of digitale) versie van het evenement organiseren.
• Het kader en uitvoeringsprogramma Evenementen lopen eind 2020 af. De beleidsontwikkeling voor evenementen wordt integraal meegenomen in de Visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030. In onze vergadering van 23 juni 2020 is hiervoor de Startnotitie vastgesteld. Eind 2020 zijn de doelen uit de startnotitie uitgewerkt in de Visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030. In navolging van de visie wordt begin 2021 een uitvoeringsprogramma opgesteld (met specifieke budgetten en doelen voor evenementen).	groen	• Het provinciale evenementenbeleid is integraal meegenomen in Strategische Visie Vrijetijdseconomie provincie Groningen 2021-2030 (spoor 3 evenementen als poort naar de lokale omgeving). Deze visie is op 3 februari 2021 door uw Staten vastgesteld. • Het Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023 hebben wij op 6 juli 2021 vastgesteld en aan uw Staten aangeboden. Zie programma Economie, deelprogramma Recreatie en toerisme, voor de resultaten van 2021 van dit uitvoeringsprogramma.
• Viering 75 jaar Bevrijding: Als gevolg van de coronacrisis zijn alle landelijke, provinciale en lokale activiteiten uitgesteld. De activiteiten zullen nu plaats vinden van 1 oktober 2020 tot en met 5 mei 2021. Het accent van de activiteiten komt te liggen op het voorjaar van 2021. De financiële middelen zijn doorgeschoven naar 2021.	groen	• Als gevolg van de coronacrisis zijn alle activiteiten rond 75 jaar vrijheid in eerste instantie verplaatst van voorjaar 2020 naar de periode oktober 2020 tot en met 5 mei 2021. Uiteindelijk was het zelfs noodzakelijk een streep te zetten door de activiteiten zoals oorspronkelijk gepland. Door de betrokken partners (Vfonds, gemeente Groningen, provincie Groningen) is uiteindelijk besloten het programma van 75+1 jaar vrijheid in Groningen onder te brengen in een online-evenement. Op deze manier konden de presentaties die al voorbereid waren voor 2020 alsnog getoond worden aan een groot publiek: 24.000 kijkers via de uitzending van de website van het Bevrijdingsfestival en 15.000 kijkers via Facebook. Daarnaast zijn delen van de uitzending landelijk uitgezonden. Tenslotte is er een huis-aan-huisbijlage verschenen in het Dagblad van het Noorden (137.000 lezers), met daarin een selectie van iconische verhalen van 75 jaar vrijheid Groningen.

• In het najaar 2020 volgt het voorstel om organisatie en uitvoering van de communicatie op een nieuwe leest te schoeien, waarbij meer aandacht is voor de effectiviteit en efficiency van de provinciebrede communicatie-inzet.	groen	• In 2021 is verder gewerkt aan de verbetering van de organisatie en uitvoering van de communicatie. De focus ligt hierbij op het goed ondersteunen van en zichtbaar maken van het provinciaal beleid. Door de coronacrisis zijn fysieke bijeenkomsten (nog steeds) nauwelijks mogelijk (geweest) en is er veel tijd gestoken in het organiseren van online-bijeenkomsten ten behoeve van bestuurs- en beleidscommunicatie. • De provinciale website is getoetst op (de wettelijke verplichting tot) toegankelijkheid, privacy en security. De aanbevelingen worden doorgevoerd, waarmee de website gebruiksvriendelijker wordt. • Het concept van themasites (dit zijn specifieke programma-, project- of campagnesites) wordt gecontinueerd. Het betreft hier zowel sites van de provincie alleen alsook sites van samenwerkingsverbanden waarvan de provincie deel uitmaakt. Ook hier spelen eisen omtrent toegankelijkheid, veiligheid en privacy een steeds grotere rol. • In september zijn wij gestart met een nieuwspagina die eens in de twee weken verschijnt in alle Groningse huis-aan-huisbladen. Hierin nieuws van de provincie, attendering op officiële bekendmakingen en telkens een Statenlid dat voor het voetlicht wordt gebracht.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Provinciale Staten	2.616	2.684	2.897	2.728	169
Overige bestuursorganen	3.041	2.843	2.562	2.480	82
Bestuurlijke samenwerking	3.346	3.014	3.725	3.155	569
Communicatie	1.842	1.998	1.343	1.706	-363
Totaal lasten	**10.845**	**10.539**	**10.526**	**10.070**	**457**
BATEN					
Provinciale Staten	27	0	0	24	24
Overige bestuursorganen	182	180	180	695	515
Bestuurlijke samenwerking	20	25	25	119	94
Communicatie	0	1	1	0	-2
Totaal baten	**229**	**206**	**206**	**837**	**631**
Saldo	**10.615**	**10.333**	**10.320**	**9.232**	**1.088**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	42			21	-21
Onttrekkingen	111	274	648	648	
Saldo reservemutaties	**-69**	**-274**	**-648**	**-627**	**-21**
Saldo na reservemutaties	**10.546**	**10.058**	**9.672**	**8.605**	**1.067**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Provinciale Staten			
- *Geschiedschrijving provinciaal bestuur (ovb)* Met de geschiedschrijving is gestart, er is een meerjarige verplichting aangegaan. Per abuis is het budget niet met dezelfde bedragen verdeeld over de jaren. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	275		
- *Opkomstbevordering verkiezingen Provinciale Staten (ovb)* Door corona waren in 2021 minder activiteiten in het kader van de bevordering van de opkomst bij de provinciale verkiezingen, dan gepland. Van de niet bestede middelen wordt € 30.000 via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	57		
- *Overig*	-21	24	
- *Apparaatskosten*	-142		
Totaal verschil	**169**	**24**	**0**

Overige bestuursorganen			
- *Actuariële waarde van de pensioenaanspraken*		502	
Op basis van de opgave van pensioenuitvoerder APG van 10 december 2021 moet de voorziening ultimo 2021 een omvang hebben van € 6.415.827,10. Na alle mutaties zoals opgenomen in de bijgestelde begroting, op onderdelen aangepast op de werkelijke cijfers, moet er nog een aanvullende boeking plaatsvinden. Voorgaande jaren zijn er ook aanvullende boekingen opgenomen om op het gewenste niveau ultimo betreffende boekjaar uit te komen. Op basis van de huidige opgave en de reeds opgenomen mutaties, kan in 2021 een bedrag vrijvallen.			
- *Deskundige advisering*	70		
Er zijn minder adviseringsaanvragen bij externen uitgezet dan vooraf was verwacht. Ook omdat kritisch is gekeken naar de expertise die de provincie zelf in huis heeft en waar de deskundige advisering wel intern opgepakt kan worden.			
- *Overig*	-51	13	
- *Apparaatskosten*	63		
Totaal verschil	**82**	**515**	**0**
Bestuurlijke samenwerking en toezicht			
- *Professionalisering acquisitie (ovb)*	290		
De planning voor het najaar 2021 was om een uitvoeringsplan op te stellen voor internationale lobby en acquisitie. De middelen zijn medio 2021 beschikbaar gekomen, vanuit de Kadernota 2021-2025. Door de combinatie van corona en wisseling van betrokken collega's bleek er onvoldoende tijd om een uitvoeringsplan op te stellen en vervolgens tot bestedingen te komen. De niet bestede middelen (€ 290.200) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.			
- *Samenwerking gemeenten en andere overheden (ovb)*	7	94	
Hier is sprake van cofinanciering van het Rijk van € 100.000, die niet was begroot maar wel begroot had moeten worden. Daarnaast is de besteding in 2021 achtergebleven door corona en beperkte beschikbare ambtelijke capaciteit. In 2021 zijn veel processen in gang gezet die uitgaven in 2022 vergen. Omdat we veel voorstellen ontwikkelen met externe partners, is de planning (en daarmee de uitgaven) mede van dit tempo afhankelijk. Van de niet bestede middelen wordt een bedrag van € 25.000 overgeboekt naar 2022.			
- *Professionalisering internationale lobby*	44		
Vanuit de Kadernota 2021-2025 zijn extra middelen voor professionalisering lobby beschikbaar gesteld. Hieruit zou voor de lobby voor de N33 € 45.000 worden besteed. Dit is echter niet gebeurd waardoor de middelen ten gunste komen van het rekeningresultaat.			
- *Overig*	95		-21
- *Apparaatskosten*	133		
Totaal verschil	**569**	**94**	**-21**
Communicatie			
- *Relatiemanagement lunch en diner*	81		
Vanwege de coronacrisis hebben minder activiteiten plaatsgevonden in het kader van relatiemanagement.			
- *Overig*	80	-2	
- *Apparaatskosten*	-524		
Totaal verschil	**-363**	**-2**	**0**
Totaal verschillen programma	**457**	**631**	**-21**

8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

Inleiding

Het programma Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering bestaat uit de deelprogramma's:
1. Bedrijfsvoering
2. Algemene dekkingsmiddelen

Voor de belangrijkste bedrijfvoeringsresultaten zie ook paragraaf Bedrijfsvoering (deel 3).

8.1. Bedrijfsvoering

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Organisatieontwikkeling - Lerende organisatie *Resultaat 2021* - Afronding lopende traject organisatieontwikkeling.	groen	*Resultaat 2021* - In het eerste halfjaar van 2021 hebben de vijf teams van de werkpakketten hun resultaten opgeleverd. Dit is onder andere verwerkt in de adviesaanvraag aan de OR met betrekking tot het wijzigen van de hoofdstructuur van de organisatie. De OR heeft hierover in september positief geadviseerd en wij hebben vervolgens de benodigde wijzigingen in het organisatie- en mandaatbesluit vastgesteld. De nieuwe structuur is per 1 januari 2022 geïmplementeerd. Bij het inrichten van de organisatie worden en zijn de diverse resultaten van de werkpakketten benut, zoals het gebruiken van de talentenscans, het verder uitwerken van de hoofdprocessen en generieke processen (waarvoor medio 2021 eigenaren zijn bepaald) en het bevorderen van persoonlijk en dienend leiderschap. Naast de eerdergenoemde vijf teams is er in de loop van 2021 een zesde team gestart, die het programmaberaad heeft uitgewerkt. De resultaten zijn inmiddels opgeleverd en daar waar nodig is de uitvoering hiervan belegd in de organisatie.
Resultaat 2021-2023 - Flexibele organisatie met behoud van kennis en ruimte geven aan talent, bijvoorbeeld een nieuw traineeprogramma;	groen	*Resultaat 2021-2023* - Vanaf 1 januari 2022 werkt de organisatie in een nieuwe structuur. De domein- en teamleiders zijn benoemd en volgen een introductie- en leerprogramma, veelal verzorgd door intern deskundigen. Er wordt optimaal ingezet op het inzicht krijgen in ieders talenten, zodat medewerkers zoveel mogelijk op hun talenten worden ingezet. De kernwaarden samen, gedreven, betrouwbaar en plezier zijn voor een flexibele organisatie van wezenlijk belang.

		- De groep van acht trainees die in april 2021 is begonnen is volop aan de slag gegaan met de uitvoering van hun integrale opdrachten. Het traineeprogramma loopt twee jaar in samenwerking met GOA Publiek. Dit programma sluit aan bij de uitgangspunten van de ambitie van de lerende organisatie en beoogt een bijdrage te leveren aan de verjonging van de organisatie.
- Personeelsbestand afspiegeling samenleving;	**groen**	- De organisatie onderneemt activiteiten die ondersteunen aan een inclusieve organisatie met een divers personeelsbestand en een optimale inzet van de diversiteit van talenten. Zo is bijvoorbeeld de 'Werken bij site' geïntroduceerd waarbij de organisatie in woord en beeld uit wil stralen dat iedereen welkom is. Er is extra aandacht voor een diverse samenstelling van selectiecommissies. Het gebruik van de diverse talenten en vermogens in de organisatie maakt dat medewerkers optimaal tot hun recht kunnen komen, ongeacht hun leeftijd, levensfase, functieverblijfsduur, arbeidsvermogen, geslacht of herkomst. Ieder heeft de mogelijkheid om een talentenscan te doen en de bevindingen te bespreken met de leidinggevende. De provincie Groningen staat voor een diversiteitsbeleid dat gericht is op gelijke kansen voor iedereen; of het nu gaat om geslacht, leeftijd, etnische achtergrond, geaardheid en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Binnen het generieke diversiteitsbeleid leveren we extra inspanningen voor groepen die ondervertegenwoordigd zijn. Zo streven we naar een evenredige verdeling vrouw/man. Gestart is met het traject Impuls vrouwen in hogere functies. Een aantal stimulerende activiteiten worden ondernomen om een meer evenredige balans man/vrouw in de hogere functies te realiseren. Zo worden tijdelijk op relevante functies zoveel mogelijk geschikte vrouwen benoemd en wordt het intern vrouwelijk potentieel gestimuleerd te solliciteren. Ook buiten onze organisatie waarin wij een stem hebben, willen wij dit beleid stimuleren.

- Flexibilisering van apparaatskosten.	**groen**	We hebben onlangs een brief verstuurd aan diverse samenwerkingspartners waarin wij nadrukkelijk aandacht vragen voor ons diversiteitsbeleid bij benoemingen in management-functies en andere sleutelposities. In het kader van de uitvoering Participatiewet beginnen de extra inspanningen vruchten af te werpen. Zie voor uitwerking bij Uitvoering Participatiewet. - In het kader van de verdere professionalisering worden de apparaatskosten personeel (AKP) geflexibiliseerd. Kern van deze flexibilisering is dat de verantwoordelijkheid voor het inzetten van mensen op de politiek bestuurlijke ambities bij het management van de domeinen komt te liggen. In principe staat het kader voor vier jaar vast. Afstemming vindt plaats binnen het nieuw opgezette programmaberaad waar de afstemming van prioriteiten plaats zal vinden. Belangrijke basis voor deze flexibilisering is gelegd met het project 'Basis op orde'. Hiermee moet geborgd worden dat inzet van mensen en middelen beter in kan spelen op de actuele vragen, maar wel binnen de gestelde (financiële) kaders. Eind 2021 is voor de overgang naar de nieuwe organisatie aan de hand van een zogenaamde nulmeting de administratie van de formatie en bezetting op orde gebracht en in één centraal systeem vastgelegd. Tevens zijn nieuwe afspraken gemaakt over hoe eventuele wijzigingen in formatie verwerkt en vastgelegd zullen worden.
• Uitvoeren huidige en (nog op te stellen) nieuwe informatiestrategie: Behalen van maximaal voordeel uit landelijke ontwikkelingen waaronder de Interprovinciale Digitale Agenda (IDA) via: a. Bedrijfsvoering, met als doelen: - Maatschappelijke opgaven mede bereiken door slim gebruik van data - Gebruik maken van een moderne aantrekkelijke samenwerkomgeving om met externe partners en collega's effectief en prettig samen te werken		

- Werken vanuit een visie aan een integraal en veilig informatielandschap - Werken aan het integreren van het versnipperde IT-landschap; - Beveiliging en privacy op orde zodat wij betrouwbaar zijn en ons kunnen verantwoorden. *Resultaat 2021* - Afronden advies over gewenste applicatielandschap;	**oranje**	*Resultaat 2021* - Door ziekte en prioritering organisatieontwikkeling is dit onderwerp vertraagd. In de portfolioraad (het gremium dat de organisatie vertegenwoordigt en besluit over strategische digitaliseringsvraagstukken) zal besloten worden of dit onderwerp al dan niet wordt opgepakt in 2022.
- Continueren bewustwordingscampagne informatiebeveiliging, informatiebeheer en privacy.	**groen**	- Voor 2021 is een geactualiseerd bewustwordingsplan vastgesteld. De acties daarin zijn uitgevoerd.
- Maximaal faciliteren thuiswerken (Citrix, beveiliging, teams, hybride vergaderen, nieuwe werkplek concept);	**groen**	- In 2021 zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd om het thuiswerken in coronatijd maximaal te faciliteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om implementatie van Microsoft Teams ten behoeve van videoconferencing, het ter beschikking stellen van extra laptops, en voorzieningen om zowel thuis als op kantoor optimaal digitaal te kunnen overleggen. Beleid voor de werkplek van de toekomst is opgesteld en wordt nu uitgevoerd. Dit beleid moet het hybride werken maximaal en structureel ondersteunen, ook na de coronaperiode. Hierbij krijgen medewerkers de keuze waar, wanneer en hoe ze hun werk willen uitvoeren. Additioneel wordt gewerkt aan het optimaal toepassen van functionaliteit van Microsoft Teams, en is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor telefoniedienstverlening in de toekomst.
- Verbeteren van de governance van informatievoorziening (aansluiten bij organisatie-ontwikkeling, portfoliomanagement, flexibel doorontwikkelen (Agile, Scrum).	**groen**	- Wij hebben de Groningse digitaliseringsstrategie ontwikkeld en deze is op 17 november 2021 door uw Staten vastgesteld. Het onderzoek (hoe positioneren we data, informatievoorziening en technologie binnen de nieuwe organisatiestructuur) met betrekking tot afdeling iNFO en CIO Office is gereed en vastgesteld door directie en OR.

Resultaat 2021-2023 - Procesinrichting en -sturing, aanpassing applicatie-landschap hierop;	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - Organisatieontwikkeling heeft een heldere procesarchitectuur opgeleverd die gebruikt wordt bij de uitwerking van het applicatielandschap. Op basis van de procesarchitectuur zijn de eerste processen uitgewerkt, beschreven en ontsloten via het procesportaal.
- Optimalisatie ondersteunend systeem besluitvormingsproces;	**groen**	- Er wordt doorlopend gewerkt aan het verbeteren van de ondersteuning van het besluitvormingsproces. In 2021 hebben we Kiwi aangepast zodat nu ook de besluiten van Provinciale Staten, moties en amendementen automatisch worden gearchiveerd en goed terug te vinden zijn.
- Organisatiebreed project- en programmamanagementsysteem;	**oranje**	- Dit vraagstuk zal onderdeel van ontwerp applicatielandschap zijn maar ook in directe relatie tot vervanging financiële systemen (2022). In de portfolioraad zal besloten worden of dit onderwerp al dan niet wordt opgepakt in 2022.
- Optimaliseren applicatie-landschap vanuit architectuur;	**oranje**	- Dit zal aan de hand van ontwerp tot een aanpak voor de aankomende jaren leiden (rationalisatie). In de portfolioraad zal besloten worden of dit onderwerp al dan niet wordt opgepakt in 2022.
- Dossiers organisatiebreed gedigitaliseerd en geordend.	**groen**	- Het organisatiebreed verbeteren van het informatiebeheer is in volle gang. De inspanningen gaan leiden tot betere ordening en toegankelijkheid van dossiers.
b. Digitale Dienstverlening, met als doelen: - Onze dienstverlening verder ontwikkelen en innoveren om ons contact met de buitenwereld prettig en gemakkelijk te laten verlopen, inclusief nakomen verplichtingen (nieuwe) wetgeving waaronder Wet open overheid; - Participatie ondersteunen met middelen die dit gebruiksvriendelijk en laagdrempelig stimuleren en faciliteren; - Alle diensten worden waar dat kan digitaal aangeboden (bijvoorbeeld subsidies, vergunningen).		

Resultaat 2021 - Afhankelijk van voortgang wetgeving: meerjarenplan Wet open overheid opstellen;	**oranje**	*Resultaat 2021* - We hebben een analyse gedaan naar de impact op onze organisatie van nieuwe wetgeving op het gebied van de digitale overheid. Het gaat onder andere om de Wet open overheid (Woo) maar ook om wetgeving op het gebied van bijvoorbeeld toegankelijkheid en publicatie van overheidsinformatie. De analyse is onderdeel van de door uw Staten vastgestelde Groningse digitaliseringsstrategie en zal leiden tot concrete acties die opgenomen worden in het Uitvoeringsprogramma digitalisering. Er zullen begin 2022 acties met prioriteit al opgepakt worden.
Resultaat 2021-2023 - Uitvoering meerjarenplan;	**oranje**	*Resultaat 2021-2023* - De provincies zijn in 2021 gezamenlijk begonnen in verschillende IPO-werkgroepen met de voorbereidingsfase voor de inwerkingtreding van de Woo. Er is bijvoorbeeld een gezamenlijke aanbesteding gestart voor een anonimiseringstool (voor het weglakken van privacygevoelige gegevens in documenten die actief openbaar worden gemaakt). Het meerjarenplan Woo gaan we verder uitwerken in een uitvoeringsplan behorende bij de Groningse digitaliseringsstrategie.
- Aanpassingen in ondersteunende systemen;	**oranje**	- Direct realiseerbare aanpassingen zijn uitgevoerd, waaronder bijvoorbeeld AFAS. Daarnaast wordt vanuit de architectuur gewerkt aan het grotere geheel, met daarin speciale aandacht voor een integraal beheersysteem, samenwerkingssystemen, ondersteuning van procesgerichte besluitvorming, financiële systemen en een nieuw VTH-systeem.
- Alle stukken die ter inzage worden gelegd zijn digitaal beschikbaar.	**groen**	- Dit is al enige tijd de werkwijze. (Dit geldt niet voor vertrouwelijke stukken.)
c. Dataficering, met als doelen: - Beleid en samenwerking ondersteunen met relevante informatieproducten zodat het beleid gebaseerd is op actuele data; - Bepalen welke open data beschikbaar komt; - Voldoen aan wettelijke verplichtingen.		

Resultaat 2021 - Inrichten datateam als integratie van DIT (Data Informatie Team) en D2I (Data to Information);	**oranje**	*Resultaat 2021* - We zijn in het vierde kwartaal van 2021 gestart (nadat de nieuwe organisatie rondom datadiensten definitief werd vastgesteld) met het opzetten van datateams in alle vier domeinen. De nieuwe 'chief data officer' zal voor verdere integratie zorg dragen zodat er professionele datateams ontstaan.
- Inrichten dienstverlening voor datadeel.	**oranje**	- In het vierde kwartaal van 2021 zijn we begonnen met het maken een projectplan en het pakket van eisen voor de aanschaf van een dataportaal. Dit is een compleet nieuw omgeving en heeft enige tijd gekost om de eisen en wensen boven water te krijgen. Wij hebben deze inmiddels gedefinieerd en gaan begin 2022 met de aanbesteding starten. Met een dataportaal kunnen we onze dienstverlening voor data gaan inrichten. Het zal toegang geven tot feiten, cijfers en andere data over de provincie Groningen.
Resultaat 2021-2023 - Een experiment met innovatieve participatie.	**groen**	*Resultaat 2021-2023* - In 2021 hebben we de pilot 'Digitale democratie' uitgevoerd. Dit hebben we in samenwerking gedaan met BZK en VNG in het kader van het programma Democratie in Actie. Het heeft in het voorjaar 2021 onder andere geresulteerd in een online participatieplatform voor de provincie: stemvanprovinciegroningen. Dit platform is inmiddels voor verschillende processen in gebruik.
d. Innovatie, met als doelen: - Innoveren wordt structureel onderdeel van het werk; - Innovatie wordt structureel onderdeel van de lerende organisatie.		
Resultaat 2021 - Verder uitbouwen Staat van Groningen	**groen**	*Resultaat 2021* - De Staat van Groningen is in 2021 uitgebreid door het definiëren, bouwen en leveren van nieuwe beleidsmonitoren en de voorbereiding van nog meer monitoren en publicaties die in 2022 online komen.
- Vanuit innovatie participatie: samen met gemeente Groningen realiseren van digitaal participatieplatform		- Zie hierboven onder c. Experiment innovatieve participatie.

Resultaat 2021-2023 - Kennisdeling met Hanzehogeschool door organisatie van een gezamenlijke kennisochtend of -middag; - Structureren, content systeem, uitbreiden Staat van Groningen; - Innovatieve participatie.	**groen** **groen**	*Resultaat 2021-2023* - In de eerste helft van 2021 is een masterclass ontwikkeld en verzorgd in samenwerking met de IT Academy van de Hanzehogeschool gericht op bestuurders en strategisch management. - Data uit gestructureerde bronnen wordt gebruikt door de Staat van Groningen. Het huidige contentsysteem wordt vervangen en voldoet naar verwachting halverwege 2022 aan de eisen vanuit gebruik en beheer. De Staat van Groningen wordt continu ontwikkeld en aangepast aan behoeften organisatie gericht op maatschappelijke vraagstukken. - Zie hierboven onder c. Experiment innovatieve participatie.
• Beheer en onderhoud informatiesystemen *Resultaat 2021* Op peil brengen budgetten voor beheer en onderhoud informatiesystemen: - Werving & selectie (intern) personeel; - Uitstroom extern personeel; - Opgeleide medewerkers; *Resultaat 2021-2023* Op peil brengen budgetten voor beheer en onderhoud informatiesystemen: - Totale (beheer)kosten verlaagd door vervangen extern met intern personeel; Aanpassen besluitvorming portfolioproces (inclusief structurele kosten): - Betere besluitvorming portfolioproces.	**oranje** **rood** **rood** **rood** **oranje**	*Resultaat 2021* - Op een aantal functies is geworven echter onvoldoende om vraag en continuïteit te borgen. De structurele middelen zijn onvoldoende terwijl de vraag toeneemt. - Door het ontbreken van de structurele middelen en de krapte op de arbeidsmarkt is het bijna onmogelijk te werven voor tijdelijke vacatures en blijft inhuren noodzakelijk. - Kennis en ervaring wordt op geïnvesteerd maar is nog onvoldoende om vraag en ontwikkeling te kunnen blijven bedienen. - Tevens ontbreekt de tijd omdat de vraag steeds groter wordt met dezelfde het werk moet worden gedaan. *Resultaat 2021-2023* - 'Inverdienen' loopt achter mede door grote krapte op de IT-arbeidsmarkt. - - Het portfolioproces is op zich op orde maar verdient herinrichting (minder complex).

		De portfolioraad heeft de uitgangspunten vastgesteld voor de nieuwe sturing van I-projecten. Dit wordt in 2022 doorgevoerd in de nieuwe organisatiestructuur.

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Gebiedsontwikkeling (AKP): Hier wordt het budget voor personele kosten opgenomen en direct toegerekend aan programma 1.	groen	• Conform besluitvorming bij de Kadernota 2020-2024 is de formatie van afdeling PPM incidenteel in 2021 uitgebreid met 2,9 fte.
• Formatie Interbestuurlijk Toezicht: Hier wordt het budget voor personele kosten opgenomen en direct toegerekend aan programma 7.	groen	• Conform besluitvorming bij de Kadernota 2020-2024 is de formatie van afdeling BJC structureel uitgebreid met 1 fte voor taken op het terrein van interbestuurlijk toezicht.
• Risicoafdekking Spoed voor Jeugd: Wij verwijzen uw Staten naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.	groen	• In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is het risico inzake gewaarborgde geldleningen/garanties (risiconr. A.1) verhoogd met € 0,11 miljoen in verband met de lening in het kader van Spoed voor Jeugd.

Regulier

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Duurzame bedrijfsvoering *Resultaat 2021* Opleveren van project Gastvrij beveiligen: - Het verhogen van het beveiligingsniveau van het provinciehuis (MK12 en SJ4) in balans met de gastvrijheid.	groen	*Resultaat 2021* - Het project Gastvrij Beveiligen is gerealiseerd en opgeleverd. Het camerabeveiligingssysteem, de zonering (semipublieke zones en werkgebieden met geautoriseerde toegang) en de oplevering van de ontvangstruimte aan de Sint Jansstraat 4 is eind januari 2022 operationeel.
Opleveren van het project Gevelrenovatie+: - Groot onderhoud buitenzijde van het provinciehuis samen met verbetering duurzaamheid en binnenklimaat verbeteren;	oranje	- Het project is voor het overgrote deel afgerond in 2021. Als gevolg van coronaproblemen (gebrekkige materiaal leveringen en uitval van mensen) hebben we uiteindelijk toch wat vertraging opgelopen bij de realisatie van de nieuwe entree. Deze wordt begin 2022 afgerond. Alle werkzaamheden op de kantoren en werkplekken zijn afgerond.

Opleveren van het project Gasloos provinciehuis: - Het verbruik van aardgas in het provinciehuis tot nul reduceren.	**groen**	- Het project is gereed op een slepende kwestie na. Als gevolg van een faillissement van de leverancier van één onderdeel van het project is op dat vlak nog afhandeling gaande. De provincie loopt hierbij geen (financieel) risico en het project zal worden afgerond in 2022.
• Nieuw inkoopbeleid én Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI): *Resultaat 2021* - Het aanbestedingsbeleid van inkopen actueel houden aan vigerende wet- en regelgeving en daar waar dat noodzakelijk en/of wenselijk is aanpassen aan de politieke doelstellingen. Het inkoopbeleid 2021 en verder zal in het teken staan van inkopen met zoveel mogelijk maatschappelijke meerwaarde. De komende jaren zullen bij subsidies in het teken staan van het optimaliseren van het subsidieproces en de daaraan verwante werkprocessen. *Resultaat 2021-2023* - Het inkoop- en aanbestedingsbeleid geeft sturing aan de inkoopfunctie. Het beleid vormt het kader waarbinnen beschikbare middelen op objectieve, transparante en non-discriminatoire wijze worden besteed.	**groen** **groen**	*Resultaat 2021* - Het MVI-inkoopbeleid is gereed en hebben wij in december vastgesteld. Daarmee is het beoogde resultaat in 2021 behaald. *Resultaat 2021-2023* - Nu wordt het beleid in 2022 tot uitvoering gebracht en periodiek geëvalueerd. Het is een zgn. levend document en wordt aangepast wanneer nodig is.
• Lerende organisatie - opleidingen *Resultaat 2021* - Medewerkers hebben de opleidingen gevolgd die wettelijk verplicht zijn voor het uitvoeren van de functies, of die noodzakelijk zijn om de functie op voldoende niveau te kunnen uitvoeren. *Resultaat 2021-2023* - Medewerkers zijn opgeleid om te kunnen functioneren in de veranderende omgeving en zij voldoen aan de wettelijke vereisten.	**oranje** **oranje**	*Resultaat 2021* - Per afdeling was een budget beschikbaar voor wettelijk verplichte en noodzakelijke scholingstrajecten. Afdelingshoofden zijn hier als integraal manager voor verantwoordelijk. Door de coronacrisis zijn er minder trajecten uitgevoerd dan gepland, maar de gevolgen zijn niet zodanig dat de uitvoering van het werk in gevaar komt. Naar verwachting zal in 2022 een inhaalslag plaatsvinden. *Resultaat 2021-2023* - Sinds 2018 hebben medewerkers de beschikking over een Persoonlijk OntwikkelBudget (POB) van € 5.000 (voor vijf jaar). Dit budget zetten zij in voor hun professionele ontwikkeling.

		- Daarnaast kunnen medewerkers deelnemen aan incompany-trajecten. Deze trajecten zijn sterk gerelateerd aan de gewenste organisatieontwikkeling en aan de eisen die de veranderende omgeving aan ons stelt. In 2021 waren dit: Persoonlijk Leiderschap, Inzicht in Invloed en Programmamanagement. Vanwege de coronacrisis vonden de incompany-trajecten plaats in het najaar van 2021, zodat fysiek trainen weer mogelijk was. Wat betreft de POB-aanvragen: deze zijn door de coronacrisis sterk afgenomen. We verwachten in 2022 een toename van de aanvragen te zien.
• Participatie (Uitvoering Participatiewet en Quotumregeling) *Resultaat 2021* - 25 banen. *Resultaat 2021-2023* - 32 banen.	**oranje** **groen**	*Resultaat 2021* - Op basis van het quotumpercentage voor de sector overheid is de doelstelling voor 2021 voor de provincie Groningen bijgesteld naar 27 banen. Resultaat ligt op dit moment op 20 BAB (1 banenafspraak is 25,5 uren per week). De coronacrisis heeft het realiseren van het quotum bemoeilijkt, maar onlangs hebben we het weer onder de aandacht gebracht bij de managers en daar zijn al positieve resultaten uitgekomen. *Resultaat 2021-2023* - De verwachting is dat dit haalbaar is als we genoeg aandacht blijven besteden aan het onderwerp en de organisatie zo goed mogelijk blijven faciliteren.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
N.v.t.		

8.2. Algemene dekkingsmiddelen

Prioriteiten Kadernota 2020-2024

Prestatie	Voort-gang	Toelichting
• Corona-aanpak: Wij hebben besloten om het totale bedrag van € 11,5 miljoen als volgt te bestemmen: - € 1,5 miljoen voor de per 1 juli 2020 operationeel zijnde de anderhalvemeterregeling; - € 5 miljoen aanvullende maatregelen waarvan € 2 miljoen voor de maatregelen ter ondersteuning en versterking van cultuur en vrijetijdseconomie. Voor de invulling van de resterende € 3 miljoen is een proces in gang gezet dat moet leiden tot concrete maatregelen die nog in 2020 door uw Staten worden vastgesteld. - € 5 miljoen in reserve te houden als uitloop voor de anderhalvemeterregeling, voor onvoorziene gebeurtenissen in de coronacrisis of cofinancieringsvraagstukken en voor een nadere uitwerking van een langetermijnaanpak die zich richt op een toekomstbestendige brede welvaartsregio.	groen	• Het Coronafonds is opgebouwd rond de pijlers: ○ Stimulering Arbeidsmarkt, Scholing en Werkgelegenheid: € 3.340.000 ○ Cultuur en Vrijetijdseconomie: € 2.150.000 ○ Stimulering Vernieuwing en Groei: € 2.400.000 ○ anderhalvemetercompensatie-regeling: € 1.500.000 ○ Reserve van € 2.110.000. Daarmee komt de totale omvang van het Coronafonds uit op € 11,5 miljoen. De in de nota opgenomen maatregelen zijn inmiddels alle in uitvoering. De gereserveerde middelen (€ 2.110.000) zijn volledig ingezet voor: - Regeling Dorpshuizen (€ 300.000); - Bijdrage Lifelines (€ 10.000); - Extra bijdrage eerstelijnsorganisatie (€ 500.000); - Steun aan Kredietunie (€ 250.000); - Adviesregeling (€ 300.000); - Ophoging regeling Arbeidsmarkt scholing (€ 200.000); - Ophoging regeling stageplekken (€ 100.000); - Tweede schadepakket Cultuur (€ 250.000); - GrunnUp! / T Ken Weer (€ 200.000).

Het deelprogramma Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende onderdelen:
1. Algemene uitkering uit het Provinciefonds
2. Opcenten motorrijtuigenbelasting
3. Saldo van de financieringsfunctie
4. Dividend
5. Saldo overige algemene dekkingsmiddelen
6. Onvoorziene uitgaven
7. Vennootschapsbelasting
8. Saldo mutaties reserves

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven. Onder deze tabel wordt een aantal onderdelen kort toegelicht. In de paragraaf Lokale heffingen (deel 3) gaan wij naast opcenten motorrijtuigenbelasting in op de diverse leges en overige heffingen. In deel 4. Balans en toelichting geven wij een totaalbeeld van de baten en lasten en gaan wij nader in op de financiële positie.

Algemene dekkingsmiddelen	rekening 2020	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Uitkering Provinciefonds	188.366	170.198	182.758	183.438	679
Opcenten motorrijtuigenbelasting	58.794	59.582	61.291	61.269	-21
Saldo financieringsfunctie	18.627	11.907	12.040	14.821	2.781
Dividenden	6.846	4.925	5.066	4.656	-410
Saldo overige dekkingsmiddelen	446	-5.000	8.110	8.498	388
Onvoorzien	0	-250	-250	0	250
Saldo algemene dekkingsmiddelen	**273.079**	**241.362**	**269.015**	**272.682**	**3.668**

Bedragen x € 1.000

Hierna lichten wij de genoemde onderdelen kort toe.

8.2.1. Algemene uitkering uit het Provinciefonds
In 2021 is de algemene uitkering uit het Provinciefonds bij de Decembercirculaire 2021 met ca. € 105.000 verlaagd door de aanpassing in de verdeelmaatstaven.

8.2.2. Opcenten motorrijtuigenbelasting
De opbrengst opcentenheffing motorrijtuigenbelasting 2021 is ca. € 21.000 lager (-0,03%) uitgevallen dan geraamd. Daarmee is de raming dus nagenoeg gelijk aan de realisatie.

Volledigheidshalve vermelden we dat er een onzekerheid bestaat op de volledige inning van de opcenten motorrijtuigenbelasting, net als dat in andere jaren ook het geval was. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van de opcenten motorrijtuigenbelasting wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. De informatie van de Belastingdienst is ontoereikend om als provincie de juistheid en volledigheid van de opbrengsten op voertuigniveau te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van de berekening, oplegging en incasso door de Belastingdienst, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de opcenten motorrijtuigenbelasting geen provinciale verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de provincies geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting kan worden verkregen.

In deel 3 Paragrafen van deze jaarstukken hebben wij in paragraaf 4 Lokale heffingen het beleid ten aanzien van de opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (4.2) alsmede de lokale lastendruk (4.3) toegelicht. Daarbij is tevens de lokale lastendruk vergeleken tussen provincies onderling. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar deze paragraaf.

8.2.3. Saldo van de financieringsfunctie
Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Financiering in deel 3 van deze jaarstukken.

8.2.4. Dividend
De realisatie van dividenden in 2021 was nagenoeg gelijk aan de bij de Kadernota 2021-2025 bijgestelde begroting. Als gevolg van een iets hogere dividenduitkering met betrekking tot de deelneming Enexis ontstaat er een klein voordeel. De verdere afwijking ten opzichte van de begroting betreft de mutatie in de voorziening IFG B.V. en voorziening N.V. NOM.

8.2.5. Saldo overige algemene dekkingsmiddelen
In 2021 zijn geen inkomsten gerealiseerd in verband met de verrekening van de btw met het BTW-compensatiefonds.

8.2.6. Onvoorziene uitgaven
Bij de Begroting 2020 is voor de jaren 2020-2023 het begrote bedrag verlaagd van € 0,5 miljoen naar € 0,25 miljoen. In 2021 hebben wij geen gebruik hoeven te maken van dit budget.

8.2.7. Vennootschapsbelasting
Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de provincie onder voorwaarden belastingplichtig kan zijn voor de vennootschapsbelasting (vpb). Op basis van een inventarisatie en afstemming met de Belastingdienst is de conclusie dat de provincie geen activiteiten heeft die leiden tot betaling van vennootschapsbelasting. In 2021 hebben geen veranderingen in de activiteiten van de provincie plaatsgevonden die hierop van invloed zijn. In 2020 heeft de Belastingdienst landelijk aangekondigd het beleid rondom horizontaal toezicht te actualiseren. Dat geldt ook voor de provincie Groningen. Het huidige regiem van horizontaal toezicht loopt tot en met 2022. In 2022 zullen we in gesprek gaan met de Belastingdienst over het te actualiseren convenant Horizontaal Toezicht en zal ook worden ingegaan op de wijze waarop de provincie 'in control' is als het gaat om de vpb-plicht.

8.2.8. Saldo mutaties reserves
Zie deel 4 Jaarrekening (onderdeel 1.1.) voor een analyse van de reservemutaties.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Rekening 2020	Primitieve begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN					
Bedrijfsvoering	39.076	42.452	40.741	41.253	-512
Algemene dekkingsmiddelen	1.485	8.722	703	880	-177
Totaal lasten	**40.561**	**51.173**	**41.444**	**42.132**	**-689**
BATEN					
Bedrijfsvoering	2.431	1.288	2.370	3.666	1.296
Algemene dekkingsmiddelen	274.564	247.191	269.718	273.562	3.844
Totaal baten	**276.995**	**248.479**	**272.087**	**277.228**	**5.140**
Saldo	**-236.434**	**-197.306**	**-230.644**	**-235.095**	**4.452**
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	40.067	5.168	27.230	28.969	-1.740
Onttrekkingen	42.376	29.011	29.496	29.649	154
Saldo reservemutaties	**-2.309**	**-23.843**	**-2.266**	**-680**	**-1.586**
Saldo na reservemutaties	**-238.743**	**-221.149**	**-232.909**	**-235.775**	**2.866**

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Bedrijfsvoering			
- *Diensten voor derden* Dit betreft OV-bureau Groningen Assen (volledige doorbelasting).	-407	465	
- *Stelpost cao* Dit betreft vrijval van het restant van de gereserveerde stelpost voor de cao-ontwikkelingen.	225		
- *Overig*	-59	35	
- *Apparaatskosten*	-271	796	-1.594
Totaal verschil	**-512**	**1.296**	**-1.594**
Algemene dekkingsmiddelen			
- *Rentebaten* Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum (31 december) jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). Van tevoren is niet in te schatten wat de ontwikkelingen op de aandelenmarkt zullen zijn, daarom wordt ook geen raming opgesteld. In 2021 is het aandelenfonds gestegen, wat leidt tot een hogere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 11,5 miljoen.		2.806	8

Dit is een stijging van circa € 2,8 miljoen (ruim 32%) ten opzichte van de eindstand van 2020. De opbrengst van het aandelenfonds wordt gestort in de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen (deelprogramma 2.1 Milieu) en heeft per saldo derhalve geen voordelig effect op de exploitatie van de provincie.			
- *Inkomsten Provinciefonds*		677	
De Decembercirculaire Provinciefonds 2021 heeft geleid tot een hogere uitkering die deels niet meer kon worden verwerkt in een bijstelling van de begroting. De beheervergoeding vanuit het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) is verhoogd van 75% naar 84%. Voor de hogere subsidiabele kosten hebben wij in 2021 een hogere vergoeding van het Rijk ontvangen. Deze hogere bijdrage ad € 781.788 valt vrij in het rekeningresultaat en via de bestemming van het resultaat stellen wij voor om het voor dit doel te bestemmen. Als gevolg van het wijzigen van twee maatstaven in het verdeelmodel en de daaruit voortvloeiende wijziging van de uitkeringsfactor is een negatief effect op de uitkering ontstaan van € 106.543. Daarnaast is er nog een positief afrondingsverschil van € 1.933 ten opzichte van de begroting.			
- *BTW-compensatiefonds*		367	
Voor een aantal partijen vorderen we de btw terug via het BTW-compensatiefonds (doorschuif btw). Een deel van deze btw komt ten gunste van de provincie. Een deel van de doorbetalingsverplichtingen van het jaar 2020 kon vrijvallen. Door deze vrijval en het 'reguliere' voordeel is hierdoor een totaalvoordeel ontstaan van € 367.000.			
- *Voorziening Investeringsfonds Groningen*	-314		
Ter versterking van het mkb hebben wij in 2015 het Investeringsfonds Groningen BV (IFG) opgericht. Hiervoor is € 60 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is inmiddels € 24,1 miljoen getrokken. Uit de jaarrekening 2021 van het IFG blijkt dat over 2021 een verlies is geleden van € 0,31 miljoen. Als gevolg van het verlies is de marktwaarde van de deelneming in het IFG lager dan de boekwaarde. Daarom hebben wij € 0,31 miljoen aan de voorziening toegevoegd. De voorziening bedraagt ultimo 2021 € 3,16 miljoen. Ter dekking van de voorziening hebben wij middelen opgenomen in de Algemene reserve. Zie bestemming rekeningresultaat 2021.			
- *Voorziening deelneming N.V. NOM*	-114		
Op basis van de jaarrekening 2021 van de N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2021 lager dan de oorspronkelijk gecorrigeerde verkrijgingsprijs inclusief de agiostortingen. Daarom is de voorziening met € 0,11 miljoen verhoogd. De voorziening bedraagt ultimo 2021 € 0,48 miljoen.			
- *Onvoorziene uitgaven*	250		
Het budget onvoorzien is niet belast in 2021. Er zijn geen redenen geweest deze post te belasten.			
- *Rentebaten en -lasten*	2	-6	
Diverse rentebaten en -lasten en inkomsten financiële derivaten			
- *Overige*	-1		
Totaal verschil	**-177**	**3.844**	**8**
Totaal verschillen programma	**-689**	**5.140**	**-1.586**

Bedragen x € 1.000

Deel 3

PARAGRAFEN

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Definitie weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om de risico's (niet begrote kosten die onverwachts optreden) op te vangen.

De weerstandscapaciteit wordt gedefinieerd als het totaal van de vrije ruimte in de Algemene reserve, de vrij aan te wenden bestemmingsreserves, de onbenutte belastingcapaciteit, het gereserveerde bedrag voor onvoorziene uitgaven en de verwachte begrotingsruimte.

Onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit:
- Met incidenteel wordt bedoeld het vermogen om eenmalige financiële tegenvallers op te vangen zonder dat reguliere taken in gevaar komen.
- De structurele weerstandscapaciteit betreft middelen die permanent ingezet kunnen worden om structurele risico's in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de reguliere taken.

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen is afhankelijk van het risicoprofiel. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn niet op een andere manier te ondervangen. Onder risico's verstaan de BBV-voorschriften: alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Bij het bepalen van de verwachte impact van risico's moet onderscheid gemaakt worden tussen risico's met incidentele gevolgen en risico's met structurele gevolgen.

Kadernota risicomanagement
De kaders voor weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn vastgelegd in de Kadernota risicomanagement. Deze kadernota is tevens de basis voor het opstellen van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. In de nota wordt onder meer ingegaan op:
- het begrippenkader bij risicomanagement;
- de beleidslijn weerstandsvermogen en de integratie hiervan in het proces van risicomanagement;
- de wijze waarop de risico's worden geïnventariseerd en gekwantificeerd voor het bepalen van het minimaal benodigde weerstandsvermogen;
- de verdeling van de risico's in drie categorieën, te weten:
  1. gekwantificeerde risico's met dekking uit Algemene reserve (weerstandsvermogen),
  2. risico's die worden gedekt uit reguliere project- en programmabudgetten, zoals bijvoorbeeld RSP, MIT en de gebiedsontwikkeling Oostpolder.
  3. risico's die meer te betitelen zijn als toekomstige ontwikkelingen c.q. knelpunten, waarbij wij genoeg gelegenheid hebben om dit op te nemen in toekomstige begrotingen.

Eens in de vier jaar wordt een extern onderzoek verricht naar de omvang van het minimaal benodigde weerstandsvermogen en wordt de Kadernota risicomanagement geactualiseerd. De laatste keer was ultimo 2018, in het najaar van 2022 zal dit onderzoek weer plaatsvinden en wordt de Kadernota risicomanagement geactualiseerd.

Bij de Begroting 2022 hebben we de risico's voor het laatst geïnventariseerd en het daarbij benodigde weerstandsvermogen berekend. Voor deze Jaarstukken 2021 zijn wederom de risico's geïnventariseerd en gekwantificeerd.

Naast de te kwantificeren risico's noemen wij hier onderwerpen waarvoor wij wel risico's zien, maar (nog) niet kunnen kwantificeren.

Stikstofcrisis
Ten opzichte van de Begroting 2022 is de situatie rond de stikstofcrisis niet wezenlijk gewijzigd. De maatregelen van het Rijk om de stikstofcrisis aan te pakken zijn nog niet geheel uitgekristalliseerd. De druk op vergunningverlening is op dit moment nog moeilijk in te schatten. Een aantal zaken zoals de oplossing voor de melders kan echter een onevenredige druk op de vergunningverlening geven afhankelijk van de gekozen oplossingsrichting. Het project N33 ligt momenteel stil mede door de stikstofproblematiek en de discussie bij het Rijk over de rekenmethodiek. Ook liggen projecten stil van

een aantal private partijen in onze provincie. Daarnaast worden op dit moment ook risico's voorzien bij de onderdelen vergunningverlening en handhaving.

- Vergunningverlening

Bij dit risico valt te denken aan bezwaar en beroepsprocedures ten aanzien van stikstofvergunningen. Gelet op de vele onzekerheden in het stikstofdossier vragen deze procedures veel capaciteit. Verder kan het gaan om mogelijke claims als gevolg van onjuist verleende vergunningen of (eerdere) toezeggingen dat er geen vergunningsplicht is maar dat deze er nu wel een is c.q. komt. Te doorlopen extra m.e.r.-procedures vragen extra capaciteit en brengen vertraging in vergunningprocedures. Verder lopen enkele intrekkingsverzoeken, onder meer ten aanzien van de Wnb-vergunning van de RWE Eemshavencentrale.

- Toezicht- en handhavingstaken

Bij dit risico valt te denken aan handhavingsverzoeken. Dergelijke verzoeken nemen veel capaciteit in beslag, die nu niet beschikbaar is. Daarnaast wordt er een extra beroep gedaan op de coördinatie en de daarmee gemoeide capaciteit die ook nu niet afdoende voorhanden is. De verwachting is dat deze de komende tijd zullen toenemen. Milieuorganisatie MOB (Mobilisation for the Environment) heeft in de laatste maanden al bij vier provincies elk vijftig handhavingsverzoeken ingediend, er bestaat een reële kans dat de provincie Groningen ook aan de beurt komt.
Daarnaast kan het gaan om risico's ten aanzien van afvalbedrijven waarvoor wij het bevoegd gezag zijn. In het geval een bedrijf niet (meer) kan voldoen aan (eventueel veranderde) vergunningsvoorwaarden kan dit leiden tot een faillissement en een situatie van een waarbij gevaren dreigen voor de volksgezondheid en het milieu. Vanuit de zorgplicht zal de provincie Groningen mogelijk maatregelen moeten nemen om deze gevaren weg te nemen. Dit omvat bijvoorbeeld het verwijderen van de achtergebleven afvalstoffen en saneren van vervuilde grond.
De risico's met betrekking tot vergunningen en toezicht- en handhavingstaken zijn niet gekwantificeerd omdat de wet- en regelgeving voor het oplossen van de stikstofcrisis nog niet duidelijk is.

Coronacrisis
De uitbraak van het coronavirus COVID-19 heeft nog steeds effect op ons allemaal. De gevolgen van de coronapandemie en de nasleep daarvan kunnen we niet goed overzien. En daardoor ook niet wat de financiële effecten van risico's zijn op de korte en lange termijn. We houden de ontwikkelingen uiteraard scherp in de gaten en reageren daar waar nodig direct op risico's voor onszelf en onze partners. Zo gaan we bij het risico verbonden partijen nader in op de coronagevolgen voor het OV. Nu ultimo maart 2022 de coronamaatregelen zijn afgeschaft, verwachten we wel dat ook het risico van directe schade als gevolg van corona in zijn algemeenheid zal afnemen.

Inflatie
Op dit moment zien we onrust en onzekerheid in de gehele economie. Zo brengt de Russische inval in Oekraïne naast veel leed, ook onzekerheid met zich mee. De belangrijkste economische gevolgen voor Nederland zijn op dit moment de sterk toenemende inflatie en de oplopende rente. Wat de effecten op de (middel)langere termijn zijn is erg onzeker.
Andere mogelijke effecten – op handel, financiële markten en (via vertrouwenseffecten) op investeringen en consumptie – zijn erg onzeker. Diverse economische bureaus publiceren wel ramingen, maar deze zijn allemaal doorspekt met onzekerheid. Meerdere bureaus, waaronder ook het Centraal Planbureau (CPB), gaan uit van een inflatie die voor 2022 zeker op of boven de 5% uit zal komen. Over de langere termijn wordt alleen gesproken in scenario's omdat niemand het weet.
Dit zal ook gevolgen hebben voor de huidige en toekomstige projecten die de provincie uitvoert. We zullen te maken krijgen met hogere grondstofprijzen en onzekerheden of er überhaupt geleverd kan worden. Wij hebben die onzekerheid nu nog niet op geld gewaardeerd. In de Kadernota 2022-2026 komen we hierop terug.

Inhoud paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In deze paragraaf gaan we in op de volgende onderwerpen:
1. Ontwikkeling Jaarstukken 2021 ten opzichte van de Begroting 2022;
2. Inventarisatie van de risico’s c.q. het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen, afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

1.1. Ontwikkeling Jaarstukken 2021 versus Begroting 2022

In de onderstaande tabel worden de verschillen samengevat weergegeven tussen de Begroting 2022 en de actualisatie nu bij de Jaarstukken 2021, waar het gaat om het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen (kwantificering risico's) en de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit. Dit betreft zowel de geïdentificeerde risico's (A) als de risico's voor de revolverende fondsen (B).

Tabel 1. Benodigd weerstandsvermogen versus beschikbare weerstandscapaciteit

Risico's	Begroting 2022	Jaarstukken 2021	Mutatie
A: Geïdentificeerde incidentele risico's			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	11,45	12,77	1,32
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	12,31	13,35	1,05
	0,85	**0,59**	**-0,27**
B: Risico's revolverende fondsen			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	16,80	18,30	1,50
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	14,16	13,66	-0,50
	-2,46	**-4,64**	**-2,00**
Totaal (A+B)			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	28,25	30,82	2,57
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	26,46	27,01	0,55
	-1,79	**-4,05**	**-2,27**

(bedragen x € 1 miljoen)

Toelichting verschillen Jaarstukken 2021 versus Begroting 2022

A.1: Geïdentificeerde risico's (minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen)
Voor de geïnventariseerde - en bij deze Jaarstukken geactualiseerde - incidentele risico's (zie ook paragraaf 1.2) bedraagt het minimaal benodigde weerstandsvermogen afgerond € 12,77 miljoen. Bij de Begroting 2022 was het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen bepaald op € 11,45 miljoen (afgerond). Het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is dus toegenomen met € 1,32 miljoen.
De toename wordt als volgt verklaard:

1. Leningen, garanties, waarborgen (A1)
   Onlangs is het besluit genomen om een lening ad € 4,0 miljoen te verstrekken in het kader van de publieke taak aan SHINE Medical in Veendam. Hierbij wordt uitgegaan van een risicoreservering van 20,0%. Daarnaast is het de kredietunies toegestaan om risicovollere leningen te verstrekken als gevolg van corona. Het risico is hiermee met € 247.500 toegenomen.
2. Afvalbedrijven (B1)
   De toename van het risico wordt veroorzaakt door de toename van (de negatieve waarden van) het afval.
3. Claims (C1)
   De toename is gering. Dit wordt veroorzaakt door het actualiseren van de risico's van de ingediende claims, gedurende het jaar komen er namelijk claims bij en worden claims afgewikkeld. Dit heeft invloed op de totale geclaimde waarde en ook op het totale risicopercentage.

Financieel resumé	
1. Leningen, garanties, waarborgen (A1)	1,05
2. Afvalbedrijven (B1)	0,24
3. Claims (C1)	0,02
Toename van minimaal benodigde weerstandsvermogen	1,32

(bedragen x € 1 miljoen)

A.2: Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit
Bij de Begroting 2022 was de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit € 12,3 miljoen, in deze Jaarstukken 2021 is dat € 13,3 miljoen geworden. Dit bedrag is voor € 12,5 miljoen gelabeld in de Algemene reserve van de provincie. Voor € 0,8 miljoen is het risico op de lening aan SHINE Medical ondergebracht bij de NOM.
De incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit (€ 13,3 miljoen) is hoger dan de benodigde incidentele weerstandscapaciteit (€ 12,8 miljoen). Dit betekent een overschot van € 0,5 miljoen. Wij achten vrijval van dit bedrag niet wenselijk, gezien de fluctuaties in de risico's.

In de Kadernota risicomanagement is vastgelegd dat, indien uit de beoordeling van het weerstandsvermogen blijkt dat de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit minder bedraagt dan het benodigde weerstandsvermogen op basis van de risico-inventarisatie, aanvulling plaatsvindt indien de afwijking groter is dan 10%. Dit is nu, bij de Jaarstukken 2021, niet van toepassing.

B.1: Risico's revolverende fondsen
4. Voor de geïnventariseerde risico's voor revolverende fondsen bedraagt het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen € 18,3 miljoen. Dit betreft het risico A.2 Verbonden partijen van € 12,0 miljoen en het risico A. 1 Leningen, garanties en waarborgen, onderdeel Fonds Nieuwe Doen van € 6,3 miljoen. Ten opzichte van de Begroting 2022 een stijging van € 1,5 miljoen. Eind 2021 is besloten tot het instellen van het Fonds Ontwikkelkosten energiecoörperaties Groningen. Door dit fonds wordt het mogelijk voor energiecoöperaties om vroegtijdig te participeren in duurzame energieprojecten. Voor dit fonds is € 4,5 miljoen beschikbaar en wordt een risicobuffer aangehouden van 33,33%, zijnde € 1,5 miljoen. Het fonds wordt beheerd door Fonds Nieuwe Doen.

B.2: Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit revolverende fondsen

Tabel 2. Opbouw weerstandscapaciteit revolverende fondsen

	Begroting 2022	Jaarstukken 2021
Buffer IFG en Economic Board Groningen	7,16	7,16
Buffer Fonds Nieuwe Doen	5,00	5,00
Energiebesparingsfonds particulieren	2,00	1,50
	14,16	**13,66**

(bedragen x € 1 miljoen)

De weerstandscapaciteit revolverende fondsen is gedaald met € 0,5 miljoen ten opzichte van de Begroting 2022.
Dit verschil wordt veroorzaakt doordat in de Algemene reserve voor het risico Energiebesparingsfonds particulieren € 2 miljoen was voorzien. Voor het risico Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen is echter € 1,5 miljoen nodig als risicovermogen. Het restant van € 500.000 is ten gunste gebracht van het sociaal krediet energiebesparingen 2022/2023.

Investeringsfonds Groningen B.V. (IFG)
Bij het besluit tot uitbreiding van het fondsvermogen IFG met € 20,0 miljoen hebben uw Staten het besluit genomen om vanuit het krediet Provinciale meefinanciering gedurende de jaren 2019 tot en met 2025 in totaal € 4,0 miljoen toe te voegen aan de Algemene reserve, onderdeel weerstandscapaciteit revolverende fondsen. Hiervan is tot en met 2022 € 2,0 miljoen toegevoegd.

In 2021 is de voorziening Investeringsfonds Groningen met € 314.051 toegenomen. Dit als gevolg van geleden verliezen.
Bij de voordracht over Investeringsfonds Groningen is destijds voorzien dat gedurende de eerste jaren van IFG verliezen gemaakt zullen worden. Immers pas bij exit (gemiddeld na vijf tot zeven jaar) worden mogelijke winsten gerealiseerd. Tussentijds worden alleen opbrengsten gerealiseerd indien financiering plaatsvindt middels het verstrekken van leningen en daarop rente wordt betaald.

Door de coronacrisis van de afgelopen twee jaar is het wel de verwachting dat er een vertraging van gemiddeld eveneens twee jaar zal optreden bij het realiseren van exits.
Concreet betekent het bovenstaande dat de provincie haar deelneming in IFG, door de geleden verliezen, lager dient te waarderen dan de agiostortingen die tot nu toe gedaan zijn. In overleg met

onze accountant kiezen wij ervoor om een voorziening te treffen voor de deelneming IFG ter grootte van het verlies van IFG over het boekjaar 2021. Hiermee komt de totale voorziening op € 3,1 miljoen. Het ophogen van de voorziening met € 314.051 wordt gedekt door een onttrekking aan de, binnen de Algemene reserve geoormerkte, middelen weerstandscapaciteit revolverende fondsen. Hierdoor wordt het negatieve effect op het te bestemmen rekeningresultaat 2021 tenietgedaan. Bij de voordracht zal voorgesteld worden om de ophoging van de voorziening ten laste van de beschikbare weerstandscapaciteit te brengen.

C: Structurele risico's

Naast de incidentele risico's zijn ook structurele risico's geïnventariseerd voor € 1,0 miljoen. Deze structurele risico's betreffen de effecten van rijksontwikkelingen en bezuinigingen. Hiervoor kan de onbenutte belastingcapaciteit, de post onvoorzien of de meerjarige begrotingsruimte worden ingezet.

1. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit heeft betrekking op extra inkomsten die de provincie Groningen kan genereren als het maximumaantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting wordt geheven. Het maximaal aantal opcenten is per 1 januari 2022: 118,4. In de Begroting 2022 gaan we in onze ramingen uit van een tarief van 94,5 opcenten. De onbenutte belastingcapaciteit, bedraagt in 2022 circa € 15,8 miljoen. Die capaciteit wordt berekend door het verschil tussen het maximale tarief van 118,4 opcenten en het tarief van 94,5 opcenten te vermenigvuldigen met de opbrengst per opcent in onze provincie van € 663.000.

In de Kadernota 2021-2025 hebben we de uitgangspunten voor de begroting vastgelegd. Hierin is afgesproken dat, afgezien van de gebruikelijke jaarlijkse indexering van de opcenten met de consumentenprijsindex, geen extra verhoging van de opcenten plaatsvindt. Overigens heft geen van de provincies het maximale aantal opcenten. Bij de verplichte financiële kengetallen wordt dan ook niet gerekend met het maximale tarief, maar met het gemiddelde van de geheven opcenten van alle provincies. Afgezet tegen dat gemiddelde heeft de provincie Groningen een negatieve belastingcapaciteit aangezien we van alle provincies de meeste opcenten heffen.

2. Gereserveerde middelen voor onvoorziene uitgaven
In de Begroting 2020 hebben wij voor de periode 2021 tot en met 2023 een bedrag gereserveerd van € 250.000 per jaar voor het opvangen van onvoorziene uitgaven. Met ingang van 2024 is er jaarlijks een bedrag gereserveerd van € 500.000.

3. Verwachte begrotingsruimte 2022-2025
In de Begroting 2022 resteert de volgende begrotingsruimte:

Tabel 3. Resterende begrotingsruimte 2022-2025

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Begrotingsruimte	1.324,1	854,1	1.089,1	1.089,1
Flexibel budget	500,0	500,0	2.000,0	2.000,0
Financieel perspectief	**1.824,1**	**1.354,1**	**3.089,1**	**3.089,1**

(bedragen x € 1.000)

1.2. Inventarisatie van de risico's

Voor het bepalen van het risicoprofiel hebben wij de risico's geïnventariseerd. Wij delen de risico's in onze P&C-documenten als volgt in:
A. Financieringsrisico's;
B. Beleidvoeringsrisico's;
C. Juridische risico's.

Voor de gekwantificeerde risico's wordt in de risicomatrix zichtbaar welke de grootste risico's zijn en waar de risicobeheersing zich met name op zal moeten richten. De risico's zijn voorzien van een nummer. In deze paragraaf wordt aan de hand van dit nummer het risico nader toegelicht.

Grafiek 1. Overzicht risico's

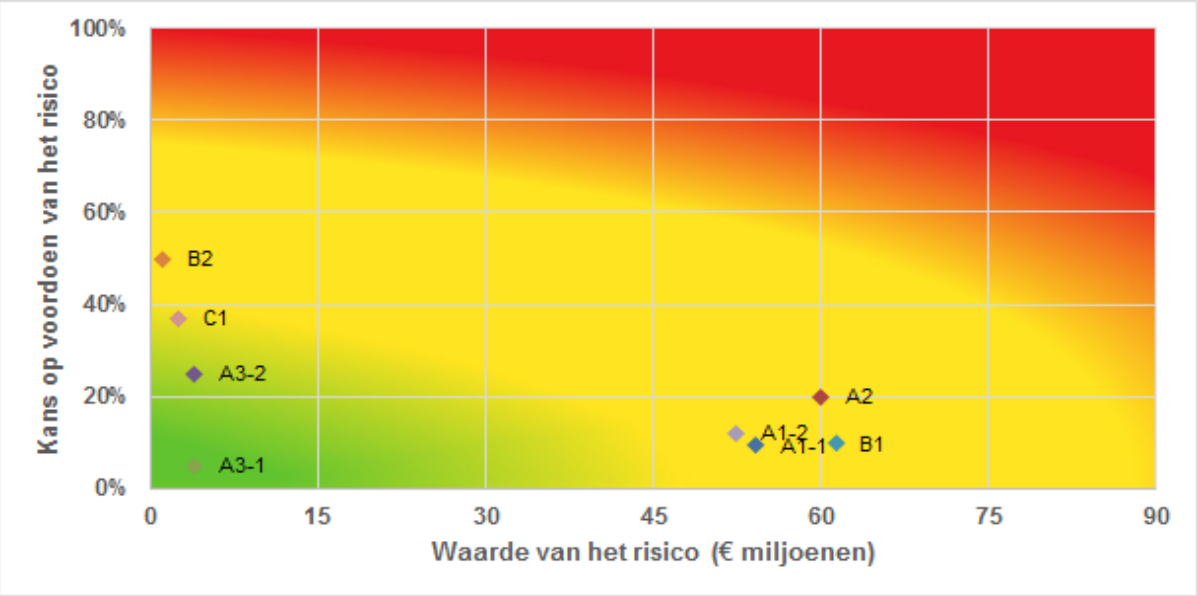

De geïdentificeerde risico's staan hierna in tabelvorm nogmaals samengevat opgenomen.

Tabel 4a. Geïdentificeerde risico's

		Begroting 2022	Jaarstukken 2021		
		Impact (in € miljoen)	Waarde (in € miljoen)	Kans (percentage)	Impact (in € miljoen)
Incidentele risico's	**A. Financieringsrisico's**				
	A.1-1 Leningen, garanties en waarborgen	4,05	54,27	9,4%	5,11
	A.3-1 Effecten rijksontwikkelingen	0,20	4,00	5,0%	0,20
	B. Beleidvoeringsrisico's				
	B.1 Afvalbedrijven	5,73	61,35	9,7%	5,97
	B.2 IBOI-indexeringsverplichting	0,55	1,10	50,0%	0,55
	C. Juridische risico's				
	C.1 Claims	0,93	2,54	37,0%	0,94
	Totaal minimaal benodigd weerstandsvermogen	**11,45**	**123,26**		**12,77**
Structurele risico's	A.3-2 Effecten rijksontwikkelingen	1,00	4,00	25,0%	1,00
	Totaal structurele risico's	**1,00**	**4,00**		**1,00**
Risico's revolverende fondsen	A.1-2 Leningen, garanties en waarborgen	4,80	52,5	12,0%	6,30
	A.2 Verbonden partijen	12,00	60,00	20,0%	12,00
	Totaal risico's eigen buffercapaciteit	**16,80**	**112,50**		**18,30**

A.1 Leningen, garanties en waarborgen (incidenteel en revolverend)

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico (I)		✓
Revolverend (R)		✓
Structureel risico (S)		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 54,3 miljoen (I) en € 52,5 miljoen (R)
Kans	9,4% (I) en 12% (R)
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 5,11 miljoen (I) en € 6,30 miljoen (R)

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Wanneer de begunstigde van een garantie/borgstelling of de leningnemer van een verstrekte geldlening niet aan de verplichtingen voldoet, komen de eventuele lasten voor de provincie Groningen.

Aard risico:

De begunstigde van een garantie/borgstelling of de ontvanger van een verstrekte (revolverende) geldlening kan niet aan de verplichtingen voldoen, resulterend in niet incasseerbare vorderingen en/of afwaarderingen voor de provincie Groningen.

Inschatting van kans en impact:

De provincie heeft in het kader van de provinciale publieke taak leningen verstrekt en waarborgen/garanties afgegeven tot een bedrag van ca. € 355,9 miljoen. Voor een bedrag van € 106,5 miljoen betreft dit garanties/borgstellingen en (revolverende) leningen waarbij risico's zijn onderkend.
Het gaat om de volgende risico's:

1. Gewaarborgde geldleningen/garanties;
2. Achtergestelde lening Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG);
3. Kredietunies Groningen, Westerkwartier en Eemsregio;
4. Lening Snel internet;
5. Nesec Shipping Debt Fund (NSDF);
6. Spoed voor Jeugd;
7. SHINE Medical Veendam;
8. Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen;
9. Fonds Nieuwe Doen.

In de tabel hierna hebben we deze risico's uitgewerkt in waarde, kans en impact. Per 31 december 2021 is € 43,7 miljoen verstrekt van de garanties/borgstellingen en (revolverende) leningen waarbij risico's zijn onderkend. Het restant van € 62,8 miljoen (€ 106,5 miljoen - € 43,7 miljoen) wordt in de komende jaren verstrekt. Uitgangspunt is om van het maximum van het totaal te verstrekken bedrag uit te gaan bij de berekening van het minimaal benodigde weerstandsvermogen. Per garantie/borgstelling en/of (revolverende) lening is een risico-inschatting gemaakt. Ten opzichte van de Begroting 2022 doen zich de volgende ontwikkelingen voor:

- Incidenteel:
  - In 2021 is het risico Kredietunies toegenomen aangezien door corona risicovollere leningen zijn afgesloten. Dit risico is daardoor toegenomen met € 247.500. In 2021 is eenzelfde bedrag vrijgevallen in het resultaat vanuit het budget Kredietregeling (Coronafonds). Dit bedrag wordt bij bestemming toegevoegd aan de beschikbare weerstandscapaciteit.
  - Onlangs is het besluit genomen om een lening ad € 4,0 miljoen te verstrekken in het kader van de publieke taak aan SHINE Medical in Veendam. Hierbij wordt uitgegaan van een risicoreservering van 20,0%. In tegenstelling tot alle andere risico's wordt de risico reservering van deze lening niet aangehouden in de Algemene reserve, maar bij de NOM.

	• Revolverend: Eind 2021 is besloten tot het instellen van het Fonds Ontwikkelkosten energiecoörperaties Groningen. Door dit fonds wordt het mogelijk voor energiecoöperaties om vroegtijdig te participeren in duurzame energieprojecten. Voor dit fonds is € 4,5 miljoen beschikbaar en wordt een risicobuffer aangehouden van 33,33%, zijnde € 1,5 miljoen. Het fonds wordt beheerd door Fonds Nieuwe Doen.
Getroffen beheersings-maatregelen:	De primaire beheersingsmaatregelen zijn: • De provincie Groningen stelt per borgstelling/lening specifieke beheersmaatregelen op om de kans op afwaarderingen te verkleinen (bijv. het toetsen van kredietaanvragen door de kredietunies/fondsen). • Jaarlijks monitort de provincie Groningen de financiële positie (solvabiliteit en liquiditeit) van de betrokken organisaties door de jaarrekening op te vragen en te beoordelen en neemt actie indien nodig.
Conclusie:	De totale impact van de verschillende risico's bedroeg € 8,85 miljoen bij de Begroting 2022. Dit risico is met € 2,55 miljoen toegenomen. De oorzaak van de mutatie is hierboven toegelicht.

Tabel 4b. Uitwerking risico's leningen, garanties en waarborgen in waarde, kans en impact

	Begroting 2022	Jaarstukken 2021			
Leningen, garanties en waarborgen	Impact in € miljoen	Waarde in € miljoen	Kans	Impact in € miljoen	Verschil in impact
1. Gewaarborgde geldleningen/garanties	0,06	0,41	15,0%	0,06	0,00
2. Achtergestelde lening OZG	0,51	2,57	20,0%	0,51	0,00
3. Kredietunies Groningen, Westerkwartier, Eemsregio	0,25	2,25	22,1%	0,50	0,25
4. Lening Snel internet	1,47	29,49	5,0%	1,47	0,00
5. Nesec Shipping Debt Fund (NSDF)	1,65	15,00	11,0%	1,65	0,00
6. Spoed voor Jeugd	0,11	0,55	20,0%	0,11	0,00
7. SHINE Medical Veendam *	n.v.t.	4,00	20,0%	0,80	0,80
Subtotaal incidentele risico's	**4,05**	**54,27**	**9,4%**	**5,11**	**1,05**
8. Fonds Nieuwe Doen	4,80	48,00	10,0%	4,80	0,00
9. Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen	n.v.t.	4,50	33,3%	1,50	1,50
Subtotaal risico's revolverende fondsen	**4,80**	**52,50**	**12,0%**	**6,30**	**1,50**
Totaal	**8,85**	**106,77**	**10,7%**	**11,41**	**2,55**

* Het benodigde weerstandsvermogen voor het risico SHINE Medical Veendam (7.) maakt geen onderdeel uit van de Algemene reserve van de provincie, maar wordt aangehouden door de NOM.

A.2 Verbonden partijen

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico		✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 60,0 miljoen
Kans	20%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 12,0 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

De provincie Groningen heeft in totaal twintig verbonden partijen, bestaande uit zeven publiekrechtelijke organisaties in de vorm van gemeenschappelijke regelingen en dertien private organisaties (besloten en naamloze vennootschappen, twee stichtingen en een vereniging). Periodiek wordt beoordeeld of de provincie Groningen risico's loopt met een eventuele financiële impact op de minimaal benodigde weerstandscapaciteit met betrekking tot de verbonden partijen. Dit kan voorkomen als verbonden partijen niet langer aan hun verplichtingen kunnen voldoen, resulterend in afwaarderingen (of niet incasseerbare vorderingen) voor de provincie Groningen of doordat verbonden partijen financiële risico's lopen die zij niet zelfstandig kunnen afdekken. Momenteel bestaat een risico, met impact op de minimaal benodigde weerstandscapaciteit, met betrekking tot de deelname in het Investeringsfonds Groningen.

In 2016 heeft de provincie een aandelenbelang van 16,67% verworven in de N.V. NOM. Jaarlijks wordt bepaald of op basis van de actuele waarde van de NOM ten opzichte van de verkrijgingsprijs van de aandelen ook afgewaardeerd moet worden. Deze afwaardering wordt gedaan door het treffen van een voorziening en heeft derhalve geen impact op het weerstandsvermogen. Ultimo 2020 bedraagt de voorziening € 365.000. Op basis van de jaarrekening 2021 van de NOM moeten wij een aanvullende voorziening nemen van € 114.000 ten laste van het resultaat. Daarmee komt de voorziening ultimo 2021 op € 479.000. Met betrekking tot een deel van de NOM-participaties is een verrekeningssystematiek ontwikkeld met het Rijk en hierop hoeft niet afgewaardeerd te worden. Wij zijn in gesprek met het Rijk om de verrekeningssystematiek met ingang van 2022 op te heffen.

Corona heeft gevolgen voor het openbaar vervoer en dan met name het verminderde gebruik en dus misgelopen reizigersbijdrage.
Voor 2020, 2021 en tot en met augustus 2022 heeft het Rijk een beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV) in het leven geroepen. Recent heeft het Rijk deze afspraken tot eind 2022 verlengd echter zonder nadere afspraken voor de situatie na 2022. In het Nationaal Openbaar Vervoer Beraad (NOVB) is eerder de verwachting uitgesproken dat niet eerder dan in 2025 het gebruik van het openbaar vervoer weer op het oude niveau is.
Het NOVB wil daarom afspraken maken voor de situatie na 2022. Hierover is al intensief overleg geweest met het ministerie van IenW en het ministerie van Financiën echter dit heeft nog niet geleid tot definitieve afspraken.
Op dit moment laat de ontwerpbegroting 2023 van het OV-bureau Groningen Drenthe een tekort zien. Dekking van dit tekort is (mede) afhankelijk van de uitkomsten van de afspraken die in het NOVB worden gemaakt.
Bij de Kadernota 2021-2025 hebben uw Staten besloten om € 1,6 miljoen voor het jaar 2023 en verder te reserveren voor het risico dat de provincie zal moeten bijspringen in de tekortfinanciering. Deze wordt bij de begroting 2023 toegevoegd aan het beschikbare weerstandsvermogen en zal dan zichtbaar zijn in de Begroting 2023 als concreet risico.

Aard risico:	De provincie Groningen participeert in het Investeringsfonds Groningen. Wanneer het Investeringsfonds Groningen niet aan de verplichtingen voldoet, komen de lasten voor de provincie Groningen.
Inschatting van kans en impact:	Ieder halfjaar wordt een inschatting gemaakt van de waarde en kans met betrekking tot eventuele risico's. Per 31 december 2021 is ca. € 24,0 miljoen - van het maximum van € 60 miljoen - aan agio gestort in het Investeringsfonds Groningen. De kans op risico's wordt geschat op 20%. Dit percentage is overeenkomstig de provinciale kaders voor revolverend financieren.
Getroffen beheersings-maatregelen:	De primaire beheersingsmaatregelen zijn: • De provincie Groningen heeft bij het Investeringsfonds Groningen een investeringscommissie ingesteld om de kans op afwaarderingen en eventuele bijstortverplichtingen te verkleinen. • Jaarlijks monitort de provincie Groningen de financiële positie (solvabiliteit en liquiditeit) van het Investeringsfonds Groningen door de jaarrekening op te vragen en te bestuderen en neemt actie indien nodig. • De overige verbonden partijen worden eveneens periodiek gemonitord.
Conclusie:	De totale impact bedraagt € 12 miljoen, bestaande uit een risico met betrekking tot het Investeringsfonds Groningen. Dit risico is gelijk gebleven ten opzichte van de Begroting 2022.

A.3 Effecten rijksontwikkelingen en bezuinigingen

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico (I)		✓
Revolverend (R)		
Structureel risico (S)		✓

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 4,0 miljoen
Kans	5% (I) en 25% (S)
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 0,2 miljoen (I) en € 1,0 miljoen (S)

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Rijksbezuinigingen
Er is op dit moment geen concrete indicatie dat het Rijk in de komende kabinetsperiode bezuinigingen op de middelen voor de decentrale overheden zal doorvoeren. Op termijn verwachten wij wel bezuinigingen zeker gezien de grote uitgaven die het Rijk doet om de gevolgen van de coronacrisis voor de economie te minimaliseren. Voor 2020 en 2021 heeft het kabinet de accressen in verband met de coronacrisis bevroren waardoor de schommelingen in de uitkering minimaal zullen zijn.
De doorwerking van rijksbezuinigingen op het accres Provinciefonds kunnen we in beperkte mate binnen de lopende begroting opvangen vanwege het door ons gehanteerde behoedzame scenario bij het opstellen van de ramingen van de uitkering uit het Provinciefonds.
Wij hebben geen indicatie dat taken tussen het Rijk, de provincies en gemeenten (verder) zullen verschuiven. Het is echter niet zeker dat er zich in de nieuwe kabinetsperiode geen verschuiving van taken zullen voordoen. Op basis van deze inschattingen bepalen wij de kansinschatting voor de korte termijn op 5%. Voor de lange termijn handhaven wij deze op 25%.

Verdeelmodel Provinciefonds
Met enige vertraging is in de tweede helft van 2021 het onderzoek naar het verdeelmodel Provinciefonds gestart. Dit gebeurt in samenwerking tussen IPO en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Financiën. Medio maart 2022 is de lijn van IPO/BZK nog steeds om het nieuwe verdeelmodel in te voeren per 2023, maar tegelijkertijd is de verbinding met andere dossiers belangrijk.

Financiële verhouding Rijk-provincies
In 2020 en 2021 zijn diverse onderzoeken geweest (normering Provincie- en Gemeentefonds, de financiële verhouding Rijk en decentrale overheden, belastinggebied etc.). Er wordt binnen het IPO en in overleg met de betreffende ministeries gewerkt aan de nadere uitwerking.

Opcenten motorrijtuigenbelasting
Eén van de onderdelen waar het Klimaatakkoord de provincies raakt is de stimulering van het elektrisch vervoer. Door in te zetten op elektrisch vervoer (EV) zullen de inkomsten vanuit de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting (mrb) dalen. In de huidige (opcenten) mrb zijn de elektrische voertuigen namelijk vrijgesteld van belasting. Indien het aantal elektrische voertuigen de komende jaren fors stijgt, neemt de derving van de inkomsten toe.
In het Klimaatakkoord (juni 2019) is opgenomen dat het Rijk instaat voor het in standhouden van hetzelfde of een, qua effect vergelijkbaar, eigen belastinggebied voor de provincies vanaf 2025. Met dit belastinggebied dient de open huishouding van provincies onverkort intact te blijven. Tot 2025 monitoren Rijk en provincies het effect van de toename EV, waarbij wordt uitgegaan van het tarief van 2019. Daarnaast is de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) gevraagd een advies uit te brengen over de vraag in hoeverre de beleidsvoornemens van het Rijk gerelateerd aan de provinciale opcenten tot een substantiële wijziging in inkomsten van de provincie leiden.

	De ROB heeft op 1 mei 2020 haar advies uitgebracht aan de minister van Binnenlandse Zaken. De Raad stelt vast dat een eenzijdige maatregel van het Rijk, in dit geval de vrijstelling mrb voor EV-voertuigen, leidt tot een inperking van de belastinggrondslag van de provincies. Dit betekent een aantasting van de open huishouding van de provincies. Door de inperking van de belastinggrondslag lopen zij potentiële inkomsten mis. In haar rapportage heeft de ROB tevens een berekening gemaakt van de derving per provincie. Het Rijk heeft die middelen gereserveerd op haar begroting en we verwachten de compensatie bij de komende Meicirculaire 2022. *Implementatie Omgevingswet* In het Bestuursakkoord Implementatie Omgevingswet dat door Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen is ondertekend, zijn afspraken gemaakt over de implementatie van de Omgevingswet. Doel is dat de wet 1 januari 2023 in werking treedt. Over de financiën zijn kaderstellende afspraken gemaakt. Het beeld van de uitgaven, kosten en besparingen die samenhangen met de gehele stelselwijziging wordt met het vorderen van het implementatieproces steeds concreter. Naar aanleiding van opgetreden tekorten zijn afspraken gemaakt over het vereenvoudigen van de stelselwijziging. Op basis van voorlopige ramingen hebben wij voor de implementatie van de Omgevingswet middelen opgenomen in de provinciale begroting. We verwachten de implicaties van de stelselwijziging, van de opgetreden vertraging en van geactualiseerde ramingen over ons implementatietraject in de komende begroting te kunnen vertalen. *Opvangen financiële gevolgen* In het algemeen geldt dat rijksbezuinigingen en bovenstaande maatregelen van het Rijk alleen tijdelijk op het weerstandsvermogen mogen drukken. Indien het Rijk aanpassingen doorvoert met consequenties voor de provincie, zullen we tijd nodig hebben om deze aanpassingen te kunnen verwerken. Voor de overbrugging zal dan eventueel het weerstandsvermogen aangesproken worden.
Aard risico:	Het risico bestaat dat het Rijk aanvullende bezuinigingen zal doorvoeren en hiervoor een korting op het Provinciefonds zal toepassen of dat bovenstaande maatregelen van het Rijk uit het regeerakkoord onverwachte tegenvallers met zich meebrengen.
Inschatting van kans en impact:	Wij schatten de kans van optreden van deze risico's beperkt in, voor de korte termijn op 5% en voor de lange termijn op 25%. Wij schatten de omvang van het risico van rijksbezuinigingen in op € 0,2 miljoen incidenteel en € 1,0 miljoen structureel.
Getroffen beheersings-maatregelen:	Door middel van inbreng bij het IPO, maar ook door middel van rechtstreekse contacten met kabinet en parlement, alles in het werk stellen om de omvang van rijksbezuinigingen op de provinciale middelen zo beperkt mogelijk te laten zijn.
Conclusie:	In de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is voor dit risico incidenteel een bedrag van € 0,2 miljoen meegenomen, alsmede structureel € 1,0 miljoen. Ten opzichte van de Begroting 2022 zijn er geen wijzigingen.

B.1 Afvalbedrijven

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico	✓	✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 61,3 miljoen
Kans	9,7%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 5,97 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

De provincie Groningen is bevoegd gezag voor verschillende afvalbedrijven. In het geval van faillissement en/of calamiteiten kan een situatie ontstaan waarbij het bedrijf niet meer kan voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden. Dit kan leiden tot een situatie waarbij gevaren dreigen voor de gezondheid en het milieu. Vanuit de zorgplicht zal de provincie Groningen mogelijk maatregelen moeten nemen om deze gevaren weg te nemen. Dit omvat bijvoorbeeld het verwijderen van de achtergebleven afvalstoffen (geen beleidskeuze) en saneren van de vervuilde grond (in bepaalde gevallen beleidskeuze).

Aard risico:

In geval van faillissement en/of calamiteiten kan een bedrijf niet meer voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden.

Inschatting van kans en impact:

Halfjaarlijks worden de risico's per afvalbedrijf, waarvan de provincie Groningen bevoegd gezag is, in kaart gebracht. Er wordt onder andere gekeken naar de negatieve restwaarde van de afvalstoffen die liggen opgeslagen bij de verschillende bedrijven. Het risico Afvalbedrijven is berekend op € 5,97 miljoen.
De belangrijkste factoren bij de bepaling van het risico:
1. Door aangescherpte wet- en regelgeving is de toepasbaarheid van bepaalde afvalstoffen beperkter geworden. Dit heeft een negatief effect op de zogenaamde restwaarde van de betreffende afvalstoffen en dus ook op de omvang van het risico Afvalbedrijven.
2. De omvang van het risico wordt onder andere berekend op basis van de negatieve restwaarden van de afvalstoffen die liggen opgeslagen bij de verschillende bedrijven waarvan de provincie Groningen bevoegd gezag is. Hiervoor zijn per afvalstof/-categorie normbedragen bepaald aan de hand van a) breed verkregen (landelijke) realistische informatie over afvoer en/of verwerkingskosten van de afvalstromen en b) landelijke wet- en regelgeving voor afvalstromen. Door het gebruik van normbedragen is het probleem dat de bedrijven zelf de negatieve restwaarde voor dezelfde afvalstoffen verschillend waarderen weggenomen. De waardebepaling van de negatieve restwaarden op basis van normbedragen wordt door ODG op een consistente waarderingsmethodiek voor alle afvalbedrijven toegepast.
NB. De verwachting is dat het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA) de normbedragen ook gaat hanteren.

Getroffen beheersings-maatregelen:

Wij hebben de volgende beheersingsmaatregelen getroffen:

- Provincie Groningen verleent vergunningen en handhaaft conform de interne en externe wet- en regelgeving.
- Provincie Groningen monitort de afvalstromen en de financiële positie van de risicovolle bedrijven en rapporteert hierover halfjaarlijks. Deze rapportage wordt door ons geëvalueerd en waar nodig verbeterd.
- Provincie Groningen lobbyt bij het Rijk voor een regeling voor financiële zekerheidsstelling (zoals de Brzo-zekerheidsstelling).

Conclusie:

Ten opzichte van de Begroting 2022 is het risico toegenomen met ca. € 0,24 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van (de negatieve waarden van) het afval.

B.2 IBOI-indexeringsverplichting

Aard van het risico	Beleidskeuze	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico		✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 1,1 miljoen
Kans	50%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 0,6 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:	In het convenant RSP zijn afspraken gemaakt over de hoogte van rijks- en regiobijdrage aan het programma. Ook met de gemeente Groningen (die een deel van de regiobijdrage levert) zijn afspraken gemaakt over de indexering van de regiobijdrage.
Aard risico:	Bij de Voorjaarsnota 2015 is besloten om vanaf het boekjaar 2015 de rentetoerekening voor RSP-middelen te wijzigen van het gemiddelde van kort/lang geld naar kort geld. Omdat er een indexeringsverplichting bestaat over de middelen die de provincie voor cofinanciering beschikbaar heeft, is bij de Voorjaarsnota 2015 eveneens besloten een stelpost in het leven te roepen ter dekking van het risico dat de nu toegerekende lagere rente onvoldoende is om de indexeringsverplichting op te vangen. De provincie loopt het risico dat de in de stelpost opgenomen middelen onvoldoende zijn om te voorzien in de kosten die met de verplichte indexering annex zijn.
Inschatting van kans en impact:	De omvang van de stelposten is opnieuw bepaald, uitgaande van genoemde IBOI van 2,0% voor het jaar 2022 en 1,5% voor de jaren vanaf 2023. Het percentage voor 2022 is gezien de omvang van de IBOI 2021 (2,354%) verhoogd van 1,5% naar 2,0%. De stelpost in de Jaarrekening 2021 is hierdoor aangevuld met € 1,8 miljoen. De toekomstige IBOI-percentages zijn niet goed te voorspellen. Het IBOI-percentage van 2,354% voor 2021 is het hoogste percentage sinds de start van het RSP-programma in 2008. De gehanteerde IBOI van 2,0% voor 2022 is gebaseerd op de verwachting dat ook voor dit jaar een relatief hoog percentage zal gaan gelden, met in het achterhoofd dat de prijsstijgingen weer aan het afvlakken lijken te zijn. Met de 1,5% voor de latere jaren komen we uit op een gemiddeld percentage van 1,63%. Iets lager dan het gemiddelde over de laatste vijf jaren van 1,74%, maar een stuk hoger dan het gemiddelde over de laatste tien jaren (1,12%). Het risico bestaat desondanks dat de IBOI hoger zal zijn dan het gehanteerde uitgangspunt van 2,0 voor 2022 en 1,5% voor de latere jaren. We hebben dit risico gewaardeerd door het scenario door te rekenen dat de IBOI 2,5% zal zijn in 2022 en 2,0% in de jaren vanaf 2023. Dit zou leiden tot een extra indexeringslast van € 1,1 miljoen. De risicowaarde is ten opzichte van de Begroting 2022 gelijk gebleven.
Getroffen beheersings-maatregelen:	Ter gedeeltelijke beheersing van het risico is sprake van een jaarlijkse stelpost indexering.
Conclusie:	In de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is voor dit risico een bedrag van € 0,6 miljoen meegenomen. Dit bedrag is ten opzichte van de Begroting 2022 gelijk gebleven.

C.1 Claims

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel risico		✓
Revolverend		
Structureel risico		

Inschatting van kans en impact	
Waarde	€ 2,54 miljoen
Kans	37%
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 0,94 miljoen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing	
Achtergrond:	De in deze categorie opgenomen risico's hebben betrekking op bedragen die mogelijk kunnen voortvloeien uit reeds ingediende claims van derden. In principe zouden claims door reguliere beleids- en afdelingsbudgetten gedekt moeten worden. Gelet op de hoge impact die claims kunnen hebben, achten wij het echter niet onverstandig hiervoor ook in het weerstandsvermogen een buffer op te nemen. In de afgelopen jaren is de decentrale overheid namelijk regelmatig geconfronteerd met gebeurtenissen die haar imago geen goed hebben gedaan. Deze gebeurtenissen hebben geleid tot een kritischer houding van burgers en bedrijven ten opzichte van de decentrale overheid. Deze kritische houding leidt ertoe dat de decentrale overheid vaker wordt aangesproken op de kwaliteit van de door haar geleverde prestaties.
Aard risico:	Het risico bestaat dat reeds ingediende claims van derden deels dan wel geheel gehonoreerd moeten worden of dat in de toekomst nieuwe claims bij ons worden ingediend door derden.
Inschatting van kans en impact:	Periodiek worden de risico's per claim in kaart gebracht voor de claims groter dan € 35.000. Er wordt onder andere gekeken naar de waarde van de claim en de kans van voordoen. De totale waarde van de huidige claims is € 2,54 miljoen. De gemiddelde kans is 37%.
Getroffen beheersings-maatregelen:	• Wij trachten in elke situatie zorgvuldig te handelen om zo het risico op claims te verkleinen. • Wij trachten ons in elke situatie te houden aan de wettelijke kaders en voorgeschreven procedures om zo het risico op claims te verkleinen. • Wij hebben een WA-overeenkomst afgesloten om, in het geval een claim gehonoreerd wordt, de impact voor de provincie te verkleinen.
Conclusie:	Wij hebben in de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen voor reeds ingediende claims een bedrag van afgerond € 940.600 meegenomen.

1.3. Zes kengetallen en beoordeling

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van financiële kengetallen moet worden opgenomen. Deze zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 5. Financiële kengetallen

Kengetal	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
1A. Nettoschuldquote	-27%	-32%	-22%
1B. Nettoschuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-121%	-136%	-114%
2. Solvabiliteitsratio	55%	52%	48%
3. Kengetal grondexploitatie	13%	7%	12%
4. Structurele exploitatieruimte	17%	17%	13%
5. Belastingcapaciteit: opcenten mrb	113%	112%	112%

Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een duiding aangegeven in de trant van 'hoe hoger of lager het percentage, hoe beter'. Deze noemen wij in onderstaande toelichting bij elk kengetal.

1A. De nettoschuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Hoe lager dit percentage hoe beter. Een negatief cijfer geeft aan dat de eigen middelen groter zijn dan de schuldenlast.In vergelijking met de begroting is de vlottende schuld van de provincie lager dan werd begroot. Vandaar de nettoschuldquote op rekeningbasis gunstiger uitpakt. De nettoschuldquote is goed te noemen.

1B. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de nettoschuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager dit percentage hoe beter. Een negatief cijfer geeft aan dat de eigen middelen groter zijn dan de schuldenlast. De nettoschuldquote is goed te noemen. Het feit dat de schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen lager is dan de nettoschuldquote geeft aan dat een de provincie voor een deel geld heeft uitgeleend.

2. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger dit percentage hoe beter. De solvabiliteit is met 48% goed te noemen.

3. De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij verkoop. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten. Hoe lager dit percentage hoe beter.

4. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Hoe hoger dit percentage hoe beter.

5. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Als we de bovenstaande kengetallen in hun onderlinge verhouding beoordelen concluderen wij dat onze financiële positie goed is.

1.4. EMU-saldo

Het Stabiliteits- en Groeipact is een reeks van afspraken tussen eurolanden die de waardevastheid van de euro garanderen. Eén belangrijk onderdeel betreft de afspraak dat het begrotingstekort lager moet zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de eurozone robuust te houden. Aangezien de decentrale overheden onderdeel uitmaken van de sector overheid in de economische statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Eurostat, is daarbij bepaald dat niet alleen het saldo van de centrale overheid meetelt, maar ook het saldo van de decentrale overheden. In de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is daarom bepaald dat de verschillende overheidslagen een gelijkwaardige inspanningsverplichting hebben om te voldoen aan de Europese begrotingseisen en daarmee bij te dragen aan een gunstige budgettaire positie voor Nederland.

De EMU-tekortnorm decentrale overheden voor 2021 bedraagt 0,4% van het bruto binnenlands product. In de Septembercirculaire Provinciefonds 2020 is een onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Voor de provincie Groningen bedraagt de referentiewaarde voor 2021 € 34,6 miljoen (tekort).
Bij de Jaarstukken 2021 bedraagt het EMU-saldo van de provincie Groningen € 19,3 miljoen negatief. In de Begroting 2021 werd uitgegaan van € 63,8 miljoen negatief. Met de gerealiseerde waarde van € 19,3 miljoen negatief blijven we dus binnen de norm zoals vastgelegd in de Septembercirculaire Provinciefonds 2020. Overigens dient te worden opgemerkt dat een individuele EMU-referentiewaarde geen harde waarde is, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

2. Financiering

2.1. Algemeen

Het treasury- en financieringsbeleid wordt bepaald door wet- en regelgeving vanuit het Rijk en ook door interne provinciale regelgeving. Bij het Rijk gaat het om de Provinciewet, de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen (onder andere de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden) en het Besluit Begroting en Verantwoording. De interne provinciale regelgeving bestaat uit de Financiële verordening provincie Groningen 2021, het Financieringsstatuut van de provincie Groningen 2018, het Mandaatbesluit en het Bevoegdhedenbesluit Commissaris van de Koning.

De treasuryfunctie richt zich op het:
a. beheersen van de in- en uitgaande geldstromen;
b. beschermen van vermogen en resultaten tegen financiële risico's zoals rente- en beleggingsrisico's;
c. verkrijgen en behouden van toegang tot de geld- en kapitaalmarkt;
d. rendabel maken van liquiditeitsoverschotten.

Als algemene doelstelling geldt dat renterisico's en renteresultaten worden beheerst door het streven naar een grote mate van zekerheid over de renteresultaten in de tijd. Naast de treasuryfunctie van de provincie zelf, wordt ook de treasuryfunctie en het kasbeheer voor enkele derde partijen uitgevoerd. Het gaat hierbij onder andere om Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Omgevingsdienst Groningen (ODG) en Regio Groningen-Assen.

2.2. Ontwikkelingen en kaders

Uitzetten tijdelijke overtollige middelen
Door de invoering van het verplicht schatkistbankieren (schatkistbankieren) worden de tijdelijke overtollige middelen aangehouden op de rekening-courant van de provincie bij de Nederlandse Staat (Staat). Het plaatsen van deposito's bij de Staat en medeoverheden waarop de provincie geen toezicht houdt is ook mogelijk. Voor de invoering van het schatkistbankieren zijn nog langlopende leningen afgesloten met financiële ondernemingen. Deze leningen lopen op termijn af. Daarnaast kan 0,75% van het begrotingstotaal buiten de schatkist worden gehouden. Voor de nazorgmiddelen is een uitzondering gemaakt, deze vallen niet onder het schatkistbankieren. Nazorgmiddelen zijn middelen die specifiek uitgezet zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots.

Uitzetten middelen en verstrekken garanties in het kader van de publieke taak
Binnen het kader van wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze zal worden uitgeoefend. De provincie kan leningen aangaan, middelen uitzetten en garanties verlenen voor de uitoefening van haar publieke taak. Aan de te verstrekken geldleningen en garanties zijn voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden zijn in 2014 vastgesteld door uw Staten in het Afwegingskader provinciaal vermogen (voordracht 2/2014). In 2016 zijn de kaders voor nieuw op te richten revolverende fondsen vastgesteld, waarbij de technische kaders voor deze fondsen zijn bepaald (voordracht 25/2016). Wij zullen bij het uitzetten van middelen of het verstrekken van garanties pas besluiten nadat een ontwerpbesluit aan uw Staten is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van ons college te brengen. Het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties in het kader van de publieke taak valt buiten het schatkistbankieren.

2.3. Ontwikkeling rentetarieven

De Europese Centrale Bank (ECB) richt zich voornamelijk op het handhaven van prijsstabiliteit. De beleidsrente waartegen banken kunnen lenen bij de ECB bedraagt 0,00% en de depositorente die banken 'ontvangen' van de ECB bedraagt -0,50%. Deze tarieven zijn in 2021 niet gewijzigd. Als benchmark hanteert de provincie voor kort geld de driemaands Euribor en voor lang geld de rente van

tienjarige staatsleningen. De driemaands Euribor is in 2021 gedaald van -0,54% naar rond de -0,57%. Doordat de provincie de tijdelijk overtollige middelen aanhoudt op de rekening-courant bij de Staat à 0,0% heeft de provincie niet te maken met een negatieve rente. De rente van tienjarige staatsleningen bedroeg begin 2021 -0,49% en is gedurende het jaar gestegen naar -0,04%. De markt (gemiddelde verwachting van een aantal gerenommeerde banken) verwacht dat het komende jaar de korte rente en de lange rente zullen stijgen.

2.4. Uitgezette middelen treasury

Ultimo 2021 had de provincie Groningen circa € 1,1 miljard uitstaan. Dit bedrag is opgebouwd uit treasurymiddelen (tijdelijk overtollige middelen) en middelen die uitgezet zijn in het kader van de publieke taak (zie 2.5) en is inclusief de middelen die beheerd worden voor derde partijen. Hieronder is een tabel met de uitsplitsing opgenomen.

Tabel 6. Opbouw middelen treasury en publieke taak

Opbouw middelen treasury en publieke taak	Bedrag
Treasury kort (tot één jaar):	
Rekening-courant bij de Staat	643,5
	643,5
Treasury lang (vanaf één jaar):	
Deposito's medeoverheden	105,0
Deposito's financiële ondernemingen	30,0
Garantieproducten financiële ondernemingen	9,9
Deposito Staat	25,0
Duurzaam aandelenfonds	11,5
	181,4
Totaal Treasury	824,9
Totaal Publieke taak	290,9
Totaal uitgezette middelen	**1.115,8**

(bedragen x € 1 miljoen)

Treasurymiddelen
De middelen die ultimo 2021 uitgezet waren (totaal € 824,9 miljoen) kunnen worden onderverdeeld naar de volgende geldnemers:
- € 668,5 miljoen bij de Staat;
- € 105,0 miljoen bij medeoverheden;
- € 51,4 miljoen bij financiële ondernemingen.

Uitgezette middelen bij de Staat
De middelen die ultimo 2021 bij de Staat geplaatst zijn betreffen het tegoed op de rekening-courant van de provincie van € 643,5 miljoen en een deposito van € 25,0 miljoen met een looptijd van 10 jaar à 2,29%. Het deposito vervalt in 2023.

Uitgezette middelen bij medeoverheden
Vanaf mei 2013 zijn deposito's geplaatst bij medeoverheden met looptijden tot 17 jaar. Ultimo 2021 stond bij tien medeoverheden totaal € 105 miljoen uit. Het laatste deposito vervalt in 2030. Bij het afsluiten van deze deposito's heeft de provincie een hoger rendement gerealiseerd dan op dat moment mogelijk was bij de Staat. Het gaat hierbij om een opslag van 0,2% tot 0,3%. Vanwege de marktomstandigheden zijn in 2021 geen nieuwe deposito's uitgezet bij medeoverheden.

Uitgezette middelen bij financiële ondernemingen
Per ultimo 2021 staat totaal € 51,4 miljoen lang uit, waarvan € 16,5 miljoen nazorgmiddelen. De openstaande leningen hebben looptijden van 10 tot 15 jaar, waarbij de laatste lening vervalt in 2024. De middelen zijn uitgezet door het plaatsen van een deposito bij de Rabobank en het afsluiten van een garantieproduct via Oyens & Van Eeghen (O&E). O&E heeft vanaf 7 februari 2022 de naam van

haar moederbedrijf aangenomen, namelijk Delen Private Bank. Vanaf nu zullen wij deze naam hanteren. Bij het garantieproduct zijn de vastrentende waarden belegd in obligaties van de Rabobank. Het vrij belegbare deel is belegd door toe te treden tot het Candriam Sustainable Fund ONE Global. Eind 2017 is een deel van de nazorgmiddelen herbelegd door deelname in hetzelfde fonds. Het fonds heeft over 2021 een positief rendement behaald van ruim 32% (circa € 2,8 miljoen). Dit is de stijging van de marktwaarde ultimo 2021 ten opzichte van de marktwaarde ultimo 2020. Het rendement wordt in de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen gestort ter dekking van de kosten voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen.

Treasuryportefeuille
De provincie Groningen beheert naast haar eigen middelen ook middelen van derde partijen. Het gaat hierbij om Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Regio Groningen-Assen, Omgevingsdienst Groningen, Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging en Groningen Bereikbaar. In het overzicht hieronder is de onderverdeling van de treasurymiddelen over de verschillende partijen weergegeven.

Tabel 7. Opbouw treasurymiddelen provincie - derde partijen

Verdeling treasurymiddelen	Bedrag	Percentage
Totaal Treasury	824,9	100,0%
waarvan middelen van derden:		
SNN	39,8	4,8%
SNN - diensten voor derden	144,9	17,6%
Nazorgmiddelen	32,2	3,9%
Regio Groningen-Assen	8,8	1,1%
Omgevingsdienst Groningen	2,3	0,3%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	2,6	0,3%
Groningen Bereikbaar	-0,5	-0,1%
Totaal gelden derden	230,0	27,9%
Eigen middelen provincie	**594,9**	**72,1%**

(bedragen x € 1 miljoen)

Om inzicht te verschaffen in de opbouw van de treasuryportefeuille is in het onderstaande overzicht de portefeuille per ultimo 2021 weergegeven, uitgesplitst naar geldnemer en de restantlooptijd. Door de marktomstandigheden zijn in 2021 geen middelen uitgezet bij medeoverheden. Hierdoor staat circa 78% van onze treasurymiddelen op de rekening-courant bij de Staat. De treasuryportefeuille is te verdelen in drie type geldnemers: de Staat, medeoverheden en financiële ondernemingen. Deze laatste categorie zal vanwege het verplicht schatkistbankieren verder worden afgebouwd.

Het onderstaande overzicht geeft de restant looptijd weer. Hierdoor kunnen de cijfers op onderdelen afwijken van de gegevens in de tabel Opbouw middelen treasury en publieke taak.

Tabel 8. Treasuryportefeuille naar geldnemer

	tot 1 jr.	tot 3 jr.	tot 5 jr.	tot 7 jr.	tot 10 jr.	> 10 jr	Totaal
Staat	643,5	25,0					**668,5**
Medeoverheden		80,0	20,0		5,0		**105,0**
Financiële ondernemingen		39,9				11,5	**51,4**
Totaal	**643,5**	**144,9**	**20,0**	**0,0**	**5,0**	**11,5**	**824,9**
Percentages	**78%**	**18%**	**2%**	**0%**	**1%**	**1%**	**100%**

(bedragen x € 1 miljoen)

Uitgezette middelen met een looptijd tot één jaar
Ultimo 2021 stond € 643,5 miljoen uit met restant looptijden tot één jaar. Bij de Begroting 2021 is ervan uitgegaan dat het saldo van de kort uitgezette middelen in de loop van 2021 zou afnemen. Dit zou gerealiseerd worden door het uitzetten van middelen in het kader van de publieke taak en door de realisatie van geplande investeringen. Als gevolg van vooruitontvangen gelden van het Rijk voor de uitvoering van het NPG en de forse toename van saldi op diensten voor derden bij het SNN waarvoor wij de treasury uitvoeren, is het saldo kort uitgezette middelen toegenomen. Doordat medeoverheden kunnen lenen tegen percentages lager dan 0%, zijn in 2021 geen deposito's bij medeoverheden

geplaatst. Als gevolg hiervan wordt de rente voor kort geld alleen bepaald door de rentevergoeding op de rekening-courant van de provincie bij de Staat. De Staat vergoedt hiervoor het EONIA-tarief met een minimum van 0,0%. Het EONIA-tarief is sinds begin januari 2015 negatief. De raming en realisatie van de rente kort uitgezette middelen 2021 is nihil.

De rentebaten en de rendementen van de uitgezette middelen met een looptijd tot één jaar over de jaren 2018 tot en met 2021 (exclusief nazorgmiddelen) zijn hierna weergegeven. Ter vergelijking is het gemiddeld rendement van de driemaands Euribor in het overzicht opgenomen.

Tabel 9. Rente uitgezette middelen looptijd tot één jaar (excl. nazorgmiddelen)

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Gemiddelde driemaands Euribor	Rente-opbrengst
2018	516,0	0,00%	-0,32%	0,0
2019	525,9	0,00%	-0,36%	0,0
2020	461,1	0,00%	-0,42%	0,0
2021	494,1	0,00%	-0,55%	0,0

(bedragen x 1 miljoen)

Uitgezette middelen met een looptijd van 1 jaar en langer
Op 31 december 2021 stond € 181,4 miljoen uit met looptijden van één jaar en langer. In 2021 is een bedrag van € 4,7 miljoen aan rentebaten gegenereerd. Dit is het resultaat van een gemiddeld saldo van € 188,0 miljoen met een gemiddeld rendement van 2,51%. Bij de raming werd reeds van dit bedrag en percentage uitgegaan, omdat verwacht werd dat wij geen nieuwe uitzettingen zouden doen in 2021. De gerealiseerde rente over 2021 wijkt dan ook niet af van de raming.

De rentebaten en de rendementen van de uitzettingen langer dan één jaar over de jaren 2018 tot en met 2021 (exclusief nazorgmiddelen) zijn hieronder weergegeven. Ter vergelijking is het gemiddeld rendement van de tienjaars Eurobond in het overzicht opgenomen.

Tabel 10. Rente uitgezette middelen looptijd één jaar en langer (excl. nazorgmiddelen)

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Gemiddelde tienjaars Eurobond	Rente-opbrengst
2018	325,4	2,04%	0,95%	6,6
2019	292,7	2,08%	-0,11%	6,1
2020	219,0	5,21%	-0,33%	11,4
2021	188,0	2,51%	-0,22%	4,7

(bedragen x 1 miljoen)

Nazorgmiddelen
Nazorgmiddelen zijn middelen die specifiek uitgezet zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots. De beleggingen van deze middelen zijn uitgezonderd van het schatkistbankieren. In de Wet fido is specifiek voor nazorgfondsen bepaald dat voor de hoofdsomgarantie bij beleggingen er minimaal 42% vastrentend moet worden belegd en de rest in aandelen (maximaal 58%). Vastrentende beleggingen zijn beleggingen in obligaties en leningen waarbij de renteopbrengsten van tevoren bekend zijn. Het saldo van het nazorgfonds gesloten stortplaatsen bedraagt ultimo 2021 € 31,0 miljoen. De contante waarde van de doelvermogens voor de stortplaatsen bedraagt eind 2021 € 28,1 miljoen. Het surplus van € 2,9 miljoen blijft in het nazorgfonds.

Stortplaatsen
In het onderstaande overzicht zijn de uitgezette middelen van het nazorgfonds gesloten stortplaatsen provincie Groningen opgenomen.

Tabel 11. Uitgezette middelen nazorgfonds gesloten stortplaatsen

Uitgezette middelen	Bedrag
Achtergestelde leningen NWB en BNG	14,3
Duurzaam aandelenfonds	11,5
Garantieproduct financiële onderneming	5,0
Rekening-courant bij de Staat	0,2
Totaal	**31,0**

(bedragen x € 1 miljoen)

De behaalde rendementen voor de nazorgmiddelen over de periode 2018 tot en met 2021 zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 12. Overzicht rendement nazorgfonds stortplaatsen

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Rente-opbrengst
2018	26,0	0,28%	0,1
2019	25,6	9,20%	2,4
2020	27,6	3,19%	0,9
2021	28,1	11,42%	3,2

(bedragen x € 1 miljoen)

Het rendement van de uitgezette middelen is in 2021 hoger dan vorig jaar vanwege een hoger rendement van het duurzaam aandelenfonds in 2021. Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In 2021 is het aandelenfonds gestegen en leidt tot een hogere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 11,5 miljoen. Dit is een stijging van circa € 2,8 miljoen (ruim 32%) ten opzichte van de eindstand van 2020. Met de hybride leningen bij NWB en BNG is circa € 0,4 miljoen aan rendement gegenereerd. Het rendement over het garantieproduct wordt pas gerealiseerd op de einddatum (2023).

Baggerspeciedepots
Naast het nazorgfonds voor gesloten stortplaatsen heeft de provincie een fonds voor baggerspeciedepots. Voor dit fonds was ultimo 2021 een bedrag van circa € 1,22 miljoen kort uitgezet. Het fonds is opgebouwd uit de nazorgheffing van Driebond, Winschoterzijl en Zuidwending (totaal € 0,15 miljoen) en het saldo van de provinciale depots (totaal € 1,07 miljoen). De renteraming en het rendement waren nihil. De objectgebonden nazorgheffing voor baggerspeciedepots wordt een maand voor sluiting van een baggerspeciedepot opgelegd en geheven.

2.5. Verstrekte leningen en garanties in het kader van de publieke taak

Het saldo van leningen en garanties die in het kader van de publieke taak zijn verstrekt bedraagt per 31 december 2021 totaal € 290,9 miljoen. In de onderstaande tabel zijn de uitgezette middelen en garanties in het kader van de publieke taak opgenomen.

Tabel 13. Uitgezette middelen in het kader van de publieke taak

Uitgezette middelen en garanties publieke taak	Bedrag
Leningen aan deelnemingen:	
NV Bank Nederlandse Gemeenten (achtergesteld)	100,0
Enexis Holding N.V. (converteerbaar)	34,0
	134,0
Rentedragende leningen:	
Nederlandse Waterschapsbank NV (achtergesteld)	100,0
Fonds Nieuwe Doen	18,6
Rodin Broadband	18,9
Ommelander Ziekenhuis Groningen	8,8
Verstrekte hypotheken Ulsderpolder/Onnerpolder	0,7
NV Groninger Monumentenfonds (achtergesteld)	0,5
Kredietunies	0,5
Stichting De Hoven (achtergesteld)	-
Particuliere woningverbetering via SVn	0,2
Energiebesparing via SVn	0,2
Nesec	2,0
	150,5
Renteloze leningen:	
Collectieve agrarische verenigingen	0,7
Gemeente Groningen: Spoed voor Jeugd	1,1
	1,8
Subsidies met leningsvoorwaarden:	4,6
Totaal uitgezette middelen publieke taak	**290,9**
Gewaarborgde leningen/Garanties:	
Nationaal Groenfonds	2,2
Stichting De Zijlen	0,4
Totaal gewaarborgde leningen/garanties	**2,6**
Totaal	**293,5**

(bedragen x € 1 miljoen)

Over 2021 zijn de volgende ontwikkelingen te melden over de leningen en garanties die in het kader van de publieke taak verstrekt zijn.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
In 2015 en 2016 heeft de provincie Groningen achtergestelde hybride leningen verstrekt aan BNG Bank. In het voorjaar van 2021 heeft BNG Bank het besluit genomen om het recht om de eerste lening ad € 50 miljoen per 17 mei 2021 af te lossen niet uit te oefenen. Hierdoor loopt deze lening in ieder geval een jaar langer door. In 2022 heeft BNG Bank wederom het recht om de lening af te lossen.

Fonds Nieuwe Doen
Aan Fonds Nieuwe Doen is een subsidie in de vorm van lening verstrekt van maximaal € 48 miljoen. De subsidie aan Fonds Nieuwe Doen is bedoeld voor het verstrekken van leningen aan derden.

De bedragen voor de leningen aan derden worden verstrekt conform de toekenning middels trekkingsverzoeken. In 2021 zijn in totaal twee trekkingsverzoeken gedaan en uitbetaald met een totaalbedrag van circa € 3,8 miljoen. Het saldo van de verstrekte lening bedraagt per 31 december 2021 hierdoor circa € 18,6 miljoen.

Rodin Broadband
Aan Rodin Broadband is een lening verstrekt van maximaal € 29,5 miljoen en een subsidie à fonds perdu van maximaal € 10,0 miljoen ten behoeve van de Regeling Snel Internet. De subsidie wordt betaald door de stichting Economic Board Groningen (EBG) en Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Uitbetaling van zowel de lening als de subsidie geschiedt op basis van trekkingen. In 2021 zijn drie trekkingsverzoeken gedaan voor een totaalbedrag van circa € 8,4 miljoen. Hiermee komt het saldo van de lening op € 18,9 miljoen.

Ommelander Ziekenhuis Groningen
In 2016 heeft de provincie Groningen aan Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG) een achtergestelde lening verstrekt van € 10 miljoen. Hiervan is € 6,2 miljoen geborgd door UMCG en € 3,8 miljoen niet geborgd. De eerste twee jaren waren aflossingsvrij en in 2019 is € 1,67 miljoen afgelost op het niet-geborgde deel, zodat een lening ultimo 2019 van in totaal € 8,3 miljoen resteert. Op verzoek van OZG is in de eerste helft van 2021 gewerkt aan het aanpassen van de leningsvoorwaarden. De overeenkomst is aangepast in juli 2021. Samengevat wordt de looptijd van de achtergestelde lening verlengd met vijf jaar, de rentepercentages van respectievelijk 2,6% en 7% gewijzigd naar 1,5% en 4,5%, de aflossing van de lening verplaatst naar de laatste vier jaren van de looptijd en de rente over de jaren 2020 tot en met 2024 opgeschort en in die jaren toegevoegd aan de hoofdsom van de lening. De lening inclusief toevoeging rente bedraagt ultimo 2021 € 8,8 miljoen.

Verstrekte hypotheken Ulsderpolder/Onnerpolder
In het verleden zijn hypotheken voor circa € 5,9 miljoen in het kader van waterberging verstrekt. Begin 2021 stond hiervan nog € 0,73 miljoen uit. In 2021 is circa € 48.000 afgelost. Het saldo van de leningen bedraagt per 31 december 2021 € 0,68 miljoen.

Kredietunies
De provincie heeft aan drie kredietunies een lening verstrekt die op basis van trekkingsverzoeken wordt uitbetaald. In totaal is van de maximaal te vertrekken leningen aan kredietunies van € 2 miljoen nu € 540.734 verstrekt:

- *Kredietunie Groningen*
  In 2015 is een lening verstrekt aan Kredietunie Groningen van maximaal € 1 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Groningen. De uitbetaling van de lening vindt op verzoek van de ontvanger plaats. In 2021 heeft Kredietunie Groningen geen trekkingsverzoek gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2021 € 345.734.
- *Kredietunie Westerkwartier*
  In 2017 is een lening verstrekt aan Kredietunie Westerkwartier van maximaal € 1 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Westerkwartier, dat in overleg in 2019 is verlaagd naar € 500.000. Ook hier vindt de uitbetaling van de lening plaats op verzoek van de ontvanger. In 2021 is één trekkingsverzoek gedaan voor in totaal € 20.000. Er zijn geen aflossingen gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2021 € 102.500.
- *Kredietunie Eemsregio*
  In 2019 is een lening verstrekt aan Kredietunie Eemsregio van maximaal € 500.000 ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Eemsregio. In 2021 is geen trekkingsverzoek gedaan. Er zijn geen aflossingen gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2021 € 92.500.

Achtergestelde lening De Hoven
In 2011 is aan zorginstelling De Hoven een achtergestelde lening verstrekt van € 3,5 miljoen. Jaarlijks wordt van deze lening een tiende deel afgelost. Ook in 2021 heeft deze aflossing plaatsgevonden, waardoor de lening volledig is afgelost.

Nesec
De provincie participeert in het Nesec-scheepsbouwfonds voor een bedrag van € 15,0 miljoen door middel van het verstrekken van een lening ter financiering van de funding. Middels trekkingsverzoeken kan Nesec de lening opvragen. In 2021 zijn twee trekkingsverzoeken gedaan voor in totaal € 2,0 miljoen.

Collectieve agrarische verenigingen
De collectieve agrarische verenigingen hebben in 2021 € 450.000 afgelost. Het saldo van de leningen bedraagt per 31 december 2021 € 0,7 miljoen.

Spoed voor Jeugd
In 2021 heeft de provincie een lening van € 1,1 miljoen verstrekt aan de gemeente Groningen als penvoerder namens alle Groninger gemeenten voor de implementatie van het project Spoed voor Jeugd. Dit betreft een project om samen met een aantal zorgaanbieders de crisiszorg anders te organiseren, waardoor de continuïteit gewaarborgd is, de kwaliteit van de crisiszorg verbetert én de (vervolg)kosten dalen. De lening heeft een looptijd tot 2023.

Subsidies met terugbetalingsverplichting
Door het verstrekken van subsidies met terugbetalingsverplichtingen kunnen provinciale middelen revolverend ingezet worden. Deze subsidies staan op de balans als lening en worden voor 100% voorzien. Door de lening te voorzien zijn bij de afboeking van de lening geen financiële gevolgen voor de Algemene middelen, immers de subsidie is betaald vanuit een beleidskrediet. Het saldo van verstrekte subsidies met terugbetalingsverplichtingen bedraagt ultimo 2021 circa € 4,6 miljoen. Er zijn geen nieuwe subsidies met terugbetalingsverplichtingen. In 2021 hebben diverse ontwikkelingen voorgedaan. Eén van de leningnemers heeft in 2021 zijn volledige subsidie terugbetaald. Eén van de leningnemers heeft een verlengingsverzoek aangevraagd. Tot slot heeft één bedrijf dat een subsidie met terugbetalingsverplichting heeft ontvangen een faillissement aangevraagd. Afwikkeling hiervan zal in 2022 zijn beslag krijgen.

Nationaal Groenfonds en stichting De Zijlen
De provincie staat garant voor een lening die in het verleden is aangegaan door stichting De Zijlen. Het betreft een lening met looptijd van dertig jaar. In 2024 zal de stichting deze lening aflossen. In 2021 is de garantstelling € 0,1 miljoen lager geworden. De gewaarborgde geldleningen van het Nationaal Groenfonds hebben betrekking op de door het Nationaal Groenfonds opgenomen leningen, die zijn doorgeleend aan individuele provincies (en voorheen DLG). De provincies in Nederland staan gezamenlijk garant voor de terugbetaling van deze leningen. In 2021 is de garantstelling € 0,2 miljoen lager geworden.

2.6. Toezicht liquiditeitspositie en renterisiconorm

In deze paragraaf zijn de verplichte onderdelen met betrekking tot het toezicht op de liquiditeitspositie en de langlopende opgenomen middelen opgenomen. In 2021 zijn er geen middelen opgenomen die dienen ter aanvulling van een tijdelijk liquiditeitstekort of als langlopende financiering.

Voor het toezicht op de liquiditeitspositie hanteert de toezichthouder de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is voor 2021 gesteld op 7% van het begrotingstotaal van € 369,3 miljoen en bedraagt € 25,8 miljoen. Het saldo van de netto vlottende schuld mag deze limiet niet structureel overschrijden. Een vlottende schuld ontstaat als de kortlopende schulden hoger zijn dan de kortlopende middelen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat in 2021 geen liquiditeitstekorten zijn voorgekomen.

Tabel 14. Liquiditeitspositie

Liquiditeitspositie	Vlottende schuld	Vlottende middelen	Netto schuld (+) of overschot (-)
januari 2021	€ 252.707	€ 470.572	€ -217.865
februari 2021	€ 244.108	€ 437.065	€ -192.957
maart 2021	€ 229.145	€ 420.938	€ -191.793
gemiddelde 1e kwartaal			€ -200.872
ruimte onder limiet			€ 226.721
april 2021	€ 252.258	€ 473.537	€ -221.279
mei 2021	€ 244.761	€ 438.108	€ -193.346
juni 2021	€ 233.947	€ 420.471	€ -186.525
gemiddelde 2e kwartaal			€ -200.383
ruimte onder limiet			€ 226.232
juli 2021	€ 396.591	€ 652.563	€ -255.972
augustus 2021	€ 372.973	€ 629.449	€ -256.476
september 2021	€ 322.558	€ 573.338	€ -250.780
gemiddelde 3e kwartaal			€ -254.409
ruimte onder limiet			€ 280.258
oktober 2021	€ 289.759	€ 513.353	€ -223.594
november 2021	€ 304.822	€ 536.794	€ -231.972
december 2021	€ 313.221	€ 653.212	€ -339.991
gemiddelde 4e kwartaal			€ -265.186
ruimte onder limiet			€ 291.035

(bedragen x 1.000)

De toezichthouder hanteert voor het toezicht op de langlopende opgenomen middelen de zogenaamde renterisiconorm. Het renterisico op de vaste schuld kan worden berekend door te bepalen welk deel van de langlopende leningen in enig jaar moet worden geherfinancierd. De renterisiconorm is voor 2021 gesteld op 20% van het begrotingstotaal ad € 369,3 miljoen. Dit komt neer op een bedrag van € 73,9 miljoen. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de renterisico's voor de jaren 2021 tot en met 2024 nihil zijn.

Tabel 15. Langlopende opgenomen leningen

Variabelen Renterisico(norm)	2021	2022	2023	2024
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Renterisico (1+2)	€ -	€ -	€ -	€ -
Renterisiconorm	€ 73.853	€ 73.853	€ 73.853	€ 73.853
Ruimte onder renterisiconorm	€ 73.853	€ 73.853	€ 73.853	€ 73.853
Overschrijding renterisiconorm				
Renterisiconorm				
Begrotingstotaal jaar T	€ 369.266			
Percentage	20%			
Regeling	provincie			
Renterisiconorm (van alleen jaar T)	€ 73.853			

(bedragen x 1.000)

2.7. Toerekening van rente

In het BBV is opgenomen dat de Financieringsparagraaf met ingang van 2017 naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Aangezien in 2021 geen rentetoerekening via omslagfinanciering heeft plaatsgevonden, is geen sprake van toerekening van rentekosten.

3. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering gaat over de wijze waarop wij onze organisatie hebben ingericht, ondersteunend aan de primaire processen en gericht op de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven.
Met het aantreden van ons college in 2019 wordt stevig ingezet op een transparante, betrouwbare en rolbewuste provincie door de eerder ingezette organisatieontwikkeling verder af te ronden. We hebben een visie en missie opgesteld voor onze organisatie en gaan die visie implementeren in ons werk. We willen toe naar een lerende, vernieuwende, toekomstbestendige organisatie, met oog en oor voor de samenleving, die integraal strategisch en professioneel werkt. De kernwaarden die bij deze missie horen zijn Samen, Gedreven, Betrouwbaar en Plezier.

In deze paragraaf gaan wij in op de voornaamste ontwikkelingen van de bedrijfsvoering in 2021. In het eerste gedeelte groeperen we de ontwikkelingen naar thema's die hebben bijgedragen aan de organisatiedoelstellingen. In het tweede gedeelte komen enkele overige aandachtspunten aan de orde.

3.1. Bedrijfsvoering naar thema

3.1.1. Flexibele en lerende organisatie

Organisatieontwikkeling
In 2021 hebben wij verdere stappen gezet in onze organisatieontwikkeling. Zes teams hebben de onderwerpen talenten, processen, ondersteuning, structuur, leiderschap en programmaberaad uitgewerkt en in 2021 hun resultaten opgeleverd. Op basis van het advies over de structuur is een adviesaanvraag aan de OR aangeboden en na hun positieve advies is besloten tot het wijzigen van de hoofdstructuur van de organisatie. De organisatie met 14 afdelingen is op 1 januari 2022 gewijzigd in een organisatie bestaande uit vier domeinen (uitvoering, organisatieondersteuning, bestuurszaken en beleid) met binnen de domeinen teams. In 2021 is deze structuurwijziging met de daarbij behorende aanpassing van diverse systemen voorbereid. Daarnaast is een introductieprogramma voor leidinggevenden voorbereid, een leergang leiderschap gegeven en hebben diverse collega's een talentenscan uitgevoerd. Bij de organisatieondersteuning is het introduceren van één loket voor ondersteuning voorbereid en voor de processen is een processenportaal ontwikkeld, dat gaat ondersteunen bij het verbeteren van procesmatig werken. De organisatieontwikkeling is gericht op het blijven ontwikkelen van de gewenste houding en gedrag, ondersteund door de juiste processen en dit weer ondersteund door een passende structuur.

Personeelsbeleid
Ook in het afgelopen jaar voerde het coronavirus COVID-19 duidelijk de boventoon en dit had forse impact op de organisatie en haar medewerkers. In die tussentijd is de organisatieontwikkeling doorgegaan. Dit alles had zijn weerslag op de organisatie en heeft veel gevraagd van de medewerkers. Het personeelsbeleid was hierdoor des te belangrijker. Er is veel aandacht geweest voor de werkomgeving, zowel op het werk als in de thuissituatie. Maar zeker van belang is geweest de nodige aandacht voor de geestelijke gezondheid, het welbevinden en de behoefte aan sociale contacten van medewerkers. Het accent ligt op het gezond en vitaal houden van medewerkers, nu en in de toekomst. Het gedachtegoed rond de 'werkplek van de toekomst' en hybride werken is hierbij van belang. Het 'gedwongen' thuiswerken heeft ook positieve effecten gehad, namelijk mede dankzij deze situatie is de flexibilisering en digitalisering van de organisatie en de medewerkers in een stroomversnelling gekomen.

De organisatieontwikkeling krijgt steeds meer vorm en zal de komende tijd ook zijn weerslag krijgen. Dat we een lerende organisatie zijn ondersteunt dit alleen maar. Persoonlijk leiderschap is een groot goed binnen de organisatieontwikkeling. Voor iedere medewerker geldt dat persoonlijk leiderschap en eigen regie het uitgangspunt is voor de eigen ontwikkeling van en inzetbaarheid op talenten. Dit gedachtegoed is uitgewerkt en wordt de komende periode verder uitgerold binnen de organisatie. 'Het goede gesprek' tussen medewerker en leidinggevende neemt een meer prominente plaats in om de verbinding te leggen tussen de organisatieontwikkeling en de ontwikkeling van de medewerker. Hulpmiddelen zoals de Talentenscan, gecertificeerde talentencoaches en loopbaanadviseurs voor loopbaan- en persoonlijke ontwikkeling ondersteunen hierbij.

De nieuwe werkwijze en ontwikkelingen vragen een andere vorm van ondersteuning vanuit HRM. Dit heeft onder andere geleid tot een nieuw e-HRM-systeem. Medewerkers kunnen nu een groot aantal zaken zelf regelen en hiermee ondersteunt dit de regie van medewerkers op het beheer van eigen personeelszaken. Het nieuwe e-HRM-systeem biedt ook de kans om de relevante HRM-informatie op een plek te ontsluiten en toegankelijk te maken voor de medewerker.

De organisatie wil toe naar een inclusieve organisatie die optimaal gebruik maakt van de diversiteit van talenten, waardoor ieder naar vermogen bij kan dragen aan het organisatieresultaat. We gaan voor een evenwichtig personeelsbestand, waarin iedereen welkom is. Binnen dit generieke beleid besteden we extra aandacht aan de uitvoering van de Participatiewet, een gelijkwaardige verdeling man/vrouw en verjonging door middel van een traineetraject. De impuls rond deze drie onderwerpen zijn in gang gezet en staan hoog op de agenda van de organisatie. In samenwerking met GOA Publiek (GOA Publiek ondersteunt veel overheidsorganisaties in de provincie bij traineetrajecten) is het traineetraject in het voorjaar 2021 van start gegaan, het traject rond de impuls meer vrouwen in hogere functies is in volle gang en voor de uitvoering van de Participatiewet worden extra activiteiten ondernomen.

Uitgangspunt hierbij is dat we gaan voor de juiste mens, op de juiste plaats, op het juiste moment. We blijven investeren in een toekomstbestendige organisatie door te investeren in kwaliteit en vakmanschap door opleiding en ontwikkeling en optimale inzet van talenten.

3.1.2. Transparant

Informatievoorziening
Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals onze andere rol en positie vanwege de gemeentelijke herindeling, de Omgevingswet, digitalisering en sociale media, vragen van onze organisatie een andere manier van werken om maatschappelijke resultaten te boeken. We moeten inspelen op maatschappelijke vraagstukken en opgaven en deze integraal en in onderlinge samenhang oppakken. In de ontwikkeling die onze organisatie hierin doormaakt en het slagen daarvan is communicatie een belangrijk instrument. Om zowel intern als extern goed samen te kunnen werken wordt het steeds belangrijker relevante en juiste informatie en kennis en goede voorbeelden met elkaar te delen. In 2021 hebben we hier invulling aan gegeven via verschillende sporen. Het belangrijkste spoor is de interprovinciale samenwerking op het gebied van data geweest. Voorbeelden zijn het samenwerken aan het stikstofdossier, de energietransitie en de woningbouw. Daarnaast hebben we binnen onze eigen organisatie een dataplatform ontwikkeld waar data integraal wordt verzameld, en wordt toegepast voor de verschillende beleidsterreinen en bedrijfsvoering. De rapportages in het nieuwe rapportenportaal waaronder verkeersintensiteiten en subsidieregister zijn hier een duidelijk voorbeeld van.

Informatisering
Momenteel ligt de nadruk op het faciliteren van de organisatie bij het werken vanuit thuis en andere werkplekken en dat zal nog wel even blijven. Vanaf het afkondigen van de intelligente lockdown en dus het thuiswerken zijn we druk bezig geweest met het beschikbaar stellen van techniek om dat maximaal te faciliteren. En waar dit aanvankelijk een tijdelijk karakter leek te hebben is de aandacht verschoven naar het structureel ondersteunen van thuiswerken. De technische voorzieningen voor hybride vergaderen zijn verbeterd, en er is een ontwerp gemaakt voor de werkplek van de toekomst die onze medewerkers nog beter in staat stelt locatie- en apparaatonafhankelijk te werken. De werkplek van de toekomst wordt in 2022 aanbesteed en gerealiseerd.
De sturing op de digitalisering van de provinciale processen heeft in 2021 op dezelfde wijze plaatsgevonden als in 2020, maar zal gezien de gewijzigde organisatiestructuur aangepast moeten gaan worden. In 2021 zijn de uitgangspunten voor deze nieuwe sturing vastgesteld, zodat deze in 2022 kunnen worden toegepast. Belangrijkste uitgangspunt is dat we willen aansluiten bij de bestaande overlegvormen zoals de domeinberaden en het programmaberaad, en dat we verantwoordelijkheden voor sturing op digitalisering zo laag mogelijk in de organisatie willen beleggen. Tenslotte is in 2021 de interprovinciale digitale agenda volledig op stoom gekomen. Er zijn vele resultaten geboekt, zowel op het gebied van de maatschappelijke opgaven als op het gebied van de bedrijfsvoering. Voorbeelden zijn het afsluiten van een gunstig interprovinciaal contract met Microsoft en het gezamenlijk uitvoeren van enkele grote aanbestedingstrajecten.

Informatie
De financiële administratie is opgenomen in de 'datafactory' (een soort datawarehouse) en de personele data is eveneens ontsloten via PowerBI. We zijn nu in staat om bijna real-time (dag oud) financieel en personele informatie te tonen. De eerste dashboards financiën en personeel zijn gereed en worden momenteel uitgerold. De volgende stap is om specifieke procesinformatie (indicatoren) te ontsluiten. In 2020 zijn wij gestart om samen met een aantal Statenleden de P&C-documenten communicatiever te maken, te beginnen met de begroting.
De volgende stap is het digitaliseren van deze documenten.

Informatiebeveiliging en privacy
In 2021 hebben we als provincie wederom stappen gezet om de informatieveiligheid en privacy verder te verbeteren. Wij hebben een geactualiseerd kader voor informatieveiligheid vastgesteld, de controle op de beveiliging van websites ingericht en is het crisismanagementplan geactualiseerd. Ook hebben we risicoanalyses uitgevoerd en is een grote stap gezet om de fysieke veiligheid te verhogen, waardoor de bescherming van onze informatie en processen op de locaties is verbeterd.
In onze bewustwordingscampagne is extra aandacht gevraagd voor informatieveiligheid en privacy. De speciale ‘hacktoberweek’ en een uitgevoerde voicephishingtest hebben de medewerkers bewuster gemaakt. Op het gebied van privacy hebben verschillende sessies met medewerkers plaatsgevonden.
Om te bepalen in hoeverre de provincie voldoet aan de eisen uit de overheidsbrede verplichte norm voor informatiebeveiliging, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), is een tweede BIO-volwassenheidsmeting uitgevoerd. Tevens is bepaald in hoeverre de provincie Groningen certificeerbaar is op de internationale norm voor informatiebeveiliging. De uitkomsten zijn eind 2021 opgeleverd en laten een groei in volwassenheid zien. In 2022 gaan wij met het verbeterplan aan de slag om de compliancy verder te verhogen. Tot slot zijn diverse technische maatregelen geïmplementeerd om de technische veiligheid verder te verhogen.
Voor privacy hebben wij bij verschillende processen de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming geïmplementeerd. Ook zijn diverse verwerkersovereenkomsten afgesloten, en privacy-impactassessments uitgevoerd en vele adviesvragen behandeld.
Begin 2021 hebben wij actief geholpen om de beveiliging van onze zusterorganisatie BIJ12 te kunnen garanderen. Zelf hebben wij eind 2021 een grote inspanning moeten leveren om de log4J-kwetsbaarheid te verhelpen. Doordat wij reeds diverse maatregelen hebben geïmplementeerd en adequaat hebben gereageerd, konden wij een potentieel incident voorkomen.
Wij zien dat informatiebeveiliging en privacy door de continue verandering van dreigingen in de maatschappij en de technische mogelijkheden structurele aandacht behoeven. We blijven investeren op deze thema's en zien het als een continu verbeterproces.

3.1.3. Duurzaam

Huisvesting
Onze ambitie is om in Groningen voorop te lopen in het realiseren van een circulaire, duurzame en innovatieve oplossingen in onze gebouwen, het gebouwbeheer en de facilitaire dienstverlening.

Gasloos provinciehuis
Het project Gasloos provinciehuis is inmiddels afgerond op één slepende kwestie na (de levering van PCM-bollen is moeilijk vanwege een faillissement van de leverancier). Technisch is dit geen belemmering voor het functioneren van de installatie, maar het staat het afronden van het project (zowel financieel als fysiek) in de weg. In 2021 is de installatie om warmte uit de gracht te onttrekken gereed gemaakt en in gebruik gesteld. De verwachting wanneer dit project helemaal is afgerond in 2022 is nog niet te zeggen.

Buitengevels (Gevelrenovatie+)
De belangrijkste thema's van het project zijn het verhogen van het gebruikerscomfort (waaronder minder tocht en koude val) en de duurzaamheid van het pand (waaronder minder energieverbruik), wat zich moet gaan vertalen in een energielabel A. Gepland en noodzakelijk onderhoud wordt uiteraard meegenomen en waar mogelijk aangegrepen om gebruikerscomfort en duurzaamheid te ondersteunen. Samen met, en als gevolg van, alle maatregelen krijgt het pand een esthetische opfrisbeurt. Dit project is reeds in 2017 van start gegaan en in 2018 vonden met name advieswerkzaamheden plaats. De oorspronkelijke begroting is door forse prijsstijgingen in de bouwsector door middel van indexatie in 2018 gewijzigd. In 2020 was vervolgens samen met de geselecteerde aannemer heen ontwerp uitgewerkt. In 2021 heeft, zoals gepland, het grootste deel van

de uitvoering plaatsgevonden. Als gevolg van vertragingen door corona loopt de uitvoering nog een stukje door in het eerste kwartaal van 2022. Inmiddels zijn vrijwel alle kozijn- en raampartijen vervangen, zijn alle daken gerenoveerd (plat en schuin) en is er een tocht scheiding aangebracht in de vide. Daarnaast is er op het voorterrein en in de entreehal van Sint Jansstraat J4 een volledig nieuwe entreesituatie gecreëerd. Het project Gevelrenovatie+ is in 2021 voor circa 90% gereedgekomen (zowel financieel als fysiek). In het eerste kwartaal van 2022 vinden de laatste fysieke werkzaamheden plaats. Ook kan het restant dan grotendeels gefactureerd worden door de aannemer. Alleen een onderhoudstermijn blijft open staan tot één jaar na oplevering en zal dus in 2023 betaald worden.

Inkoop
In het inkoopbeleid zijn de Sustainable Development Goals (SDG's) verwerkt. Dit is de eerste keer dat de SDG's op deze manier worden ingezet. In de toekomst wordt dit inkoopbeleid gekoppeld aan de duurzaamheidsmonitor die dit voorjaar wordt gelanceerd.
In het nieuwe inkoopbeleid ligt een sterke focus op duurzaam inkopen. We noemen dit ook wel maatschappelijk verantwoord inkopen. Naast het behalen van de beste prijs-kwaliteitsverhouding en het voldoen aan wet- en regelgeving, kunnen we inkoop namelijk gebruiken om duurzamere producten te kopen. Aangezien de provincie jaarlijks voor ongeveer € 100 miljoen inkoopt, kunnen we hiermee een flinke impact maken.
Het inkoopbeleid bevat, verdeeld over vier thema's, concrete doelen waaraan onze inkoop moet (gaan) voldoen. De vier thema's zijn:
- Tegengaan van klimaatverandering en milieuverontreiniging;
- Circulariteit;
- Diversiteit en inclusie (incl. social return);
- Ketenverantwoordelijkheid.

Met de wijziging van het inkoopbeleid is ook het inkoopprotocol aangepast. Vanaf dit moment geldt dat wanneer een aanbesteding ruimte biedt voor duurzaamheid, dat dit onderdeel zal zijn van het inkoopadvies.

3.1.4. Dienstverlening

Contractmanagement
Wij hebben contractmanagement als de volgende stap in het proces van professionaliseren van de inkoop bij de provincie Groningen. Er is een beleidsdocument opgesteld waarin wordt beschreven op welke wijze en met welke intensiteit de verschillende typen contracten worden beheerd en hoe kan worden bewaakt dat de overeengekomen prestatie daadwerkelijk wordt geleverd. Dit document is enerzijds de richtlijn voor de contractmanagers en anderzijds zal de aanpak die wordt beschreven in dit beleidsdocument worden uitgedragen naar de provinciale organisatie met als doel om organisatiebreed een uniforme werkwijze met betrekking tot het tot stand komen en bewaken van contracten te bewerkstelligen. In 2022 zal verder ingezet worden op verdere inbedding van contractmanagement binnen de provinciale organisatie.

Gastvrij beveiligen/'hospitality'
Bij de provincie Groningen is van oudsher weinig aandacht voor veiligheid. Echter, de huidige verhardende en verruwende maatschappij, in combinatie met enkele ingrijpende actuele onderwerpen in de provincie maken het noodzakelijk om continu met beveiliging bezig te zijn. Het project Gastvrij beveiligen richt zich op de fysieke beveiliging van het provinciehuis, waardoor we beter beschermt zijn tegen ‘voorstelbare en voorspelbare’ bedreiging(en), zoals diefstal, criminaliteit, geweld, protest en vandalisme. Dit gaat over mensen (collega's, bestuurders en bezoekers), gebouwen, goederen en over de bescherming van onze informatie. Onze uitdaging is om het beveiligingsniveau te verhogen, zonder aan gastvrijheid in te boeten. Daarom zetten we met het project Gastvrij beveiligen niet alleen in op beveiligingsmaatregelen, maar ook op acties om de gastvrijheid te verhogen. In 2021 zijn hiervoor belangrijke stappen gezet: Er is gewerkt aan de zonering, het verbeteren en uitbreiden van beveiligingscamera’s en de ontvangstruimte onderging een ingrijpende verbouwing. (Voor het hele project geldt dat het (zowel fysiek als financieel) begin 2022 wordt afgerond.)

Betere informatievoorziening
De bestuursstijl en andere (maatschappelijke) ontwikkelingen, zoals onze andere rol/positie vanwege de gemeentelijke herindeling, de Omgevingswet, digitalisering en sociale media, vragen van onze organisatie een andere manier van werken om maatschappelijke resultaten te boeken.

We moeten inspelen op maatschappelijke vraagstukken en opgaven en deze integraal en in onderlinge samenhang oppakken. In de ontwikkeling die onze organisatie hierin doormaakt en het slagen daarvan is communicatie een belangrijk instrument. Om zowel intern als extern goed samen te kunnen werken wordt het steeds belangrijker relevante en juiste informatie en kennis en goede voorbeelden met elkaar te delen. Door de coronacrisis ligt dit project stil en zal verder opgepakt worden in 2022 als de coronacrisis onder controle komt. Om dit project te continueren en verder op te pakken is het noodzakelijk om fysiek op kantoor te zijn.

Dienstverlening buitenlocaties
Het is onze ambitie om zowel ten aanzien van het beheer en onderhoud van de gebouwen als de facilitaire dienstverlening van de buitenlocaties (daar waar mogelijk) op hetzelfde niveau te brengen als die van het hoofdkantoor.
Dit betekent concreet dat onze gebouwen op hetzelfde niveau en eenduidig worden onderhouden en dat we voldoen aan wet- en regelgeving en daar waar mogelijk ook duurzaamheidsmaatregelen toepassen. Voor dienstverlening willen we dat we overal dezelfde kwaliteit van dienstverlening aanbieden voor al onze medewerkers onafhankelijk van de locatie van waar ze werken.

Reprografische dienstverlening
Naast de traditionele desktoppublishing-werkzaamheden houdt het Grafisch Centrum zich steeds nadrukkelijker bezig met interactieve toepassingen voor publicaties op digitale media zoals websites en sociale media. Door digitale publicaties dynamischer (interactief en met bewegend beeldmateriaal) te maken en dit onder de aandacht van de klanten te brengen wordt deze communicatievorm aantrekkelijker dan publicaties op papier. Hierdoor zal ook de vraag naar printwerk afnemen. In 2021 zijn steeds meer publicaties en communicatievormen digitaal gegaan.

3.2. Bedrijfsvoering overige aandachtspunten

3.2.1. Participatiewet en Quotumregeling

Voor de komende periode ligt er nog een forse uitdaging voor het realiseren van de opgave Quotumregeling. Door het vele thuiswerken door corona is het afgelopen jaar niet gelukt om nieuwe participatiebanen te creëren. Deze doelgroep heeft intensieve fysieke begeleiding op de werkvloer nodig en dat was in het afgelopen jaar onmogelijk. We zien nu in de praktijk ook dat de beoogde kandidaten soms afhaken omdat door het werken op afstand in een onbekende omgeving voor hen de drempel te hoog blijkt te liggen.
Voor de komende tijd blijven we als maatschappelijk betrokken werkgever zoeken naar nieuwe mogelijkheden en initiatieven (zoals een intensievere samenwerking met UWV en gemeente Groningen) om de achterstand in 2022 in te halen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de tot nu toe gerealiseerde en nog te realiseren extra participatiebanen (banenafspraakbanen (25,5 salarisuren per week: 0,71 fte)) volgens de quotumregeling. Dit overzicht is een momentopname, aangezien de oriëntatie, inventarisatie en werving op mogelijke participatieplekken een continu proces is.

Tabel 16a. Quotumregeling

Percentages en te realiseren banen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Indicatief quotumpercentage *	1,93%	2,14%	2,35%	2,54%	2,74%	2,99%	3,05%	3,05%
Te realiseren banen volgens quotumregeling	19,7	22,6	25,5	27,5	29,7	32,4	33,1	33,1
Daadwerkelijk gerealiseerde banen	14,77	18,54	20,83	22,9				
Nog te realiseren banen	4,93	4,06	4,67	4,6				

* Overheidswerkgevers met 25 werknemers of meer moeten een bepaald percentage mensen uit de doelgroep banenafspraak in dienst hebben.

Vanaf 2021 is afgesproken dat we alleen nog over de opgave volgens de quotumregeling rapporteren. Dit omdat deze opgave gehanteerd wordt voor het behalen van het quotum.
Er geldt vooralsnog tot 1 januari 2024 geen heffing op het niet halen van het quotum, het streven is natuurlijk om uiteindelijk het quotum wel gewoon te halen.

3.2.2. Cao en Werkkostenregeling

Cao
Op 10 juli 2021 is een onderhandelaarsakkoord bereikt over een eenjarige cao. De cao is beleidsarm en bevatte een salarisverhoging van 50 euro bruto per 1 januari en 1,2% loonsverhoging per 1 juli 2021. Verder ontvingen medewerkers op 1 september 2021 een eenmalige bruto-uitkering van 750 euro voor de getoonde flexibiliteit in coronatijd. Tot slot bevatte de cao een beperkt aantal beleidsmaatregelen, zoals een aanvulling op het salaris bij het geboorteverlof en de mogelijkheid voor 60-plussers om een deel van hun persoonlijk ontwikkelbudget (POB) in te zetten voor vitaliteit.
In het najaar van 2021 zijn de verkennende gesprekken over de cao 2022 en verder gestart.

Werkkostenregeling (WKR)
In 2021 is de fiscale vrije ruimte voor de werkkostenregeling (WKR-forfait) met € 187.144 overschreden. Deze uitkomst is er ondanks de hogere fiscale loonsom (€ 4,2 miljoen hoger dan in 2020) en de extra vrije ruimte voor de eerste € 400.000 aan deze loonsom. Het overschrijden van de fiscale vrije ruimte in 2021 is dus het gevolg van het stijgen (met € 227.793 in vergelijking met 2020) van de (personele) WKR-kosten zelf.
Sommige personele kosten zijn in 2021 in vergelijking met 2020 gestegen (afscheid en jubilea met € 26.794 en de werkgeversbijdrage fitness met € 15.642) en de andere kosten zoals de kosten van de geschenken voor de feestdagen aanzienlijk (met € 98.378) zijn gedaald.
Ook de parkeerkosten voor de carpool (€ 6.278) zijn gedaald. De maaltijden en consumpties extern zijn evenals in 2020 door het thuiswerken laag gebleven. Naast de genoemde traditionele WKR-kosten is er in 2021 een nieuwe kostenpost bijgekomen, die doorslaggevend was voor de WKR-eindresultaat. Het zijn de kosten van de eenmalige gratificatie à € 350 per (voltijd)medewerker, die in mei 2021 is uitbetaald. De hoogte van deze gratificatie bedragen € 300.002. Deze kosten hebben,

ondanks de daling van de andere kostenposten en een iets hoger forfait, voor de genoemde overschrijding van de fiscale vrije ruimte gezorgd. De consequentie daarvan is de eindheffing van € 149.715 (80% over de overschrijding van € 187.144), die de provincie in februari moest betalen.

3.2.3. Personele sterkte en ziekteverzuim

Formatie en bezetting
In de onderstaande tekst worden de termen ‘formatie’, ‘bezetting’ en ‘aantal medewerkers’ gebruikt. Ter verduidelijking wordt hier een korte toelichting op deze termen gegeven:

- Formatie is het toegestane aantal fte (fulltime-equivalent). De formatie is de vertaling van de financiële begroting (het budget) naar de opbouw van het gewenste personeelsbestand.
- De bezetting is de daadwerkelijke invulling van de formatie door medewerkers.
- Het management stuurt op de bezetting met als doel formatie en bezetting nu en in de toekomst met elkaar in evenwicht te houden.
- Het aantal medewerkers wijkt af van de formatie en bezetting (aantal fte). Dit heeft te maken met het feit dat één functie door meerdere deeltijders kan worden vervuld.

In de volgende grafiek wordt de formatie en bezetting vanaf 2012 zichtbaar gemaakt.

Grafiek 2. Formatie en bezetting

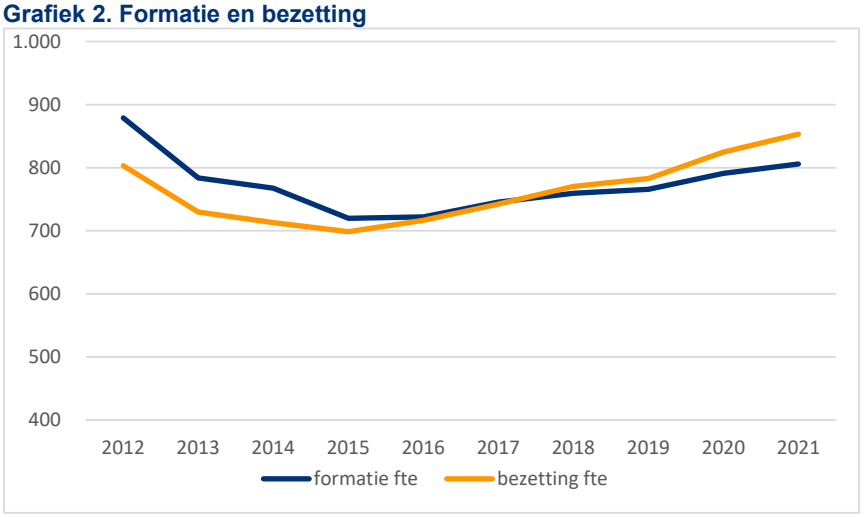

NB. In deze grafiek zijn de overige werkverbanden zoals Regiovisie, Veenkoloniën, RSP, etc. niet verwerkt. Deze werkverbanden maken in formele zin geen onderdeel uit van de provinciale organisatie.

De omvang van de organisatie is zowel in de formatie als de bezetting ten opzichte van 2020 toegenomen. Als gevolg van onze ambities voor de provincie en de fase dat we nu meer en meer in de fase van uitvoering komen, was dat ook verwacht. Met name op de beleidsterreinen van Gaswinning, Mobiliteit, Energie en Stikstof is extra inzet nodig. Daarnaast zien we ook dat we vanuit het Rijk vaker specifieke middelen krijgen om taken uit te voeren. Denk dan aan alle extra middelen die we in het kader van het Nationaal Programma Groningen krijgen en op de verschillende beleidsterreinen wegzetten voor de Groningers. Tevens zien we dat we ook geconfronteerd worden met toenemende eisen om te kunnen blijven voldoen aan de wet- en regelgeving. Denk hierbij aan de gevolgen van de uitvoering van onder andere de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), de toenemende aandacht voor privacy en security en de specifieke verantwoordingseisen verbonden aan de vele specifieke uitkeringen (en bijbehorende SiSa) die we als provincie ontvangen. Dit alles vraagt ook extra inzet van mensen en middelen. Al deze ontwikkelingen samen leiden tot een verdere groei van zowel formatie als bezetting, niet alleen in de beleidsmatige en uitvoerende functies, maar ook in de ondersteunende functies.

Ontwikkeling salarissen en sociale lasten

Tabel 16b. Salarissen en sociale lasten

	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021
Medewerkers	66.808	71.579	72.652
Gedeputeerde Staten	1.428	1.502	1.464
Provinciale Staten	707	0	753
Totaal	**68.943**	**73.080**	**74.869**

(bedragen x € 1.000)

De loonkosten vallen in 2021 hoger uit dan begroot. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het cao-akkoord 2021 (incl. loonstijgingen en flexibiliteitsvergoeding) en de stijging van de sociale lasten (met name een forse toename van de pensioenpremies). Anderzijds is er sprake van een toename in de bezetting.

Aantal medewerkers

Het aantal medewerkers is niet gelijk aan de bezetting in bovenstaande tabel. Dit komt door het feit dat één formatieplaats door meerdere personen ingevuld kan worden.

Het aantal medewerkers is in 2021 met 15 personen gestegen ten opzichte van 2020. De grafiek 'Aantal medewerkers' laat de verandering zien in het totale aantal medewerkers, onderverdeeld naar mannen en vrouwen. Het aantal mannen is het afgelopen jaar gelijk gebleven, het aantal vrouwen is toegenomen met 15.

Grafiek 3. Aantal medewerkers (man/vrouw)

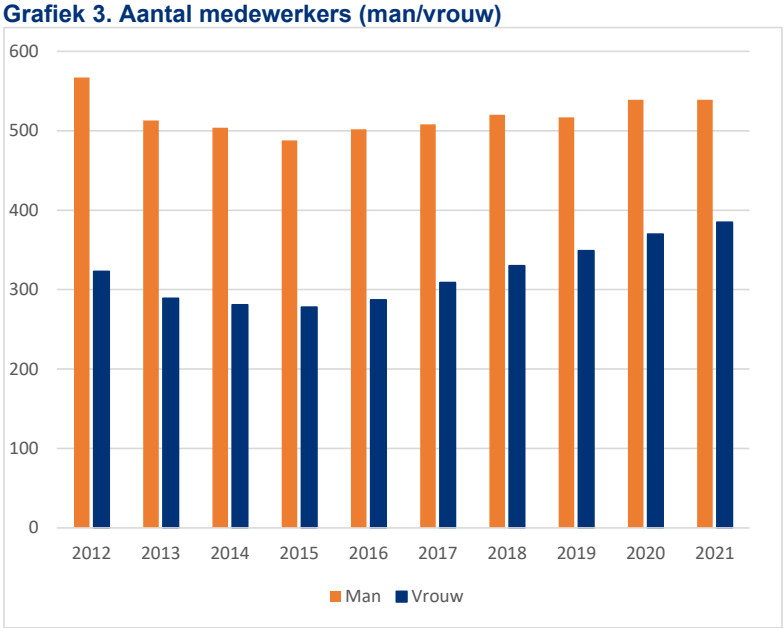

Gemiddelde leeftijd

De gemiddelde leeftijd eind 2021 bedraagt 47,6 jaar (zie onderstaande grafiek). Dit is iets lager dan de gemiddelde leeftijd eind 2020. Sinds 2015 is hier een dalende trend in te zien. Zowel bij de mannen als bij de vrouwen is een daling te zien. De verwachting is dat de gemiddelde leeftijd de komende jaren verder zal dalen. Dit is gebaseerd op een jaarlijks uitstroom van medewerkers met een pensioengerechtigde leeftijd, stijging van de pensioenleeftijd en met name de instroom van nieuwe medewerkers. Het laatste willen wij onder andere realiseren door ruimte te geven aan talent en het streven naar verjonging van de organisatie door onder andere het traineeprogramma en het creëren van stageplekken, BBL-plaatsen en werkervaringsplaatsen.

Grafiek 4. Gemiddelde leeftijd

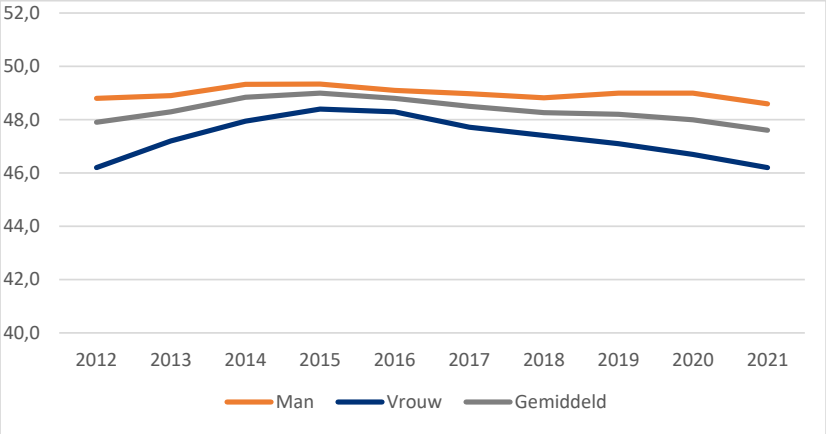

Ziekteverzuim

In onderstaande grafiek is het verzuimverloop per maand weergegeven, waarin te zien is dat het verzuim gedurende heel 2021 rond 4,5% heeft geschommeld, maar na oktober is gaan stijgen. Het oplopende verzuim heeft te maken met een stijgende groep kort en middellang verzuim. Waar in 2020 nog landelijk een daling is waargenomen tijdens de coronacrisis, zien we gedurende 2021, met het hoge aantal landelijke besmettingen, ook hier een weerslag in de verzuimcijfers. Toch krijgen we vanuit de ArboUnie ook steeds meer signalen van medewerkers die door het lange thuiswerken en gebrek aan perspectief uitvallen. Het psychisch verzuim is dan ook toegenomen vergeleken met 2021 in de leeftijdsgroep van 25-45 jaar. Extra inzet op omgaan met de situatie en interventies zijn ingezet. Daarnaast wordt dit meegenomen in de ontwikkelmodules van de domein- en teamleiders.

De gemiddelde meldingsfrequentie is blijft rond de 0,8. De 'regelruimte' blijft in een thuiswerksituatie goed, wanneer er andere klachten zijn dan psychische uitval of uitval door lichamelijke overbelasting.

Onderstaande grafiek toont de ontwikkeling van het gemiddelde ziekteverzuimpercentage op concernniveau per maand in 2021.

Grafiek 5. Ziekteverzuimpercentage

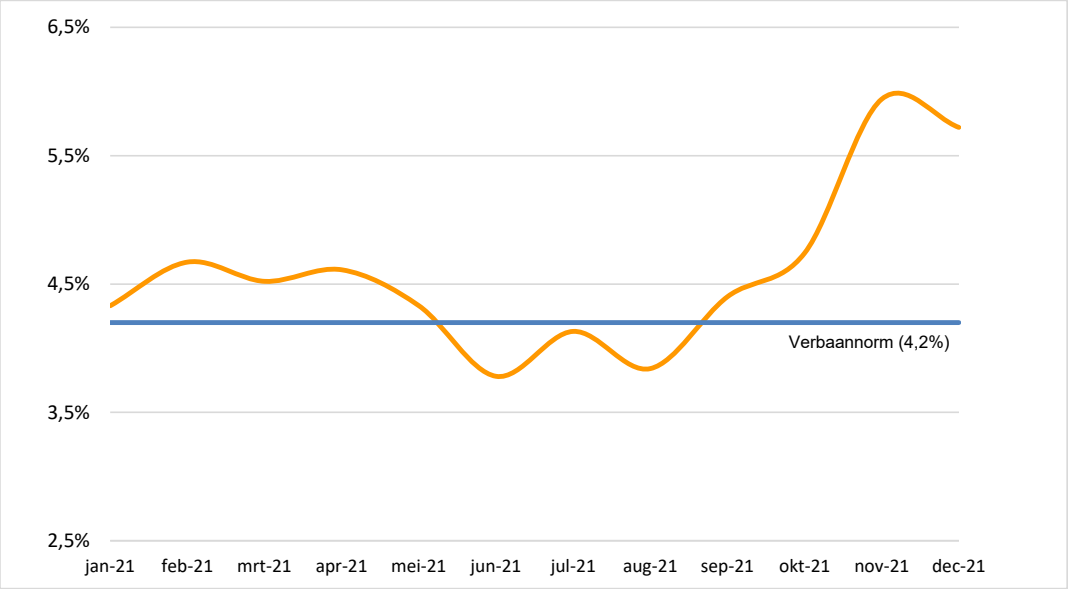

3.2.4. Doelmatigheid/Doeltreffendheid

Jaarlijks toetsen wij de doelmatigheid en doeltreffendheid van een of meerdere beleidsprogramma's op basis van de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid. Conform de verordening wordt in ieder geval elk beleidsprogramma eens in de acht jaar onderzocht, waarbij het onderzoek zich richt op specifieke onderwerpen uit de beleidsprogramma's.
Het onderzoek naar de effectiviteit en efficiency van het regulier natuurbeheer (onderdeel van het programma Platteland en natuur - deelprogramma Natuur en landschap) is in 2021 afgerond. Over de resultaten van dit onderzoek zijn uw Staten geïnformeerd. Binnenkort bepalen wij welk onderwerp in het jaar 2022 wordt onderzocht. Hierover ontvangen uw Staten, conform afspraak, een afschrift van de aanpak van het onderzoek.

4. Lokale heffingen

4.1. Inleiding

De paragraaf lokale heffingen besteedt aandacht aan:
a. de gerealiseerde en geraamde inkomsten opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (mrb) en leges;
b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. een aanduiding van de lokale lastendruk;
d. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate bij de gehanteerde tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, is bewerkstelligd dat de gerealiseerde baten de ter zake gerealiseerde lasten niet overschrijden.

Er wordt geen aandacht besteed aan het kwijtscheldingsbeleid, aangezien dit verder niet van toepassing is op de provinciale belastingen en heffingen.

Tabel 17. Inkomsten lokale heffingen

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Opcenten mrb	58.794	59.581	61.269
Leges en andere heffingen	1.445	1.302	1.151
Totaal	**60.239**	**60.883**	**62.420**

(bedragen x € 1.000)

Bij wijziging van de opbrengsten van de opcentenheffing mrb spelen twee factoren een rol, namelijk:
- wijziging in de omvang en samenstelling van het voertuigenpark;
- de jaarlijkse wijziging van tarieven op basis van indexatie of specifieke besluiten.

De legesopbrengsten kennen een wisselend verloop afhankelijk van de omvang van het verstrekte aantal vergunningen.

4.2. Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting
Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van opcentenheffing vast. Vanaf 1 januari 2021 bedraagt het maximum 116,8 opcenten. De provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (het verschil tussen het wettelijke maximumtarief en het feitelijke provinciale opcentenniveau) wil benutten. In onze tariefstelling is rekening gehouden met een inflatiecorrectie.

Leges en heffingen
In algemene zin worden door ons niet meer dan kostendekkende leges geheven. Binnen (een afzonderlijk onderdeel van) een legesverordening kan sprake zijn van specifieke beleidskeuzes en kruissubsidiëring. Deze aspecten worden hierna (in paragraaf 4.4) per afzonderlijke verordening uiteengezet.

4.3. Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt ten opzichte van de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcentenheffing van toepassing.
Wij hebben ons eigen tarief per 1 januari 2021 verhoogd met 1,5 opcenten tot 93,3 opcenten.
Op de ranglijst van provincies van Nederland is de provincie Groningen in 2021 de provincie met het hoogste tarief aan opcenten mrb, De gemiddelde automobilist in onze provincie betaalde in 2021 per voertuig € 245 aan provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting. Deze berekening is gebaseerd op de gewichtsverdeling per ultimo 2021.

Het hiernavolgend overzicht toont de ontwikkeling van ons tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het maximaal toegestane tarief en verder het stijgingspercentage in 2019 en 2020 van deze grootheden. Het maximumtarief is per 1 januari 2021 bijgesteld aan de ontwikkeling van het prijspeil tot 116,8 opcenten. In 2020 was het maximale aantal opcenten 115 opcenten. Het percentage

waarmee het maximumaantal opcenten jaarlijks verandert heeft geen normerende werking naar provincies. Provincies mogen zelf besluiten over de mate waarin de tarieven stijgen.
De enige begrenzing zit in de absolute hoogte van het maximumaantal opcenten.

Tabel 18. Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2019 tot en met 2021

Aantallen opcenten	realisatie 2019	realisatie 2020	realisatie 2021
provincie Groningen	90,4	91,8	93,3
landelijk gemiddelde	81,4	83,0	83,5
provincie Groningen als % van landelijk gemiddelde	111,1	110,6	112,0
wettelijk maximum	113,2	115,0	116,8
provincie Groningen als % van wettelijk maximum	79,8	79,8	79,8

Stijgingspercentages tarieven per 1 januari	realisatie 2019	realisatie 2020	realisatie 2021
provincie Groningen	1,2	1,6	1,6
landelijk gemiddelde	0,1	2,0	0,6
wettelijk maximum	1,2	1,6	1,6

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde tarieven voor de opcentenheffing in de afzonderlijke provincies opgenomen. Daaruit blijkt dat In 2021 de provincie Groningen het hoogste aantal opcenten heft, wanneer we interprovinciaal de hoogte van het opcententarief vergelijken.

Tabel 19. Tarieven opcenten mrb in de twaalf provincies

Provincie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Groningen	87,1	88,4	88,9	88,6	89,3	90,4	91,8	93,3
Fryslân	90,3	94,1	68,8	69,4	70,0	71,1	87,0	87,0
Drenthe	88,3	90,3	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
Overijssel	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9
Gelderland	87,1	89,3	88,7	89,2	89,2	89,2	87,2	89,5
Flevoland	76,6	76,6	77,4	78,2	79,0	79,8	80,6	81,4
Utrecht	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	73,6	74,9
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
Zuid-Holland	95,0	95,0	92,0	91,4	91,4	90,4	90,4	90,4
Zeeland	78,3	78,3	82,3	82,3	82,3	89,1	89,1	89,1
Noord-Brabant	75,8	76,1	76,1	76,1	76,1	76,1	78,0	78,4
Limburg	76,6	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9
Gemiddeld tarief	81,3	82,2	80,4	80,5	80,6	81,4	83,0	83,5
Maximaal tarief	109,1	110,1	110,6	111,0	111,8	113,2	115,0	116,8

Er is een relatie tussen de opcentenheffing en de algemene uitkering uit het Provinciefonds.
De verdeling tussen de provincies van de totale omvang van het Provinciefonds is gebaseerd op verdeelmaatstaven waaronder de theoretische opbrengst voor de motorrijtuigenbelasting.
In het verdeelmodel Provinciefonds wordt de opbrengst per opcent motorrijtuigenbelasting als negatieve inkomstenmaatstaf gehanteerd. Met deze maatstaf wordt beoogd de tussen de provincies bestaande verschillen in belastingcapaciteit te compenseren. In situaties waarin het totale provinciale belastinggebied groter van omvang wordt en/of waarin ons aandeel in het totale provinciale belastinggebied afneemt zal de compensatie via het Provinciefonds stijgen. En omgekeerd zal deze dalen.

In onderstaande tabel laten we zien in welke mate de verschillende provincies in 2021 gebruik hebben gemaakt van hun maximale belastingcapaciteit. Uit die vergelijking blijkt dat Groningen na Drenthe het meest gebruik maakt van de belastingcapaciteit. De provincie Noord-Holland heeft zowel absoluut als procentueel de grootste vrije zoom (= onbenutte belastingcapaciteit).

Tabel 20. Benutting maximale belastingcapaciteit

Provincie	Maximale belasting-capaciteit	in %	Belasting-opbrengst 2021	in %	Vrije zoom 2021	in %	Belasting-opbrengst als % van de capaciteit
Groningen	76.702	3,1%	61.269	3,5%	15.432	2,1%	79,9%
Fryslân	96.467	3,9%	71.855	4,1%	24.612	3,3%	74,5%
Drenthe	76.925	3,1%	60.592	3,5%	16.333	2,2%	78,8%
Overijssel	169.665	6,8%	116.064	6,7%	53.602	7,2%	68,4%
Gelderland	300.439	12,1%	230.216	13,3%	70.222	9,4%	76,6%
Flevoland	80.578	3,2%	56.156	3,2%	24.422	3,3%	69,7%
Utrecht	208.877	8,4%	133.946	7,7%	74.931	10,0%	64,1%
Noord-Holland	389.402	15,7%	226.374	13,0%	163.029	21,8%	58,1%
Zuid-Holland	453.058	18,3%	350.655	20,2%	102.404	13,7%	77,4%
Zeeland	60.344	2,4%	46.033	2,7%	14.311	1,9%	76,3%
Noord-Brabant	403.683	16,3%	270.966	15,6%	132.718	17,8%	67,1%
Limburg	165.808	6,7%	110.586	6,4%	55.222	7,4%	66,7%
Totaal	**2.481.948**	**100,0%**	**1.734.710**	**100,0%**	**747.238**	**100,0%**	

(bedragen x € 1.000)

4.4. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de tarieven omvat in de eerste plaats een macroniveau (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een microniveau (tarief of onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten van de verordening. In de toelichting van de achterliggende (beleids)keuzes bij deze berekening moet in ieder geval blijken hoe de kostendekkendheid tussen verschillende onderdelen wordt bereikt door gebruik te maken van kruissubsidiëring. Ook dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van een tabel van de Commissie BBV voor de cijfermatige berekening van een heffing.

Legesverordening 1993 (Tarieventabel 2020)

De provincie heft voor diverse diensten leges en legt voor het gebruik van haar bezittingen precariobelasting op. In de wijziging van de Legesverordening 1993, Tarieventabel 2020 zijn de belastbare feiten en de tarieven opgenomen. Op basis van artikel 225 van de Provinciewet mogen de tarieven op begrotingsbasis niet meer dan kostendekkend worden vastgesteld.

De legesverordening kent een aantal hoofdstukken:
- Hoofdstuk 1: Wegen en vaarwegen
- Hoofdstuk 2: Natuur en milieu
- Hoofdstuk 3: (Grond)water
- Hoofdstuk 4: Ontgrondingen
- Hoofdstuk 5: Wabo (waarbij bouwleges de grootste categorie is)
- Hoofdstuk 6: Diversen

Hoofdstuk 1: Wegen en vaarwegen

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-30.100	-31.000	-30.357
Overhead	-19.500	-20.200	-21.988
Btw			
Totale kosten	-49.600	-51.200	-52.345
Totale opbrengsten	48.246	41.400	39.353
Dekking	97%	81%	75%

(bedragen in euro's)

De kostendekkend van leges Wegen en vaarwegen is gebaseerd op een geraamd gemiddeld aantal uren personele inzet. Bij ongeveer gelijkblijvende kosten zijn iets minder vergunningen verstrekt dan geraamd. De kostendekkendheid bedroeg op begrotingsbasis in 2020 81% en is in werkelijkheid uitgekomen op 75%.

Hoofdstuk 2: Natuur

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-603.155	-521.400	-768.654
Overhead	-410.166	-259.900	-507.698
Btw			
Totale kosten	-1.013.320	-781.300	-1.276.352
Totale opbrengsten	94.283	109.900	85.710
Dekking	9.3%	14%	6,7%

(bedragen in euro's)

Door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019, kwam de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) buiten werking te staan. De vergunningverlening heeft daardoor in 2020 een periode stilgelegen en ook in 2021 zijn er aanzienlijk minder vergunningen verleend. De kostendekkendheid van de legesinkomsten voor Natuurbeschermingswetsvergunningen in 2021 is daardoor laag geweest. De kosten zijn daarentegen wel toegenomen, omdat door de vergunningverleners veel extra inzet en overleg moest worden gepleegd. Niet alleen moesten in de periode van onduidelijkheid van de beleidsregels Stikstof en in de periode na vaststelling van de beleidsregels veel voorlichtende en begeleidende activiteiten worden uitgevoerd, Ook moesten de verleende, maar vernietigde vergunningen, de lopende vergunningen en nieuwe vergunningen worden herzien of opnieuw worden doorgerekend door de initiatiefnemers.

Hoofdstuk 3: (Grond)water

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	0	0	0
Overhead	0	0	0
Btw			
Totale kosten	0	0	0
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

(bedragen in euro's)

De laatste jaren zijn enkel vergunningen verstrekt voor aanvragen voor bodemenergiesystemen. Hiervoor worden in het kader van duurzaamheid geen leges geheven, zodat de geraamde opbrengsten nihil zijn. De apparaatskosten inclusief overhead zijn eveneens nihil. De op begrotingsbasis toegerekende (personele) kosten maken in werkelijkheid deel uit van de toegerekende kosten van de afzonderlijke verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing.

Hoofdstuk 4: Ontgrondingen

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-70.516	-83.400	-106.239
Overhead	-47.955	-41.600	-75.461
Btw			
Totale kosten	-118.470	-125.000	-181.700
Totale opbrengsten	37.446	51.900	12.072
Dekking	32%	41%	6,4%

(bedragen in euro's)

De kosten van het taakveld Ontgrondingen zijn aanzienlijk hoger, omdat regelgeving anders moest worden toegepast dan voorheen. De vergunningverlening is daardoor arbeidsintensiever geworden, waardoor de apparaatskosten zijn toegenomen. Meer overleg met omwonenden en meer meldingen die controle vereisten waren hier de oorzaak van.
De inkomsten hadden we begroot op basis van ervaringen in voorgaande jaren. Het aantal verleende vergunningen voor ontgrondingen en de te ontgronden aantal m^3 zijn in 2021 lager uitgevallen. De legesinkomsten zijn daardoor lager uitgevallen dan begroot. Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2023 zullen zowel de lastenkant als de batenkant, de tarieven, opnieuw worden beoordeeld.

Hoofdstuk 5: Wabo-leges totaal (bouwleges en overig)

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-790.900	-769.500	-671.370
Overhead	p.m.	p.m.	-169.508
Btw	-24.800	-34.000	-29.748
Totale kosten	-815.700	-803.500	-870.626
Totale opbrengsten	479.600	803.000	635.799
Netto-opbrengst	-336.100	0	-234.827
Storting in/onttrekking aan egalisatiereserve	323.500	0	0
Opbrengst na verrekening met egalisatiereserve	803.100	803.500	635.799
Dekking voor verrekening met egalisatiereserve	59%	100%	73%
Dekking na verrekening met egalisatiereserve	98%	100%	73%

(bedragen in euro's)

Er is sprake van kruissubsidiëring binnen het onderdeel bouwleges waarbij de kosten voor het verstrekken van een vergunning met een lagere bouwsom worden gesubsidieerd met opbrengsten welke worden verkregen bij de vergunningsverlening bij hoge bouwsommen. De kosten voor het in behandeling nemen van een aanvraag zijn namelijk niet direct gerelateerd aan de hoogte van de bouwsom. Zonder kruissubsidiëring zouden onaanvaardbaar hoge leges voor aanvragen met een lage bouwsom ontstaan welke maatschappelijk niet gewenst zijn.

In 2021 zijn de directe kosten voor advertenties en welstand en inhuur van deskundigen € 238.070. De personele kosten van zowel de provincie Groningen als de Omgevingsdienst Groningen (ODG) bedragen € 602.808. De opbrengst aan leges in 2021 bedraagt € 635.799.

De resultaten uit de heffing van Wabo-leges worden met een egalisatiereserve verrekend. Tekorten en overschotten worden tussen de jaren verevend. Aangezien reserves niet negatief mogen staan komen de tekorten in de reserve ten laste van het rekeningresultaat. Door de onttrekking in 2020 aan de egalisatiereserve is de reserve Wabo ultimo 2020 nihil. In 2020 is € 169.668 van het Wabo-resultaat ten laste gekomen van het rekeningresultaat. Het tekort 2021 van € 234.827 komt ten laste van het rekeningresultaat.

Hoofdstuk 6: Diversen
In dit hoofdstuk is voorzien in de mogelijkheid leges te heffen voor een aanvraag waarin de eerdere hoofdstukken niet voorzien (vangnetbepaling). De geraamde kosten en opbrengsten zijn beide nihil.

Verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing
In de Verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing is het tarief per 1 januari 2013 verhoogd tot 1,68 eurocent per kubieke meter onttrokken grondwater (zie besluit van Provinciale Staten van 12 december 2012, nummer B.1, voordracht nr. 36/2012).

De volgende beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de heffingen:
- De tariefstelling is meerjarig op basis van kostendekkendheid bepaald.
- Gerealiseerde afwijkingen worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening grondwaterheffing.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-167.610	-180.000	-220.557
Toevoeging(-)/onttrekking(+) voorziening grondwaterheffing	-147.260	-138.000	-122.342
Overhead	-96.307	-42.000	-23.952
Totale kosten	-411.177	-360.000	-366.851
Totale opbrengsten	411.177	360.000	366.851
Dekking	100%	100%	100%

(bedragen in euro's)

De kosten van het taakveld zijn iets hoger uitgevallen dan begroot. De inkomsten waren vergelijkbaar met de begrote inkomsten. Per saldo hebben we daardoor iets minder dan begroot kunnen toevoegen aan de voorziening Grondwaterheffing. De kostendekkendheid is op 100% uitgekomen.

Heffingsverordening ontgrondingen Groningen 2003
Met ingang van 1 augustus 2003 is de Heffingsverordening ontgrondingen Groningen 2003 van kracht geworden. Deze is voor het laatst gewijzigd op 26 september 2007 (voordracht nr. 15/2007). De heffing is gewijzigd in die zin dat (deel)heffingen voor de bekostiging van planning en onderzoek en van compenserende maatregelen met ingang van 2007 vervallen en dat een nieuwe heffing wordt ingevoerd voor de bekostiging van onderzoek naar het verband tussen een ontgronding en schade aan onroerende zaken en naar de bepaling van de omvang van de schade.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-50.773	-41.700	-5.823
Onderzoekskosten	-13.303	-15.000	-18.137
Overhead		-20.800	-4.192
Toevoeging(-)/onttrekking (+) voorziening	16.745	67.500	6.386
Totale kosten	-47.331	-10.000	-21.766
Totale opbrengsten	2.600	10.000	5.200
Dekking	5%	100%	24%

(bedragen in euro's)

In de afgelopen jaren is het uitgangspunt gehanteerd dat alle kosten gedekt mochten worden uit de voorziening ontgrondingen, voor zover er uiteraard sprake was van een dekkingstekort.
Op grond van de Heffingsverordening Ontgrondingen mogen de kosten van het taakveld ontgrondingen echter slechts ten dele worden gedekt uit de voorziening ontgrondingen. Voor 2021 mogen we maar maximaal € 6.386 dekken uit de voorziening Ontgrondingen. Doordat daarnaast de opbrengsten dit jaar minder waren dan begroot komt de kostendekkendheid hierdoor op 24%.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots
In onze voordracht van 27 oktober 2020, nummer 2020-091779 tot wijziging van de Verordening op de heffing en invordering van de nazorgheffing gesloten stortplaatsen provincie Groningen is het tarief voor niet-bedrijfsgebonden stortplaatsen genoemd in artikel 7 van deze verordening vastgesteld voor het jaar 2021. Ook is de nazorgheffing voor baggerspeciedepots in dezelfde voordracht opnieuw vastgesteld. Dit besluit is op 16 december 2021, nummer 53/2020 door Provinciale Staten vastgesteld.

De volgende beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de heffingen:
- De kosten voor de nazorg worden betaald uit het nazorgfonds. Momenteel is sprake van een overschot in beide fondsen. Uw Staten hebben besloten de nazorgheffing voor de gesloten stortplaatsen op nul te zetten.
- In het geval dat de fondsen van onvoldoende niveau zijn zal de nazorgheffing opnieuw worden ingesteld om de op dat moment benodigde dekking voor de kosten van de nazorg op te vangen. Dit zal door de laatst sluitende stortplaats (Afvalverwerking Stainkoeln) moeten worden opgebracht.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	-356.509	-409.383	-361.214
Rentebaten nazorgfonds gesloten stortplaatsen	880.750	405.000	3.210.898
Netto kosten taakveld excl. heffingen	524.241	-4.383	2.849.684
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekkingspercentage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kosten taakveld(en)	-1.389	-5.874	-6.297
Rentebaten nazorgfonds baggerspeciedepots	0	0	0
Netto kosten taakveld exclusief heffingen	-1.389	-5.874	-6.297
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekkingspercentage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

(bedragen in euro's)

De realisatie van de baten ten behoeve van het nazorgfonds zijn ca.€ 2,8 miljoen meer dan de begrote baten. Dit wordt veroorzaakt door een hogere marktwaarde van het aandelenfonds ultimo boekjaar. Eind 2017 is circa € 6,7 miljoen uitgezet in een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In de raming voor 2021 was rekening gehouden met een renteopbrengst van € 0,4 miljoen. Dit betreft de rentebaten van de achtergestelde leningen aan BNG en NWB. Het rendement over het duurzame aandelenfonds wordt nooit begroot omdat hiervoor geen betrouwbare schatting te maken is. Het aandelenfonds heeft over 2021 een positief rendement behaald van ruim 32% (circa € 2,8 miljoen).

Liggeldverordening Oude Eemskanaal

Wij hebben uw Staten met onze voodracht18/2009 van 16 juni 2009 een nieuwe Liggeldverordening doen toekomen voor het Oude Eemskanaal te Delfzijl. Dit is een passantenhaven waarvan sinds 1987 de tarieven niet zijn verhoogd. Daarom zijn de tarieven laag in vergelijking met de rest van Nederland. Met voordracht 18/2009 hebben wij u voorgesteld dit te repareren door geleidelijk, over een periode van zes jaar, de liggelden ieder halfjaar met € 0,05 te verhogen. Sinds 1 juli 2016 is dit tarief uitgekomen op € 0,60 per strekkende meter per dag. Dit is nog steeds een relatief laag tarief in vergelijking met de rest van de passantenhavens in Nederland. Hiervoor is bewust gekozen om de concurrentie met Motorbootvereniging Abel Tasman niet aan te gaan en omdat er geen extra voorzieningen zijn in de vorm van douches, elektra en internet.
De volgende beleidskeuze ligt ten grondslag aan de heffingen:
- Als tegenprestatie voor het innen van de havengelden en de verkoop van de munten vindt kwijting plaats van de jaarlijks verschuldigde vergoeding gebruik provinciaal terrein.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Kosten taakveld(en)	0	0	
Inningkosten via kwijting gebruik provinciaal terrein	-72.500	-72.500	-72.500
Totale kosten	-72.500	-72.500	-72.500
Totale opbrengsten	21.788	20.000	31.401
Dekking	30%	28%	43%

(bedragen in euro's)

Vergeleken met de jaarlijks geraamde opbrengst van € 20.000 is de opbrengst in de Jaarstukken 2021 hoger uitgekomen. De oorzaak is een incidentele bate van € 9.282. Hierdoor is het lage geraamde kostendekkingspercentage van 28% op begrotingsbasis iets toegenomen tot in werkelijkheid 43% in 2021. De mogelijkheden om een hogere mate van kostendekkendheid te realiseren is, gelet op de beperkte opbrengst aan liggelden in de passantenhaven, beperkt.

5. Onderhoud kapitaalgoederen

5.1. Wegen en vaarwegen

5.1.1. Onderhoud kapitaalgoederen wegen en vaarwegen

De provincie is per ultimo 2021 verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van ca. 507 km provinciale weg, 215 km fietspad, 595 ha bermen en 573 km sloten, 375 bushaltes, 42.759 bomen, 204 ha bosplantsoen, 9 km hagen, 3.546 lichtmasten, 9921 verkeersborden, 6 sluizen, 77 vaste bruggen, 15 fietsbruggen, 64 viaducten, 40 tunnels, en 48 beweegbare bruggen, 205 km boordvoorzieningen en 110 km vaarweg.

5.1.2. Beleidskader onderhoud wegen en vaarwegen

Op 30 september 2020 is het Beleidskader Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur in Provinciale Staten vastgesteld. Dit beleidskader beschrijft welke inhoudelijke uitgangspunten, doelstellingen en kaders wij willen hanteren bij het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur.
Op 8 december 2020 hebben wij het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten gestuurd.

Wij toetsen de staat van de infrastructuur aan de doelstellingen en kaders zoals omschreven in het Beleidskader Beheer en Onderhoud. Daardoor wordt het mogelijk de optimale balans te houden tussen waarde, prestaties, risico's en kosten bij de instandhouding van de provinciale infrastructuur. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat in sommige gevallen met het uitvoeren van levensduur verlengende (onderhouds)maatregelen vervanging nog enige tijd verantwoord kan worden uitgesteld, terwijl andere onderdelen van de infrastructuur grootschaliger moeten worden aangepakt.
Het spreekt voor zich dat data- en informatiebeheer hierbij steeds belangrijker worden.
Ook de jarenlange praktijkervaring van de provincie kan hierbij niet ontbreken.
De manier waarop onderhoud aan de provinciale infrastructuur wordt gepland is een dynamische en op de praktijk gebaseerde werkwijze. Hierbij kijken wij naar de totale levensduur van de infrastructuur en hanteren we aanvaarde risico's als uitgangspunt voor benodigd onderhoud. Geldende normen voor de instandhouding van infrastructuur worden door ons in acht genomen. Zo moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de algemeen geldende CROW-normen voor wegen en NEN-normen voor bruggen.
De richtlijn is een onderhoudsachterstand van 7 tot 9%, dit wordt algemeen acceptabel geacht en zorgt voor voldoende werkvoorraad. Een lager percentage onderhoudsachterstand aanhouden zal zorgen voor het onnodig uitvoeren van onderhoud waardoor er sprake is van kapitaalvernietiging. Later uitvoeren van onderhoud zal leiden tot relatief hogere kosten voor onderhoud.
Dit alles bij elkaar genomen betekent dat wij niet alleen rekening houden met de theoretische technische levensduur maar ook kijken naar de daadwerkelijke staat van de infrastructuur en het te lopen risico als gevolg van verval. Dit maakt dat er op een zo efficiënt mogelijke wijze omgegaan wordt met de beschikbare middelen. Inherent aan deze werkwijze is dat de voorgenomen onderhoudsplanning van het uitvoeringsprogramma gaandeweg zou kunnen wijzigen.
Het programma is erop gericht om de infrastructuur op een acceptabel niveau te krijgen en te houden voor de duur van het programma. Daarmee is het uitvoeringsprogramma dynamisch in plaats van statisch.

5.1.3. Financiële gevolgen onderhoud wegen en vaarwegen

De middelen voor beheer en onderhoud zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024. In onderstaande tabel zijn lasten (exclusief toegerekende apparaatskosten) binnen de betreffende productgroepen opgenomen.

Tabel 21. Bestedingen uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud

Omschrijving	Begroting 2021	Rekening 2021	Saldo
Wegen			
- 2101 Wegen en fietspaden	9.197	8.097	1.100
- 2102 Verkeersmanagement	1.066	1.039	27
Vaarwegen			
- 2201 Onderhoud en beheer vaarwegen	113	99	14
- 2202 Kunstwerken vaarwegen	1.872	962	910

(bedragen x € 1.000)

De reconstructie en verbetering van bestaande infrastructuur en de vervanging van kunstwerken vindt plaats in het kader van het provinciale MIT. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de volgende productgroepen:

- 2100 (re)constructie van wegen en fietspaden;
- 2200 (re)constructie vaarwegen.

5.2. Huisvesting

5.2.1. Onderhoud kapitaalgoederen huisvesting

De provincie heeft het provinciehuis en buitenlocaties (Oostersluis, Nieuwe Pekela, Hoogeweg, Overschild en Blauwestad) in beheer.

5.2.2. Beleidskader onderhoud huisvesting

Om het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) voor het provinciehuis up-to-date te houden vindt er één keer in de vijf jaar een herijking plaats. Het MJOP dat oorspronkelijk een looptijd had van 2014 tot 2033, is in 2020 herijkt voor de periode 2020-2033.
Bij de vaststelling van de voordracht van de Begroting 2021 en de Najaarsmonitor 2020 hebben de Provinciale Staten ingestemd met de financiële consequenties van het geactualiseerde MJOP.

Provinciehuis

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de gebouwen en terreinen in stand te houden. Dit onderhoud wordt uitgevoerd om onder andere te voldoen aan de wet- en regelgeving. Het onderhoud omvat met name aanpassingen en vervangingen aan leidingen en sanitair, gevel en zonwering, vloeren en wanden, verwarming, koeling, liften en brandbeveiliging. Daarnaast zijn in het meerjarenonderhoudsplan de vervangingsinvesteringen meegenomen die moeten worden gedaan om de kwaliteit te waarborgen.

5.2.3. Financiële gevolgen onderhoud huisvesting

In onderstaande tabel zijn investeringen in het provinciehuis en de (vervangings)investeringen en buitengewoon onderhoud vanuit het meerjarenonderhoudsplan provinciehuis (MJOP) voor 2021 weergegeven, gevolgd door een toelichting. Daarnaast zijn er diverse reguliere onderhoudsbudgetten buiten het MJOP.

Tabel 22. Investeringen en Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)

Omschrijving	Begroting 2021	Rekening 2021	Saldo
Investeringen			
Gevelrenovatie+	7.034	6.419	615
Gasloos provinciehuis	506	323	183
Gastvrij beveiligen	189	187	2
(Vervangings)investeringen (MJOP)	651	823	-171
Lasten			
Buitengewoon onderhoud (MJOP)	330	184	146

(bedragen x € 1.000)

De totale investeringen van de genoemde projecten bedragen:

- Gevelrenovatie+: € 8,1 miljoen waarvan in totaal € 7,5 miljoen is besteed.
- Gasloos provinciehuis: € 2,7 miljoen waarvan in totaal € 2,5 miljoen is besteed.
- Gastvrij beveiligen: € 0,2 miljoen waarvan in totaal € 0,2 miljoen is besteed.
  Het project wordt fysiek en financieel afgesloten in 2022.
- Vervangingsinvesteringen (MJOP) € 0,7 miljoen waarvan in totaal € 0,8 miljoen is besteed.

Voor toelichting op de projecten zie paragraaf 3.1.3 en 3.1.4.

(Vervangings)investeringen (MJOP)
De vervangingsinvesteringen zijn in de begroting gebaseerd op met name de economische levensduur. In de praktijk blijkt dat vervangingsinvesteringen niet altijd plaatsvinden volgens de economische levensduur maar eerder door de technische levensduur. Hierdoor verschuiven investeringen in de tijd. Voor het jaar 2021 lag de focus van de (vervangings)investeringen met name op de projecten Gasloos provinciehuis, Gevelrenovatie+ en Werkplek van de Toekomst. De investeringen van 2021 zaten met name in de verlichting van fitness, camerabeveiliging, zuilen voor toegangslezers, onvoorziene brandwerendheidsvoorzieningen en bureaustoelen, lockers en ander meubilair voor het project Werkplek van de Toekomst. De overschrijding van de vervangingsinvesteringen komt door de niet begrote investering van brandwerendheidsvoorzieningen bij het project Gevelrenovatie+.

Buitengewoon onderhoud (MJOP)
Het afgelopen jaar (2021) zijn niet alle geplande onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, dit komt met name doordat de provincie Groningen zich heeft geconcentreerd op de projecten Gasloos provinciehuis en Gevelrenovatie+ en daarnaast speelt de coronacrisis nog steeds een rol. Als gevolge van de coronacrisis zijn de onderhoudswerkzaamheden op een lager niveau gekomen aangezien er veel thuisgewerkt werd en niet op kantoor.

6. Grondbeleid

6.1. Inleiding

Deze paragraaf grondbeleid geeft een integrale visie op het gevoerde provinciaal grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's en projecten die zijn opgenomen in de begroting. Tevens worden de resultaten van de grondexploitaties gegeven en een onderbouwing van de geraamde winstneming. Tot slot volgen de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken.

De Nota Grondbeleid 'Goed Doorgrond', die op 25 september 2013 is vastgesteld, beoogt een duidelijk kader te scheppen voor het grondbeleid van de provincie Groningen. Aan de hand van deze nota hebben wij ons grondbeleid ten uitvoer gebracht en verder vormgegeven. Periodiek bezien wij de noodzaak voor herziening van de Nota Grondbeleid. Hierover hebben wij uw Staten in uw vergadering van 27 mei 2019 per brief geïnformeerd. Samengevat constateren wij dat de Nota Grondbeleid op dit moment nog actueel is. Dit neemt niet weg dat op termijn wel een belangrijke wijziging zich zal voordoen, namelijk de Omgevingswet die naar verwachting per 2023 van kracht zal worden. Alsdan zullen we beoordelen of aanpassing van de Nota Grondbeleid noodzakelijk is.

6.2. Doelstellingen producten

6.2.1. Wegen en kanalen

Wij beschikken over de kennis en kunde om de aan- en verkopen te verrichten ten behoeve van de realisering van infrastructurele werken. Het gaat om het gehele pakket, van aankoopstrategieplan, aankooptekening, gesprekken, taxaties, koopovereenkomsten tot aan een gerechtelijke onteigeningsprocedure. Conform de Nota Grondbeleid vindt de verwerving hoofdzakelijk plaats op basis van een volledige schadeloosstelling op basis van de Onteigeningswet. Eerst wordt getracht minnelijk tot een vergelijk te komen. In het geval dit niet lukt binnen de termijn van een half jaar zal een onteigeningsprocedure worden gestart. Bezit van de gronden is essentieel om te kunnen starten met de uitvoering van een werk. Naast deze reguliere verwerving werkt het cluster tevens aan vrijwillige trajecten voorafgaand aan de definitieve besluitvorming en/of voorafgaand aan de start van de verwerving van de benodigde stroken. Met de omgeving wordt gekeken naar bredere oplossingen, waarbij bijvoorbeeld instrumenten als anticiperende grondverwerving en kavelruil worden ingezet. Naast de verwerving voor projecten worden voor het gehele provinciale apparaat, voor alle afdelingen, aan- en verkopen verricht en gronden beheerd.

6.2.2. Natuurbeleid

In het kader van het natuurbeleid worden gronden voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) verworven. Deze gronden worden vervolgens ingericht voor de gewenste natuur waarna deze wordt beheerd door een beheerder (particulier of organisatie). De verwerving vindt in beginsel plaats op basis van vrijwilligheid waarbij wij afhankelijk zijn van de mogelijkheden die zich in een jaar voordoen op de lokale grondmarkt.
In uitzonderingsgevallen waar het goed uitlegbaar is, gaan we onteigening echter niet uit de weg.
Voor de realisatie van het natuurnetwerk is het van belang om over voldoende ruilgronden te beschikken voor de inliggende agrariërs. De aankoopkosten van de ruilgronden worden gedekt uit het investeringskrediet verwerven natuur van € 35 miljoen. Het verwerven van de ruilgronden voorloopt succesvol waardoor grote kavelruilen met agrariërs in het natuurnetwerk mogelijk zijn geworden.
Het verwervingsproces wordt voor ons uitgevoerd door Prolander die door ons hiervoor is gemandateerd. In het Handelingskader Grond zijn hiervoor de spelregels opgenomen.
Recent hebben we het investeringskrediet verwerven natuur opgehoogd met € 18 miljoen ten behoeve van het uitvoeringsprogramma GrAS (Groninger Uitvoeringsprogramma Stikstof) en het uitvoeringsprogramma Bos en hout. Om de beleidsdoelen en de ambities van deze uitvoeringsprogramma's te kunnen realiseren verbreden we de scope van het investeringskrediet verwerven natuur. Wij verwachten dat een strategische voorraad gronden ook voor deze programma's een cruciale factor van betekenis zal zijn voor de realisatie van onze provinciale doelen. Hiermee vergroten we ook de mogelijkheden om op vrijwillige basis onze beleidsdoelen te kunnen realiseren en verkleint het de kans dat we zwaardere maatregelen, waaronder onteigening, moeten overwegen.

6.2.3. Blauwestad

Doel van de ontwikkeling van het woon-, werk- en recreatiegebied Blauwestad, gelegen in het Oldambt en aan het Oldambtmeer (aanleg in 2005), is het geven van een gebieds- en kwaliteitsimpuls ter versterking van de sociaal-economische structuur in dit deel van de provincie Groningen. Door middel van verkoop van het kavelareaal (totaal ziend op 1.250 woningen), ondergebracht in de grondexploitatie Blauwestad, genereert de provincie middelen om deze ontwikkeling mogelijk te maken. De ontwikkeling van Blauwestad is een gezamenlijke inspanning van de provincie Groningen en de gemeente Oldambt.

Kavelverkoop vindt plaats vanuit het projectbureau Blauwestad gevestigd in Het Havenkwartier in Blauwestad. Restgronden die niet meer nodig zijn voor het project Blauwestad, worden tegen marktconforme prijzen door de provincie verkocht.
Met ingang van 2016 zijn de verslaggevingsvoorschriften van het BBV gewijzigd. Eén van de wijzigingen betreft de looptijd van de grondexploitatie. Die is teruggebracht tot in beginsel een maximale looptijd van tien jaar. De gedachte is dat binnen deze termijn risico's en onzekerheden met betrekking tot de realisatie van de een grondexploitatie voldoende in kaart zijn te brengen en te beheersen. Het BBV schrijft verder voor dat het realiteitsgehalte van de grondexploitatie voortschrijdend in de tijd wordt getoetst en/of geactualiseerd. Het BBV biedt echter ook de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken van deze termijn.
Op basis van aanwezige zekerheden (onder andere aanwezigheid van ontwikkelovereenkomsten) omtrent de verwachte verkopen hanteren wij een looptijd van twintig jaar. Onze doorrekening begin 2022 is onafhankelijk getoetst en gevalideerd. Deze validatie geeft aan dat de gehanteerde termijn van twintig jaar acceptabel is. Dit is overigens conform dezelfde systematiek als voorgaande jaren. Ook in de toekomst is het noodzakelijk dat de grondexploitatie elk jaar opnieuw wordt vastgesteld door de Staten inclusief de looptijd hiervan.

6.3. Resultaten grondexploitaties en winstneming

Op basis van een looptijd van twintig jaar hebben wij de Grondexploitatie (GREX) Blauwestad begin 2022 opnieuw doorgerekend. Op basis van die waardering hebben wij de voorziening kunnen verlagen met € 3,213 miljoen, waardoor de hoogte van de voorziening ultimo 2021 € 20,237 miljoen bedraagt. Het BBV hanteert als uitgangspunt dat de grondexploitatie tenminste jaarlijks wordt herzien. Deze herziening zal jaarlijkse gevolgen hebben voor de hoogte van de voorziening. De toekomstige opbrengsten hebben een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie, waardoor de voorziening naar verwachting neerwaarts kan worden bijgesteld.

6.4. Reserves, voorzieningen en risico's

De wijzigingen van de BBV-verslaggevingsregels - met name het terugbrengen van de looptijd van 35 jaar naar 20 jaar - heeft ertoe geleid dat wij de eerste 20 jaar te maken zullen krijgen met 'voorfinanciering', die in de periode daarna wordt terugverdiend. De voorfinanciering kent een omvang van € 25,157 miljoen (€ 20,237 miljoen voorziening, € 3,97 miljoen Algemene reserve (marketingkosten) en € 0,95 miljoen doorgevoerde bezuiniging grondexploitatie ten behoeve van inzet Bestuursakkoord op basis van PS-besluit bij Begroting 2021 en Najaarsmonitor 2020). De voorziening Blauwestad ter hoogte van € 20,237 miljoen wordt gewaardeerd op de zogenaamde netto contante waarde. Nominaal gaat het om een bedrag van € 30,1 miljoen.

7. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn (conform het BBV) privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties, waarin de provincie zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat middelen ter beschikking zijn gesteld die verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij. Ook is sprake van een financieel belang als financiële problemen bij een verbonden partij op de provincie kunnen worden verhaald.

Visie

In 2016 hebben uw Staten de Nota Verbonden partijen (voordracht 2016/68) vastgesteld. Deze nota is de basis voor de sturing en control van verbonden partijen in het algemeen en helpt bij het verhelderen van de afwegingen die wij maken bij het aangaan, volgen en beëindigen van deelnemingen in het bijzonder. Wij vatten visie en beleid zoals vastgelegd in de nota als volgt samen. De nota is een richtinggevend document met algemene uitgangspunten en beleidsregels voor:

- Beleidsmatige afwegingen bij het oprichten van en deelname aan een verbonden partij;
- Sturing en control op verbonden partijen;
- Beëindiging van de deelname aan, opheffing van of vervreemding van een verbonden partij.

In de nota is vastgesteld dat periodiek, dat wil zeggen elke collegeperiode, een evaluatie van de verbonden partijen zal plaatsvinden. In 2017/2018 is deze evaluatie voor de eerste keer uitgevoerd en middels een voordracht aan uw Staten (voordracht 54/2017) aangeboden. De evaluatie heeft geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen die ten uitvoer zullen worden gebracht. In de huidige collegeperiode zal wederom een evaluatie worden uitgevoerd.

In de volgende paragrafen worden de provinciale verbonden partijen gegroepeerd per rechtsvorm weergegeven. De verbonden partijen voeren een beleid uit dat de provincie ook (gedeeltelijk) zelf had kunnen uitvoeren of er is vanuit andere, ook beleidsmatige overwegingen, door uw Staten indertijd besloten deel te nemen aan de verbonden partij. In de tabellen zijn de financiële gegevens van de verbonden partijen zoveel mogelijk ingevuld indien ze beschikbaar zijn. Indien geen vastgestelde cijfers beschikbaar zijn hebben we de beschikbare conceptcijfers ingevuld, dit staat er dan bij. Bij vennootschappen kan het voorkomen dat wordt vermeld dat de financiële gegevens nog niet beschikbaar zijn. Dit wordt veroorzaakt doordat het opmaken van de provinciale jaarrekening eerder plaatsvindt dan de wettelijke termijn voor vennootschappen om de vennootschappelijke jaarrekening op te stellen en te deponeren. De vastgestelde cijfers zullen in de paragraaf verbonden partijen bij de provinciale begroting wel ingevuld zijn.

Gemeenschappelijke regelingen	**Deelprogramma**
7.1.1. Groningen Seaports	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.1.2. Prolander	3.1. Natuur en landschap
7.1.3. Waddenfonds	3.1. Natuur en landschap
7.1.4. OV-bureau Groningen Drenthe	4.2. Openbaar vervoer
7.1.5. Omgevingsdienst Groningen	2.1. Milieu
7.1.6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland	7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
7.1.7. Noordelijke Rekenkamer	7.1. Provinciale Staten
Vennootschappen en coöperaties	**Deelprogramma**
7.2.1. Blauwestad B.V.	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling
7.2.2. Vennootschappen voortkomend uit splitsing voormalige holding Essent en verkoop productie- en leveringsbedrijf:	8.2. Algemene dekkingsmiddelen
7.2.2.1. Enexis N.V.	
7.2.2.2. Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE) B.V.	
7.2.2.3. Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.	
7.2.3. N.V. NOM	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.2.4. Investeringsfonds Groningen B.V.	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.2.5. Groningen Airport Eelde N.V.	5.1. Economie en werkgelegenheid
7.2.6. Waterbedrijf Groningen B.V.	1.2. Waterbeheer
7.2.7. Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	8.2. Algemene dekkingsmiddelen
7.2.8. GROElfonds B.V.	5.1. Economie en werkgelegenheid
Stichtingen en verenigingen	**Deelprogramma**
7.3.1. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	3.1. Natuur en landschap
7.3.2. Interprovinciaal Overleg (IPO)	7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
7.3.3. Fonds Nieuwe Doen Groningen	2.2. Energie en klimaat

7.1. Gemeenschappelijke regelingen

7.1.1. Groningen Seaports

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Delfzijl
Doelstelling:	De gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports (GR GSP) fungeert als enig aandeelhouder van Groningen Seaports N.V. (GSP NV). Deze heeft het juridisch eigendom van de gronden en is verantwoordelijk voor de nautische taken (waaronder het havenmeesterschap). De uitvoering van de nautische taken is via een dienstverleningsovereenkomst overgedragen aan GSP NV. Het stimuleren van werkgelegenheid en duurzaamheid van de bedrijvigheid zijn de belangrijkste publieke doelen van de participanten van de GR GSP. In de aandeelhoudersstrategie zijn voor beide onderdelen concrete doelstellingen opgenomen, namelijk een gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar en 40% CO_2-reductie tussen 2015 en 2030.
Ontwikkelingen:	Uw Staten hebben in 2018 bij de behandeling van de risicoanalyse van de GR GSP (brief d.d. 25 september 2018) besloten om tot uittreding van Statenleden uit het Algemeen Bestuur (AB) over te gaan. Dit proces is ingezet maar dient in overleg met de betrokken gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta plaats te vinden op een natuurlijk moment. In de Nieuwsuur-uitzending van 11 mei 2021 zijn diverse vragen opgeworpen over de wijze waarop gronden zijn aangekocht bedoeld voor de uitbreiding van Eemshaven Zuidoost. Naar aanleiding hiervan heeft het AB de opdracht gegeven een onderzoek te starten waarbij de vraag centraal staat of het Havenschap Groningen Seaports en de hierbij betrokken overheden correct gehandeld hebben bij de grondaankopen ten behoeve van de uitbreiding. Het onderzoek wordt uitgevoerd door Necker van Naem en is gestart in 2021 en wordt afgerond in 2022. In 2021 is door de GR GSP in lijn met hetgeen vermeld in de aandeelhoudersstrategie gestart met een onderzoek naar de doorontwikkeling van Groningen Seaports en de hierbij passende governancestructuur. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Deloitte en wordt afgerond in 2022.
Financieel belang:	Risico's die vanaf de verzelfstandigingsdatum (14 juni 2013) door GSP NV worden aangegaan zijn volledig voor rekening van GSP NV en komen niet bij de GR GSP te liggen. Begin 2016 zijn de financieringsafspraken herzien waardoor de GR GSP nu voor 100% garant staat voor de financiering. Door het op eigen boek financieren door GSP NV van geborgde financiering in 2019 bedraagt de maximale borgstelling sindsdien € 268 miljoen, waarvan € 215 miljoen is afgedekt middels een Akte van Borgtocht met de BNG Bank. De huidige borgstelling op geborgde projecten bedraagt ultimo 2021 € 129,0 miljoen. Daarnaast blijft de GR GSP borg staan voor de bijstortingsverplichting van het derivaat (CSA) en bedraagt ultimo 2021 € 55,6 miljoen.
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen heeft samen met de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland zitting in het Dagelijkse Bestuur (DB) en het Algemene Bestuur (AB) van de GR GSP. De provincie Groningen is voorzitter van zowel het DB als het AB. Deze functie wordt uitgevoerd door een lid van het college.
Mogelijke risico's:	De GR GSP zal nog geruime tijd borg moeten staan voor de betaling van de rente over en aflossing van door GSP NV aan te trekken externe financiering (materieel met een maximum voor de provincie van 60% van € 215 miljoen) en voor de betaling van de rente over enkele derivaten-contracten die door GSP eerder zijn afgesloten.

	In de tussentijdse herijking 2018 van de risico's is aangegeven dat de kans van optreden van eventuele risico's voor de GR-deelnemers nagenoeg nihil is.		
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2020: € 219,9 miljoen € 2.585 99% € 0	Jaarrekening 2021 (concept): € 219,9 miljoen € 2.243 99% € 0
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid	

7.1.2. Prolander

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats:	Assen		
Doelstelling:	Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied van de provincies Drenthe en Groningen en staat voor de opgave om voor de komende jaren het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de beide provincies te realiseren.		
Ontwikkelingen:	Geen majeure ontwikkelingen		
Financieel belang:	Provincie Groningen circa 1/3 deel en de provincie Drenthe circa 2/3.		
Bestuurlijk belang:	De provincies Groningen en Drenthe vormen samen het bestuur van de Prolander. Namens het college nemen twee leden zitting in het bestuur.		
Mogelijke risico's:	Het beschikbare weerstandsvermogen van Prolander ultimo 2021 bedraagt € 432.960 en is voldoende om geïdentificeerde risico's op te vangen. Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van Prolander kunnen worden opgelost, dan zal aan de deelnemers een extra bijdrage worden gevraagd.		
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2020: € 0,83 miljoen € 4,64 miljoen 15% € 278.095	Jaarrekening 2021: € 0,62 miljoen € 15,9 miljoen 2% -/- € 32.077
Provinciale bijdrage 2021:	€ 2.964.200	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap	

7.1.3. Waddenfonds

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland deelnemen. Bij de gemeenschappelijke regeling is ingesteld het openbaar lichaam Waddenfonds.
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doelstelling:	Het behartigen van de belangen van de deelnemende provincies met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds. Het gaat om: • het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied; • het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee; • een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel het gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en direct aangrenzende gebieden; • het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied.
Ontwikkelingen:	-

Financieel belang:	De uitvoerings- en beheerskosten die rechtstreeks voortvloeien uit de regeling komen ten laste van het Waddenfonds.	
Bestuurlijk belang:	De organen van het openbaar lichaam Waddenfonds zijn: het Algemeen Bestuur (AB), het Dagelijks Bestuur (DB), de voorzitter, de commissies. Het voorzitterschap rouleert om de vier jaar tussen de deelnemende provincies. De voorzitter wordt benoemd door en uit het midden van het AB. Het DB bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door en uit het AB aan te wijzen, zodanig dat vanuit elke deelnemende provincie de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft wordt aangewezen. Het AB bestaat uit negen leden; Provinciale Staten van de deelnemende provincie wijzen elk drie leden aan, waaronder in ieder geval de gedeputeerde Waddenfonds. Het AB kan adviescommissies instellen om specifieke zaken te onderzoeken en hierover te adviseren aan het AB. In dat verband is ingesteld de adviescommissie kwaliteitstoetsing Waddenfonds.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 122,2 miljoen € 65,9 miljoen* 65% € 4,9 miljoen * waarvan 99% 'nog te betalen subsidies'	Jaarrekening 2021: € 107,5 miljoen € 78,5 miljoen 58% € 6,5 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap

7.1.4. OV-bureau Groningen Drenthe

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Assen
Doelstelling:	Het OV-bureau, een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen, is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer per bus in Groningen en Drenthe. Het OV-bureau stuurt de vervoerders aan en geeft het stads- en streekvervoer vorm. Het OV-bureau is verantwoordelijk voor het beheer van de concessies, toekomstige aanbestedingen en, samen met de partners, de ontwikkeling van het openbaar vervoer.
Ontwikkelingen:	Per 15 december 2019 is de nieuwe GD-concessie 2020-2030 van start gegaan. In deze nieuwe concessie worden grote stappen gezet op het gebied van duurzaamheid, energietransitie, uitvoeringskwaliteit en betrouwbaarheid. Er zijn 164 elektrische bussen gaan rijden op de stadslijnen, de Q-linklijnen en een aantal streeklijnen. Daarnaast wordt voor de overige streekbussen en Qliner gereden op HVO (Hydrotreated Vegetable Oil) waarmee de totale CO_2-uitstoot in Groningen en Drenthe met 90% afneemt. De busvloot in Groningen en Drenthe is hiermee de grootste elektrische vloot van Europa. Tijdens de coronacrisis heeft het Rijk verzocht om een flexibele dienstregeling aan te blijven bieden terwijl de reizigersaantallen en dus de opbrengsten beperkt waren. Daar staat een-beschikbaarheidsvergoeding (BVOV) tegenover. Voor 2021 en 2022 heeft het Rijk de BVOV 2020 doorgetrokken tot 31 december 2022.
Financieel belang:	De bijdrage van de provincie Groningen aan het OV-bureau bedroeg in 2021 € 40,94 miljoen op een totale begroting van het OV-bureau van ruim € 125 miljoen. De overige baten van het OV-bureau betreffen de bijdragen van de provincie Drenthe en de reizigersopbrengsten.

Bestuurlijk belang:	Naast de busconcessies welke door het OV-bureau worden beheerd, is de provincie verantwoordelijk voor het openbaar vervoer op de regionale spoorlijnen. Daarbij is de provincie systeemverantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de provincie Groningen. Provincie Groningen heeft samen met provincie Drenthe en gemeente Groningen zitting in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het OV-bureau. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen, behoudens een aantal zaken betreffende de begroting en de concessie welke bij unanimiteit genomen worden. De provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.	
Mogelijke risico's:	Op 9 april 2019 heeft het Algemeen Bestuur de notitie Risicomanagement en weerstandsvermogen 2018-2022 vastgesteld. Het OV-bureau streeft naar een weerstandscapaciteit van minimaal € 4,75 miljoen om risico's financieel te kunnen ondervangen. Na vaststelling van de jaarrekening 2020 bedraagt de weerstandscapaciteit € 9,74 miljoen. Het Rijk heeft aangegeven de financiële compensatie aan OV-bedrijven tot eind 2022 te verlengen. Dankzij deze verlenging van de beschikbaarheidsvergoeding OV ontvangen OV-bedrijven tussen de 93 en 95 procent van hun kosten. De vervoerders in het stads- en streekvervoer in Nederland wordt na het verlies van 2020 een nul-rendement gegarandeerd in 2021. Een eventueel tekort komt voor rekening van de decentrale overheid. Hier heeft het OV-bureau een bestemmingsreserve (COVID-19) voor gecreëerd, die het eventuele tekort mogelijk (deels) kan compenseren. Deze beschikbaarheidsvergoeding voor 2022 was nog niet opgenomen in de begroting 2022 van het OV-bureau en daardoor sluit de begroting 2022 van het OV-bureau met een tekort van € 6,2 miljoen (€ 9,2 miljoen exclusief de taakstelling op het dienstregelingsbudget). Door het na-ijleffect is de verwachting dat het openbaar vervoer (met de kennis van nu) pas in 2025 weer op niveau is. Voor het OV-bureau is dit in de begroting uitgewerkt en bedraagt het tekort in de jaren 2022-2025 totaal € 13,6 miljoen (€ 24,6 miljoen exclusief de taakstelling op het dienstregelingsbudget). Het OV-bureau heeft in november 2021 het Dagelijks Bestuur de begroting 2021 en 2022 laten actualiseren door middel van begrotingswijzigingen naar de laatste financiële inzichten. Op basis van die inzichten is gebleken dat 2021 een positief resultaat gaf waarbij de verwachtte onttrekking uit de bestemmingsreserve COVID niet nodig bleek. Op basis van die inzichten is besloten om in de (aangepaste) begroting 2022 de taakstelling binnen de dienstregeling te herstellen. Deze verzachtende maatregelen worden per 9 mei 2022 in de dienstregeling doorgevoerd.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 17,6 miljoen € 13,5 miljoen 57% € 0,3 miljoen	Jaarrekening 2021 (concept): € 21,2 miljoen € 18,0 miljoen 54% € -0,1 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	€ 40,9 miljoen (deelnemers- en exploitatiekostenbijdrage)	Programma: Bereikbaarheid Deelprogramma: Openbaar vervoer

7.1.5. Omgevingsdienst Groningen

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats:	Veendam	
Doelstelling:	Omgevingsdienst Groningen (ODG) verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van de gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen zelf, met als doel de kwaliteit van de uitvoering van deze taken te verbeteren. Tevens voert ODG in opdracht van de drie noordelijke provincies de VTH-taken uit van majeure risicobedrijven (BRZO en RIE-4 bedrijven) met als doel om zware ongevallen bij en milieuschade door de majeure risicobedrijven te voorkomen.	
Ontwikkelingen:	ODG wordt sinds de oprichting in 2013 gefinancierd op basis van ingebrachte formatie. In 2018 heeft het Algemeen Bestuur (AB) de wens uitgesproken om over te gaan naar een nieuw sturings- en financieringsmodel, waarbij de deelnemersbijdrage in relatie staat tot het VTH-beleid en de inzet van ODG. Op 5 maart 2021 heeft het AB van ODG besloten tot invoering van het nieuwe financieringsmodel, inclusief zachte landing en overdracht van de basistaken. Het nieuwe financieringsmodel gaat in per 1 januari 2022.	
Financieel belang:	Jaarlijks ontvangt ODG van de deelnemers bijdragen die middels dienstverleningsovereenkomsten worden verstrekt. De provinciale bijdrage in de structurele kosten bedroeg in 2021 in totaal € 6.755.359, waarvan € 3.343.054 ten behoeve van BRZO. Dit bedrag zal jaarlijks worden geïndexeerd met de loon- en prijsstijgingen.	
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen neemt samen met alle deelnemers (gemeenten in de provincie Groningen) zitting in het Algemeen Bestuur (AB). Tevens heeft de provincie zitting in het Dagelijks Bestuur (DB). De provincie Groningen levert de voorzitter van zowel het DB als het AB. Deze functie wordt ingevuld door een lid van het college.	
Mogelijke risico's:	Het beschikbare weerstandsvermogen van ODG bedraagt ultimo 2021 na aftrek van het negatieve resultaat € 742.000 (€ 642.000 Algemene Reserve plus € 100.000 onvoorzien) en is voldoende ter dekking van de geïdentificeerde risico's ad € 562.500 (dekkingsgraad van 132%). Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van ODG kunnen worden opgelost is men aangewezen op extra bijdragen van de deelnemers. Voor de provincie Groningen komt dit neer op circa 25%. In 2021 is door het Algemeen Bestuur van ODG reeds besloten over een aantal onttrekkingen uit de Algemene reserve in 2022 van in totaal € 500.000. Dit brengt de eindstand van de Algemene reserve in 2022 op € 142.000 en dat is samen met de post onvoorzien onvoldoende indien alle risico's uit de begroting 2022 (€ 375.000) manifest worden. ODG heeft nadrukkelijk aandacht voor dit onderwerp en zoekt op dit moment samen met de deelnemers naar oplossingen hiervoor.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 1,7 miljoen € 2,9 miljoen 37% € 0,61 miljoen	Jaarrekening 2021 (concept): € 0,7 miljoen € 3,9 miljoen 15% -/- € 0,3 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	VTH: € 3.412.305 Brzo: € 3.343.054	Programma: Milieu en Energie Deelprogramma: Milieu

7.1.6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Dit is een gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe deelnemen. Vanaf 1 januari 2019 is de GR SNN gewijzigd en is de kerntaak van de GR SNN teruggebracht naar het uitvoeren van (Europese) subsidieprogramma's en regelingen.	
Ontwikkelingen:	Om de SNN-organisatie sterker, (financieel) gezond en toekomstbestendig is de organisatiekoers bijgewerkt. Dit heeft impact op de provinciale deelnemersbijdrage. De deelnemersbijdrage zal vanaf 2022 aanzienlijk stijgen. Met de stijging van de deelnemersbijdrage is al rekening gehouden in de provinciale begroting.	
Financieel belang:	De drie deelnemende provincies betalen elk een derde van de uitvoeringskosten SNN-algemeen.	
Bestuurlijk belang:	De organen van het samenwerkingsverband zijn het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Het voorzitterschap rouleert tussen de deelnemende provincies; vanaf 1 juli 2021 bekleedt de provincie Groningen het voorzitterschap. Met ingang van 1 januari 2019 is de gewijzigde GR SNN in werking getreden. In deze gewijzigde GR participeren leden van Provinciale Staten niet langer in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB wordt nu gevormd door gedeputeerden en CdK's.	
Mogelijke risico's:	Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van SNN kunnen worden opgelost, dan zal aan de deelnemers een extra bijdrage worden gevraagd. De bekostiging van het SNN is voor een belangrijk deel gekoppeld aan de uitvoering van het EFRO-programma. Dit programma loopt tot 2027. Het beschikbare weerstandsvermogen ultimo 2020 bedraagt € 4,0 miljoen.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 4,0 miljoen € 154,4 miljoen 2,5% € 166.000	Jaarrekening 2021 (concept): € 40,0 miljoen € 278,5 miljoen 1,4% € 0
Provinciale bijdrage 2021: (uitvoeringskosten)	€ 816.000	Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Bestuurlijke samenwerking en toezicht

7.1.7. Noordelijke Rekenkamer

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Assen
Doelstelling:	Om de controlerende rol van Provinciale Staten te ondersteunen is een rekenkamer(functie) bij de provincies in de Provinciewet verplicht gesteld. In Groningen is gekozen om een onafhankelijke rekenkamer met de drie noordelijke provincies op te zetten. De Noordelijke Rekenkamer houdt zich bezig met het onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. Op 10 november 2004 is door de Staten besloten tot het instellen van de gemeenschappelijke regeling en de benoeming van de collegeleden. De Noordelijke Rekenkamer is sinds deze datum operationeel.
Ontwikkelingen:	-
Financieel belang:	De drie noordelijke provincies dragen ieder voor een derde bij in de kosten van de Noordelijke Rekenkamer.
Bestuurlijk belang:	De collegeleden worden op basis van hun verschillende deskundigheden benoemd door de drie noordelijke Staten. Tevens is gekozen voor het instellen van een Raad van Advies, bestaande uit drie Statenleden per provincie.

	De Raad van Advies heeft tot taak suggesties aan te dragen aan de Noordelijke Rekenkamer voor te verrichten onderzoek. De Rekenkamer hoeft, door haar onafhankelijke positie, de suggesties van de Programmaraad niet over te nemen. Verder geeft de Raad van Advies gevraagd en ongevraagd advies aan de Noordelijke Rekenkamer over de uitvoering van haar taak en bevordert ze een gecoördineerde besluitvorming van de drie Provinciale Staten. De in de gemeenschappelijke regeling voorgeschreven evaluatie is in 2020 uitgevoerd en is op 22 oktober 2020 ontvangen.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 156.256 € 160.347 49% € 55.600	Jaarrekening 2021: n.n.b. n.n.b. n.n.b. n.n.b.
Provinciale bijdrage 2021:	€ 288.300	Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Provinciale Staten

7.2. Vennootschappen en coöperaties

7.2.1. Blauwestad

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	Blauwe Stad B.V. is opgericht om een aantal taken in het project Blauwestad uit te voeren. Die taken waren met name de coördinatie tussen het provinciebestuur en de besturen van de voormalige drie Blauwestad-gemeenten en de coördinatie tussen publieke en private partijen (t.b.v. de woningbouwontwikkeling) in het project. Inmiddels zijn de drie gemeenten samengevoegd tot de gemeente Oldambt en is de samenwerking met de private partijen beëindigd. Het grondareaal ten behoeve van de woningbouwontwikkeling is na het eindigen van de publiek-private samenwerking (weer) geheel in handen van de provincie. Blauwe Stad B.V. speelt in de (woningbouw)ontwikkeling geen coördinerende of andere rol meer, in feite is zij een 'slapende bv'.
Ontwikkelingen:	-
Financieel belang:	De provincie Groningen is houder van 40% van de aandelen; de gemeente van 60%. De directie van de vennootschap bestaat op dit moment uit één directeur. Voor (eventueel) nodige financiering van de vennootschap put de provincie uit de voorfinanciering Blauwestad.
Bestuurlijk belang:	In de ava wordt bij meerderheid van stemmen beslist: daarin heeft de provincie een minderheidspositie. Hetzelfde geldt voor de raad van commissarissen: twee leden worden benoemd op voordracht van ons college, drie leden op voordracht van B en W. Ook daar wordt bij meerderheid beslist.
Mogelijke risico's:	Ten behoeve van haar oorspronkelijke doelstelling en/of afwikkeling van daaruit (nog te) ontstane verplichtingen/rechten of anderszins is de vennootschap thans niet actief. Feitelijk gaat het om een 'lege bv', waarin alleen het gestorte aandelenkapitaal actief is. De vennootschap kan (op termijn) worden ontbonden/geliquideerd, na een gezamenlijk besluit daartoe van de aandeelhouders. Het 'Evaluatierapport verbonden partijen' d.d. 27 november 2017 bevat de conclusie en aanbeveling om de vennootschap te ontbinden, welke aanbeveling uw Staten hebben overgenomen. In 2018 zijn ter voorbereiding van de liquidatie en ontbinding van de vennootschap diverse activa overgedragen. In 2020 zijn de laatste activa overgedragen, in 2021 is de besluitvorming voor ontbinding en wijze van vereffening voorbereid. Voorafgaand aan de ontbinding keert de vennootschap het resterende vermogen (aandelenkapitaal) uit aan haar aandeelhouders (zie onder Financieel belang). Op het moment dat de ontbinding in werking treedt beschikt de vennootschap als gevolg daarvan niet meer over activa/baten, waarmee een formele vereffeningsprocedure wordt vermeden. Het besluit tot ontbinding en opheffing van de vennootschap krijgt haar beslag in de eerste helft van 2022.
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	 € 18.000 N.v.t. N.v.t. Nihil
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0 — Programma: Ruimte en water Deelprogramma: Ruimtelijke ontwikkeling

7.2.2. De vennootschappen voortkomend uit de splitsing van de voormalige holding Essent en de verkoop van haar productie- en leveringsbedrijf

De daadwerkelijke, notariële closing van de verkooptransactie van Essent en RWE, waarbij de volledige eigendom van het productie- en leveringsbedrijf van Essent is overgegaan naar RWE, heeft plaatsgevonden op 30 september 2009. De ex-aandeelhouders van Essent zijn daarbij directe aandeelhouders geworden van drie niet verkochte bedrijfsonderdelen van de voormalige holding Essent, in concreto het netwerkbedrijf (Enexis), het milieubedrijf (Attero) en het EPZ-belang (PBE). Enkele specifieke belangen en risico's in verband met de closing van de verkooptransactie van Essent en RWE zijn bij de genoemde datum ondergebracht in vier zogenaamde 'special purpose'-vennootschappen (SPV's), die sindsdien zijn belast met de behartiging van die belangen en risico's. Ook van deze vennootschappen zijn de ex-aandeelhouders van Essent bij de genoemde closingdatum de directe aandeelhouders geworden.

In de aandeelhoudersvergadering van 11 april 2019 van de SPV's hebben de aandeelhouders besloten het bestuur de opdracht te gegeven tot maximale vereenvoudiging van de vennootschapsstructuur waarbij per SPV wordt beoordeeld of ontbinding mogelijk is of als alternatief een fusie met een andere SPV tot de mogelijkheden behoort. Dit heeft geresulteerd in het aandeelhoudersbesluit van april 2020 om de vennootschappen Cross Border Leases B.V., Vordering op Enexis B.V. en Verkoop Vennootschap B.V. te ontbinden en het batige saldo (indien aanwezig) aan de aandeelhouders uit te keren. Dit betekent dat deze drie vennootschappen ook geen verbonden partijen van de provincie meer zijn. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. en Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V. blijven (voorlopig) nog wel bestaan.

7.2.2.1. Enexis Holding N.V.

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Doelstelling:	Onder Enexis Holding N.V. hangen een aantal vennootschappen waarin verschillende activiteiten zijn ondergebracht. Hiervan is Enexis Netbeheer de grootste en beheert het gas- en elektriciteitsnetwerk in Noord-, Oost-, en Zuid-Nederland voor ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De belangrijkste taak van een netbeheerder is het aanleggen en onderhouden van het energienetwerk in Nederland. Bovendien zorgt een netbeheerder voor het transport van energie. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door 'state of the art'-dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen en excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netten en dienstverlening tijdig gereed voor de veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: klanttevredenheid en kostenverlaging; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen.
Ontwikkelingen:	Het huidige strategische plan van Enexis heeft een looptijd van 2017-2021. In 2020/2021 is het proces gestart om te komen tot een nieuw strategisch plan dat in 2022 in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal worden vastgesteld. Uw Staten zijn in maart 2022 hierover door Enexis geïnformeerd. Enexis bereidt zich actief voor op haar rol en bijdrage in de uitvoering van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. In 2020 hebben aandeelhouders Enexis een converteerbare hybride aandeelhouders-lening verstrekt van € 500 miljoen (voordracht 12 mei 2020) om het eigen vermogen van Enexis te versterken.

	Het fundament is hiermee verstevigd. Desondanks blijft de kapitaalbehoefte om te voldoen aan de financieringsopgave van de energietransitie groot. In 2021 zijn alle regionale netbeheerders samen met hun Aandeelhouderscommissies in gesprek met het Rijk over de vraag of en hoe het Rijk mede invulling kan geven aan de kapitaalbehoefte van de regionale netwerkbedrijven. De verwachting is dat in 2022 hier meer duidelijkheid over komt.	
Financieel belang:	6,57%	
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie.	
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng. Het is de verwachting dat Enexis over enkele jaren de converteerbare hybride aandeelhouderslening zal converteren in aandelen. Hierdoor zal de jaarlijkse geraamde renteopbrengst verdwijnen en hiervoor ontvangt de provincie dan een iets hogere dividenduitkering naar rato van het aandelenbezit op dat moment.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 4.116 miljoen € 4.635 miljoen 47% € 108 miljoen	Jaarrekening 2021: € 4.241 miljoen € 5.154 miljoen 45% € 199 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen

7.2.2.2. PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Doelstelling:	Vanwege de voorlopige uitkomst van een juridische procedure ter zake is in september 2009 besloten tot een afsplitsing van het 50%-belang van Essent in het Zeeuwse elektriciteitsproductiebedrijf EPZ. Na onderbrenging van dat belang in de daartoe opgerichte, afzonderlijke houdstermaatschappij EPZ, is deze overgedragen aan de voormalige aandeelhouders van Essent. In 2011 is overeenstemming bereikt over een minnelijke oplossing van het geschil dat heeft geleid tot de genoemde juridische procedure, waarna het EPZ-belang alsnog is geleverd aan RWE. PBE heeft sinds 2011 nog taken bij de afwikkeling uit de verkoop EPZ. Daarnaast zijn er verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele 2009. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden.
Ontwikkelingen:	Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2022 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Financieel belang:	Circa 6%
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie.
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.

Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2020: € 1,6 miljoen € 0,02 miljoen 99% -/- € 20.148	Jaarrekening 2021: € 1,5 miljoen € 0,01 miljoen 99% -/- € 37.321
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen	

7.2.2.3. Claim Staat Vennootschap Amsterdam (CSV)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Doelstelling:	De CSV Amsterdam B.V. is verantwoordelijk geweest voor het vervolg van de lopende juridische procedure tegen de Staat, die eerder door Essent was opgestart in verband met de van rijkswege opgelegde verplichting tot afsplitsing van haar netwerkbedrijf en de daardoor door Essent geleden schade. Volgens de Hoge Raad is de zogenoemde Splitsingswet niet in strijd met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder met het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam. Nadat in juni 2016 een compromis werd bereikt tussen CSV Amsterdam BV, Recycleco B.V. en Attero Holding B.V. over betwiste (fiscale) claims alsmede over een belastingteruggave is in april 2020 een tweede en finale compromis bereikt tussen voor de beëindiging van alle resterende geschillen met betrekking tot betwiste (fiscale) claims, alsmede over een belastingteruggave. Het resterend vermogen op de Escrow-rekening van ruim € 8 miljoen is in mei 2020 onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal uitgekeerd aan de aandeelhouders.
Ontwikkelingen:	CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. CSV Amsterdam B.V. is één van de partijen die te maken heeft gehad met de fraudezaak bij Pels Rijcken die ook landelijk veel aandacht heeft gehad. Het bestuur van CSV Amsterdam B.V. heeft met Pels Rijcken een vaststellingsovereenkomst gesloten waarmee de schadevergoedingen zijn gehonoreerd en er geen nadelige financiële effecten zijn door het handelen van Pels Rijcken.
Financieel belang:	Circa 6%
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de aandeelhouderscommissie.
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.

Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2020: € 392.593 € 27.162 93% € 172.219	Jaarrekening 2021: € 312.379 € 22.664 93% -/- € 42.665
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen	

7.2.3. N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap		
Vestigingsplaats:	Groningen		
Doelstelling:	De N.V. NOM is opgericht met als doel de werkgelegenheid in Noord-Nederland te bestendigen en te ontwikkelen door het stimuleren van duurzaam winstgevende activiteiten. De activiteiten waarmee de NOM haar doel wil bereiken is het verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen, aandelenkapitaal) aan mkb-bedrijven, het bevorderen van investeringen door onder andere het acquireren van (buitenlandse) bedrijven en het initiëren en ontwikkelen van innovatieve projecten. De richting en inzet van de NOM is vastgelegd in een strategisch kader dat door de aandeelhouders is vastgesteld.		
Ontwikkelingen:	In 2021 hebben de aandeelhouders van de NOM in totaal € 23,4 miljoen aan agiostorting aan de NOM verstrekt ter versterking van het fondsvermogen van de NOM. Door de fondsversterking wordt de NOM in staat gesteld om innovatieve mkb-bedrijven, waaronder de portefeuillebedrijven, te ondersteunen, zodat de solvabiliteitspositie van deze bedrijven verbetert. Naar aanleiding van de verkoop van een groot deel van het aandelenbelang in Catawiki in 2021 hebben de aandeelhouders afspraken gemaakt om de aandelentransactie uit 2016 nu definitief af te ronden. Hiermee komt de verrekeningssystematiek met het Rijk, die wordt toegepast bij de bepaling van de voorziening, te vervallen.		
Financieel belang:	De NOM is een overheidsvennootschap, waarvan het Rijk en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe aandeelhouders zijn. Het Rijk bezit 50% van de aandelen en de provincies ieder 16,67%. Jaarlijks kennen wij de NOM een subsidiebijdrage toe - gezamenlijk met de drie provincies in één beschikking - op basis van een werkplan, waarin prestatieafspraken worden gemaakt.		
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Mogelijke risico's:	Door de aankoop van de NOM-aandelen in 2016 en de agiostortingen in 2020 en 2021 loopt de provincie het risico dat de marktwaarde van de NOM (bepaald door de optelsom van de waarde van de NOM-participaties en het eigen vermogen van de NOM) fluctueert en mogelijk lager uitvalt dan de verkrijgingsprijs. Dit heeft als gevolg dat mogelijk een voorziening moet worden getroffen. In de provinciale jaarrekening van 2021 is hiervoor een bedrag van € 479.000 als voorziening opgenomen. De hoogte van het risico's is gemaximeerd en is maximaal gelijk aan de omvang van onze kapitaalinbreng (€ 28,1 miljoen).		
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat		Jaarrekening 2020: € 76,9 miljoen € 17,5 miljoen 0,89% € 4,7 miljoen	Jaarrekening 2021: € 140,5 miljoen € 8,2 miljoen 0,94% € 40,2 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0,65 miljoen (exploitatiesubsidie Business Development en Acquisitie) Subsidieverlening vindt met de drie provincies plaats in één beschikking.	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid	

7.2.4. Investeringsfonds Groningen (IFG)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Het Investeringsfonds Groningen (operationeel vanaf 1 juli 2015) heeft als doel de vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen te stimuleren. Het investeringsfonds van € 40 miljoen neemt deel in andere fondsen voor het bedrijfsleven en een deel van de middelen is geoormerkt voor het Acquisitiefonds Groningen dat ook rechtstreeks financieringen aan mkb-bedrijven verstrekt. In 2019 is het fondsvermogen van IFG tijdelijk uitgebreid met maximaal € 20 miljoen. Deze uitbreiding maakt het mogelijk dat IFG door kan gaan met het investeren/participeren in nieuwe doelfondsen. Het fonds is revolverend. Dat betekent dat de opbrengsten van de investeringen weer worden ingezet voor nieuwe aanvragen. Op deze manier willen we de economie in Groningen stimuleren.	
Ontwikkelingen:	Voor de ontwikkelingen verwijzen wij naar programma Economie, beleidsdoel Vestigingsklimaat	
Financieel belang:	De provincie heeft een belang van 100% in het aandelenkapitaal.	
Bestuurlijk belang:	De provincie is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Mogelijke risico's:	Er bestaat een risico dat een deel van de gestorte middelen niet terugkomt. We gaan uit van een revolverendheid van 90% tot 100% maar het investeren in jonge, groeiende bedrijven brengt extra risico's met zich mee. Daarom wordt de Algemene reserve verhoogd met € 8 miljoen. Door tijdelijke uitbreiding van het fondsvermogen van IFG met € 20 miljoen hebben uw Staten ook ingestemd met een aanvullende risicoafdekking van maximaal € 4 miljoen vanuit het krediet Provinciale meefinanciering. In de periode 2019 tot en met 2025 zal dit bedrag toegevoegd worden aan de Algemene reserve.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 17,1 miljoen € 0,1 miljoen 99% -/- € 471.602	Jaarrekening 2021: € 21,0 miljoen € 0,1 miljoen 99% -/- € 314.051
Provinciale bijdrage 2021:	- Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid	

7.2.5. Groningen Airport Eelde (GAE)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Eelde
Doelstelling:	Groningen Airport Eelde N.V. houdt zich bezig met het beheer, de exploitatie en de verdere ontwikkeling van de luchthaven Eelde. De luchthaven is een belangrijk onderdeel van de publieke basis infrastructuur van Noord-Nederland. Het investeren in de concurrentiekracht van de luchthaven vergroot de aantrekkingskracht van de regio als vestigingslocatie voor bedrijven, wat een voorwaarde is voor verdere groei van de werkgelegenheid boven op de bestaande directe en indirecte werkgelegenheid die wij hiermee behouden.
Ontwikkelingen:	Bij de besluitvorming over de Voorjaarsmonitor 2021 en de Kadernota 2021-2025 hebben uw Staten ingestemd met de 11e wijziging van de Begroting 2021, waardoor wij als aandeelhouder in staat zijn GAE te ondersteunen bij het financieel overbruggen van 2021 en 2022. Het jaar 2021 heeft in het teken gestaan van het uitvoeren van de toekomstvisie, waaronder:

	• Zeker stellen van de langere termijn (continuïteit) door borgen van financiering; • Vooroplopen in duurzame en innovatieve luchtvaart; • Voor het vestigingsklimaat waardevolle lijndiensten en unieke bestemmingen voor de regio; • Verbreden van de maatschappelijke rol en dienstverlening (aanvullend op de stationering van de traumahelikopter en het Mobiel Medisch Team en de vluchten met donororganen ten behoeve van orgaantransplantatie in het UMCG); • Meer bedrijvigheid en verbreding van inkomsten door het benutten van commerciële kansen.
Financieel belang:	De aandelen in Groningen Airport Eelde N.V. worden gehouden door de provincies Groningen en Drenthe (ieder 30%), de gemeente Tynaarlo (14%) en FB Oranjewoud Participaties (26%).
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 10,5 miljoen € 3,4 miljoen 76% -/- € 1,3 miljoen Jaarrekening 2021 (concept): € 9,5 miljoen € 3,6 miljoen 73% -/- € 977.739
Provinciale bijdrage 2021:	NEDAB: € 1,124 miljoen Routeontwikkelfonds en capaciteitsinvesteringen: € 88.431 Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

7.2.6. Waterbedrijf Groningen (WbG)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	Het Waterbedrijf Groningen N.V. is een overheidsvennootschap met als belangrijkste doel het zorg dragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied. Daarnaast houdt het Waterbedrijf Groningen zich bezig met verschillende geliberaliseerde activiteiten op het gebied van industriewater (North Water B.V.) en watertechnologie (Waterlaboratorium Noord) en is actief op het gebied van Energie & Water (Waterbedrijf Duurzaam B.V) en Internationale Samenwerking.
Ontwikkelingen:	Geen majeure ontwikkelingen
Financieel belang:	Alle aandelen worden gehouden door de provincie Groningen en de gemeenten die geheel of gedeeltelijk in het voorzieningsgebied liggen. De provincie Groningen heeft een aandelenbelang van circa 10%.
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Mogelijke risico's:	De geliberaliseerde activiteiten worden uitgevoerd door afzonderlijke vennootschappen, waardoor de risico's voor de provincie Groningen en de drinkwatervoorziening beperkt blijven. Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng.
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 85,7 miljoen € 171,6 miljoen 33% € 1,8 miljoen Jaarrekening 2021: n.n.b.
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0 Programma: Ruimte en water Deelprogramma: Waterbeheer

7.2.7. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap	
Vestigingsplaats:	Den Haag	
Doelstelling:	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.	
Ontwikkelingen:	Jaarlijks ontvangen wij dividend van de BNG. Door aanbevelingen van de ECB zijn delen van de dividendbetalingen uitgesteld. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar de financieringsparagraaf. In 2021 heeft BNG Bank besloten om de hybride lening van € 50 miljoen afgesloten in 2015 op de eerste calldatum in 2021 met één jaar te verlengen.	
Financieel belang:	De provincie Groningen bezit 75.250 aandelen à € 2,50. Dit is een belang van 0,135% in het totale aandelenkapitaal (55.690.720 aandelen à € 2,50). De provincie Groningen heeft in 2015 en 2016 aan de BNG achtergestelde hybride leningen verstrekt, beide groot € 50 miljoen (totaal € 100 miljoen).	
Bestuurlijk belang:	Eind 1990 heeft de provincie Groningen aandelen gekocht van de BNG. Als mede-eigenaar van deze bank is de provincie Groningen betrokken bij de verdere ontwikkeling van de BNG en haar doelen.	
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalinbreng. De uitkering van het dividend kan op aanbeveling van de ECB worden beperkt of opgeschort als gevolg van te nemen maatregelingen in verband met de coronacrisis.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 8.097 miljoen € 155.262 miljoen 3,2% € 221 miljoen	Jaarrekening 2021: € 5.062 miljoen € 143.995 miljoen 3,4% € 236 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen

7.2.8. GROElfonds

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	GROElfonds B.V. is in 2016 opgericht door stichting Economic Board Groningen (EBG) met als doel om uit hoofde van maatschappelijk belang de economie in het werkgebied van EBG te versterken en is door EBG gevoed met € 40 miljoen uit de beschikbare € 97,5 miljoen voor het verbeteren van het economisch perspectief. Het GROElfonds is een revolverend investeringsfonds en biedt (achtergestelde) leningen aan of neemt een aandeel in bedrijven die in Noord-Groningen gevestigd zijn, zich daar willen vestigen of plannen hebben met een aantoonbare economische impact in de regio.
Ontwikkelingen:	Eind 2021 is tussen GROElfonds B.V. en N.V. NOM overeenstemming bereikt over een concessieovereenkomst. Het GROElfonds verleent aan de NOM een concessie om met ingang van 1 januari 2022 ten behoeve van het GROElfonds het beheer en de exploitatie van het fonds te verrichten.
Financieel belang:	De provincie Groningen heeft eind 2021 33,33% in GROElfonds B.V. overgenomen van EBG. Het is de bedoeling dat op termijn de inbreng (€ 8 miljoen) terugvloeit naar de provincie.
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Mogelijke risico's:	Ons nominaal aandeel van € 8 miljoen kan minder waard worden als bedrijven niet of deels niet in staat zijn te voldoen aan hun financiële verplichtingen. Hiervoor zijn beheersmaatregelen getroffen.	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 30,3 miljoen € 0,2 miljoen 99% -/- € 2,7 miljoen	Jaarrekening 2021: € 26,3 miljoen € 0,3 miljoen 99% -/- € 0,4 miljoen
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

7.3. Stichtingen en verenigingen

7.3.1. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging (SLB)

Rechtsvorm:	Stichting	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Het verbeteren van de bodemkwaliteit in aangewezen landinrichtings-gebieden in het veenkoloniaal gebied van de provincie Groningen en Drenthe waar bodemverontreiniging, ontstaan door dempingen van wijken en sloten, risico's veroorzaakt en een belemmering vormt voor de landinrichting en de landbouw. Het beheren van fondsen voor het actief onderzoeken en bestrijden van risico's en voor het vrijwaren van grondeigenaren. Hiermee wordt bijgedragen aan de realisatie van provinciaal beleid - het realiseren van duurzaam bodembeheer en het geschikt maken van de bodem voor het gebruik dat maatschappelijk gewenst is.	
Ontwikkelingen:	-	
Financieel belang:	Per ultimo 2016: € 1,4 miljoen (60%)	
Bestuurlijk belang:	Deelname aan en stemrecht in de raad van toezicht.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 2,6 miljoen nihil 100% € 103.180	Jaarrekening 2021: € x miljoen nihil x100% € 37.970
Provinciale bijdrage 2021:	-	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap

7.3.2. Interprovinciaal Overleg (IPO)

Rechtsvorm:	Vereniging	
Vestigingsplaats:	Den Haag	
Doelstelling:	De vereniging heeft, evenals haar voorganger, de Gemeenschappelijke Regeling IPO, tot doel de belangen te behartigen van de provincies bij het Rijk en een effectief platform te vormen voor uitwisseling van kennis en ervaring tussen provincies.	
Ontwikkelingen:	In 2020 is de Begroting 2021 van het IPO geheel opnieuw opgezet volgens de uitgangspunten van zero-based budgeting. Via een bestuur-lijk afwegingsproces zijn de keuzes over de beleidsopgaven van het IPO bepaald die hebben geleid tot de uiteindelijke IPO-begroting 2021.	
Financieel belang:	De provincie Groningen betaalt naar rato mee in de kosten van het IPO.	
Bestuurlijk belang:	De twaalf provincies zijn lid van de vereniging. Het bestuur wordt gevormd door de voorzitter (apart gekozen) en een lid van elk college van GS. De vereniging kent een algemene ledenvergadering waarin vanuit elke provincie twee Statenleden participeren. Er zijn voor de behartiging van de provinciale belangen bestuurlijke commissies in het leven geroepen die elk een omschreven en afgebakend beleidsterrein behartigen. Deze commissies worden gevormd door leden uit de colleges van GS.	
Mogelijke risico's	-	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 4,5 miljoen € 21,3 miljoen 14,1% € 2,3 miljoen	Jaarrekening 2021: n.n.b.
Provinciale bijdrage 2021:	€ 902.690	Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Bestuurlijke samenwerking en toezicht

7.3.3. Stichting Fonds Nieuwe Doen Groningen

Rechtsvorm:	Stichting	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	De stichting Fonds Leefbaarheid, Zorg en Energie (actief onder de naam stichting Fonds Nieuwe Doen) heeft als doel maatschappelijke initiatieven op het gebied van leefbaarheid, zorg en energie te stimuleren en financieel te ondersteunen. De stichting ondersteunt (in financiële zin) activiteiten en projecten op het gebied van leefbaarheid, zorg en energie en doet dit door het verstrekken van leningen.	
Ontwikkelingen:	In 2017 is het fonds van start gegaan. Het uitzetten van leningen verloopt goed. De stichting heeft per 31 december 2020 een bedrag van € 26,0 miljoen als lening verstrekt aan derde partijen (dit is inclusief het opnieuw inzetten van inkomsten ter hoogte van ruim € 2 miljoen uit aflossingen en rente). De lening à € 2 miljoen aan het project Geothermie Warmtestad is komen te vervallen vanwege het niet realiseren van het project. Deze € 2 miljoen wordt eerst niet ingevuld richting FND, er is op dit moment geen noodzaak om dit te doen. In een latere fase kan dit eventueel alsnog actueel worden. In 2018 is het energiedeel van het fonds uitgebreid met € 25 miljoen. (Dit is besloten bij de Najaarsnota 2017.) In 2019 is op verzoek van de stichting besloten om een budgetwijziging door te voeren. Deze wijziging betreft het ophogen van een budget van het Zorgfonds van € 5 miljoen naar € 10 miljoen en het verlagen van het budget van het Leefbaarheidsfonds van € 10 miljoen naar € 5 miljoen. Het Energiefonds blijft € 33 miljoen en de totale fondsomvang € 48 miljoen.	
Financieel belang:	De provincie heeft een belang van 100% in het uitgezette fondsvermogen.	
Bestuurlijk belang:	De provincie heeft de uitvoering van het revolverend fonds extern ondergebracht. Het stichtingsbestuur opereert onafhankelijk volgens de daarvoor opgestelde statuten. Indirect levert de stichting wel een essentiële bijdrage aan het uitvoeren van collegedoelen.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat	Jaarrekening 2020: € 0,7 miljoen € 59 miljoen 1,17% € 215.293	Jaarrekening 2021: € 0,9 miljoen € 59 miljoen 1,51%% € 212.757
Provinciale bijdrage 2020:	€ 0	Programma: Milieu en energie Deelprogramma: Energie en klimaat

8. Nationaal Programma Groningen

8.1. Inleiding

Nationaal Programma Groningen is in het leven geroepen om Groningers perspectief te geven. In het programma werken inwoners, bedrijven, organisaties, gemeenten in het aardbevingsgebied, de provincie en het Rijk samen aan een bloeiende toekomst voor Groningen. Het structureel verbeteren van de Brede Welvaart van de Groninger en het imago van Groningen staat daarbij centraal.

Nationaal Programma Groningen bestaat uit verschillende onderdelen, waarbij de provincie verantwoordelijk is voor het thematisch programma. Om het overzicht te behouden wordt in deze paragraaf ingegaan op de algemene ontwikkelingen binnen Nationaal Programma Groningen en met name op het thematisch programma.

8.2. Algemene ontwikkelingen

In 2019 zijn de kaders voor Nationaal Programma Groningen vastgesteld door gemeenteraden en Provinciale Staten (Programmakader voor Nationaal Programma Groningen en Financiële opbouw). In navolging van de ontwikkeling van programmaplannen in 2020 is in het afgelopen jaar de uitvoering op stoom gekomen. De provincie is daarbij primair verantwoordelijk voor het thematisch programma en de gemeenten voor hun lokale programma's. Daarnaast is in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen verder gewerkt aan de uitvoering van de speciale programma's: het zorgprogramma, het erfgoedprogramma, het programma bewonersinitiatieven en Toukomst.

Via Toukomst zijn in 2020 meer dan 900 ideeën bij inwoners opgehaald over de toekomst van Groningen. Dit heeft in 2021 geresulteerd in het Toukomstbeeld: een visie op de toekomst van Groningen in woord en beeld. Daarnaast zijn de ideeën die zijn opgehaald samen met inwoners gebundeld tot 59 projecten. Deze projecten zijn vervolgens beoordeeld door een inwonerspanel (Toukomstpanel) en dit heeft geleid tot het programmaplan voor Toukomst, dat uw Staten op 30 juni 2021 hebben vastgesteld. Na vaststelling is gestart met de uitwerking en uitvoering van de Toukomst-projecten. In 2021 zijn in 18 Toukomst-projecten toegekend en van start gegaan. Daarnaast zijn 8 Toukomst-projecten begonnen met een voorbereidend project. Hier wordt bijvoorbeeld eerst een haalbaarheidsonderzoek gedaan voor de initiatiefnemers een vervolgaanvraag indienen.

8.3. Thematisch programmaplan

De provincie is binnen Nationaal Programma Groningen verantwoordelijk voor het thematisch programma, dat gaat over bovenlokale thema's. Met de kaders voor Nationaal Programma Groningen is hiervoor een budget vastgesteld van € 193,8 miljoen voor de periode tot 2023.

In 2020 is voor het thematisch programma een programmaplan opgesteld, in nauwe samenwerking met (regionale) partners. Dit thematisch programmaplan is door ons vastgesteld, daarna door het bestuur van Nationaal Programma Groningen en vervolgens door uw Staten. Het programmaplan is opgebouwd aan de hand van de volgende zes programmalijnen:

- Toekomstbestendige economie
- Ons Groninger landschap
- Bereikbaarheid
- Van onderwijs naar kennis en vakmanschap
- Groningen als fijne leefomgeving (stads- en dorpsvernieuwing)
- Gezondheid: meer gezonde jaren

In 2018-2019 is parallel aan de ontwikkeling van Nationaal Programma Groningen (kaders, programmaplannen) een start gemaakt met een aantal prioritaire projecten die in lijn zijn met de hoofddoelstellingen van Nationaal Programma Groningen. Dit besluit is genomen om prioritaire projecten en activiteiten niet onnodig lang te laten wachten in aanloop naar een operationeel Nationaal Programma Groningen. Deze projecten zijn inmiddels ondergebracht in het thematische

programma en een deel in de lokale programma's van gemeenten. Voor het thematisch programma gaat dit om 39 projecten met een totale financiële omvang van € 38,8 miljoen, zoals ook terug te vinden is in het financiële hoofdstuk van het thematisch programmaplan. Dit maakt dat voor de periode van 2020-2023 een bedrag van € 155,1 miljoen beschikbaar is voor het thematisch programma. In 2020 zijn vervolgens de eerste negen projecten toegekend onder het thematisch programma, waarmee het beschikbare budget voor het thematisch programma aan het einde van 2020 uitkwam op € 95,4 miljoen.

8.4. Uitvoering

Op basis van het vastgestelde thematisch programmaplan hebben wij in 2021 drie uitvoeringsparagrafen ingediend bij Nationaal Programma Groningen. Daarin zijn aanvragen opgenomen voor initiatieven waarmee samen met onze partners uitvoering wordt gegeven aan het thematisch programmaplan. Het bestuur van Nationaal Programma Groningen heeft in het afgelopen jaar in totaal 18 van deze aanvragen toegekend. Hierover zijn uw Staten gedurende het jaar via verschillende informerende brieven (d.d. 30 maart, 28 september, 12 oktober en 30 november) op de hoogte gebracht.

Hieronder staat een overzicht van de 18 aanvragen die in 2021 zijn toegekend. De projecten staan per programmalijn gegroepeerd. In de derde kolom is daarnaast te vinden onder welk onderdeel van de provinciale begroting de desbetreffende aanvraag valt. Met onderstaande aanvragen gaat een bedrag van € 38,4 miljoen gemoeid.

Tabel 23. Toegekende aanvragen Nationaal Programma Groningen 2021

Nr.	Titel aanvraag	Begrotingsonderdeel	Bedrag (in € mln.)
1.	Ondernemersportaal GroBusiness	5.1 Economie en werkgelegenheid	2,0
2.	Duurzame Industriewatervoorziening Delfzijl	5.1 Economie en werkgelegenheid	6,5
3.	REGAIN	5.1 Economie en werkgelegenheid	1,7
Totaal programmalijn Toekomstbestendige Economie			**10,3**
4.	Regiomarketing Oost-Groningen	5.2 Vrijetijdseconomie	0,6
Totaal programmalijn Ons Groninger landschap			**0,6**
5.	Qliners naar waterstof-elektrisch	4.2 Openbaar Vervoer	1,6
6.	8-persoons OV- en taxibus op waterstof	4.2 Openbaar Vervoer	0,2
7.	Hive.mobility Center	4.2 Openbaar Vervoer	1,8
8.	Field Labs Autonoom Vervoer	4.2 Openbaar Vervoer	6,1
Totaal programmalijn Bereikbaarheid			**9,8**
9.	Kansrijk opleiden	5.1 Economie en werkgelegenheid	4,6
10.	Talent in de Regio	5.1 Economie en werkgelegenheid	2,2
11.	Pilot Tijd voor Toekomst	6.4 Versterking leefbaarheid	0,8
12.	Digitale Academie	5.1 Economie en werkgelegenheid	0,9
13.	Kansrijke Groningers	5.1 Economie en werkgelegenheid	2,1
14.	Scholingsalliantie Noord: kansen voor vakmanschap	5.1 Economie en werkgelegenheid	0,5
15.	Verbindingsfonds	5.1 Economie & werkgelegenheid	1,0
16.	Waterstof Werkt	5.1 Economie & werkgelegenheid	3,0
17.	VenturelabNorth	5.1 Economie & werkgelegenheid	1,5
18.	Innovatiehub Oost-Groningen	5.1 Economie & werkgelegenheid	1,0
Totaal programmalijn Van onderwijs naar kennis en vakmanschap			**17,7**
Totaal			**38,4**

De bedragen zijn inclusief een eventuele afdracht die conform de afspraken binnen Nationaal Programma Groningen aan het BTW-compensatiefonds moet worden gedaan. Dat maakt dat het bedrag dat wij als provincie daadwerkelijk ontvangen van Nationaal Programma Groningen in enkele gevallen lager is dan de hier genoemde bedragen.

Voor de gehele periode van 2018 tot en met 2021 vallen daarmee in totaal 66 projecten onder het thematisch programma. Het restant van het thematische budget dat beschikbaar is voor de huidige periode tot 2023 komt daarmee uit op € 57 miljoen. Nadere informatie over alle projecten die onder het thematisch programma vallen, kunt u vinden op de website van Nationaal Programma Groningen.

8.5. Monitoring en evaluatie

Omdat de verschillende onderdelen van Nationaal Programma Groningen één geheel vormen, wordt op overkoepelend niveau over de voortgang van de projecten gerapporteerd. Dit gebeurt via de jaarverslagen van Nationaal Programma Groningen die in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen worden opgesteld. In mei 2021 is het Jaarverslag Nationaal Programma Groningen 2020 gepubliceerd, waarin een overzicht is gegeven van de voortgang van toegekende projecten. Omdat het vaak gaat om meerjarige initiatieven is een deel van de projecten inmiddels afgerond en is een deel nog in uitvoering. In het tweede kwartaal van 2022 zal het jaarverslag over 2021 gepubliceerd worden met daarin de meest recente stand van zaken over de voortgang.

Daarnaast worden de behaalde resultaten van Nationaal Programma Groningen op overkoepelend niveau gemonitord en geëvalueerd. Dit om te kunnen beoordelen of de projecten en programma's het beoogde effect hebben en of daarmee de doelstellingen en ambities uit het programmakader worden waargemaakt. Gedurende de looptijd van het programma wordt daarom jaarlijks een zogenaamde 'monitor' opgesteld voor Nationaal Programma Groningen, in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen. In die monitor wordt nader ingegaan op de brede welvaart, het imago en de vier ambities inclusief de onderliggende indicatoren. In het eerste kwartaal van 2021 is de Nulmeting Nationaal Programma Groningen opgeleverd als basis voor de jaarlijkse monitors. Vervolgens is in november 2021 de eerste Monitor 2021 gepubliceerd. De volgende monitor wordt in november 2022 verwacht en zal ook met uw Staten gedeeld worden. Op basis van deze monitoring en evaluatie kan het bestuur van Nationaal Programma Groningen indien nodig bijsturen.

Deel 4

JAARREKENING

1. Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft per programma de gerealiseerde baten en lasten, het saldo daarvan en het verschil ten opzichte van de bijgestelde begroting weer.

LASTEN	rekening 2020	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Ruimte en water	9.520	6.482	18.595	18.654	-59
Milieu en energie	27.299	22.936	38.992	30.951	8.041
Platteland en natuur	59.617	60.675	89.221	65.063	24.158
Bereikbaarheid	226.375	159.253	200.450	185.402	15.048
Economie	44.279	16.760	39.227	32.149	7.078
Cultuur en maatschappij	35.203	32.019	64.983	41.802	23.181
Openbaar bestuur	10.845	10.539	10.526	10.070	457
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	5.269	11.962	0 4.382	3.185	1.197
Kosten van overhead	35.292	36.319	37.061	38.947	-1.886
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting					
Totaal lasten	**453.700**	**356.944**	**503.438**	**426.223**	**77.216**

BATEN	rekening 2020	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Ruimte en water	6.490	1.068	10.218	16.043	5.825
Milieu en energie	8.254	2.069	18.338	10.287	-8.052
Platteland en natuur	18.608	17.252	32.962	22.961	-10.001
Bereikbaarheid	95.354	25.627	64.127	64.711	585
Economie	11.518	2.206	15.650	16.395	745
Cultuur en maatschappij	10.632	708	33.025	13.704	-19.321
Openbaar bestuur	229	206	206	837	631
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	276.868	248.479	269.849	274.343	4.494
Kosten van overhead	127	0	2.239	2.884	646
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting					
Totaal baten	**428.081**	**297.616**	**446.613**	**422.167**	**-24.447**

SALDO BATEN-LASTEN	rekening 2020	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Ruimte en water	-3.030	-5.414	-8.377	-2.611	5.766
Milieu en energie	-19.045	-20.867	-20.654	-20.664	-11
Platteland en natuur	-41.009	-43.423	-56.259	-42.101	14.157
Bereikbaarheid	-131.022	-133.625	-136.324	-120.691	15.633
Economie	-32.761	-14.554	-23.577	-15.754	7.823
Cultuur en maatschappij	-24.571	-31.311	-31.958	-28.098	3.860
Openbaar bestuur	-10.615	-10.333	-10.320	-9.232	1.088
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	271.599	236.517	265.466	271.158	5.692
Kosten van overhead	-35.165	-36.319	-34.823	-36.063	-1.240
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal saldo baten-lasten	**-25.619**	**-59.328**	**-56.825**	**-4.056**	**52.769**

Bedragen x € 1.000

In onderstaande tabel zijn de algemene dekkingsmiddelen nader onderverdeeld. Zie voor een toelichting deel 2 (Programmaverantwoording), programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

Algemene dekkingsmiddelen	rekening 2020	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Uitkering Provinciefonds	188.366	170.198	182.758	183.438	679
Opcenten motorrijtuigenbelasting	58.794	59.582	61.291	61.269	-21
Saldo financieringsfunctie	18.627	11.907	12.040	14.821	2.781
Dividenden	6.846	4.925	5.066	4.656	-410
Saldo overige dekkingsmiddelen	446	-5.000	8.110	8.498	388
Onvoorzien	0	-250	-250	0	250
Saldo algemene dekkingsmiddelen	**273.079**	**241.362**	**269.015**	**272.682**	**3.668**

Bedragen x € 1.000

1.1. Analyse saldo van baten en lasten

De jaarrekening 2021 kent een voordelig resultaat van € 21,7 miljoen ten opzichte van een sluitende begroting na de laatste wijziging en is opgebouwd uit:

- een gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 4,1 miljoen nadelig;
- een onttrekking van per saldo € 25,7 miljoen aan reserves.

In de voordracht bij de jaarstukken hebben wij bestemmingsvoorstellen opgenomen voor het gerealiseerd resultaat. Daarmee is het gehele gerealiseerde resultaat bestemd. Zie onderstaande tabel (bedragen x € 1.000).

RESULTAAT	rekening 2020	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Totaal lasten	453.700	356.944	503.438	426.223	77.216
Totaal baten	428.081	297.616	446.613	422.167	-24.447
Totaal saldo van baten en lasten	**-25.619**	**-59.328**	**-56.825**	**-4.056**	**52.769**
Stortingen in reserves	81.938	9.430	38.824	67.125	-28.302
Onttrekkingen aan reserves	130.978	71.650	95.649	92.865	-2.784
Saldo mutaties op reserves	**49.040**	**62.220**	**56.825**	**25.739**	**-31.086**
Gerealiseerd resultaat	**23.422**	**2.892**	**0**	**21.683**	**21.683**
Ruimtegevende voorstellen					
a. Voorziening IFG ten laste van gespaarde middelen Algemene reserve				-314	
Ruimtevragende voorstellen					
c. Overboekingsvoorstellen 2021-2022				13.988	
d. Afspraak uit Kadernota 2020-2024 inzake Bos en Hout				2.018	
e. HEAVENN				1.000	
f. Aanvulling stamkapitaal (reserve Compensatie dividend Essent)				2.100	
g. Werkplek van de Toekomst				226	
h. Leningen kredietunies, toevoeging weerstandsvermogen				248	
i. CMO STAMM				266	
j. Beheervergoeding Subsidiestelsel Natuur en landschap				782	
k. Beschikbaar houden voor afwegingen bij Kadernota 2022-2026				1.369	
Totaal bestemmingsvoorstellen				**21.683**	

Net als afgelopen jaar hebben wij ervoor gekozen om de analyse van de verschillen tussen de begroting na de laatste wijziging en de werkelijke baten en lasten alleen op te nemen in de Programmaverantwoording (deel 2). Dit geldt ook voor het onderdeel mutaties op reserves. Op deze wijze willen wij op een effectieve en efficiënte wijze, zonder onnodige 'dubbeling' aan uw Staten rapporteren. In deel 2 worden per programma de afwijkingen groter dan € 100.000 per deelprogramma toegelicht.

In onderstaande tabel hebben wij de tien belangrijkste c.q. grootste afwijkingen, na verrekening met reserves, opgenomen. Van het voordelig gerealiseerd resultaat van € 21,7 miljoen is € 10,1 miljoen te verklaren door de tien grootste afwijkingen. De overige verschillen resulteren in een positief resultaat van € 11,6 miljoen. Voor een toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar de verschillenanalyse in deel 2 Programmaverantwoording.

De tien belangrijkste afwijkingen (na verrekening met reserves)		
1.	Opgave Waddengebied	1.777
2.	Gebiedsontwikkeling	1.135
3.	Actieplan Verkeersveiligheid	1.053
4.	Uitvoeringsprogramma Fiets	1.033
5.	HEAVENN	1.000
6.	Asbestfonds	940
7.	Dubbele Dijk	893
8.	Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid	795
9.	Waterstofbussen	750
10.	Robotfacilliteit Scheepsbouw	750
	Totaal tien belangrijkste afwijkingen	10.126
	Overige afwijkingen	11.557
	Gerealiseerd resultaat	21.683

bedragen x € 1.000

Voor een deel hebben de afwijkingen betrekking op één specifiek thema en in bepaalde gevallen op meerdere thema's. Wij hebben hierna een toelichting gegeven op de afwijkingen.

Toelichting op de tien belangrijkste afwijkingen	Resultaat
1. Opgave Waddengebied Voor onze Waddenopgave hebben wij tot en met 2021 budget beschikbaar. Het nog resterende budget zetten we met name in als cofinanciering voor twee grote projecten van waterschap Noorderzijlvest rondom het Lauwersmeer: de dijkversterking van Lauwersoog tot de Westpolder en de gebiedsontwikkeling en realisatie van de Hunsingosluis in Zoutkamp. Deze projecten lopen door tot en met 2024. Dit geldt ook voor de overige posten die we vanuit dit budget financieren. Van de hiervoor van het Rijk ontvangen decentralisatie-uitkering van € 570.200 zijn nog geen bestedingen gedaan, deze niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten. De overige niet bestede middelen worden vrijwel geheel (in totaal € 1.731.600) via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022, 2023 en 2024.	1.777
2. Gebiedsontwikkeling Bij de Kadernota 2020-2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor het doen van een eerste verkenning over nut en noodzaak wat betreft een eventuele uitbreiding van industrieterreinen voor grootschalige, duurzame industrie en een eventuele vervolgfase. Deze verkenning is gestart in 2020 en loopt ook in 2022 nog door. De noodzaak om in 2022 door te gaan met dit proces is onverminderd, willen wij in de toekomst voldoende voorbereid zijn om ruimte bieden aan grootschalige economische ontwikkelingen die bijdragen aan werkgelegenheid. Maar bijvoorbeeld ook als het gaat om de realisatie van de waterstofagenda, dan is het doen van een dergelijke verkenning noodzakelijk. De niet bestede middelen (€ 1,135 miljoen) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	1.135
3. Actieplan Verkeersveiligheid Zoals vermeld in de programmaverantwoording heeft het opstellen van een nieuw Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid vertraging opgelopen. In afwachting van vaststelling van het nieuwe uitvoeringsprogramma is er geen beroep gedaan op de in de begroting vastgestelde bijdrage ad. € 834.200 voor verkeersveiligheid. Een bedrag van € 219.200 wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	1.053
4. Uitvoeringsprogramma Fiets Door verschuivingen in de planning van de uitvoering van sommige projecten zoals fietsers belonen, HiBike, fietsenstallingen bij treinstations en hubs/bushaltes onder andere door de coronamaatregelen, is niet het totale bedrag dat is opgenomen in de begroting besteed. Hierdoor wordt een bedrag van ca. € 1.033.000 via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	1.033

5. HEAVENN	1.000
Het bedrag van per saldo € 1 miljoen in de begroting van 2021 (€ 3 miljoen aan lasten en € 2 miljoen aan baten) betreft een voorfinanciering vanuit provinciale middelen voor het project HEAVENN. Deze voorfinanciering komt te vervallen in verband met de NPG-financiering van het project. Vanuit NPG is voor dit project € 6,3 miljoen gereserveerd en is een besluit genomen voor toekenning. De beschikking moet nog worden ontvangen van NPG. HEAVENN zal naar verwachting vanaf 2022 tot besteding komen.	
6. Asbestfonds	940
Bij de Begroting 2020 is een bedrag van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld om de mogelijkheden te onderzoeken van deelname aan een landelijk asbestfonds. De provincie heeft aangegeven alleen deelnemen aan het landelijke asbestfonds als alle gemeenten in de provincie zouden deelnemen. Een ambtelijke inventarisatie naar deelname van gemeenten aan een landelijk asbestfonds laat zien dat de gemeenten hier (nog) niet aan willen deelnemen en ook geen financiën voor hebben gereserveerd. Op ons verzoek heeft IPO het Rijk opgeroepen tot meer urgentie bij de asbestsanering. Een en ander is aan de orde gebracht in het Bestuurlijk Omgevingsberaad van oktober 2021. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	
7. Dubbele Dijk	893
Tussentijds verantwoorden we onze voortgang en kosten voor het project Dubbele Dijk aan het Waddenfonds. Het Waddenfonds is de grootste financier van het project. Bij het vaststellen van de tussentijdse subsidiebedragen heeft het Waddenfonds een andere, versimpelde berekening toegepast dan wij - met accountantsverklaring - hebben aangeleverd. De berekening van het Waddenfonds heeft ertoe geleid dat het Waddenfonds meer aan subsidie heeft uitgekeerd dan volgens onze berekening zou zijn gedaan. Daarop hebben we in 2021 het bedrag van ons eigen aandeel in de gemaakte kosten tot en met 2021 naar beneden bijgesteld. Als het Waddenfonds méér bijdraagt in de kosten tot en met 2021, wordt ons eigen aandeel lager. Per saldo gaat het om een totaal van € 892.700. Dit bedrag wordt via bestemming van rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	
8. Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid	795
Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 vastgesteld op 10 maart 2020 en wij hebben het programma en de daarbij horende subsidieregelingen naar onze (sociale) partners en de betreffende gemeenten gecommuniceerd. In afstemming met onze partners neemt, vanwege de coronamaatregelen, de voorbereiding van goede voorstellen voor de onderdelen zorg en voorzieningen, de sociale agenda en de krimpagenda in de provincie meer tijd in beslag. Van belang is dat de restantmiddelen van het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023, waarbij verwachtingen zijn gewekt naar derden, beschikbaar blijven voor 2022. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022.	
9. Waterstofbussen	750
In 2019 is een subsidie verleend aan het OV-bureau Groningen Drenthe voor het opschalen van het aantal waterstofbussen. Een deel van deze subsidie was afkomstig uit rijksmiddelen die zijn voorgefinancierd uit de algemene middelen. Deze middelen vloeien nu terug naar de algemene middelen.	
10. Robotfacilliteit Scheepsbouw	750
Uit het Coronafonds is onder het thema 'Stimulering vernieuwing en groei' € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor het opzetten van een gemeenschappelijke robotiseringsfaciliteit in de scheepsbouwsector. In verband met de complexiteit van dit onderwerp hebben de voorbereidingen voor een aanvraag meer tijd in beslag genomen dan voorzien. Voorzien was dat hiervoor een subsidie (die wordt gecofinancierd door de sector) zou worden verleend in 2021. Dit zal naar verwachting in 2022 plaatsvinden. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2022	

De afwijkingen op apparaatskosten en kapitaallasten worden niet per programma toegelicht, maar op totaalniveau geanalyseerd. In de paragrafen 1.2 en 1.4 staat de betreffende analyse.

In onderstaande tabel worden per reserve de afwijkingen ten opzichte van de begroting per programma weergegeven.

Reservemutaties	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Toevoegingen			
Ruimte en water	0	3.390	-3.390
Milieu en energie	230	272	-42
Platteland en natuur	87	4.818	-4.731
Bereikbaarheid	9.831	22.254	-12.424
Economie	1.325	5.581	-4.256
Cultuur en maatschappij	121	1.821	-1.700
Openbaar bestuur	0	21	-21
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	27.230	28.969	-1.740
totaal toevoegingen	**38.824**	**67.125**	**-28.302**
Onttrekkingen			
Ruimte en water	1.372	1.212	-159
Milieu en energie	4.197	4.165	-32
Platteland en natuur	11.335	5.553	-5.782
Bereikbaarheid	36.186	39.534	3.348
Economie	5.583	5.406	-177
Cultuur en maatschappij	6.833	6.697	-136
Openbaar bestuur	648	648	0
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	29.496	29.649	154
totaal onttrekkingen	**95.649**	**92.865**	**-2.784**
Saldo mutaties op reserves	**56.825**	**25.739**	**-31.086**

Bedragen x € 1.000

In onderstaand overzicht worden per reserve de afwijkingen ten opzichte van de begroting kort toegelicht. Voor een verdere toelichting op de betreffende afwijking wordt verwezen naar de verschillenanalyse op de baten en lasten per programma in deel 2.

NB. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl' die in de Begroting 2022 nader zijn uitgewerkt. In deze Jaarstukken 2021 zijn de reserves nog op de oude wijze ingedeeld en ingaande 2022 zal met de nieuwe indeling worden gewerkt. (Zie nadere toelichting onder 2.4.1. Eigen vermogen.)

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer			
- *Openbaar vervoer* De onderbesteding op de middelen van het bestedingsplan duVV voor het onderdeel openbaar vervoer heeft geleid tot een lagere mutatie op de reserve.	-6.460	1.841	-4.618
- *Infrastructuur/Mobiliteit* De onderbesteding op de middelen van het bestedingsplan duVV voor het onderdeel infrastructuur/mobiliteit heeft geleid tot een lagere mutatie op de reserve.	-4.280	53	-4.227
Totaal verschil	**-10.740**	**1.895**	**-8.846**
Programma Landelijk Gebied			
- *Natuurontwikkeling* De onderbesteding op de middelen voor natuurontwikkeling heeft geleid tot een lagere verrekening met de reserve.	5.111	-11.339	-6.228
- *Landschap* De onderbesteding op de middelen voor landschap heeft geleid tot een lagere verrekening met de reserve.	-125	-440	-565
- *Natuurbeheer* De onderbesteding op de middelen voor natuurbeheer heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.	-8.478	6.683	-1.795
- *Beheer flora en fauna* De overbesteding op de middelen voor beheer flora en fauna, en dan met name de schadeuitkeringen, heeft geleid tot een hogere verrekening met de reserve.	1.044	-686	358
- *Sociaal-economische vitalisering* De overbesteding op de middelen voor sociaal-economische vitalisering heeft geleid tot een hogere verrekening met de reserve.		71	71
Totaal verschil	**-2.449**	**-5.711**	**-8.160**
Overboeking kredieten			
- *Decentralisatie-uitkeringen* De onderbesteding op de decentralisatie-uitkeringen heeft geleid tot een hogere storting in de reserve.	-6.198		-6.198
- *Capaciteitskredieten* Als gevolg van de overbesteding op de capaciteitskredieten is een lager bedrag in de reserve gestort, dan waarvan op basis van de bijgestelde begroting werd uitgegaan.	181		181
Totaal verschil	**-6.017**	**0**	**-6.017**
Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL)			
- *Infrastructuur* Op de projecten met betrekking tot infrastructuur heeft de overbesteding per saldo geleid tot een hogere mutatie op de reserve.	4.080	-1.653	2.427
- *Openbaar vervoer* Op de projecten met betrekking tot openbaar vervoer heeft de overbesteding per saldo geleid tot een lagere mutatie op de reserve.	-2.391	3.817	1.426
- *Overig*	-24	-172	-196
Totaal verschil	**1.665**	**1.992**	**3.657**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Compensatie dividend Essent			
- *Grondexploitatie Blauwestad 2021* Op basis van de door uw Staten vastgestelde Grondexploitatie Blauwestad 2022 is een deel van de voorziening Blauwestad verlaagd. De vrijval gaat, zoals we bij de voordracht bij de Rekening 2016 hebben aangegeven, terug naar de reserve.	-3.213		-3.213
Totaal verschil	**-3.213**	**0**	**-3.213**
Beheer wegen en kanalen			
- *Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024* Het resultaat op de budgetten van het uitvoeringsprogramma beheer en onderhoud is verrekend met de reserve, zodat de middelen voor de looptijd van het uitvoeringsprogramma beschikbaar blijven.	-2.927		-2.927
- *Overig*		-54	-54
Totaal verschil	**-2.927**	**-54**	**-2.981**
Provinciale Meefinanciering			
- *Besteding meefinanciering diverse programma's* Bijna 40% van het jaarbudget is, mede als gevolg van geen tussentijdse bijstelling, niet besteed in 2021 en toegevoegd aan de reserve.	-2.194	0	-2.194
Totaal verschil	**-2.194**	**0**	**-2.194**
Apparaatskosten personeel			
- *Resultaat Apparaatskosten personeel* Het resultaat op de budgetten voor de personele apparaatskosten is in 2021 voordelig. De verschillen ten opzichte van de raming zijn verrekend met de reserve.	-1.548	-9	-1.557
Totaal verschil	**-1.548**	**-9**	**-1.557**
Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)			
- *Infrastructuur* Op de projecten met betrekking tot infrastructuur heeft de onderbesteding geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.	0	-485	-485
- *Openbaar vervoer* Op de projecten met betrekking tot openbaar vervoer heeft de onderbesteding geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.	0	-259	-259
- *Mobiliteitsbeleid* Een aantal onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma Fiets 2017-2020 zijn nog niet afgerond. Dit heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve. De lasten van de projectorganisatie N33 Midden zijn gedekt uit de reserve MIT. Dit was niet in de bijstelling van de Begroting 2021 meegenomen.	0	-137	-137
- *Overig*	-1	0	-1
Totaal verschil	**-1**	**-881**	**-883**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Vervanging kunstwerken Winschoterdiep			
- *Project afstandbediening* Ter dekking van de kosten voor het project Afstandbediening heeft een onttrekking aan de reserve plaatsgevonden. Dit is voorfinanciering, die wordt terugverdiend met formatieve besparingen. In 2021 is als gevolg hiervan € 0,6 miljoen aan de reserve toegevoegd.	-624	254	-370
Totaal verschil	**-624**	**254**	**-370**
Leefbaarheid krimpgebieden			
- *Subsidieregeling Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden 2011-2020* Met name als gevolg van lagere vastgestelde subsidies is in plaats van een verwachte onttrekking aan de reserve een bedrag toegevoegd aan de reserve.	-29	-175	-204
- *Overig*	-24	0	-24
Totaal verschil	**-52**	**-175**	**-227**
Algemene reserve			
- De marketingkosten voor de Blauwestad zijn lager uitgevallen, daardoor is een lager bedrag aan de Algemene reserve onttrokken.	0	-159	-159
Totaal verschil	**0**	**-159**	**-159**
Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)			
- *Infrastructurele projecten wegen en waterwegen* De realisatie 2021 heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.		-31	-31
- *Investeringsbudget Lauwersmeer/Lauwersoog* De werkzaamheden met betrekking tot de informatievoorziening Lauwersoog hebben vertraging opgelopen. De middelen blijven beschikbaar voor de uitvoering in 2022.		-58	-58
Totaal verschil	**0**	**-89**	**-89**
Afschrijvingen			
- *Overig*		-34	-34
Totaal verschil	**0**	**-34**	**-34**
Bodem en ondergrond			
- *Projecten bodemsanering* Als gevolg van een onderbesteding op de middelen voor bodemsanerings-projecten is minder onttrokken aan de reserve.		-32	-32
Totaal verschil	**0**	**-32**	**-32**

Verschillenanalyse per reserve	Toe-voegingen	Ont-trekkingen	Saldo verschillen
Automatisering			
- *Automatiseringbudgetten* Het saldo op de budgetten voor automatisering en informatievoorziening wordt verrekend met de reserve. In 2021 bleek het jaarbudget niet voldoende en is de overschrijding ten laste van de reserve Automatisering gedekt.	-200	217	17
Totaal verschil	**-200**	**217**	**17**
Afkoopsommen wegen en waterwegen			
- *Overig*	0	2	2
Totaal verschil	**0**	**2**	**2**
Werk, Energie, Leefbaarheid (WEL)			
- *Overig*		1	1
Totaal verschil	**0**	**1**	**1**
Wabo			
- *Overig*	0	0	0
Totaal verschil	**0**	**0**	**0**
Totaal verschillen reservemutaties	**-28.302**	**-2.784**	**-31.086**

Bedragen x € 1.000

1.2. Verdeling en omvang van apparaatskosten

De totale apparaatskosten zijn ten opzichte van de bijgestelde begroting € 4,1 miljoen lager.
De apparaatskosten worden toegerekend aan de programma's, overhead en investeringsprojecten. In de toerekening van de apparaatskosten aan de betreffende onderdelen heeft een verschuiving plaatsgevonden. Dit heeft te maken met een wijziging van de inzet van personeel, de fasering van de investeringsprojecten en de uitputting van de budgetten personele en materiële apparaatskosten.

Omschrijving	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
LASTEN			
Personele kosten (AKP)	76.420	77.875	-1.455
Materiële apparaatskosten	17.319	14.078	3.241
Totaal lasten	**93.739**	**91.953**	**1.786**
BATEN			
Personele kosten (AKP)	7.852	10.024	2.172
Materiële apparaatskosten	1.127	1.261	134
Totaal baten	**8.979**	**11.285**	**2.306**
Saldo			
Personele kosten (AKP)	68.568	67.851	717
Materiële apparaatskosten	16.192	12.817	3.375
Totaal saldo	**84.760**	**80.668**	**4.092**
Waarvan toegerekend aan:			
- programma's	47.655	42.882	4.773
- overhead	34.823	36.063	-1.240
Totaal exploitatie	82.477	78.944	3.533
- investeringswerken wegen en waterwegen	2.283	1.724	559
Totaal toegerekend	**84.760**	**80.668**	**4.092**

Bedragen x € 1.000

Personele kosten (AKP)

Het budget is besteed om de provinciale opgaven en ambities uit het coalitieakkoord en de reguliere taken goed te kunnen uitvoeren. De overschrijding van € 1,5 miljoen op de personele apparaatskosten is een combinatie van diverse factoren. Deels wordt het veroorzaakt door onder- en overbezettingen op de toegestane formatie waarop de begroting is gebaseerd. Daarnaast is als gevolg van ziekte en andere capaciteitsissues tijdelijk ingehuurd. Zie ook de toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering in deel 3. Daarnaast is de begroting op onderdelen niet geactualiseerd. Dit heeft ook effect op de baten en de verrekening met de reserve Apparaatskosten personeel.

Aangezien niet alle baten met betrekking tot de detacheringen en werkzaamheden die voor derden zijn uitgevoerd, zijn opgenomen in de bijgestelde begroting 2021, ontstaat er een voordeel van € 2,2 miljoen. Ongeveer de helft van de hogere baten heeft betrekking op de voor derden uitgevoerde onderhouds- en bedieningswerkzaamheden van bruggen. De andere helft heeft betrekking de hogere baten als gevolg van detachering van personeel en overige werkzaamheden waar we een vergoeding voor hebben ontvangen.

Materiële apparaatskosten

Op de budgetten voor de materiële apparaatskosten is een onderbesteding ontstaan van € 3,2 miljoen.
Onderstaand worden een aantal noemenswaardige afwijkingen nader toegelicht.

Digitaliseringsstrategie
Het afgelopen jaar is gewerkt aan de nieuwe digitaliseringsstrategie die eind 2021 is vastgesteld door uw Staten. In deze strategie staan een aantal uitdagingen en doelstellingen verwoord, onder andere wetgeving, data gestuurd werken, digitale dienstverlening. In 2021 is reeds met een start gemaakt met de uitvoering, maar de verdere uitvoering vindt in 2022 plaats. Voorgesteld wordt om het resterend budget ad € 0,2 miljoen over te boeken naar 2022.

Gevolgen Nota Investeringen
Op basis van de door uw Staten vastgestelde Nota Investeringen zijn lasten die voorheen direct ten laste van de exploitatie werden gebracht met ingang van het boekjaar 2021 geactiveerd. De lasten worden op de balans verantwoord en de komende jaren afgeschreven ten laste van de exploitatie. Als gevolg van deze andere verantwoordingswijze is er op diverse budgetten in 2021 een onderbesteding ontstaan. De begroting 2021 is namelijk niet op alle onderdelen hierop aangepast.

In 2021 zijn in het kader van het project Werkplek van de Toekomst kantoormeubilair en lockers aangeschaft. Deze lasten zijn ook geactiveerd en daardoor ontstaat een voordeel op het budget voor meubilair kantoorwerkplekken. Via de bestemming van het rekeningresultaat stellen wij voor om de vrijgevallen middelen aan te wenden voor de toekomstige afschrijvingslasten.

In de voordracht van de Najaarsmonitor 2021 hebben uw Staten een investeringskrediet voor de vervanging van hardware voor werkplekken en netwerk beschikbaar gesteld voor 2021. Op de budgetten voor hardware zijn als gevolg van de andere wijze van verantwoorden middelen overgebleven in 2021. Deze zijn verrekend met de reserve Automatisering. De toekomstige afschrijvingen worden gedekt uit de bestaande budgetten.

In het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024 zijn middelen opgenomen voor het wagenpark, vaartuigen en overige materieel. Ingezet wordt op de verduurzaming van het wagenpark en materieel. Er zijn diverse vervangingen doorgeschoven naar 2022, zoals de grote natzoutstrooiers. Vooruitlopend op de samenvoeging van de steunpunten worden vervangingen uitgesteld of worden daardoor overbodig. De niet bestede middelen zijn toegevoegd aan de reserve Beheer wegen en kanalen en blijven beschikbaar de toekomstige lasten van de investeringen.

Een gevolg van de elektrificatie van het wagenpark is dat de brandstof- en onderhoudskosten dalen. Daarnaast is in 2021 een vrachtwagen verkocht en dit heeft ook geleid tot lagere lasten.

Services provinciehuis
Als gevolg van corona is er ook in 2021 veel thuis gewerkt. Hierdoor is minder gebruik gemaakt van de facilitaire dienstverlening. Dit heeft geleid tot onderbestedingen op diverse budgetten. Door de sterke stijging van de prijzen in 2021 en het onderhoud van complexe installaties zijn de bestedingen fors gestegen.

Concernkredieten personeel
Tot nu toe is relatief weinig gebruikt gemaakt van het Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB), deze trend doet zich al sinds het begin van de POB-periode voor en wordt ook sterk beïnvloed door de corona-situatie.

In 2021 zien we ook dat er als gevolg van minder verzuimbegeleiding door de ArboUnie er een onderbesteding op het beschikbare budget is ontstaan. Wel verachten we, gelet op het feit dat de verzuimcijfers oplopen, dat de verzuimbegeleiding toe zal nemen.

Het corona-effect zien we ook terug bij het budget voor de centrale opleidingen (de incompany-trainingen).

In 2022 vindt er nog een correctie plaats van het centrale budget diverse kosten salarissen naar de personeelskostenbudgetten van de teams. Bij de invoering van de nieuwe applicatie van de personeels- en salarisadministratie (AFAS) zijn bepaalde personeelskosten die voorheen ten laste van het concernkrediet werden geboekt nu ten laste van de personeelskostenbudgetten van de betreffende afdelingen geboekt.

De flexibele concernpot is bestemd voor incidentele knelpunten personeel en wordt gevoed vanuit de budgetten van de diverse afdelingen. In 2021 is er geen aanleiding geweest om het budget volledig aan te spreken waardoor er een resultaat op is ontstaan.

De restanten van de concernkredieten personeel, met uitzondering van WAO-eigenrisico, zijn verrekend met de reserve Apparaatskosten personeel.

Baten
De hogere baten ad € 0,1 miljoen hebben voor het grootste deel betrekking op de verkoop van het wagenpark en materieel. Daarnaast zijn er baten ontvangen met betrekking tot dienstverlening aan derden.

Toerekening apparaatskosten
De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces worden toegerekend aan het onderdeel overhead. Dit betreft zowel personele als materiële kosten. De toerekening van de kosten van de medewerkers in het primaire proces aan de programma's en investeringsprojecten gebeurt op basis van inzet voor de betreffende onderdelen.

Ten opzichte van de begroting is € 4,1 miljoen minder aan apparaatskosten toegerekend. Hiervan heeft € 3,5 miljoen betrekking op de exploitatie (programma's en overhead) en € 0,6 miljoen op de investeringswerken. De lagere toerekening aan de exploitatie heeft direct effect op het rekeningresultaat. Als gevolg van de lagere toerekening aan de investeringsprojecten zijn de toekomstige afschrijvingslasten lager en dat heeft een positief effect op de begrotingsruimte van de komende jaren.

Stelposten
In 2021 zijn er een aantal stelposten opgenomen die gerelateerd zijn aan de budgetten voor personeelskosten. Een deel hiervan is in 2021 toegevoegd aan en bij de bepaling van de mutaties met de reserve Apparaatskosten personeel verrekend met de betreffende budgetten. Eind 2021 valt ten gunste van het rekeningresultaat een bedrag van ongeveer € 0,4 miljoen vrij.

Reserves
Onderstaand worden per reserve de verschillen ten opzichte van de begroting kort toegelicht.

Reserve Apparaatskosten personeel
De restantkredieten op de personele apparaatskosten zijn verrekend met de reserve Apparaatskosten personeel. Ten opzichte van de begroting is per saldo € 0,1 miljoen minder toegevoegd aan de reserve. Als gevolg van een lager besteding op de concernkredieten personeel, onderdeel van de materiële apparaatskosten, is € 1,8 miljoen meer toegevoegd aan de reserve.

Reserve Beheer wegen en kanalen
In de begroting is een bijdrage vanuit de reserve Beheer wegen en kanalen opgenomen ter dekking van het personeelskostenbudget van de afdeling Beheer en Onderhoud. Aangezien de reserve als gevolg van het negatieve resultaat op het meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2017-2020 in 2019 in zijn geheel is aangewend, kan het bedrag van € 0,05 miljoen in 2021 niet worden onttrokken aan de reserve.

Reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep
Het project afstandsbediening wordt voorgefinancierd ten laste van de reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep. Het positieve resultaat op het personeelskostenbudget van de afdeling Beheer en Onderhoud, mede als gevolg van de extra baten in verband met het uitvoeren van werkzaamheden voor derden, is toegevoegd aan de reserve. Op deze wijze is de voorfinanciering met € 0,6 miljoen in 2021 afgelost. Eind 2021 is het saldo van de voorfinanciering € 3,5 miljoen.

Reserve Automatisering
Als gevolg van het niet tussentijds bijstellen van de begroting voor de IP-projecten is er per saldo een lichte overbesteding op de budgetten voor automatisering ontstaan. Dit is verrekend met de reserve Automatisering.

Resultaat

Het resultaat op de apparaatskosten inclusief bovenstaande verrekeningen is eind 2021 € 0,6 miljoen en valt vrij in het rekeningresultaat 2021. Bij de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld om hiervan € 0,2 miljoen te bestemmen voor de dekking van de afschrijvingslasten van de in 2021 in het kader van het project Werkplek van de Toekomst aangeschafte kantoormeubilair en lockers. Tevens wordt voorgesteld om voor de uitvoering van de digitaliseringsstrategie € 0,2 miljoen over te boeken naar 2022.

Zie ook onderstaand overzicht voor de verrekeningen met de apparaatskosten.

Omschrijving	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Verschil
Apparaatskosten programma's en overhead	**82.477**	**78.944**	**3.533**
Stelposten (AKP)			
- overige stelposten	378		378
- overige stelposten (verrekend met de reserve AKP)	-196		-196
Totaal stelposten (AKP)	**182**	**0**	**182**
Mutaties reserves AKP			
- reserve AKP	48	-80	128
- reserve Beheer wegen en kanalen	-54	0	-54
- reserve Afkoopsom Winschoterdiep		624	-624
Totaal mutaties reserves (AKP)	**-6**	**544**	**-551**
Mutaties reserves (materiële kosten)			
- reserve AKP	-445	1.307	-1.752
- reserve Automatisering	271	196	76
- reserve Beheer wegen en kanalen		877	-877
Totaal mutaties reserves (materiële kosten)	**-174**	**2.379**	**-2.553**
Resultaat na verrekening baten, stelposten en reserves.			**611**

Bedragen x € 1.000

1.3. Kosten van overhead

Overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verantwoord in programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten en verantwoorden van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen. Deze uitzondering is gemaakt, omdat het niet toerekenen van overhead aan dergelijke investeringen anders zou leiden tot een begrotingstekort. De jaarlijkse overheadlasten van deze investeringen zouden dan namelijk in één keer ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht, in plaats van deze te activeren en meerjarig af te schrijven.
Op basis van de inzet van de medewerkers in het primaire proces voor de investeringen met een maatschappelijk nut, hebben wij een deel van de overhead toegerekend aan deze investeringen.
In onderstaand overzicht hebben wij het financiële effect weergegeven.

Omschrijving	primitieve begroting 2021	begroting 2021 na wijziging	rekening 2021	verschil
Kosten van overhead (apparaatskosten)	37.459	35.924	36.893	-969
Toegerekend aan investeringen	1.140	1.102	831	271
Totaalbedrag kosten van overhead	**36.319**	**34.823**	**36.063**	**-1.240**

Bedragen x € 1.000

Bovenstaande is de uitkomst van de toerekening van de apparaatskosten aan programma's, investeringen en overhead. De apparaatskosten zijn nader toegelicht in 1.2. Verdeling en omvang apparaatskosten.

1.4. Kapitaallasten

Met ingang van het boekjaar 2017 passen wij de door de Commissie BBV in de Notitie rente 2017 voorgeschreven werkwijze toe inzake omslagrente. Er wordt geen omslagrente meer toegepast wanneer wij geen externe financiering hebben aangetrokken. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat er geen specifieke middelen in de nabije toekomst worden aangetrokken. De kapitaallasten bestaan met ingang van 2017 dus alleen uit afschrijvingslasten.

De afschrijvingslasten 2021 zijn op een kleine afronding na gelijk aan de raming. In onderstaande tabel zijn de toegerekende afschrijvingslasten per programma opgenomen.

Omschrijving	Raming	Realisatie	Saldo
Rente	0	0	0
Afschrijvingen	4.382	4.383	-1
Totaal kapitaallasten	**4.382**	**4.383**	**-1**
Toegerekend aan:			
Ruimte en water	51	51	0
Bereikbaarheid	2.758	2.759	-1
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	1.574	1.574	0
Totaal toegerekend	**4.382**	**4.383**	**-1**

Bedragen x € 1.000

1.5. Overzicht aanwending onvoorzien

In de Begroting 2021 hebben wij voor 2021 en de daaropvolgende jaren een bedrag gereserveerd van € 0,25 miljoen per jaar voor het opvangen van werkelijk onvoorziene en onvermijdbare uitgaven.
Dit bedrag is ontstaan op basis van gebleken historische behoefte om onvoorziene, onvermijdbare en niet uitstelbare uitgaven jaarlijks op te vangen. In 2021 is geen beroep gedaan op het budget voor onvoorziene uitgaven, zodat € 0,25 miljoen kan vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat 2021.

1.6. Incidentele baten en lasten

Programma	Primitieve begroting 2021	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Verschil
INCIDENTELE BATEN				
1. Ruimte en water	320	10.463	15.765	5.302
2. Milieu en energie	4.751	21.414	12.807	-8.607
3. Platteland en natuur	24.393	44.187	26.339	-17.848
4. Bereikbaarheid	45.005	93.502	97.148	3.646
5. Economie	2.118	21.007	15.011	-5.996
6. Cultuur en maatschappij	3.819	39.321	18.539	-20.782
7. Openbaar bestuur	299	673	767	94
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	29.603	38.330	37.538	-792
Totaal incidentele baten	**110.308**	**268.897**	**223.914**	**-44.983**
INCIDENTELE LASTEN				
1. Ruimte en water	1.732	13.263	16.813	-3.550
2. Milieu en energie	8.929	24.620	12.609	12.011
3. Platteland en natuur	29.689	47.638	32.004	15.634
4. Bereikbaarheid	50.859	99.368	115.743	-16.375
5. Economie	6.065	27.826	23.683	4.143
6. Cultuur en maatschappij	15.085	48.685	24.574	24.111
7. Openbaar bestuur	734	1.457	605	852
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	14.408	31.192	29.824	1.368
Totaal incidentele lasten	**127.503**	**294.049**	**255.855**	**38.194**
SALDO VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	**-17.195**	**-25.152**	**-31.941**	**-6.789**

Bedragen x € 1.000

1.7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De Wet normering topinkomens (WNT) handelt over de maximale bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen. Als het gaat om de provinciale organisatie is de conclusie dat geen van onze medewerkers, dus ook niet diegenen die moeten worden gekwalificeerd als topfunctionaris, de norm zoals gesteld in de WNT overstijgen. De uitleg van de wet is overigens dat de Provinciesecretaris en de Statengriffier als topfunctionaris moeten worden gezien. Het wettelijk bezoldigingsmaximum voor het jaar 2021 bedraagt € 209.000 (was vorig jaar € 201.000) daarmee is de norm van het bezoldigingsmaximum WNT tot 100% van een ministerssalaris vastgelegd. Met deze norm overschrijdt het salaris van onze topfunctionarissen - en dus ook van andere medewerkers - de norm niet.

De WNT stelt, naast een verplichting tot openbaarmaking, een maximum aan de bezoldiging en de contractuele ontslagvergoeding vast. De bezoldiging van de hoogste leidinggevenden van de Provincie dienen te worden gepubliceerd. Het beloningsmaximum geldt ook voor bepaalde ingehuurde derden. Op grond van de wet bedraagt de totale maximale bezoldiging (exclusief sociale verzekeringspremies) na indexering voor 2021 € 297.000 (was vorig jaar € 282.600) of een pro-ratagedeelte bij deeltijddienstverbanden of dienstverbanden korter dan een jaar. Dit bedrag is inclusief het werkgeversdeel in de pensioenpremie. Het maximum van € 297.000 geldt ook voor contracten met ingehuurde derden die in enige periode van achttien maanden langer dan zes maanden voor de organisatie werkzaam zijn. Voorbeelden zijn zzp'ers, personen met een management-BV en (interim-)arbeidskrachten van adviesbureaus. De beloning in het sectoraal bezoldigingsregime mag niet uitstijgen boven de voor die sector geldende norm. Deze norm wordt door de betrokken minister vastgesteld.

Voor alle topfunctionarissen geldt dat het geldende bezoldigingsmaximum over 2021 niet is overschreden. De provincie Groningen heeft hiermee over 2021 voldaan aan de WNT.

Bezoldigingen topfunctionarissen
In artikel 1.1 van de WNT staat aangeven dat onder topfunctionarissen wordt verstaan de secretaris en griffier van de provincie.

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1 Gegevens 2021	**J. Schrikkema**	H. Engels - van Nijen
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Griffier
Aanvang functievervulling in 2021	1-1-2021	1-1-2021
Einde functie vervulling in 2021	31-12-2021	31-12-2021
Omvang dienstverband	1,03	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 158.836,95	€ 113.531,46
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.146,98	€ 20.921,88
Subtotaal	€ 181.983,93	€ 134.453,34
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000,00	€ 209.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**€ 181.983,93**	**€ 134.453,34**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

bedragen x € 1 Gegevens 2020	J. Schrikkema	H. Engels-van Nijen
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Griffier
Aanvang functievervulling in 2020	1-1-2020	1-1-2020
Einde functievervulling in 2020	31-12-2020	31-12-2020
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 145.700,76	€ 110.996,64
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.547,40	€ 20.083,92
Subtotaal	€ 168.248,16	€ 131.080,56
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000,00	€ 201.000,00
Totale bezoldiging	**€ 168.248,16**	**€ 131.080,56**

Beëindigingsvergoedingen
Naast het publiceren van de bezoldigingen dienen ook de beëindigingsvergoedingen gepubliceerd te worden wanneer deze de norm te boven gaan. De maximale ontslagvergoeding is € 75.000 en geldt ook wanneer de ontslaguitkering in termijnen wordt betaald. In 2021 is aan topfunctionarissen geen beëindigingsvergoeding uitbetaald. Tevens is in 2021 geen beëindigingsvergoeding aan niet topfunctionarissen betaald hoger dan het geldende maximum.

In 2021 zijn bij de provincie geen leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking werkzaam geweest.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2019).

1.8. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de provincie onder voorwaarden belastingplichtig kan zijn voor de vennootschapsbelasting (vpb). Op basis van een inventarisatie en afstemming met de Belastingdienst is de conclusie dat de provincie geen activiteiten heeft die leiden tot betaling van vennootschapsbelasting. In 2021 zijn er geen veranderingen in de activiteiten van de provincie die hierop van invloed zijn. In 2020 heeft de Belastingdienst landelijk aangekondigd het beleid rondom horizontaal toezicht te actualiseren. Dat geldt ook voor de provincie Groningen. Het huidige regiem van horizontaal toezicht loopt tot en met 2022. In 2022 zullen we in gesprek gaan met de Belastingdienst over het te actualiseren convenant Horizontaal Toezicht en zal ook worden ingegaan op de wijze waarop de provincie 'in control' is als het gaat om de vpb-plicht.

2. Balans per 31 december

ACTIVA (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2021	2020
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	53.020	39.360
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	118.130	107.315
Totaal materiële vaste activa	171.150	146.675
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	85.416	70.046
Leningen aan:		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	106.100	130.000
- deelnemingen	134.004	134.004
Overige langlopende leningen	151.238	137.748
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	25.000	25.000
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	51.438	48.632
Totaal financiële vaste activa	553.196	545.430
Totaal vaste activa	**724.346**	**692.105**
Vlottende activa		
Voorraden		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	49.888	53.840
Gereed product en handelsgoederen	18.634	21.169
Totaal voorraden	68.522	75.009
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:		
Vorderingen op openbare lichamen	28.453	28.780
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
Overige verstrekte kasgeldleningen		
Rekening-courantverhouding met het Rijk	643.496	478.399
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	9.071	7.092
Overige vorderingen	16.964	15.284
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	697.984	529.555
Liquide middelen		
Bank- en kassaldi	115	196
Totaal liquide middelen	115	196
Overlopende activa		
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	1.061	-20
- het Rijk	11.587	8.655
- overige Nederlandse overheidslichamen	32.868	22.268
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	12.874	34.277
	58.390	65.180
Totaal vlottende activa	**825.011**	**669.940**
TOTAAL ACTIVA	**1.549.357**	**1.362.045**

PASSIVA **(bedragen x € 1.000)**

Omschrijving	2021	2020
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves:		
- algemene reserve	59.401	52.003
- bestemmingsreserves	685.935	695.651
Het gerealiseerde resutaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	21.683	23.422
Totaal eigen vermogen	767.019	771.076
Voorzieningen	40.497	37.784
Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Waarborgsommen	5	5
Totale vaste schulden	5	5
Totaal vaste passiva	**807.521**	**808.865**
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	224.891	145.442
Totaal netto-vlottende schulden	224.891	145.442
Overlopende passiva		
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedings-doel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	4.293	1.876
- het Rijk	301.601	200.713
- overige Nederlandse overheidslichamen	151.192	160.503
Overige vooruitontvangen bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	59.859	44.646
Totaal overlopende passiva	516.945	407.738
Totaal vlottende passiva	**741.836**	**553.180**
TOTAAL PASSIVA	**1.549.357**	**1.362.045**
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	**2.169**	**2.945**

2.1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening. Dit is de verordening ex artikel 216 van de Provinciewet, waarin door Provinciale Staten de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waarderingsgrondslagen
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De waarderingsgrondslagen worden in het vervolg van de toelichting op de balans bij de specifieke onderdelen nader toegelicht.

Grondslagen voor resultaatbepaling
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of dit tot ontvangsten of uitgaven heeft geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Stelselwijziging en nieuwe grondslag verantwoording subsidielasten

Met ingang van 1 januari 2021 is het nieuwe stelsel voor lastneming van subsidies van toepassing. De stelselwijziging is prospectief verwerkt in de jaarrekening. Dit betekent dat verstrekte subsidies vanaf 1 januari 2021 zijn verantwoord op basis van het nieuwe stelsel en dat de tot en met boekjaar 2020 verstrekte subsidies zijn verantwoord op basis van het oude stelsel. Dit betekent dat de vergelijkende cijfers over 2020 niet zijn aangepast en dat deze stelselwijziging geen effect heeft op eigen vermogen per 31 december 2020.

De verwerkingswijze is in het nieuwe stelsel afhankelijk van het type subsidie en de gestelde voorwaarden, waarbij de Commissie BBV bij voorwaardelijke subsidieverstrekkingen duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord dient te worden. Dit betekent dat de subsidielast verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de prestatie (waarvoor de subsidie is verstrekt) is geleverd en (gedeeltelijk) aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Tot en met voorgaand jaar werd de subsidielast uit hoofde van verstrekte meerjarige projectsubsidies volledig ten laste van de exploitatierekening gebracht bij afgifte van de subsidiebeschikking.

De Commissie BBV biedt de mogelijkheid tot instellen van een grensbedrag. Meerjarige projectsubsidies boven het grensbedrag dienen verantwoord te worden op basis van het toerekeningsbeginsel. Lasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies kleiner dan het grensbedrag, dienen volledig te worden verantwoord in het jaar van aanvang van het project zoals vermeld in de subsidiebeschikking. Provinciale Staten hebben van deze mogelijkheid gebruikgemaakt en op 7 juli 2021 (bij voordracht ter vaststelling van de Kadernota 2021-2025 en de Voorjaarsmonitor 2021) een grensbedrag van € 750.000 vastgesteld, wat binnen de door de Commissie BBV aangegeven range valt van 0,00% - 0,25% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves over deze boekjaren op basis van de primitieve begroting.

Wij hebben deze verplichte stelselwijziging in de jaarrekening 2021 verwerkt. De subsidielasten worden vanaf 2021 niet meer verantwoord in het jaar waarin de subsidieverleningsbeschikking is afgegeven maar in het jaar waarin de subsidieontvanger start met de uitvoering van de activiteiten op basis van de startdatum van de projectperiode in de subsidieverleningsbeschikking, tenzij:

- de verstrekte subsidie een boekjaarsubsidie betreft: uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden;
- de verstrekte subsidie een projectsubsidie betreft, het individuele subsidiebedrag het door PS vastgesteld grensbedrag van € 750.000 overschrijdt en die boekjaar overschrijdend is.

Bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking wordt, voor zover de verstrekte projectsubsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord, het resterende bedrag opgenomen onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen (NUBBV).

Een verstrekte projectsubsidie van € 750.000 of hoger wordt bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking op basis van het bestedingsritme van de begrote jaarlijkse kosten zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking, toegerekend aan de betreffende boekjaren. Voor het einde van het boekjaar wordt aan de hand van de financiële voortgangsrapportages bekeken of de lastneming nog steeds overeenkomt met de begroting. Bij significante afwijkingen wordt een gewijzigde subsidiebeschikking door de provincie afgegeven en vindt een correctie plaats van de verantwoorde subsidielast.

In 2021 heeft de provincie Groningen veertien subsidiebeschikkingen verstrekt die individueel boven het drempelbedrag van € 750.000 uitkomen. Daarnaast heeft het SNN één subsidiebeschikking verstrekt namens onze provincie boven het drempelbedrag. Het totale beschikte bedrag betreft netto € 75,2 miljoen. Het financieel effect van deze stelselwijziging laat zich als volgt duiden:

	Effect op baten en lasten	Toevoeging NUBBV	Totaal
Vóór stelselwijziging	43.490	31.687	75.177
Na stelselwijziging	17.866	57.311	75.177

(x € 1.000)

2.2. Vaste activa

Vaste activa zijn bedoeld om de uitoefening van de werkzaamheid van de provincie duurzaam te dienen.

2.2.1. Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Op basis van de financiële verordening worden de investeringen met een economisch nut met een omvang van € 100.000 en hoger geactiveerd.
Bij het activeren van nieuw beschikbaar te stellen kredieten ter verwerving van materiële vaste activa met een economisch nut stellen Provinciale Staten de afschrijvingstermijn vast.

Ook voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt dat deze op basis van de financiële verordening worden geactiveerd. Ten aanzien van deze investeringen geldt dat eventuele bijdragen van derden in mindering worden gebracht op deze investeringen. Bij het beschikbaar stellen van een investeringskrediet door Provinciale Staten wordt in het voorstel aangegeven of en voor welk deel de investering wordt geactiveerd en wat de overige dekking is. De bestede kosten van voorbereiding en toezicht van eigen personeel worden aan de investering toegerekend. Deze activa worden afgeschreven overeenkomstig de afschrijvingsmethode.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

Buiten gebruik gestelde vaste activa
Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen
De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. De overige dienstgebouwen worden nog afgeschreven volgens annuïteiten. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele baten in de jaarrekening verwerkt.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Onderstaande afschrijvingstermijnen gelden ingaande 2021, zoals opgenomen in de door uw Staten in 2020 vastgestelde Nota Investeringen. De financiële (meerjarige) gevolgen van de aanpassing van de afschrijvingstermijnen zijn met ingang van de Begroting 2021 verwerkt.

Investering	Afschrijvingstermijn in jaren	
	ingaande 2021	t/m 2020
Activa met maatschappelijk nut		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:		
- Grond en terreinen	n.v.t.	n.v.t.
Kunstwerken (onder andere bruggen):		
- Vaste kunstwerken	60	20/40
- Beweegbare kunstwerken	60	20/40
- Installaties beweegbare bruggen	30	
Verharding:		
- Wegen en fietspaden van asfalt	30	20
- Wegen en fietspaden van beton	50	20
Waterwerken:		
- Baggerwerk (verdiepen en/of verbreden)	40	40
- Waterwegen	40	40
Oeverbescherming:		
- Staal	40	40
- Hout	20	
Verlichting:		
- Mast	40	
- Armatuur	25	
Overig:		
- Bewegwijzering (portaal)	50	
- Verkeersregelinstallatie	25	
- DRIS (Dynamisch Reizigersinformatiesysteem: portaal)	10	
- Glasvezelkabels	20	20
Activa met economisch nut		
Gebouwen:		
- Dienstgebouw Sint Jansstraat 4	66 2/3	66 2/3
- Renovatie provinciehuis	5-40	5-40
- Overige provinciale dienstgebouwen	40	30-40
Machines, apparaten en installaties:		
- Hydraulische kraan	10	10
- Machines (zoals veegmachine, zoutstrooimachines, ploegen)	10-20	10
Facilitaire zaken:		
- Onderbouw (o.a. bodemvoorzieningen, fundering)	100	25-40
- Bovenbouw (o.a. muren, vloeren)	100	25-40
- Afbouw (o.a. plafonds, dakopeningen)	25	25
- Afwerkingen (afwerkingen van o.a. wanden, vloeren)	15	15
- Installaties (o.a. warmteopwekking, riolering, verlichting, beveiliging)	15	15
- Vaste inrichtingen (o.a. keukeninrichtingen, sanitair)	10	5-10
- Losse inventaris (o.a. stoelen, bureaus, schoonmaak, kasten)	10	5-10
Vervoersmiddelen:		
- Auto's	6-8	5
- Vrachtauto's en tractoren	8-10	
Schepen:		
- Casco	30	30
- Installaties	15	15
Informatisering:	0	
- Mobiele telefoons	3	
- Hardware	3-5	
- Software	3-5	

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa (x € 1.000) gedurende het jaar 2021:

	Boek-waarde 1 januari 2021	Investe-ringen	Des-inves-teringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Investeringen met economisch nut						
Gronden en terreinen	6.854	6.841	0	0	0	13.695
Bedrijfsgebouwen	28.730	7.830	0	1.735	0	34.825
Machines, apparaten en installaties	3.776	358	0	211	0	3.923
Overige materële vaste activa	0	576	0	0	0	576
Totaal investeringen met economisch nut	39.360	15.605	0	1.946	0	53.019
Investeringen in de open-bare ruimte met een maat-schappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouw-kundige werken						
Vóór 2017	33.033	8	0	1.617	2	31.422
Vanaf 2017	74.282	20.577	0	820	7.330	86.709
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	107.315	20.585	0	2.437	7.332	118.131
Totaal materiële vaste activa	146.675	36.190	0	4.383	7.332	171.150

Onderstaand een overzicht van investeringen in 2021 van groter dan € 1,5 miljoen.

Project	Investe-ringen	Desinveste-ringen	Bijdragen van derden
Gronden Oostpolder	6.841	0	0
Bouwkundig deel Gevelrenovatie+	6.419	0	0
Ontsluitingsweg Bedum	5.617	0	3.552
Doorfietsroute Groningen-Winsum	2.431	0	1.366
Doorfietsroute Groningen-Leek	1.608	0	234

(Bedragen x € 1.000)

2.2.2. Financiële vaste activa

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:
- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;
- uitgezette middelen in ‘s Rijks schatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitgezette middelen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rente typische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitgezette middelen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) minus de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van nv’s en bv’s (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats, dan wel door het treffen van een voorziening.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2021 (bedragen x € 1.000):

	Boek-waarde 1 januari 2021	Investe-ringen	Aflos-singen	Waarde-ontwikkeling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Kapitaalverstrekkingen aan:					
- deelnemingen	70.046	15.798	0	-428	85.416
Totaal kapitaalverstrekkingen	70.046	15.798	0	-428	85.416
Leningen aan:					
- openbare lichamen	130.000	1.100	25.000	0	106.100
- deelnemingen	134.004	0	0	0	134.004
Totaal leningen u/g	264.004	1.100	25.000	0	240.104
Overige langlopende leningen	137.748	14.463	1.008	35	151.238
Uitgezette middelen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	25.000	0	0	0	25.000
Overige uitgezette middelen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	48.632	0	0	2.806	51.438
Totaal overige	211.380	14.463	1.008	2.841	227.676
Totaal financiële vaste activa	545.430	31.361	26.008	2.413	553.196

In onderstaande overzichten worden de diverse onderdelen gespecificeerd en de mutaties nader toegelicht.

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Boek-waarde 1 januari 2021	Investe-ringen	Aflos-singen	Waarde-ontwikke ling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Groningen Airport Eelde N.V.	p.m.				p.m.
N.V.Waterbedrijf Groningen	13				13
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	572				572
N.V. NOM	24.455	3.648			28.103
Voorziening N.V. NOM	-365			-114	-479
Blauwe Stad B.V.	7				7
Oikocredit Nederland Fonds (certificaten)	p.m.				p.m.
Enexis Holding B.V.	28.300				28.300
Claim Staat Vennootschap B.V.	1				1
Investeringsfonds Groningen B.V.	19.905	4.150			24.055
Voorziening Investeringsfonds Groningen B.V.	-2.842			-314	-3.156
Deelneming GROElfonds B.V.	0	8.000			8.000
Totaal kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	**70.046**	**15.798**	**0**	**-428**	**85.416**

N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)
In 2021 is middels een agiostorting € 3,9 miljoen aan de N.V. NOM beschikbaar gesteld als cofinanciering van de beschikbaar gestelde rijksmiddelen ten behoeve van de fondsversterking van de N.V. NOM. De extra middelen van het Rijk zijn verstrekt in het kader van de steun- en herstelpakket en is één van de maatregelen om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen en om herstel te stimuleren. (Zie ook voordracht 2021-079278.)

Naar aanleiding van de verkoop van een groot deel van het aandelenbelang in Catawiki in 2021 hebben de aandeelhouders afspraken gemaakt om de aandelentransactie uit 2016 nu definitief af te ronden. Hiermee komt de verrekeningssystematiek met het Rijk, die wordt toegepast bij de bepaling van de voorziening, te vervallen. De Vaststellingsovereenkomst inzake afronding aandelenoverdracht NOM is door de drie noordelijke provincies ondertekend.
Dit betekent dat nu definitief de aankoopprijs van de aandelen NOM vaststaat en dat de Terugploegkorting ('Investeringsbedrag') die de regio van het Rijk heeft ontvangen ook definitief bepaald kan worden. Het Rijk krijgt per saldo een bedrag van € 0,76 miljoen minder voor haar verkochte aandelen NOM en hoeft per saldo een bedrag van € 0,3 miljoen minder aan de Terugploegkorting te betalen.
Het op de eerder betaalde aankoopprijs terugontvangen bedrag van € 0,25 miljoen is in mindering gebracht op de oorspronkelijke aanschafprijs (verkrijgingsprijs).

Op basis van de jaarrekening van de N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2021 lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs inclusief bovenstaande correctie en de agiostortingen. Daarom is de voorziening met € 0,11 miljoen verhoogd. De voorziening bedraagt ultimo 2021 € 0,48 miljoen.

Investeringsfonds Groningen B.V. (IFG)
De provincie Groningen heeft in 2015 het Investeringsfonds Groningen B.V. opgericht om het mkb te versterken. Dit wordt gedaan door middel van agiostortingen in het kapitaal van het IFG. Hiervoor is in 2015 € 40,0 miljoen en in 2019 additioneel € 20,0 miljoen (totaal € 60,0 miljoen) beschikbaar gesteld. De uitbetaling vindt plaats door middel van trekkingsverzoeken. In 2021 is € 4,15 miljoen kapitaal gestort. Hierdoor bedraagt het saldo van het verstrekte kapitaal per 31 december 2021 € 24,1 miljoen. Uit de jaarrekening 2021 van het IFG blijkt dat over 2021 een verlies gerealiseerd is van € 0,31 miljoen. Als gevolg van het verlies over 2021 is de marktwaarde van de deelneming in het IFG lager dan de boekwaarde. Daarom hebben wij in 2021 € 0,31 miljoen aan de voorziening toegevoegd. De voorziening bedraagt ultimo 2021 € 3,16 miljoen.

GROElfonds B.V.
De provincie Groningen heeft eind 2021 een derde belang in het GROElfonds B.V. overgenomen van het Economic Board Groningen (EBG). In eerste instantie was het de bedoeling dat het EBG zou worden ontbonden in 2020 en dat de provincie een derde deel van het batige liquidatiesaldo (op basis

van de statuten tenminste € 8,0 miljoen) zou ontvangen. In overleg tussen EBG, gemeenten en de provincie is besloten dat EBG haar activiteiten in het aardbevingsgebied continueert.
Als uitwerking hiervan is overeengekomen dat de EBG niet wordt ontbonden, de provincie afziet van een derde deel van het batig liquidatiesaldo van de stichting en in ruil daarvoor een deelneming in GROEIfonds B.V. verkrijgt ter waarde van nominaal € 8 miljoen (een derde van nominale aandelenkapitaal van € 24 miljoen). (Zie ook voordracht 2021-033948.)
Het is de bedoeling dat op termijn de inbreng (€ 8 miljoen) terugvloeit naar de provincie.

Leningen aan openbare lichamen	Boek-waarde 1 januari 2021	Verstrekte leningen	Aflos-singen	Waarde-ontwikke ling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Gemeente Nijmegen	25.000		25.000		0
Gemeente Eindhoven 2013-2022	20.000				20.000
Gemeente Utrecht 2013-2023	20.000				20.000
Gemeente Winterswijk 2013-2023	5.000				5.000
Gemeente Heusden 2013-2023	5.000				5.000
Waterschap Scheldestromen 2013-2024	10.000				10.000
Gemeente Amsterdam 2014-2024	20.000				20.000
Gemeente Heusden 2013-2024	5.000				5.000
Gemeente Emmen 2013-2024	10.000				10.000
Gemeente Diemen 2014-2025	5.000				5.000
Gemeente Raalte 2013-2030	5.000				5.000
Gemeente Groningen ('Spoed voor Jeugd')		1.100			1.100
Totaal leningen openbare lichamen	**130.000**	**1.100**	**25.000**	**0**	**106.100**

Leningen in het kader van treasury
Op basis van de looptijd van de lening heeft de gemeente Nijmegen de aan haar verstrekte lening ad € 25 miljoen afgelost in 2021.

Leningen in het kader van de publieke taak
Namens alle Groninger gemeenten heeft de gemeente Groningen in haar rol van penvoerder het verzoek ontvangen voor het financieel ondersteunen van gemeenten bij de implementatie van het project Spoed voor Jeugd. Het doel van dit project is om te komen tot een kwalitatief betere zorg en een goedkopere zorg waardoor kostenbesparingen in het sociaal domein kunnen worden gerealiseerd.
Naar aanleiding van dit verzoek is in de Kadernota 2020-2024 besloten om voor het oplossen van de knelpunten in de jeugdzorg de gemeenten te ondersteunen door een bedrag van € 1,1 miljoen revolverend te financieren, te beginnen met het project Spoed voor Jeugd.
In 2021 is de lening, nadat uw Staten op 3 februari 2021 hebben ingestemd met voordracht Spoed voor jeugd, aan de gemeente Groningen verstrekt en op basis van een trekkingsverzoek is lening in 2021 uitbetaald.

Leningen aan deelnemingen	Boek-waarde 1 januari 2021	Verstrekte leningen	Aflos-singen	Waarde-ontwikke ling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Enexis Holding N.V (tranche A)	32.863				32.863
Enexis Holding N.V (tranche A)	1.141				1.141
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	50.000				50.000
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	50.000				50.000
Totaal leningen deelnemingen	**134.004**	**0**	**0**	**0**	**134.004**

Er waren geen mutaties in 2021.

Overige langlopende leningen	Boek-waarde 1 januari 2021	Verstrekte leningen	Aflos-singen	Waarde-ontwikkeling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Hypotheken Onner-/Oostpolder en Ulsderpolder	726		48		678
N.V. Groninger Monumentenfonds	500				500
De Hoven	350		350		0
SVn: leningen particuliere woningverbetering	271		67		204
SVn: leningen energiebesparing	286		53		234
De Nederlandse Waterschapsbank N.V.	50.000				50.000
De Nederlandse Waterschapsbank N.V.	50.000				50.000
Kredietunie Groningen	341	5	0		346
Kredietunie Eemsregio	93				93
Kredietunie Westerkwartier	83	20			103
Ommerlander Ziekenhuis Groningen	8.488	279			8.767
Fonds Nieuwe Doen	14.859	3.790			18.649
Fonds Nieuwe Doen (fondsmanagement)	625	1.045			1.669
Voorziening Fonds Nieuwe Doen (fondsmanagement)	-625	-1.045			-1.669
Fonds Nieuwe Doen lokale energietransitie	2.148				2.148
Voorziening Fonds Nieuwe Doen (lokale energietrans.)	-2.148				-2.148
Rodin Broadband B.V.	10.581	8.363			18.944
Nesec		2.007			2.007
Leningen Provinciaal Accommodatiefonds	5		5		0
Leningen Collectieven	1.165		450		715
Subsidies met terugbetalingverplichtingen	1.814		72		1.741
Voorzieningen subsidies met terugbetalingsverplichting	-1.814		-72		-1.741
Totaal overige langlopende leningen	**137.748**	**14.464**	**974**	**0**	**151.238**

Aflossingen
Overeenkomsten de leningsvoorwaarden zijn in 2021 aflossingen ontvangen. De achtergestelde lening aan de Hoven is na ontvangst van het laatste deel in 2021 in zijn geheel afgelost. De leningen in het kader van het Provinciaal Accommodatiefonds zijn in 2021 ook geheel afgelost.

Kredietunie Groningen
Aan Kredietunie Groningen is in 2015 een lening verstrekt van maximaal € 1,0 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Groningen voor een periode van tien jaar. De uitbetaling van de lening vindt op afroep plaats. In 2021 heeft Kredietunie Groningen geen trekkingsverzoeken gedaan. Op basis van de overeenkomst is de rente 2021 op de lening bijgeschreven. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2021 € 0,35 miljoen.

Kredietunie Eemsregio
In 2019 is een lening verstrekt aan Kredietunie Eemsregio van maximaal € 500.000 ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Eemsregio. De uitbetaling van de lening vindt op afroep plaats. In 2021 is geen trekkingsverzoek gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2021 € 0,09 miljoen.

Kredietunie Westerkwartier
Aan Kredietunie Westerkwartier is in 2017 een lening verstrekt van maximaal € 1,0 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Westerkwartier, dat in overleg in 2019 is verlaagd naar € 0,5 miljoen. De uitbetaling van de lening vindt op afroep plaats. In 2021 heeft Kredietunie Westerkwartier € 20.000 opgenomen. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2021 circa € 0,1 miljoen.

Ommelander Ziekenhuis Groningen
In 2016 heeft de provincie Groningen aan Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG) een achtergestelde lening verstrekt van € 10 miljoen. Hiervan is € 6,2 miljoen geborgd door UMCG en € 3,8 miljoen niet-geborgd. De eerste twee jaren waren aflossingsvrij en in 2019 is € 1,67 miljoen afgelost op het niet-geborgde deel, zodat een lening ultimo 2019 van in totaal € 8,3 miljoen resteert. In 2020 heeft OZG de provincie laten weten dat zij niet kunnen voldoen aan hun aflossingsverplichting en rentebetaling en verzocht om de overeengekomen voorwaarden aan te passen. In 2021 is dit nader

uitgewerkt in addendum op de overeenkomst. De looptijd van de lening is verlengd, aflossingstermijnen en rentepercentages zijn aangepast en de rente wordt in periode 2020 tot en met 2024 (vijf jaren) opgeschort. De van betaling opgeschorte rente zal worden bijgeschreven op de hoofdsom van de lening. Eind 2021 bedraagt de lening inclusief de bijgeschreven rente € 8,77 miljoen.

Fonds Nieuwe Doen
Aan Fonds Nieuwe Doen is in 2017 een subsidie in de vorm van een lening verstrekt van maximaal € 48,0 miljoen. De subsidie aan het Fonds Nieuwe Doen is bedoeld voor het verstrekken van leningen aan derden. De bedragen voor de leningen aan derden worden verstrekt conform de toekenning middels trekkingsverzoeken. In 2021 zijn drie trekkingsverzoeken gedaan en uitbetaald voor in totaal € 3,8 miljoen. Het saldo van de verstrekte lening bedraagt per 31 december 2021 € 18,6 miljoen. Daarnaast ontvangt het Fonds Nieuwe Doen een subsidie met een terugbetalingsverplichting ten behoeve van het fondsmanagement. In 2021 is € 0,2 uitbetaald en is nog een correctie met betrekking tot 2019 en 2020 ad € 0,8 miljoen doorgevoerd. De bedragen zijn conform de werkwijze met betrekking tot subsidies met een terugbetalingsverplichting 100% voorzien.

Rodin Broadband B.V.
In 2017 is een lening verstrekt aan Rodin Broadband van maximaal € 29,5 miljoen en een subsidie à fonds perdu van maximaal € 10,0 miljoen ten behoeve van de Regeling Snel Internet. De subsidie wordt betaald door de stichting Economic Board Groningen en de Nationaal Coördinator Groningen. Uitbetaling van zowel de lening als de subsidie geschiedt op basis van trekkingsverzoeken. In 2021 zijn drie trekkingsverzoeken gedaan voor een totaalbedrag van € 8,36 miljoen. Hiermee komt het saldo van de lening op € 18,9 miljoen. De lening wordt uiterlijk in 2047 afgelost.

Nesec
In 2019 is een lening verstrekt aan Nesec Fund Management B.V. van maximaal € 15,0 miljoen ter funding van het Nesec Shipping Debt Fund (NSDF). De uitbetaling van deze lening geschiedt via trekkingsverzoeken. In 2021 is voor het eerst één trekkingsverzoek van € 2,0 miljoen gedaan. Hiermee komt het saldo van de lening op € 2,0 miljoen.

Subsidies met terugbetalingsverplichtingen
Door het verstrekken van subsidies met terugbetalingsverplichtingen kunnen provinciale middelen revolverend ingezet worden. Deze subsidies staan op de balans als lening en worden voor 100% voorzien. Door de lening direct te voorzien zijn bij de afboeking geen financiële gevolgen voor de Algemene middelen. Het saldo van de verstrekte subsidies bedraagt ultimo 2021 € 1,7 miljoen. De meeste van deze subsidies hebben geen specifieke einddatum. Bij gebleken succes worden de subsidies met leningsvoorwaarden terugbetaald en als succes uitblijft is het een reguliere subsidie.

Uitgezette middelen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	Boek-waarde 1 januari 2021	Verstrekte leningen	Aflos-singen	Waarde-ontwikkeling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Deposito 2013/2023	25.000				25.000
Totaal uitgezette middelen 's Rijks schatkist	**25.000**	**0**	**0**	**0**	**25.000**

Er waren geen mutaties in 2021.

Uitgezette middelen in de vorm van Nederlandse schuldpapieren met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	Boek-waarde 1 januari 2021	Verstrekte leningen	Aflos-singen	Waarde-ontwikkeling	Boek-waarde 31 decem-ber 2021
Garantieproduct via OvE 10/23	9.903				9.903
Candriam Sustainable Fund ONE Global 2017 e.v.	8.729			2.806	11.535
Rabobank deposito 09/24	30.000				30.000
Totaal uitgezette middelen Nederl. schuldpapier	**48.632**	**0**	**0**	**2.806**	**51.438**

OVE Candriam Sustainability Fund ONE Global
Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Het fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde. Hiermee wordt nagegaan of het totale fondsvermogen in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds. Over 2021 heeft het fonds een positief rendement behaald van € 2,8 miljoen (32%). De waarde van het fonds bedraagt ultimo 2021 € 11,5 miljoen.

2.3. Vlottende activa

2.3.1. Voorraden

Onderhanden werk, gronden in exploitatie
De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voor de berekening van de contante waarde voor het bepalen van de omvang van de voorziening is een disconteringsvoet van 2% gehanteerd.

Voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen kan van het verloop in 2021 het volgende overzicht worden weergegeven:

Grondexploitatie Blauwestad	2021	2020
Bouwgronden Blauwestad:		
- boekwaarde per 1 januari	77.290	76.372
- kosten	7.147	4.850
- verkoop gronden	-14.121	-3.909
- overige opbrengsten	-190	-23
Boekwaarde per 31 december (excl. voorziening)	70.125	77.290
Voorziening bouwgronden Blauwestad		
Saldo voorziening per 1 januari	-23.450	-25.930
Mutatie	3.213	2.480
Saldo voorziening per 31 december	-20.237	-23.450
Saldo grondexploitatie per 31 december (incl. voorziening)	49.888	53.840

(Bedragen x € 1.000)

In 2021 heeft de verkoop van de kavels (154 stuks) ruimschoots de planning (44 stuks) overtroffen. Dit mooie resultaat samen met de doorgevoerde bezuinigingen heeft ervoor gezorgd dat de voorziening Blauwestad met € 3,213 miljoen kan worden verlaagd. De verlaging van € 3,213 miljoen zal ten gunste komen van de reserve Compensatie dividend Essent.

Vanuit de BBV-verslaggevingsregels is het noodzakelijk om jaarlijks de grondexploitatie te actualiseren. Wij hebben onze Grondexploitatie 2022 onafhankelijk laten toetsen. Hieruit is gebleken dat wij voor Blauwestad de looptijd kunnen handhaven op twintig jaar (richttermijn vanuit de BBV is tien jaar), conform de looptijd van de Grondexploitatie 2017 tot en met 2021. Hieraan liggen de volgende argumenten ten grondslag:

1. Er zijn ontwikkelovereenkomsten aanwezig met een aantal ontwikkelaars. Gegeven het feit dat deze overeenkomsten nog een potentiële uitgiftecapaciteit van 239 projectwoningen vertegenwoordigen komt dit overeen met het aantal woningen voor de komende circa zeven jaar, zoals voorzien in de grondexploitatie. Daarnaast is belangrijk te vermelden dat de verkoop van vrije kavels de afgelopen vijf jaar de planning heeft overtroffen. Indien deze trend zich de komende jaren doorzet is de prognose van de vrije kavels voor de komende jaren in belangrijke mate onderbouwd.
2. Indien de overeenkomsten welke bij de notaris liggen en de aanwezige opties gecorrigeerd met 56% kans op verkoop (% op basis van realisatiegegevens voorgaande jaren) bij elkaar worden opgeteld resulteert dat in potentiële verkoop van 67 vrije kavels. Dit uitgiftepotentieel komt ruimschoots overeen met het totaal aantal woningen voor het eerstvolgende jaar zoals voorzien in de grondexploitatie.
3. Na het verstrijken van de eerste tienjaarstermijn (eind 2030) is reeds 79% van de totale nog te realiseren kosten gemaakt. Het grootste deel van de nog te realiseren kosten na 2030 (97%) is gerelateerd aan VTU (voorbereidings-, toezicht- en uitvoeringskosten) en transactiekosten (notariskosten en dergelijke). Het risico op een toenemende boekwaarde zonder parallelle verkopen is hiermee beperkt. Ook geldt dat er voornamelijk opbrengsten zijn geprognosticeerd na eind 2030, en dat deze middels het niet toepassen van opbrengstindexatie voldoende worden beheerst.
4. Het plan heeft een resterende uitgifteopgave van 925.555 m^2 (netto) grond. Deze grond wordt uitgegeven middels een vijftal deelprojecten (Het Havenkwartier, Het Park, Het Riet, Het Wold en De Wei). Er wordt momenteel in alle deelgebieden grond uitgegeven en bovendien worden thans ook kosten gemaakt. Wanneer de tienjaarstermijn wordt toegepast, zal het project slechts voor een beperkt deel tot ontwikkeling zijn gebracht waardoor sprake zal zijn van een kwalitatief zwak ontwikkeld gebied. Vanuit maatschappelijk oogpunt is dit niet wenselijk.

Raming grondexploitatie Blauwestad

Raming grondexploitatie Blauwestad	**2021**
Saldo bouwgrond in exploitatie per 31 december 2021	70.113
Verwachte kosten 2022-2041	40.493
Verwachte opbrengsten 2022-2041	-80.535
Verwacht negatief resultaat ultimo 2041 (nominaal)	30.071
Verwacht negatief resultaat 2041 (netto contante waarde ultimo 2021)	20.237

(Bedragen x € 1.000)

Op basis van de nieuwe waardering komt het resultaat op basis van de netto contante waarde uit op € 20,237 miljoen negatief. Hierdoor hebben wij dit jaar de voorziening met een bedrag van € 3,213 miljoen kunnen verlagen. Jaarlijks zal de grondexploitatie worden herzien. Deze herziening zal gevolgen hebben voor de omvang van de voorziening. De toekomstige opbrengsten hebben een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie, waardoor de voorziening neerwaarts kan worden bijgesteld.

De waardering van grondexploitatie Blauwestad is gebaseerd op een inschatting van de geprognosticeerde opbrengsten en kosten, waarbij verschillende aannames worden gemaakt voor onder andere opbrengstindexatie (2%), inflatie (2,5%) en verkoopfasering (in tijd). Grondexploitatie Blauwestad kent een looptijd tot en met 2041.

Inherent aan grondexploitaties en de looptijd van het project Blauwestad is dat onzeker is in welke mate de werkelijke kosten en opbrengsten overeenkomstig de huidige inschattingen zullen zijn. Om meer inzicht te geven in het effect van de gevoeligheid van de grondexploitatie is een

gevoeligheidsanalyse gemaakt. De belangrijkste uitkomsten hiervan zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Gevoeligheidsanalyse

Parameter	Huidig uitgangspunt	Wijziging	Effect op Contante Waarde ultimo 2021 bij daling	Effect op Contante Waarde ultimo 2021 bij stijging
Inflatie	2,50%	0,50%	+ € 0,8 miljoen	- € 0,8 miljoen
Opbrengstindexatie	2,00%	0,50%	- € 1,7 miljoen	+ € 1,8 miljoen
Opbrengstindexatie	2,00%	1,00%	- € 3,3 miljoen	+ € 3,6 miljoen
Versnelling kavelverkoop	divers	Versnelling 2022-2031 100 kavels extra	n.v.t.	+ € 10,9 miljoen
Vertraging kavelverkoop	divers	Vertraging 2022-2031 100 kavels minder	n.v.t.	- € 8,6 miljoen

Indien zich daadwerkelijk wijzigingen gaan voordoen ten opzichte van de huidige uitgangspunten van de bovenstaande parameters, dan zullen wij de effecten daarvan betrekken op de voorfinanciering van de kosten GREX Blauwestad uit de reserve Compensatie dividend Essent (van voorfinanciering wordt gebruik gemaakt vanwege het terugbrengen van de looptijd en het later terugverdienen van kosten). Deze voorfinanciering wordt jaarlijks geactualiseerd.

Wij zijn van mening dat de huidige inschatting van de parameters, en hiermee de Grondexploitatie Blauwestad 2022 (GREX), de meest waarschijnlijke inschatting is.

Gereed product en handelsgoederen
Om zorg te dragen voor de realisatie van het Groningse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) heeft de provincie diverse gronden aangekocht en is een deel verkregen in het kader van de decentralisatie van de natuurtaken naar de provincie. Voor een deel zijn het gronden die binnen de grenzen van het NNN liggen en voor een deel zijn het gronden die erbuiten liggen. Deze laatste categorie is een strategische grondvoorraad die kan worden gebruikt als ruilgrond.
De gronden die binnen het NNN zijn aangekocht worden omgevormd tot natuur. Daarom worden de gronden bij de aankoop gewaardeerd op 15% van de waarde en wordt het verschil als verwervingskosten verantwoord. De gronden buiten het NNN zijn gewaardeerd voor het aankoopbedrag.

Waardering gronden				
	31 december 2021		31 december 2020	
	ha	(x € 1.000)	ha	(x € 1.000)
- gronden binnen het NNN	399	1.503	399	1.397
- gronden buiten het NNN	831	17.131	916	19.772
	1.230	18.634	1.315	21.169

2.3.2. Uitzettingen met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

De post uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	31 december 2021	31 december 2020
Vorderingen op openbare lichamen		
betreft de vorderingen op diverse ministeries, gemeenten, provincies en overige publiekrechtelijke lichamen		
Specificatie:		
- btw	22.666	24.513
- diversen	5.787	4.267
	28.453	28.780
Rekening-courantverhouding met het Rijk	643.496	478.399
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	9.071	7.092
Overige vorderingen		
- Prolander	14.304	11.680
- diverse (handels)vorderingen	2.660	3.604
	16.964	15.284
	697.984	529.555

2.3.3. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (schatkistbankieren)

Drempelbedrag
In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er is echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de begroting van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor de provincie Groningen is dat voor 2021 een bedrag van € 7.385.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren
Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden.

In de volgende tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2021 is geweest (bedragen x € 1.000):

		Verslagjaar 2021			
(1)	**Drempelbedrag**	**2.769**	**2.769**	**7.385**	**7.385**
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**225**	**119**	**109**	**87**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.545	2.650	7.277	7.299
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag

		Verslagjaar 2021
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	369.266
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	369.266
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag tot 1 juli 2021	2.769
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van € 10.000.000	Drempelbedrag met ingang van 1 juli 2021	7.385

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Verslagjaar 2021			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	20.209	10.856	10.002	7.959
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	225	119	109	87

Met ingang van 1 juli 2021 is de bepaling van het drempelbedrag gewijzigd.

2.3.4. Liquide middelen

De post liquide middelen wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	31 december 2021	31 december 2020
Kassaldo	0	0
Banksaldi	115	196
Totaal liquide middelen	115	196

2.3.5. Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
De post overlopende activa bestaat uit (bedragen x € 1.000):

	Boek-waarde 31 decem-ber 2021	Boek-waarde 31 decem-ber 2020
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	1.061	-20
- het Rijk	11.587	8.655
- overige Nederlandse overheidslichamen	32.868	22.268
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	12.874	34.277
	58.390	65.180

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo 31 decem-ber 2020	Toe-voegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31 decem-ber 2021
Europese overheidslichamen				
Bijdrage Interreg	-20	80	81	-21
Bijdrage CEF-T	0	1.082	0	1.082
Totaal Europese overheidslichamen	**-20**	**1.162**	**81**	**1.061**
Rijk				
Ministerie IenW beschikbaarheidsvergoeding OV	273	2.299	1.839	733
Ministerie EZK Mkb-innovatiestimulering 2018-2019	611	0	611	0
Ministerie EZK Mkb-innovatiestimulering 2020	983	17	500	500
Ministerie EZK Mkb-innovatiestimulering 2021		2.092		2.092
Motorrijtuigenbelasting	5.045	5.254	5.045	5.254
Diverse bijdragen Rijkswaterstaat	623	1.767	794	1.596
Rente	212	216	217	211
Diverse bijdragen	908	722	429	1.201
Totaal Rijk	**8.655**	**12.367**	**9.435**	**11.587**
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Nog te ontvangen bijdragen	15.107	14.900	10.807	19.200
Voorschot ILG	2.151	29.756	26.330	5.577
Nog te factureren door Prolander	899	1.202	911	1.190
Vooruitbetaalde inkomens- en kapitaaloverdrachten	4.111	13.627	10.837	6.901
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	**22.268**	**59.485**	**48.885**	**32.868**
Totaal van de van EU en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	30.903	73.014	58.401	45.516

2.4. Vaste passiva

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste passiva een toelichting gegeven.
De vaste passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000.

2.4.1. Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van Provinciale Staten. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra Provinciale Staten aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Toelichting met betrekking tot de verplichte en gelabelde bedragen:

Verplicht: Schriftelijke toezegging aan derden tot financiering van een programma of tot het uitvoeren van een bepaalde activiteit. Dit betreft de verplichtingen waarvan de prestaties nog in de komende jaren verricht worden.

Gelabeld: Er is een besluit genomen (GS/PS) over een uit te voeren programma of activiteit doch er heeft nog geen schriftelijke toezegging plaatsgevonden aan derden. PS hebben de mogelijkheid om voor het niet verplichte deel programma's bij te stellen of te beëindigen.
Bestemmingsreserves zijn niet automatisch gelabeld, pas wanneer GS/PS een besluit nemen over een uit te voeren programma of activiteit binnen deze reserve.

Vrije ruimte: Middelen waarop nog geen verplichting of 'labeling' rust.

In onderstaand overzicht is het verloop van de reserves opgenomen gedurende 2021, onderverdeeld naar verplicht, gelabeld en vrij.

	Naam reserve	Saldo 1 januari 2021	Toevoe-gingen 2021	Rentetoe-rekening 2021	Onttrek-kingen 2021	Verminde-ringen i.v.m. afschrij-vingen op activa	Saldo 31 decem-ber 2021	Verplich-tingen	Gelabeld	Vrij
	Algemene reserve									
1.	Algemene reserve	52.002	36.734		29.335		59.401	58.950	450	1
	Saldo vorig boekjaar	0	0		0		0			
	Totaal Algemene reserve	52.002	36.734	0	29.335	0	59.401	58.950	450	1
	Bestemmingsreserves									
	Stamkapitaal									
2.	Compensatie dividend Essent	141.922	11.213		5.732		147.403	40.642	100.000	6.761
	Bereikbaarheid									
3.	Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep	16.367	980		2.817		14.530		14.530	0
4.	Afkoopsom (water)wegen	67.851	1.643		3.391		66.103	27.157	266	38.680
5.	Beheer wegen en kanalen	0	2.927		0		2.927		2.927	0
6.	duVV	72.029	12.035		6.005		78.059	47.214	29.246	1.599
7.	MIT	83.113	901		4.448		79.566	2.462	71.855	5.249
8.	RSP-ZZL	131.543	5.627		28.038		109.132	107.804	1.328	0
	Milieu, natuur en leefbaarheid									
9.	Leefbaarheid krimpgebieden	652	60		0		712	316		396
10.	PLG	48.934	2.508		71		51.371	24.435	26.936	0
11.	Bodem en ondergrond	12.199	30		2.781		9.448	3.938	5.510	0
12.	Wabo	0	0		0		0			0
	Programma-overstijgend/Overig									
13.	ESFI	7.008	953		2.226		5.735	2.533	3.198	4
14.	Provinciale Meefinanciering	10.393	2.194		0		12.587	1.185	11.402	0
15.	Overboeking kredieten	12.166	7.913		5.551		14.528	14.528		0
16.	Afschrijvingen	82.193	2.195		900	391	83.097	83.097		0
17.	Actieprogramma WEL	151	0		151		0			0
	Bedrijfsvoering									
18.	Automatisering	2.228	500		246		2.482		2.482	0
19.	AKP	6.901	2.135		781		8.255		8.253	2
	Totaal bestemmingsreserves	695.650	53.814	0	63.138	391	685.935	355.311	277.933	52.691
	Totaal reserves	747.652	90.548	0	92.473	391	745.336	414.261	278.383	52.692

(bedragen x € 1.000)

Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl' die in de Begroting 2022 nader zijn uitgewerkt.
In deze Jaarstukken 2021 zijn de reserves nog op de oude wijze ingedeeld en ingaande 2022 zal met de nieuwe indeling worden gewerkt. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves wordt meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022.
De standen van de reserves dienen als basis voor de financiële doorwerking in de kaderstellende nota over reserves en voorzieningen. Ook wordt in de kaderstellende nota inzicht gegeven in de gewenste maximale hoogte van de reserves. Deze nota wordt in 2022 aan uw Staten ter vaststelling aangeboden.

Toelichting op reserves

(bedragen x € 1.000)

Reserve	Doel/Functie	Saldo ultimo 2021	Toelichting mutaties
I. Algemene reserve			
1. Algemene reserve	Weerstandsvermogen, omvang afhankelijk van omvang niet gedekte risico's. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de risico's die opgenomen zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van deze reserve. Hierbij merken wij op dat tegenvallers eerst uit de bestaande middelen gedekt dienen te worden. Daarnaast heeft de reserve een functie bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen.	59.401	De mutaties op de Algemene reserve bestaan voornamelijk uit overboeking van 2020 naar 2021 en herschikkingen van de begrotingsruimte. De mutaties zijn conform de begroting.
II. Bestemmingsreserves			
Stamkapitaal			
2. Compensatie dividend Essent	Bestemmingsreserve, met gedeeltelijk het karakter van een egalisatiereserve en gedeeltelijk het karakter van een inkomensreserve. De reserve Compensatie dividend Essent is na de verkoop van de aandelen Essent in 2009 ingesteld ter compensatie van het weggevallen dividend. Bij de verkoop van de aandelen Essent is afgesproken dat een bedrag van € 100 miljoen eeuwigdurend in stand moest blijven zodat de rente over dit "stamkapitaal" als compensatie van het dividend kon dienen. De rente wordt tot en met 2020 toegevoegd aan de reserve MIT en vanaf 2021 aan de Algemene middelen. Daarnaast zijn bij de verkoop van de aandelen Essent een viertal brugleningen verstrekt aan Enexis. De rente over deze brugleningen diende ook ter compensatie van het weggevallen dividend.	147.403	Op basis van de Grondexploitatie Blauwestad 2021 is een deel van de voorziening Blauwestad verlaagd. De vrijval gaat, zoals we bij de voordracht bij de Rekening 2016 hebben aangegeven, terug naar de reserve (€ 3,2 miljoen). De overige mutaties zijn conform de begroting.
Bereikbaarheid			
3. Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep	Bestemmingsreserve Bekostiging van de toekomstige vervanging kunstwerken Winschoterdiep In 2011 is met het Rijk een overeenkomst gesloten omtrent de overdracht van het beheer en onderhoud van het Winschoterdiep/Rensel naar de provincie Groningen per 1 januari 2012. Onderdeel van de overeenkomst is een afkoopsom van € 22 miljoen voor de vervanging van de kunstwerken Winschoterdiep. Deze afkoopsom is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige vervangingskosten. Om te borgen dat de hoogte van de reserve voldoende is om de toekomstige vervangingen te financieren wordt de reserve tot en met 2024 jaarlijks gevoed met rente (Voorjaarsnota 2018). Het zwaartepunt van de vervanging van de kunstwerken ligt rond de jaren 2026-2029.	14.530	De mutaties houden voornamelijk verband met de uitvoering van het project Afstandbediening en een overheveling van de reserve Afkoopsommen wegen/waterwegen.

4. Afkoopsom wegen/waterwegen	Bestemmingsreserve Het bedrag in deze reserve wordt gezien als kapitaal dat rente oplevert, welke toegevoegd wordt aan de algemene middelen (gelijk aan het stamkapitaal). Oorspronkelijk was deze rente bedoeld voor de budgetten voor het eeuwigdurende beheer en onderhoud van de naar de provincie Groningen overgedragen wegen en kanalen. Deze koppeling is losgelaten. Reserve wordt ook gebruikt in geval provinciale wegen worden overgedragen aan gemeenten.	66.103	De onttrekking betreft vrijval (€ 4,25 miljoen) en een overheveling naar de reserve Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep.
5. Beheer wegen en kanalen	Egalisatiereserve Het egaliseren van de lasten en baten van het beheer en onderhoud van wegen en waterwegen.	2.927	Geen mutaties in 2021
6. Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer (duVV)	Bestemmingsreserve Ter dekking van de meerjarige uitvoering van infrastructurele en OV-projecten en taken.	78.059	De mutaties betreffen verrekeningen met de projecten voor infrastructuur en openbaar vervoer.
7. Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)	Bestemmingsreserve Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter financiering van de diverse projecten uit het provinciaal MIT.	79.566	De mutaties zijn het gevolg van de dekking van de projecten met betrekking tot infrastructuur en openbaar vervoer.
8. Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL)	Bestemmingsreserve Deze reserve dient ter dekking van cofinanciering voor projecten in het regiospecifiek pakket. De reserve wordt ter dekking ingezet bij de programma's Bereikbaarheid en Economie. De totale cofinanciering voor RSP-ZZL bedraagt € 325 miljoen. Het aandeel van de provincie bedraagt € 245 miljoen. De overige € 80 miljoen wordt door de gemeente Groningen beschikbaar gesteld (prijspeil 2007). In het kader van het convenant tussen Rijk en noordelijke regio is het programma voor RSP op te delen in drie deelprogramma's: Ruimtelijk-Economisch-Programma (REP), Concrete bereikbaarheidsprojecten en projecten Regionaal Mobiliteitsfonds. Het REP bestaat uit twaalf programmalijnen: Energie, Watertechnologie, Sensortechnologie, Life Sciences, Agribusiness, Chemie, Toerisme, Metaal en scheepsbouw, Algemeen mkb-beleid, Arbeidspotentieel, Vestigingslocaties en Woon- en leefklimaat. Bij het afsluiten van het convenant zijn de concrete projecten benoemd. De planuitwerking gaat met name over de vraag 'hoe en wanneer'. De invulling van de projecten Regionaal Mobiliteitsfonds is aan de regio overgelaten. De mobiliteitsprojecten uit het RSP komen in het provinciale MIT tot uitdrukking.	109.132	De mutaties hebben betrekking op projecten binnen de programma's Bereikbaarheid, Economie en Cultuur en maatschappij die verrekend c.q. gedekt worden door de reserve Regiospecifiek Pakket ZZL.
Milieu, natuur en leefbaarheid			
9. Leefbaarheid krimpgebieden	Bestemmingsreserve Deze reserve is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en oplossen van de negatieve effecten van bevolkingsdaling. Het gaat om vraagstukken op het terrein van wonen, onderwijs, zorg, cultuur, gezondheid, sociaaleconomische vitalisering, kwetsbare groepen en voorzieningen. Deze bijdrage is enerzijds ter ondersteuning van de uitvoering van de woon- en leefbaarheidsplannen die door de regio's zijn opgesteld. Anderzijds	712	De mutaties op deze reserve liggen in lijn met de begroting.

	door het stimuleren en ondersteunen van innovatieve projecten en experimenten. Deze moeten gerelateerd zijn aan de krimp en worden aangedragen vanuit de samenleving. Ook dragen ze bij aan de doelen zoals genoemd in de Agenda Krimpbeleid Provincie Groningen 2015-2020. Wij zien het behoud van de leefbaarheid in gebieden met bevolkingsdaling als een majeure opgave, die de komende jaren extra inzet vereist omdat de huishoudingsdaling en vergrijzing echt gestalte krijgen in onze krimpregio.		
10. Programma Landelijk Gebied (PLG)	Bestemmingsreserve Het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit betreft een meerjarig programma waarvan de bestedingen geen jaarlijks vast patroon kennen waardoor de bestedingen per jaar behoorlijk uiteen kunnen lopen. Het PLG richt zich op de volgende thema's: - Behoud en ontwikkeling landschap. - Behoud en ontwikkeling natuur. - Beleven en bijdragen aan natuur en landschap. - Versterken van de sociaaleconomische vitaliteit van het landelijk gebied (LEADER).	51.371	De mutaties zijn het gevolg van verrekeningen met de projecten voor natuurontwikkeling, landschap en sociaal-economische vitalisering. In 2021 heeft de onderbesteding geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.
11. Bodem en ondergrond (voorheen: Bodemsanering)	Bestemmingsreserve Het betreft het volledige Bodemsaneringsprogramma 2020 tot en met 2025. Dit betreft dus alle bodemsaneringsactiviteiten zoals voormalige gasfabrieken, spoedlocaties, waterbodems, stortplaatsen en overige locaties. Daarnaast heeft de provincie in het Meerjarenprogramma Ondergrond & Bodem 2020-2025 de ambitie uitgesproken: Efficiënt en duurzaam bodembeheer in de provincie Groningen te realiseren. Duurzaam bodembeheer is het zodanig beheren en gebruikmaken van de bodem dat de gezondheid van mens, dier en plant worden beschermd en de functionele eigenschappen van de bodem blijven behouden, terwijl er tegelijkertijd ruimte is voor maatschappelijke ontwikkelingen.	9.448	De hogere onttrekking dan begroot is het gevolg van een overbesteding op de middelen voor bodemsaneringsprojecten.
12. Wabo	Egalisatiereserve Het doel van de reserve is het egaliseren van tekorten en overschotten van de heffing van de leges Wabo.	0	Geen mutaties in 2021
Programma-overstijgend/Overig			
13. Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)	Bestemmingsreserve Het doel van de bestemmingsreserve is om bijdragen te kunnen verstrekken in projecten voor een duurzame regionale ontwikkeling en het kunnen realiseren van eigen investeringsprojecten op het gebied van economische, sociale en fysieke infrastructuur. De bestemmingsreserve ESFI heeft een bestedingsfunctie voor verschillende uitvoeringsprogramma's. De reserve wordt gebruikt voor dekking van uitgaven in de programma's Ruimte en water, Bereikbaarheid, Economie en Cultuur en maatschappij.	5.735	De mutaties betreffen verrekeningen met de projecten voor infrastructuur en de bijdrage voor de Regio Groningen-Assen
14. Provinciale Meefinanciering	Bestemmingsreserve Het provinciaal ruimtelijke-economisch stimuleringsbeleid heeft als doel het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid.	12.587	De mutatie heeft betrekking op de financiering van diverse projecten binnen de verschillende programma's.

	Uitgangspunt daarbij is dat dit plaatsvindt in combinatie met het behoud of het verbeteren van de fysieke (leef)omgeving. Met betrekking tot de invulling van het stimuleringsbeleid wordt een voorkeur uitgesproken voor projecten met een aantoonbare spin-off richting het regionale mkb, voor projecten die bijdragen aan de regionale kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Overeenkomstig de systematiek van provinciale meefinanciering vindt een storting in de reserve plaats indien het jaarlijkse krediet niet volledig besteed wordt. Indien het jaarkrediet ontoereikend is, vindt een aanvulling plaats vanuit de reserve. In de 10-jarige prognose van de reserve wordt ervan uitgegaan dat het krediet provinciale meefinanciering jaarlijks volledig ingezet gaat worden.		
15. Overboeking kredieten	Bestemmingsreserve Het waarborgen van kredieten na de jaarovergang voor de continuïteit in de uitvoering van beleid en het realiseren van de maatschappelijke ambities	14.528	De onderbestedingen op diverse budgetten heeft geleid tot een storting in deze reserves. De onttrekkingen zijn het gevolg van middelen die in eerdere jaren aan de reserve zijn toegevoegd en in de begroting 2021 ter beschikking zijn gesteld.
16. Afschrijvingen	Bestemmingsreserve Dekken van afschrijvingen op investeringswerken.	83.097	De stortingen zijn het gevolg van het activeren van projecten waarover afgeschreven gaat worden. De onttrekkingen zijn conform de begroting en dienen ter dekking van de werkelijke afschrijvingslasten.
17. Actieprogramma WEL	Met de gemeenten Oldambt, Delfzijl en De Marne is een programma opgesteld dat als doel heeft een impuls te geven aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van noord(oost-)Groningen, om er zo aan bij te dragen dat het in deze regio ook in de toekomst prettig wonen en werken is.	0	De laatste subsidie is in 2021 afgewikkeld. De reserve is hiermee opgeheven.
Bedrijfsvoering			
18. Automatisering	Het egaliseren van de lasten en baten in verband met de aanschaf, beheer en onderhoud van ICT-voorzieningen.	2.482	De dotaties aan deze reserve hebben betrekking op de beschikbaar gestelde middelen voor Werkplek van de Toekomst en AVG. De onttrekking is hoger dan begroot, omdat de werkelijke uitgaven in 2021 hoger zijn uitgevallen.
19. Apparaatskosten personeel (AKP)	Egalisatiereserve Doel is het gedurende een collegeperiode beschikbaar houden van de budgetten Apparaatskosten personeel (AKP). De eventuele jaarlijkse over- en onderschrijdingen op de AKP-budgetten worden via deze reserve meegenomen naar een volgend jaar. De afspraak is dat eind 2022 de reserve AKP afgerekend wordt. Na opheffing van de voorziening Frictiekosten (bij de Rekening 2017) zijn de resterende middelen uit die voorziening per 31 december 2017 toegevoegd aan de reserve AKP. Deze middelen blijven beschikbaar voor het oorspronkelijke doel: het afdekken van financiële risico's die nog annex zijn met de afronding van de bezuinigingstaakstelling 2011-2015.	8.255	De onttrekking dient ter dekking van de apparaatskosten. Het resultaat op de apparaatskosten is nadelig. Hierdoor is de onttrekking hoger dan begroot.

2.4.2. Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de provincie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:
- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.
Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het 'jaarlijks vergelijkbaar volume' is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Overzicht en verloop voorzieningen *(bedragen x € 1.000)*

Voorziening	Saldo per 1 januari 2021	Vrij-gevallen bedragen	Toevoe-gingen	Aan-wendingen	Saldo per 31 decem-2021
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Nazorg stortplaatsen	28.117		3.211	370	30.958
Nazorg baggerspeciedepots	1.140		105	27	1.218
Appa	6.739		359	681	6.418
North Refinery	309		0	0	309
Voorzieningen ter egalisatie van kosten					
Ontgrondingen	652		0	6	646
Grondwaterheffing	827		122	0	949
Voorzieningen voor middelen van derden					
N.v.t.					
Totaal voorzieningen	**37.784**	**0**	**3.797**	**1.083**	**40.498**

Toelichting op voorzieningen *(bedragen x € 1.000)*

Voorziening	Doel/Functie	Saldo ultimo 2021	Toelichting mutaties
Nazorg stortplaatsen en baggerspeciedepots	Voorziening voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots Op grond van de nazorgbepalingen in de Wet milieubeheer is de provincie bestuurlijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. Dit betekent dat, vanaf het moment dat ons college de stortplaats of baggerspeciedepot gesloten heeft verklaard, de provincie verantwoordelijk is voor de uitvoering van maatregelen, die waarborgen dat de stortplaats of het baggerspeciedepot geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt.	32.176	De toevoeging heeft voornamelijk betrekking op de rente nazorg stortplaatsen. De aanwending is in lijn met de begroting.
Appa	Voorziening voor pensioenen van gedeputeerden Provincies zijn verplicht op grond van artikel 44, vierde lid, Besluit begroting en verantwoording (BBV) een voorziening in te stellen voor pensioenen van gedeputeerden. De reden voor deze voorziening is dat deze verplichtingen onvoorspelbaar zijn. Zij kunnen namelijk sterk fluctueren als gevolg van de mogelijkheid voor gewezen gedeputeerden om de gevormde pensioenrechten tussentijds op te eisen via waardeoverdracht. Het grote effect van waardeoverdrachten is dat de waarde van het pensioen op dat moment moet worden gekapitaliseerd en het bedrag van de voorzieningen direct vrijgemaakt moet worden om het pensioen over te dragen aan een ander bestuursorgaan of aan een pensioenfonds.	6.418	Uitgangspunt voor de toevoeging is de berekening van APG. Als gevolg van de hogere rekenrente hebben we een deel vrij kunnen laten vallen. De onttrekkingen zijn de pensioenuitkeringen.
North Refinery	Voorziening voor verwachte kosten met betrekking tot handhaving bij North Refinery. De oorsprong van de kosten is toe te rekenen aan het verantwoordingsjaar 2016. Het gaat om de dekking van een verplichting voor het reinigen van tank 301 die voortvloeit uit de vaststellingsovereenkomst die in 2016 met de curator is opgesteld.	309	Geen mutaties in 2021
Ontgrondingen	Voorziening voor ontgrondingenheffing Onder de naam 'ontgrondingenheffing' wordt vanaf 2002 een directe belasting geheven ter bestrijding van: a. ten hoogste vijftig procent van de ten laste van de provincie komende kosten van werkzaamheden in verband met onderzoek en planning met betrekking tot ontgrondingen en van werkzaamheden, voortvloeiende uit de toepassing van artikel 7b van de (Ontgrondingen)wet; b. kosten van maatregelen, gericht op het bieden van compensatie in verband met de gevolgen van ingrijpende ontgrondingen ten behoeve van de grondstoffenvoorziening aan gebieden waar zodanige ontgrondingen plaatsvinden of plaatsgevonden hebben; c. kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de wet.	646	De aanwending betreft de gemaakte personeelskosten voor ontgrondingen.
Grondwaterheffing	Met deze voorziening kunnen schommelingen in kosten en opbrengsten in de jaren en tussen verschillende legesopbrengsten worden uitgevlakt.	949	De toevoeging is het gevolg van het resultaat op grondwaterheffing in 2021.

2.4.3. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De stand per 31 december 2021 is € 5.000 en betreft een ontvangen zekerheidstelling.

2.5. Vlottende passiva

2.5.1. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter van één jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De post netto vlottende schulden bestaat uit overige schulden.

Toelichting op de overige schulden (bedragen x € 1.000)

	Boek-waarde 31 decem-ber 2021	Boek-waarde 31 decem-ber 2020
Diverse publiekrechtelijke lichamen		
Nog te betalen inzake PLG	18	153
Crediteuren en nog te betalen posten	22.656	35.764
Crediteuren en vooruitontvangen bedragen Prolander	1.097	408
Te verrekenen inzake diverse projecten	3.326	3.178
Saldi in rekening-courant met diverse instellingen:		
- Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	184.661	90.907
- Regio Groningen-Assen	8.758	10.215
- Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	2.603	2.560
- Groningen Bereikbaar	-530	-768
- Omgevingsdienst Groningen (ODG)	2.301	3.025
Totaal overige schulden	224.890	145.442

2.5.2. Overlopende passiva

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	Boek-waarde 31 decem-ber 2021	Boek-waarde 31 decem-ber 2020
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	4.293	1.876
- Rijk	301.601	200.713
- overige Nederlandse overheidslichamen	42.982	53.582
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	985	1.383
	349.861	257.554
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
- Nederlandse overheidslichamen	108.210	106.921
- Overige instelllingen	58.874	43.263
	167.084	150.184
Totaal overlopende passiva	516.945	407.738

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de van EU, Rijk en overige openbare lichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen over het jaar 2021 (bedragen x € 1.000):

	Saldo 31 decem-ber 2020	Toe-voegingen	Aan-wendingen	Saldo 31 decem-ber 2021
Europese overheidslichamen				
Trans-European Transport Networks (TEN-T)	1			1
EU - Wunderline	1.876	5.947	3.530	4.293
Totaal Europese overheidslichamen	**1.877**	**5.947**	**3.530**	**4.294**
Rijk				
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)				
Regionaal Mobiliteitsfonds (RSP)	68.977	9	28.606	40.380
Planstudies	0			0
Uitvoering werkzaamheden Rijkswaterstaat	36.293	-154	806	35.333
Externe veiligheid	40			40
MIRT 2017-2019 Beter Benutten				0
Eems-Dollard 2050		100	100	0
Nuttig toepassen slib	685	-335	200	150
N-wegen	802	364	158	1.008
Snelfietsroutes	836	460	49	1.247
Slimme laadpleinen	269	0	200	69
Wunderline	1.506	4.416	1.407	4.515
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2022		3.182	227	2.955
Waterstofbussen	500	250	750	0
RSP-ZZL REP			839	-839
Bijdrage Zwarte Wiek		75	6	69
Bodem overbruggingsjaar		1.337		1.337
Schone Lucht Akkoord		39		39
Verkeersinfrastructuur		1.668	1.668	0
Spoorzone Groningen (middelen station Hoogkerk)	3.715		783	2.932
Totaal	113.623	11.411	35.799	89.235
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)				
Rodeschool-Eemshaven (RSEH)	62			62
Waardevermeerderingsregeling	2.306		2	2.304
Mkb-innovatiestimulering 2018-2023		37	19	18
Mkb-programma 2021-2022		2.200	12	2.188
Mkb-innovatiestimulering 2021		1.395	1.395	0
Regionale Investeringssteun Groningen (RIG) 2014-2018	55	0	6	49
Totaal	2.423	3.632	1.434	4.621
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)				
Erfgoedprogramma aardbevingsgebied	1.180	7.650	4.115	4.715
Coronasteun cultuur	0	391	359	32
Totaal	1.180	8.041	4.474	4.747

	Saldo 31 decem-ber 2020	Toe-voegingen	Aan-wendingen	Saldo 31 decem-ber 2021
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)				
Nationaal Programma Groningen	54.495	43.928	11.457	86.966
Maatschappelijke organisaties	0	4	-42	46
Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	641	1.327	138	1.830
Aardbevingsgerelateerde inzet	1.265	-1.016	-831	1.080
Culturele voorzieningen provincies	338	411	311	438
Flexibele inzet woningbouw	411	-159	28	224
RSP Concrete Projecten	8.989	4.864	2.733	11.120
Motie Koopmans		7.000	2.466	4.534
Waterwinning Zoutkamp		1.459		1.459
Duurzame Industriële Watervoorziening		6.527		6.527
Food Agro Sustainable (ISPT)		10.050	886	9.164
Financiele regeling warmtetransitie		3.400		3.400
FDCA Flagship Chemical plant		7.500		7.500
Subsidieregeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie (SITI)		20.500	864	19.636
5Groningen		1.240	620	620
WTCG 2e fase		805	333	472
Waterstof(batterij)treinen		7.000	25	6.975
Kansrijke Groningers		2.123	207	1.916
Kansen vakmanschap		500	500	0
Verbindingsfonds		1.030		1.030
Kansrijk opleiden		4.349	273	4.076
Talent in de regio		2.196	366	1.830
Tijd voor toekomst		833	140	693
Kwalitatief en duurzame woon- en leefomgeving NOVI-gebieden		207		207
Verzameluitkering BZK		14	14	0
Aardbevingsgerelateerde inzet		2.237	1.156	1.081
RSP Ruimtelijk Economisch Programma (REP)	3.719	44	-82	3.845
Totaal	69.858	128.373	21.562	176.669
Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV)				
Kwaliteitsimpuls/Beheer natuur en landschap	1.498			1.498
Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP VP) Eems-Dollard	2.333		376	1.957
Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP VP) Westerkwartier	1.517		427	1.090
Impuls Veenweiden	2.875	2.125	19	4.981
Aankoop veehouderijen bij natuurgebieden		4.891		4.891
Eenmalige uitkering provinciaal uitvoeringsprogramma Natuur		3.005		3.005
Agroprogramma groningen		3.707	26	3.681
Totaal	8.223	13.728	848	21.103
Nog te betalen bedragen / Vooruitontvangen bedragen	5.406	2.516	2.696	5.226
Totaal	5.406	2.516	2.696	5.226
Totaal Rijk	**200.713**	**167.701**	**66.813**	**301.601**

	Saldo 31 decem-ber 2020	Toe-voegingen	Aan-wendingen	Saldo 31 decem-ber 2021
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Natuurinclusieve landbouw	372	881	372	881
RGA Spoorzone	121	2.148		2.269
Gebiedsontwikkeling	170	241	332	79
Regionaal platform Omgevingswet Groningen	40	28	40	28
Terugploegkorting NOM	3.757		3.750	7
Noordelijke Omgevingsagenda		68	23	45
Bijdragen derden infrastructurele projecten	956	608	1.294	270
Waddenfonds	139			139
Prolander	112	87	157	42
RSP	45.412	1.823	10.933	36.302
Bijdragen project Zwarte Wiek		150	12	138
Routefonds/NEDAB	998	787	1.163	622
Laadpalen	34	59	68	25
Bijdrage provincie Drenthe faunaduiker A28		235		235
We the North	156	257		413
Provincie Fryslan UHSB-deuren	200		89	111
Bijdragen Progresco	35	35	35	35
BTW-aandeel projecten Hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl	969			969
Gouden Gronden		14	10	4
E&E	111	111	111	111
Robuuste Ecologische Verbindingszone Meerweg Haren		151		151
Kontaktloos laden		43		43
Proeftuin culturele projecten		39		39
Bijdrage opdracht Ecosensys		17		17
Ecologische toets		7		7
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen (29C)	**53.582**	**7.789**	**18.389**	**42.982**
Totaal van de van EU en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	**256.172**	**181.437**	**88.732**	**348.877**

	Saldo 31 decem-ber 2020	Saldo 31 decem-ber 2021
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
- Nederlandse overheidslichamen	106.921	108.210
- Overige instelllingen	43.263	58.874
	150.184	167.084
	406.357	515.960

2.6. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

2.6.1. Borgstellingen en garantstellingen

Dit betreft aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen. Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.
De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Natuurlijke personen of rechtspersonen	Aard	Oorspronkelijk bedrag	Percentage leningsbedrag borgstelling	Restant 1 januari 2021	Afgelost gedurende 2021	Restant 31 december 2021	Door provincie gewaarborgd	Betaald inzake garantstelling
De Zijlen	Borg	4.084.022	4,2%	545	136	408	408	
Nationaal Groenfonds	Borg		gem. 5,56%	35.304	9.400	25.904	1.761	771
Totaal		4.084.022		35.849	9.536	26.312	2.169	771

(bedragen x € 1.000)

2.6.2. Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden

Overeenkomsten

Op grond van artikel 53 van het BBV worden in de toelichting bij de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden.

Dienst/werken	Bedrag
Repro en multifunctionals	14
Catering	818
Koffieautomaten	36
Schoonmaak	78
Beplanting	17
Bouwkundig	59
Zakelijke reizen	22
Chauffeursdiensten	117
Schoonmaak	230
Verhuisdiensten	131
Dienstkleding	80
Accountantskosten	428
Nazorgwerkzaamheden stortplaatsen	1.367
Infrastructurele werken (wegen en waterwegen)	12.183
totaal diensten/werken	**15.579**

Meerjarige subsidieverplichtingen	Bedrag
Subsidiebeschikkingen met een last in toekomstige jaren afgegeven door:	
- provincie Groningen	56.295
- SNN namens de provincie Groningen	2.815
totaal subsidieverplichtingen	**59.110**

Natuurverplichtingen	Bedrag
Verplichtingen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, voorheen DR):	
- Agrarisch	20.423
- Natuur	17.871
- Landschap	1.124
- Functieverandering	16.088
totaal natuurverplichtingen	**55.507**

Totaal aan niet uit de balans blijkende verplichtingen	**130.195**

(bedragen x € 1.000)

Toelichting meerjarige subsidieverplichtingen
Als gevolg van de stelselwijziging en grondslag van de verantwoording subsidielasten ingaande 2021 hebben wij ervoor gekozen om voor zover de verstrekte subsidie nog niet als last in het boekjaar 2021 is verantwoord, het restant op te nemen als niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Toelichting verplichtingen RVO
In de periode voorafgaand aan de ILG-periode 2007-2013 zijn de door de Dienst Regelingen (DR, nu RVO: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), onderdeel van het ministerie van Economische Zaken, verplichtingen aangegaan naar particulieren en terrein beherende organisaties voor de inrichting en beheer van nieuwe natuur. Daarnaast zijn verplichtingen voor functieverandering aangegaan zodat agrarische grond kon worden omgezet naar natuur. Als gevolg van de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur zijn deze verplichtingen overgegaan de provincies. Dit betekent dat de provincie verantwoordelijk is voor de uitfinanciering van de door RVO aangegane verplichtingen, in plaats van het Rijk.

In april 2015 is door de Commissie BBV besloten dat:
1. De verantwoordingswijze van subsidies die zijn verstrekt vóór 2014 ongewijzigd blijft. Dit betekent dat de jaarlijks uitbetaalde jaarschijf wordt verantwoord als last en de resterende verplichting wordt toegelicht onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen.
2. Verstrekte subsidies vanaf 2014: de last wordt verantwoord zodra en voor zover aan de subsidievoorwaarden is voldaan. Vanaf 2014 speelt de tussenkomst van het Rijk geheel geen rol meer en bestaat geen aanleiding meer om te spreken van een uitzonderingssituatie. Vanaf 2014 dienen de toegekende subsidies volledig als last te worden verwerkt in het toekenningsjaar, indien sprake is van een onvoorwaardelijke subsidie of subsidievoorwaarden die voor een onbeperkte tijd zijn aangegaan. In het laatste geval is het namelijk niet mogelijk om jaarlijks een toe te rekenen bedrag te bepalen. De last moet dan in één keer genomen worden bij toekenning met daartegenover een verplichting voor ‘nog te betalen subsidies’.

Dit betekent dat alle subsidieverplichtingen uit hoofde van functieverandering, inrichting en beheer die vóór 2014 zijn aangegaan op basis van het kasstelsel dienen te worden verwerkt in de jaarrekening.

De (restant)verplichtingen die RVO voor ons is aangegaan maar nog niet als last zijn verantwoord (en dus nog niet zijn betaald) bedragen ultimo 2021 in totaal € 55,5 miljoen en zijn in bovenstaand overzicht nader gespecificeerd.

2.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Bij het opmaken van de jaarrekening is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum die op grond van het BBV moeten worden verwerkt en/of toegelicht in de jaarrekening.

3. Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Provinciale Staten van de provincie Groningen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de provincie Groningen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken 2021 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de provincie Groningen op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 december 2021.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2021;
- de balans per 31 december 2021;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (bijlage 2);
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (bijlage 1).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 december 2021 en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Groningen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's:
- dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten;
- dat baten en lasten, alsmede de balansmutaties als gevolg van fraude of fouten niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen;

om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 4.250.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 212.600 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude en dat baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de provincie Groningen en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van Gedeputeerde Staten inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop Provinciale Staten toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag waarin het college van Gedeputeerde Staten zijn risicoanalyse heeft opgenomen en waarbij het college van Gedeputeerde Staten mogelijke frauderisico's heeft overwogen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de Gedragscode integriteit bestuurders Provincie Groningen 2018, de Gedragscode integriteit commissaris van de Koning en gedeputeerden Provincie Groningen 2018, de Gedragscode integer handelen Statenleden en Burgerleden Provincie Groningen 2018, de klokkenluidersregeling (Regeling melden vermoedens van een misstand) en de incidenten-registratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, onrechtmatige besteding van (rijks)middelen, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie die samenhangen met aanbestedingen en aan- en verkooptransacties van vastgoed alsmede de waardering van de grondexploitatie Blauwestad. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Doorbreking van interne beheersmaatregelen door management inzake de waardering Onderhandenwerk, gronden in exploitatie Blauwestad	
Frauderisico	Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken en andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving. Door de omvang van de investering in de grondexploitatie Blauwestad inclusief de schattingsonzekerheid omtrent de nog te maken kosten en de nog te verwachten opbrengsten, bestaat het risico van een bewust onjuiste waardering door het niet volledig treffen van voorziening voor het verwachte negatieve resultaat. Een onjuiste aanpassing in waardering, waaronder in de voorziening voor verwachte verliezen kan effect hebben op het opstarten, temporisering en/of uitstel van overige projecten binnen het programma ruimte en water. In paragraaf 2.3.1 "Voorraden" en in Paragraaf 6 "Grondbeleid" is toegelicht dat per 31 december 2021 een voorziening is verantwoord van € 20,2 miljoen op de bruto waardering van € 70,1 miljoen. Daarbij is ook een gevoeligheidsanalyse weergegeven van de meest significante veronderstellingen.

Doorbreking van interne beheersmaatregelen door management inzake de waardering Onderhandenwerk, gronden in exploitatie Blauwestad	
Onze controle-aanpak	Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit het evalueren of de door de Provincie Groningen gehanteerde grondslagen voor de waardering van het onderhanden werk grondexploitatie, gronden in exploitatie in overeenstemming zijn met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en Notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)" en of deze grondslagen en de gehanteerde veronderstellingen bij de bepaling van de waardering onderhanden werk grondexploitatie en voor het vormen van een voorziening consistent zijn toegepast of, in het geval van (schattings)wijzigingen, of deze in de gegeven omstandigheden passend zijn. Verder hebben wij onder andere de volgende controlewerkzaamheden verricht, specifiek gericht op dit frauderisico: ▶ Inwinnen van inlichtingen bij het directieteam, bij het projectbureau van de provincie en bij de door de provincie geconsulteerde specialist. ▶ Evalueren van opzet en bestaan van het financieel afsluitproces en de hierin begrepen interne beheersmaatregelen rondom de handmatige (memoriaal) boekingen in de financiële administratie alsmede van het proces van opstellen en actualiseren van de grondexploitatie inclusief de onderbouwing van de nog te realiseren kosten en kostenindexatie en de nog te verwachten opbrengsten en opbrengstenindexatie met de gehanteerde prognoses voor wat betreft de fasering in kavelverkoop alsmede ontwikkelingen ten aanzien van (externe) wet- en regelgeving. ▶ Het beoordelen van onder meer de deskundigheid en (relatieve) onafhankelijkheid van de door de provincie geconsulteerde specialist alsmede de aard en reikwijdte van de door hen verrichte werkzaamheden, de daarbij gehanteerde uitgangspunten en de bevindingen en conclusies naar aanleiding daarvan. Daarnaast hebben wij review werkzaamheden uitgevoerd op de door de geconsulteerde specialist uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van de nog te maken kosten, de te realiseren opbrengsten, de kostencalculaties alsmede de gevoeligheidsanalyses. ▶ Het uitvoeren van detailwerkzaamheden op de in het boekjaar 2021 verantwoorde kosten en opbrengsten op de grondexploitatie aan de hand van afstemming met onderliggende brondocumenten waaronder facturen, notariële aktes en verkoopovereenkomsten alsmede op de juiste kostentoerekening, de gehanteerde disconteringsvoet welke is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het bepalen van de omvang van de verliesvoorziening. ▶ Wij hebben de gehanteerde veronderstellingen ten aanzien van nog te verwachten kosten, inflatie, nog te verwachten opbrengsten, opbrengstindexatie alsmede de mogelijke versnelling dan wel vertraging in de kavelverkoop over de periode 2022 tot en met 2041 en de gehanteerde looptijd van 20 jaar beoordeeld op tendenties die een mogelijk risico vormen op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. ▶ Wij hebben onder andere een retrospectieve beoordeling uitgevoerd op de oordeelsvorming en gehanteerde veronderstellingen van voorgaand boekjaar om de consistentie met en de redelijkheid hiervan voor dit jaar te onderbouwen.

Doorbreking van interne beheersmaatregelen door management inzake de waardering Onderhandenwerk, gronden in exploitatie Blauwestad	
	▶ Wij hebben data-analyse toegepast om (handmatige) boekingen in de financiële administratie - die samenhangen met de grondexploitatie Blauwestad - met een verhoogd risico te signaleren. Dit op basis van vooraf vastgestelde risicocriteria (waaronder boekingen rondom de jaarafsluiting of boekingen door medewerkers van de provincie die niet primair betrokken zijn bij de grondexploitatie/ jaarafsluiting). De geselecteerde (handmatige) boekingen hebben wij vervolgens in detail gecontroleerd aan de hand van de onderliggende documentatie.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het college van Gedeputeerde Staten, het directieteam en het overig management en Provinciale Staten.

Uit het door ons geïdentificeerde frauderisico, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving
Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op:

- de getrouwheid van de jaarrekening; en/of
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties;

op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met het college van Gedeputeerde Staten, het lezen van notulen en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van de interne analyse van de afdeling Juridische Zaken van de provincie en de correspondentie met toezichthouders en zijn tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle.

Tenslotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de afweging of risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel zijn op te vangen

Zoals toegelicht in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" van deel 3 Paragrafen in de jaarstukken, heeft het college van Gedeputeerde Staten een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de provincie om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het college van Gedeputeerde Staten besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Verder hebben wij kennis genomen van de beoordeling van de begroting van de provincie door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het college van Gedeputeerde Staten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de provincie in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging geïdentificeerd van de mogelijkheid van de provincie om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een provincie niet langer in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voor de jaarrekening

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van Gedeputeerde Staten is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 december 2021.

In dit kader is het college van Gedeputeerde Staten tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van Gedeputeerde Staten afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van Gedeputeerde Staten moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Provinciale Staten is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 december 2021 de Regeling Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie "Informatie ter ondersteuning van ons oordeel" hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Communicatie

Wij communiceren met Provinciale Staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 16 mei 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. B.W. Littel RA

BIJLAGEN

Toelichting op de jaarrekening

1. Baten en lasten per taakveld

Taakveld		Gerealiseerde baten	Gerealiseerde lasten
0.	**Algemene dekkingsmiddelen**		
0.1	Uitkering provinciefonds	183.716	278
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	61.269	0
0.3	Geldleningen en uitzettingen	14.995	174
0.4	Deelnemingen	13.084	428
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	498	0
0.6	Overhead	2.884	38.947
0.7	Vennootschapsbelasting		
0.8	Mutaties reserves	92.865	67.125
0.9	Resultaat	0	0
Totaal Taakveld 0.		**369.311**	**106.952**
1.	**Bestuur**		
1.1	Provinciale Staten	24	2.728
1.2	Gedeputeerde Staten	695	2.174
1.3	Kabinetszaken	0	306
1.4	Bestuurlijke organisatie	119	652
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	0	295
1.6	Openbare orde en veiligheid	0	96
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	781	6.124
Totaal Taakveld 1.		**1.619**	**12.375**
2.	**Verkeer en vervoer**		
2.1	Landwegen	32.298	61.628
2.2	Waterwegen	7.020	13.578
2.3	Openbaar vervoer	24.600	101.255
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	794	8.941
Totaal Taakveld 2.		**64.712**	**185.402**
3.	**Water**		
3.1	Waterkeringen	14	708
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater		
3.3	Kwantiteit grondwater	367	451
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater		
3.5	Kwaliteit grondwater		
3.9	Water, overige baten en lasten	225	1.375
Totaal Taakveld 3.		**606**	**2.534**

Taakveld		Gerealiseerde baten	Gerealiseerde lasten
4.	**Milieu**		
4.1	Bodembescherming	7.105	13.323
4.2	Luchtverontreiniging		
4.3	Geluidhinder		
4.4	Vergunningverlening en handhaving	812	10.155
4.5	Ontgronding	12	55
4.6	Duurzaamheid	2.315	5.883
4.9	Milieu, overige baten en lasten	43	1.535
Totaal Taakveld 4.		**10.287**	**30.951**
5.	**Natuur**		
5.1	Natuurontwikkeling	19.152	34.329
5.2	Beheer natuurgebieden	2.127	24.154
5.3	Beheer flora en fauna	22	2.579
5.9	Natuur, overige baten en lasten		
Totaal Taakveld 5.		**21.301**	**61.062**
6.	**Regionale economie**		
6.1	Agrarische aangelegenheden	1.661	4.000
6.2	Logistiek	0	-23
6.3	Kennis en innovatie	10.492	19.583
6.4	Recreatie en toerisme	10	2.086
6.9	Regionale economie, overige baten en lasten	5.894	10.504
Totaal Taakveld 6.		**18.057**	**36.150**
7.	**Cultuur en maatschappij**		
7.1	Cultuur	10.495	25.399
7.2	Maatschappij	0	4.566
7.9	Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten	0	1.040
Totaal Taakveld 7.		**10.495**	**31.005**
8.	**Ruimte**		
8.1	Ruimtelijke ordening	18.618	26.557
8.2	Volkshuisvesting	28	360
8.3	Stedelijke vernieuwing		
8.9	Ruimte, overige baten en lasten		
Totaal Taakveld 8.		**18.646**	**26.917**
Totaal		**515.034**	**493.348**

2. Single Information Single Audit (SISA)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C13	**Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed** Provincies		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C13/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden) *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/02*	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/03*	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/04*	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma *Aard controle n.v.t* *Indicator: C13/05*	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C13/06*
				€ 137.760	€ 163.771	32	0	494	Ja
				Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C13/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C13/08*	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen ivm SiSa tussen medeverheden (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: C13/01*			
				Nee	Nee	€ 0			
BZK	C26	**Culturele voorzieningen provincies** **Tranche 1 en 2** Provincies		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C26/01*	Besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle D2* *Indicator: C26/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle D2* *Indicator: C26/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C26/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C26/05*	
			1	Culturele voorzieningen provincies 2020	€ 0	€ 670.352	€ 670.352	Nee	
BZK	C27	**Derde tranche in verband met de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen** Gemeenten in Groningen en de Provincie Groningen		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C27/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C27/02*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: C27/03*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C27/04*		
			1	Impulsloket / Stcrt. 2020, 50516	€ 729.376	€ 1.402.942			
			2	Loket Leefbaarheid / Stcrt. 2020, 50516	€ 381.251	€ 438.223			
			3	Werkbudget programmabureau / Stcrt. 2020, 50516	€ 1.000.534	€ 1.000.534			
			4	Programma lokale energietransitie / Stcrt. 2020, 50516	€ 720.000	€ 1.070.000			
			5	Erfgoedprogramma / Stcrt. 2020, 50516	€ 3.221.350	€ 3.221.350			
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C27/05*					
				Nee					
BZK	C35	**Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet**		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen - zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C35/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) - zelfstandige uitvoering *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/03*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/04*		
				€ 220.560	€ 1.836.818	Nee			
				Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C35/05*	Besteding (jaar T-1) - uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C35/06*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) - uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C35/07*			
			1						

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C38	**Nationaal Programma Groningen** **Specifieke uitkering NPG** Provincie en Gemeenten		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C38/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C38/02*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: C38/03*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C38/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C38/05*	
			1	EPI-kenniscentrum 2.0 / Stcrt. 2019, 66468	€ 0	€ 425.000		Nee	
			2	Feest! In Oost en West! (Herbestemming Kerk Garmerwolde) / Stcrt. 2019, 66468	€ 0	€ 210.000		Nee	
			3	Loket Leefbaarheid / Stcrt. 2019, 66468	€ 0	€ 1.330.000		Ja	
			4	Lokale openbare gecombineerde product- en restwarmteleiding Chemiepark / Stcrt. 2019, 66468	€ 0	€ 932.721		Nee	
			5	Openbare multicore infravoorziening en start circulair industriewater (tracé C) / Stcrt. 2019, 66468	€ 0	€ 210.500		Nee	
			6	Toekomstbeeld 2040 / Stcrt. 2019, 66468	€ 144.532	€ 1.136.466		Nee	
			7	Programmabureau Nationaal Programma Groningen / Stcrt. 2019, 66468	€ 2.604.199	€ 3.999.875		Nee	
			8	Aanwending exansie-energie, chemiecluster Defzijl / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 500.000		Nee	
			9	Warmte-transitiecentrum Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 80.000	€ 150.000		Nee	
			10	Chemport innovation centre / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 624.046	€ 659.046		Nee	
			11	Innovatiemotor Groene Energie en Chemie / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 104.181	€ 133.681		Nee	
			12	Digitale Top Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 25.000	€ 25.000		Nee	
			13	Warmtetransport Eemsdelta - Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 26.250	€ 227.870		Nee	
			14	Samen ZONder asbest / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 600.000		Nee	
			15	Zon op alle daken / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 50.000		Nee	
			16	Inzet energiecoaches GrEK en Buurkracht / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 150.000		Nee	
			17	Opleiden en omscholen installateurs / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 340.000		Nee	
			18	Joint fact finding 'Wind op Zee' / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 0		Ja	
			19	Leergang Oriëntatie Offshore Wind / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 30.600		Nee	
			20	Pilot autonome ERTMS-trein / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 471.531		Nee	
			21	Mobility Innovation Center / Stcrt. 2019, 40228 en 49943 (Hive.Mobility)	€ 147.449	€ 306.080		Nee	
			22	Pilot Waterstoftrein / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 250.000		Nee	
			23	Natuurinclusieve akkerbouw / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 0		Nee	
			24	Verankering (NP)PL-resultaten in Groningen / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 484.000		Nee	
			25	Pilot natuurinclusieve landbouw Midwolder Bouwten / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 150.000		Nee	
			26	Ontwikkelend landschap Middag Humsterland / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 72.500		Nee	
			27	Pilot Autonoom rijdende shuttle / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	-€ 10.400	€ 17.470		Nee	
			28	Pilot leven lang leren / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 340.000		Nee	
			29	Eemszijlen, Delfzijl - Termunten, Borgsweer / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 140.807	€ 232.357		Nee	
			30	Zorg Nabij / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 1.134.796		Nee	
			31	Musical 'Een brief aan NAM' / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 46.514		Ja	
			32	Energy Challenges / Stcrt. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 39.000		Nee	

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C40	**Bijdrage maatschappelijke organisaties overhevelen naar Provincie Groningen** Provincie Groningen	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C40/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/03*			
			-€ 45.803	€ 1.603.197	Ja			
				Naam maatschappelijke organisatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/04*	Totale besteding (t/m jaar T) per maatschappelijke organisatie *Aard controle R* *Indicator: C40/05*	Overboeking per maatschappelijke organisatie afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/06*	Eventuele toelichting op afwijkingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C40/07*	
				1 Christelijk Nationaal Vakverbond in Nederland (CNV)	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				2 Federatie Nederlandse Vakbeweging	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				3 Land- en Tuinbouw Organisatie Noord (bij afkorting genaamd: LTO Noord)	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				4 Li bau	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				5 Stg. Huurders Platform Aardbevingen Groningen	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				6 Stichting Kerk en Aardbeving	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				7 Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				8 Stichting Ondersteuning Groninger Dorpen	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				9 Stichting Platform 't Noorden	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				10 Stichting Samenwerking Mijnbouw Schade	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				11 VNO-NCW MKB Noord	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				12 Ver. Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta SBE	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				13 woningbouwcorporaties	€ 0		Via St. Groninger Gasberaad	
				14 Stichting Groninger Gasberaad	€ 619.197	Ja	lager vastgesteld ivm niet subsidiabele kosten	
				15 Ver.Groninger Bodem Beweging	€ 260.000	Ja		
				16 Veiligheidsregio Groningen	€ 175.000	Ja		
				17 St.Onafh.Bewonerspunt Mijnbouwschade Stut&Steun	€ 549.000	Ja		
BZK	C41	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** Provincies	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle R* *Indicator: C41/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C41/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C41/03*	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/04*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/05*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/06*
			€ 27.696	€ 27.696	€ 0	4	4	78
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C41/08*				
			Nee	Nee				
BZK	C46	**SPUK vierde tranche Nationaal Programma Groningen** Gemeenten	Projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C46/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C46/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C46/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C46/04*	Toelichting op eventuele niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C46/05*	
			1 Waterwerken Zoutkamp	€ 0	€ 0	Nee		
			2 Duurzame industriewatervoorziening Zoutkamp	€ 0	€ 0	Nee		
			3 Fascinating Food Agro Sustainable Circular Nature Technology	€ 886.250	€ 886.250	Nee		
			4 Financieringsregeling Warmtetransitite projecten Groningen	€ 600.000	€ 600.000	Nee		
			5 Heavenn	€ 0	€ 0	Nee		
			6 FDCA Flagship op ChemiePark Delfzijl	€ 0	€ 0	Nee		
			7 Programma en Investeringsregeling Toekomstbestendige Industrie	€ 863.568	€ 863.568	Nee		
			8 5Groningen	€ 620.000	€ 620.000	Nee		
			9 Warmtetransitiecentrum	€ 333.331	€ 333.331	Nee		
			10 Waterstof(batterij)treinen	€ 24.592	€ 24.592	Nee		
			11 Kansrijke Groningers	€ 206.689	€ 206.689	Nee		
			12 Kansen voor Vakmanschap	€ 500.000	€ 500.000	Nee		
			13 Verbindingsfonds	€ 0	€ 0	Nee		
			14 Kansrijk opleiden	€ 272.800	€ 272.800	Nee		
			15 Talent in de Regio	€ 365.659	€ 365.659	Nee		
			16 Tijd voor toekomst	€ 139.706	€ 139.706	Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C46/06*					
			Nee					
BZK	C59	**Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI-gebieden**	Besteding over het totale project (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: C59/01*	Besteding over het totale project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C59/02*	Cumulatieve besteding over het totale project (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: C59/03*	Zelfstandige uitvoering? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C59/04*	Correctie indicator bestedingen (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: C59/05*	Activiteiten ondernomen om tot het interbestuurlijk plan van aanpak van het NOVI-gebied te komen (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C59/06*
			€ 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Ja
			Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C59/07*					
			Nee					
BZK	C99	**Verzameluitkering BZK**	Besteding aan het brede beleidsdoel van het ministerie van BZK ter hoogte van het beschikte bedrag? Ja/nee *Aard controle D1* *Indicator: C99/01*					
			Ja					

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C201	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen** **Vanaf tranche 5**	Betreft tranche *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C201/01*	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C201/02*	Beschikkingsnummer/ naam *Aard controle R* *Indicator: C201/03*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project *Aard controle R* *Indicator: C201/04*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: C201/05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C201/06*
			1 5	project Roemte	601621	€ 101.015	€ 101.015	
			2 5	project Markante Kultuurhoezen	SD27114; 2021-058821	€ 110.000	€ 110.000	
			3 5	project Zo willen wij wonen	SD32131; SD27115; SD32127	€ 102.500	€ 102.500	
			4 5	project Landschapswerkplaats	K31461	€ 41.228	€ 41.228	
			5 5	project Aardbeving beleving	K32790	€ 1.800	€ 1.800	
			6 5	project (Boeren)Erven, als stapstenen voor de natuur	SD26772	€ 50.000	€ 50.000	
			7 5	project Elk dorp zijn eigen voedseltuin	SD27116	€ 35.300	€ 35.300	
			8 5	project Zummerbühne	SD27117	€ 50.000	€ 50.000	
			9 5	project Sterke musea	SD21722	€ 2.650	€ 2.650	
			10 5	project Nu leren wat later is	SD27123; 2021-064724	€ 200.000	€ 200.000	
			11 5	project Kunst in de zorg		€ 0	€ 0	
			12 5	project Filosofie op het Vmbo	SD30187	€ 55.000	€ 55.000	
			13 5	project Kansrijke Generatie		€ 0	€ 0	
			14 5	project De Barst		€ 0	€ 0	
			15 5	project Touripedia		€ 0	€ 0	
			16 5	project Waddenburger		€ 0	€ 0	
			17 5	project Groningen groen en Duurzaam: Agrifuture		€ 0	€ 0	
			18 5	project Organisatielasten thematisch programma	601725, dekking personele inzet	€ 352.410	€ 352.410	
			19 5	project Zorg Nabij		€ 0	€ 0	
			20 5	project Digitale academie	SD26659	€ 77.913	€ 77.913	
			21 5	project Ondernemersportaal GroBusiness	K24768	€ 442.608	€ 442.608	
			22 5	project Field labs autonoom vervoer	K14577: 2021-120433	€ 275.000	€ 275.000	
			23 5	project 8 persoons OV-bus en taxibus op waterstof		€ 0	€ 0	
			24 5	project Retrofit Q-liner en intercitybus naar waterstof elektrisch		€ 0	€ 0	
			25 5	project Hive mobility Center (fase 2)		€ 0	€ 0	
			26 5	project Innovatiehub Oost-Groningen		€ 0	€ 0	
			27 5	project Venturelab Noord		€ 0	€ 0	
			28 5	project Waterstof Werkt		€ 0	€ 0	
			29 5	project REGAIN		€ 0	€ 0	

	Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C201/07*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C201/08*
1	project Roemte	Nee
2	project Markante Kultuurhoezen	Nee
3	project Zo willen wij wonen	Nee
4	project Landschapswerkplaats	Nee
5	project Aardbeving beleving	Nee
6	project (Boeren)Erven, als stapstenen voor de natuur	Nee
7	project Elk dorp zijn eigen voedseltuin	Nee
8	project Zummerbühne	Nee
9	project Sterke musea	Nee
10	project Nu leren wat later is	Nee
11	project Kunst in de zorg	Nee
12	project Filosofie op het Vmbo	Nee
13	project Kansrijke Generatie	Nee
14	project De Barst	Nee
15	project Touripedia	Nee
16	project Waddenburger	Nee
17	project Groningen groen en Duurzaam: Agrifuture	Nee
18	project Organisatielasten thematisch programma	Nee
19	project Zorg Nabij	Nee
20	project Digitale academie	Nee
21	project Ondernemersportaal GroBusiness	Nee
22	project Field labs autonoom vervoer	Nee
23	project 8 persoons OV-bus en taxibus op waterstof	Nee
24	project Retrofit Q-liner en intercitybus naar waterstof elektrisch	Nee
25	project Hive mobility Center (fase 2)	Nee
26	project Innovatiehub Oost-Groningen	Nee
27	project Venturelab Noord	Nee
28	project Waterstof Werkt	Nee
29	project REGAIN	Nee

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C203	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet**		Beschikkingsnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C203/01*	Betreft tranche *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C203/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C203/03*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: C203/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C203/05*	
			1	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet (toekenning tweede trance provicnie Groningen) / 2021-0000079131	2e	€ 1.156.477	€ 1.156.477	Nee	
BZK	C208	**Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Maatschappelijke Organisaties provincie Groningen** Gemeenten Vanaf tranche 2		Beschikkingsnaam/ nummer *Aard controle R* *Indicator: C208/01*	Betreft tranche *Aard controle n.v.t* *Indicator: C208/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C208/03*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C208/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C208/05*	
			1	2021-0000079138	Tranche 2	€ 1.783.000	€ 1.783.000	Nee	
				Naam maatschappelijke organisatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C208/06*	Onder welke beschikkingsnaam/ nummer is deze maatschappelijke organisatie uitbetaald *Aard controle R* *Indicator: C208/07*	Totale besteding (t/m jaar T) per maatschappelijke organisatie *Aard controle R* *Indicator: C208/08*	Overboeking per maatschappelijke organisatie afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C208/09*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C208/10*	
			1	Groninger Bodembeweging	2020-116134	€ 260.000	Ja	toegekende subsidie is hoger dan € 260.000	
			2	Groninger Gasberaad	2020-111078	€ 665.000	Ja		
			3	Onafh.mijnb. Stut en Steun	2021-004049 + 220-116313	€ 683.000	Ja	toegekende subsidie is hoger dan € 683.000	
			4	Christelijk Nationaal Vakverbond in Nederland (CNV)	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			5	Federatie Nederlandse Vakbeweging	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			6	Land- en Tuinbouw Organisatie Noord (bij afkorting genaamd: LTO Noord)	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			7	Li bau	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			8	Stg. Huurders Platform Aardbevingen Groningen	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			9	Stichting Kerk en Aardbeving	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			10	Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			11	Stichting Ondersteuning Groninger Dorpen	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			12	Stichting Platform 't Noorden	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			13	Stichting Samenwerking Mijnbouw Schade	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			14	VNO-NCW MKB Noord	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			15	Ver. Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta SBE	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			16	woningbouwcorporaties	n.v.t.	€ 0		via Groninger Gasberaad	
			17	Veiligheidsregio	2020-108937	€ 175.000	Ja		
OCW	D2	**Middelen erfgoed 2020** Provincie Groningen		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: D2/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t* *Indicator: D2/02*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/03*	Toelichting op afwijkingen – verplicht als bij indicator 03 Nee is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/04*	Eventuele toelichting op niet afgerond projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D2/06*
				€ 199.500	€ 4.649.500	Ja			Nee
OCW	D16	**Erfgoed in het aardbevingsgebied**		Naam subonderdeel *Aard controle R* *Indicator: D16/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per subonderdeel *Aard controle R* *Indicator: D16/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per subonderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/03*	Besteding per subonderdeel (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/04*	Toelichting op afwijkingen per subonderdeel – verplicht als bij indicator 04 Nee is ingevuld. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/05*	Eventuele toelichting niet afgeronde projecten per subonderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/06*
			1	GRRG en RORG	€ 3.915.583	€ 3.915.583	Ja		
			2	SOK	€ 0	€ 0	Nee	NVT - 0,- uitgegeven	
			3	Cultuurfonds voor Monumenten Groningen	€ 0	€ 0	Nee	NVT - 0,- uitgegeven	
			4	Erfgoedprogramma Groningen	€ 0	€ 0	Nee	NVT - 0,- uitgegeven	
			5	Erfgoedloket	€ 0	€ 0	Nee	NVT - 0,- uitgegeven	
			6	Erfgoedpaspoort	€ 0	€ 0	Nee	NVT - 0,- uitgegeven	
				Kopie naam subonderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/07*	Subonderdeel afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/08*				
			1	*GRRG en RORG*	Nee				
			2	*SOK*	Nee				
			3	*Cultuurfonds voor Monumenten Groningen*	Nee				
			4	*Erfgoedprogramma Groningen*	Nee				
			5	*Erfgoedloket*	Nee				
			6	*Erfgoedpaspoort*	Nee				
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D16/09*					
				Nee					

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E1	**Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020** Concessieverleners		Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/01*	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/02*	Besteding (jaar 2020) ivm "Kosten van de concessiehouder in verband met de uitvoering van het openbaar vervoer in de periode van 15 maart 2020 tot en met 31 december 2020" zoals in bijlage 2 vd regeling is opgenomen *Aard controle R* *Indicator: E1/03*	Besteding (jaar 2020) ivm "Tussen concessieverlener en concessiehouder overeengekomen maatregelen in de periode van 15 maart 2020 tot en met 31 december 2020 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt" zoals in bijlage 2 van de regeling is opgenomen. *Aard controle R* *Indicator: E1/04*	"Subsidies concessieverlener conform concessie" zoals in bijlage 3 van de regeling is opgenomen. *Aard controle R* *Indicator: E1/05*	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5A OCW-contract studentenkaart) van de regeling *Aard controle R* *Indicator: E1/06*
			1	Trein Noordelijke Lijnen/Concessie treindiensten Roodeschool, Groningen-Delfzijl en Groningen - Nieuweschans (2006-2020)	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 24.510.000	€ 325.000	Ja	€ 4.607.000
			2	Trein Noordelijke Lijnen/Concessie Regionaal Spoorvervoer Groningen 2020-2035	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 2.669.000	€ 74.000	Ja	€ 492.000
				Kopie naam concessiehouder *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/07*	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5B Directe opbrengsten van reizigers) van de regeling *Aard controle R* *Indicator: E1/08*	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling *Aard controle R* *Indicator: E1/09*	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding? (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E1/10*	Het totaal bedrag in (jaar T) aan teruggevorderd voordeel *Aard controle R* *Indicator: E1/11*	
			1	*Arriva personenvervoer Nederland BV*	€ 3.900.000	€ 0	Nee	€ 0	
			2	*Arriva personenvervoer Nederland BV*	€ 344.000	€ 0	Ja	€ 0	
				Kopie naam concessiehouder *Aard controle n.v.t* *Indicator: E1/12*	Het bedrag benoemd in de subsidieverleningsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 (artikel 10 lid 1 sub a van de regeling spuk) *Aard controle R* *Indicator: E1/13*	Het bedrag dat zal worden benoemd in de subsidievaststellingsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 *Aard controle R* *Indicator: E1/14*			
			1	*Arriva personenvervoer Nederland BV*	€ 649.000	€ 284.000			
			2	*Arriva personenvervoer Nederland BV*	€ 717.600	€ 689.000			
				Eindverantwoording (Ja/Nee) - Ja uiterlijk in SiSa 2021 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E1/15*					
				Nee					
IenW	E10	**Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes** Provincies		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E10/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/04*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/05*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/06*
			1	Snelfietsroute Groningen-Assen	€ 62.030	€ 655.452	Nee	Nee	Voor de eerste twee delen van deze route is een realisatiebesluit genomen (voordracht 18/2017), de planning hiervan is dat de realisatiefase gereed is in 2021-2022. Voor de overige delen is eind 2020 door PS een planuitwerkingsbesluit genomen; pas na de planuitwerkingsfase volgt de realisatieplanning.
			2	Snelfietsroute Groningen-Leek	€ 100.839	€ 100.839	Nee	Nee	PS hebben op 25 februari 2020 een realisatiebesluit genomen; op dit moment is de voorbereiding van de realisatie gaande en de planning (conform voordracht) is dat de uitvoering op zijn vroegst eind 2022 plaatsvindt.
				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/07*	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/08*	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: E10/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E10/10*	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle R* *Indicator: E10/11*	
			1	Snelfietsroute Groningen-Assen	Nee	Nee	Ja		
			2	Snelfietsroute Groningen-Leek	Nee	Nee	Ja		
IenW	E12	**Regeling specifieke uitkeringen N-wegen** Provincies		Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E12/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018)) *Aard controle R* *Indicator: E12/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T (inclusief 2018)) *Aard controle R* *Indicator: E12/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E12/04*		
				€ 634.378	€ 2.036.419	€ 509.105	Nee		
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E12/05*	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E12/06*	Totale omvang per type maatregel *Aard controle D1* *Indicator: E12/07*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E12/08*		
			1	N365 Bermverharding	Nee		Nee		
			2	N975 bermverharding	Nee		Nee		
			3	N976 bermverharding	Nee		Nee		
			4	N976 bermverharding	Nee		Nee		
			5	N355 wegverbreding en vergroten obstakelvrije zone	Nee		Nee		
			6	N366 wegverbreding en vergroten obstakelvrije zone	Ja	7420	Ja		
			7	N993 Rondweg Bedum	Nee		Nee		
IenW	E13	**Slimme laadpleinen** **Toekenningsbeschikking** Gemeenten en provincies		Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E13/02*	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/04*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E13/05*	
			1	Gemeente Eemsdelta	€ 199.560	Nee	Nee	Vaststelling 1-4-2022	

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E16	**Eems-Dollard 2050** Provincie Groningen		Projectnaam/nummer *Aard controle R* *Indicator: E16/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E16/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/03*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/04*	Toelichting op niet afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/05*	
			1	IENW/BSK-2021/298924	€ 100.000	Ja	Nee		
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E16/06*					
				Ja					
IenW	E18	**Waterstofbussen** Provincies		Aantal waterstofbussen *Aard controle R* *Indicator: E18/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E18/02*				
				20	Ja				
IenW	E20	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/04*		
				€ 589.589	€ 589.589	€ 362.824	Nee		
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/08*		
			1	201 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden | aantal in meters	Nee	113.000			
			2	102 Saneren paaltjes en verticale elementen op of naast fietspaden | aantal in st	Nee	0			
			3	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden | aantal in st	Nee	0			
			4	111 Aanleg van een voetgangersoversteekplaats | aantal in st	Nee	0			
			5	120 Aanleg van een snelheidsremmende plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt | aantal in st	Nee	0			
			6	119 Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt | aantal in st	Nee	0			
			7	205 Verbreden van fietspaden | aantal in meters	Nee	0			
			8	105 Verbreden van fietspaden | aantal in meters	Nee	0			
			9	132 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom | aantal in st	Nee	0			
			10	119 Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt | aantal in st	Nee	0			
IenW	E28B	**Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SiSa tussen medeoverheden)** **Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv convenant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn** Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/01*	Gerealiseerd (Ja/Nee) *Aard controle R* *Indicator: E28B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van SNN *Aard controle R* *Indicator: E28B/03*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E28B/04*	Te verrekenen met SNN *Aard controle R* *Indicator: E28B/05*	
			1	UP-12-06691	Ja	€ 26.583.303	€ 0	€ 0	
			2	UP-13-10543	Nee	€ 43.511.980	€ 0	€ 0	
			3	UP-16-25838	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/06*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E28B/08*			
			1	UP-12-06691		Ja			
			2	UP-13-10543		Nee			
			3	UP-16-25838		Nee			
IenW	E33	**Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)**		Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: E33/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/02*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/03*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen *Aard controle R* *Indicator: E33/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/05*	
				€ 433.884	€ 4.020.119	Nee	€ 0	Nee	
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/06*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E33/07*				
			1	*Project KTA Groningen-Assen 2018*	Nee				
			2	*Project KTA 2018*	Nee				
			3	*Project Zonnedak P=R Meerstad*	Nee				

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E38	**Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020**	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering *Aard controle R Indicator: E38/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project Inclusief uitvoering door derden *Aard controle R Indicator: E38/02*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E38/03*	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E38/04*		
			€ 389.165	€ 496.472	Nee	Nee		
			Projectnaam/nummer per project *Aard controle n.v.t. Indicator: E38/05*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project *Aard controle n.v.t. Indicator: E38/06*				
			1 *Project b: Organisatorische inbedding van levering van actuele en betrouwbare data voor digitale mobiliteitsdiensten*	Nee				
			2 *Project e: Ondersteuning van werkgevers ten behoeve van verduurzaming woon-werkverkeer*	Ja				
			3 *Project f: Stimulering door werkgevers van gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer en zakelijk verkeer*	Nee				
			4 *Project g: Opstellen regionaal plan van aanpak voor verkeer en vervoer van goederen gericht op verbetering van de bereikbaarheid en vermindering van de CO2-emissie*	Nee				
IenW	E45	**Incidentele specifieke uitkering RSP-ZZL REP**	Besteding (jaar T) aan projectkosten totale project *Aard controle R Indicator: E45/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten totale project *Aard controle n.v.t. Indicator: E45/02*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E45/03*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm uitvoering door derde *Aard controle n.v.t. Indicator: E45/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle R Indicator: E46/05*	
			€ 795.028	€ 839.423	Ja	€ 0	Nee	
IenW	E47	**Incidentele specifieke uitkering Wunderline en station Hoogkerk**	Besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E47/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E47/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t. Indicator: E47/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E47/04*		
				€ 1.519.062	€ 1.540.088	Nee		
IenW	E53	**Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord**	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E53/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/06*
			1 SPUKSLA-21-02100921	€ 0	€ 0	opdrachtverstrekking in 2022 conceptfase	nvt	Nee
			2 SPUKSLA-21-02281114	€ 0	€ 0	opdrachtverstrekking in 2022 conceptfase	nvt	Nee
			Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/08*				
			1 SPUKSLA-21-02100921	2022				
			2 SPUKSLA-21-02281114	2022				
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E53/09*					
			Nee					
IenW	E56	**Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021**	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle R Indicator: E56/01*	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle R Indicator: E56/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle n.v.t Indicator: E56/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E56/04*	Correctie besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project *Aard controle R Indicator: E56/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E56/06*
			1 € 0	€ 0	€ 0	Nee	€ 0	Nee
			2 € 0	€ 0	€ 0	Nee	€ 0	Nee
			3 € 0	€ 727.272	€ 727.272	Nee	€ 0	Nee
			4 € 0	€ 14.900	€ 14.900	Nee	€ 0	Ja
			5 € 0	€ 65.170	€ 65.170	Nee	€ 0	Nee
			Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E56/07*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E56/08*				
			1 Project a. Data/digitalisering	Nee				
			2 Project b: Onderwijs/OV	Nee				
			3 Project c: Minder Hinder	Nee				
			4 Project e: fietsnetwerkplan	Ja				
			5 Project h: logistiek	Nee				
IenW	E58	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E58/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: E58/05*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06*
			1 IENW/BSK-2021/286016	€ 0	€ 0	Nee	€ 0	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07*					
			Nee					

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
EZK	F8	**Incidentele bijdrage voor de Regionale investeringssteun Groningen** **Toekenningsbeschikking** Provincie Groningen	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F8/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F8/02*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F8/03*	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: F8/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F8/05*	
			€ 5.750	€ 4.950.485	Nee	Ja		
EZK	F12	**Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F12/01*	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle R* *Indicator: F12/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F12/03*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F12/04*		
			-€ 24.007	€ 8.775.389	Nee			
EZK	F14	**Regeling specifieke uitkering MIT 2021**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F14/01*	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t* *Indicator: F14/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F14/03*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F14/04*		
			€ 3.487.500	€ 3.487.500	Nee			
EZK	F18	**MKB-programma Groningen**	Afgehandelde casussen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F18/01*	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F18/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F18/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F18/04*		
			1	€ 12.286	€ 12.286	Nee		
LNV	L7	**Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland**	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/01*	Totale besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: L7/02*	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 *Aard controle R* *Indicator: L7/03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7/06*
		1	Eems-Delta	€ 375.703	€ 447.543	Ja	Nee	
		2	Westerkwartier	€ 427.559	€ 519.337	Ja	Nee	
LNV	L8	**Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden**	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/01*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Automatisch ingevuld en betreft optelling indicatoren L8/09 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/03*			
			SUOV121008	€ 0	Nee			
			Naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/04*	Betreft dit een financiering uit deel A of deel B? Als A indicator 06 verplicht, als B indicator 07 verplicht. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/05*	Indien deel A: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie hebben geleid tot vermogensvorming w.o. opbrengsten; zo ja, welk bedrag betreft het? *Aard controle D1* *Indicator: L8/06*	Indien deel B: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie restwaarde zouden opleveren; zo ja, welk bedrag betreft het? *Aard controle D1* *Indicator: L8/07*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst *Aard controle R* *Indicator: L8/08*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/09*
		1	nvt	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/10*	Is de aankoopsom gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur cf marktwaarde en komt de overeengekomen koopsom met die taxatie overeen? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: L8/11*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen. Verplicht als bij L8/11, "Nee" is ingevuld. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L8/12*			
		1	*nvt*	Nee	Gedurende het boekjaar is niks aangekocht dus zijn er ook geen taxaties geweest.			
LNV	L10	**Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden**	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L10/01*	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: L10/02*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: L10/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L10/04*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L10/05*	
		1	DGNVLG 20272046/1400011356	€ 18.886	€ 18.886	Nee		

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
LNV	L16	**Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur**		Naam Uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/01*	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma - exclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: L16/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: L16/03*	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/04*	Uitvoeringsprogramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/05*	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/06*
			1	DGNVLG 21176460	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	Nee
				Kopie Uitvoeringsprogramma *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/08*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L16/09*			
			1	*DGNVLG 21176460*	geen activiteiten in 2021	Ja			
LNV	L18	**Agroprogramma groningen**		Aantal opgepakte casussen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L18/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L18/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: L18/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L18/04*		
				42	€ 25.977	€ 25.977	Nee		
GRO	GRO11C	**Regiofonds** SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen		Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/01*	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/02*	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: GRO11C/03*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle R* *Indicator: GRO11C/04*	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/06*
			1	B2015.00348	Knoop Groningen (Groningen Spoorzone)	€ 29.262.959	€ 0	€ 150.122.968	
			2	B2015.00059	Maatregelenpakket N360	€ 304.400	€ 0	€ 1.404.086	
			3	R2013.00589	REVZ Meerweg Haren	€ 496.096	€ 0	€ 1.680.660	
			4	I2018.00263	Routefonds Groningen Airport Eelde	€ 0	-€ 13.099	€ 5.386.901	De subsidie is in 2021 lager vastgesteld op € 5.386.901,- in plaats van € 5.400.000,-. Bij indicator GRO11C/10 is vorig ten onrechte het volledige bedrag van de cofinanciering opgevoerd in plaats van alleen de provincie.
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/07*	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: GRO11C/08*	**Correctie** t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle R* *Indicator: GRO11C/09*	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: GRO11C/11*	
			1	B2015.00348	€ 6.187.279	€ 0	€ 48.745.258	Nee	
			2	B2015.00059	€ 164.400	€ 0	€ 832.069	Nee	
			3	R2013.00589	€ 14.786	€ 0	€ 1.199.350	Nee	
			4	I2018.00263	€ 0	-€ 61.569	€ 913.431	Ja	

3. Begrotingswijzigingen buiten P&C-cyclus

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de totaalbedragen op programmaniveau van de oorspronkelijke Begroting 2021 en de sindsdien vastgestelde begrotingswijzigingen. Over de begrotingswijzigingen via separate voordrachten zijn uw Staten reeds bij de Kadernota 2021-2025 en bij de Najaarsmonitor 2021 in meer detail geïnformeerd.

Totaaloverzicht begrotingswijzigingen

Programma	datum PS	2021	2022	2023	2024
1. Ruimte en water					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**5.094**	**4.300**	**4.394**	**4.029**
- 5e begrotingswijziging: Uitbreiding Eemshaven met Oostpolder	30-6-2021	700	500	300	
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0			
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	662	912,0	322	
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	550	-65	-200	-382
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		7.006	**5.647**	**4.816**	**3.647**
2. Milieu en energie					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**17.041**	**15.248**	**17.436**	**12.631**
- 7e begrotingswijziging: Begroting Omgevingsdienst Groningen 2021 en 2022	2-6-2021	465	407	326	250
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0			
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	510	-38	1.743	10
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	-708	44	514	767
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		-621	-143	-113	-114
		16.687	**15.519**	**19.905**	**13.544**
3. Platteland en natuur					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**36.172**	**32.696**	**31.017**	**29.348**
- 8e begrotingswijziging: Begroting Prolander 2022	2-6-2021		14	50	49
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0	0	0	
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	10.441	10.119	10.455	10.797
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	-1.182	4.439	2.538	1.094
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		-420	-65	-65	-64
		45.011	**47.203**	**43.995**	**41.223**
4. Bereikbaarheid					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**109.532**	**111.472**	**116.653**	**116.739**
- 1e begrotingswijziging: Aanpak Ring Zuid, incl. wijz. dekking N33 en spoor Veendam-Stadskanaal	3-2-2021	0	0	0	0
- 3e begrotingswijziging: Wunderline: realisatie bouwstap 1, voorbereiding bouwstap 2	21-4-2021	0	0	0	0
- 4e begrotingswijziging: Afkoopsom Blauwe Roos (twee viaducten en fietsonderdoorgang)	2-6-2021	0			
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0			
- 10e begrotingswijziging: Vervanging werkschepen Thomas van Seeratt en DWK	29-9-2021		0		
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	-323	-1.236	-4.640	-4.082
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	759	3.095	3.513	2.677
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		109.968	**113.331**	**115.526**	**115.335**
5. Economie					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**15.761**	**16.114**	**9.174**	**12.865**
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0			
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	5.807	1.345	-478	376
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	-2.248	6.606	3.769	3.633
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		19.319	**24.065**	**12.464**	**16.875**
6. Cultuur en maatschappij					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**27.492**	**25.001**	**25.873**	**22.593**
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0	0		
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	2.675	171	189	172
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	-4.921	5.803	593	763
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	-239	-239	0
		25.245	**30.737**	**26.416**	**23.527**
7. Openbaar bestuur					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**10.058**	**10.304**	**10.578**	**10.377**
- 6e begrotingswijziging: Begroting SNN 2021 en 2022	2-6-2021	85	945	979	1.012
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0			
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	256	582	602	213
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	-732	-246	-353	-464
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		4			
		9.672	**11.585**	**11.807**	**11.138**
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering					
Stand Begroting 2021 bij besluitvorming 11 november 2020		**-224.042**	**-218.028**	**-218.017**	**-212.054**
- 2e begrotingswijziging: Planuitwerkings- en realisatiebesluit Knijpsbrug en omgeving	3-2-2021	0			
- 9e begrotingswijziging: Jaarstukken 2020	26-5-2021	0			
- 11e begrotingswijziging: Kadernota 2021-2025 en Voorjaarsmonitor 2021	7-7-2021	-18.724	-17.122	-15.265	-10.327
- 12e begrotingswijziging: Deelname GROElfonds BV	29-9-2021	0			
- 13e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2021 en Begroting 2022	10-11-2021	8.820	-14.971	-3.652	-6.175
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		1.037	447	417	178
		-232.909	**-249.675**	**-236.517**	**-228.378**
Begrotingsruimte* na 13e begrotingswijziging		**0**	**-1.589**	**-1.589**	**-3.089**

NB. Een negatief bedrag betekent positieve begrotingsruimte. *bedragen x € 1.000*

Detailoverzicht begrotingswijzigingen via door GS in mandaat genomen besluiten

	Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten/Baten	2021	2022	2023	2024	2025
						bedragen x € 1.000				
1. Ruimte en water										
	8100	Grondexploitatie Blauwestad	K27087	A	Lasten	8.185,0				
	8100	Grondexploitatie Blauwestad	K27087	A	Baten	8.185,0				
	8200	SPUK Flexpool	K24688	A	Lasten	331,6	331,6			
	8200	SPUK Flexpool	K24688	A	Baten	331,6	331,6			
	8200	OVB 2020-2021: DU Versnelling Flexwonen	K24958	B	Lasten	185,1				
	3900	SPUK NPG (diversen)	K13560	A	Lasten	291,8	291,8	291,8	583,6	
	3900	SPUK NPG (diversen)	K13560	A	Baten	291,8	291,8	291,8	583,6	
	3900	Klimaatadaptatie/Aanpak verdroging, bijdrage derden	K27087	A	Lasten	125,0				
	3900	Klimaatadaptatie/aanpak verdroging, bijdrage derden	K27087	A	Baten	125,0				
*	3900	Verkenningsfase Groote Polder / Eemszijlen	K19543	A	Lasten	158,5				
*	3900	Verkenningsfase Groote Polder / Eemszijlen	K19543	A	Baten	158,5				
	3900	OVB 2020-2021: DU Hydrologische maatregelen	K24958	B	Lasten	316,1				
	0801	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	501,2				
					Totaal lasten	**9.593,1**	**623,4**	**291,8**	**583,6**	**0,0**
					Totaal baten	**9.593,1**	**623,4**	**291,8**	**583,6**	**0,0**
					Totaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
2. Milieu en energie										
*	4102	SPUK Agroprogramma 2021-2025	K17457	A	Lasten	27,7	4.396,0	4.396,0	4.396,0	4.396,0
*	4102	SPUK Agroprogramma 2021-2026	K17457	A	Baten	27,7	4.396,0	4.396,0	4.396,0	4.396,0
*	4102	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet en Maatsch. organisaties	K13561	A	Lasten	3.262,9	2.480,0	1.289,1	1.247,5	500,8
*	4102	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet en Maatsch. organisaties	K13561	A	Baten	3.782,4	2.623,1	1.402,5	1.361,6	615,6
#	4102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	3.573,6	3.500,0	3.500,0	3.500,0	
#	4102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	3.875,0	3.500,0	3.500,0	3.500,0	
	4602	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	8.082,7	3.526,0	1.076,0	502,0	
	4602	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	8.082,7	3.526,0	1.076,0	502,0	
	4602	SPUK Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	K27087	A	Lasten	240,0	540,0	410,0		
	4602	SPUK Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	K27087	A	Baten	240,0	540,0	410,0		
	4602	SPUK Laadpleinen	K27087	A	Lasten	268,9				
	4602	SPUK Laadpleinen	K27087	A	Baten	268,9				
	4602	Project Zwarte Wiek, bijdragen van derden	K27087	A	Lasten	15,0	110,0	110,0	190,0	
	4602	Project Zwarte Wiek, bijdragen van derden	K27087	A	Baten	15,0	110,0	110,0	190,0	
*	4602	PF DC 2021: DU populatieverst. natuurincl. energietransitie	K7875	A	Lasten		200,0			
*	0802	PF DC 2021: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Lasten	200,0				
*	0802	PF DC 2021: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten		200,0			
					Totaal lasten	**15.670,8**	**14.752,0**	**10.781,1**	**9.835,5**	**4.896,8**
					Totaal baten	**16.291,7**	**14.895,1**	**10.894,5**	**9.949,6**	**5.011,6**
					Totaal saldo	**-620,9**	**-143,1**	**-113,4**	**-114,1**	**-114,8**
3. Platteland en natuur										
*	5200	Meerkosten SNL Natuurbeheer	K29580	A	Lasten	781,8	801,3	821,4	841,9	862,9
*	5200	Meerkosten SNL Natuurbeheer: toegezegde rijksbijdrage	K29580	A	Baten	781,8	801,3	821,4	841,9	862,9
*	5200	PF DC 2021: correctie meerkosten SNL natuurbeheer	K7875	A	Lasten	-781,8				
*	5200	PF DC 2021: correctie meerkosten SNL natuurbeheer	K7875	A	Baten	-781,8				
	5201	Landschapscompensatie, bijdrage Tennet (excl. AKP-deel)	div.	A	Lasten	700,0	4.095,0	2.609,0	2.252,0	1.251,0
	5201	Landschapscompensatie, bijdrage Tennet (incl. AKP-deel)	div.	A	Baten	1.120,0	4.160,0	2.674,0	2.316,0	1.315,0
	5202	SPUK IBP VLOED: Eems-Dollardgebied	K21885	A	Lasten	1.128,4	1.128,3			
	5202	SPUK IBP VLOED: Eems-Dollardgebied	K21885	A	Baten	1.128,4	1.128,3			
	5202	Progr. Rijke Waddenzee: bijdrage Fryslân en Noord-Holland	K692	A	Lasten	294,5	294,5			
	5202	Progr. Rijke Waddenzee: bijdrage Fryslân en Noord-Holland	K692	A	Baten	294,5	294,5			
	5202	Opgave Waddengebied, bijdrage derden t.b.v. rifblokken	K27087	A	Lasten	192,0				
	5202	Opgave Waddengebied, bijdrage derden t.b.v. rifblokken	K27087	A	Baten	192,0				
*	5202	Verkenningsfase Groote Polder / Eemszijlen	K19543	A	Lasten	64,0	848,0			
*	5202	Verkenningsfase Groote Polder / Eemszijlen	K19543	A	Baten	64,0	848,0			
	5202	OVB 2020-2021: DU Meerjarenprogramma Eems-Dollard 2050	K24958	B	Lasten	329,3				
	5200	Proceskosten stikstofdossier	K27087	–	Lasten	75,0				
	5300	Proceskosten stikstofdossier	K27087	–	Lasten	-75,0				
	5300	SPUK Aankoop veehouderijen	K25372	A	Lasten	4.890,8				
	5300	SPUK Aankoop veehouderijen	K25372	A	Baten	4.890,8				
	6100	SPUK IBP Vitaal Platteland: Westerkwartier	K21885	A	Lasten	749,5	749,4			
	6100	SPUK IBP Vitaal Platteland: Westerkwartier	K21885	A	Baten	749,5	749,4			
	6100	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	804,0	4.623,0	4.623,0		
	6100	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	804,0	4.623,0	4.623,0		
	6100	Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (aandeel Fryslân)	K27087	A	Lasten	824,8				
	6100	Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (aandeel Fryslân)	K27087	A	Baten	824,8				
	6100	DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL)	K27087	B	Lasten	-4.870,8	2.435,4	2.435,4		
	6100	OVB 2020-2021: DU Regiodeal natuurinclusieve landbouw	K24958	B	Lasten	749,2				
	0803	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	1.078,5				
	0803	DU Regiodeal NIL t.l.v. reserve Overboeking kredieten	K27087	B	Baten	-4.870,8	2.435,4	2.435,4		
					Totaal lasten	**5.855,7**	**14.974,9**	**10.488,8**	**3.093,9**	**2.113,9**
					Totaal baten	**6.275,7**	**15.039,9**	**10.553,8**	**3.157,9**	**2.177,9**
					Totaal saldo	**-420,0**	**-65,0**	**-65,0**	**-64,0**	**-64,0**

	Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten/Baten	bedragen x € 1.000 2021	2022	2023	2024	2025
4. Bereikbaarheid										
	2100	Beschikking kortsluitpoot Winsum Noord (RSP-project)	K8367	C	Lasten	-5.700,0				
	2100	Beschikking kortsluitpoot Winsum N., rijks- en gemeent. bijdr.	K8367	C	Baten	-3.313,4				
	2900	SPUK NPG (diversen)	K13560	A	Lasten	125,0	625,0	500,0	250,0	
	2900	SPUK NPG (diversen)	K13560	A	Baten	125,0	625,0	500,0	250,0	
	2900	Hive.Mobility, bijdrage derden	K27087	A	Lasten	-115,7	73,9	41,7		
	2900	Hive.Mobility, bijdrage derden	K27087	A	Baten	-115,7	73,9	41,7		
	2900	Regionale aanpak laadinfrastructuur	K27087	A	Lasten	150,0	375,9			
	2900	Regionale aanpak laadinfrastructuur	K27087	A	Baten	150,0	375,9			
	2300	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	3.356,1	1.300,0	1.000,0	8.000,0	750,0
	2300	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	3.356,1	1.300,0	1.000,0	8.000,0	750,0
	2300	Exploitatiebijdrage regionale treindienst, bijdrage LNVG	K27087	A	Lasten	1.707,5	1.768,0	1.812,2	1.857,0	3.336,9
	2300	Exploitatiebijdrage regionale treindienst, bijdrage LNVG	K27087	A	Baten	1.707,5	1.768,0	1.812,2	1.857,0	3.336,9
*	2300	Stationsgebied Groningen (RSP-project)	K3801	C	Lasten	3.165,1	3.360,7	958,9	2.576,1	
*	2300	Stationsgebied Groningen, rijks- en gemeentelijke bijdragen	K3801	C	Baten	1.778,0	1.887,9	538,7	1.447,1	
	0804	Reserve RSP: beschikking kortsluitpoot Winsum Noord	K8367	C	Baten	-2.386,6				
*	0804	Reserve RSP: Stationsgebied Groningen	K3801	C	Baten	1.387,1	1.472,8	420,2	1.129,0	
					Totaal lasten	**2.688,0**	**7.503,5**	**4.312,8**	**12.683,1**	**4.086,9**
					Totaal baten	**2.688,0**	**7.503,5**	**4.312,8**	**12.683,1**	**4.086,9**
					Totaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
5. Economie										
	6300	OVB 2020-2021: DU NPG Regionale Investeringssteun Gron.	K24958	B	Lasten	1.579,3				
	6301	Bijdrage NEDAB (mede-aandeelhouders GAE)	K27087	A	Lasten	2.696,5				
	6301	Bijdrage NEDAB (mede-aandeelhouders GAE)	K27087	A	Baten	2.696,5				
#	6302	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	5.688,3	13.600,6	10.485,6	4.753,9	4.227,0
#	6302	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	5.688,3	13.600,6	10.485,6	4.753,9	4.227,0
	6303	Circulair en duurzaam opdrachtgeverschap, bijdrage derden	K27087	A	Lasten	112,0	112,0			
	6303	Circulair en duurzaam opdrachtgeverschap, bijdrage derden	K27087	A	Baten	112,0	112,0			
#	6901	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	3.680,3	8.000,7	3.410,1	2.743,9	758,5
#	6901	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	3.680,3	8.000,7	3.410,1	2.743,9	758,5
	0805	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	1.579,3				
					Totaal lasten	**13.756,4**	**21.713,3**	**13.895,7**	**7.497,8**	**4.985,5**
					Totaal baten	**13.756,4**	**21.713,3**	**13.895,7**	**7.497,8**	**4.985,5**
					Totaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
6. Cultuur en maatschappij										
	7100	SPUK Coronasteunpakket cultuur en vrijetijdseconomie	K22844	A	Lasten	337,9				
	7100	SPUK Coronasteunpakket cultuur en vrijetijdseconomie	K22844	A	Baten	337,9				
	7100	We The North: bijdrage derden	K25372	A	Lasten	484,2				
	7100	We The North: Bijdrage derden	K25372	A	Baten	484,2				
#	7100	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	320,0	3.615,0	750,0	600,0	500,0
#	7100	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	320,0	3.615,0	750,0	600,0	500,0
	7100	OVB 2020-2021: DU Proeftuinen cultuurprofielen	K24958	B	Lasten	10,5				
	7100	Subsidieverlening GRID	SD2295	–	Lasten	-17,4	-17,7	-18,1	-18,5	
	7101	Subsidieverlening GRID	SD2295	–	Lasten	17,4	17,7	18,1	18,5	
	7101	OVB 2020-2021: DU Erfgoed en ruimte	K24958	B	Lasten	99,9				
	7102	Middelen NCG en OCW voor subs.regelingen GRRG/RORG	K16340	A	Lasten	5.800,0				
	7102	Middelen NCG en OCW voor subs.regelingen GRRG/RORG	K16340	A	Baten	5.800,0				
	7102	Middelen NCG voor erfgoedloket en erfgoedadviesteam	K23351	A	Lasten	250,0	250,0	250,0		
	7102	Middelen NCG voor erfgoedloket en erfgoedadviesteam	K23351	A	Baten	250,0	250,0	250,0		
	7102	OVB 2020-2021: diverse DU's Erfgoed	K24958	B	Lasten	1.196,2				
	7102	DU Pilot erfgoedprogramma Overschild	K27087	B	Lasten	-1.500,0	1.500,0			
#	7102	SPUK Erfgoedprogramma (diversen)	K19843	A	Lasten	4.678,5	8.447,0	4.247,0		
#	7102	SPUK Erfgoedprogramma (diversen)	K19843	A	Baten	4.678,5	8.685,5	4.485,5		
#	7102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	14.745,0	6.590,0			
#	7102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	14.745,0	6.590,0			
*	8101	SPUK NPG (diversen)	K13560	A	Lasten		72,2			
*	8101	SPUK NPG (diversen)	K13560	A	Baten		72,2			
#	8102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	5.284,8	9.446,3	5.781,1	3.697,0	1.403,0
#	8102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	5.284,8	9.446,3	5.781,1	3.697,0	1.403,0
#	8103	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	515,0	332,8			
#	8103	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	515,0	332,8			
	8103	OVB 2020-2021: DU NPG (diversen)	K24958	B	Lasten	202,2				
	0806	OVB 2020-2021: reserve Overboeking kredieten	K24958	B	Baten	1.508,8				
	0806	DU Pilot erfgoedprogr. Overschild t.l.v. reserve Overb. kredieten	K27087	B	Baten	-1.500,0	1.500,0			
					Totaal lasten	**32.424,2**	**30.253,3**	**11.028,1**	**4.297,0**	**1.903,0**
					Totaal baten	**32.424,2**	**30.491,8**	**11.266,6**	**4.297,0**	**1.903,0**
					Totaal saldo	**0,0**	**-238,5**	**-238,5**	**0,0**	**0,0**

						bedragen x € 1.000				
Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten/Baten	2021	2022	2023	2024	2025
7. Openbaar bestuur									
1100	Opleidingsbudget AKP Statengriffie	K25372	D	Lasten	4,0				
1400	PF DC 2020: DU Weerbaar bestuur	K7875	A	Lasten	41,7				
0807	PF DC 2020: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	41,7				
				Totaal lasten	**45,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
				Totaal baten	**41,7**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
				Totaal saldo	**4,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering									
0501	Landschapscompensatie: bijdrage Tennet (AKP-deel)	K25372	A	Lasten	420,0	65,0	65,0	64,0	64,0
0501	SPUK Erfgoedprogramma 2020-2023 (AKP)	K19843	A	Lasten		230,5	230,5		
* 0501	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: verrekening stelpost	K13561	A	Lasten		22,0	78,4	79,1	79,8
* 0600	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: werkplekfinanciering	K13561	A	Lasten	14,4	32,9	35,0	35,0	35,0
0600	Opleidingsbudget AKP Statengriffie	K25372	D	Lasten	-4,0				
0600	SPUK Erfgoedprogramma 2020-2023 (werkplekfinanciering)	K19843	A	Lasten		8,0	8,0		
0600	Reserve Automatisering: bijstelling kredieten afdeling iNFO	K27087	E	Lasten	28,9				
* 0600	SPUK NPG (diversen)	K21607	A	Lasten	854,8	465,2	329,4	252,5	
* 0600	SPUK NPG (diversen)	K21607	A	Baten	854,8	465,2	329,4	252,5	
0600	Huuropbrengsten	K27087	–	Baten	272,5	278,1	290,0	302,4	315,4
1905	Huuropbrengsten	K27087	–	Baten	-272,5	-278,1	-290,0	-302,4	-315,4
* 0100	DC PF 2021	K7875	A	Baten	200,0				
* 0808	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: verrekening reserve AKP	K13561	A	Lasten	191,7				
* 0808	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: verrekening reserve AKP	K13561	A	Baten	-313,4	-88,2			
0808	Reserve Automatisering: bijstelling kredieten afdeling iNFO	K27087	E	Baten	28,9				
* 0808	SPUK NPG: verrekening reserve AKP	K21607	A	Baten	-301,4				
				Totaal lasten	**1.505,8**	**823,6**	**746,3**	**430,6**	**178,8**
				Totaal baten	**468,9**	**377,0**	**329,4**	**252,5**	**0,0**
				Totaal saldo	**1.036,9**	**446,6**	**416,9**	**178,1**	**178,8**
				Eindtotaal laste	**81.539,6**	**90.644,0**	**51.544,6**	**38.421,5**	**18.165,0**
				Eindtotaal bate	**81.539,6**	**90.644,0**	**51.544,6**	**38.421,5**	**18.165,0**
				Eindtotaal saldo	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**

De met * gemerkte mutaties zijn niet eerder (tot en met Najaarsmonitor 2021/Begroting 2022) aan uw Staten verantwoord.
De met # gemerkte mutaties zijn deels eerder aan uw Staten verantwoord (o.a. samengevoegde posten Specifieke Uitkering NPG en Erfgoedprogramma).

DC PF = Decembercirculaire Provinciefonds
OVB = Overboeking
DU = Decentralisatie-uitkering
SPUK = Specifieke uitkering

Type wijziging:
A bijdragen van derden met een specifiek doel
B overboekingen naar volgende begrotingsjaren (decentralisatie-uitkeringen)
C reeds genomen Statenbesluiten
D incidentele begrotingswijzigingen tot € 50.000
E reserve Automatisering en reserve Apparaatskosten Personeel (AKP)
– verschuivingen tussen productgroepen binnen een programma

4. Inhuur personeel

Tijdens de Dag van de Verantwoording 2009 is afgesproken dat voortaan in de programmarekening een overzicht wordt verstrekt met inhuur van personeel. In onderstaand overzicht wordt inzicht verschaft in de inhuur van personeel, adviezen van derden en accountantskosten.

Inhuur in 2021 verantwoord op:	Waarborgen capaciteit bedrijfsvoering cat. 1	Uitvoerings- en capaciteits-kredieten cat. 2	Overige adviezen en inhuur cat. 3	Accountancy	Totaal
Apparaatskosten personeel	€ 4.113.222		€ 203.170		€ 4.316.393
Projecten	€ 1.284.518		€ 270		€ 1.284.788
Overige apparaatskosten			€ 2.449		€ 2.449
Totaal apparaatskosten	€ 5.397.740	€ -	€ 205.889	€ -	€ 5.603.629
Programmakosten		€ 3.642.391	€ 4.771.729	€ 268.084	€ 8.682.203
Investeringen		€ 71.306	€ 290.480	€ 3.000	€ 364.786
Totaal 2021	**€ 5.397.740**	**€ 3.713.697**	**€ 5.268.098**	**€ 271.084**	**€ 14.650.619**
Totaal 2020	€ 5.866.254	€ 3.407.552	€ 5.209.782	€ 310.682	€ 14.794.269
Totaal 2019	€ 6.248.718	€ 3.527.443	€ 5.010.532	€ 275.649	€ 15.062.341
Totaal 2018	€ 5.806.134	€ 3.752.890	€ 5.625.776	€ 238.370	€ 15.423.170
Totaal 2017	€ 7.346.316	€ 3.886.594	€ 5.725.837	€ 348.031	€ 17.306.778
Totaal 2016	€ 7.037.503	€ 4.700.285	€ 10.374.201	€ 159.846	€ 22.271.834
Totaal 2015	€ 5.019.137	€ 4.597.171	€ 9.311.341	€ 178.378	€ 19.106.027
Totaal 2014	€ 4.665.085	€ 4.173.287	€ 9.449.779	€ 157.451	€ 18.445.602
Totaal 2013	€ 7.295.642	€ 4.392.469	€ 6.695.252	€ 130.818	€ 18.514.182
Totaal 2012	€ 9.982.015		€ 11.471.569	€ 139.590	€ 21.593.174
Totaal 2011	€ 7.660.142		€ 8.411.673	€ 86.489	€ 16.158.304
Totaal 2010	€ 5.848.636		€ 7.391.041	€ 134.905	€ 13.374.582
Totaal 2009	€ 7.678.116		€ 5.810.995	€ 256.423	€ 13.745.534

De totale inhuur vertoont sinds 2016 een dalende trend, ook in 2021 zet deze trend zich voort. De inhuurkosten zijn licht gedaald ten opzichte van 2020. Met name de inhuurkosten voor categorie 1 zijn gedaald. Onder waarborgen capaciteit wordt verstaan het inhuren van personeel als gevolg van tijdelijk capaciteitsgebrek. Deze vorm van inhuur wordt gedekt uit de AKP.

Apparaatskosten
De totale realisatie op de apparaatskosten bedraagt € 93,7 miljoen. Zie onderstaande tabel waarin deze kosten zijn opgenomen alsmede de totale lasten van de provincie van 2009 tot en met 2021.

Jaar	Totale lasten	waarvan apparaatskosten
2009	€ 382.139.892	€ 78.215.535
2010	€ 353.698.307	€ 75.782.990
2011	€ 374.529.319	€ 77.001.477
2012	€ 454.076.687	€ 80.541.336
2013	€ 399.143.356	€ 80.771.925
2014	€ 405.051.924	€ 74.299.463
2015	€ 499.391.650	€ 74.342.600
2016	€ 465.633.318	€ 71.148.133
2017	€ 453.607.288	€ 75.306.097
2018	€ 374.938.045	€ 78.176.380
2019	€ 455.219.302	€ 84.559.392
2020	€ 453.699.944	€ 88.688.207
2021	€ 426.222.670	€ 93.739.137

De loonkosten van de medewerkers bedragen € 72,7 miljoen. Binnen de totale apparaatskosten is voor een bedrag van ca. € 5,6 miljoen aan personeel/advies ingehuurd. Hiervan is € 5,4 miljoen ten laste van de AKP-budgetten van de afdelingen ingehuurd. De totale inhuur personeel voor de categorieën 1 en 2 is ca. € 9,1 miljoen. In 2021 is te zien dat de inhuurkosten voor personeel/advies fors zijn gedaald ten opzichte van 2020, de inhuurkosten voor programma's en projecten zijn daarentegen gestegen.

Het percentage 'inhuur' wordt berekend volgens de normen die door het IPO zijn afgegeven. Dit percentage komt voor 2021 uit op 11,0%. Omdat inhuur duurder is dan eigen personeel (twee derde van inhuur) is bepaald dat het percentage met twee derde vermenigvuldigd moet worden. Het inhuurpercentage is daarmee 7,3%, dit is lager dan vorig jaar (8,2%). De afspraken die de directie met de OR heeft gemaakt (maximaal 10%) worden hiermee in 2021 gehaald.

5. Subsidiestaat

(bedragen in euro's)

Programma	Deelprogramma	Product-groepnr.	Omschrijving	Oorspronkelijke raming 2021	Bijgestelde raming 2021	Realisatie 2021
Milieu en energie	Milieu	4400	Vergunningverlening, toezicht en handhaving			
			Omgevingsdienst Groningen (ODG)	6.085.900	6.590.800	6.591.218
			subtotaal	6.085.900	6.590.800	6.591.218
		4900	Milieubeleid			
			Stichting Milieufederatie Groningen	244.800	244.800	244.100
			Consulentschap NME	121.200	121.200	121.000
			subtotaal	366.000	366.000	365.100
Platteland en natuur	Natuur en landschap	5200	Natuurbeheer			
			Stichting Het Groninger Landschap	447.600	447.600	447.600
			Stichting Landschapsbeheer Groningen	374.800	374.800	374.800
			subtotaal	822.400	822.400	822.400
		5201	Landschap			
			Nationaal Park Lauwersmeer	50.000	50.000	50.000
			subtotaal	50.000	50.000	50.000
		5300	Beheer flora en fauna			
			Faunabeheereenheid (FBE)	150.000	150.000	150.000
			subtotaal	150.000	150.000	150.000
Bereikbaarheid	Openbaar vervoer	2300	Collectief personenvervoer			
			Exploitatiebijdrage busvervoer (via OV-bureau)	41.258.000	40.924.800	40.906.779
			Exploitatiebijdrage regionale treindiensten	20.766.500	20.416.500	19.310.512
			subtotaal	62.024.500	61.341.300	60.217.291
Economie	Economie en werkgelegenheid	6301	Provinciale bedrijven			
			NOM (clusterorganisaties)	750.000	750.000	650.000
			subtotaal	750.000	750.000	650.000
Cultuur en maatschappij	Cultuur	7100	Cultuur			
			Exploitatie- en budgetsubsidies			
			Kunstinstellingen			
			Forum Groningen / Liga 68	p.m.	59.500	59.500
			Groninger Museum	p.m.	1.077.500	1.077.500
			Noorderlicht	p.m.	121.900	121.900
			Noorderzon	p.m.	117.600	117.600
			Eurosonic/Noorderslag	p.m.	117.000	117.000
			De Noordelingen	p.m.	105.000	105.000
			Jonge Harten	p.m.	35.900	35.900
			Urban House (New Attraction)	p.m.	31.500	31.500
			Noord Nederlands Orkest (NNO)	p.m.	52.500	52.500
			Noordpool Orkest	p.m.	28.500	28.500
			Club Guy & Roni	p.m.	41.700	41.700
			Het Houten Huis	p.m.	35.900	35.900
			Noord Nederlands Toneel	p.m.	43.100	43.100
			Grasnapolsky Festival	p.m.	35.900	35.900
			Stichting Theater En Educatie Groningen	p.m.	9.200	9.200
			ZomerJazzFietsTour	p.m.	25.700	25.700
			Terug Naar Het Begin	p.m.	25.700	25.700
			Poëziepaleis	p.m.	10.300	10.300
			Jazz te Gast	p.m.	9.200	9.200
			Noordwoord	p.m.	31.500	31.500
			Stichting Beeldlijn	p.m.	21.500	21.500
			subtotaal kunstinstellingen	*p.m.*	*2.036.600*	*2.036.600*
			Steuninstellingen			
			VRIJDAG	p.m.	368.700	368.700
			K&C Cultuuronderwijs	p.m.	419.800	419.800
			Centrum Groninger Taal en Cultuur	p.m.	367.400	367.400
			subtotaal steuninstellingen	*p.m.*	*1.155.900*	*1.155.900*
			Overige instellingen			
			Kunstraad Groningen	p.m.	153.900	153.900
			subtotaal overige instellingen	*p.m.*	*153.900*	*153.900*
			Vaste bijdragen			
			Overige middelen			
			Professionele kunsten	p.m.	266.600	266.600
			Cultuureducatie	p.m.	278.626	278.626
			subtotaal overige middelen	*p.m.*	*545.226*	*545.226*
			subtotaal Cultuur	p.m.	3.891.626	3.891.626

(bedragen in euro's)

Programma	Deelprogramma	Product-groepnr.	Omschrijving	Oorspronkelijke raming 2021	Bijgestelde raming 2021	Realisatie 2021
Cultuur en maatschappij (vervolg)	Erfgoed en archeologie	7101	Cultureel erfgoed			
			Exploitatie- en budgetsubsidies			
			Erfgoedinstellingen			
			Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG)	p.m.	15.700	15.700
			Veenkoloniaal Museum	p.m.	155.900	155.900
			Museum Stad Appingedam	p.m.	63.000	63.000
			Openluchtmuseum Het Hoogeland	p.m.	131.600	131.600
			Grafisch Museum (GRID)	p.m.	17.400	17.400
			Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK)	p.m.	102.900	102.900
			Borg Verhildersum	p.m.	173.200	173.200
			Fraeylemaborg	p.m.	173.200	173.200
			Menkemaborg	p.m.	191.900	191.900
			Klooster Ter Apel	p.m.	127.000	127.000
			Folkingestraat Synagoge	p.m.	10.500	10.500
			Stichting Het Groninger Landschap	p.m.	42.000	42.000
			Museum Nienoord	p.m.	123.100	123.100
			Museum Wierdenland	p.m.	30.800	30.800
			Museum aan de A	p.m.	120.700	120.700
			subtotaal erfgoedinstellingen	*p.m.*	*1.478.900*	*1.478.900*
			Steuninstellingen			
			Libau Steunpunt	p.m.	210.300	210.300
			Monumentenwacht	p.m.	225.700	225.700
			Erfgoedpartners (Museumhuis + Molenhuis)	p.m.	446.100	446.100
			subtotaal steuninstellingen	*p.m.*	*882.100*	*882.100*
			Overige instellingen			
			NAD Nuis exploitatie (excl. aandeel apparaatskosten)	p.m.	93.100	86.133
			subtotaal overige instellingen	*p.m.*	*93.100*	*86.133*
			subtotaal Cultureel erfgoed	p.m.	2.454.100	2.447.133
	Maatschappij	7200	Bibliotheken			
			Biblionet Groningen	p.m.	1.364.500	1.364.500
			subtotaal	p.m.	1.364.500	1.364.500
		7202	Welzijnsbeleid			
			CMO STAMM	1.053.900	1.053.900	1.053.900
			subtotaal	1.053.900	1.053.900	1.053.900
		7904	Zorg en hulpverlening			
			Patiënten- en cliëntenorganisaties	142.400	142.400	142.400
			Stichting Zorgbelang Groningen	642.300	642.300	642.300
			subtotaal	784.700	784.700	784.700
	Versterking leefbaarheid	8101	Gebiedsgericht werken			
			Vereniging Groninger Dorpen	268.800	268.800	268.800
			subtotaal	268.800	268.800	268.800
Openbaar bestuur	Provinciale Staten	1100	Ondersteuning Provinciale Staten			
			Noordelijke Rekenkamer	288.600	288.600	288.333
			subtotaal	288.600	288.600	288.333
	Bestuurlijke samen-werking en toezicht	1901	Bestuurlijke samenwerking			
			Bijdrage IPO	607.600	887.600	902.690
			Bijdrage SNN	729.518	814.518	816.000
			subtotaal	1.337.118	1.702.118	1.718.690
	Communicatie	1903	Promotie en relatiemanagement			
			Evenementenbeleid (verdeling bij Begroting 2021 nog niet bekend; m.i.v. Najaarsmonitor 2021 onderdeel geworden van Vrijetijdseconomie onder programma Economie en niet opgenomen in deze subsidiestaat)	110.000	n.v.t.	n.v.t.
			subtotaal	110.000	0	0
			totaal	**74.091.918**	**81.878.844**	**80.663.692**

NB. Aangezien er op het moment van samenstellen van de Begroting 2021 nog geen nieuwe Cultuurnota voor de periode 2021-2024 was vastgesteld, waren de bedragen voor de structureel gesubsidieerde instellingen die onder de Cultuurnota vallen nog met p.m. aangeduid.
Hiermee werd voorkomen dat er rechten ontleend konden worden aan eventueel onjuist in deze bijlage vermelde bedragen.

6. Realisatie per programma, deelprogramma en productgroep

Programma, deelprogramma en productgroep	Rekening 2020			Primitieve begroting 2021\			Begroting na wijziging			Rekening 2021			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten
1. Ruimte en water															
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling															
8100 Ruimtelijk beleid en ontwikkeling	7.159	5.903	-1.256	4.151	702	-3.449	14.720	8.945	-5.775	15.760	15.409	-351	-1.040	6.464	5.424
8200 Wonen	188	0	-188	192	0	-192	716	332	-384	360	28	-332	356	-304	52
subtotaal	7.347	5.903	-1.444	4.343	702	-3.641	15.436	9.277	-6.159	16.120	15.437	-683	-684	6.160	5.476
1.2 Waterbeheer															
3100 Waterkeringen en waterberging	610	0	-610	604	0	-604	614	0	-614	708	14	-694	-94	14	-80
3300 Grondwater	512	441	-71	606	366	-240	656	366	-290	451	367	-84	205	1	206
3900 Waterhuishouding	1.051	146	-905	930	0	-930	1.889	575	-1.314	1.375	225	-1.150	514	-350	164
subtotaal	2.173	587	-1.586	2.140	366	-1.774	3.159	941	-2.218	2.534	606	-1.928	625	-335	290
Reservemutaties programma 1															
0801 Mutaties reserves P01	6.001	6.074	73	0	320	320	0	1.372	1.372	3.390	1.212	-2.178	-3.390	-160	-3.550
subtotaal	6.001	6.074	73	0	320	320	0	1.372	1.372	3.390	1.212	-2.178	-3.390	-160	-3.550
Totaal 1. Ruimte en water	**15.521**	**12.564**	**-2.957**	**6.483**	**1.388**	**-5.095**	**18.595**	**11.590**	**-7.005**	**22.044**	**17.255**	**-4.789**	**-3.449**	**5.665**	**2.216**
2. Milieu en energie															
2.1 Milieu															
4100 Bodemsanering	2.798	306	-2.492	4.222	0	-4.222	3.940	0	-3.940	3.682	122	-3.560	258	122	380
4101 Afval en duurzaam bodembeheer	1.491	397	-1.094	1.077	389	-688	1.138	453	-685	3.831	383	-3.448	-2.693	-70	-2.763
4102 Gaswinning	6.142	5.796	-346	1.407	900	-507	7.886	8.485	599	5.809	6.601	792	2.077	-1.884	193
4400 Vergunningverlening, toezicht en handhaving	9.561	616	-8.945	9.545	578	-8.967	9.634	578	-9.056	10.155	812	-9.343	-521	234	-287
4500 Ontgrondingen	81	19	-62	98	78	-20	115	90	-25	55	12	-43	60	-78	-18
4600 Duurzame ontwikkeling	251	1	-250	397	0	-397	390	0	-390	333	0	-333	57	0	57
4900 Milieubeleid	1.562	22	-1.540	2.245	0	-2.245	2.398	0	-2.398	1.535	43	-1.492	863	43	906
subtotaal	21.886	7.157	-14.729	18.991	1.945	-17.046	25.501	9.606	-15.895	25.400	7.973	-17.427	101	-1.633	-1.532
2.2 Energie en klimaat															
4601 Energie en klimaat	777	-1	-778	614	0	-614	979	0	-979	520	2	-518	459	2	461
4602 Energietransitie	4.636	1.097	-3.539	3.331	125	-3.206	12.511	8.732	-3.779	5.030	2.313	-2.717	7.481	-6.419	1.062
subtotaal	5.413	1.096	-4.317	3.945	125	-3.820	13.490	8.732	-4.758	5.550	2.315	-3.235	7.940	-6.417	1.523
Reservemutaties programma 2															
0802 Mutaties reserves P02	157	1.218	1.061	0	3.826	3.826	230	4.197	3.967	272	4.165	3.893	-42	-32	-74
subtotaal	157	1.218	1.061	0	3.826	3.826	230	4.197	3.967	272	4.165	3.893	-42	-32	-74
Totaal 2. Milieu en energie	**27.456**	**9.471**	**-17.985**	**22.936**	**5.896**	**-17.040**	**39.221**	**22.535**	**-16.686**	**31.222**	**14.453**	**-16.769**	**7.999**	**-8.082**	**-83**
3. Platteland en natuur															
3.1 Natuur en landschap															
5100 Natuurontwikkeling	34.922	16.511	-18.411	30.939	15.292	-15.647	41.702	20.619	-21.083	34.329	19.152	-15.177	7.373	-1.467	5.906
5200 Natuurbeheer	11.041	144	-10.897	10.928	110	-10.818	11.401	110	-11.291	9.775	201	-9.574	1.626	91	1.717
5201 Landschap	1.299	1	-1.298	1.519	0	-1.519	3.139	1.435	-1.704	2.100	1.100	-1.000	1.039	-335	704
5202 Waddengebied	4.380	947	-3.433	3.887	0	-3.887	17.059	1.679	-15.380	12.280	825	-11.455	4.779	-854	3.925
5300 Beheer flora en fauna	1.824	0	-1.824	2.789	0	-2.789	7.362	4.891	-2.471	2.579	22	-2.557	4.783	-4.869	-86
subtotaal	53.466	17.603	-35.863	50.062	15.402	-34.660	80.663	28.734	-51.929	61.063	21.300	-39.763	19.600	-7.434	12.166
3.2 Landbouw															
6100 Landbouw	6.152	1.004	-5.148	10.612	1.850	-8.762	8.559	4.228	-4.331	4.000	1.661	-2.339	4.559	-2.567	1.992
subtotaal	6.152	1.004	-5.148	10.612	1.850	-8.762	8.559	4.228	-4.331	4.000	1.661	-2.339	4.559	-2.567	1.992
Reservemutaties programma 3															
0803 Mutaties reserves P03	5.370	9.956	4.586	0	7.250	7.250	87	11.335	11.248	4.818	5.553	735	-4.731	-5.782	-10.513
subtotaal	5.370	9.956	4.586	0	7.250	7.250	87	11.335	11.248	4.818	5.553	735	-4.731	-5.782	-10.513
Totaal 3. Platteland en natuur	**64.988**	**28.563**	**-36.425**	**60.674**	**24.502**	**-36.172**	**89.309**	**44.297**	**-45.012**	**69.881**	**28.514**	**-41.367**	**19.428**	**-15.783**	**3.645**
4. Bereikbaarheid															
4.1 Infrastructuur															
2100 (Re)constructie wegen en fietspaden	31.479	20.356	-11.123	28.896	15.396	-13.500	45.864	31.051	-14.813	42.662	29.698	-12.964	3.202	-1.353	1.849
2101 Onderhoud en beheer wegen en fietspaden	18.337	2.787	-15.550	15.009	150	-14.859	14.381	150	-14.231	14.243	1.398	-12.845	138	1.248	1.386
2102 Verkeersmanagement	1.315	319	-996	1.586	249	-1.337	1.881	249	-1.632	1.830	358	-1.472	51	109	160
2103 Verkeersveiligheid	2.937	10	-2.927	1.551	0	-1.551	1.864	0	-1.864	1.002	0	-1.002	862	0	862
2104 Diensten voor derden Wegen	671	404	-267	327	405	78	1.089	898	-191	1.694	844	-850	-605	-54	-659
2200 (Re)constructie waterwegen	1.101	134	-967	1.415	0	-1.415	1.279	0	-1.279	1.642	0	-1.642	-363	0	-363
2201 Onderhoud en beheer vaarwegen	5.152	561	-4.591	2.647	530	-2.117	4.872	530	-4.342	4.418	690	-3.728	454	160	614
2202 Kunstwerken vaarwegen	3.827	560	-3.267	2.724	547	-2.177	3.373	491	-2.882	2.718	285	-2.433	655	-206	449
2203 Diensten Hoofdvaarwegen	3.488	4.354	866	3.206	3.418	212	3.587	3.770	183	3.368	4.996	1.628	219	1.226	1.445
2204 Diensten voor derden Vaarwegen	1.400	2.330	930	1.116	595	-521	1.220	595	-625	1.629	1.049	-580	-409	454	45
2900 Mobiliteitsbeleid	4.602	868	-3.734	22.736	681	-22.055	14.785	933	-13.852	8.941	794	-8.147	5.844	-139	5.705
subtotaal	74.309	32.683	-41.626	81.213	21.971	-59.242	94.195	38.667	-55.528	84.147	40.112	-44.035	10.048	1.445	11.493
4.2 Openbaar vervoer															
2300 Collectief personenvervoer	152.066	62.672	-89.394	78.039	3.657	-74.382	106.257	25.462	-80.795	101.255	24.600	-76.655	5.002	-862	4.140
subtotaal	152.066	62.672	-89.394	78.039	3.657	-74.382	106.257	25.462	-80.795	101.255	24.600	-76.655	5.002	-862	4.140
Reservemutaties programma 4															
0804 Mutaties reserves P04	24.352	53.189	28.837	2.937	27.031	24.094	9.831	36.186	26.355	22.254	39.534	17.280	-12.423	3.348	-9.075
subtotaal	24.352	53.189	28.837	2.937	27.031	24.094	9.831	36.186	26.355	22.254	39.534	17.280	-12.423	3.348	-9.075
Totaal 4. Bereikbaarheid	**250.727**	**148.544**	**-102.183**	**162.189**	**52.659**	**-109.530**	**210.283**	**100.315**	**-109.968**	**207.656**	**104.246**	**-103.410**	**2.627**	**3.931**	**6.558**
5. Economie															
5.1 Economie en werkgelegenheid															
6200 Fysieke bedrijfsomgeving	207	0	-207	95	0	-95	107	0	-107	-23	0	23	130	0	130
6300 Regioprogramma's	19.302	313	-18.989	9.377	2.000	-7.377	11.167	2.024	-9.143	1.121	88	-1.033	10.046	-1.936	8.110
6301 Provinciale bedrijven	3.842	2.214	-1.628	1.839	114	-1.725	5.024	2.811	-2.213	4.915	2.786	-2.129	109	-25	84
6302 Marktsectoren	16.890	8.477	-8.413	1.595	86	-1.509	11.418	6.679	-4.739	13.176	7.558	-5.618	-1.758	879	-879
6303 Circulaire economie	335	7	-328	582	0	-582	737	112	-625	370	59	-311	367	-53	314
6900 Promotie en acquisitie	478	48	-430	420	0	-420	465	0	-465	4.406	4.001	-405	-3.941	4.001	60
6901 Arbeidsmarktbeleid	1.144	427	-717	1.116	0	-1.116	7.452	3.680	-3.772	5.574	1.892	-3.682	1.878	-1.788	90
subtotaal	42.198	11.486	-30.712	15.024	2.200	-12.824	36.370	15.306	-21.064	29.539	16.384	-13.155	6.831	1.078	7.909
5.2 Recreatie en toerisme															
6400 Recreatie en toerisme	1.475	-53	-1.528	1.192	5	-1.187	2.263	344	-1.919	2.086	10	-2.076	177	-334	-157
subtotaal	1.475	-53	-1.528	1.192	5	-1.187	2.263	344	-1.919	2.086	10	-2.076	177	-334	-157
5.3 Grensoverschrijdende samenwerking															
6902 Grensoverschrijdende samenwerking	608	85	-523	544	0	-544	594	0	-594	524	1	-523	70	1	71
subtotaal	608	85	-523	544	0	-544	594	0	-594	524	1	-523	70	1	71
Reservemutaties programma 5															
0805 Mutaties reserves P05	4.441	9.684	5.243	1.325	118	-1.207	1.325	5.583	4.258	5.581	5.406	-175	-4.256	-177	-4.433
subtotaal	4.441	9.684	5.243	1.325	118	-1.207	1.325	5.583	4.258	5.581	5.406	-175	-4.256	-177	-4.433
Totaal 5. Economie	**48.722**	**21.202**	**-27.520**	**18.085**	**2.323**	**-15.762**	**40.552**	**21.233**	**-19.319**	**37.730**	**21.801**	**-15.929**	**2.822**	**568**	**3.390**

Programma, deelprogramma en productgroep	Rekening 2020			Primitieve begroting 2021\			Begroting na wijziging			Rekening 2021			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Lasten
6. Cultuur en maatschappij															
6.1 Cultuur															
7100 Cultuur	7.421	868	-6.553	6.963	0	-6.963	8.535	1.142	-7.393	7.885	1.162	-6.723	650	20	670
subtotaal	7.421	868	-6.553	6.963	0	-6.963	8.535	1.142	-7.393	7.885	1.162	-6.723	650	20	670
6.2 Erfgoed en archeologie															
7101 Cultureel erfgoed	2.997	190	-2.807	2.921	121	-2.800	3.528	121	-3.407	3.627	200	-3.427	-99	79	-20
7102 Erfgoed, Ruimtelijke kw aliteit en Landschap	9.330	6.267	-3.063	7.033	0	-7.033	32.086	25.474	-6.612	13.887	9.132	-4.755	18.199	-16.342	1.857
subtotaal	12.327	6.457	-5.870	9.954	121	-9.833	35.614	25.595	-10.019	17.514	9.332	-8.182	18.100	-16.263	1.837
6.3 Maatschappij															
7200 Bibliotheken	2.272	0	-2.272	2.312	0	-2.312	2.319	0	-2.319	2.292	0	-2.292	27	0	27
7202 Welzijnsbeleid	1.523	0	-1.523	1.749	0	-1.749	1.487	0	-1.487	1.444	0	-1.444	43	0	43
7203 Sportbeleid	488	0	-488	733	0	-733	962	0	-962	830	0	-830	132	0	132
7901 Asielzoekers	44	0	-44	60	0	-60	64	0	-64	47	0	-47	17	0	17
7902 Stichting Provinciaal Groninger Studiefonds	235	0	-235	192	0	-192	194	0	-194	179	0	-179	15	0	15
7904 Zorg en hulpverlening	875	0	-875	885	0	-885	890	0	-890	814	0	-814	76	0	76
subtotaal	5.437	0	-5.437	5.931	0	-5.931	5.916	0	-5.916	5.606	0	-5.606	310	0	310
6.4 Versterking leefbaarheid															
8101 Gebiedsgericht w erken	2.897	719	-2.178	2.942	587	-2.355	3.110	489	-2.621	3.672	723	-2.949	-562	234	-328
8102 Sociaal-economische vitalisering	3.223	2.578	-645	657	0	-657	5.956	5.285	-671	3.144	2.325	-819	2.812	-2.960	-148
8103 Leefbaarheid (groei en krimp)	3.899	10	-3.889	5.572	0	-5.572	5.853	515	-5.338	3.980	161	-3.819	1.873	-354	1.519
subtotaal	10.019	3.307	-6.712	9.171	587	-8.584	14.919	6.289	-8.630	10.796	3.209	-7.587	4.123	-3.080	1.043
Reservemutaties programma 6															
0806 Mutaties reserves P06	1.509	8.370	6.861	0	3.819	3.819	121	6.833	6.712	1.821	6.697	4.876	-1.700	-136	-1.836
subtotaal	1.509	8.370	6.861	0	3.819	3.819	121	6.833	6.712	1.821	6.697	4.876	-1.700	-136	-1.836
Totaal 6. Cultuur en maatschappij	**36.713**	**19.002**	**-17.711**	**32.019**	**4.527**	**-27.492**	**65.105**	**39.859**	**-25.246**	**43.622**	**20.400**	**-23.222**	**21.483**	**-19.459**	**2.024**
7. Openbaar bestuur															
7.1 Provinciale Staten															
1100 Provinciale Staten	2.616	27	-2.589	2.684	0	-2.684	2.897	0	-2.897	2.728	24	-2.704	169	24	193
subtotaal	2.616	27	-2.589	2.684	0	-2.684	2.897	0	-2.897	2.728	24	-2.704	169	24	193
7.2 Overige bestuursorganen															
1200 Gedeputeerde staten	2.496	182	-2.314	2.438	180	-2.258	2.141	180	-1.961	2.174	695	-1.479	-33	515	482
1300 Kabinetszaken	545	0	-545	405	0	-405	421	0	-421	306	0	-306	115	0	115
subtotaal	3.041	182	-2.859	2.843	180	-2.663	2.562	180	-2.382	2.480	695	-1.785	82	515	597
7.3 Bestuurlijke samenwerking															
1400 Bestuurlijke organisatie	484	0	-484	494	25	-469	900	25	-875	652	119	-533	248	94	342
1500 Interbestuurlijk en financieel toezicht	300	0	-300	278	0	-278	278	0	-278	295	0	-295	-17	0	-17
1600 Openbare orde en veiligheid	278	20	-258	139	0	-139	142	0	-142	96	0	-96	46	0	46
1900 Uitvoering van w ettelijke regelingen	25	0	-25	24	0	-24	24	0	-24	11	0	-11	13	0	13
1901 Bestuurlijke samenw erking	1.778	0	-1.778	1.539	0	-1.539	1.840	0	-1.840	1.634	0	-1.634	206	0	206
1908 Archiefinspectie	481	0	-481	540	0	-540	540	0	-540	467	0	-467	73	0	73
subtotaal	3.346	20	-3.326	3.014	25	-2.989	3.724	25	-3.699	3.155	119	-3.036	569	94	663
7.4 Communicatie															
1902 Communicatie	1.427	0	-1.427	1.087	1	-1.086	1.086	1	-1.085	1.516	0	-1.516	-430	-1	-431
1903 Promotie en relatiemanagement	415	0	-415	911	0	-911	257	0	-257	190	0	-190	67	0	67
subtotaal	1.842	0	-1.842	1.998	1	-1.997	1.343	1	-1.342	1.706	0	-1.706	-363	-1	-364
Reservemutaties programma 7															
0807 Mutaties reserves P07	42	111	69	0	274	274	0	648	648	21	648	627	-21	0	-21
subtotaal	42	111	69	0	274	274	0	648	648	21	648	627	-21	0	-21
Totaal 7. Openbaar bestuur	**10.887**	**340**	**-10.547**	**10.539**	**480**	**-10.059**	**10.526**	**854**	**-9.672**	**10.090**	**1.486**	**-8.604**	**436**	**632**	**1.068**
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering															
8.1 Bedrijfsvoering															
0501 Stelposten bedrijfsvoering	0	0	0	3.910	0	-3.910	1.956	0	-1.956	0	0	0	1.956	0	1.956
0600 Toegerekende overhead	35.292	127	-35.165	36.319	0	-36.319	37.061	2.239	-34.822	38.947	2.884	-36.063	-1.886	645	-1.241
1904 Voorzieningen personeel	84	22	-62	120	24	-96	120	24	-96	55	1	-54	65	-23	42
1905 Verhuur gebouw en	236	221	-15	248	273	25	32	0	-32	3	0	-3	29	0	29
1906 Diensten voor derden	3.530	2.058	-1.472	1.855	992	-863	1.571	107	-1.464	2.208	781	-1.427	-637	674	37
1909 Diverse lasten en baten	-67	4	71	0	0	0	0	0	0	40	0	-40	-40	0	-40
subtotaal	39.075	2.432	-36.643	42.452	1.289	-41.163	40.740	2.370	-38.370	41.253	3.666	-37.587	-513	1.296	783
8.2 Algemene dekkingsmiddelen															
0100 Uitkering provinciefonds	277	188.643	188.366	280	170.478	170.198	280	183.038	182.758	278	183.716	183.438	2	678	680
0200 Opbrengst provinciale belastingen	0	58.794	58.794	0	59.582	59.582	0	61.291	61.291	0	61.269	61.269	0	-22	-22
0300 Geldleningen en uitzettingen	559	19.186	18.627	195	12.102	11.907	173	12.213	12.040	174	14.995	14.821	-1	2.782	2.781
0400 Deelnemingen	648	7.494	6.846	104	5.030	4.926	0	13.066	13.066	428	13.084	12.656	-428	18	-410
0500 Onvoorzien	1	447	446	5.250	0	-5.250	250	110	-140	0	498	498	250	388	638
0900 Resultaat	0	0	0	2.892	0	-2.892	0	0	0	0	0	0	0	0	0
subtotaal	1.485	274.564	273.079	8.721	247.192	238.471	703	269.718	269.015	880	273.562	272.682	-177	3.844	3.667
Reservemutaties programma 8															
0808 Mutaties reserves P08	40.067	42.376	2.309	5.168	29.011	23.843	27.230	29.496	2.266	28.969	29.649	680	-1.739	153	-1.586
subtotaal	40.067	42.376	2.309	5.168	29.011	23.843	27.230	29.496	2.266	28.969	29.649	680	-1.739	153	-1.586
Totaal 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedri	**80.627**	**319.372**	**238.745**	**56.341**	**277.492**	**221.151**	**68.673**	**301.584**	**232.911**	**71.102**	**306.877**	**235.775**	**-2.429**	**5.293**	**2.864**
	535.641	**559.058**	**23.417**	**369.266**	**369.267**	**1**	**542.264**	**542.267**	**3**	**493.347**	**515.032**	**21.685**	**48.917**	**-27.235**	**21.682**

NB. Als gevolg van afronding kunnen bedragen in dit overzicht iets afwijken van bedragen opgenomen bij het onderdeel Lasten en baten in de programmaverantwoording (deel 2).

Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur
AED	Automatische Externe Defibrillator
AKP	Apparaatskosten Personeel
APG	Algemene Pensioen Groep
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
ARZ	Aanpak Ring Zuid
ASV	Aanvullende Strategische Voorraden
ava	algemene vergadering van aandeelhouders
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
B en W	Burgemeester en Wethouders
Bbk	Besluit bodemkwaliteit
BBT	Beste Beschikbare Technieken
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
boa	buitengewoon opsporingsambtenaar
BO	Bestuurlijk Overleg
BOb	Bestuurlijk Omgevingsberaad
BOG	Bestuurlijk Overleg Groningen
BRIKS	bouwen, reclame, in-/uitritten, kappen en slopen
BRP	bruto regionaal product
Brzo/BRZO	Besluit risico's zware ongevallen
btw/BTW	belasting over de toegevoegde waarde
BVOV	Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ministerie)
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CdK	commissaris van de Koning
CE	Circulaire Economie
COL	Corona-OverbruggingsLening
CP	Concrete Projecten
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DB	Dagelijks Bestuur
DLC	Digital Literacy Coalition
DLG	(voorheen) Dienst Landelijk Gebied
DR	(voormalige) Dienst Regelingen
DRIS	Dynamisch Reizigersinformatiesysteem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU/du	Decentralisatie-uitkering
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
DVvG	De Verhalen van Groningen (stichting)
E&E	Ecologie en Economie (in balans)
EBG	Economic Board Groningen
ECB	Europese Centrale Bank
ED(2050)	Eems-Dollard (2050)
EDRiT	Eems Dollard Regio in Transitie
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMU	Europese Monetaire Unie
EONIA	Euro OverNight Index Average
ERL	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (opgave)
ERTMS	European Rail Traffic Management System
ESFI	Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (reserve)
ETS	Emissions Trading System

EU	Europese Unie
EZK	Economische Zaken en klimaat (ministerie)
FDCA	furaandicarboxylzuur
fido	financiering decentrale overheden (wet)
FND	Fonds Nieuwe Doen
fte	fulltime-equivalent
GAE	Groningen Airport Eelde
GCA	Global Center on Adaptation
GD	Groningen Drenthe
GEP	goed ecologisch potentieel
GGA	Gebiedsgerichte Aanpak
GIS	geografisch informatiesysteem
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GO	Groninger Ondernemersregeling
GOP	geregelde oversteekplaats
GOA	Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (Publiek)
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GrAS	Groninger Aanpak Stikstof
GRRG	Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen
GREX	Grondexploitatie
GROS	grensoverschrijdende samenwerking
GS	Gedeputeerde Staten
GSP	Groningen Seaports
ha	hectare
HEAVENN (project)	Hydrogen Energy Applications for Valley Environments in Northern Netherlands
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HRM	Human Resource Management
HVO	hydrotreated vegetable oil
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
IBP	Interbestuurlijk Programma
IBT	Interbestuurlijk Toezicht
IC	intercity
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IenD	Innovatie en Duurzaamheid
IenM	Infrastructuur en Milieu (voormalig ministerie)
IenW	Infrastructuur en Waterstaat (ministerie)
IFG	Investeringsfonds Groningen
IKW	Investeringskader Waddengebied
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMG	Instituut Mijnbouwschade Groningen
Interreg	Interregionaal (Europees subsidieprogramma)
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISPT	Institute for Sustainable Process Technology
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
ITS	Intelligente transportsystemen
JTF	Just Transition Fund
KLOV	Kleinschalig Openbaar Vervoer
KOB	Kwaliteit Openbaar Bestuur
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAP	Landelijk Afvalbeheerplan
LAT (RB)	Landelijke Aanpak Toezicht Risicovolle Bedrijven

LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de lÉconomie Rurale
LHB	Luchthavenbesluit
LHR	Luchthavenregeling
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LMA	Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministerie)
LTA	Lagetemperatuurasfalt
m.e.r.	milieueffectrapportage
MER	milieueffectrapport
MFC	Multifunctioneel Centrum
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
mkb	midden- en kleinbedrijf
MOMAr	Models of Management for Singular Rural Heritage
mrb	motorrijtuigenbelasting
MUP	Meerjarenuitvoeringsprogramma (verkeersveiligheid provinciale wegen)
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
MW(p)	megawatt(piek)
NABO	Niet Actief Beveiligde Overwegen
NAM	Noordelijke Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NEDAB	Niet-economische diensten van algemeen belang
NEN	Nederlands Normalisatie Instituut
NIL	Natuurinclusieve Landbouw
NL	Nederland
n.n.b.	nog niet bekend
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NOM	Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPG	Nationaal Programma Groningen
NOVB	Nationaal Openbaar Vervoer Beraad
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
n.v.t.	niet van toepassing
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ministerie)
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OV/ov	Openbaar vervoer
OVB/ovb	overboeking
OZG	Ommelander Ziekenhuis Groningen
P&C	Planning & Control
P+R	Parkeer- en Reisvoorziening
PAS	Programma aanpak Stikstof
PBE	Publiek Belang Elektriciteitsproductie
PCM	Phase Change Materials
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PLG	Programma Landelijk Gebied
PMPG	Programma Mobiliteit Provincie Groningen
po	primair onderwijs
POB	Persoonlijk Ontwikkelbudget
POP(3)	Plattelandsontwikkelingsprogramma (2014-2020)
POV	Provinciale Omgevingsverordening
PS	Provinciale Staten
PV	Photo Voltaic
pv	proces-verbaal

RAL	Regionale Agenda Laadinfrastructuur
RAS	Regionale Adaptatiestrategie
RDW	(Rijks)Dienst Wegverkeer
REP	Ruimtelijk-economisch programma (onderdeel RSP-ZZL)
RES	Regionale Energiestrategie
RGA	Regio Groningen-Assen
RHC	Regionaal Historisch Centrum
RIF	Regionaal Investeringsfonds
RIG	Regionale Investeringssteun Groningen
RIS3	Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROB	Raad voor het Openbaar Bestuur
ROM	regionale ontwikkelingsmaatschappij
RSP(-ZZL)	Regiospecifiek Pakket (Zuiderzeelijn)
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWS	Rijkswaterstaat
SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
SDG's	Sustainable Development Goals
SER	Sociaal Economische Raad
SISA	Single Information Single Audit
SLB	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOK	samenwerkingsovereenkomst
SPUK	specifieke uitkering
SPV	'Special Purpose'-vennootschap
SPV2030	Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
SROI	Social Return on Investment
STAR	(stichting) Stadskanaal Rail
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
TB	Tracébesluit
TEN-T	Trans-European Transport Network
TUG	tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
TVP	treinvrije periode
TWh	terawattuur
UHSB	ultra-hogesterktebeton
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
UvW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VGG	Vereniging voor Groninger gemeenten
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
vo	voortgezet onderwijs
vpb	vennootschapsbelasting
(i)VRI	(intelligente) verkeersregelinstallatie
VTH	Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving
VTU	voorbereiding, toezicht en uitvoering
(du)VV	(reserve) Verkeer en Vervoer
VVB	Verkeer- en Vervoerberaad
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb	Wet bodembescherming
WEL	Werk, Energie, Leefbaarheid (programma)
Whvbz	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
WKO	Warmte- en koudeopslag
WKR	Werkkostenregeling

Wnb	Wet natuurbescherming
WNT	Wet normering topinkomens
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
Woo	Wet open overheid
WTCG	Warmte Transitiecentrum Groningen
WVL	Water, Verkeer en Leefomgeving (Dienst RWS)
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen

provincie groningen

BIJLAGEN
JAARSTUKKEN 2021

Colofon

Samenstelling: Provincie Groningen
Infographic: Grafisch Centrum provincie Groningen
Fotografie: Provincie Groningen en Marketing Groningen

April 2022

Voortgangsrapportages en jaarverslagen

Inhoudsopgave

1. Voortgangsrapportage Blauwestad 5
2. Jaarverslag Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 14
3. Meerjarenprogramma Ondergrond en Bodem 2020-2025 43
4. Voortgangsrapportage RSP/MIT 45
5. Voortgangsrapportage infrastructurele werken 63
6. Voortgangsrapportage Provinciale Meefinanciering 68
7. Jaarverslag toezicht gemeentefinanciën 74
8. Jaarverslag uitvoering Archiefwet 77

1. Voortgangsrapportage Blauwestad

Algemeen en vogelvlucht
In de gebiedsopgave Blauwestad richten wij ons, aan de hand van de thema's leefbaarheid, economische kracht en sociale samenhang, op de versterking van Het Oldambt en in bredere zin de regio Oost-Groningen. Zoals de aanduiding van het gebied al doet vermoeden werken wij hierin samen met de gemeente Oldambt. Ze vormt een gezamenlijke inzet en zorg die wij de komende jaren willen voortzetten. Ontwikkeling van woningbouw en kaveluitgifte speelt een centrale rol in deze versterking, de baten die wij hieruit genereren worden ingezet voor de ontwikkeling van het gebied. In het bijzonder gaat het om de verdere ontwikkeling en (landschappelijke) inrichting van de woongebieden en de ontsluiting van het gebied door (recreatieve) infrastructuur en voorzieningen.

Het projectbureau Blauwestad evenaart het succesjaar 2020 (68 getransporteerde kavels) door in 2021 154 kavels te verkopen. De projectmatige ontwikkelingen in Het Havenkwartier, De Wei en in Het Riet zijn in trek. Eenzelfde tendens is zichtbaar in de verkoop van vrije kavels en al met al maakt de kavelverkoop een sterke groei door.

In het besef dat onder de huidige marktomstandigheden deze groei de komende jaren aanhoudt start het projectbureau met de voorbereiding van het bouwrijp maken van nieuwe woongebieden, onder meer in De Wei. In het kader van het beheer van de woongebieden worden op diverse plekken herstel- en onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd aan wegen, bermen en openbaar groen. Circa 25 projecten voor de aanleg en (groen)inrichting van de woongebieden zijn in voorbereiding of in uitvoering. Een beperktere beschikbaarheid van materialen en volle orderportefeuilles van aannemers maakt dit tot een extra grote opgave.

Een deel van de hierboven genoemde projecten betreft de aanleg van nieuwe brugverbindingen, zowel ten behoeve van de ontsluiting van de woongebieden als recreatieve mogelijkheden. De inmiddels met groot succes in gebruik genomen en veel gebruikte Blauwe Loper - in gebruik genomen als de *Pieter Smitbrug* - dient in dit opzicht tot inspiratie. De in het verlengde van deze fiets- en voetgangersbrug te realiseren vaste brug in de Hoofdstraat (ter vervanging van een bestaande dam) krijgt qua ontwerp en design eenzelfde uitstraling. Een ander voorbeeld van een inrichtingsmaatregel is de volledige heraanleg (bestrating en groenstructuren) van het parkeerterrein en boulevard in Het Havenkwartier (Redersplein). Het beheer van de (woon)gebieden wordt uitgevoerd met behulp van de eigen projectorganisatie. Daardoor zijn de lijnen kort en kan snel gehandeld worden als dat nodig is. Ook vormt de 'buitendienst' een zichtbaar en direct aanspreekpunt voor bewoners/aannemers etc. Om de vele (bouw)activiteiten in goede banen is er intensief contact met de in het gebied aanwezige aannemers/partijen en is het projectbureau gericht op een heldere communicatie richting bewoners(belangen).

De ontwikkeling van Blauwestad krijgt bestuurlijk vorm binnen de stuurgroep Blauwestad. In 2020 sprak zij haar bestuurlijk commitment uit over de (stedenbouwkundige) afronding van Het Havenkwartier, een nieuw bestemmingsplan en afspraken over het beheer en onderhoud in combinatie met de overdracht van de openbare ruimte en infrawerken. In 2021 houdt de Stuurgroep koersvastheid in bilateraal overleg en (informele) bijeenkomsten. Elementen rond deze thema's komen terug in deze rapportage 2021.

De projectorganisatie, ingericht naar de thema's vastgoed, landschapsontwikkeling, water- en infrawerken en evenementen, heeft onderdak in het projectbureau Blauwestad. De projectorganisatie en het bureau wordt in stand gehouden door de provincie. De gemeente levert de nodige personele capaciteit en expertise en is vertegenwoordigd in diverse afstemmingsoverleggen, zowel op directie- als operationeel niveau.

Kaders en hoofdthema's
Met een breed palet aan recreatieve faciliteiten en de aanwezige natuurwaarden is Blauwestad een uniek woon- en recreatiegebied in het Oldambt. Die waarde en uniciteit willen we behouden en versterken. Daarbij grijpen we (terug) naar de volgende uitgangspunten en thema's:

- De verdere uitwerking en uitvoering van de begin 2015 vastgestelde woningbouw- en verkoopstrategie "*Blauwestad aanpak 2015 » zichtbaarheid van kwaliteit*".
  Wij investeren in verbreding van het woningbouwproduct, meer vraaggericht en kleinschalige ontwikkeling. Deze strategie is ingezet om de kaveluitgifte en grondopbrengsten te stimuleren, dusdanig dat deze in de pas lopen met de grondexploitatie Blauwestad.
- Het blijven investeren in recreatieve en toeristische voorzieningen, onder meer bestaande uit wandel-, fiets- en vaarroutes, aanlegvoorzieningen, uitbreiding van het vaarroutenetwerk.
- Woongebieden Blauwestad:
  Samen met de gemeente zorgen wij voor het verbeteren van de infrastructuur en voor een goed beheer van de openbare ruimte. In dat kader maken wij met de gemeente afspraken over (een gefaseerde) overdracht van eigendommen in de openbare ruimte en over de verdeling of overdracht van het beheer en onderhoud.
- Oldambtmeer:
  Samen met gemeente, het waterschap Hunze en Aa's en overige betrokkenen zorgen wij voor schoon, veilig en goed bevaarbaar water.
- Het voeren van een actieve promotiecampagne en het organiseren van en/of faciliteren van evenementen in Blauwestad.

GREX-doelstelling 2021
De Grondexploitatie Blauwestad (GREX) ziet toe op een toekomstbestendige ontwikkeling van Blauwestad. De GREX-verkoopdoelstelling in 2021 bedraagt 44 kavels, het daadwerkelijke verkoopcijfer 2021 ligt op 154 inclusief kavels restgrond. De overdracht van kavels/woningen concentreert zich niet alleen in Het Havenkwartier (21 appartementen en 8 grondgebonden woningen fase 5 woningbouwplan *Havenkwartier Blauwestad*) en in De Wei (Kievit fase 2 en 3) maar ook in Het Riet, waar enkele eilanden projectmatig tot ontwikkeling zijn gebracht. De eerste projectmatige deelgebieden die in de periode 2015-2018 tot ontwikkeling zijn gebracht zijn ultimo 2021 vrijwel geheel uitverkocht en bebouwd. De verkoop van vrije kavels houdt gelijke tred met de projectmatige kavels (75 om 78 kavels).

De huidige GREX kent een looptijd van twintig jaar. Jaarlijks beoordeelt de accountant of die termijn kan worden gehandhaafd (op basis van de verslaglegginsregels van grondexploitaties bedraagt de standaard looptijd tien jaar). Ook bij de beoordeling in 2021 voor de grondexploitatie 2022 kwam de accountant tot de conclusie dat de redenen om gemotiveerd af te kunnen wijken van de 10-jaarstermijn voldoende valide zijn.

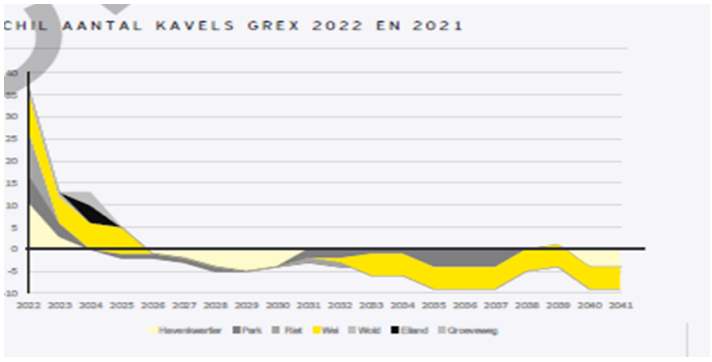

Vastgoed en Infrastructuur woongebieden
Doel: start/ continuering van de verkoop van bouwkavels conform de in 2015 vastgestelde woningbouw- en verkoopstrategie

De rapportage 2020 meldde als voorlopig slotakkoord de verkoop van fase 4 (26 woningen) van het woningbouwplan *Havenkwartier Blauwestad*, bestaande uit meerdere blokken hofjeswoningen (totaal 95 woningen). Dit jaar startte de eindfase van dit woningbouwproject. De bouwgrond voor *Het Arsenaal* (fase 5) werd overgedragen. Het complex biedt ruimte voor 21 appartementen en 8

grondgebonden woningen. Verderop in Het Havenkwartier startte de ontwikkeling van *Havenmeester 2*, bestaande uit 15 geschakelde woningen. De afronding van Het Havenkwartier krijgt vorm met *Havenkwartier Midden*, de verkaveling telt circa 70 woningen. Ter voorbereiding op uitgifte van dit bouwgebied komt het bestek bouwrijp maken tot stand, het bouwrijp maken start in januari 2022.
In De Wei komen de projectmatige kavels *Kievit fase 3* in de verkoop. Ook wordt dit bouwgebied, samen met de aansluitende fasen 4 en 5, bouwrijp gemaakt. De kavels van *Kievit fase 4 en 5* worden als vrije kavels uitgegeven. Januari start het projectbureau met de verkoop van de bouwkavels fase 4 en 5. Eenzelfde ontwikkeling is zichtbaar in woongebied Het Riet. De eilanden *Falster II/III* en *Funen* worden bouwrijp gemaakt (tot september 2022). Haar voorloper op het eiland *Falster* (15 projectmatige woningen) is uitverkocht, terwijl het projectmatige eiland *Lindholm & Saltholm* (43 projectmatige woningen) bouwrijp wordt opgeleverd.

Arsenaal *Kievit fase 3* *Lindholm & Saltholm*

De verkoop van vrije kavels ontwikkelt zich gelijkmatig, waarbij opvalt dat de interesse en verkoop van kavels in Het Wold (kavels variërend van ca. 2.000 - 5.000 m^2) gelijke tred houdt met de verkoop in de overige woongebieden. In voorgaande jaren was de interesse voor dit woongebied mondjesmaat, totdat vorig jaar de belangstelling begon te groeien. Dit jaar zette die groei door hetgeen meerdere verkopen opleverde. In dit kader zijn in Het Wold diverse verkeerstechnische maatregelen genomen (verlichting, bebording) en zijn wegen nieuw geasfalteerd en bermen nieuw ingezaaid/beplant. Tevens werd gestart met de voorbereiding voor realisatie van een volwaardige tweede ontsluitingsweg naar Het Wold, bestaande uit de vervanging van de huidige langzaam verkeer oeververbinding *Oeverlibel* door een autoverkeersbrug.

Het Wold

Het Park

Resultaten en tendensen vastgoed en infra 2021:

- Realisatie GREX-doelstelling 2021 (44 kavels):
  - overdracht bouwgrond voor de bouw van 21 appartementen en 8 grondgebonden woningen in *fase 5 Het Arsenaal* woningbouwplan Havenkwartier Blauwestad = projectmatig;
  - overdracht 75 vrije kavels;
  - overdracht 49 projectmatige kavels;
  - realisatiecijfer 2021: 154 kavels (incl. kavels restgrond);
  - groei inwoneraantal Blauwestad 2021: 797 per één januari 2021 - 983 per 31 december 2021.

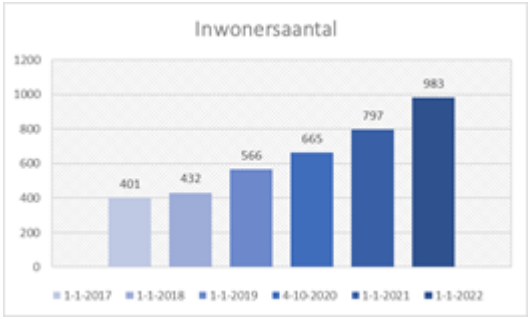

- Voorbereiding en/of realisatie bouw- en woonrijp maken bouwgebied;
  - realisatie *fase 5 Het Arsenaal*, waaronder de plaatsing van een dam/-keerwand (doorloop tot maart 2022);

- realisatie bouwgebied *Kievit fase 2-5* (doorloop tot april 2022) en bouwgebied eiland *Lindholm & Saltholm* (Het Riet);
- bestekvoorbereiding "Blokeiland Kievit", vier bouwkavels met een oppervlakte van circa 1.800 m^2 per kavel, incl. realisatie ontsluitingsdam vanaf Kievit en openbare (nuts)voorzieningen.
- realisatie bouwgebied en ruwbouw *Havenmeester II*, in afstemming en in samenwerking met de betrokken aannemer (doorloop tot september 2022);
- vaststelling verkaveling/woningtypologieën en voorbereiding + realisatie (doorloop tot juli 2022) bestek bouwrijp bouwgebied *Havenkwartier Midden*,
- Vaststelling stedenbouwkundige uitgangspunten en nadere civieltechnische uitwerking bouwgebied *Havenkade* (wonen/werken) in Het Havenkwartier. De geplande aanbesteding en bouwrijp maken van het bouwgebied ligt in de periode december 2021 - oktober 2022.
- voorbereiding bestek bouwgebied *Falster II/III* en *Funen* (Het Riet).

- Herijking en vernieuwing bestemmingsplan: vaststellen en in procedure brengen voorontwerp bestemmingsplan *Blauwestad Herziening 2021* door de gemeente Oldambt (november/december 2021).
- Beheer en onderhoud bouwkavels woongebieden.
- Voeren van effectief toezicht op de toegenomen (bouw)activiteiten. Dit vindt onder meer plaats door structurele bouwoverleggen met de in het gebied werkzame aannemers.

- Uitbreiding website www.blauwestad.nl en interactieve kavelkaart - projectmatige ontwikkelingen.
- Personele versterking en intensivering online marketingcampagne *Wonen en Beleven* op de eigen website, via social mediakanalen en via perspublicaties. Tevens gerichte informatievoorzieningen (bouw)activiteiten en tijdelijke verkeersmaatregelen.

Bouwrijp Kievit fase 3-5

Havenkwartier Midden *Havenkwartier fase 1-5 en 5 bouwrijp* *Damwand fase 4*

Doel: afronding hoofdinfrastructuur in bestaande woongebieden en realisatie ontsluiting nieuwe (projectmatige) deelgebieden

In het kader van de projectmatige ontwikkeling wordt (buiten de geplande hoofdinfrastructuur) nieuwe infrastructuur gerealiseerd. Deze is gealloceerd in de GREX, in afstemming met de nog te realiseren en geplande hoofdinfrastructuur. Waar nodig is de realisatie van de hoofdinfrastructuur herijkt.

- Realisatie en oplevering beweegbaar gedeelte in de *loopsteiger strand Zuid* (zie ook onderdeel Economie, Toerisme, Recreatie).
- Voorbereiding bestek en aanbesteding *Blauwe Beekjuffer* (Hoofdstraat, in verlengde tracé Blauwe Loper). De geplande start van de bouw is juni 2022 met een doorlooptijd tot oktober 2023.
- Bestekvoorbereiding en aanbesteding vervanging bestaande bruggen eilanden *Langeland* en *Endelave* (Het Riet-Noord).
- Bestekvoorbereiding en aanbesteding vervanging bestaande hoogholtje *Oeverlibel* door een vaste autoverkeersbrug (Het Wold).
- Realisatie asfalteringswerkzaamheden en opwaardering woonstraten in De Wei en Het Wold, inclusief openbare verlichting.
- Voorbereiding bestek herinrichting en opwaardering Hoofdstraat en woonstraten Het Park.
- Aanplanten dan wel vervangen groenstructuren in De Wei, Het Wold en in Het Riet (*Falster, Lindholm & Saltholm*).

Doel: aanleg rechtstreekse verbinding voor fietsers en voetgangers van het centrum van Winschoten naar Het Havenkwartier in Blauwestad - Blauwe Loper

Sinds de ingebruikname (begin 2021) is de *Blauwe Loper* meteen een groot succes. De brug wordt veelvuldig gebruikt door fietsers en wandelaars, bijvoorbeeld voor een boodschap in het centrum van Winschoten of een fietstocht naar Blauwestad (en verder). De afstand tussen Winschoten en Blauwestad is opeens 'overbrugbaar' geworden, als het ware groeien beide kernen aan elkaar. Naar verwachting start medio 2022 de heraanleg van de fietsroute door het *Stadspark* naar het centrum van Winschoten. Dit gemeentelijke project wordt uitgevoerd binnen de middelen van REP-ZZL (I*nvesteringsagenda Ring Blauwestad*). Zoals hierboven al aangegeven start de voorbereiding van het bestek van de *Blauwe Beekjuffer*, de geplande vaste brugverbinding in de Hoofdstraat. Deze brug ligt in het verlengde van het tracé van de Blauwe Loper, en krijgt qua ontwerp en design eenzelfde uitstraling.

Pieter Smitbrug

Pieter Smitbrug in de pers

Beheer en Onderhoud

Doel: beheer en onderhoud van provinciale eigendommen (Oldambtmeer, bouwkavels, opstallen, infra- en kunstwerken, diverse delen openbare ruimte)

Het beheer en onderhoud is in de afgelopen jaren geïntensiveerd en op peil gebracht, deels uitgevoerd binnen de eigen provinciale organisatie. Het effect daarvan is dat het gebied er anno 2021 verzorgd bij ligt. Waar nodig en mogelijk kan snel worden ingegrepen. Op plekken die min of meer onbenut zijn is ruimte voor experiment (gewassenteelt) of uitbreiding van het groen.

- Maaien bodemvegetatie Oldambtmeer, vaarweg Blauwe Passage en vaarroutenetwerk rond het Oldambtmeer.
- (Eenmalig) uitbaggeren ondieptes (mei/juni) en herstel van de beweegbare brug *Dwergjuffer* in woongebied Het Riet (zomer 2021).

- Aanplanten dan wel vervangen groenstructuren in De Wei, Het Wold en in Het Riet (zie ook hiervoor onderdeel Hoofdinfrastructuur woongebieden).
- Inzet eigen gebiedsbeheer. Dit is sinds jaren vaste praktijk. Het leidt tot kostenbesparingen en versterkt het toezicht en mogelijkheid van direct ingrijpen. De in 2020 ingerichte werkschuur aan het Oostereinde functioneert inmiddels als vast onderkomen van de buitendienst medewerkers. Het legt de basis voor een veilig en comfortabel werkklimaat. In de werkschuur wordt werk 'van buiten naar binnen gehaald', bijvoorbeeld onderhoud van straatmeubilair. Binnen deze setting biedt Blauwestad onder begeleiding werkervaringsplaatsen met een brede diversiteit aan werkzaamheden. Deze vorm van social return heeft sinds enige jaren vaste plek binnen het beheer en onderhoud van het (buiten)gebied van Blauwestad.
- Gebruik en beheer werkhaven Midwolda. De provincie maakt gebruik van de gemeentelijke werkhaven gelegen aan de noordzijde van het Oldambtmeer, voor het uitvoeren van (onderhouds)werken en de opslag van (werk)materialen en stalling van materieel.
- Het in het kader van agrarisch natuurbeheer verpachten of in bruikleen geven van diverse gebiedsdelen/herbestemmingsgronden, in combinatie met begrazing door een schaapskudde. Jaarlijks vindt een herziening of actualisatie plaats.
- Continueren en aanscherping (uitvoering 2019) aanpak zwemwaterkwaliteit stranden.
  Per 2019 voeren de betrokken overheden (waterschap Hunze en Aa's, gemeente Oldambt en de provincie) gezamenlijke inzet voor het verbeteren en behouden van de zwemwaterkwaliteit. In 2021 is de zwemwaterkwaliteit van de stranden aan het Oldambtmeer onbetwist. Het onderhoud van de stranden heeft/vergt de nodige aandacht, eenmalig was een opschoonactie van het zuidstrand nodig in verband met glasafval (vandalisme).
- Fasegewijze overdracht openbare ruimte en werken aan de gemeente Oldambt. Het streven is dat de overdracht vanaf 2021 fasegewijs gestalte krijgt. In een overgangsperiode tot 1 januari 2025 blijft de provincie het beheer verzorgen. Na die datum gaat ook het beheer over naar de gemeente.

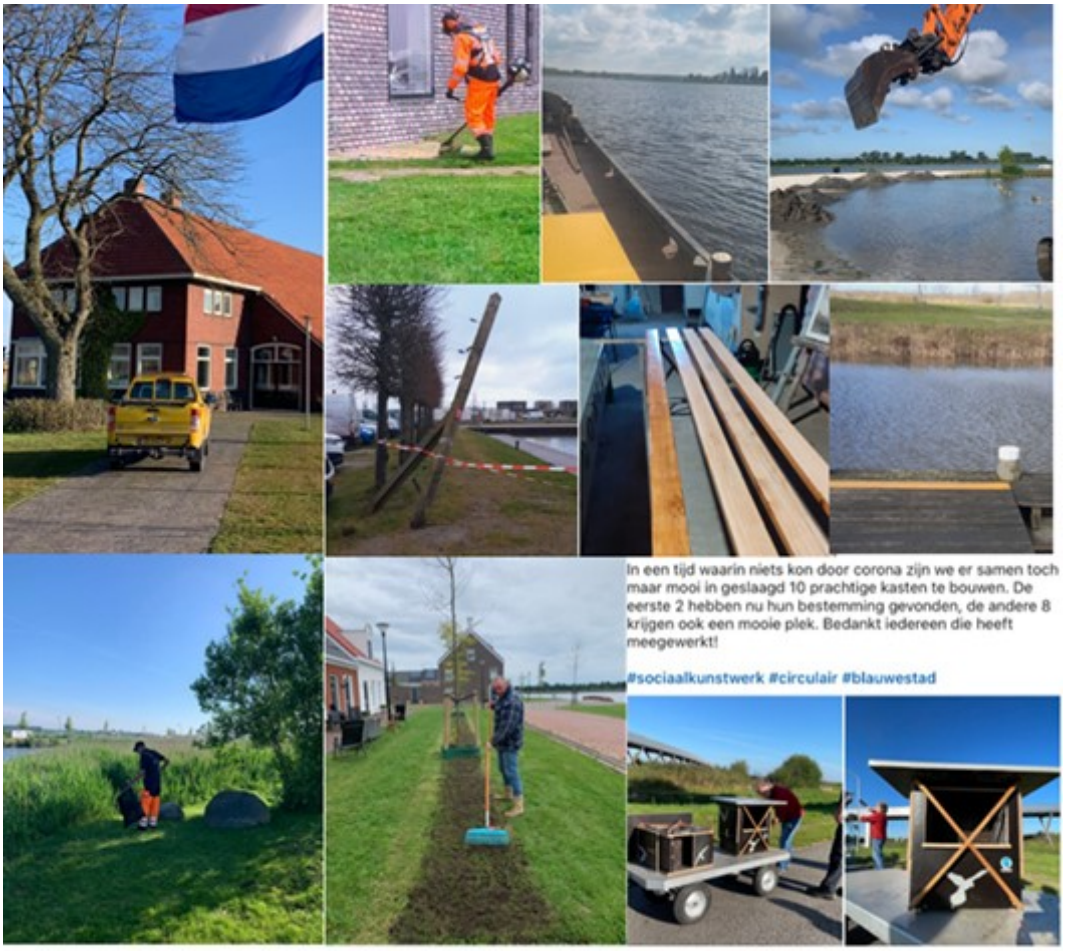

Oostereinde, groenbeheer, vleermuizenkasten, herstel, uitbaggeren

Doel: effectief/doelmatig beheer en exploitatie van de (recreatieve) faciliteiten in Het Havenkwartier (horeca- en havenfaciliteiten, strandvoorzieningen, camperplaatsen, sportplaats, evenemententerrein)
In de ontwikkelingsvisie wordt Het Havenkwartier opgetekend als het hart van Blauwestad waar wonen, werken en recreëren samenkomen. In 2021 zijn diverse stappen gezet ter behoud en versterking van deze centrumfunctie:

- Toepassen coronamaatregelen inrichting kantoor- en receptieruimte projectbureau Blauwestad Redersplein 2. Beheer gebouw Redersplein 2-8, exploitatie van brasserie en havenkantoor door derde partijen.
- *Pop Up Shops* - 7 containerunits voor kleinschalig/tijdelijk ondernemerschap (lees ook hierna onder Economie, Toerisme, Recreatie).
- Realisatie herinrichting Redersplein (parkeerplaats) en boulevard (bestrating/groen). Dit project heeft een doorlooptijd tot januari 2022.
- Realisatie beweegbaar gedeelte in loopsteiger strand naar Redersplein. (lees ook hierna onder onderdeel Economie, Toerisme, Recreatie).

- Gestandaardiseerd gebruik evenemententerrein.
- Diverse gebruiksmogelijkheden evenemententerrein en camperplaats.
- Exploitatie evenemententerrein *Wilgenborg*. Met armaturen wordt de constructie/omtrek van de Wilgenborg aangelicht. Verder beschikt de Wilgenborg over aansluitpunten voor elektra en water, zodat een diversiteit aan evenementen en activiteiten mogelijk is. Het (groen)beheer wordt periodiek uitgevoerd door of in opdracht van de provincie, in samenspel met de gemeente en een groep van vrijwilligers. De programmering is in handen van de gelieerde stichting Wilgenborg. De Wilgenborg is hierdoor goed bruikbaar (voor evenementen), toegankelijk en verzorgd. Vanwege de corona pandemie is de *Wilgenborg* in 2021 beperkt gebruikt voor evenementen/activiteiten.
- Standplaatsen kleine horeca.

Landschap
Doel: landschappelijke inrichting (Blauwestad aanpak 2015 - zichtbaarheid van kwaliteit)

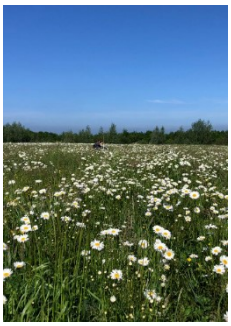

In de aanpak van 2015 is een route geschetst voor de landschappelijke inrichting, met als hoofdelement de ontwikkeling van een samenhangend landschapsplan (lees hieronder). In de tussenliggende periode zijn reeds (2020) diverse directe maatregelen getroffen, met name in Het Havenkwartier en Het Park, in de vorm van diverse parkachtige elementen en bomenlanen (ter benadrukking van oorspronkelijke zichtlijnen).

Binnen de woongebieden worden de komende jaren meerdere van dergelijke ingrepen ingepast. In Het Wold loopt een studie voor de aanleg van een bosgebied. In dit woongebied zijn langs wegen (reeds) diverse groenstructuren aangebracht. Eenzelfde maatregel is toegepast in De Wei. En ook de herinrichting van de parkeerplaats/boulevard Redersplein komen uit de koker van het landschapsplan (lees ook hiervoor onderdeel Beheer en exploitatie faciliteiten Havenkwartier). Op de bestaande Landschapsvisie (Prolander) - met ontwerpen en voorstellen voor de verdere inrichting van het gebied en het leggen van landschappelijke en historische verbindingen - geïnspireerde projecten worden fasegewijs uitgevoerd.

Economie, Toerisme, Recreatie
Doel: start/continuering uitvoering economisch profiel; mobiliseren en faciliteren van ondernemers in het gebied/vergroten economische dynamiek

In de ontwikkelingsvisie leggen provincie en gemeente zich door middel van het realiseren van een breed dooraderde recreatieve infrastructuur (*Ring Blauwestad*) toe op het scheppen van voorwaarden voor een economisch/recreatieve ontwikkeling van het gebied. Deze infrastructuur is voor een groot deel aangelegd. Het projectbureau ondersteunt daarin met een inmiddels volwaardig evenemententerrein. In 2016 hebben de provincie en gemeente zich opnieuw gecommitteerd aan het uitbreiden van de recreatieve infrastructuur en projecten (*Investeringsagenda Ring Blauwestad*). Voor 2021 kan als specifiek resultaat worden benoemd:

- Met de in 2021 toegekende subsidie *REP-ZZL* kan uitvoering worden gegeven aan de *Investeringsagenda Ring Blauwestad*. De voorbereiding en aanbesteding van de binnen de investeringsagenda geplande realisatie van fietspaden is gestart (november 2021). Een ander project wat voorop loopt is de heraanleg van de fietsroute door het *Stadspark* naar het centrum van Winschoten (lees verder hiervoor onderdeel Blauwe Loper).
- Het concept Havenkade staat mede in het teken van de trits economie, toerisme en recreatie. Dit concept ontwikkelt zich tot een plintbebebouwing met gemengde functies wonen/werken aan de boulevard in Het Havenkwartier (lees ook hiervoor onderdeel Vastgoed en Infrastructuur woongebieden).
- Verhuur 7 containerunits ten behoeve van tijdelijk ondernemerschap op het gebied van cultuur, educatie, recreatie en horeca (*Pop Up Shops*). In 2021 waren alle units in gebruik, de belangstelling is groot, met een sterke variëteit aan initiatieven (ijssalon, handwerkwinkel, wijnkoperij).
- Realisatie beweegbaar gedeelte in *steigerbrug strand Zuid* (ingebruikname per het vaar- en recreatieseizoen 2022) en realisatie fietspont natuurgebied *Reiderwolde/Tjamme ("pont van Henk")*.
- Planvoorbereiding plaatsing twee *hoogholtjes* op Kievit (De Wei) ten behoeve van de uitbreiding fietspadennetwerk.
- Herijking bestemmingsplan Blauwestad; diverse recreatieve bestemmingen (gehele plan), bestemming aan-huis-verbonden beroep en de bestemming kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten (Het Havenkwartier).
- Evenementen/(bewoners)initiatieven: (jaarlijks) circus, faciliteren winteractiviteiten (schaatstocht Oldambtmeer/nieuwjaar duik), appeloogst en -perserij, aanleg bessentuin en bessenpluk, gewassenteelt, realisatie horecafunctie *Flonk* nabij woongebied Het Riet/ Finsterwolde.

Schaatstocht *Aanleg bessentuin* *'Blauwe gewassen'*

Gebiedsmarketing, Evenementen & Cultuur, Pers en Publicaties
Doel: voortzetten van de in 2013 resp. in 2015 (marketingplan en nieuwe beeldmerken resp. promotiecampagne Blauwestad aanpak 2015 - zichtbaarheid van kwaliteit) in samenwerking met de gemeente

Het marketingplan en promotiecampagne uit 2015 heeft zich vertaald in een sterk verbeterde en toegankelijke website, gerichte deelname aan woon- en consumentenbeurzen, weekendopeningen en deelname aan open huizendagen en het gericht zoeken en benutten van de (social)mediakanalen en publicaties. De focus ligt op direct klantcontact en directe opvolging van klantinteresse. In 2019 is de promotiecampagne integraal vernieuwd, met name op het gebied van het productaanbod, de

doorontwikkeling van de website en promotie-uitingen (woon- en beleefcampagne). Mede in het licht van de coronapandemie betaalt deze investering in (online marketing) zich ten volle terug, het projectbureau is in 2021 goed geëquipeerd om de markt digitaal te bedienen en via de socialmediakanalen en geschreven pers te bereiken. In 2021 breidt het projectbureau haar personele capaciteit ten behoeve van de woon- en gebiedspromotie uit, en staat mede in het kader van gerichte informatievoorziening aan bewoners/publiek over de (bouw)activiteiten en tijdelijk gewijzigde verkeerssituaties.

(Online) kavelaanbod

Entree projectbureau

Op de bus

Met de pers op pad

Fotoactie

In de pers

Grondtransport

Stremming Oeverlibel

Reconstructie Hoofdstraat

2. Jaarverslag Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

1. Inleiding

Dit VTH-jaarverslag 2021 sluit aan op het VTH-jaarprogramma 2021. De wetgever heeft aan ons, Gedeputeerde Staten, taken toebedeeld. In het programma hebben wij de wettelijke activiteiten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving samengebracht. Het gaat om de volgende wetten:

- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)
- Wet milieubeheer
- Wet bodembescherming
- Besluit bodemkwaliteit
- Vuurwerkbesluit
- Wet natuurbescherming
- Wet hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz)
- Wet luchtvaart
- Wegenwet
- Waterwet
- Binnenvaarwet
- Scheepvaartverkeerswet.

Om de kwaliteit van de leefomgeving in Groningen te verbeteren en in stand te houden voeren wij een groot aantal activiteiten uit. Naast planvorming, realisatie, en subsidieverlening bewerkstelligen wij onze beleidsdoelen met vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarmee willen wij milieuhinderlijke activiteiten voorkomen, natuurwaarden behouden, de biodiversiteit beschermen, de fysieke veiligheid borgen, de verkeersveiligheid bevorderen en gezondheidsrisico's minimaliseren. Ons jaarplan voor VTH en ons VTH-jaarverslag zijn onderdeel van de sturing volgens Big-Eight en twee schakels tussen het beleid en de uitvoering daarvan. Voor VTH zijn de volgende strategische en tactische beleidsdocumenten van belang:

Strategische beleidskaders:

- vigerende Omgevingsvisie Provincie Groningen
- geconsolideerde Omgevingsverordening Provincie Groningen, februari 2019
- Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl (2017)
- Coalitieakkoord 2019
- Landelijke Handhavingsstrategie
- Noordelijke Maat voor de uitvoering van het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) en de Richtlijn industriële emissies (RIE-4).

Tactische en operationele beleidskaders:

- vigerende Milieuplan
- Beleidsnota Groen Groningen en de Beleidsnota Natuur 2013-2021
- Natuurvisie provincie Groningen, Aanvulling op Beleidsnota Natuur 2013-2021 in het kader van de Wet natuurbescherming 2017
- Verordening natuurbescherming Provincie Groningen
- Toezicht- en Handhavingsstrategie Wabo in de provincie Groningen
- Uitwerking handhavingsstrategie Whvbz
- Handhavingsdocument Vuurwerk 2008
- Risicoanalyse bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen Provincie Groningen 2020
- Regeling bedrijfsmatig tot ontbranding brengen van vuurwerk
- Regeling aanwijzing consumenten- en theatervuurwerk (Ract)
- Handreiking Vuurwerk en Vogels (IPO)
- Landelijke Aanpak Toezicht Risicovolle Bedrijven (LAT RB)
- Amendement PS naar aanleiding van rapport 'Grip op Brzo-bedrijven' van de Noordelijke Rekenkamer.

De wetgever heeft ons verplicht de Wabo-gerelateerde VTH-activiteiten te prioriteren en te beschrijven het VTH-jaarprogramma. Wij hebben gekozen voor het opstellen van een integraal programma en daarin de programmering van de VTH-activiteiten van de Wabo en die van de andere voornoemde wetten en besluiten gebundeld.
Onze resultaten hebben wij bereikt door de inzet van medewerkers van Omgevingsdienst Groningen (ODG), buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's), natuurorganisaties en eigen medewerkers. Ook de samenwerking met andere overheden en overheidsdiensten heeft bijgedragen aan de resultaten.
De resultaten zijn in het volgende hoofdstuk per wet toegelicht. In de bijlage treft u de gerealiseerde aantallen vergunningen, toezichtbezoeken en handhavingsbesluiten.

2. Uitvoering

Domein Uitvoering en basisteam VTH
Met de organisatiebrede verandering en ontwikkeling is in 2021 het domein Uitvoering met daarin het basisteam VTH gevormd. In het team werken de medewerkers van het VTH-loket samen met de deskundigen in de backoffice. Het loket vervult de centrale rol voor de administratieve behandeling van de inkomende en uitgaande VTH-zaken. De vakinhoudelijke werkzaamheden worden gedaan door de medewerkers van de backoffice en de Omgevingsdienst Groningen. Het domein en het basisteam zijn operationeel per 1 januari 2022.

Achterstand in de uitvoering en krapte op de arbeidsmarkt
Ondanks de coronapandemie zijn onze VTH-activiteiten doorgegaan. In het voorliggende jaarverslag over 2021 verstrekken wij de resultaten en relateren we ze aan de voorgenomen activiteiten die wij hebben beschreven in het jaarprogramma. Op verscheidene taakgebieden is het aantal vergunningenbesluiten en aantal controles achtergebleven bij het voornemen uit het programma. Door coronamaatregelen zijn de controles aangepast en beperkt of uitgesteld. Door de inzet van de medewerkers en door inhuur van personeel zijn achterstanden in de verlening van milieuvergunningen, de verlening van de ontheffingen van de Natuurbeschermingswet (soorten) en in het milieutoezicht weggewerkt. De achterstand in de verlening van de Natuurbeschermingswetvergunningen (stikstof) is nog aanwezig. In 2021 hebben we ervaren dat door krapte op de arbeidsmarkt het moeilijker is geworden personeel in te huren en nieuw personeel te werven.

2.1 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Deze paragraaf beschrijft de verantwoording van onze VTH-taken die voortvloeien uit de Wabo. Wij zijn het Wabo-bevoegd gezag voor circa 140 bedrijven. Wij zijn daarmee voor die bedrijven ook het bevoegd gezag voor bouwen, reclame, in-/uitritten, kappen, slopen en de indirecte lozingen. De Omgevingsdienst (ODG) heeft voor ons het overgrote deel van de werkzaamheden uitgevoerd. De ODG focust zich voor ons op circa 100 bedrijven, waaronder voedingsmiddelen bedrijven, energieproductiebedrijven en afvalbedrijven en op circa 40 bedrijven met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen.

2.1.1 Algemeen

Met VTH reguleren wij bedrijfsactiviteiten die nadelige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken. Het VTH-beleid volgt vooral uit het Europese en nationale milieubeleid. Wij hebben het aangevuld met provinciaal beleid. In onze rol als opdrachtgever voor de ODG sturen wij vooral op output. Dit betekent dat wij sturen op de realisatie en kwaliteit van vooraf afgesproken producten en diensten. Deze diensten zijn opgenomen in de producten- en dienstencatalogus (PDC) van de ODG en de Noordelijke Maat die de drie noordelijke provincies voor de uitvoering van de Brzo- en RIE-4 taken hebben vastgesteld.
Voor het Wabo-toezicht en de -handhaving volgen wij de methodiek 'programmatisch handhaven'. Hierin worden de risico's van slecht naleefgedrag ingeschat en op basis daarvan worden de jaarlijkse prioriteiten vastgesteld. We bewerkstelligen daarmee dat we onze capaciteit transparant en risicogestuurd inzetten. De aandacht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) is toegenomen. In de loop van 2021 hebben de toezichthouders van de ODG bijgedragen aan de beoordeling van de emissies van ZZS.

Op circa 40 bedrijven met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen is het Besluit risico zware ongevallen (Brzo) of de Regeling industriële emissies (RIE-4) van toepassing. Met de provincies Fryslân en Drenthe hebben wij hiervoor de Noordelijke Maat voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving vastgesteld. In 2021 heeft de Omgevingsdienst Groningen ons over de uitvoering van de Brzo- en RIE-4-taken gerapporteerd. De werkzaamheden voor de Noordelijke Maat blijken uitgebreider dan de werkzaamheden volgens de PDC. Omgevingsdienst Groningen heeft op onderdelen een achterstand ten opzichte van de Noordelijke Maat vastgesteld en met extra personele inzet de achterstand in 2021 weggewerkt.

Actualisatieprogramma
Wij zien toe op de kwaliteit van verleende vergunningen, opdat zij actueel en handhaafbaar zijn en aansluiten bij de stand der techniek voor de voorzieningen en maatregelen voor een goede en veilige leefomgeving. In Nederland geldt voor de bevoegde gezagen de Wabo-verplichting om regelmatig na te gaan of een verleende omgevingsvergunning milieu toereikend is. Wij hanteren voor de actualisatietoetsen een richtlijn van 5 jaar. Er zijn daarna verschillende aanleidingen om tot actualisatie van een vergunning over te gaan:

1. Uitkomsten van uitgevoerde actualisatietoetsen;
2. Uitkomsten risicoanalyses;
3. Toezicht-, handhavings- of incidentenbevindingen (klachten en ongewone voorvallen);
4. Gewijzigde wet- en regelgeving, jurisprudentie of BBT-conclusies;
5. Regionale of landelijke aandachtspunten.

Het Meerjarige ActualisatieProgramma (MAP) is ons dynamisch overzicht van de te actualiseren vergunningssituaties en de uit te voeren actualisatietoetsen. In 2020 is een inhaalslag gemaakt waarbij de achterstand van actualisatietoetsen is weggewerkt. Er is een achterstand in de actualisatie van de vergunningen vastgesteld. De ODG heeft daarop het MAP bijgesteld. De achterstand is deels in 2021 ingelopen en zal in de komende jaren worden weggewerkt. Voor de reguliere VTH-bedrijven zijn in 2021 de geplande actualisatietoetsen uitgevoerd. Bij de Brzo/RIE-4 bedrijven was begin 2021 een achterstand bij het uitvoeren van de actualisatietoetsen als gevolg van niet-uitgevoerde actualisatietoetsen in de voorgaande jaren. Met inhuur is deze achterstand grotendeels ingelopen.

Bouwen, reclame, inritten, kappen en slopen
Bij de inrichtingen waarvoor wij voor de milieutaken het bevoegd gezag zijn, voeren wij ook de VTH-taken uit voor bouwen, reclame, inritten, kappen en slopen (BRIKS). Het toezicht op sloop en de bouwactiviteiten wordt uitgevoerd door de ODG. De medewerkers richten zich in eerste plaats op (constructieve) veiligheid. Veel geconstateerde tekortkomingen hebben te maken met de uitvoering van de wapening of de bekisting en het ontbreken van benodigde gegevens op de bouwplaats. Het blijkt dat veel tekortkomingen na een eerste controle worden opgelost; het naleefgedrag kan als ruim voldoende worden aangemerkt.
In 2021 zijn minder aanvragen voor de activiteit 'bouwen' binnengekomen dan op basis van voorgaande jaren was ingeschat. Het is onduidelijk waarom er minder aanvragen zijn ingediend, maar het vermoeden is dat bedrijven als gevolg van de coronacrisis wachten met hun investeringen. In navolging van vergunningverlening is ook het aantal toezichtbezoeken achtergebleven bij de verwachtingen. Ook hier is het aannemelijk dat de coronacrisis een rol speelt. Door de lockdown en de daaropvolgende maatregelen om de verspreiding van het virus tegen te gaan heeft de ODG minder controlebezoeken uitgevoerd.

Rapportage risico afvalstoffenbedrijven
De ODG rapporteert twee keer per jaar over het financieel risico van de opslag van afvalstoffen bij afvalbedrijven waarvoor de provincie het bevoegd gezag is. De focus ligt op bedrijven die meer dan € 100.000 aan negatief gewaardeerd afval binnen de inrichting opgeslagen hebben. Wij hebben in 2021 de rapportages ontvangen en vertrouwelijk behandeld. De (mogelijke) financiële last voor de provincie is ingeschat en de inschatting is betrokken bij de vaststelling van de omvang van de provinciale reserves.

Landelijk Afvalbeheerplan 3
In het Landelijk Afvalbeheerplan 3 (LAP3) zijn de doelstellingen en uitgangspunten van het landelijk afvalstoffenbeleid voor de periode 2017 tot en met 2023, met een doorkijk tot 2029, beschreven. In 2020 en 2021 hebben wij naar aanleiding van LAP3-vergunningen van afvalbedrijven geactualiseerd.

E-PRTR
Het Integraal E-PRTR-verslag (European Pollutant Release and Transfer Register) is de jaarlijkse milieurapportage door industriële bedrijven, waarin zij rapporteren over hun afval, energie- en watergebruik en hun emissies naar lucht, water en bodem. Wij zijn het bevoegd gezag voor ruim tachtig E-PRTR-bedrijven. In 2021 heeft de ODG nagenoeg alle elektronische milieujaarverslagen beoordeeld.

Piketdienst
De 24-uurs piketdienst van de ODG ontvangt en behandelt acute en niet-acute burgermeldingen over (overlast) en ongewone voorvallen binnen inrichtingen. Maandelijks ontvangen wij van de ODG het overzicht van de afgehandelde van burgermeldingen en meldingen ongewone voorvallen. Klachten die het piket behandelt, zijn doorgaans overlastsituaties die veroorzaakt worden tijdens bedrijfsprocessen. Omwonenden hebben hinder ervaren. Over geluidsoverlast, stof en geur wordt het meest geklaagd. In 2021 zijn in totaal 237 burgermeldingen ontvangen. Bedrijven zijn wettelijk verplicht bij het bevoegd gezag melding te doen van ongewone voorvallen of afwijkingen van de reguliere bedrijfsvoering, waarbij milieugevolgen ontstaan of kunnen ontstaan (hoofdstuk 17 Wm). In 2021 zijn in totaal 274 meldingen ontvangen. Het aantal is in lijn met voorafgaande jaren.

2.1.2 Projecten
In het Integraal VTH Jaarprogramma 2021 zijn diverse projecten. De projecten zijn in samenwerking met de ODG uitgevoerd. Hieronder zijn de resultaten beschreven.

Project Milieuprogramma
De ODG is in 2021 uitgebreid geconsulteerd bij de ontwikkeling van zowel het provinciaal Milieuprogramma als het Milieubeleidsplan. Wij hebben ook de beleidsregels geur en Best Beschikbare Technieken in nauwe samenwerking met de ODG gerepareerd en toegevoegd aan het per 1 januari 2022 verlengde Milieuplan.

Aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)
In IPO-verband is afgesproken eind 2020 helder te hebben hoe de vergunnings- en emissiesituatie voor deze stoffen is. Op 16 mei 2019 is het plan van aanpak voor het ZZS-project vastgesteld. De (chemische) bedrijven hebben hun inventarisaties toegezonden. De specialisten Lucht en de toezichthouders van de ODG hebben ze in 2020 beoordeeld en de Statenleden hebben we in 2021 schriftelijk en mondeling geïnformeerd over de aanpak van ZZS.
Voor afvalbedrijven blijkt de ZZS-inventarisatie ingewikkeld. Wij zijn hierover in IPO-verband in overleg getreden met het ministerie van IenW. Daarop is ingestemd met een inventarisatie in twee fases. In de eerste fase wordt een dossieronderzoek uitgevoerd waarbij is gekeken in welke afvalstromen ZZS voor kunnen komen en of de betreffende ZZS kunnen komen in de lucht of het water. De meeste afvalbedrijven hebben deze fase afgerond. Op basis daarvan wordt besloten of een tweede fase nodig is waarbij de emissies naar de lucht en/of de waterlozingen van ZZS moet worden beschouwd. In 2022 wordt het werk aan de inventarisaties van de afvalbedrijven voortgezet en wordt het ZZS-inventarisatieproject afgerond.

Implementatie aanbevelingen onderzoek afvalbedrijven
Naar aanleiding van een aantal incidenten met afvalverwerkende inrichtingen hebben wij in 2018 een onderzoek naar de huidige stand van zaken van de afvalketen gedaan. Daaruit is naar voren gekomen dat de oorzaken van problemen in de afvalbranche divers zijn, waarbij de wet- en regelgeving complex zijn en de schaalniveaus van de problemen zeer uitlopend zijn. De ODG heeft in 2019 het plan van aanpak opgesteld om de aanbevelingen uit het Onderzoek Afvalketen integraal nader uit te werken, samen met de provincie, gemeenten en de Veiligheidsregio. In het plan van aanpak zijn zes actiepunten benoemd waarbij of de ODG of de provincie als trekker is benoemd. De ODG heeft in 2020 de uitwerking van haar actiepunten door middel van de conceptrapportage 'Risicobeheersing in de afvalketen' opgeleverd. Als gevolg van ontwikkelingen rondom de actualisatie van de provinciale omgevingsverordening en het eventueel verplicht opnemen van een financiële zekerheid onder de Omgevingswet is gewacht met het definitief maken van de rapportage. Het streven is de uitwerking van aanbevelingen van de ODG in 2022 samen met de uitwerking van de aanbevelingen door de provincie in één rapportage te verwerken.

Energietoezicht bij bedrijven
Het project Energiebesparing Bedrijven (EBB) richt zich op het toezicht op de wettelijke verplichtingen die bedrijven hebben om energie te besparen. Het project is gestart in 2017 en is afgerond in 2020. Eind 2020 is het energietoezicht op provinciale bedrijven een structureel onderdeel van het jaarprogramma geworden. Dertien bedrijven hebben een rapport ingediend. Uit de rapporten blijkt dat de bedrijven actief bezig zijn met het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. Van acht bedrijven is de rapportage gecontroleerd. Bij drie bedrijven is geconcludeerd dat de rapportage voldoende informatie bevat om invulling te geven aan de voorschriften in de vergunning. De rapportages van de overige vijf bedrijven bevatten onvoldoende informatie en de bedrijven zijn aangeschreven op de ontbrekende onderdelen. De tekortkomingen betreffen het ontbreken van een planning en het ontbreken van een energiemonitoring.

Monitoring Kwaliteit
De ODG en wij hebben de intentie de kwaliteit van de Wabo-werkzaamheden continu te verbeteren. Hiertoe onderzoeken wij de kwaliteit van de producten steekproefsgewijs. Door de coronapandemie, de naderende komst van Omgevingswet op 1 juli 2022 en het project dat de ODG gestart is om de kwaliteit van haar producten te monitoren (en waar nodig te verbeteren) zijn er in 2021 geen kwaliteitsonderzoeken uitgevoerd.

Beleidsmonitoring 2021
Wij hebben de ODG gevraagd deel te nemen aan de klankbordgroep van de Milieumonitor. De ODG heeft geen kandidaat afgevaardigd. In 2021 zijn de data-uitvraag en acties voor de thema's geur, lucht en afvalstoffen met de deskundigen van de ODG besproken. Vanwege de uitval van personeel bij de provincie en de beperkingen die de coronacrisis met zich meebrengt, zijn de andere milieuthema's van de monitor nog niet besproken.

Elektronische neuzen
De meetresultaten van e-neuzen gebruikt de ODG bij toezicht en de afhandeling van geurklachten. In 2021 waren de e-neuzen in bedrijf.

Hinderapp meetnet Delfzijl
In 2021 was de hinderapp in gebruik voor bedrijven op het bedrijventerrein Oosterhorn en de omwonenden in de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland. De app is in 2021 gekoppeld aan het milieuklachtensysteem van de Omgevingsdienst Groningen. Wij hebben besloten de app verder te ontwikkelen, zodat hij als een directe communicatiemethode over milieuhinder in heel de provincie Groningen kan worden gebruikt. In 2021 hebben wij de immissiemetingen van siliciumcarbidevezels voortgezet en de meetrapporten openbaar gemaakt.

Omgevingswet
De verwachting was dat de Omgevingswet per 1 juli 2022 in werking zou treden. Zowel de ODG als wij hebben in 2021 veel voorbereidingen getroffen. Beide hebben gewerkt aan de VTH-werkprocessen, de onderlinge afstemming, het beleid, de instrumenten en de voorbereiding op de invoering van leges.

Dossiers met bestuurlijke aandacht
In het VTH-Jaarprogramma 2021 zijn bestuurlijk gevoelige en potentieel bestuurlijk gevoelige dossiers benoemd. Dit zijn de dossiers van grote chemische bedrijven, energie en/of afvalbedrijven. Een kenmerk van deze dossiers is dat de bestuurlijke koers is gedeeld in ons college en de VTH-besluiten worden afgestemd met onze gedeputeerde Milieu voorafgaand aan de besluitvorming. In 2021 zijn 67 bestuurlijk gevoelige VTH-zaken met hem besproken. Voor de overige bedrijven, niet bestuurlijk gevoelig, waar wij het bevoegd gezag voor zijn, handelt de ODG de VTH-zaken in mandaat (onder consultatie van de gedeputeerden) af.

Monitoring Brzo-werkprogramma
De Omgevingsdienst Groningen heeft begin 2021 de jaarrapportage Brzo 2020 aangeboden. Wij hebben beoordeeld of de rapportage invulling geeft aan de acht punten van de motie van 'Grip op risicobedrijven'. Wij hebben Provinciale Staten in het vierde kwartaal van 2021 geïnformeerd over de jaarrapportage Brzo 2020 en de Staat van de Veiligheid (landelijk).
Omgevingsdienst Groningen heeft met de toezichtpartners Brzo-inspecties bij bedrijven uitgevoerd en openbare samenvattingen over de inspecties opgesteld. Vanaf het vierde kwartaal van 2019 worden

alleen openbare samenvattingen aan ons voorgelegd waar bestuurlijke gevoeligheden spelen. In 2021 heeft Omgevingsdienst Groningen drie openbare samenvattingen aan ons voorgelegd.
De Omgevingsdienst Groningen heeft het werkprogramma Brzo 2021 opgesteld en de gedeputeerden Milieu van de drie noordelijke provincies hebben het werkprogramma vastgesteld. Aan het programma zijn extra kosten verbonden. Wij hebben besloten de financiële middelen te verstrekken.

Toezicht op onderzoek aardbevingsbestendigheid door Brzo-bedrijven
Medio 2019 is in de Werkgroep Industrie meegedeeld dat zal worden toegezien op het voldoen aan Fase-1 onderzoeken zoals vastgelegd in het Meerjarenprogramma van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Begin 2021 heeft de NCG de Brzo-inspecteurs opgeleid. In 2021 hebben zij onderzoeksrapporten van zeven bedrijven in het aardbevingsgebied beoordeeld.

Acquisitie
Bij de vestiging van nieuwe bedrijven of nieuwe economische ontwikkelingen zijn gesprekken met initiatiefnemers gevoerd om ze zo vroeg mogelijk duidelijkheid te geven over vestigingsfactoren, zoals procedures, milieu en ruimte. Het aantal overleggen over initiatieven in de energietransitie en de circulaire economie is in 2021 sterk toegenomen. De ODG heeft in de loop van 2021 een nieuw team gevormd voor de behandeling van de milieu- en bouwaanvragen van de initiatieven.

Controle op de meetverplichting door bedrijven
Een groot aantal bedrijven heeft te maken met meetverplichtingen op basis van het Activiteitenbesluit en hun omgevingsvergunning. De controle op de uitvoering van de meetverplichtingen komt tijdens de reguliere controles aan bod. Vanwege de complexiteit daarvan ondersteunen specialisten van de ODG de reguliere controles. Het project beoogt de ondersteuning te stroomlijnen. De projectuitvoering is als gevolg van de coronacrisis en onduidelijkheid over de afbakening niet in 2021 uitgevoerd en doorgeschoven naar 2022.

2.2 Wet milieubeheer nazorg stortplaatsen

Op grond van de nazorgbepalingen in de Wet milieubeheer zijn wij bestuurlijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen en baggerdepots, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. Vanaf het moment dat een stortplaats of een baggerdepot gesloten wordt verklaard, zijn wij verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen die waarborgen dat de afvalberging geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt. De toezichthouder van de ODG bezoekt de afvalberging minimaal 1 keer per jaar. In 2021 hij drie locatiebezoeken gebracht.

In 2021 is het zonnepark op stortplaats Kloosterlaan aangelegd. Met de initiatiefnemer van het zonnepark, Solarfields, is een overeenkomst opgesteld waarin onder meer is afgesproken dat de nazorg geen nadelige hinder mag ondervinden en is jaarlijkse vergoeding aan de nazorgorganisatie overeengekomen in verband met de meerkosten voor de nazorg (maaien, faunabeheer en dergelijke). Daarnaast zijn de voorbereidingen gestart om op het voormalig baggerdepot te Dorkwerd een zonnepark aan te leggen.

2.3 Wet bodembescherming en het Besluit bodemkwaliteit

De provincie is verantwoordelijk voor het beperken en het zoveel mogelijk ongedaan maken van ernstige verontreinigingen in de bodem. Wij beoordelen en toetsen bodemonderzoeken en saneringsplannen bij ernstige bodemverontreiniging en stellen beschikkingen op aan de hand waarvan vastgesteld wordt of er sprake is van een ernstig geval van bodemverontreiniging en de spoedeisendheid van de situatie of wordt ingestemd met een saneringsplan. Daarnaast zijn wij het bevoegd gezag voor het toetsen van meldingen van het toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen volgens het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk) wanneer wij het Wabo-bevoegd gezag zijn voor de betreffende inrichting. Het beoordelen van deze meldingen is in opdracht gegeven aan de ODG. Zij voert namens ons de toezicht- en handhavingstaken uit met betrekking tot de Wet bodembescherming (Wbb), de bodemsaneringen en het Bbk (toepassen van licht verontreinigde grond). Het gestegen aantal bouwaanvragen en de werkzaamheden in het kader van de energietransitie zijn van invloed op de hoeveelheid werk dat in de bodem wordt verricht. Dit betekende in 2021 extra inzet voor advisering, vergunningverlening en toezicht op grondverzet en saneringen.

Spoedlocaties
Bodemverontreiniging van voor 1987 treffen we soms aan in de historische kernen, bij wierden, wegbermen, boezemkades en bij voormalige gasfabrieken. We veronderstellen in de provincie Groningen ca. 10.000 kleine en grote locaties met mogelijk bodemverontreiniging. Ons uitgangspunt is dat via het duurzaam beheer van de bodem, deze geschikt dient te zijn en te blijven voor het gebruik ervan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet de bodemkwaliteit in overeenstemming zijn mét, of worden gebracht óp, het niveau '*geschikt voor het gebruik*'.

In 2010 was bij 55 locaties bij het huidige gebruik sprake van (mogelijk) onaanvaardbare humane, ecologische en/of verspreidingsrisico's. Wanneer onaanvaardbare risico's worden aangetroffen op een locatie moeten deze zo spoedig mogelijk worden beheerst. Het aantal locaties is na 2010 sterk afgenomen door onderzoek waarbij de verwachte risico's niet werden aangetroffen en door de uitvoering van saneringen. Eind 2015 waren de humane risico's beheerst en waren er 28 locaties in behandeling. Hiermee voldeden we aan de bestuurlijke afspraken uit het eerste Bodemconvenant uit 2009. In 2015 waren nog 16 locaties in de onderzoeksfase om de verspreidings- en ecologische risico's nader te bepalen. Conform de afspraken uit het tweede bodemconvenant is bij deze locaties eind 2019 minimaal gestart met de sanering. Van de 55 locaties liep in 2021 nog bij 11 locaties de sanering. Bij 3 locaties is in 2021 sprake van een sanering bij een spoedlocatie, die na 2010 is ontdekt. Bij alle 14 locaties zijn de onaanvaardbare risico's beheerst. Het gaat veelal om langdoorlopende grondwatersaneringen, in eigen beheer van de bedrijven. Zij bepalen de planning voor hun sanering en beëindigen die wanneer de door ons vastgestelde saneringsdoelstelling is behaald. Onder de Omgevingswet, blijven wij het bevoegd gezag voor deze saneringen.
De kosten van de uitvoering van de sanering kwamen door het vangnetprincipe grotendeels ten laste van de provincie. Voor slechts een beperkt deel was het mogelijk de veroorzakers en/of terreineigenaren mee te laten betalen, omdat het grootste deel van de verontreiniging vóór 1975 was veroorzaakt en/of de kosten de draagkracht van een terreineigenaar/bedrijf te boven gingen.

Asbest
De Eerste Kamer heeft op 4 juni 2019 het wetsvoorstel 'Asbestdakenverbod' van het kabinet verworpen. Ook het uitstel van het verbod naar 2028 is verworpen. In 2019 en 2020 is daardoor een terugloop in het aantal meldingen van asbest te zien. In 2020 zijn wij gestart met een asbestinventarisatie (asbest op daken). In de inventarisatie is onderscheid gemaakt in het asbest op daken bij woningen, van landbouwstallen en industriegebouwen. Op deze wijze is de totale hoeveelheid asbest op daken per gemeente geïnventariseerd. De inventarisatie is in 2021 voltooid. De resultaten zijn opgenomen in de Staat van Groningen. De website zal ze begin 2022 tonen.

2.4 Waterwet

Provincie Groningen beheert het diepe grondwater en de Waterschappen beheren het ondiepe water. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is uitgangspunt voor ons grondwaterbeheer. Wij hebben beheerregels opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening. Ter bescherming van het grondwater zijn provinciale vergunningen vereist voor:

- Grondwaterwinningen die meer dan 150.000 m^3/jaar onttrekken (industrie ten behoeve van koel en proceswater);
- Grondwaterwinning ten behoeve van drinkwater (drinkwatervoorzieningen);
- Bodem-energiesystemen (onttrekken en filteren van grondwater ten behoeve van Warmte- en Koudeopslag (WKO);
- Gesloten bodem-energiesystemen die in een provinciale inrichting geplaatst worden.

Wij hebben in 2021 zeven vergunningen vastgesteld.

Onze toezichthouder controleert de provinciale vergunningen voor grondwaterwinningen ter bescherming van het diepe grondwater. Hij heeft hiertoe in 2021 veertig administratieve controles uitgevoerd. Daarnaast houden wij toezicht op de aangewezen beschermingsgebieden. Hieronder vallen de grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en gebieden met een verbod op fysische bodemaantasting/boringvrije zones. Onze toezichthouder heeft vijf grondwaterbeschermingsgebieden gezocht. In deze gebieden geldt voor een aantal activiteiten een verbod. Een voorbeeld is het verbod op graven dieper dan 3 meter. Hiervoor kan ontheffing worden aangevraagd. Wij hebben in 2021 één ontheffing verleend.

2.5 Vuurwerkbesluit

Het doel van het Vuurwerkbesluit is de bescherming van mens en milieu tegen de negatieve effecten van het opslaan, bewerken en afsteken van vuurwerk. Het gaat in dit verband om zowel inrichtingen waar vuurwerk wordt opgeslagen, als om vuurwerkevenementen of -voorstellingen waarbij bedrijfsmatig vuurwerk tot ontbranding wordt gebracht. De coronapandemie heeft lokaal, regionaal en landelijk grote invloed gehad op de vergunningverlening, de uitvoering en het beleid. In 2021 waren er weinig bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen en tijdens de jaarwisseling gold het afsteekverbod voor de consumenten.

Coördinatie
Met het Vuurwerkbesluit (Vwb) en de Wabo hebben de provincies specialistische taken in de uitvoering van de regels voor vuurwerk gekregen. Zo zijn wij onder andere verantwoordelijk voor de coördinatie van het vuurwerktoezicht binnen de provincie. De provinciale vuurwerkcoördinator werkt provincie-breed samen met een vaste kern die bestaat uit medewerkers van de Veiligheidsregio Groningen (brandweer), politie-eenheid Noord-Nederland (die tevens het Openbaar Ministerie vertegenwoordigt), de ODG en de provincie Groningen.

Vuurwerkopslagen
Wij zijn geen bevoegd gezag voor bedrijven met een vuurwerkopslag, omdat vuurwerkopslagen van die aard en omvang niet in onze provincie zijn gevestigd. Dit betekent dat gemeenten voor alle vuurwerkopslagen in onze provincie bevoegd gezag zijn. Omdat het afsteekverbod pas aan het eind van het jaar werd ingevoerd, was al opslag gerealiseerd. Dit betekende dat alle opslagen gecontroleerd dienden te worden.

Bedrijfsmatige vuurwerkontbrandingen
Om bedrijfsmatig consumentenvuurwerk, professioneel vuurwerk en/of theatervuurwerk af te mogen steken, dient de toepasser een ontbrandingstoestemming aan te vragen of een ontbranding bij ons te melden. Intern informeren wij de toezichthouders/handhavers 'groene wetgeving' over alle vergunning- en meldingsplichtige vuurwerkwerkevenementen in verband met respectievelijk de Wet natuurbescherming en de provinciale (vaar)wegen. Extern worden onder andere de burgemeester, Veiligheidsregio Groningen (brandweer), politie-eenheid Noord-Nederland, ILT, de Luchtverkeersleiding Nederland en indien noodzakelijk Rijkswaterstaat geïnformeerd. De coronapandemie heeft in 2021 grote invloed gehad op het aantal aangevraagde en gemelde vuurwerkontbrandingen. In 2021 zijn bij ons acht ontbrandingstoestemmingen aangevraagd, waarvan wij er één hebben vergund. Er zijn bij ons ook acht ontbrandingen gemeld. Drie daarvan zijn nadien zijn afgelast en vijf evenementen zijn doorgegaan.

2.6 Ontgrondingenwet

Ons toezicht op ontgrondingen betreft het toezicht op de zand- en kleiwinningen en het toezicht op gebieds- en infrastructuurverbetering zoals de aanleg van natuurelementen en wegen.

Projectgebonden ontgrondingen t.b.v. natuurontwikkeling en infraverbetering (klein en groot*)*
Er is sprake van een ontgronding als de grond wordt geroerd (dieper dan bij normale bewerkingen) of het maaiveld wordt verlaagd, er wordt een laag grond afgegraven. Wij regisseren ontgrondingen met een vergunningensysteem op grond van de Ontgrondingenwet en met meldingen op grond van de provinciale Omgevingsverordening. Het toezicht richt zich op de naleving van de voorwaarden. In 2021 zijn 17 locaties geïnspecteerd.

Zandwinningen
De problematiek en de complexiteit van zandwinningen neemt toe. Enerzijds vanwege het tweeledig gebruik (winning en recreatie), anderzijds worden grote ingrepen in de omgeving steeds kritischer beoordeeld. Er is dan ook gekozen om toezicht op de zandwinningslocaties projectmatig op te pakken en prioriteit te geven. Hierbij wordt samenwerking gezocht met de andere betrokken afdelingen en handhavingspartners. In 2021 zijn 14 inspecties uitgevoerd bij 4 zandwinningen.

Illegale activiteiten
Wij hebben de toezichthoudende taak wanneer activiteiten worden uitgevoerd zonder de daarvoor nodige vergunningen. Voor deze 'illegale activiteiten en vrijevelddelicten' zijn vanuit de groene, grijze en blauwe wet- en regelgeving buitengewone opsporingsambtenaren ingezet. Dit maakt de

strafrechtelijke aanpak op dergelijke activiteiten en delicten adequater. Bestuursrechtelijke handhaving wordt daarbij alleen ingezet om de overtreding ongedaan te maken. Bij illegale activiteiten betreft het veelal ontgrondingen zonder de nodige vergunning. In 2021 hebben wij niet bestuursrechtelijke handhavend opgetreden.

2.7 Wet natuurbescherming

Ons natuurbeleid voeren we uit met meerdere instrumenten, zoals vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wet natuurbescherming, samenwerking met externe partijen en verstrekking van subsidies. Met toezicht en handhaving beogen we het bevorderen van het naleefgedrag. Het ingezette aantal toezichturen en het aantal geconstateerde overtredingen geven ons inzicht in het naleefgedrag. Bij het handhaven volgen we de Landelijke Handhavingsstrategie. In de uitvoering hebben we gemerkt dat de aansluiting tussen het nationale en het provinciale natuurbeleid en de uitvoering op verschillende onderdelen voor verbetering vatbaar is. Uit de VTH-uitvoeringsinstrumenten wordt niet het maximale gehaald voor het bereiken van de natuurdoelen. Voor de nieuwe domeinen Beleid en Uitvoering ligt hier in 2022 en de jaren daarna een blijvend aandachtspunt.

Soortenbescherming
Wij beschermen leefgebieden van beschermde diersoorten. Menselijke activiteiten (bouwen, slopen bedrijvigheid) kunnen de leefgebieden verstoren. We behandelen aanvragen en ontheffiingsverzoeken. In 2021 hebben wij 121 besluiten vastgesteld.

Stikstof
In 2021 hebben wij besluiten en ontheffingen vastgesteld. Er was op 1 januari 2021 een achterstand in de vergunningverlening voor de gebiedsbescherming (stikstof). Die achterstand is nog aanwezig. De stikstofregelgeving is gewijzigd in in 2021. De vergunningverlening vergde aanpassingen en nam extra tijd in beslag. De Rechtbank heeft ca. 50 eerdere Wnb-PAS-vergunningen vernietigd. Deze vernietigde vergunningen komen terug als aanvragen om vergunning. Ook zij moeten worden aangepast en dat zal tijd en personele inzet vergen. De minister van LNV heeft aangekondigd de PAS-meldingen te willen legaliseren. Voor Groningen gaat het om ca. 185 PAS-meldingen die het basisteam VTH zal moeten beoordelen.
Wij hebben in 2021 dertien handhavingsverzoeken behandeld. De behandeling vereist veel uitzoekwerk. Het is ons lastig gebleken binnen de beslistermijn van acht weken een besluit op een dergelijk handhavingsverzoek te nemen.

Jacht, beheer en schadebestrijding
In 2021 is het aantal aanvragen voor ontheffing van de Wet natuurbescherming toegenomen met name door de toename voor aanvragen voor ratten- en/of duivenbestrijding. Door het verbod op verschillende beschermingsmiddelen krijgen wij nu aanvragen voor het toepassen van andere bestrijdingsmiddelen. De behandeling daarvan heeft geleid tot een hoge werkdruk en inhuur van personeel.

Samenwerking
Samen met partners zetten we ons in voor het behoud en de ontwikkeling van de Natura2000-gebieden, zoals vastgesteld in de beheerplannen. Een structurele bijdrage van de betrokken partijen (gemeenten, terrein-beherende organisaties en politie) aan toezicht en handhaving vinden wij waardevol. Wij hebben daarom, mede door de toenemende druk op de natuurgebieden, subsidie verstrekt aan terrein-beherende organisaties. De subsidie is bedoeld voor het houden van toezicht in de natuurgebieden, om illegale activiteiten terug te dringen en de veiligheid voor recreanten te vergroten. We onderzoeken met de partners hoe de samenwerking kan worden versterkt. In november 2021 is de gezamenlijke handhavingsactie in het Zuidlaardermeergebied voorbereid.

Houtopstanden
Het toezicht op houtopstanden richt zich op de controle van de herplantplicht. Daarnaast vindt toezicht in het 'vrije veld' plaats. Hierbij worden regelmatig illegale kapactiviteiten geconstateerd. We zoeken in uitvoering en beleid de samenwerking met de gemeenten. In 2021 hebben wij gesprekken gevoerd met de gemeente Westerkwartier. De gesprekken worden in 2022 voortgezet. Wij zullen in 2022 ook andere gemeenten benaderen.

Versterkingsopgave
In 2021 is het toezicht op de generieke ontheffing in het kader van de versterkingsoperatie in het aardbevingsgebied voortgezet. De afspraken met de Nationaal Coördinator Groningen uit de voorgaande jaren zijn ook in 2021 toegepast.

Strafrechtelijk optreden
Ondanks de coronacrisis hebben de boa's hun werk goed kunnen uitvoeren. Zij zijn in ruim 140 gevallen strafrechtelijk opgetreden tegen overtreders. De overtredingen betroffen onder andere loslopende honden, illegale velling, visstroperij, doden van vogels en het opzettelijk vernielen van vogelnesten.

2.8 Wet Hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden

Wij hebben de taak om toezicht te houden op badinrichtingen en zwemgelegenheden die vallen onder de Wet hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz). In Groningen zijn ruim 80 badinrichtingen aanwezig. Wij wijzen ook jaarlijks de zwemwateren in oppervlaktewater aan. In 2021 hebben wij 47 locaties aangewezen. De waterschappen of Rijkswaterstaat controleren de waterkwaliteit op de locaties en rapporteren ons daarover. Zo nodig kunnen wij een zwemverbod of een negatief zwemadvies instellen. Naar aanleiding van de verminderde zwemwaterkwaliteit hebben wij in 2021 voor 16 locaties een of meerdere waarschuwingen en voor 3 locaties een negatieve zwemadvies afgegeven.

Badinrichtingen
Het badseizoen is door de coronacrisis behoorlijk in de war gegooid. Veel inrichtingen waren voor een bepaalde tijd gesloten. Wij hebben 84 administratieve controles en 66 inspecties uitgevoerd; 12 maal was er aanleiding voor een hercontrole. Tijdens de hercontrole is vastgesteld dat werd gewerkt volgens de regels, waardoor wij in 2021 niet handhavend hoefden op te treden.

Zwemlocaties
Verschillende zwemlocaties hebben al enkele jaren last van blauwalg, zwemmersjeuk of zijn qua veiligheid matig. Er zijn 47 locaties geïnspecteerd. Bij 16 locaties is gewaarschuwd voor blauwalgen. Bij 3 locaties is een negatief zwemadvies gegeven vanwege een verminderde waterkwaliteit. In 2020 heeft een onderzoeksbureau in opdracht van ons zwemplassen op zwemwaterkwaliteit en veiligheid onderzocht. Aan de beheerders van vijf plassen hebben wij verbeterplannen gevraagd. In 2021 hebben wij drie plannen beoordeeld. De beheerders dienen de verbetermaatregelen in de komende vijf jaar te treffen. In 2022 zullen wij de verbeterplannen voor de beide andere plassen beoordelen.

2.9 Wet luchtvaart

Provincies zijn verantwoordelijk voor de verplichtingen van de Wet luchtvaart voor luchthavens van regionaal belang. Doel is enerzijds de exploitatie van regionale luchthavens toe te staan en anderzijds de ruimtelijke ordening rondom het luchthaventerrein te reguleren en de veiligheidsrisico’s, de geluidhinder, de luchtvervuiling en de verstoring van natuur te beperken en te beheersen. Door deelname aan de Interprovinciale Contactgroep Luchtvaart bereiken we regionale en landelijke afstemming over wetgeving, beleid(ontwikkeling) en delen we kennis.

Vergunningen
Voor luchthavens van regionaal belang moet een Luchthavenbesluit (LHB) óf een Luchthavenregeling (LHR) worden vastgesteld. Het LHB en de LHR bevatten voorschriften. Wij hebben daarop in 2021 geen toezicht gehouden.
In 2021 hebben wij geen Luchthavenbesluiten of -regelingen vastgesteld. Vanwege belemmeringen in de bepalingen van de Wet luchtvaart hebben wij een LHB (of een LHR) voor het helideck op het UMCG uitgesteld. De belemmeringen spelen landelijk bij meerdere standplaatsen van traumaheli's en worden in interprovinciaal verband en met het ministerie van IenW besproken. De aanpassing van de wetgeving is in voorbereiding.

TUG Ontheffingen (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)
Bij de TUG-ontheffingen gaat het om starten van en landen buiten aangewezen luchthavens, bijvoorbeeld in een weiland of op een sportterrein. Veelal gaat het om helikopters. Wij registreren de aanvragen en het gebruik van de ontheffingen en monitoren daarmee waar in de provincie gevlogen

wordt. Wij hebben in 2021 vijftien TUG-ontheffingen verleend. Wij controleren steekproefsgewijs op de naleving van de ontheffingen. In 2021 hebben wij geen controles uitgevoerd.

2.10 Wegenwet, Waterwet, Binnenvaartwet en Scheepvaartverkeerswet

In deze paragraaf beschrijven wij onze uitvoerings- en handhavingstaken op basis van onze bevoegdheden in de Wegenwet, de Waterwet, de Binnenvaartwet, de Scheepvaartverkeerswet en de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016.

In 2015 is gestart met het Programmatisch werken volgens de cyclus van de 'Big Eight'. In de daaropvolgende VTH-jaarprogramma's hebben wij aangegeven hoe wij door adequate vergunningverlening, toezicht en handhaving een bijdrage leveren aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen. Wij stellen de prioriteiten in toezicht en handhaving aan de hand van onze risicoanalyse. Voor de vaarwegen waren onze prioriteiten: controle op diepgang van schepen, werken op en aan de vaarweg (zoals gestuurde boringen), snelheid van de beroeps- en recreatievaart, inrichtingseisen Binnenvaartwet, op- en overslag en het afmeer- ankerverbod. Bij wegen kreeg in 2021 de controle op de aanleg van kabels meer prioriteit, omdat wij hebben ervaren dat aannemers onze wegen beschadigden. Er zijn veel glasvezelkabels aangelegd, waarbij verscherpte controle vereist is vanwege het niet-nakomen van de gemaakte afspraken. Om de toezichtlast te verminderen hebben wij gesprekken met aannemers en hun opdrachtgevers gevoerd. De gesprekken en de inzet van juridische middelen zoals aansprakelijkstelling hebben bijgedragen aan de verbetering van het nakomen van de afspraken. Voor gestuurde boringen voor leidingen onder vaarwegen geven wij vergunningen en voor dergelijke boringen onder wegen verstrekken wij ontheffingen. Wij controleren geregeld de vergunning en ontheffingsvoorwaarden.
Het toezicht houden en handhaven is ondanks beperkingen in verband met coronapandemie doorgegaan. Het aantal uitgevoerde en het aantal geplande controles leest u in bijlage 1. We hebben substantieel meer controles gedaan dan gepland. Het gerealiseerde aantal is hoger doordat het de praktijksituatie in 2021 weergeeft, terwijl het geplande aantal is gebaseerd op het aantal dat ten minste wordt beoogd. Daarbij komt dat we in 2021 stipter de afzonderlijke controles hebben geregistreerd. Tijdens de controles worden geregeld tekortkomingen en overtredingen geconstateerd, waarop onze inspecteurs corrigerend en zo nodig handhavend zijn opgetreden. De scheepvaartinspecteur heeft bijvoorbeeld verschillende speedbooteigenaren meerdere keren gewaarschuwd en daarna een proces-verbaal opgesteld. Hij heeft in 2021 24 processen-verbaal voor een te hoge vaarsnelheid opgesteld.

Bijlage 1 Gerealiseerde producten

Wabo				
Product	**Sub-product**	**Geplande output**	**Gerealiseerde output in 2021**	**Toelichting**
Integraal advies	Aantal locaties		1	Advies over een nieuw initiatief in de oriëntatiefase.
Vooroverleg milieu (provincie)	Aantal uren overleg over concept vergunningaanvragen	1936	1322	
Actualisatietoets	Aantal toetsen	3	8	
Omgevingsvergunningsaanvraag - regulier	Aantal besluiten	10	17	Het betreft besluiten over een milieu-neutrale wijziging en die met een beperkte milieutoets.
Omgevingsvergunningsaanvraag - uitgebreid	Aantal besluiten	10	3	Het betreft besluiten tot actualiseren van een vergunning en die op aanvragen voor een oprichtingsvergunning, een revisievergunning of een verandering van een vergunning.
Omgevingsvergunningsaanvraag - intrekken vergunning	Aantal besluiten	3	2	
Ontheffing stortverbod	Aantal besluiten	7	0	Geen ontheffingsaanvragen ontvangen.
Goedkeuringsbesluit - milieu	Aantal besluiten	2	14	
Naamswijziging vergunning	Aantal beoordelingen	4	9	
Vooroverleg bouw	Aantal bouwprocedures met beoordeling van meerdere conceptaanvragen	3	1	
Omgevingsvergunningsaanvraag - Bouw klein	Aantal besluiten	9	3	

Wabo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Omgevingsvergunningsaanvraag - Bouw eenvoudig	Aantal besluiten	20	4	
Omgevingsvergunningsaanvraag - Bouw complex	Aantal besluiten	8	1	
Omgevingsvergunningsaanvraag - Overige	Aantal besluiten	17	0	Aanvragen over het aanleggen van een uitrit, een weg of een werk en aanvragen voor het vellen van hout op een bedrijfsterrein.
Omgevingsvergunningsaanvraag - RO	Aantal besluiten	13	4	Het betreft besluiten milieu en bouw die afwijken van het bestemmingsplan.
Melding Activiteitenbesluit	Aantal meldingen	15	5	Te laat toetsen op ontoelaatbare activiteiten waardoor schade aan het milieu wordt toegebracht en gevaar voor de volksgezondheid ontstaat.
Toezicht inrichting-gebonden	Aantal aspectcontroles	25	18	Tijdens de controle wordt ingezoomd op een aspect van de milieubelasting.
Toezicht inrichting-gebonden klasse III	Aantal preventieve controles	101	77	Met preventieve controles stimuleren we het naleefgedrag waardoor de risico's op milieuschade, schade aan de volksgezondheid en/of het optreden van nieuwe hindersituaties wordt verkleind.
Handhaafbaarheidstoets	Aantal toetsen van vergunningen	57	63	
Opleveringscontrole	Aantal controles	21	0	
Hercontrole	Aantal hercontroles	76	46	
Melding voor het slopen - asbest	Aantal meldingen	20	8	
Toezicht op slopen - asbest	Aantal controles	5	2	

Wabo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Toezicht op slopen - zonder asbest	Aantal controles	2	0	
Toezicht overige Wabo	Aantal controles	5	1	Toezicht op het aanleggen van een uitrit, een weg of een werk en aanvragen voor het vellen van hout op een bedrijfsterrein.
Toezicht nieuw - verbouw - klein	Aantal controles	44	8	
Toezicht nieuw - verbouw complex	Aantal controles	15	8	
Melding brandveilig gebruik	Aantal meldingen	2	2	
Toezicht brandveilig gebruik	Aantal controles	7	0	
Toezicht RO	Aantal controles	2	0	
Toezicht vellen van houtopstanden	Aantal controles	2		
Toezicht aanleggen van een werk	Aantal controles			
Omgevingsvergunningaanvraag - Monument	Aantal besluiten	1	0	
Behandeling / toets BIBOB	Aantal toetsen	5	1	
Vooraankondiging opstellen	Aantal vooraankondigingen	25	17	Na repressief toezicht volgt bij blijvende overtreding een Last onder Dwangsom, Last onder Bestuursdwang of een bestuurlijke strafmaatregel (boete).

Wabo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Last onder dwangsom opleggen	Aantal besluiten	12	8	
Invordering of kostenverhaal behandelen	Aantal besluiten	4	0	Na repressief toezicht volgt bij blijvende overtreding de invordering van de dwangsom.
Last onder bestuursdwang opleggen	Aantal besluiten	6	2	
Bestuursdwang uitvoeren	Aantal trajecten	1	0	Na repressief toezicht volgt bij blijvende overtreding de uitvoering van bestuursdwang door de overheid.
Bezwaar	Aantal behandelde bezwaren	9	11	
Zienswijze	Aantal behandelde zienswijzen	13	1	
(Hoger) beroep	Aantal uren besteed aan beroepen en hoger beroepen	320	320	
Voorlopige voorziening	Aantal trajecten met voorlopige voorziening	5	2	
Administratieve controle eenvoudig	Aantal controles	180	115	
Administratieve controle complex	Aantal controles	120	140	Met administratieve controles stimuleren we het naleefgedrag waardoor de risico's op milieuschade, schade aan de volksgezondheid en/of het optreden van nieuwe hindersituaties wordt verkleind.
Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	Aantal verzoeken	7	3	
Advisering milieu	Aantal uren advies	400	148	

Wabo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Advisering energie	Aantal uren advies	640	0	
Advisering juridisch	Aantal adviezen	9	4	
Beschikking juridisch	Aantal beschikkingen of besluiten	14	12	Het betreft onder andere gedoogbeschikkingen en besluiten op handhavingsverzoeken, ingebrekestellingen, geheimhoudingsverzoeken en Wob-verzoeken.
Advisering geluid	Aantal uren advies	162	24	
Advisering lucht	Aantal uren advies	645	70	
Advisering externe veiligheid	Aantal uren advies	84	11	
Piket	Aantal behandelde klachten	70		
Klacht milieu	Aantal behandelde klachten	40 (indicatief)	128	Klachten kunnen leiden tot preventief en repressief toezicht.
Melding ongewoon voorval	Aantal meldingen	85 (indicatief)	89	Bedrijven zijn wettelijke verplicht ongewone voorvallen te melden.
M.e.r.-beoordeling	Aantal beoordelingen	8	3	

Wabo / Brzo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Integraal advies	Aantal locaties	5	1	Advies over een nieuw initiatief in de oriëntatiefase.
Vooroverleg milieu (provincie)	Aantal vooroverlegtrajecten tot een vergunningaanvraag	17	20	
Actualisatie-toets	Aantal toetsen	5	13	
Omgevingsvergunningaanvraag - regulier	Aantal besluiten	25	15	Het betreft besluiten over een milieu-neutrale wijziging en die met een beperkte milieutoets.
Omgevingsvergunningaanvraag - uitgebreid	Aantal besluiten	21	5	Het betreft besluiten tot actualiseren van een vergunning en die op aanvragen voor een oprichtingsvergunning, een revisievergunning of een verandering van een vergunning.
Omgevingsvergunningaanvraag - intrekken vergunning	Aantal besluiten	1	7	
Ontheffing verboden regulier	Aantal besluiten	7	0	Geen ontheffingsaanvragen ontvangen.
Goedkeuringsbesluit - milieu	Aantal besluiten	3	5	
Naamswijziging vergunning	Aantal beoordelingen	2	5	
Vooroverleg bouw	Aantal vergunningprocedures bouw met beoordeling van meerdere conceptaanvragen	5	1	
Omgevingsvergunningaanvraag - Bouw klein	Aantal besluiten	3	1	
Omgevingsvergunningaanvraag - Bouw eenvoudig	Aantal besluiten	6	7	

Wabo / Brzo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Omgevingsvergunningaanvraag - Bouw complex	Aantal besluiten	12	0	
Omgevingsvergunningaanvraag - Overige	Aantal besluiten	3	0	Aanvragen over het aanleggen van een uitrit, een weg of een werk en aanvragen voor het vellen van hout op een bedrijfsterrein.
Omgevingsvergunningaanvraag - RO	Aantal besluiten	14	0	Het betreft besluiten milieu en bouw die afwijken van het bestemmingsplan.
Melding Activiteitenbesluit	Aantal meldingen	5	5	
Toezicht inrichting-gebonden	Aantal aspectcontroles	0	4	Tijdens de controle wordt ingezoomd op een aspect van de milieubelasting.
Toezicht inrichting-gebonden klasse III	Aantal preventieve controles	69	37	Met preventieve controles stimuleren we het naleefgedrag waardoor de risico's op milieuschade, schade aan de volksgezondheid en/of het optreden van nieuwe hindersituaties wordt verkleind.
Handhaafbaarheidstoets	Aantal toetsen van vergunningen	10	1	
Opleveringscontrole	Aantal controles	9	2	
Hercontrole	Aantal hercontroles	19	15	
Melding voor het slopen	Aantal meldingen	25	5	
Toezicht op slopen - asbest	Aantal controles	6	1	
Toezicht op slopen - zonder asbest	Aantal controles	0	0	

Wabo / Brzo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Toezicht overige Wabo	Aantal controles	1	0	Toezicht op het aanleggen van een uitrit, een weg of een werk en aanvragen voor het vellen van hout op een bedrijfsterrein.
Toezicht nieuw - verbouw klein	Aantal controles	9	9	
Toezicht nieuw - verbouw complex	Aantal controles	12	7	
Melding brandveilig gebruik	Aantal meldingen	4	1	
Toezicht brandveilig gebruik	Aantal controles	3	1	
Toezicht RO	Aantal controles	3	2	
Toezicht vellen van houtopstanden	Aantal controles	2		
Toezicht aanleggen van een werk	Aantal controles			
Omgevingsvergunningaanvraag - Monument	Aantal besluiten	1		
Behandeling / toets BIBOB	Aantal toetsen	5		
Vooraankondiging opstellen	Aantal vooraankondigingen	12	12	Na repressief toezicht volgt bij blijvende overtreding een Last onder Dwangsom, Last onder Bestuursdwang of een bestuurlijke strafmaatregel (boete).
Last onder dwangsom opleggen	Aantal besluiten	8	6	

Wabo / Brzo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Invordering of kostenverhaal behandelen	Aantal besluiten	4		Na repressief toezicht volgt bij blijvende overtreding de invordering van de dwangsom.
Last onder bestuursdwang opleggen	Aantal besluiten	6		
Bestuursdwang uitvoeren	Aantal trajecten	1		
Bezwaar	Aantal behandelde bezwaren	2	2	
Zienswijze	Aantal behandelde zienswijzen	7	0	
(Hoger) beroep	Aantal voorbereide (hoger) beroepen	6	1	
Voorlopige voorziening	Aantal trajecten met voorlopige voorziening	1	0	
Administratieve controle eenvoudig	Aantal controles	79	61	
Administratieve controle complex	Aantal controles	43	39	Met administratieve controles stimuleren we het naleefgedrag waardoor de risico's op milieuschade, schade aan de volksgezondheid en/of het optreden van nieuwe hindersituaties wordt verkleind.
Informatieverstrekking bedrijfsactiviteit en milieu	Aantal verzoeken	3	3	
Advisering milieu	Aantal adviezen	2	1	
Advisering energie	Aantal adviezen	12	0	

Wabo / Brzo

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Advisering juridisch	Aantal adviezen	2	2	
Beschikking juridisch	Aantal beschikkingen of besluiten	2	3	Het betreft onder andere gedoogbeschikkingen en besluiten op handhavingsverzoeken, ingebrekestellingen, geheimhoudingsverzoeken en Wob-verzoeken.
Advisering geluid	Aantal adviezen	1	0	
Advisering lucht	Aantal adviezen	5	0	
Advisering externe veiligheid	Aantal adviezen	0	1	
Piket	Klacht milieu - piket	70		
Klacht milieu	Aantal behandelde klachten	40 (indicatief)	109	Klachten kunnen leiden tot preventief en repressief toezicht.
Melding ongewoon voorval	Aantal meldingen	85 (indicatief)	165	Bedrijven zijn wettelijke verplicht ongewone voorvallen te melden.
M.e.r.-beoordeling		4	3	

Wet milieubeheer (stortplaatsen)

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Nazorg op gesloten stortplaatsen, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort en het een gesloten stortplaats betreft.	Aantal locatiebezoeken	6	8	

Wet bodembescherming / Besluit bodemkwaliteit

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Advisering bodem	Aantal adviesuren	50	280	
Melding bodem	Besluit bodemkwaliteit eenvoudig Besluit bodemkwaliteit complex	55	30	
Toezicht Besluit bodemkwaliteit complex	Aantal controles	5	1	
Toezicht Besluit bodemkwaliteit eenvoudig	Aantal controles	17	9	
Toezicht bodemsanering en -bescherming (= preventief toezicht bodemsanering)	Aantal controles	71	54	Het betreft administratieve en fysieke controles bij zowel eenvoudige als complexe bodemsaneringen.
Beoordeling bodemonderzoeken	Beoordeling bodemonderzoeken - Bodemonderzoeken Beoordeling bodemonderzoeken - Evaluatierapporten	45	55	
Vooroverleg bodem	Aantal locaties	5	3	
Beschikking Wet bodembescherming	Beschikking (wel/niet) instemmen evaluatieverslag	20	31	

Wet bodembescherming / Besluit bodemkwaliteit

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Instemming Wet bodembescherming	Aanwijzing artikel 27 Wbb	2	0	
Toezicht bodemaspecten Wm-inrichtingen	Herstel bodemkwaliteit	7	2	

Ontgrondingenwet

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Toezicht en handhaving zandwinningen	Aantal inspecties bij zandwinningen	10	14	
Toezicht en handhaving overige (projectgebonden) ontgrondingen	Aantal bezoeken	5	17	

Natuurbeschermingswet

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Vergunningverlening soortenbescherming	Aantal vergunning- en ontheffingsaanvragen		121	
Vergunningverlening gebiedsbescherming	Aantal vergunning- en ontheffingsaanvragen		54	Volgens betrokkenen is het aantal hoger. Het precieze aantal wordt nog nader bepaald.
Vergunningverlening jacht, beheer en schadebestrijding	Aantal vergunning- en ontheffingsaanvragen		11	

Vergunningverlening houtopstanden	Aantal aanvragen herplantplicht		50	
Toezicht soortenbescherming	Aantal controles soorten		134	
	Aantal behandelde (burger)meldingen		30	
Toezicht gebiedsbescherming	Aantal controles op bescherming van gebieden		10	
Toezicht jacht, beheer en schadebestrijding	Aantal controles jacht		6	
	Aantal controles wadlopen		9	
Toezicht houtopstanden	Aantal controles op houtopstanden		84	
	Aantal behandelde kapmeldingen		47	
Handhaving	Aantal handhavingsverzoeken		17	1 voor houtopstanden, 3 voor soorten en 13 voor gebieden
	Aantal vooraankondigingen last onder dwangsom		16	12 voor houtopstanden, 3 voor soorten en 1 voor gebieden
	Aantal lasten onder dwangsom		1	1 voor houtopstanden
	Aantal overtredingen waartegen onze boa's zijn strafrechtelijk opgetreden		140	De overtredingen betroffen onder andere loslopende honden, illegale velling, visstroperij, doden van vogels en het opzettelijk vernielen van vogelnesten.

Waterwet

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Bescherming grondwater: vergunningen voor grondwateronttrekkingen	Aantal beschikkingen	5	7	
Bescherming grondwater: regulier toezicht vergunningen voor grondwateronttrekkingen	Aantal controles	75	40	Wij zijn het bevoegd gezag voor 40 warmte- en koude opslagen met een onttrekking van meer dan 10 m^3 per uur. Deze locaties dienen gegevens aan te leveren. De gegevens zijn administratief gecontroleerd. De 35 andere locaties hoeven geen gegevens aan te leveren.
Bescherming drinkwater: aanwijzen beschermingszones en ontheffingen verlenen van verboden	Aantal ontheffingen	1	1	
Bescherming drinkwater: regulier toezicht	Aantal inspectierondes	1	1	Tijdens de inspectieronde zijn de vijf grondwaterbeschermingsgebieden bezocht.
Gebiedsdossier grondwaterbeschermings-gebieden	Beoordeling van voortgang uitvoeringsplannen	2	2	Er zijn twee plannen beoordeeld. Eén maatregel van het uitvoeringsprogramma voor grondwaterbeschermingsgebied Onnen-de Punt is in 2021 afgerond. Drie maatregelen van het programma voor Sellingen 20 zijn afgerond.

Wet hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (Whvbz)

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Aanwijzing zwemwateren	Aantal nieuwe aanwijzingen	1	2	De locaties zijn gepubliceerd
Regulier toezicht op badinrichtingen	Aantal controles Aantal beoordeelde jaartoetsen van zwemwaterkwaliteit	56 89	66 84	50 inspecties en 14 hercontroles Er zijn 85 badinrichtingen in Groningen, waarvan één nog niet in gebruik heeft.
Regulier toezicht op zwemlocaties	Aantal bezochte locaties	47	47	Alle 47 locaties zijn geïnspecteerd. Er zijn dertig waarschuwingen voor blauwalgen afgegeven bij zestien verschillende locaties en er zijn zes negatieve zwemadviezen afgegeven in verband met een verminderde waterkwaliteit bij drie locaties.

Wet luchtvaart (Wlv)

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Luchthavenbesluit	Aantal besluiten	1 (voor UMCG)	0	Voor een besluit voor het UMCG wacht op een aanpassing van de wet.
Luchthavenregeling	Aantal regelingen	1 (voor Martini Ziekenhuis)	0	Voor een regeling voor het Martini Ziekenhuis wacht op een aanpassing van de wettelijke regeling.
TUG-ontheffing	Aantal ontheffingen	25	15	
Toezicht luchthavens, luchthavenrapportages en TUG-ontheffingen	Aantal controles	5	0	Vanwege prioriteitstelling hebben wij in 2021 geen toezicht op luchthavens uitgevoerd.

Vuurwerkbesluit (evenementen en voorstellingen)

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Verlenen van ontbrandingstoestemmingen	Aantal verleende toestemmingen	15	1	Er zijn acht ontbrandingsaanvragen ingediend. Uiteindelijk is er toestemming verleend.
Ontbrandingsmeldingen	Aantal ingediende meldingen	25	8	In de pandemie zijn er minder meldingen ingediend dan voor de pandemie het geval was.
Toezicht en handhaving	Aantal controles	40	0	Minder controles vanwege minder toestemmingen en meldingen. De vergunningplichtige vuurwerkontbranding is niet gecontroleerd omdat deze tijdens de viering van Oud en Nieuw plaatsvond. De ontbrandingsmeldingen zijn niet gecontroleerd, omdat de controle op basis van de risicomatrix niet nodig bleek.

Nautisch beheer vaarwegen

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Controle ligplaatsen recreatievaart	Aantal controles	Wekelijks	109	39x ligplaats in orde; 32x d.m.v. waarschuwingsbriefjes weggestuurd; 30x aangesproken op hun ligplaats waarna de schepen zijn vertrokken; 3x pv's opgemaakt voor overtreden van het Algehele ligplaatsverbod; 5x wegslepen van schepen i.v.m. gevaarzetting.
Controle diepgang beroepsvaart	Aantal controles	40	101	93x diepgang in orde. 1x pv en lichten voor overschrijden maximaal toegestane diepgang. 7x waarschuwing voor de diepgang
Werken (bagger, onderhoud etc.) en schepen van de 'natte' aannemerij voldoen aan de wet- en regelgeving	Aantal controles	10	24	14 x in orde 4x werk stilgelegd. 1x waarschuwing voor vergunningsvoorwaarden 5x waarschuwing voor geen, of onjuiste seinvoering
Snelheid beroepsvaart en recreatievaart	Aantal snelheidscontroles beroepsvaart Aantal snelheidscontroles recreatievaart	10 75	14 106	Er zijn 9 waarschuwingen voor beroepsvaart gegeven voor snelheden die binnen de marge vielen of naar aanleiding van klachten van anderen. Aan recreanten op vaartuigen zoals motorjachten, sloepen, rigid inflatable boats (RIB's) zijn 12 waarschuwingen voor de snelheid gegeven en 1 pv. In de categorie snelle motorboot zijn 67 waarschuwingen uitgedeeld en 23 pv's.
Inrichtingseisen Binnenvaartwet	Aantal controles	40	41	1x bestuurlijke boete voor de bemanningssterkte en 2 voor de uitrusting schip. 1x vaarverbod omdat de schipper geen geldig vaarbewijs had. 12x waarschuwing over het Certificaat van Onderzoek van het schip. 6x waarschuwing over het verlopen of niet aanwezig zijn van documenten. 7x waarschuwing over het niet in orde hebben van de uitrusting van het schip.
Juist gebruik van op- en overslaglocaties.	Aantal controles	5	3	De bevindingen zijn: 2x in orde volgens vergunning 1x stilleggen

Nautisch beheer vaarwegen

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Toezicht op snelle motorboten	Aantal controles	50	125	Er zijn diverse snelle motorboten die meerdere waarschuwingen hebben gekregen en dan vaak gevolgd door een proces-verbaal (pv). De bevindingen zijn: 36x in orde 15x waarschuwing geen registratie of niet bij zich (art 8.01 lid 1/2 Binnenvaartpolitiereglement (BPR)) 4x pv geen registratie of niet bij zich 4x waarschuwing registratietekens (art 8.02 BPR) 20x waarschuwing inrichtingseisen 3x pv inrichtingseisen (art 8.03 BPR) 40x waarschuwing verplichting bestuurder (art 8.05 BPR) 5x pv verplichting bestuurder 2x waarschuwing waterskiën (art 8.06 BPR) 5x waarschuwing bestuurder geen 18 jaar oud (art 1.09 lid 1a BPR) 1x pv bestuurder geen 18 jaar oud 9x pv voor niet hebben klein vaarbewijs 7x waarschuwing niet tonen 1 document (art 1.10 lid 1 BPR) 3x pv niet tonen 1 document 4x waarschuwing niet tonen legitimatie 3x pv niet tonen legitimatie
Vergunningen bijzonder transport	Aantal controles		133	60 x in orde 2x stilleggen ontbreken vergunning. 21x aanwijzing vergunning aanvragen 4x stilleggen en vergunning aanvragen
Gebruik reddingsvest beroepsvaart (verplicht)	Aantal controles	25	27	4x in orde. 21x waarschuwing voor ontbreken reddingsvest 2x pv voor niet dragen reddingsvest.

Vaarwegen Omgevingsverordening

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Toezicht op de aanleg van Kabels en leidingen	Aantal controles	1x in de twee weken per vaarweg	8	21 vergunningen afgegeven, vanwege corona niet op alle werken toezicht kunnen houden.
Toezicht op de instandhouding van de vaarweg	Aantal controles	1x in de twee weken per vaarweg		

Wegen

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Toezicht op de aanleg van Kabels en leidingen	Aantal controles	2x per week per weg	4 tot 5 dagdelen per week	In 2021 hebben wij 40 incidenten aangetroffen die niet of zonder vergunning zijn uitgevoerd. Ook is gecontroleerd op ontheffingen en Melvin-aanvragen. Door corona zijn de controles in aangepaste vorm doorgegaan.
Toezicht en Handhaving Objecten en werken langs de weg	Aantal controles	2x per week per weg	4x per week	Door de corona zijn er weinig tot geen evenementen. De organisatoren hebben weinig illegale reclameborden geplaatst.
Toezicht en Handhaving Belemmering zicht weggebruiker	Aantal controles	2x per week per weg	4x per week	Geen belemmeringen waargenomen.
Toezicht en Handhaving Verkeersmaatregelen	Aantal controles	2 x per week per weg	4x per week	Werkzaamheden dienen ter aller tijden gemeld te worden via Melvin. Vinden deze plaats zonder goedkeuring van het Verkeersloket dan worden de werkzaamheden gestaakt en per direct opgeruimd.

Vergunningen/Ontheffingen Wegen en vaarwegen

Product	Sub-product	Geplande output	Gerealiseerde output in 2021	Toelichting
Ontheffingen/vergunningen	Aantal besluiten		289	27x landbouwontheffing 111x ontheffing Omgevingsverordening 116x overeenstemming Telecommunicatiewet 21x advies uitweg Wabo 14x toestemming 245x RDW-ontheffing

3. Meerjarenprogramma Ondergrond en Bodem 2020-2025

Het Meerjarenprogramma Ondergrond en Bodem 2020-2025 (MJP) biedt een overzicht van actuele maatschappelijke trends en -opgaven in relatie tot het samenhangende systeem van ondergrond, grondwater en bodem. Wij hebben het MJP op 3 november 2020 vastgesteld. Het MJP beschrijft ons tactisch en uitvoeringsbeleid en beschrijft de daarbij horende (uitvoerings)projecten. Ook geeft het aan andere beleidsterreinen en partijen aanknopingspunten voor gezamenlijk beleid en mogelijk gezamenlijke maatregelen, onderzoeks- en uitvoeringsprojecten en programma's.

Wij hebben de ambitie om samen met belanghebbenden tot een afgewogen oordeel te komen over het gebruik van de ondergrond. In de Nota Ondergrond is beschreven hoe wij een heldere afweging willen maken bij het beoordelen van bestaande en nieuwe activiteiten in de diepe(re) ondergrond. In het MJP is de Nota Ondergrond vertaald naar concrete beleidskeuzen en maatregelen. Het bewaken van de veiligheid staat hierbij op alle fronten centraal.
Activiteiten in de (diepere) ondergrond vallen onder de Mijnbouwwet. Hier hebben wij een adviserende taak bij het verlenen van mijnbouwvergunningen, winningsplannen (gas en zout) en omgevingsvergunningen. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is het bevoegde gezag. De advisering en coördinatie vinden plaats zowel voor de Mijnbouwwet als de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Het gaat daarbij onder andere om de onderwerpen gaswinning (Kleine Velden), zoutwinning, opslagactiviteiten en geothermie.

Wij voeren voor de provincie Groningen de wettelijke taken voor de Wet bodembescherming uit, met uitzondering van de gemeente Groningen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitgevoerde taken in de afgelopen jaren, inclusief 2021. Het aantal beschikkingen in 2021 ligt op het niveau van de afgelopen 3 jaar, maar ligt beduidend hoger dan in de periode voor 2018.

Tabel: aantallen beschikkingen

Beschikkingen	2010-2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
beschikking ernst en spoed	60	15	13	6	15	12	6	4
plannen van aanpak beoordeeld	66	16	9	14	23	14	21	22
beschikking saneringsplan	44	10	7	6	11	12	9	7
evaluatiebeschikkingen	158	14	51	50	54	86	76	56
BUS-meldingen	157	38	42	39	50	67	52	51
Totaal	485	93	122	115	153	191	164	140

Wij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van saneringen, waar de veroorzaker of terreineigenaar of erfpachter niet aansprakelijk kan worden gesteld. In dit kader is in 2021 samen met de gemeente Groningen de sanering van de voormalige stortplaats te Woltersum afgerond. De sanering was een gevolg van een besluit van de besturen van de voormalige gemeente Ten Boer, gemeente Groningen en de provincie.

Conform de bestuurlijke afspraken uit de twee landelijke Bodemconvenanten uit respectievelijk 2010-2015 en 2016-2020 zijn de spoedlocaties, locaties met onaanvaardbare humane, ecologische of verspreidingsrisico's, onderzocht en is indien nodig met de sanering gestart voor 2020. In 2010 was binnen onze provincie slechts bij 55 van de ca. 10.000 locaties met mogelijk ernstige bodemverontreiniging bij het huidige gebruik sprake van (mogelijk) onaanvaardbare risico's. Het aantal van 55 is na 2010 sterk afgenomen door onderzoek waarbij de verwachte risico's niet werden aangetroffen of door de uitvoering van saneringen. Van de 55 locaties liep in 2021 nog bij 11 locaties de sanering. Bij 3 locaties is in 2021 sprake van een sanering bij een spoedlocatie, die na 2010 is ontdekt. Bij alle 14 locaties zijn de onaanvaardbare risico's beheerst en wordt er voldaan aan de afspraken uit de Bodemconvenanten.

Vanuit het MJP zijn wij opdrachtgever of betrokken bij een aantal projecten binnen het bodemdomein. In 2021 ging het daarbij om onder andere het overdragen van bodeminformatie aan de gemeenten zodat zij hun taken goed kunnen vervullen onder de Omgevingswet. Onderzoek naar mogelijke bronlocaties met PFAS-verontreinigingen en een project om de monitoring van de kwaliteit van het grondwater beter af te stemmen tussen de ketenpartners en beter voorbereid te zijn op mogelijke nieuwe bedreigingen van de grondwaterkwaliteit als gevolg van Zeer zorgwekkende/opkomende stoffen. En daarnaast zijn en worden er projecten uitgevoerd in het kader van duurzaam bodembeheer in de landbouw, zoals het project Gouden Gronden (in samenwerking met waterschap Noorderzijlvest en de landbouwcollectieven) en het project Bodemgezondheid dat wordt uitgevoerd met de buurprovincies Drenthe en Fryslân.

4. Voortgangsrapportage RSP/MIT

Inleiding

Deze geactualiseerde voortgangsrapportage MIT/RSP biedt een compact overzicht van de actuele stand van zaken van de projecten in MIT en RSP.
Inhoudelijk informatie over de RSP-projecten is ook te vinden op: www.rsp-projecten.nl

Projectoverzicht

Nr.	Naam	Fase
	Ruimtelijk economisch programma RSP	
-	REP-regio	--
-	REP-Rijk	--
	Regionale bereikbaarheid RSP en provinciaal MIT	
1	Aanpak Ring Zuid	Realisatiefase
2	Spoor Leeuwarden-Groningen - extra sneltrein	Fysiek afgerond
3	Spoorlijn Groningen-Veendam	Afgerond
4	Transferia, Busstations, Infra Q-liners en HOV-bus	Realisatiefase
5	Facelift Noordelijke Stations	Afgerond
6	Bereikbaarheid Lauwersmeergebied	Realisatiefase
7	OV-bereikbaarheid Stad	Realisatiefase
8	Eindbeeld N366	Fysiek afgerond
9	Rondweg Zuidhorn N355 en beweegbare brug Zuidhorn	Afgerond
10	Vervanging bruggen Aduard en Dorkwerd c.a.	Fysiek afgerond
11	Oostelijke Ringweg Groningen	Afgerond
12	Doorfietsroute Ten Boer-Groningen	Realisatiefase
13	Dynamisch verkeersmanagement	Realisatiefase
14f	Reconstructie Ronde Zwijnshok-Oldehove N982	Afgerond
14g	Vervanging brug Balktil en fietsbrug	Afgerond
14h	Vervangen brug Mensingeweer	Afgerond
14i	Vervangen geluidschermen Noordelijke Ringweg Groningen N370	Afgerond
15	Spoorzone Groningen	Realisatiefase
16	Westelijke Ringweg Groningen	Verkenningsfase
17	Hoofdontsluiting Leek-Roden	Zie project 25
18	Verdubbeling N33 Zuidbroek-Appingedam	Planuitwerkingsfase
19	Wunderline	Realisatiefase
20	Wegverbinding Groningen-Zuidhorn N355	Realisatiefase
21	Wegverbinding Groningen-Delfzijl N360	Realisatiefase
22	Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal	Realisatiefase
23	Bedum Oostelijke ontsluiting	Realisatiefase
24	Doortrekken spoorlijn Roodeschool naar Eemshaven	Afgerond
25	Verbetering busverbinding corridor West	Fysiek afgerond
26	Doorfietsroute Leek-Groningen	Realisatiefase
27	Blauwe Loper	Fysiek afgerond
28	Zwolle-Herfte	Fysiek afgerond
29	Hoogezand Knijpsbrug	Realisatiefase
30	Doorfietsroute Groningen-Haren(-Zuidlaren)	Afgerond
31	Blauwe Roos	Verkenning/ Planuitwerkingsfase

Stand van zaken Ruimtelijk Economisch Programma-Groninqen (RSP-REP)

REP-regio
Het budget voor het REP-Groningen (regionaal deel) is € 99,4 miljoen (prijspeil 2022). In 2021 is er één nieuw project beschikt: 'Investeringsagenda Ring-Blauwestad' (REP-bijdrage 1,3 miljoen). In totaal zijn hiermee 26 projecten gehonoreerd met een REP-bijdrage, dit met een budgetbeslag van in totaal € 95,3 miljoen.
Hiermee is nog € 4,1 miljoen aan REP-budget beschikbaar. Dit beschikbare budget is inclusief de vrijval op reeds afgerekende projecten. Voor het nog resterende budget is een bijdrage in het project 'Productiefacilteit Medische isotopen' van Shine Medical in Veendam voorzien.
Het REP-programma loopt tot eind 2025.

REP-SNN
Bij aanvang van het REP is een onderscheid gemaakt in een rijksdeel en een regionaal deel. Het rijksdeel betrof majeure economische projecten die vielen binnen de kaders van het Topsectorenbeleid van het ministerie van EZK. In 2012 zijn deze REP-rijksmiddelen gedecentraliseerd naar het SNN.
In 2021 is er één nieuw project beschikt: 'Ontwikkeling en realisatie van het Praktijk- en Oefencentrum Energietransitie-Suikerzijde (POCE)', met als penvoeder het Alfa-college. De REP-bijdrage in dit project is € 1,1 miljoen.
In totaal zijn nu 13 projecten gehonoreerd die een beroep doen op het Groningse deel van dit SNN-budget. Hiermee is het totale REP-budget bij SNN van in totaal € 63 miljoen besteed.

Stand van zaken Pakket Regionale Bereikbaarheid RSP en Provinciaal MIT

Nadere informatie over de financiën en planning staat in het overzicht, aan het eind na de projectbeschrijvingen.

Project 1: Aanpak Ring Zuid (concreet project RSP)

Probleem/doel	De Zuidelijke Ringweg Groningen is het grootste knelpunt in de autobereikbaarheid van Groningen. In het RSP-ZZL en het rijks-MIRT is de 2e fase Zuidelijke Ringweg Groningen opgenomen. Het project wordt uitgevoerd onder de nieuwe naam Aanpak Ring Zuid (ARZ). Projectdoelen: – goede, veilige en duurzame autobereikbaarheid van de regio Groningen – een goede ruimtelijke inpassing en leefbaarheid van de omgeving is uitgangspunt
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 40/2014; 56/2014; 2020-066020; 2020-079949.
Stand van zaken januari 2022	Drie keer per jaar worden de Staten door middel van een PS-rapportage geïnformeerd over de voortgang van het project, indien daar aanleiding toe is aangevuld met tussentijdse brieven. Het project Aanpak Ring Zuid heeft drie jaar vertraging opgelopen. Onder leiding van de commissie Hertogh zijn afspraken gemaakt waarmee een stabiele basis is gelegd voor het verdere verloop van het project. Aanvullende afspraken zijn uitgewerkt in een vaststellingsovereenkomst die medio januari 2021 is ondertekend. Provinciale Staten hebben op 3 februari 2021 besloten tot een extra bijdrage aan het project. De Noordelijke Rekenkamer heeft in 2021 onderzoek gedaan naar de informatievoorziening over de Aanpak Ring Zuid. De resultaten zijn februari 2022 gepresenteerd. De commissie Remkes is in de loop van 2021 begonnen met het onderzoek naar de kostenoverschrijdingen in het project. Resultaten hiervan zijn in 2022 te verwachten. Overal in het projectgebied wordt gewerkt. Met de bouw van de Verdiepte Ligging wordt belangrijke voortgang geboekt. Met het inschuiven van het spoordek in mei 2021 is een belangrijke mijlpaal gehaald. De

	voorbereidingen om de andere twee dwangpunten in de planning te halen (Operatie Julianaplein 11 februari - 9 mei 2022; zomerstremming Oost in zomer 2022) zijn in volle gang.

Project 2: Spoor Leeuwarden-Groningen - extra sneltrein (CP RSP) - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	De huidige frequentie op de spoorlijn Groningen - Leeuwarden is onvoldoende vanuit ons beleid voor HOV, voor het realiseren van goede aansluitingen en knooppunten en om het huidige aantal reizigers en de toekomstige groei te faciliteren. Er rijden nu twee stoptreinen en één sneltrein. Om aan de vraag en ons beleid te voldoen, moeten er twee sneltreinen per uur gaan rijden naast de twee stoptreinen per uur. De huidige infrastructuur heeft hiervoor onvoldoende capaciteit. Daarnaast worden de perrons verlengd, zodat er ook langere treinen kunnen rijden. Projectdoel: Het realiseren van een kwaliteitssprong op het spoortraject Groningen-Leeuwarden en daarmee het verbeteren van de bereikbaarheid van de regio Groningen-Assen in het algemeen en Leeuwarden en Groningen in het bijzonder.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 32/2013
Stand van zaken januari 2022	Eind 2017 is het Tracébesluit (TB) gepubliceerd. Daarnaast zijn in 2017 de aanbestedingen van de contracten Paterswoldseweg en Spoorinfrastructuur gegund. De bouw is medio zomer 2018 gestart. De behandeling van 8 beroepen door Raad van State heeft pas in november 2018 plaatsgevonden. In november 2019 heeft de Raad van State uitspraak gedaan in de beroepsprocedure: alle rechtsgevolgen blijven in stand. Hiermee is het TB onherroepelijk geworden. In 2019 hebben langs het traject diverse (grote) werkzaamheden plaatsgevonden: aanleg en vernieuwing van sporen, saneren van overwegen, werkzaamheden aan kunstwerken, verlengen en verbreden van perrons. Sinds 13 december 2019 is de nieuw gerealiseerde onderdoorgang Paterswoldseweg opengesteld voor alle verkeer. Ook in 2020 zijn nog diverse grote werkzaamheden uitgevoerd aan de spoorinfrastructuur. Daarbij is onder meer het nieuwe tweede spoor (tussen Zuidhorn en Hoogkerk) aangesloten op de huidige infrastructuur. Op 14 december 2020, geheel volgens planning, is de extra sneltrein in dienst gesteld. In 2021 zijn diverse afrondende werkzaamheden (onder andere arbitragezaak met de aannemer) uitgevoerd. Financiële en administratieve afronding is voorzien medio/najaar 2022.

Project 3: Spoorlijn Groningen - Veendam (RSP-RMF) - AFGEROND

Projectfase	Afgerond en geëvalueerd, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2016.

Project 4: Transferia, Busstations, Infra Q-liners en HOV-bus (CP RSP)

Probleem/doel	In Noord-Nederland is op zware vervoersrelaties waar geen spoor ligt, gekozen voor de inzet op frequent en snel hoogwaardig openbaar vervoer met de bus (HOV-bussen). Op dit moment worden Qlink en Q-liners ingezet als HOV-bussen. De Qlink en de Q-liner zijn hoogwaardige busverbindingen die sneller zijn dan regulier OV door de gestrekte routes en minder haltes. In het kader van de netwerkanalyses is aandacht besteed aan deze HOV-busverbindingen. Daaruit blijkt dat een aantal HOV-verbindingen waarop nu Q-liners rijden te kampen heeft met knelpunten die de reistijd negatief beïnvloeden. Ook is overstap tussen modaliteiten nog niet optimaal. Projectdoel: Het verbeteren van de kwaliteit van de HOV-bussen, onder andere door het versnellen van de Qlink en Q-liners, zodat deze kunnen concurreren met de auto voor wat betreft reistijd. Doel is verder om de overstap tussen modaliteiten te vergemakkelijken.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 14/2016
Stand van zaken januari 2022	Bij besluit over voordracht 14/2016 hebben Provinciale Staten de geactualiseerde gelimiteerde lijst van projecten definitief vastgesteld, met daarin opgenomen de gemaximeerde bijdrage die wij vanuit dit RSP-project aan die projecten kunnen verlenen. Er zijn inmiddels voor alle projecten die niet zijn vervallen (23) beschikkingen afgegeven, voor afgerond € 63 miljoen. In 2021 zijn de projecten: P+R Meerstad, Eemskanaalzione (deel A), Dynamisch Reizigers Informatie Systeem, stationsinfra Haren en transferium

	Zuidhorn geheel afgerond. De volgende projecten zijn wel fysiek afgerond, maar nog niet administratief: Busafrit & Uitbreiding P+R Hoogkerk, HOV-Leek, HOV-Roden, Busstation Norg. Het project Eemskanaalzone deel B (ontsluiting Meerstad) is nog in uitvoering. En de projecten Norgervaart en De Punt zijn nog niet gestart, in afwachting van de planologische procedure.

Project 5: Facelift Noordelijke Stations (RSP-RMF) - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie jaarstukken 2020

Project 6: Bereikbaarheid Lauwersmeergebied (RSP-RMF)

Probleem/doel	Een belangrijk verkeersknelpunt in Noordwest-Groningen is de gebieds-ontsluitende weg N361. De kwaliteit van de hoofdontsluiting is onvoldoende. Knelpunten zijn vooral de verkeersveiligheid op de hele route en de leefbaarheid in de dorpen die door de N361 worden doorsneden. Projectdoel: Zorg dragen voor een goede bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in de dorpen die door de N361 worden doorsneden.
Projectfase	• Realisatiefase (Rondweg Mensingeweer en Fietspad Mensingeweer-Baflo) - voordracht 34/2011 • Realisatiefase (verkeersveiligheid N361 noordelijk deel - voordracht 2/2015 • Realisatiefase (N361, Doorfietsroute, Adorp en Sauwerd) - voordracht 38/2016 • Realisatiefase herinrichting N361 Winsum - voordracht 51/2018.
Stand van zaken januari 2022	De Rondweg Mensingeweer en het fietspad Mensingeweer-Baflo zijn in 2016 in gebruik genomen. Voor het project aansluiting N361 op Ring Groningen (Noorderhoogebrug) hebben wij besloten de huidige situatie te handhaven en daarmee de verkenning te beëindigen (brief PS 2016-55.904/41/A.8, W). • Herinrichting Adorp en kruisingen tussen Groningen en Adorp (buiten bebouwde kom): uitgevoerd en in gebruik genomen in zomer 2019. • Rotondes Wehe den Hoorn en Leens: in 2020 gerealiseerd. • Herinrichting Sauwerd en weg buiten bebouwde kom tot Winsum: uitgevoerd in 2020, rotonde in 2021. • Doorfietsroute Groningen-Winsum: uitvoering eerste zuidelijke 7 km in 2021, laatste 2 km (noordelijk) volgt in 2023 in verband met onteigening. • Herinrichting N361 Winsum: in voorbereiding, uitvoering voorzien in 2022 en één rotonde in 2023.

Project 7: OV-bereikbaarheid Stad

Probleem/doel	In de geactualiseerde Netwerkanalyse Groningen - Assen 2030 is geconcludeerd dat de kerngebieden en de voorzieningen die voor het economisch functioneren van de regio van belang zijn, steeds slechter bereikbaar worden voor het autoverkeer. Knelpunten in de bereikbaarheid in de provincie Groningen doen zich vooral voor in de zone van de Zuidelijke Ringweg Groningen, op het Zernikecomplex, nabij het UMCG, bij het Hoofdstation en in de binnenstad van Groningen. De geactualiseerde Netwerkanalyse concludeert dat voor het verbeteren van de bereikbaarheid van de economische kerngebieden van de regio een breed maatregelenpakket voor de auto, het openbaar vervoer, de fiets en het goederenvervoer noodzakelijk is. Projectdoel: Het verbeteren van de bereikbaarheid van de economische kerngebieden binnen de regio Groningen-Assen en belangrijkste eindbestemmingen in de stad Groningen voor reizigers uit de regio door middel van het kwalitatief verbeteren van het openbaar vervoer en daarnaast ook het betaalbaar houden van kwalitatief goed openbaar vervoer voor de betrokken overheden.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 4/2015
Stand van zaken januari 2022	Het grootste onderdeel, de busonderdoorgang op het hoofdstation, van dit project is via voordracht 4/2015 opgenomen in project 15 Spoorzone Groningen. Daarbij wordt ook het toegankelijk maken van het busstation door het verplaatsen van het busstation naar de zuidzijde van het Hoofdstation alsmede de aansluiting van de busonderdoorgang op de Stationsweg

	meegenomen. Voor de overige onderdelen van het programma geldt dat bij uitvoering rekening gehouden wordt met de planningen van Groningen Bereikbaar en Aanpak Ring Zuid. Rekening houdend (verkeersdoorstroming in de stad) met deze planningen worden daardoor de laatste aanpassingen aan het knooppunt UMCG in 2022 afgerond. Voor de overige onderdelen geldt dat ze reeds zijn uitgevoerd.

Project 8: Eindbeeld N366 - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	De N366 vervult een belangrijke rol in de ontsluiting van de regio Zuid-Oost. Op het terrein van de verkeersafwikkeling en de verkeersveiligheid doen zich problemen voor die een bedreiging vormen voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Projectdoel: De realisatie van een hoogwaardige verbinding, die bijdraagt aan de regionale ontwikkeling. De verbinding sluit goed aan op het omliggende hoofdwegennet, stroomt vlot en veilig door en is landschappelijk evenwichtig ingepast.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 20/2016
Stand van zaken januari 2022	Met voordracht 20/2016 hebben Provinciale Staten het Provinciaal Inpassingsplan N366 Veendam-Nieuwe Pekela-Stadskanaal vastgesteld voor de deelprojecten Verdubbeling Veendam-Pekela en de Aanpak wegvak Pekela-Ter Apel. De werkzaamheden voor de verdubbeling Veendam - Pekela zijn eind november 2019 afgerond. In 2020 is het wegvak Pekela-Alteveer aangepakt en is de aansluiting Pekela-Zuid ongelijkvloers gemaakt. De verlegging van de parallelweg en de resterende beplanting zijn in het najaar van 2021 gerealiseerd. Daarmee is de realisatie van het eindbeeld van de N366 voltooid.

Project 9: Rondweg Zuidhorn (N355) en beweegbare brug Zuidhorn - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie Voortgangsrapportage RSP/MIT 2019

Project 10: Vervanging bruggen Aduard en Dorkwerd c.a. - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	De bruggen in Aduard en Dorkwerd dienen vervangen te worden in het kader van de verbetering van het Van Starkenborghkanaal als onderdeel van de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl, naar klasse Va. De bruggen zijn bovendien aan het einde van hun levensduur. Aan deze vervanging is ook de aanleg van de rondweg Aduard gekoppeld, die aansluiting krijgt op de N355. Projectdoel: – verbetering Van Starkenborghkanaal; – goede ontsluiting van het betreffende achterland; – verbeteren leefbaarheid/veiligheid in Aduard
Projectfase	Realisatiefase afgerond - voordracht 30/2011 (brug Dorkwerd), 29/2014 (rondweg Aduard en aansluiting en brug Nieuwklap) en 39/2015 (brug Aduard).
Stand van zaken januari 2022	De bruggen Aduard en Dorkwerd zijn in gebruik genomen. De overdracht aan het Rijk is voltooid. De oude brug bij Aduard is in 2019 gesloopt. De rondweg Aduard en de aansluiting Nieuwklap zijn in gebruik genomen. De oude brug bij Nieuwklap is in 2020 gesloopt. Bij Nieuwklap moet ter plaatse van het landhoofd van de oude brug (Zuidhorn zijde) nog een grondsanering worden uitgevoerd en aansluitend het grondwerk afgewerkt worden inclusief aanplant van de laatste beplanting. Aan de Groninger zijde wordt het zandlichaam van het oude tracé van de N355 bewaard om als bouwstof weer te worden gebruikt voor de aan te leggen parallelstructuur van de N355 tussen Nieuwklap en Groningen.

Project 11: Oostelijke Ringweg Groningen - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2018.

Project 12: Doorfietsroute Ten Boer-Groningen

Probleem/doel	De kwaliteit van de fietsverbinding tussen Groningen en Ten Boer liet te wensen over. Vooral de aspecten aantrekkelijkheid, comfort en veiligheid waren een probleem. Projectdoel: Het realiseren van een aantrekkelijke, comfortabele en veilige fietsroute tussen Ten Boer - Groningen, volgens de uitgangspunten van een Doorfietsroute. Met de aanleg van een Doorfietsroute moet de verkeersveiligheid voor (brom)fietsers worden verbeterd en het fietsgebruik gestimuleerd.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 70/2015
Stand van zaken januari 2022	Met het besluit over voordracht 70/2015 hebben Provinciale Staten ingestemd met het tracé, besloten tot realisatie van dit project en het realisatiebudget beschikbaar gesteld. Inmiddels is het gedeelte op de Stadsweg gerealiseerd. De realisatie van de zogenoemde Vorktand Zuid is in voorbereiding. In 2018 zijn de gesprekken om te komen tot grondaankoop opgestart. In 2020 heeft het concept-bestemmingsplan ter inzage gelegen en in november 2021 is het nieuwe bestemmingsplan vastgesteld. De gesprekken over grondaankoop zijn nog niet afgerond en een onteigeningsprocedure wordt voorbereid. Realisatie van de Vorktand Zuid is mogelijk na afronding grondaankoop, waarschijnlijk voorjaar 2024.

Project 13: Dynamisch verkeersmanagement

Probleem/doel	Het zal zeker tot de realisatie van de Ring West duren voordat alle voorgenomen maatregelen aan de Ringwegen Groningen voltooid zijn. Tot die tijd schiet de capaciteit van de Ringwegen tekort. Bij calamiteiten kunnen weggebruikers maar moeizaam geïnformeerd worden en zoeken mensen op goed geluk andere routes. In het bijzonder tijdens de ombouw van de zuidelijke ringweg is verkeersmanagement noodzakelijk als één van de maatregelen om Groningen bereikbaar te houden. Ook daarna vergroot verkeersmanagement de robuustheid van de ringwegen. Projectdoel: Verkeersmanagement zorgt ervoor dat de capaciteit van de weg optimaal benut wordt. Dat gebeurt door aanpassingen op het wegennet en door weggebruikers te informeren over mogelijke vertragingen en te sturen via alternatieve routes. Allemaal met het doel weggebruikers in staat te stellen snel en veilig van a naar b te reizen.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 18/2013 (Groningen Bereikbaar) en voordracht 51/2013 (Basispakket Verkeersmanagement); voordracht 29/2016 (ITS/Vervolg Beter Benutten)
Stand van zaken januari 2022	De samenwerkingsorganisatie Groningen Bereikbaar is actief en zorgt via afstemming van planningen, communicatie en de inzet van mobiliteitsmanagement en verkeersmanagement dat wegwerkzaamheden zo min mogelijk extra hinder veroorzaken. In oktober 2020 is een nieuwe bestuursovereenkomst Groningen Bereikbaar voor de periode 2020-2024 ondertekend, waarmee de werkzaamheden van Groningen Bereikbaar tot en met 2024 zijn geregeld. Onder de noemer Talking Traffic zijn een aantal verkeersregelinstallaties in de stad, onder meer op de Westelijke Ringweg door Groningen Bereikbaar intelligent gemaakt. In 2020 is gezorgd dat deze nu werkelijk twee kanten op kunnen communiceren, van en naar het verkeer en kunnen daarop nu nieuwe toepassingen uitgevoerd en beproefd worden met informatiediensten, prioritering van bepaalde doelgroepen en optimalisering van de regelingen in een groter gebied. In 2020 is ook de VRI op de N386 Rengerslaan in Hoogezand-Sappemeer vervangen en iVRI-ready gemaakt. In 2021 is dit gebeurd voor de VRI Oudlandseweg (Midwolda). De komende jaren worden bij vervanging meer VRI's iVRI-ready gemaakt.

Project 14 Instandhoudingsknelpunten

Project 14f: Reconstructie Ronde Zwijnshok - Oldehove (N982) - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie jaarstukken 2020

Project 14g: Vervangen Brug Balktil (incl. naastgelegen fietsbrug) - AFGEROND

Projectfase	Uitgevoerd en afgerond, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2017

Project 14h: Vervangen brug Mensingeweer - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie jaarstukken 2020

Project 14i: Vervangen geluidsschermen Noordelijke Ringweg Groningen (N370) - AFGEROND

Projectfase	Uitgevoerd en afgerond, zie Voortgangsrapportage MIT-RSP 2018.

Project 15: Spoorzone Groningen

Probleem/doel	Om tegemoet te komen aan de wensen van de treinreizigers en om de uitbreiding van treinverkeer rond Groningen mogelijk te maken, zijn forse ingrepen nodig aan het spoor en het Hoofdstation. Hiervoor hebben de gemeente, de provincie, het Rijk, spoorinfrastructuurbeheerder ProRail en NS de handen ineengeslagen. Dit project heet Groningen Spoorzone. Het project Groningen Spoorzone bestaat onder meer uit forse aanpassingen aan sporen en perrons en het aanleggen van een voetgangerstunnel op het Hoofdstation. Hier komt ook een busonderdoorgang onder de sporen door. Er komt een fietstunnel tussen het stadsbalkon en de zuidkant van het Hoofdstation. Onder de voetgangerstunnel komt een ondergrondse fietsenstalling. Tevens wordt het busstation van de noordzijde van het station naar zuidzijde verplaatst. Het opstelterrein wordt verplaatst naar ‘de Vork’. Dat is het gebied in de splitsing van de sporen richting Winschoten en Zwolle, net in de gemeente Haren. Er komt een vierde spoor tussen Groningen Hoofdstation (HS) en station Groningen Europapark en dat station krijgt er een zijperron bij. Projectdoel: Realiseren vernieuwd hoofdstation waarin Groningen HS gaat functioneren als knoopstation waarbij alle gestelde uitgangspunten vanuit het Programma Spoorplan Noord-Nederland en de HOV-visie Regio Groningen-Assen worden meegenomen.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 4/2015
Stand van zaken januari 2022	Het nieuwe opstelterrein De Vork, de aanleg van het landschapspark, het vierde spoor tussen Europapark en het Hoofdstation en een derde perron bij station Europapark, zijn inmiddels gereed en in gebruik genomen. Ook de werkzaamheden voor de aanpassing van het Hoofdstation zijn begonnen. De aannemer heeft aangegeven dat hij de geplande treinvrije periodes (TVP) niet gaat halen. ProRail is daarom bezig met het verschuiven van de TVP, die gepland was in februari 2022, om de sporen 7/8 te kunnen verleggen. De aannemer werkt aan een nieuwe planning en daarbij houdt hij zo goed mogelijk rekening met belangrijke momenten zoals beschikbare treinvrije periodes, de doorkoppeling, de oplevering van het station en de start van de gebiedsontwikkeling aan de zuidzijde.

Project 16: Ring West Verbindt

Probleem/doel	De ringweg van Groningen kent in toenemende mate verkeersafwikkelingsproblemen en behoort tot de minder veilige wegen in onze provincie. De ringweg heeft een belangrijke functie voor het doorgaande, regionale en stedelijke verkeer. Het Rijk, de provincie en de gemeente Groningen hebben de ambitie de ringweg, als belangrijke drager van het verkeerssysteem van de stad, ongelijksvloers te maken. Met de woningbouwopgave, voortvloeiend uit het verstedelijkingsakkoord met het Rijk, zal de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid verder onder druk komen te staan. De ombouw van de westelijke ringweg (Ring West) is een belangrijke voorwaarde voor het welslagen van deze ruimtelijke ontwikkelingen en het borgen van de veiligheid, bereikbaarheid, maar ook nadrukkelijk de leefbaarheid en verbinding met de stad. Er wordt rekening gehouden met een bijdrage van € 38,77 miljoen uit het MIT

	aan dit project. Projectdoel: Verbetering van de doorstroming, verkeersveiligheid en leefbaarheid in en tussen de wijken door een duurzame en ongelijkvloerse westelijke ringweg.
Projectfase	Verkenning - voordracht 3/2009; 34/2020
Stand van zaken januari 2022	De toekomstbestendige ombouw van de westelijke ringweg is integraal onderdeel van de woningbouwopgave van de westflank van de Stad en daarmee van de verstedelijkingsstrategie voor de Regio Groningen-Assen. Het realiseren van deze opgave kost meer geld dan voor het project Ring West Verbindt beschikbaar is. Omdat medefinanciering vanuit de Verstedelijkingsstrategie daarmee logisch en gewenst is, maakt dat het project afhankelijk van besluiten die worden genomen rondom de Verstedelijkingsstrategie voor de Regio Groningen-Assen. Om te kunnen anticiperen op deze besluiten/onzekerheden, volstaat een projectmatige aanpak niet en kent het project een procesmatige aanpak. Met deze procesmatige aanpak accepteert het project de onzekerheden en blijft zij flexibel om zo tijdig te kunnen anticiperen op gewijzigde situaties. Een gevolg van deze aanpak is dat vervolgstappen en planning welke verder in de toekomst liggen een grotere mate van onzekerheid kennen. Dit en de planning van de zuidelijke ringweg maakt dat we rekening houden met realisatie in de periode 2028-2035. Parallel hieraan werken we een drietal tussentijdse maatregelen uit.

Project 17: Hoofdontsluiting Leek-Roden - Zie project 25

Projectfase	Dit project is ondergebracht bij project 25 Verbetering busverbinding corridor West

Project 18: Verdubbeling N33 Zuidbroek-Appingedam

Probleem/doel	In Noordoost-Groningen doen zich ontwikkelingen voor die relevant zijn voor de eisen die gesteld worden aan de bereikbaarheid van het gebied. De situatie met krimp, economische tegenwind en aardbevingen zet de leefbaarheid zwaar onder druk. De provincie Groningen wil de vitaliteit van het gebied versterken en daarom in het gebied investeren. Een van de aspecten daarbij is een goede ontsluiting. Bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor werkgelegenheid, voorzieningen en bevolking. Bereikbaarheid richting Duitsland en naar bestemmingen in het zuiden/oosten van het land wordt geboden via de N33. Onze investering in de verdubbeling van de N33 tussen Zuidbroek en Assen was daarin een eerste stap. Verdubbeling van de N33 vanuit Noordoost-Groningen tot Zuidbroek is de tweede stap. Onze keuze voor een klaverblad bij Zuidbroek liep daarop vooruit. De verdubbeling van de N33 tussen Appingedam en Zuidbroek moet ertoe leiden dat Noordoost-Groningen ten volle kan profiteren van de verdubbeling van de N33 ten zuiden van Zuidbroek en van de aanwezigheid van de A7. Projectdoel: Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Eemsdelta en het verbeteren van de verkeersveiligheid door verdubbeling van het weggedeelte Zuidbroek-Appingedam.
Projectfase	Planuitwerking - Startbeslissing minister IenM d.d. 26 augustus 2015; voordracht 46/2018; voordracht 2020-079949 (Aanpak Ring Zuid).
Stand van zaken januari 2022	Bij besluit over voordracht 46/2018 hebben PS in 2018 het voorkeursalternatief X1-plus vastgesteld. Ook de minister heeft ingestemd met dit voorkeursalternatief. Dit wordt op grond van de Tracéwet uitgewerkt naar een (Ontwerp) Tracébesluit. Met hun besluit over de Voordracht voor een extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid hebben Provinciale Staten op 3 februari 2021 € 59,2 miljoen onttrokken aan de provinciale middelen voor de N33 Midden. Tegelijk hebben zij ons college opdracht gegeven zo snel mogelijk alternatieve financiële dekking te vinden om de N33 volgens plan te kunnen realiseren. Samen met regionale bestuurders is gewerkt aan het opzetten van een lobbystrategie en position paper. Als gevolg van de landelijke problematiek rond stikstof is besloten om de

	projectorganisatie voorlopig af te schalen. Dit is mede ingegeven door het bessluit van de ministerraad dat de maximale rekenafstand voor stikstofdepositie voor alle bronnen van 5 naar 25 kilometer gaat. Diverse projecten binnen Rijkswaterstaat worden in afwachting van het vervolg van dit besluit afgeschaald of stilgelegd waaronder ook de N33 Midden. Ook dient rekening gehouden te worden met een doorlooptijd van minimaal een jaar om het Tracébesluit (TB) te actualiseren. Dit komt omdat de effecten van het nieuwe Nederlands Regionaal Model en de nieuwe berekening van de stikstofdepositie moeten worden verwerkt in de rapporten en het TB. In september 2021 zijn PS hierover geïnformeerd.

Project 19: Wunderline (v/h Maatregelen reistijdverkorting spoor Groningen-Bremen) (RSP)

Probleem/doel	Het project Wunderline is gericht op de sociaal-economische ontwikkeling van de noordelijke grensregio. Middel hiervoor is de kwaliteitsverbetering (verkorten van de reistijd en verhogen comfort) van het spoor Groningen-Bremen, onderdeel van de Amsterdam-Hamburg corridor. Totdat de Friesenbrücke kapot is gevaren reed er elk uur een trein tussen Groningen en Leer met een overstap in Leer op de trein naar Bremen. De reistijd daarvan bedraagt 2:43 uur. Het project verbindt belangrijke economische en sociale gebieden op een Europese schaal en biedt kansen voor duurzaam en innovatief transport. Het project vergemakkelijkt kennis- en cultuuruitwisseling in het Noorden en is een katalysator voor de economie en werkgelegenheid. Projectdoel: Een snelle en directe spoorverbinding Groningen-Bremen. Dit is mogelijk door het realiseren van een grote kwaliteitsimpuls op het traject Groningen-Oldenburg-Bremen door bijvoorbeeld verkorten reistijd door de gemiddelde snelheid te verhogen, de overstap in Leer te verkorten en op termijn op te heffen en/of door het toevoegen van een extra trein.
Projectfase	Realisatiefase bij voordracht 50/2018; voordracht 2020-079949 (Aanpak Ring Zuid)
Stand van zaken januari 2022	Sinds januari 2020 wordt gewerkt aan drie onderdelen van het project: 1. De realisatie van de kwaliteitsverbetering van de spoorlijn in drie bouwstappen. De eerste bouwstap wordt gefaseerd uitgevoerd en zal gereed zijn gelijk met het herstel van de Friesenbrücke eind 2024. Deze werkzaamheden liggen op planning. Voor dit onderdeel is tevens € 12,7 miljoen EU-subsidie ontvangen. Voor de realisatie van een deel van de uitvoering is ondertussen met ProRail een realisatieovereenkomst ondertekend. Deze werkzaamheden zijn in 2021 in uitvoering gegaan en worden in 2023 afgerond. Het onderdeel spoorverdubbeling tussen Scheemda en Winschoten wordt momenteel planologisch voorbereid. Het voornemen is dat eind 2024 de werkzaamheden gereed zijn. De uitvoering van deze werkzaamheden levert een reistijdwinst op van 20 minuten. Dit betekent dat de effecten van de kwaliteitsverbetering zichtbaar worden bij de opening van de nieuwe brug in het najaar van 2024. 2. Er is in de netwerkorganisatie Ketenmobiliteit een conceptuitvoeringsprogramma van ketenmaatregelen opgesteld om met concrete maatregelen lijn langs de spoorlijn meer reizigers in de trein te krijgen. Dit uitvoeringsprogramma is zomer 2021 vastgesteld en de uitvoering van de in het programma op genomen projecten wordt gemonitord op voortgang resultaat. 3. Tenslotte wordt de grensoverschrijdende samenwerking samen met de EemsDollard-regio en overige netwerkorganisaties verder versterkt en gestimuleerd voor die projecten die meer grensreizigers gaan opleveren. Hiervoor is met de RUG een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de effecten van deze samenwerkingsprojecten op de grensmobiliteit. Dit onderzoek heeft aangegeven dat de focus moet liggen op verder marketing naar de doelgroepen onderwijs, toerisme en arbeidsmarkt en dat digitale ticketing verder moet worden gestimuleerd. Met hun besluit over de voordracht voor een extra bijdrage aan het project Aanpak Ring Zuid hebben Provinciale Staten op 3 februari 2021 € 18,8 miljoen onttrokken aan de provinciale middelen voor de Wunderline. Tegelijk hebben zij ons college opdracht gegeven zo snel mogelijk alternatieve financiële dekking te vinden om de Wunderline volgens plan te kunnen realiseren.

	In de voordracht voor ijkmoment van het realisatiebesluit van de Wunderline van 21 april jl. is het voorstel gedaan ten aanzien van alternatieve voorfinanciering ten behoeve van bouwstap 1, zodat deze bouwstap conform de afspraken met onze Duitse partners conform planning eind 2024 gereed kan zijn en de EU-subsidie niet behoeft te worden terugbetaald. Dit voorstel is unaniem aangenomen.

Project 20: Wegverbinding Groningen-Zuidhorn (N355)

Probleem/doel	Op deze gebiedsontsluitingsweg A is met name in de ochtend- en avondspits in toenemende mate sprake van verkeersafwikkelings-problemen (auto en OV). In 2006 is een pakket van maatregelen vastgesteld. Deze zijn om financiële redenen gefaseerd. De maatregelen voor het fietsverkeer en openbaar vervoer zijn inmiddels uitgevoerd, maatregelen voor gemotoriseerd verkeer niet. Uit de in 2014 geactualiseerde verkenning komt naar voren dat zich nog steeds problemen op het vlak van doorstroming en verkeersveiligheid voordoen. Naar aanleiding van de conclusies uit de planuitwerkingsfase hebben Provinciale Staten een realisatiebesluit genomen om eerst fase 1 (traject Groningen-Nieuwklap) te realiseren. Projectdoel: Met de aanpak van de wegverbinding N355 Groningen-Zuidhorn willen wij de doorstroming en verkeersveiligheid verbeteren.
Projectfase	Planuitwerkingsfase - voordracht 3/2015 (afgerond); Realisatiefase (tijdelijke VRI Slaperstil) - voordracht 84/2016 (afgerond); Realisatiefase (fase 1 Groningen - Nieuwklap) - voordracht 34/2018
Stand van zaken januari 2022	Op 3 oktober 2018 hebben Provinciale Staten een realisatiebesluit genomen voor de eerste fase. In deze voordracht is ook ingegaan op de fasering van het project N355 Zuidhorn-Groningen en de gewijzigde planning van dit project. Het voorontwerp wordt nu uitgewerkt. Verwacht wordt dat de uitvoering van het project in 2023 gaat starten.

Project 21: Wegverbinding Groningen-Delfzijl (N360 - N46)

Probleem/doel	Aanleiding voor de in 2007 gestarte planstudie zijnde toenemende doorstromingsproblemen op het traject Ten Boer-Groningen, alsook de behoefte aan een actuele visie op functie en bijpassende vormgeving op de gehele route. Tevens is gestudeerd op de mogelijkheden en effecten van een eventuele kortsluiting tussen de N360 en de Eemshavenweg (N46) al dan niet in combinatie met capaciteitsverruiming van de Eemshavenweg tussen Bedum en Groningen. Projectdoel: Met de keuze van de Staten in 2012 voor een sober pakket is de doelstelling gewijzigd in een keuze voor verbeteren van verkeersveiligheid en leefbaarheid met zoveel mogelijk handhaven van doorstroming.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 52/2013
Stand van zaken januari 2022	Het project is nagenoeg afgerond, zijnde de veertien deelprojecten zoals genoemd in de voordracht. Laatste deelproject was bushalte Winneweer, de halte is aangelegd in 2021 maar de nutsvoorzieningen voor de verlichting en digitale reisinformatie heeft vertraging opgelopen door capaciteitsproblemen bij de nutspartij. Verwachting is dat dit in februari of maart 2022 gaat plaatsvinden.

Project 22: Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal (v/h Bereikbaarheid Veenkoloniën)

Probleem/doel	In de Veenkoloniën is behoefte aan een spoorverbinding tussen Veendam en Stadskanaal om de vitaliteit van dit gebied te behouden en te versterken. De lijn Zuidbroek-Veendam is in 2011 als eerste stap op de corridor al gereactiveerd en is een groot succes: het aantal reizigers per trein is hoger dan (op grond van het vroegere aantal busreizigers) werd verwacht. Voor Stadskanaal (en omgeving) wordt eenzelfde succes van het spoor verwacht. Hiertoe is in het Convenant Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn ook een bedrag opgenomen om de spoorlijn tot Stadskanaal te reactiveren. Projectdoel: Bieden van een goede treinverbinding tussen Stadskanaal en Groningen in beeld is die bijdraagt aan de regionale ontwikkeling en ontsluiting van Oost-

	Groningen.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 2019-020233
Stand van zaken januari 2022	Op 27 mei 2019 hebben Provinciale Staten het besluit genomen om de spoorlijn te reactiveren. Vanwege de eerdere onzekerheid over de spoorstatus en daardoor medewerking van ProRail zijn nog niet alle projectstappen samen met ProRail doorlopen. ProRail is aan de slag om de voorkeursoplossing van de provincie uit te werken. Er staat spanning op het budget in relatie tot de scope. Daarom kijkt ProRail samen met de projectpartners naar een verdere optimalisatie van het voorkeursontwerp. Verwacht wordt dat er begin 2022 een voorkeursbeslissing genomen kan worden en het project een fase verder gebracht kan worden richting realisatie. Met betrekking tot de realisatie is besloten dat de spoorlijn voorzien zal worden van een ERTMS-beveiliging en hierdoor ook aan zal sluiten op de planning behorend bij de uitrol ERTMS voor de noordelijke lijnen. Hierdoor zal de indienststelling van de spoorlijn niet voor 2026 plaatsvinden.

Project 23: Bedum - oostelijke ontsluiting

Probleem/doel	Vrachtverkeer (met name van de zuivelfabriek) zorgt in toenemende mate voor leefbaarheids- en verkeersveiligheidsproblemen in het dorp Bedum. Door de aanleg van de oostelijke ontsluitingsweg Bedum ontstaat een rechtstreekse aansluiting van de Eemshavenweg (N46) naar de zuivelfabriek, waardoor het dorp Bedum wordt ontlast. Projectdoel: Verbeteren verkeersveiligheid en leefbaarheid in Bedum.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 83/2016
Stand van zaken januari 2022	Fase 1, weggedeelte tussen N993-spoorviaduct: dit weggedeelte is gereed. De ingebruikname is in afwachting van fase 3b. Fase 2, spooronderdoorgang: BAM is volop bezig met de realisatie van de spooronderdoorgang. De gehele realisatie van de tunnel loopt volgens planning is gereed rond april /mei 2022 De ingebruikname is in afwachting van fase 3b. Fase 3a, klapbrug Boterdiep/aanleg weggedeelte tussen brug en weg Ter Laan /onderhoud N995: Zowel de bovenbouw en de onderbouw zijn in uitvoering. De brug inclusief het wegenwerk is gereed in september 2022. Op dit moment worden de brugkelders aangelegd. De ingebruikname is in afwachting van fase 3b. Fase 3b, weggedeelte tussen weg Ter Laan en spooronderdoorgang: De onteigeningsprocedure voor het laatste perceel grond voor de realisatie van fase 3 loopt en loopt door tot zomer/najaar 2022. Aansluitend vindt het wegenwerk tussen klapbrug en spooronderdoorgang plaats. De gehele weg wordt in voorjaar 2023 in gebruik genomen.

Project 24: Doortrekken spoorlijn Roodeschool naar de Eemshaven - AFGEROND

Probleem/doel	Op de bootverbinding van de Eemshaven (terminal AG Ems) naar Borkum is momenteel geen regulier openbaar vervoer aangesloten. In het projectenboek MIRT van het rijk is de doortrekking van de spoorlijn Roodeschool-Eemshaven opgenomen als quickwin-maatregel. Door het doortrekken van de spoorlijn naar de bootterminal in de Eemshaven kan een verdere groei op het spoor worden bereikt door een verbetering van het regionaal openbaar vervoer. Op die manier wordt zowel de Eemshaven per openbaar vervoer ontsloten als het toerisme tussen Groningen en Borkum verder bevorderd. Projectdoel: - verbetering van het regionaal openbaar vervoer - ontsluiting Eemshaven/bootterminal AG Ems per spoor - bevordering van het toerisme van en naar Borkum en Groningen
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 61/2015
Stand van zaken januari 2022	Dit project is gerealiseerd. In 2018 zijn de nieuwe stations in Roodeschool en Eemshaven in gebruik genomen op 28 maart reed de eerste trein naar de Eemshaven. Op 21 juni heeft ZKH Koning Willem Alexander het nieuwe station Eemshaven officieel geopend. In 2020 zijn afrondende werkzaamheden uitgevoerd en in 2021 zijn de afrondende administratieve zaken uitgevoerd.

Project 25: Verbetering busverbinding corridor West - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	De westcorridor van Groningen (richting Leek en Roden) is de enige corridor die niet ontsloten is door spoor. De mogelijk beschikbare budgetten maken dat een spoor- of tramverbinding niet reëel is. Het verbeteren van de busverbinding op deze corridor is de enige (resterende) kans om het openbaar vervoer op deze corridor vorm te geven. Projectdoel: Het optimaliseren van het OV op de westelijke corridor. Dit zal vormgegeven worden door optimalisatie van de busverbinding. Hoofddoel hierbij is verbeteren van de reistijd (reistijdwinst boeken), het verbeteren van de betrouwbaarheid (met name in de spits), het vergroten van de toekomstbestendigheid, het verbeteren van de informatievoorziening (middels hoge DRIS-dichtheid) en de haltekwaliteit. Daarnaast zal gekeken worden naar overige bushaltes op de westelijke corridor (bijvoorbeeld behoefte aan fietsstalling en parkeergelegenheden)
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 4/2014 en voordracht 43/2015
Stand van zaken januari 2022	Het project is vrijwel afgerond, op de overdracht en enkele administratieve zaken na.

Project 26: Hoogwaardige fietsverbinding Leek-Groningen

Probleem/doel	De kwaliteit van de fietsverbinding tussen Leek en Groningen laat te wensen over. Onder meer de verkeersveiligheid, comfort en aantrekkelijkheid zijn een probleem. Fietsers maken nu gebruik van grotendeels dezelfde infrastructuur als het overige verkeer. Projectdoel: Ontwikkelen van een hoogwaardige fietsverbinding om daarmee het gebruik van de (elektrische) fiets tussen Leek en Groningen te stimuleren en de verkeersveiligheid te verbeteren.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 19/2020
Stand van zaken januari 2022	Op 10 juni 2020 hebben PS met hun besluit over voordracht 19/2020 een realisatiebesluit genomen. Dit besluit heeft geresulteerd in een doorfietsroute aan de zuidzijde van de A7. Daarbij voorziet het plan vanaf Lettelbert in twee verschillende routes richting Leek en een toekomstig fietspad op de Zonnewal bij Oostwold. Er is een beeldkwaliteitsplan opgesteld om de route goed in te passen. Daarnaast wordt op punten het tracé technisch verder uitgewerkt met projectpartners en is een start gemaakt met de onderzoeken ten behoeve van de ruimtelijke procedure op delen van het tracé waar dit nodig is. De uitvoering zal in delen plaatsvinden, waarbij de start van het eerste deel wordt voorzien eind 2022.

Project 27: Blauwe Loper - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	Zowel provincie als de gemeente Oldambt wil stimuleren dat de bewoners van Winschoten en Blauwestad van elkaars voorzieningen gebruik maken. Gezien de relatief korte afstand vinden gemeente en provincie het dan ook gewenst om in te zetten op een directe verbinding voor fietsers en voetgangers. Deze verbinding is er op dit moment echter nog niet. De A7, het Oldambtmeer, het Winschoterdiep en een ecologische verbindingszone vormen een grote barrière. Projectdoel: Het opheffen van de barrière tussen Winschoten en Blauwestad voor fietsers en voetgangers.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 2/2017; Fysiek afgerond.
Stand van zaken januari 2022	Met het realisatiebesluit van Provinciale Staten op 20 april 2017 en de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst tussen provincie en gemeente Oldambt op 5 september 2017 kon het project naar de aanbestedingsfase. Inmiddels is de BouwteamPRO-fase gestart met de winnende aannemerscombinatie. Samen met de aannemer verder wordt het aangeboden schetsontwerp uitgewerkt tot een uitvoeringsontwerp. Op 1 oktober 2019 is door de beide partijen de turn key-overeenkomst getekend. De bouw is januari 2020 gestart en conform planning 1 februari 2021 afgerond.

Project 28: Zwolle-Herfte - FYSIEK AFGEROND

Probleem/doel	Zwolle behoort tot de belangrijkste spoorknooppunten in Nederland en vervult een cruciale functie als scharnier tussen het spoorwegnetwerk van de brede Randstad en dat van de vier provincies Groningen, Fryslân, Drenthe en Overijssel. In Zwolle komen vijf Intercity-verbindingen en drie regionale spoorlijnen samen. Op dit moment zijn niet alle overstappen op station Zwolle ideaal, doordat treinen niet tegelijk kunnen in- en uitrijden. Dit leidt voor sommige treinen tot lange wachttijden op station Zwolle, waardoor overstappen in Leeuwarden en Groningen onder druk komen te staan. Daarnaast hebben de treinen uit Leeuwarden en Groningen een conflict met de trein naar Emmen. Projectdoel: Het opheffen van het conflict van de IC's naar Groningen en Leeuwarden met de lijn naar Emmen, het realiseren van een goede kwaliteit van de 'overstapknoop' te Zwolle en het verkorten van de reistijd tussen Zwolle en Leeuwarden/Groningen, zodat ook op deze stations goede overstappen ontstaan.
Projectfase	Realisatiefase - voordracht 14/2014
Stand van zaken januari 2022	Met het besluit over voordracht 14/2014 over Zwolle Spoort, inclusief Zwolle Herfte, hebben Provinciale Staten besloten tot een financiële bijdrage aan dit project. Opdrachtgever aan ProRail is het ministerie van IenW. De spoordive-under bij Herfte is in 2021 aangesloten en in gebruik genomen.

Project 29: Hoogezand Knijpsbrug en omgeving

Probleem/doel	Hoogezand-Sappemeer is met infrastructuur als het Winschoterdiep, de spoorlijn Groningen-Veendam-Leer (D), de A7 en Hoofdstraat/ Meint Veningastraat van oudsher oost-west georiënteerd. Gelijktijdig heeft Hoogezand-Sappemeer, met bijna 35.000 inwoners, maar een beperkt aantal noord-zuid verbindingen die intensief gebruikt worden. Hierdoor ontstaan flinke doorstromingsproblemen waarbij de noord-zuid verbindingen bij de Rengersbrug en in het bijzonder Knijpsbrug in het oog springen.
Projectfase	Verkenningsfase - voordracht 30/2016; Planuitwerkings- en realisatiefase - voordracht 2020-114506.
Stand van zaken januari 2022	Provinciale Staten hebben op 1 juni 2016 ingestemd met voordracht 30/2016, waarmee dit project is opgenomen in de Verkenningsfase van het MIT. Een globale verkenning is doorlopen, er wordt nu gewerkt aan een nadere verkenning. De verkenningsfase is afgerond maar heeft langere tijd stilgelegen als gevolg van een discussie met Rijkswaterstaat over de financiering van de aanpassingen bij de aansluiting A7-N387. Deze discussie is afgerond. Tijdens de stuurgroep overleg van 9 mei 2019 zijn de voorkeursvarianten vastgelegd. Op dit moment worden de Samenwerkingsovereenkomst en overeenkomst Eigendom Beheer en Onderhoud opgesteld. In 2020 zijn digitale informatiebijeenkomsten georganiseerd voor de omgeving. Voor de locatie 2 (Rengersbrug) is de realisatie uitgevoerd gelijktijdig met groot onderhoud van de N386. Voor de overige drie locaties lag op 3 februari 2021 een planuitwerkings- en realisatiebesluit in PS. De Samenwerkingsovereenkomst is door de drie partijen ondertekend. Op verzoek van gemeente vervalt locatie Kerkstraat. Locatie Zwedenbrug wordt voorjaar 2022 gerealiseerd. Met Rijkswaterstaat zijn er nog een aantal (terugkomende) discussiepunten over ontwerp-uitgangspunten voor locatie Knijpsbrug (rotondecomplex en afrit A7. Uitvoering locatie Knijpsbrug staat voorlopig voor najaar 2022 gepland.

Project 30: Doorfietsroute Groningen-Haren(-Zuidlaren) - AFGEROND

Projectfase	Afgerond, zie Voortgangsrapportage RSP/MIT 2019

Project 31: Verkeersknoop Winschoten-A7 (Blauwe Roos)

Probleem/doel	De verkeersknoop Winschoten-A7 heeft een belangrijke ontsluitingsfunctie voor Winschoten en het Oldambt. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de doorstroming op het gedeelte tussen de rotondes en ten zuiden van de rotonde Beertsterweg-Oostelijke Rondweg te wensen overlaat, mede als gevolg van de beweegbare brug over het Winschoterdiep (Beertsterbrug).
Projectfase	Verkenningsfase voor aanpassingen aan de bestaande infrastructuur; Planuitwerkingsfase voor no-regret-maatregelen - voordracht 2020-001718
Stand van zaken januari 2022	Op 10 juni 2020 hebben Provinciale Staten een opname- en acceptatiebesluit genomen voor het project Verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten. De verkenningsfase wordt beperkt tot aanpassing aan de bestaande infrastructuur. Ook hebben PS toen een planuitwerkings- en reserveringsbesluit genomen voor no-regret-maatregelen aan de Blauwe Roos. Deze worden nu voorbereid. Naar verwachting in in het najaar van 2022 kan hiervoor een realisatiebesluit aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Dit betreft de volgende maatregelen: • Ombouwen noordelijke rotonde tot turborotonde; • Bypass noordelijke rotonde (Groningen-Winschoten); • Aanpak Mobiliteitsmanagement Groningen Bereikbaar; • Onderzoek spitsuursluiting recreatievaart; • Uitvoering staat gepland voor eind 2023/begin 2024.

Nr.	Projecten	Bedrag RSP prijspeil 2021 (€ mln.)	Bedrag MIT prijspeil 2021 (€ mlm.)	Totaal bedrag prijspeil 2021 (€ mln.)	Gerealiseerd t/m 2021	Aangegane verplichtingen	Verkenning	Plan-uitwerking	Realisatie
1	Zuidelijke Ringweg (RSP)	768,4		768,4	**448,2**	**313,2**	Afgerond	Afgerond	2015-2024
2	Spoor Leeuwarden-Groningen (RSP)	77,6		77,6	**70,6**	**7,0**	Afgerond	Afgerond	2014-2021
3	Spoor Groningen-Veendam (RSP)	17,1		17,1	**17,1**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
4	Infra Q-liners en HOV-bus Transferia en busstations (RSP)	63,9		63,9	**55,4**	**0**	Afgerond	Afgerond	2011-2023
5	Facelift noordelijke stations (RSP)	6,9		6,9	**5,7**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
6	Bereikbaarheid Lauwersmeergebied	39,3		39,3	**35,4**	**3,9**			
	▫ Mensingeweer-Ranum en fietspad Mensingeweer-Baflo						Afgerond	Afgerond	2013-2016
	▫ Verkeersonveiligheid noordelijk deel						Afgerond	Afgerond	2016-2023
	+ Doorfietsroute Winsum-Groningen								
	+ Noordelijke ontsluitingsweg Ranum-Onderdendamsterweg								
	+ Verbetering doorstroming en verkeersveiligheid zuidelijk deel incl. aansluiting Noorderhoogebrug								
	+ Herinrichting Winsum								
	+ Adorp en Sauwerd								
7	OV-bereikbaarheid Stad	10,2		10,2	**10,2**	**0**	Afgerond	Afgerond	2013-2023
8	Eindbeeld N366		19,0	19,0	**16,5**	**1,1**	Afgerond	Afgerond	2005-2021
9	Rondweg Zuidhorn (N355) en beweegbare brug Zuidhorn		4,5	4,5	**4,5**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
10	Bruggen Aduard-Dorkwerd		17,0	17,0	**15,5**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
11	Oostelijke Ringweg		0,7	0,7	**0,4**	**0**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
12	Doorfietsroute Ten Boer-Groningen.		2,0	2,0	**1,5**	**0,5**	Afgerond	Afgerond	2016-2024
13	Dynamisch Verkeersmanagement		11,3	11,3	**9,2**	**2,1**	Afgerond	Afgerond	2013-2020
14	Aanpak MIT - Instandhoudingsknelpunten		13,1	13,1	**12,5**	**0,4**	Afgerond	Afgerond	2009-2020
15	Spoorzone Groningen (RSP)	220,5	0,1	220,6	**52**	**140,1**	Afgerond	Afgerond	2016-2023
16	Ring west verbindt		25,5	25,5	**0,9**	**0,0**	2020-2024	2023-2026	Na 2026
17	Verdubbeling N33 Midden	1,1	22,2	23,3	**1,9**	**0,0**	Afgerond	2018-2021	2022-2024
18	Maatregelen reistijdverkorting Groningen-Leer-Bremen	27	4,0	31,0	**18,1**	**16,9**	Afgerond	Afgerond	2018-p.m.
19	Wegverbinding Groningen-Zuidhorn (N355): Fase 1		8,6	8,6	**8,6**	**0,0**	Afgerond	Afgerond	2019-2023
	Vervolgfasen						p.m.	p.m.	p.m.
20	Groningen-Delfzijl (N360)		3,5	3,5	**3,6**	**0,0**	Afgerond	Afgerond	2014-2021
21	Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal (RSP)	61,8	8,5	70,3	**3,3**	**67**	Afgerond	Afgerond	2019-2026
22	Bedum - Oostelijke ontsluiting (onderdeel van project 6)	14,0		14,0	**9,7**	**4,3**	Afgerond	Afgerond	2016-2023
23	Doortrekken spoorlijn Roodeschool-Eemshaven		6,2	6,2	**5,4**	**0,8**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
24	Hoofdontsluiting Leek-Roden; Verbetering busverbinding corridor West	10,5	2,1	12,6	**9,0**	**0,5**	Afgerond	Afgerond	2015-2021
25	Doorfietsroute Leek-Groningen		7,8	7,8	**7,8**	**0,0**	Afgerond	2016-2020	2020-2024
26	Blauwe Loper		4,6	4,6	**4,6**	**0,0**	Afgerond	Afgerond	2019-2021
27	Zwolle-Herfte	10,0		10,0	**1,5**	**0,0**	Afgerond	Afgerond	2015-2022
28	Hoogezand Knijpsbrug en omgeving		1,5	1,5	**0,9**	**0,0**	2016-2020	2020-2021	2021-2022
29	Doorfietsroute Groningen-Haren(-Zuidlaren) (projecttrekker gemeente Groningen)		0,9	0,9	**0,9**	**0,9**	Afgerond	Afgerond	Afgerond
31	Verkeersknoop Winschoten - A7 (Blauwe Roos)								
	- Aanpassing bestaande infrastructuur						2020-p.m.	2020-2022	2024-p.m.
	- No-regretmaatregelen								
	Totaal	**1.328,3**	**163,0**	**1.491,3**	**830,9**	**558,7**			

Overzicht RSP-projecten: Voornaamste risico's per project

Generieke risico's
Voor alle projecten geldt dat enkele risico's eigenlijk altijd van toepassing zijn:
- Vertraging door stagnerende grondverwerving;
- Kans op vertraging en/of extra kosten als gevolg van de coronapandemie:
  onder meer kans op vertraging doordat interne processen en participatie moeizamer verlopen; beperkingen voor het doen van pilots en testen; kans op het niet of later leveren van materiaal en/of personeel uit het buitenland vanwege quarantaineregels (zie onze brief d.d. 6 april 2021 kenmerk 2021-031714).
- Stijgende grondstofprijzen.

In de risicoreservering van de projecten houden we hier ook rekening mee.

Voor het RSP-programma geldt in zijn algemeenheid dat kostenstijgingen als gevolg van bijvoorbeeld onvoorziene omstandigheden en wijziging van de scope van projecten binnen het beschikbare RSP-budget moeten worden opgevangen.

Concrete Projecten			
Aanpak Ring Zuid *(A7 Zuidelijke Ringweg Groningen fase 2)*	RWS	provincie Groningen, gemeente Groningen en Combinatie Herepoort	• Overschrijding risicoreservering opdrachtgeversrisico's • Dwangpunten planning worden niet gehaald.
Spoor Leeuwarden - Groningen	Provincies Groningen en Fryslân	gemeenten en ProRail	• Geen bijzondere risico's meer, project zit in de afronding.
Spoor Groningen-Veendam	provincie	Project is inmiddels gerealiseerd.	
Infra Q-liners en HOV-bus / Transferia en busstations	provincie	gemeenten, Rijk, Regio Groningen-Assen	• Geen financiële risico's; bijdragen per project zijn gemaximeerd.
Facelift Noordelijke Stations	provincie	Project is inmiddels gerealiseerd.	

Projecten Regionaal Mobiliteitsfonds			
Groningen Spoorzone	provincie	gemeente Groningen, ProRail, NS, Rijk	• Het niet halen van treinvrije periodes • Druk op de uitvoeringskosten • Technisch inhoudelijke risico's
Bereikbaarheid Lauwersmeergebied Mensingeweer-Ranum en fietspad Mensingeweer-Baflo	provincie	Beide projecten zijn inmiddels afgerond.	
Veiliger maken zuidelijk deel N361 Herinrichting Adorp, Sauwerd en Winsum en verbeteringsmaatregelen N361	provincie	gemeenten, Regiopolitie	• Overlast voor de omgeving door het ontbreken van goede omleidingsroutes
Veiliger maken noordelijk deel N361	provincie	gemeenten, Regiopolitie	• Geen andere dan de generieke risico's
Doorfietsroute Groningen-Winsum N361	provincie	gemeenten, Regio Groningen-Assen	• Geen andere dan de generieke risico's
Bedum - oostelijke ontsluiting	provincie	gemeente Bedum, Friesland Campina Domo, ProRail, ministerie IenW	• Grondenverwerving ter plaatse van locatie fase 3 lukt niet: gevolg opstarten onteigeningsprocedure en daardoor verlate ingebruikname ontsluitingsweg

Reactivering spoorlijn Veendam-Stadskanaal	provincie	gemeenten, ProRail, STAR, ministerie IenW, ILT (Inspectie Leefomgeving en Transport)	• Langere doorlooptijd en/of hogere kosten als gevolg van juridische vormgeving (bijzondere situatie dat stoomtreinen en reguliere treinen van hetzelfde spoor gebruik gaan maken) en (veiligheids)consequenties voor de operatie. • Draagvlak ProRail/ILT voor voorkeursoplossing. • Hogere realisatiekosten als gevolg van strengere technische en veiligheids eisen aan spoorse infra (baanlichaam, kunstwerken, overwegen ed.) onder andere als gevolg van landelijke problematiek m.b.t. spoorse infra.
Openbaar vervoer in stad Groningen	provincie en gemeente Groningen	OV-bureau Groningen Drenthe	• Geen andere dan de generieke risico's
verbetering busverbinding corridor West	provincie	gemeenten, RWS	• Geen bijzondere risico's meer, project zit in afronding
spoor Zwolle - Herfte	ministerie IenW	provincies, ProRail, gemeente Zwolle NS en Arriva	• Geen risico, bijdrage provincie is een lumpsum-bijdrage.
N33 Midden	provincie en RWS	ministerie IenW, provincie en gemeenten	• Vertraging doordat de financiële dekking voor het project niet tijdig is hersteld en/of als gevolg van regelgeving stikstof • Ambities duurzaamheid en vergroening niet kunnen waarmaken • Budget en planning staan onder druk • Draagvlak omgeving vasthouden, toenemende onzekerheid doordat betrokkenen niet weten waar ze aan toe zijn
Wunderline	provincie	ProRail, ministerie IenW, Duitse partners	• Hersteltijd van de Friesenbrücke. Belangrijke mijlpaal voor de planning is 2024, wanneer de Friesenbrücke weer hersteld moet zijn. • Rondkomen financiering in Nederland en Duitsland voor bouwstap 2. • Baanstabiliteit. • Dekking exploitatie van de Wunderline.

5. Voortgangsrapportage infrastructurele werken

Inleiding

Conform de afspraken gemaakt in de vergadering van het presidium van 29 januari 2014 wordt de voortgangsrapportage infrastructurele werken in afgeslankte vorm als bijlage in de Jaarstukken 2021 opgenomen.

Om u toch te voorzien van meer projectinformatie is een website (infrakaartgroningen.nl) gebouwd met hierin alle projecten in deze rapportage maar met uitgebreidere informatie. Het betreffen projecten die per 31 december 2021 in uitvoering zijn en projecten die nog niet in uitvoering zijn maar waarover u al wel middels een realisatiebesluit in een voordracht in 2021 of eerder positief hebt besloten. Per project zijn (indien van toepassing) op de website links geplaatst naar bestuurlijke besluitvorming met betrekking tot realisatievoordrachten en ook naar andere project gerelateerde websites.

Soort projecten en getoonde informatie

De rapportage bevat projecten die door de afdeling Mobiliteit projecten worden uitgevoerd. Het zijn projecten die als scope nieuwbouw, bijvoorbeeld de aanleg van rotondes en het verbreden van een weg maar ook regulier onderhoud kunnen hebben. De volgende programma's liggen ten grondslag aan de in de rapportage opgenomen projecten:

- MIT/RSP (Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport/Regiospecifiek Pakket)
- Meerjarenprogramma beheer en onderhoud provinciale infrastructuur

Fase

De kolom Fase laat de projectfase zien waarin de projecten zich bevinden. Bij de voordracht MIT/RSP (nummer 2011/41) zijn verschillende fasen gedefinieerd waarin een project zich kan bevinden. Hierbij wordt aangesloten in deze rapportage.

Budget

De kolom Budget laat de totale financiering/raming van een project zien.

Realisatie

De kolom Realisatie laat zien welke verplichtingen er reeds zijn aangegaan maar nog niet betaald en wat er reeds is uitgegeven ten behoeve van de realisatie van het project.

Saldo

De kolom Saldo laat zien wat het verschil is tussen het budget en de realisatie.

Voortgang projecten

De voortgang van een project wordt aangegeven bij het kopje Gereed. Wij onderscheiden daarbij vier categorieën: < 25%, ca. 25%, ca. 50% en ca. 75% gereed.

Rapportage

De rapportage bevat twee onderdelen, te weten:

A. Voortgang provinciale infrastructurele werken aan wegen en vaarwegen
B. Infrastructurele werken en Social Return on Investment (SROI)

Voortgang provinciale infrastructurele werken aan wegen en vaarwegen

Project:	**100258: Herinrichting N361 Winsum**		
Omschrijving	De N361 in de bebouwde kom van Winsum wordt heringericht waarmee een verbetering van de verkeersleefbaarheid en de veiligheid wordt beoogd.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Realisatie - voorbereiding	2020	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 4.016.000	€ 399.362	€ 3.616.638

Project:	**100378: Knijpsbrug e.o.**		
Omschrijving	Met het project Knijpsbrug e.o. wordt de verkeerssituatie rond de A7 bij Hoogezand sterk verbeterd. De aanpassingen zorgen voor een verbetering van de verkeersveiligheid, leefbaarheid, bereikbaarheid en oversteekbaarheid.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Realisatie - voorbereiding	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 4.373.058	€ 0	€ 4.373.058

Project:	**100443: Reconstructie Ellerhuizerbrug**		
Omschrijving	Fundering van het monument vervangen en groot onderhoud van de volledige brug uitvoeren		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 2.790.000	€ 357.304	€ 2.432.696

Project:	**100532: Groot onderhoud N999 Garsthuizen-Zandeweer**		
Omschrijving	Het gereed maken van het wegvak km 6,95 - km 11,1 voor het verlengen van de levensduur met 20 jaar		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 1.508.717	€ 137.301	€ 1.371.416

Project:	**100291: Doorfietsroute Groningen-Leek**		
Omschrijving	Realisatie van de doorfietsroute (voorheen Fietsroute Plus) Groningen-Leek		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Realisatie-voorbereiding	2021	2023
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 13.400.000	€ 0	€ 13.400.000

Project:	**100521: Groot onderhoud kunstwerken 2019-2020**		
Omschrijving	Onderhoud aan verschillende kunstwerken		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2020	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 794.148	€ 404.631	€ 389.517

Project:	100531: Groot onderhoud N362 Scheemda Weiwerd gecombineerd met N988 km 18.950 - 19,25 Wagenborgen - N362		
Omschrijving	Voor het wegvak km 5.2 - 15.3 het verlengen van de levensduur met 20 jaar		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 50%	€ 5.621.048	€ 1.486.443	€ 4.134.605

Project:	100544: Markering provinciale fietspaden		
Omschrijving	Het aanbrengen van as- en kantmarkering ten behoeve van het vergevingsgezinde fietspad		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 1.218.750	€ 589.589	€ 629.161

Project:	100255: Oostelijke ontsluitingsweg Bedum		
Omschrijving	Realisatie van de Oostelijke ontsluitingsweg tussen de N993 en de N995 bij Bedum. Onderdeel van de rondweg is een onderdoorgang bij het spoor en een beweegbare brug over het Boterdiep.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2019	2023
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 50%	€ 17.658.567	€ 11.667.287	€ 5.991.280

Project:	100545: Groot onderhoud kunstwerken 2021		
Omschrijving	Groot onderhoud aan verschillende kunstwerken		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie		
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 1.055.911	€ 265.799	€ 790.112

Project:	100159: N355 Groningen-Zuidhorn		
Omschrijving	Realisatie eerste fase van een parallelweg en opheffen van aansluitingen langs de N355 Groningen-Zuidhorn.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2020	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 17.165.000	€ 2.694.564	€ 14.200.436

Project:	100371: Rondje Lauwersmeer		
Omschrijving	Het Rondje Lauwersmeer verbetert de beleving van de bijzondere natuurwaarden in en rondom het Nationaal Park Lauwersmeer. Er wordt geïnvesteerd in het versterken van het route gebonden aanbod, in nieuwe beleefplekken en in de herkenbaarheid en beeldkwaliteit van het Lauwersmeer voor verschillende doelgroepen.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2017	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 3.272.220	€ 2.124.591	€ 1.147.629

Project:	100546: Groot onderhoud fietspaden 2021		
Omschrijving	Groot onderhoud aan verschillende fietspaden		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 355.812	€ 296.971	€ 58.841

Project:	100207: Baggeren Winschoterdiep		
Omschrijving	Het Winschoterdiep wordt gebaggerd zodat het geschikt is voor klasse IV scheepvaart.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2013	2023
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 11.346.663	€ 9.408.265	€ 1.938.398

Project:	100516: Groot onderhoud N386 Kropswolde - De Groeve		
Omschrijving	Groot onderhoud van de hoofdrijbaan van de N386 Kropswolde - De Groeve voor verlenging van de levensduur met 20 jaar.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 727.877	€ 521.444	€ 206.433

Project:	100542: Groor onderhoud geluidschermen 2021		
Omschrijving	CO2-neutraal vervangen en circulair vervangen van de geluidschermen GS001 GS002 en GS008 langs de N366.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2021	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: < 25%	€ 229.800	€ 13.744	€ 216.056

Project:	100420: Kadewerk Noord-Willemskanaal oost incl. fietssnelweg		
Omschrijving	Realisatie van kadeverbeteringswerken langs het Noord-Willemskanaal voor het waterschap ~~en~~ waarbij het huidige fietspad (en fietsbrug) wordt opgewaardeerd naar een zogenaamde fietssnelweg tussen Groningen en Assen		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2017	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 50%	€ 5.071.900	€ 2.413.379	€ 2.658.521

Project:	100201: Doorfietsroute Groningen - Ten Boer		
Omschrijving	Realisatie van de doorfietsroute (voorheen Fietsroute Plus) tussen Groningen en Ten Boer.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2017	2023
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 4.500.000	€ 2.170.416	€ 2.329.584

Project:	100151: Doorfietsroute Groningen-Winsum (N361)		
Omschrijving	Realisatie van een doorfietsroute (voorheen Fietsroute Plus) tussen Groningen en Winsum. De fietsroute wordt voor het grootste deel aan de westzijde van het spoor aangelegd en doet daarbij de dorpen Adorp en Sauwerd aan.		
Planning	**Fase**	**Start**	**Einde**
	Uitvoering - Realisatie	2019	2022
Financiën	**Budget**	**Realisatie**	**Saldo**
Gereed: ca. 75%	€ 10.940.000	€ 8.764.888	€ 2.175.112

B. Infrastructurele werken en Social Return on Investment (SROI)

Ten behoeve van SROI (Social Return On Investment) zijn bij de uitvoering van een aantal van onze Infrastructurele werken middelen beschikbaar gesteld welke moeten worden ingezet ten behoeve van de terugkeer van werklozen op de arbeidsmarkt.
In de contracten welke wij hebben afgesloten met de opdrachtnemers is opgenomen dat 2% van de aanneemsom moet worden gespendeerd aan de terugkeer van deze mensen op de arbeidsmarkt.
In onderstaande tabel is weergegeven om welke werken in 2021 het ging en welke bedragen daarmee gemoeid waren.

Toegepaste Social Return on Investment provincie Groningen in 2021				
Project	**Opdrachtnemer**	**Startdatum**	**Einddatum**	**SR-verplichting**
Blauwe Loper	Strukton Civiel Noord & Oost bv	1-10-2019	1-2-2021	38.811
Blauwe Loper	Oosterhof Holman	1-10-2019	1-2-2021	57.188
Fietsroute Groningen-Winsum	BAM infra Regionaal Drachten	1-1-2020	31-12-2022	22.937
Ontmanteling weilanddepot Scheemda	Arcadis Nederland BV	28-9-2020	1-7-2022	6.440
Cyclisch onderhoud bomen 2020 -2022	de Vertakking bv	1-10-2020	1-10-2024	10.000
Groot onderhoud N363 Warffum-Usquert-Uithuizen	Aannemersbedrijf Koen Meijer bv	12-10-2020	1-5-2021	10.400
Voorbelasting en kadewerk Noord-Willemskanaal	Tebezo Waterbouw & Nautische dienstverlening	19-10-2020	1-5-2021	13.500
Groot onderhoud N386 Kropswolde - De Groeve	KWS Infra	16-11-2020	16-4-2021	4.536
Groot onderhoud Fp N360, N980 Kornhorn en Fp N997	Schagen Infra	8-2-2021	4-6-2021	9.134
Boordvoorziening N360	Tebezo Waterbouw & Nautische dienstverlening	26-2-2021	21-6-2021	1.100
Aanleg Faunaduiker A28	BAM infra Regionaal Drachten	1-4-2021	1-10-2021	9.996
Reconstructie parallelweg N366 Pekela-Alteveer	BAM infra Regionaal Drachten	4-4-2021	1-10-2021	8.340
Baggerwerkzaamheden Winschoterdiep	J.P. Schilder baggerwerken	5-4-2021	1-10-2021	14.760
Groot onderhoud N995 Bedum-Onderdendam	Koninklijke Sjouke Dijkstra B.V.	28-6-2021	1-10-2021	12.080
Blauwestad: Herinrichting wandelboulevard en parkeerterrein Redersingel	Aannemersbedrijf Koen Meijer bv	16-8-2021	1-5-2022	7.560
Groot onderhoud fietspaden N355, N360 en N367	Schagen Infra	16-8-2021	28-10-2021	5.420
Rondje Lauwersmeer: Fietspad Zoutkamperplaat	Aannemersbedrijf Oosterhuis BV	6-9-2021	15-12-2021	5.862
Aanpak N361 fase 3 Herinrichting Winsum	KWS Infra	1-11-2021	1-11-2022	42.420
Rondweg Bedum: Onderbouw brug Bedum	Strukton Civiel Noord & Oost bv	1-11-2021	1-11-2022	28.740
			subtotaal infrastructurele werken	309.224
Concessie 1000 laadpalen Groningen en Drenthe Alfen	Alfen ICU BV	1-7-2019	30-6-2022	39.200
Concessie 1000 laadpalen Groningen en Drenthe Allego	Allego B.V.	1-7-2019	30-6-2022	23.000
Gevelrenovatie provinciehuis Groningen	BAM Bouw en Techniek B.V. (GreenFox Social Return)	1-4-2021	31-12-2021	129.000
Blauwestad: Bouw- en woonrijp maken Saltholm en Lindholm in Het Riet	Aannemersbedrijf Oosterhuis BV	1-3-2021	30-11-2021	12.300
Blauwestad: Bouw- en woonrijp maken Havenkwartier fase 4	Aannemersbedrijf Koen Meijer bv	4-4-2021	1-3-2022	11.400
Blauwestad: Bouw- een woonrijp Kievit fase 2 t/m 5	Jelle Bijlsma BV	1-6-2021	1-8-2022	20.860
Rondje Lauwersmeer: Uitkijktoren Kollumeroord	Heuvelman Ibis bv.	4-11-2021	29-4-2022	18.960
			subtotaal overig	254.720
			totaal	**563.944**

(bedragen in euro's)

6. Voortgangsrapportage Provinciale Meefinanciering

In 2007 is het fonds Provinciale Meefinanciering opgericht. Dit fonds biedt de provincie de mogelijkheid om mee te financieren in belangrijke economisch structuurversterkende projecten. Zo is de afgelopen jaren mee geïnvesteerd in projecten als Smart Industry Hub, Proeftuin 5G, RIG, Music Moves Europe Talent Award en Kiek over Diek. Ook speelt het fonds een cruciale rol bij de financiering van het Innovatief Duurzaam MKB Groningen, Noordelijke subsidieregelingen zoals de MKB Innovatie in de Topsectoren (MIT) en de cofinanciering van Waddenfondsprojecten en toeristische infrastructuur rond Blauwestad.

Sinds 2007 is vanuit het fonds aan projecten in totaal een bijdrage van bijna € 112 miljoen subsidie toegekend. Dit bedrag is vanuit andere fondsen/overheden met € 492 miljoen opgehoogd. De bijdrage van projecteigenaren en overige investeerders bedraagt € 680 miljoen. De inzet van deze € 112 miljoen zorgt aldus voor een totale investering van € 1,3 miljard in de Groninger economie. Naar verwachting zullen door de projecten in totaal ca. 8000 arbeidsplaatsen worden gecreëerd. Het betreft ca. 1600 directe en 6400 indirecte arbeidsplaatsen. Het fonds vormt hiermee een essentiële en onmisbare schakel in de structuurversterking van de Groninger economie.

Inleiding

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2007 hebben Provinciale Staten extra cofinancieringsmiddelen beschikbaar gesteld voor meefinanciering van ruimtelijk-economische projecten. In dit kader is het fonds Provinciale Meefinanciering opgericht.

Bij motie hebben Provinciale Staten in hun vergadering van 17 september 2008 gevraagd om:
- het vaststellen van een beleidsnota waarin wordt vastgelegd hoe PS uitwerking geven aan haar ruimtelijk-economische stimuleringstaak;
- in deze nota aan te geven hoe de te besteden middelen bijdragen aan de beleidsdoelen die Provinciale Staten in hun programmabegroting hebben vastgesteld;
- jaarlijks informatie te verstrekken over projecten, die onder andere in SNN-verband zijn afgesloten en die mee door de provincie Groningen worden gefinancierd en waarbij wordt aangegeven hoe het uitgevoerde project heeft bijgedragen aan het bereiken van de gestelde beleidsdoelen (o.a. gerealiseerde private cofinanciering en het werkgelegenheidseffect).

Op 18 mei 2009 hebben Gedeputeerde Staten haar reactie gegeven op de motie. Hierbij is toegezegd om jaarlijks te rapporteren over de voortgang van het fonds en de vanuit Groningen gecommitteerde projecten voor Koers Noord, EFRO, Interreg, Waddenfonds etc. waaraan ook een bijdrage uit het fonds is toegekend. Met deze rapportage over de stand van zaken per 31 december 2021 geven wij invulling aan de toezegging.

Opzet en werkwijze

Het doel van het provinciaal ruimtelijk-economisch stimuleringsbeleid is het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid. Uitgangspunt daarbij is dat dit plaatsvindt in combinatie met het behoud of het verbeteren van de fysieke (leef)omgeving. Met betrekking tot de invulling van het stimuleringsbeleid wordt een voorkeur uitgesproken voor projecten met een aantoonbare spin-off richting het regionale MKB, voor projecten die bijdragen aan de regionale kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Met name subsidieprogramma's als Koers Noord, EFRO en het JTF bieden de mogelijkheden om op deze punten te stimuleren met subsidiebijdragen aan concrete projecten. Voor veel van deze projecten wordt provinciale cofinanciering aangewend om de financiering van deze projecten sluitend te maken. Op programmaniveau is een minimum bijdrage uit de regio verplicht, op projectniveau geldt dit niet altijd. Projecten die het best passen binnen de provinciale beleidsdoelen en voldoen aan onderstaande criteria komen met voorrang in aanmerking voor financiering uit het fonds.

CRITERIA:

- Effectiviteit:
  Voor Koers Noord en OP EFRO moet het in beginsel gaan om structuurversterkende projecten met spin-off voor het mkb, voor de kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Prioritair zijn projecten in de sectoren Energie, Life Sciences, ICT en daarnaast ook (vergroening van) de chemiesector in Delfzijl, Agribusiness, Scheepsbouw en Toerisme.
- Value for money:
  Projecten moeten in de verhouding tussen effecten en kosten voldoende rendement ('value for money') opleveren. Hierbij wordt ook gelet op de relatie tussen private investeringen en publieke uitgaven. Deze laatste verhouding zegt iets over de mate waarin met publieke middelen investeringen in de markt uitgelokt kunnen worden en zegt tevens iets over de bereidheid en acceptatie van projecten in de markt.
- Kostenefficiency:
  Het project moet doelmatig van opzet zijn en reëel van begroting. De projectopzet moet geen overbodige of onnodige onderdelen bevatten etc.
- Marktfalen:
  Hierbij gaat het erom dat het te subsidiëren project zonder provinciale (co)financiering niet rond kan komen.
- Risico's:
  Hierbij wordt gelet op de eventuele risico's oftewel de levensvatbaarheid van het project, dit om te voorkomen dat wordt geïnvesteerd in een project met geen of te weinig rendement.
- Legitimiteit:
  Hierbij gaat het om de vraag naar de legitimiteit van een provinciale bijdrage in relatie tot de eigen bijdrage van de initiatiefnemer.
- Overige:
  Projecten moeten van voldoende bestuurlijk belang zijn, uitvoeringsgereed zijn en de totale projectkosten moeten minimaal € 100.000 bedragen teneinde een substantieel effect te kunnen sorteren.

Bovenstaande criteria bieden in de praktijk voldoende sturingsmogelijkheden om selectief en gedoseerd bij te dragen aan projecten.

Voortgang

Totaaloverzicht

Het fonds is onderverdeeld in vier compartimenten. Compartiment A is bedoeld voor projecten die worden gefinancierd door onder andere Koers Noord en OP EFRO. Compartiment B betreft de projecten die worden gefinancierd vanuit Interreg, Europees visserijfonds, EU POP en het Waddenfonds. Compartiment C betreft projecten van bijzonder bestuurlijk belang die zonder provinciale cofinanciering niet van de grond komen. Compartiment D betreft procesgeld. Deze middelen worden ingezet om veelbelovende projectideeën uit te laten werken tot subsidiabele projectvoorstellen.

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel subsidie er eind 2021 vanuit het fonds is verleend en ten laste van welke compartimenten. Opgenomen zijn de projecten waaraan een bijdrage uit het fonds is verleend en waarvan een bijdrage is toegezegd door, of in behandeling is bij, het bijbehorende subsidieprogramma.

Compartiment	Aantal toekenningen	Projectkosten	Toegekend subsidiebedrag	Provinciale meefinanciering
A	169	772.541.088	262.160.781	70.036.770
B	137	469.023.665	218.397.162	33.495.695
C	41	41.940.290	11.592.240	8.106.523
Totaal	347	1.283.505.043	492.150.182	111.638.988

Vanuit het fonds is aan 347 projecten in totaal een bijdrage van € 112 miljoen subsidie toegekend. Uit de andere fondsen (zoals Koers Noord, OP-EFRO, Interreg, Europees visserijfonds en het Waddenfonds) is € 492 miljoen subsidie aan deze projecten toegekend. De bijdrage van projecteigenaren en overige investeerders bedraagt € 680 miljoen. De totale projectkosten bedragen bijna € 1,3 miljard.

Zoals uit de laatste kolom van bovenstaande tabel kan worden opgemaakt, geschiedt het merendeel van de provinciale meefinanciering ten behoeve van projecten uit compartiment A. Dit is conform de uitgangspunten van het fonds. De totaal toegekende subsidies komen eind 2021 overeen met de verwachting.

Verdeling per compartiment en naar sectoren

Compartiment A

Zoals in de programmabegroting van 2009 is aangegeven, richt de provincie Groningen zich bij projectverwerving en het meefinancieren van projecten uit compartiment A van het fonds bij voorkeur op projecten in de sectoren Energie, Life Sciences, de ICT-sector en Agribusiness. Daarnaast zijn de chemiesector in Delfzijl (en de vergroening hiervan), Scheepsbouw, Toerisme en het mkb belangrijke speerpunten. De speerpunten in het POP 2009-2013 sluiten hierop aan. Eveneens bouwt dit voort op de keuzes uit de Beleidsagenda 'Werken aan economische groei' en het programma Groningen@Work.

Compartiment A van het fonds is bedoeld voor de medefinanciering van projecten die passen binnen onder meer economische programma's van het Rijk en/of het EFRO-programma. Op programmaniveau is provinciale cofinanciering een noodzakelijke voorwaarde. Zonder provinciale cofinanciering kan geen gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die economische programma's van het Rijk en het EFRO-programma bieden. De toegekende middelen (2007 tot en met 2021) uit compartiment A van het fonds zijn als volgt over de sectoren verdeeld.

Sector	Projectkosten	Koers Noord en EFRO-subsidie	Provinciale meefinanciering
Agribusiness/Groene Chemie	72.206.870	25.290.209	8.620.398
Energie	133.449.788	39.123.454	11.464.241
ICT	102.493.515	42.869.623	5.462.717
Life Sciences	154.230.014	51.850.697	11.461.707
Metaal/Scheepsbouw	12.036.557	5.004.533	1.298.814
Mkb	236.535.957	72.727.399	22.952.652
Toerisme	61.588.387	25.294.865	8.776.241
Totaal	772.541.088	262.160.781	70.036.770

Zoals uit de tabel blijkt is één provinciale euro uit het fonds goed voor bijna vier euro uit het Koers Noord of EFRO-programma en bedragen de uitgelokte investeringen meer dan het tienvoudige van de fondsbijdrage. De totale projectkosten, overige subsidies en provinciale meefinanciering per sector worden in onderstaande grafiek weergegeven.

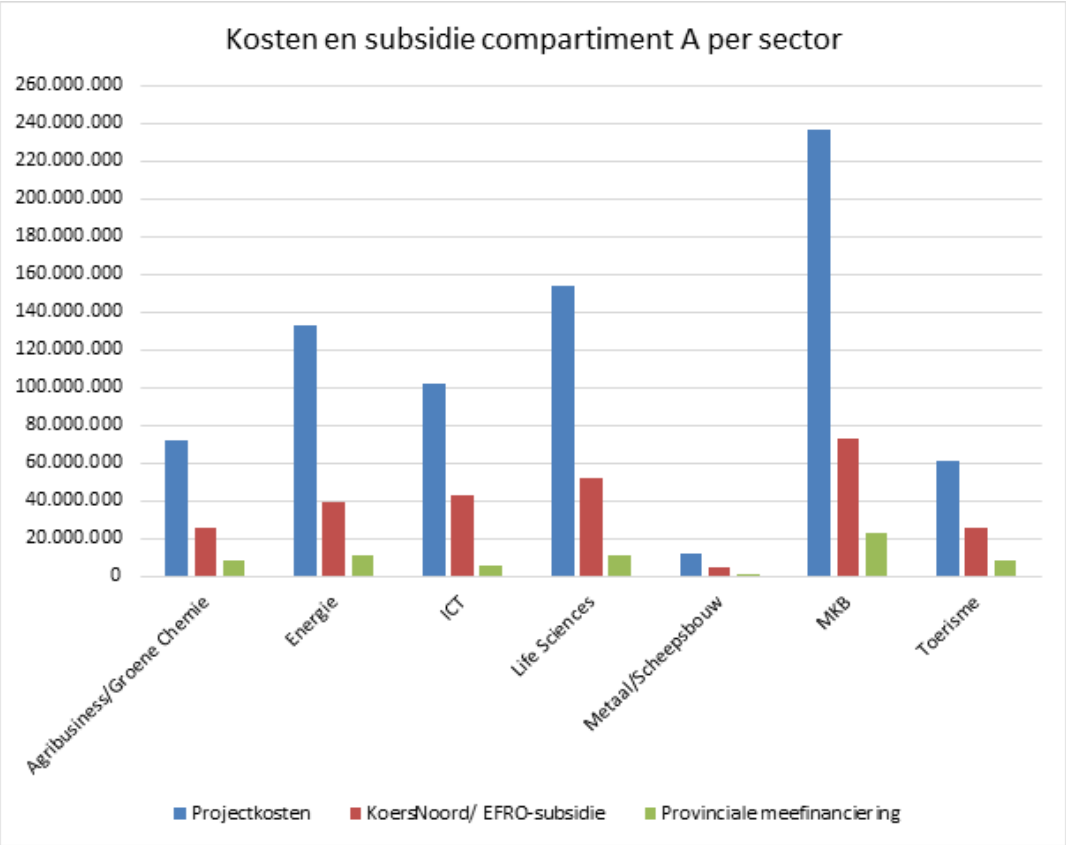

Naar verwachting van de indieners zullen door de projecten in totaal ca. 8000 arbeidsplaatsen worden gecreëerd. Het betreft ca. 1600 directe en 6400 indirecte arbeidsplaatsen. Deze zijn ultimo 2021 als volgt over de sectoren verdeeld:

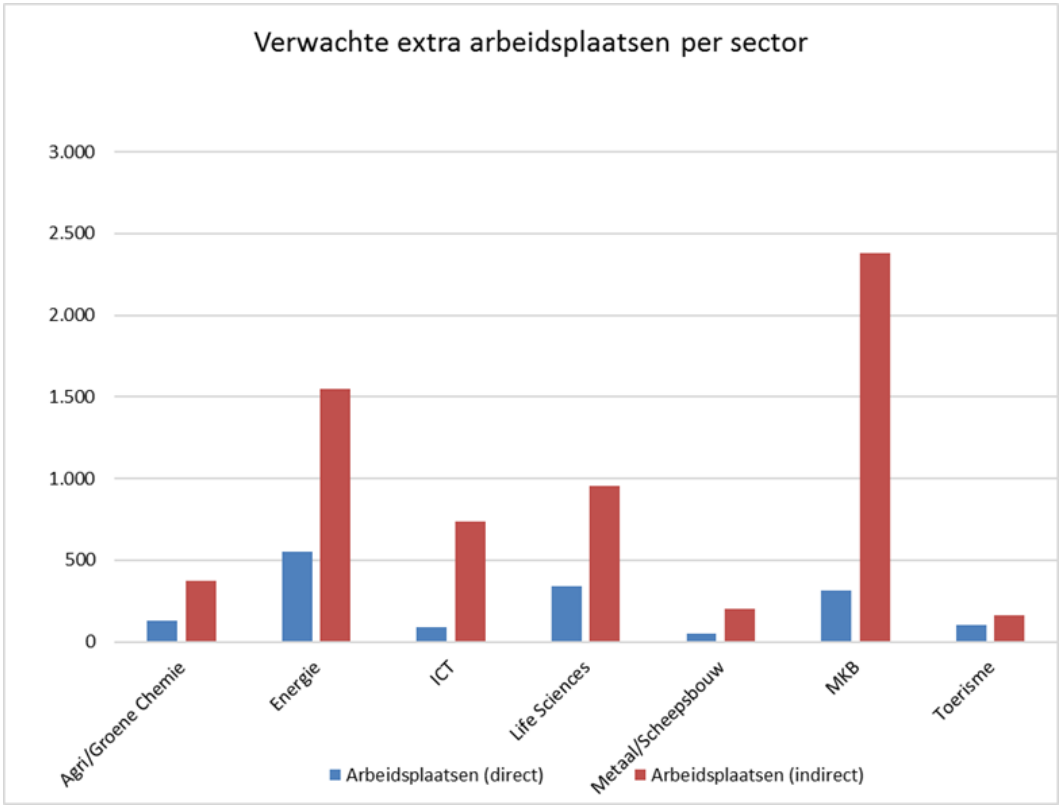

Compartiment B

Compartiment B van het fonds is bedoeld voor de meefinanciering van projecten die passen binnen onder andere het Interreg, het Europees visserijfonds, EU POP en het Waddenfonds. De toegekende middelen (2007 tot en met 2021) uit compartiment B van het fonds zijn als volgt over de sectoren verdeeld.

Sector	Projectkosten	Interreg, EU POP, Waddenfonds, Visserijfonds	Provinciale meefinanciering
Agribusiness/Groene Chemie	73.094.608	42.282.232	15.397.518
Energie	51.771.321	17.040.991	1.437.291
ICT	20.339.092	5.293.408	206.158
Life Sciences	20.421.040	11.768.129	284.509
Mkb	160.242.749	66.680.736	6.907.402
Overig	43.737.812	22.350.953	1.391.985
Toerisme	95.184.662	50.686.853	6.194.643
Visserij	4.232.380	2.293.860	1.676.190
Totaal	469.023.665	218.397.162	33.495.695

Zoals uit de tabel blijkt is één provinciale euro uit het fonds goed voor zeven euro uit andere programma's en bedragen de uitgelokte investeringen een veelvoud van de fondsbijdrage.
De middelen uit compartiment B worden breder ingezet dan bij compartiment A het geval is.

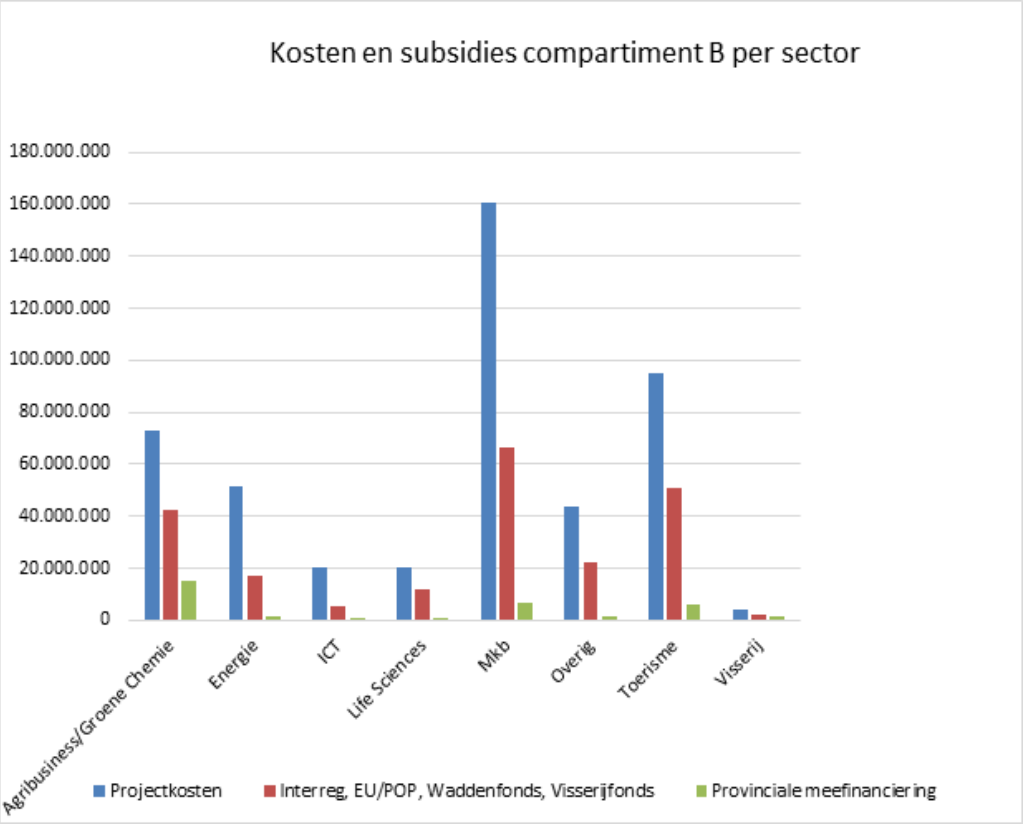

Compartiment C

Compartiment C van het fonds is bedoeld voor de medefinanciering van projecten die van voldoende bestuurlijk belang zijn en zonder provinciale cofinanciering niet van de grond komen. Vanuit dit compartiment is aan 41 projecten in totaal € 8 miljoen subsidie uit het fonds toegekend. De totale kosten van deze projecten bedragen bijna € 42 miljoen.

Conclusie

De fondsmiddelen sluiten goed aan bij de provinciale beleidsdoelen. Dankzij het fonds kan de provincie goed gebruik maken van de mogelijkheden die nationale en Europese subsidieprogramma's bieden. Hierbij is één provinciale euro uit het fonds gemiddeld genomen goed voor vier euro's uit nationale en Europese subsidieprogramma's en bedragen de uitgelokte investeringen het twaalfvoudige van de fondsbijdrage.

7. Jaarverslag toezicht gemeentefinanciën

Financieel toezicht

Op grond van de Gemeentewet zijn gemeenten onderworpen aan financieel toezicht door Gedeputeerde Staten.
Ten behoeve van dit toezicht zenden de gemeenten jaarlijks hun begrotingen, jaarrekeningen en andere financiële bescheiden aan de toezichthouders.
De bepalende criteria voor het toezicht zijn opgenomen in de Gemeentewet.
Het financieel toezicht kent twee mogelijke vormen van toezicht: repressief danwel preventief toezicht.

Repressief begrotingstoezicht
Er is repressief toezicht wanneer er, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, sprake is van een structureel en reëel begrotingsevenwicht. Wanneer dit evenwicht niet aanwezig is kan alsnog repressief toezicht worden ingesteld indien aannemelijk is dat, blijkens de meerjarenraming, dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht.
Repressief toezicht is de standaard. Deze vorm van toezicht houdt in dat de begroting en begrotingswijzigingen direct uitgevoerd kunnen worden (rechtskracht krijgen) zonder afhankelijk te zijn van een voorafgaande goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Preventief begrotingstoezicht
Preventief toezicht moet worden ingesteld wanneer de begroting van het eerstvolgende jaar, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, niet structureel en reëel in evenwicht is en blijkens de meerjarenraming niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een structureel en reëel evenwicht tot stand zal worden gebracht (imperatief preventief begrotingstoezicht).
Preventief toezicht kan ook worden ingesteld wanneer de begroting of de rekening over het tweede aan het begrotingsjaar voorafgaande jaar niet tijdig is ingezonden.

wettelijke inzendtermijnen:
begroting (incl. meerjarenraming): vóór 15 november voorafgaande aan het begrotingsjaar;
jaarrekening: vóór 15 juli na afloop van het rekeningjaar

Gedeputeerde Staten doen voor aanvang van het begrotingsjaar mededeling aan het gemeentebestuur omtrent het in te stellen toezichtsregime voor het komende jaar.

De gemeentebegrotingen voor het jaar 2022

Het is verheugend te kunnen constateren dat alle Groninger gemeenten voor het jaar 2022 een structureel en reëel sluitende begroting hebben gepresenteerd.
Ook de meerjarenramingen 2023-2025 laten over het algemeen een structureel sluitend perspectief zien.
De gunstige cijfers worden met name veroorzaakt door de incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor de jeugdzorg en de afspraak deze middelen ten dele structureel in de meerjarenramingen te mogen inzetten (zie hieronder bij Ontwikkelingen: Jeugdzorg).
Met betrekking tot het meerjarenbeeld moet overigens worden bedacht dat de cijfers nog de nodige onzekerheden bevatten; naast de in de meerjarenramingen opgenomen nog concreet in te vullen bezuinigingstaakstellingen worden deze met name gevormd door onduidelijkheden inzake de herijking van het gemeentefonds, de opschalingskorting en de structurele middelen voor de jeugdzorg.
Het nieuwe kabinet (Rutte IV) heeft inmiddels in het Coalitieakkoord 2021-2025 met betrekking tot de voornoemde onzekerheden meer duidelijkheid geboden (zie onder bij Ontwikkelingen).
Op basis van de structureel sluitende begrotingen voor het jaar 2022 zijn alle Groninger gemeenten onder het repressieve begrotingstoezicht geplaatst; de gemeentebegrotingen 2022 hebben daarmede rechtskracht en kunnen worden uitgevoerd.

Ontwikkelingen

Opschalingskorting
In 2012 (kabinet Rutte II) werd besloten tot de invoering van een opschalingskorting. Deze korting was gebaseerd op de gedachte dat een opschaling van gemeenten tot kostenbesparingen zouden leiden. De korting zou over een periode van tien jaar, ingaande 2015 structureel € 975 miljoen op moeten leveren.
De beoogde opschaling van gemeenten heeft echter niet plaatsgevonden, maar de korting is in stand gebleven.
In de jaren tot 2020 is deze korting tot € 300 miljoen doorgevoerd. De afgelopen jaren (2020 tot en met 2022) is de korting bevroren op het niveau van 2019.
In het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV wordt de opschalingskorting tot en met 2025 (wederom) bevroren op het niveau van 2019. Dit betekent dat de (nog niet doorgevoerde) korting van structureel € 675 miljoen deze kabinetsperiode niet zal worden geëffectueerd. In 2026 wordt de opschalingskorting weer ingeboekt, waarmee de totale korting alsnog uitkomt op € 975 miljoen.

Jeugdzorg
De onvoldoende rijksbijdrage inzake de kosten van de jeugdzorg heeft de afgelopen jaren een forse druk gegeven op de gemeentelijke financiën. Gemeenten werden geconfronteerd met aanzienlijke tekorten op dit terrein.
Teneinde meer duidelijkheid te verkrijgen in de noodzakelijke financiële middelen voor de jeugdzorg hebben het Rijk en de VNG een Commissie van Wijzen (arbitragecommissie) ingesteld.
Deze commissie heeft op 18 mei 2021 uitspraak gedaan en advies gegeven over de structurele financiering van de jeugdzorg.
Naar aanleiding van de uitspraak is het kabinet in gesprek gegaan met gemeenten waarna besloten is dat het Kabinet in 2022 € 1,314 miljard extra beschikbaar stelt aan gemeenten voor de tekorten vanwege de jeugdzorg.
Voor de jaren na 2022 heeft de commissie geadviseerd € 1,451 miljard per 2023 beschikbaar te stellen, aflopend naar € 1,258 miljard per 2025.
De structurele bekostiging vanaf 2023 is overgelaten aan het nieuwe kabinet. Vanuit de koepels (IPO en VNG) is erop aangedrongen, dat gemeenten in hun meerjarenbegroting wel alvast rekening kunnen houden met extra structurele middelen vooruitlopend op de definitieve besluitvorming door het kabinet.

In gezamenlijkheid hebben het Rijk, IPO en VNG hierover afspraken gemaakt. Vanuit behoedzaamheid en in het licht van de afspraken dat gemeenten ook zelf -in het kader van de hervormingsagenda Jeugd- kostenbesparende maatregelen kunnen treffen is besloten dat gemeenten 75% van de door de commissie geadviseerde bedragen als stelpost mogen opnemen in hun meerjarenbegroting.

Blijkens het coalitieakkoord 2021-2025 worden structureel extra middelen beschikbaar gesteld. Vooruitlopend op de uitkomsten van de hervormingsagenda zijn in het coalitieakkoord bezuinigingen verwerkt: € 100 miljoen per 2023 oplopend naar € 500 miljoen per 2024 en verder.

	2023	2024	2025	2026	Struc-tureel
Bedrag uit Financiële tabel samenvatting oordeel Commissie van Wijzen (arbitragecommissie)	1.454	1.365	1.258	867	800
Bedrag toegestane stelpost (75%)	1.091	1.024	944	650	600
Opgenomen in het coalitieakkoord	1.454	1.265	758	367	300

Het vorenstaande impliceert dat wanneer gemeenten met de maximaal toegestane stelpost hebben gerekend deze gemeenten voor de jaarschijf 2025 en verder extra dekkingsmiddelen zullen moeten aanwijzen.

Zowel voor de opschalingskorting alsook voor de jeugdzorg gaat het vooralsnog om voorgenomen maatregelen die nog nader uitgewerkt moeten worden.
De komende tijd gaat het kabinet de maatregelen verder uitwerken. De regering wil dit samen doen met de Tweede Kamer en maatschappelijke organisaties.
De tijd zal moeten leren in hoeverre de maatregelen nog zullen kunnen worden aangepast.

De inzet van de VNG blijft vooralsnog gericht op afschaffing van de opschalingskorting en voor wat betreft de jeugdzorg volledige respectering van de uitspraak van de Commissie van Wijzen.

Herijking Gemeentefonds

Naast de voornoemde financiële onzekerheden moeten veel gemeenten voor de middellange termijn rekening houden met de negatieve effecten van de voorgenomen herverdeling van het Gemeentefonds. De herverdeling zal - volgens de huidige planning - per 2023 gefaseerd worden ingevoerd.
Op basis van de meest recente cijfers dient het overgrote deel van de Groninger gemeenten rekening te houden met een - soms fors - lagere algemene uitkering; voor acht van de tien gemeenten lijkt de herijking (fors) negatief uit te pakken. Op basis van begrotingscijfers 2019 worden de volgende herverdeeleffecten voorzien (cijfers BZK d.d. 23 december 2021):

Gemeente	Aantal inwoners	Structureel herverdeeleffect per inwoner	Structureel herverdeeleffect	Maximum € 60 per inwoner
Eemsdelta *	46.051	-28	-1.282.000	
Groningen	231.299	140	32.381.900	13.877.900
Het Hogeland	47.888	-93	-4.453.600	-2.873.300
Midden-Groningen	60.899	-94	-5.724.500	-3.653.900
Oldambt	38.129	-66	-2.516.500	-2.287.700
Pekela	12.214	-22	-268.700	
Stadskanaal	31.789	-3	-95.400	
Veendam	27.491	-58	-1.594.500	
Westerkwartier	63.031	-87	-5.483.700	-3.781.900
Westerwolde	25.199	8	201.600	

* Dit betreft een gemeentelijke raming.

Hoe het werkelijke herverdeeleffect er per 2023 zal uitzien moet worden afgewacht.
Het ingroeipad naar de uiteindelijk herverdeeleffecten is gemaximeerd op € 15 per inwoner per jaar.
Het totale herverdeeleffect is voorshands gemaximeerd op € 60 per inwoner.
In 2026 zal een evaluatie van het verdeelmodel plaatsvinden, waarna het model eventueel per 2027 zal worden aangepast.

Op 19 oktober 2021 heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur zijn advies uitgebracht over de voorgenomen herijking. De ROB is zeer kritisch over het voorstel en stelt het volgende:
"De Raad acht het niet verstandig om dit voorstel op deze manier zonder meer in te voeren. Hij stelt een aantal niet-vrijblijvende randvoorwaarden: meer verantwoording van gemaakte keuzes, meer toetsing aan andere grootheden als financiële draagkracht en regionale welvaart, aanpassing van variabelen in het model die vertekend zijn door peiljaar en methodiek. Hij adviseert u ook direct na invoering een aantal acties in gang te zetten, met name rond bekostiging sociaal domein. Naar het oordeel van de Raad is (veel) eerder dan in 2027 een evaluatie nodig. Wij adviseren u het ingroeipad, met inachtneming van deze randvoorwaarden, beperkt te houden tot 3-jaarlijkse stappen van maximaal 15 euro per inwoner".

In de algemene ledenvergadering van de VNG op 13 januari 2022 is met een ruime meerderheid (89,8%) een resolutie aangenomen waarin het Rijk wordt opgeroepen het ROB-advies volledig te respecteren en de omvang van het Gemeentefonds te verruimen (de koek moet groter).

Vanuit onze organisatie hebben wij diverse acties ondersteund en ondernomen om de negatieve effecten van de herverdeling voor de Groninger gemeenten en de onnavolgbaarheid en onuitlegbaarheid daarvan zo breed mogelijk over het voetlicht te brengen:

- Wij zijn aangehaakt bij de gezamenlijk acties van de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG) en de Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) om de (forse) negatieve effecten van de herverdeling -zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau- onder de aandacht brengen bij en te bespreken met de diverse beleidsbepalende gremia;
- De afgelopen tijd is - gezamenlijk met de VGG en VFG - regelmatig gelobbyd naar de VNG, de ROB, het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) en Tweede Kamerleden;
- Wij hebben brieven over de negatieve herverdeeleffecten gestuurd aan de vaste commissie voor BZK van de Tweede Kamer;
- Binnen het IPO hebben wij aandacht gevraagd voor de problematiek van de herijking gevraagd;
- In de Groninger brief aan de informateur is een passage over herijking opgenomen.

8. Jaarverslag uitvoering Archiefwet

Inleiding

In artikel 8 van de Archiefverordening provincie Groningen 2015 wordt het jaarverslag van de provinciearchivaris als basis voor de verantwoording van Gedeputeerde Staten genoemd. Het verslag beoordeelt de kwaliteit van het beheer van de binnen de provinciale organisatie aanwezige jongere archiefbescheiden en beschrijft de toestand van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte oudere archiefbescheiden.

Het beheer van alle openbare, sinds 1801 door provinciale organen gevormde archieven is met ingang van 1 januari 2013 wettelijk opgedragen aan de provincies. Voorheen werd dat door het Rijk gedaan.
De archiefbewaarplaats bij de Groninger Archieven is in het Besluit informatiebeheer provincie Groningen 2015 aangewezen voor de bewaring van deze oudere, merendeels openbare archieven. De afspraken over het beheer zijn al op 19 maart 2015 vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst voor fysieke archieven, die in 2017 werd geëvalueerd en met enkele kleine aanpassingen daarna is gecontinueerd.

Personele bezetting

Als provinciale archiefinspecteur is de heer D.M. Bunskoeke sinds 2005 ook werkzaam in Groningen. Op 23 september 2014 is hij met terugwerkende kracht tot 1 januari 2013 aangesteld als provinciearchivaris en dus eindverantwoordelijk voor het beheer van de in de archiefbewaarplaats geplaatste provinciale archieven. De uitvoering van het beheer is uitbesteed aan het regionaal historisch centrum Groninger Archieven te Groningen en wordt hierna afzonderlijk beschreven.

Collectief geheugen

Wanneer een politicus in het nauw komt horen we wel eens dat die “geen actieve herinnering” heeft aan een bepaalde gebeurtenis. Dat is natuurlijk best mogelijk, het menselijk geheugen is beperkt en gericht op vergeten.[1] Daarom is het mooi dat we los van ons geheugen feiten en gebeurtenissen ook kunnen vastleggen en bewaren, al zullen sommigen wel willen dat dit laatste niet was gebeurd. Het archief houdt daar echter geen rekening mee en kan zodoende een belangrijke functie vervullen binnen een democratische rechtsstaat. Daarnaast kunnen ook historici en andere onderzoekers van het archief gebruik maken om na te gaan wat er precies is gebeurd, om daar hun eigen context aan toe te voegen.

Van geheugen naar informatie
Bij natuurvolken is nog herkenbaar dat mensen eerder zonder archief konden samenleven, al waren er altijd wel voorwerpen of afbeeldingen om het geheugen te ondersteunen. Vaak werd met het doorvertellen van verhalen voorkomen dat er te veel uit de herinnering van de groep verdween. Dat bleek een goede aanvulling op ervaringen in de dagelijkse praktijk. Het breder delen van kennis ging echter maar moeizaam, omdat dit sterk afhankelijk was van de interactie tussen verschillende groepen mensen.

[1] Draaisma, Douwe, *Vergeetboek* (Groningen 2010), p. 8.

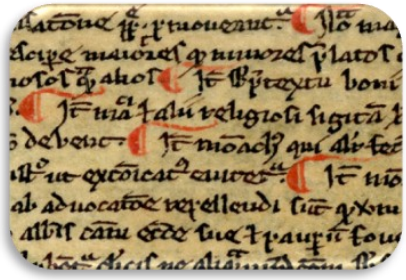

Uit het gebruik maken van afbeeldingen ontwikkelde zich langzamerhand het eerste schrift en men ging dat ook toepassen op “mobiele” dragers. Dat had grote gevolgen. Zowel het volume als de uitwisselbaarheid en fysieke verspreiding van gegevens nam enorm toe. Gedeelde kennis kon op die manier een basis leggen voor grotere en meer gestructureerde samenlevingsvormen.
Het vastleggen op schrift zorgde ook voor een tweedeling: teksten waren alleen toegankelijk voor degenen die ze konden lezen. Dat monopolie was bleek de basis voor meer macht en invloed.
Vanouds werden vooral rechtsregels opgetekend, maar allengs kwam daar meer bij. Samenlevingen werden complexer en uitgebreide gegevens, bv. over geloof, bezit, bedrijf en bevolking, bleken nodig. In de loop der eeuwen ging die ontwikkeling steeds sneller door. De uitvinding van de boekdrukkunst, het leren lezen en schrijven door veel meer mensen, de bureaucratisering en juridisering van de macht: het is duidelijk dat het vastleggen van gegevens vooral na de Middeleeuwen exponentieel is toegenomen.
De verschuiving van de vastgelegde gegevens als machtsbasis voor de elite naar gegevens die meer als middel voor controle van machthebbers gingen dienen trad vrijwel tegelijkertijd op. Daarmee werd, doordat aan de objectieve context en betekenis van gegevens aandacht werd geschonken, uiteindelijk ook de stap naar *informatie* gezet.[2]

Overheidsinformatie

Hoewel op allerlei terreinen informatie ontstaat, wordt vastgelegd en bewaard, heeft die van de overheid nog steeds een bijzondere betekenis.
Overheidsinformatie

- is in ieders belang;
- is wettelijk gereguleerd;
- voedt handelen van de overheid;
- maakt controle mogelijk en
- vormt het collectief geheugen.

Voor de duidelijkheid zal op elk van deze aspecten kort worden ingegaan.

In ieders belang

De overheid behartigt de belangen van alle burgers waarover zij is gesteld. Dat betekent dat informatie zo objectief mogelijk moet worden verzameld, vastgelegd en bewaard. Iedereen moet erop kunnen vertrouwen dat er in die geest mee wordt omgegaan. Dat heeft gevolgen voor de omgang met algoritmen, selectiecriteria en de keuzes bij risicowegingen en investeringen.

Wettelijk gereguleerd

Voor overheidsinformatie geldt specifieke wetgeving, waarin goede, geordende en toegankelijke staat en tijdige vernietiging wordt vereist. Er wordt beschreven welke maatregelen en procedures benodigd zijn om informatie authentiek, betrouwbaar, integer en bruikbaar te maken en te houden en voldoende beschikbaarheid te creëren.

Voedt handelen van de overheid

Los van politieke keuzes behoren besluiten en afwegingen van de overheid alleen op volledige, nauwkeurige en geautoriseerde (lees: gereguleerde) informatie gebaseerd te zijn. Alleen dan kan worden voldaan aan de opdracht tot behoorlijk bestuur, waarover ook verantwoording moet worden afgelegd.

Maakt controle mogelijk

Het vastleggen en beschikbaar stellen van authentieke, betrouwbare, integere en bruikbare informatie is noodzakelijk voor de reconstructie van het handelen van de overheid. Daarmee wordt democratische controle mogelijk gemaakt en is het handelen van de overheid transparant.

---

[2] Volgens de *General Definition of Information,* vgl. Floridi, Luciano, *Information. A Very Short Introduction* (Oxford 2010), p. 21.

Vormt het collectief geheugen

De informatie die door de overheid in haar archieven wordt vastgelegd is een belangrijke bron voor het doen van onderzoek. Omdat het ontstaan, het gebruik en de bewaring goed zijn gedocumenteerd is overheidsinformatie bruikbaar in allerlei context en vormt het ook een bruikbare bron voor geschiedschrijving.

Open en openbaar

Door het grote belang dat dus aan overheidsinformatie kan worden toegekend is brede beschikbaarstelling gewenst. Dat is zowel van belang voor de zichzelf respecterende overheid als voor de betrokken burgers. Het is dan ook een logische ontwikkeling dat de *Wet openbaarheid van bestuur* (Wob), die alweer van dertig jaar geleden (!) dateert, binnenkort zal worden vervangen. De nieuwe *Wet open overheid* (Woo) zal in werking treden op 1 juni 2022 en regelt niet alleen het *recht* tot toegang, maar ook de verplichte openbaarmaking van bepaalde categorieën overheidsinformatie. Er zijn nog verschillende andere nieuwe elementen opgenomen. Zo wordt de zorgplicht voor informatie (hier “documenten” genoemd) ten opzichte van de Archiefwet 1995 anders geformuleerd:

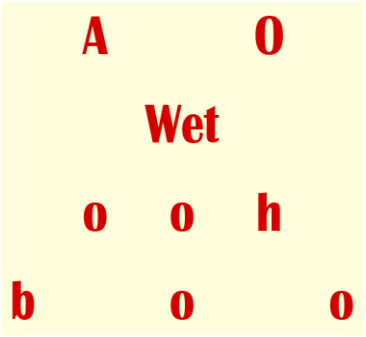

het gaat om alle documenten die een bestuursorgaan *onder zich heeft.*[3] In de archiefwetgeving was dat nog beperkt tot documenten die *naar hun aard bestemd* waren om bij een overheidsorgaan te berusten. Verder wordt gesteld dat op basis van de Woo verstrekte informatie actueel, nauwkeurig en vergelijkbaar moet zijn en dat openbaarmaking geschied op algemeen toegankelijke wijze. Dat laatste is, anders dan in de Wob, volgens de wetgever bij voorkeur elektronisch en moet ook *inclusief metadata* zijn.[4] Tevens wordt hier een verband gelegd met de *Wet hergebruik overheidsinformatie* (Who), zodat ook aan de vorm van beschikbaarstelling nadere eisen gesteld worden.

Tegelijkertijd wordt ook de archiefwetgeving (Aw) vernieuwd. Aanleiding was de gewenste verkorting van de overbrengingstermijn, waardoor alle te bewaren overheidsinformatie in principe na tien jaar openbaar zal worden. In lijn met de Woo wordt daarbij gewerkt aan nadere invulling van duurzame toegankelijkheid van informatie, met name in de nieuw voorziene Archiefregeling. Het gaat dan om vormen van vastlegging en bewaring die kunnen garanderen dat informatie door de tijd heen zijn waarde behoud en ook beschikbaar blijft.
Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt het noodzakelijk om meer rekening te gaan houden met (al dan niet) openbaarmaking en contextgegevens van informatie. Anders gezegd: de nieuwe wetgeving gaat volledig uit van het *by design* implementeren van kwaliteitsaspecten in een digitale werkomgeving.
Daarbij moet ook de impact van de komende *Omgevingswet (Ow*) niet worden onderschat. Veel nadrukkelijker zullen standaardisatie en uitwisselbaarheid van informatie een rol moeten gaan spelen bij de overheid, zodat burgers en medeoverheden tijdig en volledig kunnen worden bediend. De wildgroei aan beheersystemen en maatwerkoplossingen, ontstaan in een tijd van transitie naar digitaal werken, beperkt het in samenhang handelen van overheden.

Digitaal denken

Dat alles maakt duidelijk dat het huidige beheer van informatie op verschillende plaatsen moet worden aangepast. We zullen afscheid moeten nemen van hybride opslag, omdat vrijwel al ons werk digitaal van aard is: dat is niet langer te negeren. Daarbij moet het zicht op die digitale informatie sterk worden verbeterd, zodat deze ook kan worden gewaardeerd. Pas wanneer dat is gebeurd, is toekenning van metagegevens voor duurzame toegankelijkheid en tijdige vernietiging mogelijk.
Vanwege de verplichte publicatie en vervroegde openbaarmaking zal vanaf het begin met een dergelijk vervolg rekening moeten worden gehouden, want achteraf aanpassen gaat enorm veel inspanning kosten. Dat gaat verder dan alleen rekening houden met persoonsgegevens.
Belangrijk is ook dat veranderende omstandigheden in de omgang met informatie worden getoetst. Het ontbreken van een goed kader daarvoor is funest, want dan blijft het dweilen met de kraan open. Iedere verandering, of het nu de inrichting of aanschaf van software, het verplaatsen van bestanden of de systeemkeuze zelf betreft, is van invloed op de kwaliteit van de informatie. Daarom is een goede toetsing vooraf, vanuit *alle* betrokken specialismen, onmisbaar. Die toetsing zal er op gericht moeten

[3] *Wet open overheid*, artikel 2.4, eerste lid.
[4] *ibidem*, derde lid, onder a.

zijn de doelmatigheid van veranderingen te verbinden aan rechtmatigheid, zodat een goed afgewogen keuze kan worden gemaakt. Het belang van de archiefwetgeving is daarbij tot dusver nog vaak onvoldoende naar voren gekomen.
Een dergelijke transitie vergt veel van een organisatie: op allerlei niveaus zullen synchroon zaken in gang moeten worden ingezet. Naast procedures en middelen zijn ook goede communicatie en de juiste *mindset* van groot belang. In het vorige jaarverslag werd daar al uitvoerig bij stilgestaan. Meer dan ooit is het van belang om nu het informatiebeheer vanuit digitaal te *denken* op te zetten. De tijd van het primaat van digitaal *werken* is echt voorbij. Er zijn steeds meer mooie oplossingen beschikbaar voor de uitdagingen waar we voor staan, maar er is visie nodig om die ook daadwerkelijk in te voeren in de dagelijkse praktijk. Daarom moet het nadenken over digitale structuren voorop komen te staan, bij voorkeur door een team waarin alle stakeholders vertegenwoordigd zijn. Dat team kan daarna ook worden ingezet voor de beoordeling van toekomstige veranderingen, zoals hiervoor al beschreven.

Beoordeling

In de navolgende beoordeling wordt aan de hand van vier thema's ingegaan op de situatie in 2021. Deze thema's dekken in de breedte de meest risicovolle zaken die in de Archiefwet 1995 worden benoemd.
De beoordeling gaat vooral in op zaken die nog niet (geheel) in orde zijn en daardoor zou het verkeerde beeld kunnen ontstaan dat het informatiebeheer bij de provincie tekortschiet. Dat is echter geenszins het geval, hoewel er wel onderdelen zijn waarbij er een zeker risico wordt gelopen. Het is de taak van de archivaris om die in beeld te brengen, zodat daarop het college kan beslissen hoe daarmee wordt omgegaan.

Thema 1 : kwaliteitssysteem
(Archiefregeling artikel 16)
Positief is de constatering dat Facilitaire Zaken steeds vaker een rol kon spelen bij zaken die het beheer van overheidsinformatie betreffen, hoewel van een samenhangend geheel van normeringen en controles over alle informatie nog geen sprake is. Dat maakt dat er soms ad hoc of achteraf nog moet worden gereageerd op ontwikkelingen die vooraf onvoldoende getoetst zijn op eisen uit de archiefwetgeving. Dat geldt vooral voor meer externe beheereenheden waarbij, soms pas na verloop van tijd, het gemis aan eenduidige sturing op bv. verbonden partijen zich duidelijk doet voelen. DIV gaat in 2022 in gesprek met het domein Bestuurszaken om tot een goed beeld van verbonden partijen te komen en daarvoor adequate afspraken met betrekking tot archivering vast te leggen.

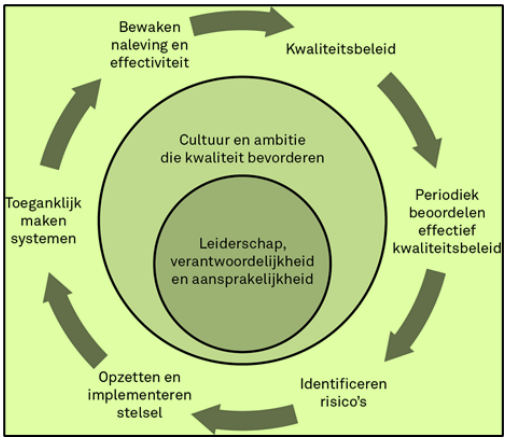

Er werd echter wel voortgang geboekt op onderdelen van het kwaliteitssysteem. Zo is in 2021 gewerkt aan de ontwikkeling en implementatie van het Kiwi Basisdossier 2.0 (BD 2.0), in nauwe samenwerking met gebruikers. De belangrijkste verbeteringen ten opzichte van het 'oude' Basisdossier 1 zijn:

- alvorens dossiers in ERM gearchiveerd worden is er een beoordeling door DIV, die aangeeft aan of er door de behandelaar nog documenten dienen te worden toegevoegd of verwijderd;
- dossiers worden per team gekoppeld aan (werk)processen door middel va een daarvoor gebouwde structuur, zodat automatische toekenning van bewaartermijnen uit de selectielijst Provisa kan plaatsvinden.

Helaas is het team dat kan werken aan de implementatie van Basisdossier 2.0 maar klein. Hierdoor zal het enkele jaren gaan duren voordat de hele organisatie van de nieuwe opzet gebruik kan maken.

Oordeel: voldoende

Thema 2 : goede, geordende en toegankelijke staat
(Archiefwet 1995 artikel 3)

Het jaar 2021 heeft voor een groot deel in het teken gestaan van het wegwerken van de achterstanden in de bewerking van fysieke archieven. Deze zijn in het verleden in de archiefruimte onder het provinciehuis geplaatst, maar hadden soms jaren geleden al overgebracht of vernietigd moeten zijn.
Daar waar einde 2020 al werd verwacht dat de eerste overbrenging naar de archiefbewaarplaats aanstaande was, moest worden geconstateerd dat de indeling van de archieven niet aan de vereisten voldeed. Dat het ondanks alle beperkingen toch is gelukt om in het verslagjaar vrijwel alles opnieuw in te delen, materieel en fysiek te verzorgen en in te voeren in het toegangssysteem Memorix mag tot grote tevredenheid stemmen. Er staan nu vier blokken klaar voor overbrenging in 2022 en een vijfde nadert voltooiing.

De migratie van ProMIS naar Kiwi/ERM heeft evenals het vorige jaar weer geen doorgang kunnen vinden. Wel is dit project opnieuw onder de aandacht gebracht en de verwachting is dat er in het komende jaar de benodigde stappen gezet kunnen worden.
Naar aanleiding van de Parlementaire Enquête Gaswinning werd advies uitgebracht om de archivering van e-mail te verbeteren. Dit advies zal in 2022 worden besproken met de provinciesecretaris.

Oordeel: voldoende

Thema 3 : selectie, vervanging/vernietiging en openbaarmaking
(Archiefbesluit 1995, hoofdstuk II en III)

In het verslagjaar werden meerdere lijsten van vervangen documenten en van ter vernietiging voorgedragen documenten aan de archivaris voorgelegd. Al deze lijsten werden uiteindelijk ook goedgekeurd. Ook de vernietigingslijst van de Kunstraad Groningen, die in gezamenlijkheid met de gemeentelijke archivaris wordt beoordeeld, werd goedgekeurd. Het Handboek Vervanging werd in 2021 niet aangepast, evenals de lijst met *hotspots* waarop de bijzondere, vanwege onderzoeksbelang te bewaren onderwerpen staan aangegeven.
Het digitaal vernietigen van bestanden is nog steeds niet helemaal op gang gekomen, alleen werden in maart de niet in behandeling genomen archiefbescheiden uit het GS-archief over 2018 en 2019 vernietigd. Er zijn ook nog legio digitale bestanden aanwezig in allerlei structuren en systemen (bijv. mailboxen) die onterecht worden bewaard, waardoor ook te veel persoonsgegevens verwerkt worden.

Toch is er wel vooruitgang geboekt in 2021. Binnen Kiwi/ERM werd een nieuwe methode voor het vernietigen in gebruik genomen, waardoor het mogelijk is om grotere hoeveelheden documenten te vernietigen. Er kan gegarandeerd worden dat er in Kiwi geen lege dossiers meer achterblijven. In AFAS (applicatie voor personeelsdossiers) is een module ingericht voor selectie en vernietiging.

Na het wegwerken van de achterstanden in overbrenging zullen in 2022 enkele honderden meters fysieke archieven openbaar gemaakt worden met de overbrenging naar de archiefbewaarplaats bij Groninger Archieven.
In het verslagjaar werden door DIV een groot aantal identiteitsbewijzen in Kiwi opgespoord en in samenwerking met de behandelend medewerkers verwijderd of afgeschermd. In de dossierstructuur van BD 2.0 worden (sub)dossiers automatische afgeschermd op basis van het (werk)proces wanneer het dossier privacygevoelige informatie bevat. Ook in Basisdossier 1 is, met terugwerkende kracht, een begin gemaakt met betere afscherming van persoonsgegevens op basis van het werkproces.

Oordeel: voldoende

Thema 4 : beheeromgeving
(Archiefregeling hoofdstuk 4 en 5)

Voorafgaand aan de wettelijke overbrenging na twintig jaar werden de fysieke archiefbescheiden nog in het provinciehuis bewaard. De daarvoor beschikbare archiefruimte is nog niet buiten gebruik en moet dus voldoen aan de wettelijke voorgeschreven waarden qua temperatuur en relatieve vochtigheid, welke respectievelijk tussen de 16 en 20°C en 40 en 60% moeten zijn. Van negen van de twaalf maanden zijn er meetgegevens van de beide kelderruimtes van het provinciehuis beschikbaar. De ruimte A0067 was gedurende vier dagen waarvan meetgegevens bekend zijn te warm (maximum 20,1 °C), de ruimte A0080 bleef binnen de marges. Dat geeft geen aanleiding voor ingrijpen. De relatieve vochtigheid daarentegen was op vierenveertig dagen te hoog in A0067 (maximum 64,3%) en op zestig dagen in A0080 (maximum 65,5%), beide in de maanden juni-oktober waarbij in juli en augustus geen waarden doorgegeven zijn.

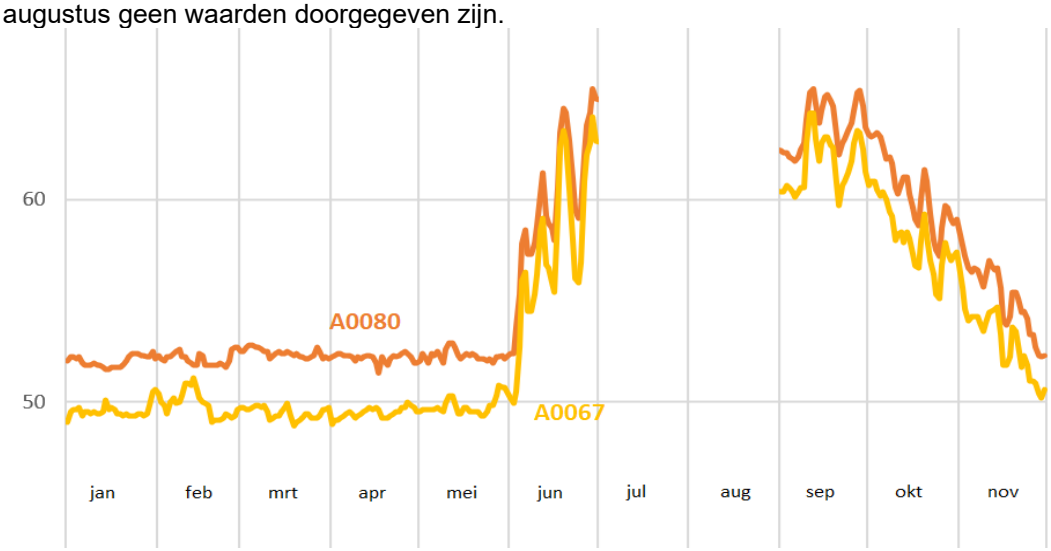

Dat is absoluut veel te lang en alarmerend hoog. Gelukkig worden de archieven overgebracht, maar anders zou er absoluut ontvochtiging moeten plaatsvinden om schimmelvorming te voorkomen.

Op de verbetering van de digitale bewaaromgeving werd hiervoor al ingegaan. Voor de aansluiting op een e-depot, nodig voor definitieve bewaring, werden de eerste verkenningen gedaan.

Oordeel: voldoende

Aanbevelingen

Op basis van de beoordeling, voortgang en ontwikkelingen binnen het werkveld kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan tot verdere verbetering van het door de archiefwetgeving vereiste informatiebeheer. Deze sluiten nauw aan op de aanbevelingen uit het voorgaande jaarverslag.

1) Bouw verder aan een systematiek voor kwaliteit (het kwaliteitssysteem) en prioriteer en differentieer aan de hand van een risicoweging. Blijf daarbij zicht houden op de relatie met andere aandachtsgebieden, bv. techniek, architectuur, beveiliging, privacy en communicatie.

2) Probeer een cultuuromslag te initiëren en het beheer van informatie een meer reguliere plek te geven binnen de werkomgeving. Versnel waar mogelijk de invoering van BD 2.0 en andere initiatieven om medewerkers te helpen het beheer op orde te krijgen.

3) Werk aan een op basis van de risico's vereist niveau van beheer van informatie in alle aangetroffen kanalen en systemen en zoek de verbinding met de werkvloer voor het bijhouden van het overzicht.

4) Regel de uitfasering van ProMis, door migratie of anderszins, zodat te bewaren informatie wordt beheerd en te vernietigen informatie het daartoe ingerichte proces doorloopt. Doe dat laatste ook met andere informatiesystemen.

5) Maak een keuze voor het toetreden tot een e-depotvoorziening, bij voorkeur ondersteund door Groninger Archieven, mede op basis van een impactanalyse voor de provinciale systemen en processen [onveranderd].

6) Monitor regelmatig de archiefruimte op juiste klimaatwaarden zolang daar nog fysieke archieven zijn geplaatst.

Overige werkzaamheden van de archivaris

In het verslagjaar werd in de Kring van Provinciearchivarissen en het Landelijk Overleg Provinciale Archiefinspecteurs (LOPAI) met de andere provinciale vertegenwoordigers samengewerkt. In het vernieuwde document over archiefbeheer bij verbonden partijen en in de beoordeling van handboeken vervanging werd veel tijd gestoken, maar ook voor de selectielijst van SNN en model-archiefverordeningen was er aandacht.
Namens LOPAI had de provinciearchivaris zitting in de NEN-commissie 38004611 (informatie- en archiefmanagement), de landelijke Commissie Bouwzaken (CB) en de interprovinciale werkgroep Wet digitale overheid (Wdo).
Bij het NEN is nu elf jaar een bijdrage aan normering van het werkveld geleverd. Vanwege de werkdruk, financiële positie van LOPAI en grotere rol van Europese normeringen werd besloten deze deelname in 2022 te beëindigen.
In de CB werken de archiefinspecties van Rijk, provincies en gemeenten samen om tot een eenduidige beoordeling van commerciële archiefopslag te komen. Dit gebeurt alleen op verzoek van overheden die van een commerciële dienst gebruik willen gaan maken. In het najaar werd aan de CB nadere uitleg gegeven over het *European Conservation Centre*, een energie neutrale manier van archiefopslag die ook in Nederland wordt toegepast.
De archivaris nam deel aan verschillende discussie- en klankbordgroepen over de nieuwe archiefwetgeving. Namens de CB werd in de expertgroep fysieke ruimtes van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gewerkt aan de nieuwe tekst van de Archiefregeling.
In de werkgroep die zich bezighield met de komende Wdo werd overlegd met het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). In het wetsontwerp is een toezichthoudende rol belegd bij Gedeputeerde Staten. Die past echter niet in de opzet van het IBT en dat wordt ook door de VNG onderschreven.
Voor de noordelijke provincies is Memorix Archieven Light de basis voor de archieftoegangen op het Drents, Fries en Groninger Archiefnet onderhouden. Er werd ondersteuning geboden aan deelnemende gemeenten en er zijn voor de provincie Groningen ook toegangen ingevoerd.

Beheer van overgebrachte archiefbescheiden

Het beheer van de overgebrachte archiefbescheiden van de provincie Groningen gebeurde onder verantwoordelijkheid van de archivaris bij het Regionaal Historisch Centrum (RHC) Groninger Archieven. In een dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn hiervoor afspraken vastgelegd. De verslaglegging gebeurt op basis van gegevens die beschikbaar zijn gesteld door rijksarchivaris Albert Beuse.
Het jaar 2021 kenmerkte zich door de grote beperkingen die het gevolg waren van de verschillende afgekondigde coronamaatregelen.
De dienstverlening naar het publiek werd geraakt door de gehele of gedeeltelijke sluiting van de studiezaal en beheers- en behoudswerkzaamheden werden nauwelijks uitgevoerd doordat werkzaamheden maar beperkt op locatie konden worden uitgevoerd. Voor zover bekend heeft dit echter geen gevolgen gehad voor de conditie van de bewaarde archieven en konden beheertaken naar behoren worden uitgevoerd.

Gedurende het verslagjaar werden er geen nieuwe archieven van de provincie in beheer overgenomen. De raadpleging van de beheerde archieven is als volgt:

Nr.	Archief	aantal
3	Gewestelijke Besturen in Groningen, 1798-1814 (1815)*	262
457	Provinciaal comité 40-jarig regeringsjubileum koningin Wilhelmina, 1938-1940	1
698	Havenschap Delfzijl, 1958-1986	1
702	Groninger Stichting voor Geestelijke Gezondheidszorg, 1940-1983 (1986)	12
742	Provinciale waterstaat Groningen, (1850) 1865-1955	32
799	Ridderschap in de provincie Groningen, 1815-1853 (1882)	1
800	Gouverneur, na 1850 CdK in de provincie Groningen, 1814-1941 (1950)	190
889	Provinciale commissie van onderwijs, 1815-1857	2
913	Provinciale Staten der provincie Groningen, 1814-1941	12
1099	Gedeputeerde Staten van Groningen, 1814-1942	222
1103	Gemeentelijke releve's en leggers van de grondbelasting, 1814-1832	14
1130	Commissie Streekplan Stad Groningen en Noord-Drenthe, 1933-1942	3
1149	Provinciale adviescommissie Wederopbouw en Volkshuisvesting, 1945-1969	2
1152	Kabinet van de Commissaris des Konings (der Koningin), 1814-1945	17
1164	Provinciale Waterstaat van Groningen, 1956-1990 (1991)	7
1165	Kabinet van de Commissaris der provincie, 1942-1945	14
1166	Kabinet van de Commissaris der Koningin, 1945-1995	7
1776	Provinciaal Bestuur van Groningen, (1824) 1942-1976 (1987)	199
2195	Gedrukte besluiten Provinciaal Bestuur van Groningen, 1802-1976	217
2198	Provinciale Planologische Dienst van Groningen, 1942-1990	4
2282	Gedeputeerde Staten van Groningen: vergunningen, 1941-1982	14
2291	Gedeputeerde Staten van Groningen: bestemmingsplannen, 1930-1976	5
2542	Provinciaal bestuur van Groningen, (1943) 1977-1990 (2003)	120
2544	Foto's Provinciale Waterstaat	1
	Totaal in 24 geraadpleegde toegangen	**1359**

* Dit archiefbestand is vanaf 1801 in beheer bij de provincie.

De raadpleging valt dus aanzienlijk hoger uit dan die in 2020 (toen waren er 867 raadplegingen in 20 toegangen), maar daarbij moet wel aangetekend worden dat een groot aantal stukken uit de toegangen 1776 en 2542 zijn aangevraagd door de archiefvormer. Dat was in het kader van de voorbereiding op het parlementair onderzoek naar de aardgaswinning in Groningen.

Onderzoek op de studiezaal (foto Marij Kloosterhof).

Het aantal bezoekers en hun bezoeken valt niet aan te geven. Een groot deel van de stukken wordt tevoren digitaal gereserveerd en bezoekers kunnen voor ook voor meerdere bezoekdagen hun stukken 'reserveren'.
In 2021 zijn er geen aanvragen voor het raadplegen van niet-openbare stukken van de provincie ontvangen.